STARINE

NA SVIET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI
I UMJETNOSTI.

KNJIGA XXVIII.

U ZAGREBU 1896.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

TISAK DIONIČKE TISKARE.

U knjižari jugoslavenske akademije (knjižari Dioničke tiskare) u Zagrebu

mogu se dobiti knjige, koje izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, koje izlaze njezinom pomoću i koje su prešle u njezinu svojinu:

A. Knjige, koje izdaje akademija.

I. Zbornici:

1. Rad jugoslavenske akademije znanostî i umjetnostî. (Knj. 1—129):
Knjige I—III., zatim X—LIX. i LXXX. svima trima razredima zajedničke. Ciena knj. I—XIX. svakoj 1 fr. 25 nvč. Knj. XX. do LIX. svakoj 1 fr. 50 nč. Knj. LXXX. 2 for. Knj. IV—IX. i XII. i XIV. ne ima više u zalihi.
Filologijsko-historijskoga i filosofijsko-juridičkoga razreda. Knj. LX., LXII., LXIII., LXV., LXVII., LXVIII. LXX., LXXI., LXXIII., LXXIV., LXXVI. LXXVII., LXXIX., LXXXI., LXXXII., LXXXIV., LXXXV., LXXXVI., LXXXIX., XCI., XCIII., XCIV., XCVI., XCVII., XCVIII., XCIX., C., CI., CII., CIII., CV., CVIII., CX., CXII., CXIV., CXV., CXVI., CXVIII., CXIX., CXXI., CXXIV., CXXV. i CXXVII. Ciena po 1 for. 50 novč., a CXXIX. (I—XLVI.) 2 for.
Matematičko-prirodoslovnoga razreda. Knj. LXI., LXIV., LXVI., LXIX., LXXII., LXXV., LXXVIII., LXXXIII., XCII., XCV., CIV., CVI., CVII., CIX., CXI., CXIII., CXVII., CXX., CXXII., CXXIII., CXXVI. i CXXVIII. (I—XXII.). Ciena CXI. i CXXII. knjizi 2 for. 50 novč., CXVII. (XVII_1) i ostalim 1 for. 50 nvč., a CXVII. (XVII_2) i CXXIII. kao i svakoj svezci 75 nvč.
Boškovićev. Knjiga LXXXVII., LXXXVIII., XC. Ciena 4 for. 50 nvč.
Knjige IV., V., VI. i VII. „Rada“ su razprodane.

2. Stari pisci hrvatski. (Knj. 1—20.)
Knj. I. Pjesme M. Marulića. U Zagrebu 1869. Ciena 2 fr.
„ II. Pjesme Šiška Menčetića Vlahovića i Gjora Držića 1870. Ciena 2 fr.
„ III. i IV. Pjesme Mavra Vetranića Čavčića. 1871. i 1872. Ciena III. knj. 2 fr., knj. IV. 2 fr. 50 nč.
„ V. Pjesme Nikole Dimitrovića i Nikole Nalješkovića. 1873. Ciena 2 fr.
„ VI. Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića. 1874. Ciena 2 for.
„ VII. Djela Marina Drlžića. 1875. Ciena 3 for.
„ VIII. Pjesme Nik. Naaješkovića, A. Čubranovića, M. Pelegrinovića i S. Mišetića Bobaljević i Jegjupka neznana pjesnika. 1876. Ciena 1 fr. 70 nvč.
„ IX. Djela Ivana Fr. Gundulića. 1877. Ciena 5 fr.
„ X. Djela Frana Lukarevića Burine. 1878. Ciena 2 fr. 50 nč.
„ XI. Pjesme Miha Bunića Babulinova, Maroja i Oracija Mažibradića i Marina Burešića. 1880. Ciena 1 for. 80 nč.
„ XII., XIII. i XIV. Djela Gjona Gjora Palmotića. 1882., 1883. i 1884. Ciena knj. XII. 3 for., XIII. 3 for. 50 nvč. XIV. 2 for.
„ XV. Djela Antuna Gleđevića. 1886. Ciena 2 fr.
„ XVI. Djela Petra Zoranića, Antuna Sasina i Savka Gučetića Bendeviševića. 1888. Ciena 2 for. 50 nvč.
„ XVII. Djela Jurja Barakovića. 1889. Ciena 3 fr.
„ XVIII. Pjesni razlike Dinka Rańine. 1891. Ciena 2 for. 50 nč.
„ XIX. Djela Gjona Gjora Palmotića. 1892. Ciena 50 nvč.
„ XX. Crkvena prikazańa starohrvatska XVI. i XVII. vijeka. 1893. Ciena 2 for. 50 nč.

3. Starine. Knj. I—XXVIII. 1869—1896. Ciena I. knjizi 1 fr. 25 nč. Knj. VII., X., XXI., XXII., XXIII., XXIV., XXV., i XXVI. po 2 for., ostalim po 1 for. 50 nvč.

4. Monumenta spectantia historiam Slavorum meridionalium. (Knj. 1—28).
Knj. I—V., IX., XII., XVII., XXI., XXII. 1868. 1870. 1872. 1874. 1875. 1878. 1882. 1886. 1890. 1891. Listine o odnošajih izmedju južnoga Sla-

STARINE

NA SVIET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI I UMJETNOSTI.

KNJIGA XXVIII.

U ZAGREBU 1896.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

Dionička tiskara u Zagrebu.

SADRŽAJ.

Strana

Prilozi k arhivalnijem pabircima dubrovačkijem.

U sjednici filosofijsko-juridičkoga razreda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 12. travnja 1893.

PRIOBĆIO PRAVI ČLAN DR. K. VOJNOVIĆ.

A.

Iz dominikanske knjižnice.

a) Starodavni rukopisi, ponajviše u pergameni, koji se još nalaze u biblioteci OO. Dominikanaca u Dubrovniku polag kataloga (Chirographotheca) Serafina Ćerve.

1. *Codex Justinianeus cum glossis.* — Membraneus in folio magno cum litt. init. deauratis scriptus anno 1296 mense Maji. (Str. 52. Ćervine Chirographotheke). NB. Upotrebljavamo latinski opis Ćerve.

2. *Divi Thomae Aquinatis* Summae Pars Prima. — Incipit „Quia Catholicae varitatis Doctor etc.“ (Ć. Chir. p. 28. — Membraneus Codex — in folio cum litt. init. deauratis.)

3. *Divi Thomae Aquinatis* Summa contra gentiles. — Početak fali (Ć. Chir. p. 29) M. F. Membraneus in folio magno.

4. *Divi Thomae Aquinatis* Secunda Secundae. — Incipit „Post comunem considerationem de virtutibus et vitiis“. M. F. Scriptus est Codex iste sec. XIII, vel ineunte sequente. – Titulus autem *Sancti* Divo Doctori tributus manu recentiori adjectus est, et certe eo loco fratris olim scripta adhuc vestigia apparent (Ć. Chir. 29) M. F.

5. *Divi Thomae Aquinatis.* In primum Sententiarum. — Incipit „Ego sapientia effudi flumina Eccli. 24. - Incipiunt tituli Libri Fratris Thomae“. — M. F. (Ć. Chir. 28.)

6. *Divi Thomae Aquinatis.* In XII libros Metaphysicorum Aristotelis expositio. — Incipit „Sicut docet philosophus in Politicis

suis quando aliqua plura ordinantur ad unum". M. A. F. (Ć. Chir. 30.) NB. Littera *A*. significat: „cum litteris initialibus deauratis".

7. *Divi Thomae Aquinatis*. In tertium Sententiarum. — Incipit „ad locum unde exeunt flumina revertuntur". In calce. — Explicat Opus Fratris Thomae Ord. Praed. super III. librum Sentent. Amen Deo gratias. — M. F. (Ć. Chir. 28.)

8. *Divi Thomae Aquinatis*. In quartum Sententiarum. — Incipit „Misit verbum suum et sanabit eos" M. A. F. — Fali svršetak (ibid str. 28.) Aliud exemplar.

9. *Magistri Guillelmi Altissiodorensis* summa in IV. libros Sententiarum. Incipit „Fides est substantia rerum sperandarum. In margine primi folii haec leguntur: „In domo Domini Alexandri Presbiteri Ecclesiae Sancti Angli. 1415 mensis Octobris". — (Ć. Chr. 32.) M. F.

10. In IV. libros sententiarum quaestiones. — Incipit „Queritur utrum phisices praeter doctrinas sit necessaria doctrina sacrae scripturae? Dicendum quod sit etc." M. F. (Ć. Chr. 32.)

11. *D. Thomae in Ep. Pauli* script. ante annum 1362. (In folio parvo.) Scriptus est hic Codex ut in eo notatur *ante annum 1362.* (Ć. Chr. 30 i 76.) Gledaj razjašnjenja, koja daje Ćerva na str. 76.

12. *Summa D. Thomae in 1. Partem.* — Incipit in margine: „In nomine tuo hoc opus incipio". — Brez korica. — In folio s početnijem slovima pozlaćenijem.

13. *D. Thomae.* „Istae sunt concordantiae super physicam translatam, a Sancto Thoma de Aquino factae per Alphabetum. — Incipit: „Abstrahere quod Abstrahentium non est mendacium". Tvrdo vezano u drvu. — M. F. (Ć. Ch. 30).

Pred ovim dijelom stoji dijelce u papiru: „Regula memoriae artificialis". Ima 9 araka u papiru tvrdome.

14. *D. Thomae — in quartum Sententiarum.* — Nema mu početka ni konca. — Nema korica — M. F. (Ć. Ch 28, 111). Aliud exemplar completum sub N. 8.

15. *D. Thomae.* — In decem libros Ethicorum Aristotelis expositio. — Incipit „Sicut dicit philosophus in principio Methaphysices etc." M. F. (Ć. Ch. 30.)

16. *Aristotilis liber praedicamentorum et perierminias.* — M. F. (Ć. Ch. 58, I, II.)

17. *Super primum libri Joannis presbiteri Damasceni* — de fide Orthodoxa — Libri IV. M. Q. Scriptus codex videtur seculo XII vel sequenti. (Ć. Ch. 26) Gledaj duga razjašnjenja Ćervina str. 26, 27. — NB. (Littera Q. significat = in 4°.)

18. *Commentarius in totum Psalterium.* — M. A. F. M. Incipit Prologus.: „*Cum omnes Prophetas etc.*" — In margine dicitur Psalterium continuum, et revera totus hujusmodi Commentarius haustus est ex Augustino, Hieronymo, Remigio, Cassiodoro etc. qui

passim citantur. — In calce legitur: Amen Deo gratias 1413. — (Ć. Ch. 19, III.) — Gledaj razjašnjenja Ćervina.

19. *Casus et Notabilia Decretalium Magistri Bernardi.* — In calce ex hereditate Magistri Donati. — Idest Bernardus Presbyter Compostellanus qui floruit circa medium seculum XIII. (Ć. Ch. str. 51. VII.) Brez korice M. F.

20. *Avicennae Physica.* — Incipit „Postquam expedivimus nos auxilio Dei" etc. M. F. (Ć. Ch. str. 58, IV.)

21. *Fr. Dominici Hispani.* Incipit: „breviarium correctorium a fratre Dominico Hispano de Praedicatorum ordine compilatum". M. Q. Opus ad grammaticam pertinet, sed autor ignotus est. — Rukopis u lošem stanju, brez korica. (Ć. Ch. 67, IV.)

22. *Gratiani Decretum cum Glossis.* Membraneus — litt. init. deauratis. — In folio magno — Nema ni početka ni svršetka. — Dosta pozlaćenijeh slova otkinuto. (Ć. Ch. 51. I.)

23. *Sancti Gregorii Magni* Moralis expositio in Job constans libris XXXV. — Membr. in folio magno — sa krasnijem bojadisanijem inicijalima. — U tvrdom vezu drvećemu. — Prvi dio jako dobro sačuvan — drugi oštećen s arcima prilijepljenijem. (Ć. Ch. 23, IX.)

24. *Marci Tullii Ciceronis orationes selectae.* M A. F. Fali prvi arak — krasna početna pozlaćena slova. (Ć. Ch. 68, I.)

25. *Fratris Mauritii Distinctiones.* — M. Q. Knjiga vezana u drvu i koži. — Fali početak. (Ć. Ch. 20, X.)

26. *Fr. Joannis Teutonici Ordinis Praedicatorum* — Confessionale. — M. A F. Fali početak — krasna početna slova. (Nije popisan po Ćervi.)

27. *Divi Gregorii Papae IX. Decretales* cum Glossis. — M. A. F. M. Potpuno dragocjeno i starodavno djelo s krasnijem početnijem slovima. (Ć. Ch. 51, VI.)

28. *Fr. Benedicti Antonii Ord. Praed.* Compendium figurarum. — Membraneus in folio — Počim'je sa str. 63. — a svršava sa koncem, t. j. sa str. 203. — Brez korice. Zadnji arak je izjeden. (Nema ga u Ć. Ch.)

29. *Jacobi Aegidii Ord. Praed.* Tractatus Catholicae Veritatis contra ponentes, seu dogmatizantes sanguinem Christi in passione effusum a divinitate fuisse totaliter separatum, edidit in Urbe Romae. — Anno Domini 1462. — U papiru in Q. (Ć. Ch. 36, IV.)

30. *Joannis dicti Hudel* Varia opera contra Hereticos, maxime Valdenses, Patarenos etc. In eodem Codice, qui ad Seculum XIV. pertinet, alia multa dogmatica opuscula, sed sine Authoris nomine. — U papiru in parvo folio — tvrdo vezano i dobro uzdržano. (Ć. Ch. 36, III.)

*

31. *De Purgatione Canonica*, et etiam aliis titulis Decretalium sine Authoris nomine. — U papiru in folio — tvrdo vezano. (Ć. Ch. 51. VIII.)

32. *Ignoti* — Super VIII. libros Politicorum. — Incipit „Materia sive subjectum libri Politicorum".

In eodem Codice — Logica cum Philosophia *Magistri Dolmitonis de Aconia.* — Incipit „Plurimorum scribentium grati laboris" etc. — U papiru F. (Ć. Ch. 61, XXV, XXVI.)

33. *Ignoti* — *Incipit liber de studio perfectionis* — Is est Codicis titulus. Incipit „Transfige dulcissime Domine Jesu etc." — U papiru — in Quarto — Scriptus videtur seculo XV. (Ć. Ch. 45, I.)

34. *Fr. Bartolomei de Pisis de S. Concordio* — Summa de Casibus conscientiae compilata. — Membr. A. Q. Dobro je sačuvano ovo dragocjeno djelo. (Ć. Ch. 43. XIV.)[1]

35. *Ordinarium Fratrum Praedicatorum.* — Codex scilicet in quo tota divini officii ratio continetur — scriptus anno 1318. ex Archetypo anni 1254 quo primum editus cura et studio Fratris Humberti V. ordinis magistri. — M. Q. (Ć. Ch. 56, VIII.)

36. *Collectarium* continens ea quae ab Hebdomadario dicenda sunt vel canenda in persolvendis in Ecclesia divinis. M. Q. A. (Ć. Ch. 56, VI.)

37. *Breviarium Ord. Praed.* Membraneus in 16⁰. (Ć. Ch. 55, III.) Gledaj opširniji opis Ćervin.

38. *Psalterium* — Incipit Psalterium secundum ordinem Fratrum praedicatorum. — M. in 8⁰ .(Po svoj prilici Ć. Ch. 56, V.) Dobro sačuvano — prvo i zadnje slovo pozlaćeno. — Predhodi calendarium.

39. *Epistolae, Evangelia et Prophetiae*, quae per totum annum sacra inter mysteria leguntur Ilyrica lingua et serviano charactere exaratae. — U papiru — in 4⁰. — Fali početak. — Jam erat Codex iste in Caenobio ad usum fratris Theophili Ragusini anno 1582, sed longe antiquior est. (Ć. Ch. 57, XIII.)

40. *Responsoria in chorali cantu* — tam de tempore quam de sanctis — cum antiphonis et orationibus. — In 16⁰. Membr. s uvrštenijem arcima u papiru. (Nema ga u Ćervi.)

41. *Sancti Caesarii Arelatensis Episcopi* — Primum Homiliae XVII, deinde Expositio Dominicae orationis — sequuntur Admonitiones (X capita), postremo Sermones Caesarii (XVII), Augustini (IV.), Chrysostomi (III), qui numerum XXIV complent. (Ć. Ch. 23, V.)

42. *D. Tomae* Tractatus de Incarnatione in quo sunt Quaestiones XLIII. scriptus seculo XIV. — M. Q. (Idem 34, XVI).

---

[1] Ovaj rukopis, sastavljen *bosančicom*, poznat dominikancima, jer opisan u Ćervinom katalogu, stavljen bi po piscu na znanje Akademiji u čitanju od 12. Aprila 1893., prije dakle, nego je g. 1894. bio pokazan u Dubrovniku ruskome prof. Syrku po bibliotekaru samostanskom, i prije nego se njim poćeo baviti znanstveno prof. Milas.

43. *Ignoti — Postilla in epistolas de tempore totius anni.* — M. Q. (C. Ch. 20, IX). Knjizi otrgnut je vez, a nema joj svršetka.

44. *Ignoti — Glossae et postillae interlineales, et marginales in Evangelia Matthaei et Lucae.* — M. A. F. (C. Chir. 20, 7.) Jako oštećena i manjkava knjiga s početka, svršetka i u sredini.

45 a. *Jacobi de Voragine.* Legenda sive de Viris sanctorum. — Incipit: „Universum tempus praesentis vitae in quatuor distinguitur tempora". M. F. (C. Idem, 61, III). — Nema veza i manjka od arka 190., gdje počima legenda *Sancti Mauritii.* — Ima takodjer legenda Sti. Blasii.

45 b. *Istoga* drugi otisak M. F. (Idem, 64, IV.) — NB. Ovaj eksemplar nema početka, ali usuprot ide dalje od života Sancti Mauritii (ar. 210.) do života Sti. Pelagii (ar. 270.) — Nije vezan, dosta oštećen.

46. *Sancti Remigij Rhemensis* episcopi super Epistolas Pauli Incipit: „Achajae regionis Graecorum scripsit Paulus Apostolus Romanis hanc epistolam". M. A. F. (Idem, 23, VIII.) Nije vezano, fali mu svršetak. — Prerijetko djelo.

47. *Antonii de Rampigolis* — Augustiniani Eremitae — *Figurae Biblicae.* M. Q. Incipit: „Religiosis viris in Christo dilectis Studentibus Neapolitani Conventus etc." Opus prohibitum donec expurgetur. (Ib. 21, XII.) Knjiga je dobro vezana i cijela osim, rek bi, zadnjeg arka.

48. *Alexandri de Villa Dei Dolensis. Ord. Min. — Doctrinale Grammaticale.* — M. A. Q. (Ib. 67, II.). Knjiga nije vezana, ali cijela i prilično uzdržana.

49. *Ignoti.* — „Codex antiquissimus in quo lingua italica, uti erat in incunabulis, descripta est Vita Jesu Cristi, et suae sanctissimae Matris". — U prostom tvrdom papiru, s početnim pozlaćenim slovom na početku, u malome folio. (Ib. 64. V.) Čini se, da je napisano mletačkim narječjem. Slabo vezano, oštećeno, ali ne mnogo, od miša.

50. *Missale ad usum Ecclesiarum Hungariae,* ac etiam Fratrum Praedicatorum. — Initio Codicis exstat liturgia *in membraneo* descripta cum suis Rubricis, de qua alibi egimus, a recentiore cum Romana, tum Praedicatorum in multis diversa. (Idem, 55, I.) Neki arci su odlijepljeni, a fali ih nekoliko, knjiga nije vezana. U papiru debelome, in folio.

51. *Divi Thomae — Ex prima secundae conclusiones et probationes per singulas quaestiones, et articulos.* — Incipit: „Finis ut patet". — Na koncu: „Quae cum in ipsa sint omnes thesauri sapientiae etc." M. Q. (Idem 29. VIII.) — Knjiga nije vezana, ali u dobrom stanju.

52. *Ignoti super quatuor libros sententiarum.* Incipit: „Cupientes aliquid de penuria, ac tenuitate nostra". — M. in 8°. (Id. 32, VI.) Knjiga vezana u drvu i u koži, dobro sačuvana.

53. *Jacobi de Voragine* — Ord. Praed. Sermones per totum annum. Incipit: „Dominica prima in Adventum Domini Praeparare in occursum Dei tui Israel. Amos 4." M. F. In seculo XIII. floruit, scriptumque nostrum ejus aetatis videtur. (Id. 47, I.) Vez je manjkav s prve strane. — Knjiga je dobro uzdržana. M. F.

54. *Ignoti* — *Sermones de Sanctis*. Incipit „de uno Apostolo vel Evangelista. Praecinxisti me virtute ad bellum". — M. Q. (Id. 50, XXX.) — Vez je oštećen. — Fali samo nešto od kazala. — Tekst dopire do 264 arka. — M. in 8⁰.

55. *Sancti Isidori Hispalensis episcopi* — Ethymologiarum libri XX. — Domino nostro, et Dei Servo Braulioni Episcopo Isidorus etc. — U papiru in folio. — (Id 23, VII.) Vez gotovo upropašćen. — Zadnja tri arka oštećena.

56. *Pauli de Venetiis in Posteriora Aristotilis*. — In calce „Explicit Lectura libri posteriorum edita et traditio per Rev. in Christo Patrem et excellentissimum artium, nec non Theologiae Doctorem Magistrum Paulum de Venetiis Ordinis Eremitarum sancti Augustini. — U papiru in folio. — In folio codici nostro annexo (nema ga više) haec leguntur: „Frater Jacobus Joannides de Stralina Vuratislaviensis anno Latinorum 1489. — Conventus de Ragusio". (Id. 59, 60, X.) Nema korica ni početka. — U ostalom dobro uzčuvano.

57. *Biblia in unico Volumine*. — M. A. F. M. — Initio Voluluminis: „Incipit Prologus Sancti Hieronymi super omnes libros veteris et novi testamenti ad Paulinum". — „Dicam tamen — kaže Cerva — *quod certissimum est*, ut ex characteris formati apparet, codicem nostrum ex aetate sive seculo XIII. exaratum fuisse". — Miniature su krasne. (Id. 12, 13, II.) Gledaj opširniji opis u Cerve.

58. *Biblia sacra*. Ovo je onaj „primum exemplar in duo volumina membranea in folio maximi moduli", o kojemu piše Cerva, te ga potanko opisuje u svojoj *Chirographotheci*, 1—11, I. „Utroque in volumine — kaže dalje — initiales librorum litterae, eaedemque cubitales variis coloribus eleganter admodum depictae conspiciuntur. Seculi christiani nominis XII. scriptum videtur".

Od ovoga dragocjenoga rukopisa evo što ostaje: Vol. I. počimlje sa str. 58., s pogl. VI. Deutoronomii, a svršuje s početkom Danijelova proročanstva, str. 172. Ovaj odlomak I. Vol. nije vezan.

Vol. II. počimlje s riječima: „Incipit prologus, origo prophetiae David' regis, psalmorum No. 150". U njemu dovršuje se stari zavjet sa knjigom Makabeâ, kojoj fali arak 110. Zatim dolazi Novi zavjet, koji počima s riječima: „Incipit praefatio S. Hieronymi presbiteri in libro IV. Evangeliorum" i nastavlja se do *Actuum Apostolorum*, t. j. do 21. stavke pogl. XX., gdje se kaže: „testificans Judaeis atque gentilibus in Deum poenitentiam et fidem in Dominum nostrum".

Ovaj drugi Vol. ima jednu stranu debelog omotka u drvu i u koži s čavlima, ali jedva se drži.

59. *Fr. Antonii Parmensis Ord. Praed.* Sermones Dominicales, et de jejunio. — M. in 8°. (Č. Chir. 47, III.)

60. *Fr. Dominicus Cavalca de Vico — Lo specchio della Croce di Jesu benedicto.* — Od ovoga dragocjenoga rukopisa ima samo odlomaka, t. j. svršetak trećega poglavja, pak pogl. IV., V. i početak VI. Slijede dva arka bez naznačenja poglavja, a na koncu ovoga počimlje pogl. 18—24., pak dolazi početak XXVI., zatim fali arak, po tom slijede pogl. XXVII.—L., pak fali najmanje jedan arak, s kojim djelo imalo bi svršiti. (Č. Chir. 45, III.)

Nadovezuje se po istome Červi (cb. IV.) „Libro Amor di Carità", pripisan po njemu „beato Johanni Dominico Card. Arc. Ragusino Ord. Praed." — ali mu fali uvod. U ostalome djelo svršuje sa poglavjem XLII., a ne s XLV., kako kaže Červa, jer na koncu ovoga poglavja ima one riječi citirane po njemu, s kojim svršuje to djelo: „Expletum fuit die XVI. mensis Madij 1433." Červa se držao kazala, koje broji XLV pogl., a pogl. XLV. nosi naslov: „Quello che s' aquista aquistando carità", dočim u tekstu ovaj je naslov pogl. XLII., s kojim svršuje djelo.

Uz ovo kazalo stoje tri arka, kojim nijesmo mogli naći mjesta. Može biti, da su dodatak ovoga djela.

Za „Libro Amor di Carità" dolaze „Capitoli di soliloquii de Sancto Agostino dell' animo a Dio. — Incipit". Od ovoga prevoda ima početak 1. pogl., pak dolazi svršetak 2. poglavja, slijedi III.—XXVIII. i svršuje s početkom XXIX. — Umetnut je arak s naznačenjem pogl. VI., a ipak ima cijelo ovo. — M. A. Q.

61. *Psalterium ad usum Fratrum minorum.* — M. in 12° — U lošome stanju — nevezano. — Nema početka ni svršetka. (Id. 56, X.)

62. *Alberti de Ord. Praed.* Compendium theologicae veritatis. — Čini se, da fali predzadnja strana. — U papiru, in folio. — Samo je prvi arak in Membr. (Ne nadjosmo ga u Červe.)

63. *Avicennae* — Metaphisica. — Incipit: „Postquam auxilio Dei explevimus etc." — M. F. Nije vezano. — U ostalome nalazi se u dobrom stanju, ali fali svršetak II. tractatus i početak III. tract., po svoj prilici jedan svežčić. M. F. (Č. Chir. 58, III.)

64. *Ignatii Aquilini Ragusini Ord. Praed.*, qui vivere desiit anno 1715. — Sveto rosario.

Od istoga: „Bogomila Gliubefcyustva, od kojijeh iedan po jedan svakij dan od mieseza ima se .... veoma moguchia fa siedinijtse s' Bogom i uklonitse od grieha. Istomacena u rodny iefyk po Ozu f'ra Ignatiu Aquilini Dubrovcianinu od Reda od Pripoviedalaza na vechiu slavu Boxiju i koris od duscia".

U papiru, vezan u kartonu.

Prvo dielce ima 79 ark., a drugo 37. (Id. 46, XIII, XV.)

65. *Ignoti Sermones quadragesimales.* — Incipit: „Cum jejunatis olite fieri sicut hypocriti etc". — U papiru, in 4°, knjiga nije ve-

zana, zadnji arak je razbucan, a valjda će faliti još jedan. — (Ć. 48, X.)

66. *Fratris Joannis Egidii.* — Opuscula varia. M. Q. Primum: Commentaria in omnes Prologos Hieronymi in sacra Biblia. — Incipit: „Frater Ambrosius etc". — Sequitur brevis expositio omnium librorum sacrae scripturae. — Post expositionem incipit „Proemialis epistola in tractatum de accentu et de difficultatibus quae sunt in Biblia. — Hoc opus dividitur in III partes: I. de orthographia, II. de Accentu, III. de difficultatibus circa pronuntiationem.

Author sine controversia est Minorita, eumque merito Vandingus laudat inter scriptores seculi XIII., qui suum illustrarunt ordinem. M. Q.

Knjiga je tvrdo vezana u drvu, i u dobrom je stanju. — (Id. 21, 22, XIV.)

67. *Joannis Nider. Incipit Pr(logus in expositione Decalogi secundum fratrem Joannem Nider* sacrae Theologiae Professorem Convent. Mirimbergensis Ord. Praed. — *praeclarissimum opus.* — Incipit: „Decalogi legem sanctissimam etc." Finis: „Donec intrem in gaudium Domini etc". — M. Q. Hoc opus apud Echardum p. 793 hunc titulum habet: „Praeceptorium divinae legis — idest tractatus de decem praeceptis".

Knjiga je jako oštećena. — Nema početka. — Ima nekoliko razdrtih araka. Samo s jedne strane u drvu i koži zlo vezana — (Id. 44, XX.)

68. *Ignoti.* — *Pantheon ex dictis et factis Sanctorum.* — Incipit: „Quoniam ordinari materias aedificationis et saluti animarum utilis etc.". — In calce: Explicit Pantheon continens „dicta et exempla sanctorum". — Sequitur: „In II, III, IV sententiarum expositio. Incipit: „Iste secundus liber in quo agit Magister de re quae est creata etc." — M. F. — Knjizi fali početak Pantheona i svršetak „sententiarum expositionis" i „tabula super primum librum Sententiarum quae remittit ad diversos libros S. Thomae de Aquino". — Nije vezana. (Id. 45, VI.; 32. II.)

69. *Ignoti.* — *Quaestiones theologicae.* — Incipit: „Utrum primum principium complexum possit formari in theologia. — Videtur quod non, quia secundum Dionisyum, qui de Deo recte sentiunt" itd. — M. F.

Knjiga nije vezana — prvi arci oštećeni. — (Id. 32, VIII.)

70. *Ignoti.* — *Sermones quadragesimales.* Dominica in Septuagesima. — „Multi sunt vocati, pauci vero electi." — Primi sermonis desunt prima folia.(1—3). Sermo II. de poenitentia utilis et devotus. — Incipit: „scindite corda vestra. Joel 2. Sancta mater ecclesia volens hodie sequi viam Christi atque vestigia" etc. — U papiru — in 4°. Fali i svršetak. — Knjiga nije vezana. — (Id. 48, VIII.)

71. *Divi Thomae Aquinatis.* Extractiones. 2a 2ae. — U papiru — in 12°. — Vez razdrt. — Ne nadjosmo u Ćerve.

72. *Ignoti*. Sermones Quadragesimales, de tempore et de Sanctis. — Incipit Dominica inSeptuagesima: „Quid hic statis tota die otiosi". — Math. 20. — M. D. — Otpao prednji dio veza. (Id. 47, III.— Littera D. significat in 12°)·

73. *Monetae* beatae memoriae viri Ord. Praed. opus adversus sui temporis hereticos. M? Q. Aliquot in principio, et aliquot in fine codicis folia desunt. Hinc ex Parisiensi codice apud Echardum I, 123 titulum operis mutuari placet: „Incipit summa contra Catharos et Valdenses compilata a Fratre Moneta Ord. Praed. ad fidei catholicae corraborationem, et eradicationem hereticae pravitatis, ad honorem et gloriam Jesu Christi, et B. Dominici Institutoris praefati Ordinis". — Djelo manjkavo, kako gore rečeno, nije vezano, a ima zadnja četiri arka zamazana, u ostalome nalazi se u dobrome stanju. (C. 35, II.)

Od ovoga djela ima u knjižnici tiskano izdanje „Romae 1743. — Ex tipografia Palladis" — pod naslovom: „Venerabilis Patris Monetae Cremonensis Ord. Praed. — S. P. Dominico *aequalis* (suvremenik) - adversus Catharos et Valdenses. — Libri quinque — quos ex Manuscriptis Cod. Vaticano, Bononiensi ac Neapolitano nunc primum edidit, atque illustravit P. Fr. Thomas Augustinus Richinius ejusdem ordinis.

U ovoj knjizi štampanoj ima prije svega *Praefatio*, zatim „De vita et scriptis venerabilis patris Monetae Cremonensis Ord. Praed." Za tim „Dissertatio Historica de Catharis Caput I. De Catharorum etymo et Origine. — Caput II. Catharorum per Europam diffusio. — Caput III. De variis Catharorum sectis, earumque appellationibus. — Caput IV. Catharórum errores. — Caput V. De moribus Catharorum. — Caput VI. De ritibus et disciplina Catharorum. — Caput VII. De oppugnatione et profligatione Catharorum. — Caput VIII. et ultimum. De conciliis adversus Catharos celebratis. — K §. 2. teksta — de *peccato Adae quod fuerit secundum haereticos* nadodane su *note* pod br. 7, 8, 9, 10 i 11 o bludnjama Bogomila. — Ovi su spomenuti i pod notom 6. k § 1. (str. 111, 112).

Poslije toga dolazi: „*Dissertatio altera de Valdensibus*" u 6 poglavja. — Zatim slijedi tekst. — Napokon *Index rerum memorabilium*.

Knjiga je in folio magno — vezana u pergameni — u sasvijem dobrome stanju.

74. *Sancti Basilii magni*. Sex diale, Interprete Philippo Virago ad Paulum II. Pontificem Maximum. — Cerva ističe razliku prevoda kraja od Argyropili-a, te navadja početak i svršetak jednoga i drugoga. Naš prevod (Viragi) počimlje: „In principio fecit Deus coelum et terram" — a svršuje ovako: „Confundatur iniquus, erubescat Judaeus, exultet sensibus veritatis pius, glorificetur Dominus, cui gloria et potentia in secula seculorum. Amen."

Knjizi manjka početak, ali ima joj svršetak. U lošem je stanju, dosta od miša izgrizana. U prostom papiru, in 4°. (C. 23, XI.)

75. *Domini fratris Blasii Constantini Lectura,* quam fecit dum esset Biblicus Bononiae, legens secundum compilationem Evangeliorum Sancti Tomae de Aquino Ord. Praed. incipit: Vidi Dominum sedentem super solium excelsum et elevatum. — U prostom papiru — in folio. — *Opus constat foliis XXVIII.* (fali jedan) unde columnae sunt CXII. In calce explicit quia frater impeditus non plus processit. Is, fuit Mag. Blasius Constantinus Ragusinus Caenobita, qui floruit seculo XV. episcopus Tribuniensis et Mercanensis. — Codex je u dobrom stanju, ali nema veza, te arci ne drže se niti šivom. — (Id. Ć. 20, VIII.)

76. *Ignoti.* — Sermones Quadragesimales. — Incipit: Feria IV. in capite Jejunii de Superbia „Receperunt mercedem suam. — Math. 6 et est Sententia Ecclesiastici 36.“ — U papiru — in folio. — S jedne strane ima vez u drvetu. — Knjiga je na koncu mišima izgrizana — ali čitljiva. — Zadnja dva arka su u dobrome stanju. (Ć. 48, XII.)

77. *Magistri dominici de Flandria* super Metaphysicum Libri sex. — In calce: „Explicit prima pars divinae philosophiae, in nomine Domini nostri Jesu Christi et ad Doctoris Beatissimi Thomae gloriam et honorem“ — 1468. — U papiru — s početnim slovima lijepo bojadisanijem — in folio magno. — O tome djelu piše Echardes — I., 894. — (Ć. 61, XXIV.) Knjiga vezana se nalazi u dobrome stanju.

78. *Ludolphi Saxonis, qui jam Dominicanus Cenobita in Cartusianorum claustra* se abdidit, opus, cujus titulus est: In psalmos Davidicos enarratio ex SS. Hieronymo et Augustino, et ex Cassiodoro Petroque, Lombardo collecta. — Ovako Echardes T. I. p. 568. Ali Ćerva nadodaje: „Utrum hoc ipsum opus sit, cum illud non viderim, nihil certe affirmare possum“.

Od ovoga djela opisan je po Ćervi *Codex in membraneo deauratis initialibus, in Folio magno,* prepisan po *Fratre Jacobo de Norvigis* Ord. Praed. Episcopo Tribun. et Mercan. god. 1413. — Ali ga ne nadjosmo, nego drugi prepis po Ivanu Minčetiću (Joannis de Meuze) izradjen g. 1463. — Prvi je opisan po Ć. str. 19., III, drugi na istoj str. IV.

79. *Silani de Negris Papiensis de egritudinibus* super nonum librum Amansoris ad *Paleatum Comitem Virtutum.* U papiru in folio magno. — Prvi je arak odlijepljen.— Vez u drvetu raskliman. — (Ć. 63, I.) (Gledaj Ćerve *Praefatio Chirografothecae* s. V.)

80. *Expositio regulae Sancti Benedicti.* U pergameni. — „Incipit Prologus idest sequentis operis praefatio.“ Zatim slijedi *Index* poglavja LXXIII. — Poslje toga dolazi *Regula* u crnim slovima, a expositio je u crljenim. — Fale nastavak pogl. LXI. pogl. LXII. i LXIII. — Zadnji arak je jako oštećen, te ga se ne može cijelo čitati — a izgrizano je još 4 arka. — Nagjosmo ga u Ćerve. — Vez upropašćen.

81. *Ignoti Conciones.* — U papiru in 4°.— Fali knjizi početak, te ga zato nemogosmo naći u Cerve. Knjiga je u dobrom stanju — nevezana.

82. *Ignoti.* — *Incipit Ordinatio.* Na koncu trećega arka. — *Explicit Vita Joannis Climaci a Daniel humili monaco.* — Na petom arku su naznačena 30 poglavlja ovog djela, iz kojih vidi se, da je knjiga moralnog nauka i ašetička. — Jako je bistro napisana — cijela je. — Zadnja četiri arka su razdrta ali se drže. — U papiru in 4°. Ne nadjosmo je u Cerve. — Vez se dobro drži u koži i u drvetu. – (Ovo djelce nalazi se tiskano u tal. jeziku u Mlecima g. 1492. pod signaturom VI, III, 10.)

Ovaj popis sam izradio s pomoću O. Ambrozija Bačića, dominikanca, prosinca 1892., te su dotični rukopisi smješteni u posebni ormar pod istijem brojevima.

b) Ćervini autografi.

I.

Prolegomena in sacram metropolim ragusinam ad illustrandam Ragusinae Provinciae Pontificum Historiam necessaria, edita a F. S. M. C. R. O. P. C. — Ragusii anno Domini 1744.

Rukopis je in 4°, vezan u prostome kartonu. Vas je od ruke pisca na debeloj hartiji u pismenima malašnijem, ali čitljivijem, gotovo bez popravljanja, te se vidi, da je po piscu bio na čisto prepisan. Opaža se, da su strane 63., 64. umetnute, te pisane po drugoj ruci, pak se skače od s. 64. na s. 71., ali to je samo pogriješka u paginaciji, jer nije nipošto prekinut tekst.

Na isti način umetnute su i po drugoj ruci pisane strane 83., 84. i 85., te izostavljeno pogl. XVI. (o jurisdikciji u nepokretnim stvarima). Skače se na 91. stranu, ali i ovdje bez prekinuća teksta — samo što su izbrisane, ne zna se po čemu, *notationes* capitis XIV. izim 21. Djelo počima s „*Proloquium*“ — pak slijedi *Index*, — a za tim dolaze „In sacram Metropolim Ragusinam Prolegomena“ od str. 1. do 344. Na stranama 345.—349. napisan je po istome auktoru „Chronologicus Romanorum Pontificum Index“ — a nadodani su tudjom rukom pape „Clemens XIII, Clemens XIV., Pius VI., Pius VII., Leo XII., Pius VIII., Gregorius XVI., Pius Nonus et Leo XIII.“

II.

Zatim u *pet toma* istoga formata i jednako vezana slijedi „*Sacra Metropolis Ragusina sive Ragusinae Provinciae Pontificum series variis ecclesiarum monumentis, atque historicis, chronologicis, criticis commentaris illustrata. — Tomus primus complectens Metropolitanae Ecclesiae Ragusinae Pontificum Seriem illustratam, Va-*

riaque ejusdem Ecclesiae Monumenta Auctore F. S. M. C. O. P. C. R. Ragusii Anno Domini 1744.

Tomi I., Pars 1. počima sa: „In sacram metropolim Ragusinam Praefatio“ I—XVI. Slijedi „Monitum Basilii Macedonis Graecorum Imperatoris ad Leonem Philosophum filium, quo loco Sacrorum Antistites habendi“, pag. XVII. — Pak počima „Tomi primi, pars prima“. — Slijedi bez paginacije „Ragusinorum Pontificum quorum res gestae in hac Primi tomi Prima Parte commendantur syllabus Chronologicus“ — pak „syllabus alphabeticus“. — Za tim počima tekst od s. 1—438 (od 435—438 „Addenda“). Umetnute te i pisane drugom rukom str. 3., 4., 45., 46., od 48. prvih deset redaka, 83.—87., 127—130, 159.—162., 169.—172., 205.—208., 213., 214., 241., 242., 247., 248. — ali sve to brez prekinuća teksta.

Izbrisane su str. 88. *notationes* od 5—8, str. 176 *notatio* 7, prva dva retka str. 177, *notatio* 4 str. 215, *notationes* 24, 25 str. 256, tri retka teksta str. 430, *notatio* 19 str. 434.

Nad imenom svakoga nadbiskupa nacrtan je ili okvir grba njegova, gdje ovoga nije mogo auktor naći, ili vas grb. — Tako je prvi grb od arkib. „Vitalis Pecoralis anni 1016“, str. 13, pak sami okviri dalje do „Tribunus Michaelicis 1157“, gdje se vidi potpuni grb. — Fale grbovi od pag. 110.—269. Opet fale na str. 271., 379., 420.

Sacrae Metropolis Ragusinae Tomi primi pars altera U ovoj drugoj strani prvoga dijela nema nego život trih arkib. „*Beati Joannis Dominici Ord. Praed. — Fr. Antonii a Reati — Jacobi Venerii.*“

Predhode Syllabus Chronologicus et Alphabeticus — B. Joannis Dominici Ord. Praed. ima od str. 4.—254. „De Rebus Gestis beati Joannis Dominici Florentini Ord. Praed. Cardinalis Archiepiscopi Ragusini.“ — Libri I—X.

NB. Ima napose o tome arkib. knjiga vezana u pergameni s ovim naslovom: „Vita Beati Joannis Dominici Florentini — sacri Ordinis Praedicatorum Archiepiscopi et Cardinalis Ragusini. Ex certissimis Monumentis descripta a Fratre Seraphino Maria Cerva Ragusinae Praedicatorum Congregationis Alumno“. Vidi se, da je ovaj bio prvi nacrt istoga života po popravcima učinjenim, po daleko manjemu opsegu i po diobi u samo V knjiga — od str. 1.—83. U toj knjižici ima kardinalski grb nadbiskupa, u koji je umetnut obiteljski, koji sam stoji u Metropoli Ragusina.

Nema nikakvih umetnuća ni brisanja u ovome drugome dijelu 1. toma.

Od triju arkibiskupa ovdje upisanijeh prvi i treći nose grb.

Sacrae Metropolis Ragusinae — Tomi I. pars tertia. Prethode obični „Syllabi“.

Ide od str. 1.—427.

Umetnute su drugom rukom str. 71.—74., 159.—160. 375.—379., (fale pogl. 7 i 8 poslje str. 375.) 383.—387., bez prekinuća teksta. Stoje svi grbovi opisanijeh arkibiskupa.

Sacrae Metropolis Ragusinae — Tomi primi, pars quarta. Paginacija je pogriješena gdje skače od str. 28. na 39. — takodjer od str. 45. na 141. i od str. 148. na 153., sve bez prekinuća teksta. *Umetnute* su str. 75.—85., 147., 148., 161.—163. i 271. (gdje fale pogl. X. i XI.) bez prekinuća teksta. *Izbrisane* su *Notationes* 15 do 19, str. 156., i četiri retka od str. 211. — *Addendum* je od str. 372.—375. — U svemu str. 1.—376. — Stoje grbovi svijeh arkibiskupa.

Sacrae metropolis Ragusinae — Tomi primi, pars quinta. — Nema umetnuća. — Pogriješna je paginacija. gdje skače od str. 56.—59. Izbrisano je od arkivara na str. 148. šest redaka, koji su popravljeni in margine; takodjer 6 redaka na str. 192. — jedan redak na str. 255. — 4 red. na str. 286. — 3 red. na str. 352.

Ima u svemu str. 522.

Svuda nijesu grbovi.

S ovim svršuje djelo, t. j. s Arkibiskupom „Fr. Jo. Vicentius Lucchesinus" g. 1689.

Rek bi da je imalo biti nastavljeno, pošto je auktor označio kao „Tomus I." u pet *partes* što je dosada poznato.

Ovi dio ide od s. 1.—522. i obuhvaća:

Franciscum Perottium (g. 1650.).

Petrum de Torrem (g. 1664.).

Fr. Jo. Vincentium Lucchesinum (1689.).

O. Augustini Giurgjević, dominikanac u svojijem „Cenni biografico — letterarii dei personaggi più illustri della Congregazione Ragusina di San Domenico dal 1750 in poi, Spalato Tip. A. Zannoni 1867." — piše o Cervi, da se rodio 1686., učio filosofiju u Firenci, Teologiju u Rimu, a vrativši se kući, predavao je jednu i drugu u svom samostanu. Kroz deset godina istražio arkive Republike, knjižnicu Benediktinâ od Lokruma, mnoge u Italiji i u Rimu, dok sastavi „Život blažena Ivana de Dominici" — „Monumenta Congregationis SS. Dominici Rhagusinae" — „Iconoteca najglasovitijeh članova dubrov. kongregacije" — „Prolegomena" i „Sacram Metropolim" — sve skupa 18 toma, koji se čuvaju u samostanu dominikanskome u Dubr. Ima im prepis u knjižnici Franovačkoj, a drugi kod prepušta dubr. kaptola dra. Boža Rešetara (sada preminula, koji bi prodan Jugosl. Akad.). Umre 1759. — Ovako Gjurgjevich svršuje: „Non omettiano notare quanto la tradizione tuttor viva in ricorda. Appena morto il Cerva il Senato fece trasportare nell'archivio Repubblicano la di lui Opera, da cui tolse alcuni fogli su i quali ci stava registrato alcun che concernente il Governo, e che si voleva rimanesse per sempre occulto. Ma i fogli staccati dall' originale provvidenzialmente non furono destrutti, e così nei tempi susseguenti se ne poterono trarre copie diverse". (Pag. 7—9.) Ono što

O. Gjurgjević kaže kao tradiciju u redu, osvjedočismo se, da odgovara istini, jer po drugijem vrelima izlazi, da je Senat ukinuo iz Ćervina djela odlomke, koji su bacili ne lijèpu svijetlost na vladu u njezinijem sukobima s crkvenom oblasti. Po umetnutijem arcima, a još više po izostavljenijem poglavjima vidi se, da ili istrgnuti arci biše uvršteni, ili se izgubiše.

III.

Bibliotheca Ragusina in qua Ragusini scriptores eorumque gesta et scripta recensentur a F. S. M. C. R. O. P. Tomus primus. — *Ragusii* Anno salutis 1740. A.—E.

I ovo djelo u četiri toma in 4^{0} vezano je u prostome kartonu, pisano po samome auktoru čitljivijem slovima.

Prvi tom ima 330 str. Počima s „Praefatio" od str. I.—XII. Str. XIII., XIV. sadržava: „Index Illustrium Virorum in hoc primo Tomo laudatorum per nomina". Str. XV. XVI.: „Index Virorum in hoc primo Tomo laudatorum per cognomina". Pak počimlje tekst životopisâ, koji se nanizuju alfabetičkijem redom imenâ sve do str. 323. Slijede dodatci od str. 324.—330. „Addendi et suis locis reponendi".

Ima nekoliko — vrlo malo — popravaka po samome auktoru. — Ima 117 biografija.

Tomus alter Ragusii Anno Salutis 1740. F. I. Indices ut supra III—VI. Tekst ide od 1—426. Addendi idu od str. 407. do 426. — Gotovo nema popravaka. — Ima 112 biografija.

Tomus tertius — Ragusii — Anno salutis 1741. L.—O. Prva str. I. ima na čelu riječ: „Praefatio" — ali predgovora nema. — Slijedi Indices III—VI ut supra. — Gotovo bez popravaka. — Biografia 100.

Tekst ide od 1.—322. str. — „Addendi et suis locis reponendi" — str. 321, 322.

U biografiji *Miletić* p. 222 izbrisano po auktoru 8 redaka i popravljeno in margine.

Tomus quartus — Ragusii — Anno salutis 1742. P. X. — I ovdje na početku I. strane napisano je „Praefatio", a da je nema. Str. III.—VI. indices ut supra. — 106 biografija. Tekst ide od 1—320. — Addendi str. 319, 320. — Gotovo nema popravaka.

IV.

Iconotheca illustrium fratrum Congregationis Ragusinae Sacri Ordinis Praedicatorum. — Authore fratre Serafino Maria Cerva ejusdem Ordinis, ac Congregat. Alumno — 1728.

Rukopis in 8^{0} gr. sve pō auktoru pisan čitljivijem slovima — vezan u pergamenu.

Počima sa „Praefatio“ od str. I.—VI., pak ad Lectorem str. VII, VIII. Slijedi posveta „Dominico Patriarchae Sanctissimo“ str. IX., X. — Za tim počima tekst od str. 1.—362. sa malo popravaka od auktora. — U svemu ima 142 životopisa. Ima i koji grb, n. pr. *Cardinalis Stoici*, pak Arkibiskupa dubr. *Rajmonda Gallani*, čija slika se čuva u samostanu.

Slijedi „Index imaginum quae in hac Iconotheca describuntur in XIII Elenchos distributus“. Prvo kazalo je kronologično od god. 1250.—1727., drugo po imenima, treće po prezimenima; slijede imenici po dostojanstvu. — Za tim dolazi „Catalogus Vicariorum Generalium Congregationis Ragusinae, Ordinis Praedicatorum“, u koje spada — dva put izabran 1724. i 1739. — i O. Serafin Cerva. Zadnji je generalni Vikar, po Cervi napisan, Pius Dobroslavić god. 1757. Ostali Vikari sve do god. 1835., kad je dubrov. Congregatio bila spojena s dalmatinskom, napisani su po drugijem rukama.

Dolazi pak „Catalogus (18) Visitatorum et Commissariorum Generalium Caenobii et Congregationis Ragusinae“. Napokon „Series Fratrum, qui primis duobus Ordinis seculis Ragusij vixere“ — i „series fratrum Conversorum ejusdem aetatis“.

V.

Monumenta Congregationis Sancti Dominici de Ragusio ordinis Fratrum Praedicatorum edita a Fratre Seraphino Maria Cerva ejusdem alumno atque in secula quinque, et sexti appendicem distributa.

Ovo djelo, važno za dubrovačku povijest, sve na izvorima izragjeno, sastoji se iz 3 toma in 8⁰ velikome, vezano u slaboj pergameni.

I. Tom. *Seculum Primum ab anno 1225—1324. Ragusii 1728.*

Počimlje s dugom posvetom Bogorodici (2 arka brez paginacije). — Slijedi „Syllabus Magistrorum Generalium sacri ordinis fratrum Praedicatorum qui primo hoc seculo Ordini praefuerunt“. Pak „Series Monumentorum hujusce primi seculi“. Svako „monumentum“ čini jedno poglavje; ima ih 38. Za tim Appendix prima — altera — tertia. U svemu 216 st.

Vidi se, da je i ovaj Rp., kako u opće svi Cervini, prepisan na čisto po auktoru, jer je gotovo bez popravaka. Na str. 158—159. prekrižen je odlomak, koji se da medjutim potpuno čitati.

Tom II. *Seculum secundum ab anno 1325.—1424. Ragusii 1733.*

Počimlje s posvetom *Thomae Aquinati*, koja obuhvaća dvije strane. — „Syllabus Magistrorum Generalium Sacri Ordinis Fr. Praed. qui altero hoc seculo ordini praefuerunt.“ Po tom „Series monumentorum hujus secundi seculi“ Mon. I. — 42 — Appendix prima — Appendix altera. — Poslje toga „ad lectorem“. Sve to nepaginirano. Zatim tekst od str. 1.—443.

Tom III. *Seculum tertium — ab anno 1425—1524. — Ragusii 1733.*

Počimlje s dugom posvetom *divo Vicentio Ferrerio.* — Slijedi „Syllabus Magistrorum Generalium S. O. P. qui tertio hoc Seculo Ordini praefuerunt". — Pak index ili Series Monumentorum hujusce Tertii Seculi od Mon. 1—66 sa jednom samom Apendix. — Po tom „Ad lectorem". Slijedi tekst od str. 1.—224.

T. IV. *Seculum quartum ab anno 1525.—1624. Ragusii 1733.* Počimlje s dugom posvetom „*Seraphicae Virgini Catharinae Senensi*". Slijedi „Syllabus Mag. Gen. S. O. Fr. Praed. qui Quarto hoc seculo ordini praefuerunt". Pak index ili „Series Monumentorum hujusce Quarti Seculi" 1—84. — Za tim „ad Lectorem". Onda tekst od str. 1—230.

Tom. V. *Seculum quintum ab anno 1625—1724. Ragusii 1734.* Posveta divae *Rosae Virgini Limanae.* Slijedi „Syllabus Mag. Gen. S. O. Praed. qui quinto hoc seculo Ordini praefuerunt. — Zatim index ili „Series Monumentorum hujusce quinti seculi". Mon. 1 do 104. Po tom „Ad lectorem". Napokon tekst str. 1- 298.

S ovim V. tomom djelo svršuje.

VI.

Vita Beati Joannis Dominici Florentini Sacri Ord. Praedicatorum Archiepiscopi et Cardinalis Ragusini. — Ex recentissimis Monumentis descripta a Fratre Seraphino Maria Cerva Ragusinae Praedicatorum Congregationis Alumno. — 1729.

Ovo dijelce vezano u pergameni in 4° prvi je nacrt opširnijega životopisa, koji se čita u „Sacrae Metrop. Rag. Tomi primi parte altera", te je puna popravaka po samome auktoru učinjenijeh.

Na pročelju ima grb blaženoga Ivana: „Insignia fratris Joannis Dominici Card. Archiep. Ragus. ex Giaconio". Slijedi posveta: „Antonino Sanctissimo ac Vigilantissimo Pontifici". Za tim počimlje životopis, razdijeljen u pet knjiga od str. 1.—84.

VII.

De rebus gestis beatae Osannae a Catharo Virginis Ordinis Praedicatorum Commentarius ignoti Authoris ex vulgari italâ in linguam latinam translatus et Notis illustratus a Fratre S. M. Cerva Ragusino Ordinis Praedicatorum Anno Domini 1736.

Rukopis u čisto prepisan po auktoru, vezan u pergameni in 4° gr. počimlje sa „Praefatio ad lectorem". — Slijedi: „Index authorum, qui res gestas B. Osannae Cathar. litteris mandarunt". Za tim je *slika Blažene na pero* po auktoru. Po tom je *Summarium*, koji svršuje s izrekom S. Petra Damiana: „Quamquam mirabilis sit Deus in viris, mirabilis et gloriosius triumphat in feminis". Poslje toga ima „Interpretis Protestatio", sve brez paginacije. Nakon toga počimlje tekst s Prologom, te se nastavlja sa životopisom „Incipit Vita" u §§ 44 od str. 5.—34. Dolazi pak druga slika blažene, napokon su „Notae" (ima ih 314) od str. 37.—82.

VIII.

Chirographoteca Coenobii S. Dominici de Ragusio Ordinis Praedicatorum sive *Codices MC.*, qui in Bibliotheca ejusdem Coenobii asservantur descripti, per materias digesti, variisque animadversionibus illustrati a F. S. M. C. R. O. P. 1751.

Počimlje sa „Praefatio" (I.—IV.), gdje je nacrtana povijest biblioteke. Ova poče god. 1493., te bi dogragjena s troškom od 4600 ipp. g. 1520., kad biše prenesene knjige iz stare knjižnice, a uz to postavljene i one dragocjene iz knjižnice, ostavljene za polovicu Maloj braći, a za drugu polovicu Dominikancima od učenoga *(doctissimus vir Georgius a Cruce)* trebinjskoga i mrkanskoga biskupa test. od g. 1513. God. 1676. biblioteka bi umnožena knjižnicom, ponajviše sastavljenom iz medicinskih knjiga *Caspara Crivellari* iz Padove, koji je bio liječnik u Dubrovniku. Sada biblioteka broji (kaže S. Cerva) *10,000 toma*, izmegju kojijeh mnogi *(plurimi)* rukopisi *in membranis* i mnogi *incunabula*. Obzirom na starinu i vrijednost knjižnice Sikst V. po molbi Dominikanaca zabrani g. 1589. pod prijetnjom izopćenja iznijeti bud s kojega razloga iz biblioteke knjige. (Dotično papino pismo još je izloženo u sadašnjoj knjižnici.) — Usljed trešnje velike od god. 1667. puno je Codexa izgubljeno. Ovako pak svršuje auktor svoj predgovor: „Veterum igitur codicum manu descriptorum, qui in Bibliotheca nostra supersunt, syllabum in hac qualicumque opella exhibere decrevi, variis animadversionibus illustratum, majori sane ex parte *ante typorum inventionem in membranis exarati*, et auro, ac omne gennus pigmentis coloribusque distincti in pretio a litteratis hominibus habentur. His paucissimos addidi sequioris aevi in papyro descriptos, et quia nunquam typis editi, *raros inter Codices memorandi*, et aeque in pretio habendi videntur. Ut autem non sine aliquo ordine hujusmodi Catalogum exhiberemus, libros a libris juxta materiae diversitatem secrevimus, suisque titulis distinctos descripsimus".

Za tim dolazi: Codicum descriptorum Index Titulorum juxta materiae diversitatem — Biblia sacra — Sacrorum bibliorum Interpretes — Sancti Patres — Divi Thomae Aquinatis Opera — Theologi scholastici — Theologi polemici — Theologi morales — Theologi ascetici — Concionatores — Juris utriusque Consulti — Libri Rituales — Philosophi — Medici — Historici — Rhetorici et Grammatici — Oratores et Poetae — Libri Varii" (strana VII). Ove diobe se drži i novi katalog dominikanske knjižnice. Po tom ima (str. VIII.) „Explicatio siglarum" — za tim „Index Authorum. quorum MC. opera in Biblioteca nostra servata hic describuntur" (str. IX.—XVI.)

Napokon je katalog rukopisâ od str. 1—71, a od str. 73—78 sunt notationes. Od Cervinijeh djela fale „Adversaria", na koja se on pozivlje u *Metropoli Ragusina*, gdje je bio skupio dragocijena 'voriva, kojijem se paka služio u svojim djelima.

c) Ini rukopisi.

1. *Rukopisni prevod raznih rukopisnih pjesama.*

Knjiga u 8°, vezana u koži, dobro uzčuvana, sadržava u strana 505 lijepo prepisan prevod hrvatski Ovidijevih pjesama od više dubrovačkijeh pisaca.

Penelopa Ulissi knj. I. i *Fille Demofontu*, Eroida knj. II., tumačene su po *Peru Nikole Boškovića*, o kojemu ovako piše Dolci u svojem Fasti litterarii — ragusini: „Circumferuntur satis multa elegantissima carmina Petri fratris (Rogerii Boscovich), quem anno XXII. aetatis suae VI. idus septembris 1727. ammisimus, incredibilis juvenem spei, interque versiones plures et Ovidii ex Latino, et Molieris ex Gallico illiricis versibus celebrantur. Hoc elogio fraterno amori indulget nihil. Cornelii Ciddum vertebat cum obiit. Penelopis ad Ulyssem et Philidis ad Demophontem epistolam transtulit, et etiam illius sunt omnes illae cantiunculae quae sacris inscrirunt missionibus et absque auctoris nomine editae fuere. Venetiis per Antonium Bartoli anno 1729". Navedena su osim toga u rukopisu slijedeća dystica Gjura Ferića na pohvalu Petra Boškovića.

Quam bene Penelope, bene quam Rodopeia Phillis
De Musis meritum te facit illiricis.
Quam bene Cornelii Ciddus quoque debitor esset
Ni pede te propero mors, Petre, corripiet . .
[P. 31.)

Knjiga V. *Enona Paridu* i VI. *Ipsipila Gianonu* prevedena su a da se ne zna od koga.

Eroida knj. VIII. Ermiona Orestu tumačena je po *Jozu Betondiću*.

Eroida knj. X. Ariadne Teseù od neznanoga.

Eroida knj. XIII. Laodamie Protesilau od neznanoga.

Eroida knj. III. Briseide Achillu po g. *Franatici Pierka Sorgo vlastelinu* (onom istom, koji prvi popuni XIV. i XV. pjevanje Gundulićeva Osmana).

Eroida knj. IV. Fedra Hippolitu po istome.

Eroida knj. VII. Didone Enei po Jozu Betondiću.

Eroida knj. IX. Dejanire Herkulu — po istome Sorgu.

Eroida knj. YI. Canace Macareu — istumačena od gosp. Iva Attesti pucianina Dubrovackoga.

Eroida knj. XII. Medea Jasonu — po istome.

Eroida knj. XIV. Hyppermetre Linu po Sorgu.

Eroida knj. XV. Sapha Phaonu po gosparu D. Giuru Ferrichy-u.

Eroida knj. XVI. Paride Eleni po Jozu Betondiću.

Eroida knj. XVII. Elene Paridu po istome.

Eroida knj. XVIII. Leandar Heroni po istome.

Eroida knj. XIX. Herona Leandru po istome.

Eroida knj. XX. Acconzio Cydippi po istome.

Eroida knj. XXI. Cydippe Acconciu po istome.

2. *Rukopisne pjesme.*

Pod ovijem se naslovom nahodi knjiga in 8° od okolo 400 izbrojenijeh strana, vezana u polukoži, jasno pisana po raznijem rukama, u kojvj se nalazi „Vieran pastier“ — prevod „Pastor Fido“ Guarini-a. Ne kaže se, ko je prevoditelj, ali se ima držati, da je Kanavelića, jer je sastavljen u *osmercu,* dočim onaj Frana Lukarevića je u *dvanaestercu.* Nije istaknuto, da je „Vieran Pastier“ prevod, nego se prosto kaže: „Tragikomedia u pet ata“. Prije pregovora stoje sliedeći stihovi: „Koliko si ti velika — Svemoguchа o glubavi — U tebi su svakolika — Ciudda od svieta i naravi. — Sapovjed se tvoja sterre — Varhu semglie morra i nebbi — Sva bes svarhe i bes mierre — Podloscnoie samoi tebi — Tim nije cjuddo nego Silla — Da ja budem na ovem sviti — Lieta u robstvu moja milla Gliuvenom prevoditi.

3. *Pjesni razlike.* — Knjiga in 8° od 578 str. jasno pisanijeh, bez naznačenja auktora nosi na hrbtu naslov „poesie Liriche“.

Očevidno nijesu drugo nego poznate „pjesni razlike“ od Ignjata Gjorgjića, o kojem govori prof. *Melko Lucianović* (Storia della Letteratura Slava — Spalato, Tip. Antonio Zannoni, 1880, p. 129), da su većom stranom neizdane.

U tom rukopisu ima puno erotičnijeh pjesama, sedam egloga (s. 409—520), prevod 1. knjige od Pritvora iliti od Metamorfosa ovidiovih (str. 253 i sl.), prvoga pjevanja Virgilijeve Eneide (s. 222 do 253), početak „Tragedie, imenovane Juditta“, i to „Činjenje prvo“ sastavljeno iz „pet prikazanja“ (s. 182.—207.), popievka „više smrti Marka Kraljevića“ (s. 54.—60), pjesni „pirne ili sačinke neobičano priprosto spjevane za bit razumjene od svakoga“ (s. 161.—173.); druge za „gudke“ (s. 174.—181.); sve ove tri posljednje po narodnome kalupu. Ima još „pripovies izvagena iz Ariosta“ (s. 61.—79.).

Izmegju ljubovnijeh pjesama, koje je Ignjat Gjorgjić, po njegovome pripovijedanju u Mandaljeni pokornici, sastavio prije nego pogje u Isusovce, te ih bacio u vatru, dok neke drugodje po svoj prilici prepisane bile su spašene, ima pod br. 24. ona „Zorki uvrijegjenoj“ (s. 99—103) prevedena jako lijepo talijanski po Mlečiću Dominiku Negri (s. 99—103), koji posla prevod pjesniku s ovijem krasnijem sonetom, vrijednijem, da se hrvatski prevede:

Questa della tua Clio già si gentile
  Figlia, ch' errò su l' Italo Elicona,
  Io, Giorgi, ti rimando: or tu perdona
  Se a quello che parti non sia simile.

Ben io ciò che produce Aonio Aprile
  Tentai furar per fargliene corona:
  E di quei fregi che l' Italia dona
  D' ordirne m' ingegnai manto non vile.

Ma 'l mio poter vietollo: e più ch' adorna
  Di pompe e fiori, alle paterne sedi
  Avvilita di cenci ella ritorna.

*

Tu che farai? di forestieri arredi
Spogliala, e al modo tuo natio l'adorna
Che gentil qual fu pria tosto la vedi.
(s. 110, 111.)

4. *Ignat Giorgi — Scivot Prisvetoga Benedikta Opata i Parroroditeglia Skupsctina redovnickieh u sapadu sloscen u cetiri diela po D. Ignaziu di Giorgi.*

Ovaj rukopis malijem ali jasnijem i lijepijem pismenima sastavljen, ima st. 88, vezan je u kartonu, u 8⁰. S početka je kazalo od tri strane, ali od dijela četvrtoga nijesu naznačena poglavja. Slijedi naslov s geslom latinskijem: „Parentum magnalia in quatuor ordinibus lapidum erant sculpta: et magnificentia tua in diademate capitis illius scripta erant Domine. Sapient. Cap. 18."

Na koncu djela čita se: „U poglavju devetome (četvrtoga dijela) i najposgliednom mnoghe su razlike piesni u hvalu blasenoga Benedikta, koje ja propuštavam".

5. *Promisli dobro.* — Pod naslovom „pravo snagne pravovjernoga karstjanina ili *Promisli dobro* koje usdarsci način kratak i istinit sa sahranit se" ima knjižica nepoznata pisca, vezana u pergameni, in 8⁰, jasno pisana i u dobrome jeziku.

6. *Novi uviet Gospodina Nascega Jesusa Christa uopchjenoga glascegna po sapoviedi Sixta V. prighledan, s' oblastim Klementa VIII. rasglascen, i u Slovinski jesik na poklon Benedikta XIV. — Zaerkve Svete Samovladaoca isgovoren — 1750.*

Ova knjiga in folio vezana u kartonu s jezikoslovnoga gledišta ima važnosti. Žaliboże nije potpuna, dopire naime do IV. nedovršena poglavja II. knjige blaženoga Pavla Timoteu, t. j. do 746. str. Fale dakle, kako se vidi po kazalu („Pokazom i Redom" zove auktor index), svršetak II. knjige Timoteu, knjige istoga apoštola Titu, Filemonu i Evrenom (sic!), sv. Jakoba, sv. Petra, sv. Ivana, sv. Jude, i Otkrivenje, koje su dotjerivale prevod do blizu 900 strana.

Knjiga počimlje s posvetom: „Sanctissimo Domino nostro Benedicto XIV. Pontifici Maximo *Stefanus Rosa Ragusinus felicitatem*", u kojoj navagja razloge, koji ga nukaše, da prevede u slovinski jezik „Novi Uviet". Pozivlje se najprije na poslanicu Ivana VIII. pape, kojom je ovaj „Litteras slavonicas a Constantino quodam Philosopho repertas, quibus Deo laudes debitas resonent, laudavit, et ut in eadem Christi Domini praeconia, et opera enuarrentur jussit", te pismo papino tumači i uzvisuje. Navagja takogjer poslanicu pape Innocenta VI. od god. 1248. na nekoga slavonskoga biskupa, kojom potvrgjuje povlasticu pape Ivana VIII. „dummodo sententia ex ipsius varietate litterae non laedatur". „Ubi — kaže prevodilac — *literae* nomine non characteres sed linguam ipsam seu slavonicum sensum esse intelligendum". Ističe prednost slovinskog ili dalmatinskog jezika pred svijem slavenskijem, oslanjajući se na učenoga poljskoga kardinala *Hossius*, koji kaže: „Quamlibet autem nos ipsos amemus, tamen illud fateamur necesse est, Slavorum aut Dalmatarum linguam esse

multo elegantiorem, quam sit nostra, ita ut si praecationes, et sacras lectiones in vernaculam transferri linguam oporteret in eam potissimum transferendae sint, *ex qua nostra duxit originem*, quae praestat etiam caeteris elegantia. Cum praesertim Dalmatica lingua sacros libros Hieronymum vertisse constet, ut in ejus usu minus esse periculi videatur". Dalje istražuje, koji je bio jezik, u kojemu Papa Ivan VIII. kaže da se *in quibusdam ecclesiis* čita Evangjelje, pokle se prvo čitalo u latinskijem, i drži, da je možebit „illa quae a D. Hieronymi temporibus, ut pervetusta detulit traditio in Illyricanis Ecclesiis promulgabatur cuius ritui inhaerendo adhuc per hodiernam Dalmatiam, Bosnam, Serviam, caeterosque Illyrii regiones in sacris peragendis latini sacerdotes, lecto prius latine evangelio ex missali romano illud postmodum Slavice, secundum quamdam translationem olim a Benedicto Boroveo, deinde a Fratre Joanne Bandulovichio Ord. Min. S. Francisci de Observantia correctam; sive illam aliam quam sub fel. record. Urbano PP. VIII., Pater Bartholomaeus Cassich Soc. Jesu pro Ragusina Provincia edidit, populo latina verba non intelligenti annunciant". Nije dakle ona *translatio* „quae Hieronimiano ut vulgo putant charactere exarata, per Liburniam *apud glagolitas* usu recepta est; cum ea latinam Evangelii lectionem Slavonicae praeferendi morem non habent, cumque psalmi illius evangelia et lectiones, ex memorata Cyrilliana versione excerpta videantur, uti cuilibet textus conferenti apparet".

Pretpostaviv to, pripovijeda, kako je pristupio „ad Slavo-graecorum Hagiographa". Drži, da je prevod sv. Ćirila jeratički, posve različit od slavonsko-dalmatinskog jezika, da pače od svijeh slavenskijeh, te ima konjekturâ „quibus innixi affirmare possemus, eam (linguam) ingenio Graeco-Thracij auctoris, quicumque ille fuerit, ex Geto-Thracio-Graecis locutionibus fuisse excerptam, et a Metodio et Cyrillo accomodatam non solum Moravis, quorum lingua propius ad Slavorum dialectum accedit, ut ait Eminentissimus Hossius, sed et aliis quam plurimis, ac inter se diversis origine et lingua populis, qui (auctore Slavorum Historia) per Provincias Thraciae et Pannoniae grassantes sub slavorum nomine in unum coiverant". Pregledao je rimski misal tiskan u Rimu god. 1741., ali ne nagje ga „satis emendatum et restitutum sententiis et verbis textus Vulgatae editionis", pak prešo na Bandulićev prevod misala, više puta latinskijem slovima tiskana u Mlecima, kojega „etiam Romae in D. Hieronimi sacra peragendo annunciant". Ali se osvjedoči, da se prečesto odaljuje „a fidelitate romana . . . Quandoquidem aequivocis scatet, saepe sententiis superabundat: frequenter corruptum sensum innuit: passim idographa. raro nervosa, ab Ortodoxis semper respuenda". Kav prevod, tiskan u Rimu g. 1648. (ipsa quoque Dalmatica slavo-.te laudabilis), čišći je po jeziku i ispravniji po tekstu od Banićeva, ali nije točan ni on, kako dokazuje po primjerima.

ileći dakle, da „quamplurimis Slavorum populis petentibus panem ngelicum a latinis sacerdotibus porigantur lapides et scorpiones" nošto je podnio tajniku de Propaganda fide *Nikoli Lercari* (pa-

tronum meum — zove ga), dokaze netočnosti i drugijeh mana Bandulovićeva i Kašićeva prevoda na ispravljanje, revnost kršćanska ga skloni „Novum Dni Nri. Jesu Christi testamentum Dalmaticae Slavonitati donare ... ea lege ut observata locutionis puritate illud textui Vulgatae Editionis restituerem ...“ Svršio je djelo ne Glagolskijem ili Cirilianskijem slovima, nego latinskijem, ne samo što mu je milije bilo, nego jer veći dio zemalja Slovinskog jezika ne upotrebljuje cirilska i glagoljitska pismena. „Qua in versione — nastavlja — simplicitati quam maxime studens, verba Latinis litteris tali ratione accomodavi, ut puriorem Dalmaticum, seu Bosnensem, *quo utimur*, loquendi modum adamussim exprimerent. Idque etiam, ea ductus ratione perfeci, quod iste Dalmaticus seu Bosnensis loquendi modus, cunctis hujus linguae Nationibus captu facilis evadat; secus autem reliquae quotquot sunt ejusdem Illyricani Idiomatis dialecti. Ab accentis quo que mihi temperavi, ne diversis diversarum Nationum, voce efformandi verba seu pronunciandi rationibus negotium facesserent“. Stavljajući prevod pod zaštitu vrhovnoga Poglavice, zaključuje, da bude li ga blagohotno primio: „credam Clementia tua me firmatum ad alia in dies Slavonicae Genti utilia elucubranda, quae doctrinam Christi Domini ex scripturis, Conciliis et Patribus graecis et latinis ad fidem et mores Catholicos eformandos valeant instillare“.

Za tim sliedi predgovor štiocu (*Nacinik* — auktor — *pravoviernome sctiozu)*, gdje u kratko navadja iste razloge, s kojih se odlučio prevesti Novi Zavjet, što je opširnije u posveti obrazložio. Po tom dolazi drugi uvod: „*pripisalac ugljudnome sctiozu*“ koji po svemu razlaganju nije drugo nego isti prevodilac, a vrijedno je glavni odlomak ovdje navesti, jer se glede pravopisa prihvaća fonetički pravac. „Dufciamtisam, Ugljudni sctioce, ſarieti sctogod o pisagnu koijemsamse upotrebio u pripisu ovieh kgnigaa, ſadda nebudesc u icemu krivitime. Imasc ſnati dake, da do danasgnega dnevi slovinski kgnifcnizi niesunam uradili ikakve ustave Pravopissa ſa latinskiem pismenima, olliti ko reku slovima svoju besiedu pisati, i ſato da svaki (moghlo bise rieti) Dalmatinski pisalac svoja sloſcegna upisoje oniem uredjegnem, kojemuseje beſ toliko promiscgljagna namaknulo na ruku. Stoga nasc nacinik nevidechi ſa kiem bi u tomu beſ obſira sliedom hodio, umislioseje, daje stvar najraſbornija *uſet pravopis ſa ono hitropisagne, koje ſapiscjuje rieci onako, kakose one iſustivaju.* Tiem ſa svoja sctegna uſlasniti sctiocu u oviem kgnigami, ſapiscivajuchji upotrebioseje oniem slovima, koja sputno sklopiena iſgovaraju svaku riec prem onako, kako se ona najugljudnije od Bosgnakaa umudrenieh iſrice“. On se čuva naglasaka *(nadslovkama* ih zove), jer se naglasuju u različitijem mjestima riječi na drugi način, „kadgod uscvagpivajuchjih, a kadgod cjakovo glasechjih.“ Samo što oštre naglaske upotrebljava „*ſa uſrecje ſabigljeſcit*, ko na rieci pômnó prionuto; gdiegod teschku ſa pokaſat minuto vrieme ko na rieci *proklé, uſé;* gdiegod povagliteglnu, ſa ſlameniti glas povagljan ko na rieci mûk, pût. A svudar savaergoje slovo glasno *i* u kratko ovako

i, ko u rieci *millos, mito,* a ſglasno u diglje, ovako *j,* ko rieci *jesam, jadrju,* pacek istiem *j* ſabigljeſcivoje rieci prosciastoga doba, ko *bj, primj.* Raſinacio je takoghier ſ *dugo* od *kratkoga s*; sada budese ſ slaghje isustiti, ko ſa rieti *ſemglja, ſatvor*, a *s* kratije ko *slados, silla.* I na isti nacin uraſlicioje ſc od *sc,* ſlamenujuchi, da ſc slagghje i meksce iſgovori se, ko *ſcena, ſcjallos;* a *sc* scjusckavo i ossorito, ko *suscgna, scigljak* .... Najposlje sluſcioseje dvoglasjem *ae* koje ſaglascuje se da nije ni *a* ni *e* ko *saerze, maertaz* pokli bilobi prem ejakavo i iſdavno pismo kadbi pisalo *srze* ili *sarze,* ili *serze,* docijm meghju *s* i *z* ulaſi glas *ae* poluiſjedeno ......“ Zatim usporegjuje cirilska slova s gore navedenijem i kaže: „Po ovomu dake uredjegnu (o komu isctomti poghlavne stvari ſarekoh) jasam pripis ovi ucinio. Nu nezienim da gasam ucinio vaersno, tako da nechiesc nachi da sam gdjegod ſascjo, er nije da niesam podloſcian ſa privaritse. Isto nastojagne cesto oslabinas i u pomagnkanje uvede .....“

Ovo bi bilo dakle ishodište pravopisu, kojim su se služili kasnije Dubrovčani.

Knjiga je sva jednom rukom prepisana, te uzduž svega prevoda ima popravaka *stvarnijeh* istom rukom pravljenijeh, a to se ima reći i o uvodu „Pripisalaz Uljudnome ſctiozu“, i za to mislimo, da je i ovaj sastavljen po samomu prevodiocu. Priložićemo odlomak prevoda, da se uzvidi, kakovijem je jezikom sastavljen.

O *Stjepanu Rosa* piše Appendini, da je bio svećenik uman, učen i uzoran, da je izdao u Mlecima kod tiskara Occhi „*Život Isukrstov i Bogorodice*“ hrvatski, ali su mu prigovarali, da se služi preveć neobičnijem riječima. Veliki poznavalac hrvatskoga jezika, ustade pisati latinskijem jezikom protiv Jozipu Assemanniu, te pobijati ispravljeni brevir i misal, koji bijaše izišo u ono vrijeme. Sam ga ispravi i s prevodom novoga zavjeta posla svoj misal Benediktu XIV., kojega postoje četiri pisma, s kojima ga bodri, da nastavi svoj rad. Ovaj prevod s misalom nalazi se u arkivu Propagande, te je moguće, da je to čisti prepis teksta gore opisana, očevidno popravljena po auktoru. Rosa ostavi drugijeh neizdanijeh djela: 1. hrvatsku pjesan o Petru Velikome, Caru Ruskome; 2. Manuale Theologicum Latino-Illyricum, explicationes, definitiones et descriptiones exhibens ordine alphabetico, — valjda ono djelo po njemu osnovano i obećano u gore navedenoj posveti papi; 3. Raspravu u listovima, sastavljenu u lošome talijanskome jeziku, kojim hoće dokazati velikom erudicijom, da Sveti Vlaho nije iz Sebaste Kapadočke, kako je bio tvrdio P. Onorato Fabri, nego iz Sebaste Arbanaške, kako kažu Farlati u „Illyricum Sacrum“ i zadarski Arkibiskup Vicko Zmajević. Rosa umre g. 1770. (Appendini, Notizie storiche II. p, 305, 306.)

Cerva, kojega je upotrebio, ali manjkavo Appendini, spominje ga kao još živuća „inter sacratos Ragusii homines doctrina, prudentia, religione clarissimum“ — „verum eruditissimum et litterarum amantissimum“. Navagja osim djela naznačenijeh po Appendiniu „Com-

pendium logicae Historico-Dogmatico-Practicum" — Različite pjesme latinske i hrvatske, osim pjesme „na pohvalu Petra Velikoga" — „Doctrina Jesu Christi ab Ecclesia Catholica tum latina cum Graeca tradita, in qua et Fidei capita, et pertinentia ad Christianorum mores explicantur" (hrvatski) — De Fide orthodoxa ad Graecos, to jest „Unitas fidei Orthodoxae Jesu Christi Ecclesiae Catholicae Latinae et Graecae justificata seu probata ad illuminandos fideles Graecos, qui distracti vivunt ab unione et Communione Catholicae Latinae, Romanae Ecclesiae" (hrvatski). Červa spominje „Život Isukrstov", ali ne Bogorodičin, od Rose, a ima biti bolje izvješten kao prijatelj Rosin, nego Appendini. Osim toga Rosa sastavi talijanske propovijedi za Advenat i za korizmu, koje je držao u Dubrovniku, u Dalmaciji, u Istri i u Italiji. (Bibliotheca Ragusina, Tomus IV., anno salutis 1742, p. 201—204.)

7. *Osman — Spjevan po Givu Gundulichju, vlastelinu Dubrovačkome — Godiscta 1622.* Lijepi prepis in folio, vezan u pergameni, brez XIV. i XV. pjevanja, kojim je ostavljeno očevidno za prepis nekoliko bijelijeh araka.

Nema znaka, po kojemu bi se moglo suditi, kad je i po komu prepis učinjen.

8. *Trubglja Slovinska u pohvalu prisvjetloga i prjiſvarsnoga gospodina Petra Bana Srinskoga Adrjadske Sirene Spjevaoza — Pjesan Vladislava Jera Mincetichja, Vlastelina Dubrovackoga.*

Sveščić od 8 araka in folio. Pismo rek bi da je ono isto gore pobilježena *Osmana*. Ima prvo list na bana Petra Zrinskoga, pak dolazi pjesan.

9. *Pjesni raslike slovinske.* — Svezak od 18 i pol arka, in folio piccolo, koji sadržava slijedeće pjesme:

a) „Jegjupka Andrije *Cjubranovicha* Dubrovcjanina".

Počimlje s posvetom tiskara *Marka Battitorre* „Prisvjetlomu Gospodinu *Thomu Nadalu Budislavvu*, Mudarzu izvarsnome, Pasianomu Vittezu i poštovanomu kanoniku Pogliaskomu". Poklanja njemu „spjevanje isvaersno i jeddino slavnoga Andrije Cjubranovicha cjas i urres cestitoga grada Dubrovnika i svega jesika Slovinskoga i dragoga rodjaka Vašega Gospostva *materinijem plemenom*". Poklanja je. da je obrani od zlobnijeh jezika, i od onijeh, koji bi htjeli „ovoj gneggov dragh porod k sebi prigrabbiti i pod svoje ime svietu priprodati, i nasciega grada diku i ures prikratiti. i gneggovom slavom i svjetlosti svoje daersciave himbenno prosvjetliti i proslaviti". Poklanja je, da „kadbi bilo potrebno osvete" on „kako kognik i viteſ kragliestva Pogliackoga" *mačem* se *opre* „protiva takoj ſlobbi i nenavidosti ſa cjâs Rodjaka, ſa slavu Grada Rodnoga, i ſa obraguenje spjevaozza jeddinoga".

Ta posveta ima datum: „U Vnetaka na parvi Svibgna 1599.", te bi se moglo po tom suditi, da je prepis iz toga prvog štampanog izdanja Čubranovićeve Jegjupke.

Za tijem dolazi pjesma „u hvalu Jegjupke neſnanna Spjevaoza" — pak „Nadgrobniza Andrij Cjubranovichju" sloſcena po *D. Ignaziu Giorgi,* Opatu Melitanskomu godiscta 1719." Slijedi tekst Jegjupke.

Nakon nje ima u osmercu i četvercu na kraju: „Jeghjupka neſnana Piesnika“, koja počimlje „Pritisnu me k sebi jedna — kako istu svoju duscju — Da me ucci djella vrjedna — I da i ja gnoji posluscju. — Kusa slatka — Ja uſeh majku“. Ima joj 105 kitica, a svršuje: „Nijega menni stati s vammi — Proljetjesce Druge moje — — Svjetrom vaerh nas visinâmmi — S Boggom, mille me gospoje — Vechje otidoh — ſa Drugâmi — A saerzemi — Osta s vammi“. Poslje toga dolazi opet u osmercu „Jeghupska drugoga neſnana Pjesnika“, koja počimlje: „od istoka jurse uputih — Potom sacjuh tvoje ghizde — Gospo slavit vêch ner (?) svîsde — Po hridnijeh staermijeh putih“. — Ima 44 kitice, a svršuje: „Tijmgha primi, sad tva lippos — I sctot' rekoh neſabudi — I dar ovi tvaerdo bgljudi — Erje u gnimma velja krepos — I ostavi s Bogom tvoja lippos“.

Dolazi za tijem „Jeghjupka *Ga. Saba Miscetichja*“. Počimlje: „Liepatisi, Gospo milla — Rêkbi Trattor i Rusciza — Datiseje u obba liza — S bijellijem snighan ſamisila“ — Ima joj 37 kitica i svršuje: „I tolitsam, Gospo, u cemu — ſabludila, oprostimi — I nà ove dugne primi — ko tvoj budde blago gnemu“. — Ove razne Jegjupke, koje su skupa kolale po gradu, tumače nam posvetu Batitorre-a, da ne bi ko svojatao onu Čubranovića.

Slijede „*Pjesni razlike* Gosp. Saba *Miscettichja*“, t. j. „knjigga Maroju Mascibradichju“ — „Pelegrin Sabu Miscettichju“ — „Odgovor Saba Mixettichja Pellegrinu“. Dolazi za tijem niz osam malijeh erotičkijeh pjesama, kojijeh druga ima naslov „ptizza sveſana govori Vili“. Sve su u osmercu.

Zatijem dolazi osam drugijeh pjesama, izmegju kojijeh prva i druga u osmercu brez naslova opisuju nestalnost života ljudskoga. — Slijedi ljubovni „raſgovor meghju Gljubdragom i Raklizom“ u osmercu, pak „Kolenda Peru Mattei“ u jedanaestercu. Poslje toga prevod epigramma „Marci Valerii Martialis in mulierem invenustam“[1] s prevodom Ivana Serafine Bone:

Kadgod zeca pošlje se meni — Svedj s njime pošlješ rîti — kadga izijes, moj ljubljeni — Sedam dana lijep ćeš biti. — Ako istina prava to je — Ter se nijesi rugat htjela — U istinu ma Gospoje — Nijesi vîka zeca jela.

Šesta je pjesma brez naslova u osmercu protiv promjenljivosti žena i ludosti ljudi. — Sedmoj u osmercu je predmet „Ljeposs Sgenska“. — U osmoj u istom metru „Ghosti grada Dubrovnika, skup gospode Slovinske, Ungarske i Bosanske“ naime Ghjuragh Despot, Jerina (žena mu), Vuk Despot, Branislav brat Bodina kralja Dalmacije, Stjepan darovatelj Stona i Rata, Sandalj Herglich i Radosav Pavlovich, ustupatelji Konavala, Mihailo Miloević, poklisar kralja Sigismonda, Janko Vojvoda, Matjaš zet kralja Ostoje, pjevaju

[1] Si quando leporem mittis mihi, Gellia, dicis — Formosa septem, Marce, diebus eris. — Si non derides, si verum, lux mea, narras — Edisti nunquam, Gellia, tu leporem.

hvale gradu Dubrovniku. — Lijepa pjesma nedovršena, jer imadijaše ga hvaliti i „Millosc Kobilovich", ali ima samo naslovno ime brez pjesme, i s ovijem svršuje svezak.

10. *Gian-Lucca Volanti.* Od ovoga prvoga i najzaslužnijega restauratora i prvoga izdavatelja Gundulićeva Osmana poslje 20 godina neumornog truda (Versione libera dell' Osmanide, Poema illirico di Giov. Fr. Gondola — Ragusa per Antonio Martecchini 1827, p. 28 e seg.) ima:

a) prepis u dva arka predgovora talijanskoga *proemio,* koji se čita u navedenome prevodu Osmana, i koji je bio sastavljen po Volanti-u za nj. Sadržava kratku ocjenu i predmet pjesni u dva velika arka.

b) pjevanja XIII. i XIV. Osmana, sastavljena po Pjerku Franatici Sorgočeviću (rodio se 1749, umro 1828.), unuku s materinske strane Gundulića, u dogovoru s Volantiem, da se omogući izdavanje čitave Pjesni. Po njegovome sudu pjevanje, u kojemu sotona pozivlje duhove paklene, da povrate Turcima sreću proti kršćanima, imao je zapremiti mjesto XV., a dva Sorgočevićeva pjevanja predhodila mu, dok u prvome dubrovačkome izdanju Osmana po Franovcu Ambrozu Markoviću, Sorgočevićeva dolaze poslje paklene skupštine, te ova zaprema pjevanje XIII. („Osman spjevagne vitescko Giva Gundulicha — U Dubrovniku po Antunu Martecchini — 1826, st. 247 i sl.), a tako isto u spomenutome prevodu talijanskome (o. c. str 101 i slj.). Nova izdanja, akademičko i Brozovo, uvrštuju takodjer u XIII. pjevanje sotonsku skupštinu, a dva popunitbena pjevanja Mažuranićeva u XIV. i XV. pjevanje.

Ova dva Sorgočevićeva pjevanja prepisana su po samomu Volantiću, ako nas ne vara prispodoba s drugijem Volantićevijem rukopisom, o kojem dalje, te ima *varianta* istom rukom na drugome stupcu napisana, samo djelomice po Markoviću upotrebljena. Kitice ne odgovaraju vazda redu nasljedovanome po ovom piscu. Ta dva pjevanja jako lijepo ispisana nahode se u jednom poluarku, s kojim počimlje pjevanje XIII., (sada XIV.), koje slijedi u sveščiću od pet araka in folio piccolo i broji 148 strofa. Od ovijeh 141., 142. i 143. ne dolaze u Markovićevo izdanje, a na drugom stupcu Volanti napisa „si possono levare" i zbilja Marković ih ne uvrsti. Evo ih:

A sad pofnam, da me nije
Mê nadagne privarillo,
Cimse danas najposlie
Tviem doscjaschjem ifpunillo.

Ter prem da josc ja robujem
Slobodanse mogu fvati
Kad se u robstvu mom' radujem
Tebbe sa mnom ufcivati.

I ako samnom ti sad djelisc
Jade ovoga mȩrkla stana
Jeda opet se i ufveselisc
Bȩrfo frakom bjela dana.

Pjevanje XIV. (sada XV.) sadržano je u sveščiću od 8 araka in foglio piccolo takogjer s variantima od iste ruke, te ide od 1 do 216 strofe — dočim ih ima u Markovića 211. Osim toga ima arak varianta od strofe 51.—68., koje su imale predhoditi kitici 53. Markovićeva izdanja. (Ispunni òncjas scto ſcjudjeni — Jòscti samo mir ſabavglja — Put sa tieme odredjeni — Nek se s dobrom cesti spravglja.), ali ovaj nije se njima služio. Izvrsni poznavalac Osmana, lasno da je sami Volantić ispravljao Sorgočevića.

c) Osam sveščića in folio piccolo sadržavaju historička, geografska i mitologička razjašnjenja talijanski napisana k Osmanovoj pjesni po Volantiću sa popravcima od iste njegove ruke. O njim kaže Marković (o. c. s. 7, 8), da ih ne bijaše „iznašo nego jedan ne vele obilan dio, ter još i ovi rastrkan i razmetnut po razlicijeh kusih i komadîh knjižinâ pometnutijeh i odvrženijeh“, Ovaj rukopis sadržava dakle čisto ispisana sva razjašnjenja Volantićeva. Prethodi prvome sveščiću pol arka, gdje je odlomak historički ob Osmanu i *epistola* na njega od latinskog pjesnika dubrovčanina Brnje Zamanje.[1]

d) U tri arka i pol istoga formata ima tumač riječi Gundulićeva Osmana u talijanski jezik po istome Volantiću sastavljen.

11. *a)* Rukopis prvoga toma Appendini-eve povijesti Dubrovnika — *Notizie istorico-critiche sulle antichità, Storia e letteratura de' Ragusei divise in quattro tomi — e dedicate all' Eccelso Senato della Repubblica di Ragusa — di Francesco Maria Appendini*

[1] Ovom pjesmom Zamanja bodri Volantića na izdavanje njegovijeh študija ob Osmanu, te nosi naslov „*Bernardi Zamagna* ad Joannem Lucam Volanti Epistola“. Ovako počimlje:

Jane, decor patriae quem pulchro laudis amore
Succedit, veterumque docet clarare diserta
Scripta virum, quando tibi culta Osmanaïs auras
Lucis in aeterias prodibit, et Illyris ora
Grandiloquum jactabit Epos? te vindice multis
A maculis, queis foede obduxerat atra vetustas,
Scriptorumque ignara manus, tam nobile tamque
Rarum Pieridum munus splendescere late
Incipiet tersum et purgatum, non modo nobis
Suavius efficiet tua cura; sed et ipsa labore
Docta tuo nostras mirabitur extera pubes
Divitias, grandemque sonum, purumque nitorem
Moenioque animos et dignas carmine vires.
Cur latuit lux tanta diu? . . .

Kad bijaše Volanti spravio Osmana za štampu poslje 20 godina truda umre. (Versione libera dell'Osmanida, p. 28.) Marković izvrši njegovu zadaću u krasnome izdanju gore navedenome od god. 1826. u tri toma po A. Martecchiniu, gdje je izdavatelj upotrebio i tumač Volantićev po njemu popunjen.

di S. Giuseppe Calasanzio — Chierico regolare delle Scuole Pie — Tomo Primo.

Ovaj rukopis je onaj isti, kojega je Appendini podnio Senatu na cenzuru, te nosi autografski potpis cenzorâ Senatorâ, i to kad Miha Mata Zamanje i Petra Ignacija Ivana Frana Sorga, kako se vidi odma na trećoj strani poslje crkovne dozvole, a kad osim onih dvaju ima potpis trećega cenzora Gjura Feretića, kako se vidi na zadnjoj strani. U štampanome izdanju ima potpis prvijeh dvaju, a uz to *Ivana Luke Vlajki*, tajnika. Opažaju se u rukopisu potpisi cenzorâ na više mjesta djela, što pokazuje, da je bilo veoma strogo pregledano. Rukopis je od više ruka prepisan, a popravljen tamo amo po piscu. Po onome, što smo mogli opaziti, jer nijesu izbrojene strane, fali na koncu rukopiša jedna strana, naime onaj odlomak, koji u štampanom tomu na str. 323. počimlje „L' Arcivescovo intanto . . ." do riječi „al monastero lor destinato" na str. 324. Kad bi se došlo do preštampanja Appendini-eva dijela, koje ostaje još najobilatije priručno vrelo političko-književne povijesti Dubrovnika, ovaj bi rukopis mogo biti s koristću upotrebljen. U naslovu stoji, da je djelo razdijeljeno u četiri toma, kad nijesu nego dva po tiskanom izdanju. Da nije pisac namjeravao obsežnije djelo izdati? Rukopis je in folio piccolo, nije vezan, te je prava sreća, da se je mogo dosta dobro uščuvati.

b) Osim toga ima rukopis u dva sveska in folio piccolo, gotovo vas autografski Appendinijevih „Memoire sulla vita e sugli scritti di Gian Francesco Gondola", tiskanijeh u talijanskom prevodu Gundulića (Ragusa, 1827, p. 1—55.)

c) Rukopis od „Grammatica dalla lingua illirica compilata dal padre F. M. Appendini. — Ragusa. Dalla tipografia Martecchini — 1838". Ovaj rukopis nije drugo nego *makulatura* Appendinijeve slovnice vlastoručne, sadržane u 18 sveščića u raznome formatu, i dosta rastrganijeh araka. Sve ovo tvorivo je obloženo arkom, na kojem je pisac počeo raspravljati „Provvedimenti da adottarsi per la perfezione della lingua illirica". U tom odlomku služi na čast pronicavosti Appendini-eve ono, što kaže o Vuku Štefanoviću, koji bijaše počeo izdavati narodne pjesme: „Fortunato e quasi unico nella sua specie è il caso, che questo dialetto tanto dispregiato (dalmatinsko-slavonski ili ilirski jezik, obuhvaćajući po njemu vas prostor od Kranjske do Kotora, pak južnu Ugarsku, Hrvatsku, Slavoniju i Vojničku Krajinu, te Srbiju, Bosnu, Hercegovinu i Crnu Goru) dai suoi obscuris viris (ovako zove one, koji su se držali u Srbiji staroslavenskog jezika) abbia una letteratura non scritta straordinariamente doviziosa. Tali sono i bellissimi canti nazionali di ogni genere di cui il signor *Vuk Stephanovich* (dal 1814) sinora pubblicò due volumetti, con la completa collezione dei quali ben riempirebbe oltre una dozzina di volumi (tanto non importano gli epici, lirici ed antologisti a noi pervenuti)". On predslućuje, da staroslovenski pisci ne će moći obustaviti napredak narodnoga jezika, kako u Italiji i drugodje privrženici latinskog jezika nijesu mogli stati na put

prevladi narodnoga, te kao predteču toga pokreta imenuje *Dositeja Obradovića.*

Štampana slovnica Appendini-a nalazi se u samostanu dominikanskom u Dubrovniku u istomu samostanu.

d) Rukopis samo stranom vlastoručan u 16 sveščića in folio piccolo i in 4°, i nekoliko rastrganijeh araka djela: „De vita et scriptis Bernardi Zamagnae Commentariolum Francisci Mariae Appendini — Jadrae. Typis Joannis Demarchi. 1830.

e) Rukopis istoga Appendini-a vlastoručan. — „I primi elementi della lingua latina ad uso della gioventù della Dalmazia", u četiri sveščića in 4°.

f) Rukopis takodjer Appendini-ev, vlastoručan, sadržavajući prevod hrvatski *talijanske* gramatike za drugi razred pučkijeh učiona („Introduzione alla Grammatica italiana per uso della classe seconda delle scuole elementari — Milano 1825.)

Za poznavanje tadanjega vladinog pravca u pučkijem učionama dobro je znati, da je bio P. Frano Appendini, rektor skolopâ i prefekt dubrovačke gimnazije, dobio nalog od Dalmatinske vlade s odlukom od 29. Decembra 1825. br. 4535., podpisanom po tadanjemu nadzorniku Plančiću, da prevede gore rečenu slovnicu talijansku *in lingua illirica* latinskijem slovima, tako da s jedne strane bude tiskan talijanski izvornik, a s druge prevod. Kad je bio jur sgotovio taj prevod, dalmatinska vlada svojom odlukom od 30. Maja 1826., br. 9660. obustavlja prvu naredbu, te Nadzorništvo pučkijeh učiona dekretom od 30. Junija 1826. br. 5356, potpisanijem po istomu Plančiću, priopćivši Appendiniu tu odluku, zapovijeda mu, da pošlje natrag talijanski izvornik. I jedan i drugi dekret nalaze se u originalu skupa s prevodom.

12. „*Aritmetika* ili nauk od naſbrajagna ſa parvagnieh Ucionizaa i ſa Ucionizaa drugagnieh" u 25 araka in 4° od nepoznata pisca, a na omotu talijanski naslov „Aritmetica Illirica". Zanimiv je rukopis, jer nam daje prvi pokus u dubrovačkoj štokavštini i jekavštini aritmetičke knjige.

13. *Skup latinskijeh prigodnijeh govora* — in folio piccolo — slabo vezan u kartunu — u kojemu se nalaze govor Isusovca, kasnije kardinala *Iv. Tolomei*, izušćen kod zadušnica slavnoga Nikole Bunića 17. Novembra 1678., štampan 1679. u Jakinu; — govori *Rajmunda Kunića* prigodom izbora Klementa XIII. u Rimskom kolegiju 31. Jula 1758. i Benedikta Stay-a u Vatikanskoj Bazilici 12. februara 1769. pri njegovijem zadušnicama; — govor *Frana Appendinia* pri zadušnicama Orsata Vlagja Gučetića, Dubrovačkog kneza, 30. Juna 1798.; — i razni govori dominikanca Kalića, Radelje i drugijeh prigodom ustoličenja ili smrti dubrovačkijeh nadbiskupa druge polovice prošloga vijeka i zadnjega arkibiskupa Nikole Bani god. 1800 pri njegovom dolazku.

14. *Snopčić* od 6 araka in folio piccolo, sadržavajući: *Medan i Radat — Ecloga gospodina Giva Bone.*

Počimlje: „M. Moj stari Radate i drufce davgnj moj. — Svud pitah ja fa te, jesili timi toj“, a svršuje: „Jer mlados s' mladosti trjebje budu proch — A stáros starosti, kâ istà je nemoch“. Ima 45 kitica, svaka po dva stiha.

Skup pievagnja Pastierskieh — *„Zorka gospara Vlaghia Jera Mincetichia“*. Počimlje: „Kriahuse nocne tmine — Zora daih ne saskocci — Da potaine grih krivine — fciarkom Sunzu ne sviodocci“ te ima 128 kitica, a svršuje: „A u svom sarcu cim da kuscia — Sve one jadde trude i smechie — kê stravglienna tarpi duscia — ka sarciano glubi od vecchie“.

Pjesanca (erotička) *Gjura Darfcichja*. Počimlje: „Vila kâ mnom vlada i moim fcivotom“ — ide kroz 16 stihova, te svršuje: „jak gljegljen u poglje ifragnen od strjile“.

Druga *moru „Maura Vetranicha“* od 16 stih., koja počimlje: „I velja voda taj, i velja taj slana“, a svršuje: „Ghdje ravno kako dlan, i plitko vidjeti“.

15. *Prevod Molierevijeh komedija: „Ilija olliti Mufc fabefocen“* u sedam araka in folio i *„Tarto Comedia“* u šest araka in folio (nema nego tri akta i početak četvrtoga). Nad prvom odmah na pročelju čita se: „Comedie Molierove if Franackoga u slovinski jesik prinesene po potajnu i ifprafnu Tomaciteglju Dubrovcianinu fa cinnitse inniem smiat svojem ifprafniem i smiescniem trudima u doba od svoje naivechie flovogljnosti“.

Iovadin, u 9 arka in folio dočerana samo do sedmoga prizora trećega akta.

Priregjene su po Marinu Tudiziću.

16. *Miscellanea*. — Rukopis in 4° od 231 izbrojenijeh, a k tomu 87 neizbrojenijeh strana. Sadržava ponajviše skup pjesama hrvatskijeh, latinskijeh i talijanskijeh od dubrovačkijeh pisaca iz konca prošloga i iz prve polovice tekućega vijeka, a megju njima ima ih, koji su ostavili tragova u hrvatskoj i latinskoj književnosti, tako da nam pretstavlja posljednji procvat onoga stabla klasičke i narodne kulture, kojom se kroz stoljeća dičio Dubrovnik.

Tu se nalazi *pjesama hrvatskijeh* Antuna Kaznačića, Jakoba Betondića, Gjura Higje, i Ivana Kaznačića; — *latinskijeh* P. Urbana Appendini-a, piariste, brata mu Frana, Antuna Kaznačića, Brnje Zamanje, klasičkoga prevodioca Odiseje Omerove, Miha Grgurevića, Gjura Higje, Jakoba Betondića, glasovitoga latinskoga improvizatora Faustina Gagliuffi (skup pjesama), Stjepana Kerse, nekadašnjega franceskoga diplomatičkoga agenta, ponašena pjesnika Marka Bruère-a, Luke Stulli-a, Antona Kerse, učena Dominikanca P. Angjela Maslača, P. Innocenta Čulića, zaslužnoga umnožitelja franovačke knjižnice, Petra Betere, zadnjega tajnika republike, P. Tome Tvartka, ravnatelja skolopske gimnazije o polovici ovoga vijeka, i drugijeh; — *talijanskijeh* Jakoba Božovića, Antuna Sodrnje, Fastina Gagliuffi-a, Toma Kerse, jako učenoga kanonika stolne crkve Rafa Radelje, Luke Stulli, Ivana Sorgočevića, Mata Zamanje, Luke Gučetića, Gjura Pulića, i Antuna Kazalia, tada klerika, u smrt Frana Appendini-a.

I dalmatinski pjesnici su zastupani u talijanskom jeziku po kan. Ivanu Franceschi-u, kasnije ravnatelju Spljetske gimnazije, i po dru. Ferdinandu Pellegrini-u, po materinskoj strani unuku Brnje Zamanje, elegantnom prevodiocu narodnijeh pjesama u talijanski jezik, kojega ima i kratki životopis Petra Ignjata Sorgočevića, popunitelja Gundulićeva.

U istome rukopisu nalazi se u talijanskome jeziku vrijednijeh sastavaka, koji se tiču povijesti Dubrovnika, i životopisa glasovitijeh Dubrovčana, više puta izvagjenijeh iz starijeh dalmatinskijeh novina, koje je preteško sada naći, ako se ih nagje. Od prve vrsti ima crtica o starodavnom djevojačkome gojilištu u Dubrovniku *(Conservatorio)* i o prvoj takogjer staroj zalagaonici *(Monte di pietà)*, koji se još nalaze. Od druge vrsti imamo životopise Marina Getaldića, Bete i Gjura Higje, prevodioca Oracija. Ima tu još pismo vojvode Antuna Sorgočevića, zadnjega poklisara republike u Parizu, upravljeno Eugenu Salverte-u, uredniku Tempsa, na obranu napadnute republike, koje bi i štampano, te se nalazi u bogatoj knjižnici Zadarske gimnazije.

Nalaze se još prevodi u talijanskom jeziku *sramežljive ljubavi Dominika Ranjine* po Pellegrini-u i ljubca Kanavelića u latinskom jeziku po *Vlahu Getaldiću*, latinskom prevodiocu Gundulića, a u talijanskom po kan. Ivanu Franceschi-u. Napokon ima niz pjesama u svijem trima jezicima, izrečenijem po cvijetu tada živućijeh Dubrovčana, megju kojijem skoro umrvšega biskupa i književnika dum Mata Vodopića (anakreontski talijanski sonet) prigodom ustoličenja Biskupa Gjurića-a, u kojijem se crtaju život, mučeništvo i čudesa sv. Vlaha, parca dubrovačkoga.

Svršuje knjiga s rijetkijem sastavkom *Nikole Tommasea*, gdje bilježi kontraste Dalmacije, izvagjenijem „dalla Favilla di Trieste N. 18, 3. Maggio 1840, Anno 5."

I ova knjiga se nalazi u rukama P. Antonina Pesante, dominikanca.

d) Knjige domaćijeh pisaca, ili u opće slovinskijeh, ili koji su se bavili slovinskijem stvarima, koje se nalaze u knjižnici O. Dominikanaca u Dubrovniku po „Repertorio delle opere esistenti nella biblioteca del Convento di S. Domenico in Ragusa. Anno 1881."

Biblici expositores.

1. *Aranei Clementis* O. P. Ragusini.
Expositio super epistolam S. Pauli ad Rom. Venetiis 1545. 1 Vol.

2. *Fr. Joan. Baptista Resaver.* — Questiones de Divinis Scripturis — Maceratae 1846. 1 Vol.

3. *Škarića.* — Sveto Pismo. Beč, 1856. 12 Vol.

SS. Patres, scriptores ecclesiastici et ecclesiae doctores

(bogata zbirka navlastito od XV. i XV. vijeka).

1. *S. Girolamo* — Epistole — Venezia 1794 — 1 Vol.
2. *D. Hieronimi* — Comment. in Sacram Scripturam — 1500. — 1 Vol.
3. *D. Hieronimi* — Comment. in Ecclesiasten — Paris — 1533. Incomplet.

Dogmatici

(bogata zbirka glede stare dobe, siromašna glede nove).

1. *D. Josip Matović* iz Dobrote Kotorske — Katekizam Rimski Sabora Tridentinskoga — Mleci — 1775 — 1 Vol.

Morales.

A. Joannes Pavlović, episcopus Macarensis — Comm. Moralis in omnes episcopo macarensi casus reservatos — Venetiis 1793 — 1 Vol. Hrvatski napisano.

Philosophi et Mathematici.

Benedictus Stay — Ragusinus — Philosophiae versibus traditae Venetiis — 1744.

Benedictus Stay Philosophia — Romae 1757 (Tomo 1.).

Rogerii Boschovich et Taquet — Trigonometria Plana — Basani 1781. — 2 Vol.

Rogerii Boschovich — Elementorum universae Matheseos — Venetiis — 1753. — 3 Vol.

Nicolai Vitti Gozzi — Comment. in sermonem Averrois de substantia orbis — Venet. 1580.

Kesterfield (?) Rukovodstvo celovijskog života — Budin Grad 1830—1.

NB. Ne nagjoh ovog djela.

Canonistae.

Angeli Franchi — archiepisc. ragusini — Constitutiones et decreta Synodi diocesanae Ragusinae celebratae — Anconae 1730.

Miscellanea.

Kaznačić — Studi critici — Zara 1856 — 1 Vol.

Dolci Seb. Rag. — Maximus Hyeronimus Vitae suae scriptor.

Bona N. Rag. Praxis Judiciaria Curiae Ragusinae — Ragusii 1784. Vol. 1.

Cesare Pavišić — Vita del generale N. Mastrović Dalmata — Vienna 1852 — Vol. 1.

Bašić — Principii delle belle Arti — Ragusa 1872. Vol. 1.

Georgi — S. Paulus in mari Adriatico — Venetiis 1730 — V. 1.

Dobrowski — *Slavin* — Beiträge zur Kenntniss der slavischen Literatur, Sprachkunde und Alterthümer, nach allen Mundarten — von Joseph Dobrowski. — Mit Kupfern und Tabellen. — Prag 1808. — In der Herrlschen Buchhandlung. — 1 Vol.

Dobrowski — *Slovanka* — zur Kenntniss der alten und neuen slavischen Literatur, der Sprachkunde nach allen Mundarten, der Geschichte und Alterthümer. — Von J. D. Prag 1814. 1 Vol. (Signatura XXXVIII — IV, 11, 12.)

Gozze Nicolò di Vito — Dello Stato delle repubbliche secondo la mente di Aristotile con esempi moderni — Giornate otto di M. Nicolò Vito di Gozzi — Gentilhuomo Raguseo, Accademico Occulto — Con CCXXII avvertimenti civili dell' istesso, molto curiosi et utili per coloro che governano stati. Et nel fine una apologia *dell'honor civile* — Con i sommarii a ciascuna giornata, et la tavola delle cose più notabili. — In Venetia. CIↃ.IↃ.XCI. Presso Aldo — 1 Vol.

Dolci Seb. — *Dissertatio de linguae Illiricae vetustate et amplitudine.* — Venezia 1753 — 1 Vol.

Concionatores.

Blašković — Omelia ad populum — Venetiis — 1797.

O. Bernardo Zuzzeri: „Bessjede kaerstjanske sa nedjeglnijeh i blasijeh dana od godiscta na koris puka pravovjernoga Pastjerom Duhovnijem Slovinzijeh Daersciava. koijem se pristavgljaju sabave Zaerkovnjakom podobne i dva kratka uvjezbana sa spravitise na parvu ispovjes, i na parvo Pricestjenje sloscena od jednoga Redovnika posvetjena Bôggu u Redu. — U Mlezijeh. Po Simunu Occhi. 1765 — in 4°.

Kalić O. P. „Propovjedi korizmene“ — Dubrovnik 1872. (Od ovog djela ima i rukopis izvorni, pregledan po Kurelcu, koji potakne na tiskanje djela.)

Kalić — „Tri besjede“ — Dubrovnik 1784.

Kukuljica — Tri govora na' slavu Sv. Vlaha — Dubrovnik 1870.

Ivčević — Panegirico di S. Anastasio Martire – 1831.

Gozzi — O. P. — Ružarije družbe Imena Jesusova. Rim 1597.

Raičević — Il Cristianesimo nei suoi rapporti colla scienza in mezzo al secolo XIV. Ragusa 1854.

Bassich — Discorsi sacri e panegirici — Roma 1847.

Milletich — Naredbe i uprave katoličkog puka — Roma 1828.

Historici ecclesiastici (?).

Capor — Della patria di S. Girolamo — Roma 1828. 2 Vol.

Crnčić — Najstarija povjest krčkoj, osorskoj, rabskoj biskupiji — Rim 1867.

Chersa — Della vita e delle opere di G. Ferrich — Ragusa 1824.

Ambrosius Gozze — Cathalogus insignium virorum ex familia praedicatorum in literis insignium — Auctore R. P. Ambrosio

Gozzeo, Rhagusino, ejusdem ordinis professore sacrae theologiae minimo — Cum indice nominum et provinciarum. Venetiis MDCV — Apud Franciscum Barilettum.

NB. Djelo je u 16°., vezano slabo u koži i drvetu. — Posvećeno je senatorima republike Dubrovačke. — Spomenuti su „ex Congregatione Rhacusina" slijedeći: *prvoga* auktor sam sebe stavlja i hvali *„P. F. Ambrosius Gozzeus"*, zatim P. F. Ambrosius Araneus — Angelus de Martinis — Archangelus Gozzeus — Augustinus de Nale — Benedictus Baba — Bernardus de Getaldus — Blasius de Rhagusio — Clemens Araneus — Gregorius Natalius — Joanes Stoicus — Leonardus de Rhagusio — Nicolaus Gaudentius — Paulus de Zuzuris — Simon Ohmucevich — Vincentius de Bosna.

Historici profani.

Bašić — Notizia della vita e degli scritti di tre illustri Perastini — Ragusa 1833.

Appendini — Notizie della Repubblica di Ragusa — Ragusa 1802 — 1 Vol.

Ivanovich Tomo — pop dubrovčanin — Pravovjerstvo starijeh mladiem Dubrovcjanom na isgled. — U Dubrovniku is slovvotieska Antuna Martecchini CIO IO CCCIV (1804) — st. 172.

Dositeo Obradović — Sobranie — U Viennje 1793.

Dositeo Obradović — Mezimac — U Budimu 1818.

Živković — Telemak Slovinski — Beč 1814.

Cervarić Lud. — Comment. suorum temporum — Rag. 1784.

Gelcich G. — „Memorie storiche delle Bocche di Cattaro" — Zara 1890.

Scurla — Cenni storici di Ragusa — Zagabria 1876.

Luccari — Annali di Ragusa — Ragusa 1790 (2 otiska).

Engel — Geschichte des Freistaates Ragusa — Wien 1807.

Ilančić — Saggio d' Idee tendenti a migliorare e promuovere l'istruzione elementare in Dalmazia di G. P. Imp. r. ispettore in capo pell' organizzazione e direzione delle scuole elementari nella Dalmazia — Zara — Stamperia Govern. 1820.

Ascetici.

Cassius Barthelomaeus — Nasljedovanje Isukrstovo Kempisa, po „Bartholomeo Cassio Dalmato". Posveta je latinska generalu isusovačkoga društva Mutio Vitellesco. — Mala, lijepo vezana knjižica u pergameni od str. 297. — Ne zna se, gdje je štampana. — Žaliboże joj fale str. 97, 98 i 118—122.

Joannis Josephi Presbytheri Paulovich Lucich — Vita S. Sabae Abbatis — Stephant Nemaniae Rasciae Regis filii — auctore Joanne Tomco Marnavitio Bosnensi. — Nunc ex autographo ejusdem Marnavitii Codice iterum edita, et Praefationibus, Animadversionibus, Notisque historico-chronologico-criticis illustrata — Opera et studio

et studio J. J. P. Paul. Luc. Juris utriusque Doctoris, Patricii Canonici et Provicarii generalis Macarensis — Venetiis 1789. — Apud Sebastianum Coleti. (Ima „summa genealogicum almae domus Nemaniae".)

Prva je posveta Pavlovićeva franovcu Makaraninu — „Egregio et religioso Viro R. P. F. *Felici Nemaniae Batoscich*". Slijedi: „Praefatio ad lectorem" de vita et scriptis Joannis Tomci Marnavitii" do str. 30. — Za tim je Nemanjićevo genealogičko stablo. Paka je kratak predgovor „Benevolo Lectori Author S." Napokon: „Vita S. Sabbae Abbatis" do str. 68. Svršuje slijedećom molitvom: „Ora pro nobis Sancte Sabba, ut digni efficiamur promissionibus Christi. — *Oremus.* Omnipotens et Misericors Deus, qui B. Sabbam Pontificem de terreno principatu ad humilem tuae Crucis sequelam toto corde transire docuisti, quique illum pastorali sollicitudine clarescere voluisti, ipsius quaesumus intercessione concede, ut terrenis affectibus expediti et libera tibi valeamus mente deservire, et inter oves pascuae tuae celesti consortio gaudere. Per Dominum nostrum etc."

Psaltir s drugijem molitvama u ruskom jeziku — in 8°, brez korice. Nema mu godine, ali držati je, da je tiskan za carevanja „Ane Jovanovne" po molitvi, koja stoji za nju u *psaltiru*. (Nije katalogovana).

Pavlović-Lučić — Esercizio della più insigne cristiana pietà. — Venezia 1808.

Pulić Giorgio. — La nuova teodicea del secolo XIX. — Trento, 1866.

Juranić — Regula trećega reda S. Frana. — Rim 1788.

Fenzi — Istruzioni cattoliche di religione. — Venezia 1531.

Škurla — Sveti Vlaho, Dubrovački obranitelj. — Dubrovnik 1871. (2 otiska.)

Bassich Antonio — della eccellenza della vera religione. — Venezia 1819.

Giurgević — Život Sv. Domenika Gusmana. — Dubrovnik 1868.

Filipović — Propovjedanje nauka krštjanskoga. — Venezia 1719.

P. Rogacci della Compagnia di Gesù — Il cristiano ragiustato. Venezia 1719.

Šalatić — Priprava na Ispovjed i Pričeštjenje. — Dubrovnik 1783.

Rocci — Duh krstjanski. — Beč 1844.

Lojola — Misli krštjanske. — Dubrovnik 1779.[1]

Paulović Lučić — Exercizii di pietà per i Dalmati — Venezia 1808.

Bašić — Della vita di S. Trifone — Vienna 1845.

Bašić — Memoria di S. Simeone profeta. — Zara 1836.

N. N. Život G. N. Isukrsta. — Mleci 1764.

---

[1] Po svoj prilici prevod iz ascetičke knjige Sv. Ignacija Lojole.

*

Poetae.

Ferić — Paraphrasis psalmorum. — Ragusii 1791. (2 copie.)
Giorgi — Saltjer Slovinski. — Venezia 1729. (2 copie.)
Palmotić — Kristiada. — Rim 1670.
NB. Fali početak posvete latinski napisane. — Slijedi: „de vita, ingenio et studiis auctoris Stephanus Gradius Bibliothecae Vaticanae custos“.
Betleri (?) — Ćućenje bogoljubno vrhu sedam pjesni pokorn. Davidovih. — 1702.
Zamagnae — Epistolae — a. 1795—1796. — Venezia.
Natalis de Comitibus — Dipnosophistarum libri XV. — Venetiis 1556.
Ghetaldi Blasius — Osmanidis translatio latina. — 1865.
Zamagnae B. — Odissea latinis versibus expressa. — Senis 1777.
Cunich — Antologia sive Epigrammata Graeca. — Regii 1817.
Caietani Vicich congregationis Clericorum Regularium Liburni Fluminensis — sacer helicon contineus poesim Epicam, Lyricam et epigrammaticam. Patavii 1686. — Ex tipografia Seminarii, Opera Augustini Candiani. (NB. Knjiga je u 16°, lijepo i tvrdo vezana — ima 393 str. — posvećena je „Principi Joanni Friderico e comitibus de Waldstein, Archiepiscopo Pragensi“.)
Ferrich — Epistola ad J. Müller — Ragusii 1798.
Bobali Monal (?) — Rime. — Ragusa 1786.
Gundulić — Osman. — Dubrovnik, po Antunu Martecchini. 1826.
Stay — Philosophia. — Venetiis 1744.
Ferič — Aesopiae Fabulae — versibus illiricis — Ragusae 1794.
De Restis — Carmina — Patavii 1816. (2 copie).
Bogascinovich Petar Toma Dubrovčanin — Becia grada Obkruscegnie od zara Mehmeta i Kara Mustafe Velikoga Vesiera. Sloseeno u pjesan u Jezik slovinski. — U Linzu po Gasparu Fraismidu a pritiescteno od stariescine 1685. — NB. Mala knjižica broširana, nepaginirana, u dva pjevanja.
Niccola Marci — Zivot i Pokora svete Marie Egipkigne sloseene u sces pjesni jezika slovinskoga po Niccoli Marci popu Dubrovcjaninu. — U Dubrovniku g. 1791. — NB. Mala knjižica broširana, u 16°, od 111 s. — Strane 97—100 su izgrizane.
Cunich, Zamagna Boscovich i drugi — Carmina recentiorum poetarum VII. e societate Jesu. — Id est Julii Caesaris Cordarae, Raymundi Cunichii, Bernardi Zamagnae, Alphonsi Nicolai, Rogerii Boscovichii, Bartholomaei Boscovichii, et Joannis Baptistae Roberti. — Cremonae 1782. — Ex typographia Richiniana.
Stay, Rogacci, — Le tre descrizioni del terremoto di Ragusa. — Venezia 1828.
Appendini — De educatione religiosa etc. disticha. — Jadrae 1834 (2 copie).
Urbani Appendini cler. reg. Scholarum piarum et in lyceo Ragusino Philosophiae ac Matheseos Professoris Carmina. — Accedunt

selecta illustrium Ragusinorum poemata. — Pars prima. — Ragusii 1811. — Typis Martecchinianis. — 2 copie) str. 344.

Bernardi Zamagnae S. J. Navis iteria et elegiarum Monobiblos. — Excudebat Romae Paulus Gumehius. — A. R. S. 1768.

Dr. Wolf Stephansohn Karadgich — Serbische Hochzeitslieder, herausgegeben von Dr. W. St. Kar. Metrisch ins Deutsche übersetzt und von einer Einleitung begleitet von E. Eugen Wesely, Professor am k. k. Gymnasium zu Vinkovce in Slavonien. — Pest, 1826. Gedruckt bei Matthias Trattner Edlen von Petróza. — Posvećen kraljevskom savjetniku „Sabbas Tököly."

Pridodan je i skupa vezan: „Entwurf zu einem allgemeinen Etymologikon der slavischen Sprachen von *Joseph Dobrowsky*, Mitglied der Warschauer Gesellschaft der Freunde der Wissenschaften, der Charkower Universität in Russland, der Slovakischen Gesellschaft in Ungarn. — Für die k. Böhmische Gesellschaft der Wissenschaften — Prag 1813 — Gedruckt bey Gottlieb Haase — böhm. ständ. Buchdrucker.

Cunich — Theocryti idylla et Epigrammatica — Parmae 1789.

Vidovich — Damiano di Ragusa, tragedia — Zara 1862.

Budineo — Sedam pokornih Psalmi Davidovih — na Rieci 1871.

Gondola — l'Osmanide in Italiano. — Versione libera dall' illirico d' ignoto — colla vita del poeta scritta dal P. Franc. Appendini delle Scuole Pie — Ragusa — per Antonio Martechini. 1827.

Betondića Jozipa i Jakoba — Pub. Ovidia Nazona Heroidah prevod. — U Dubrovniku 1850.

Antonio Cesari — de Vita Thomae Chersae Rhacusini Commentarium Antonii Cesari Sodalis Philippiani Veronensis — italice ab eodem conversum. — Veronae ex officina Libantea 1827.

(Ovdje je skupa vezano mnogo prigodnih pjesama, govora i natpisa tal. lat. i hrv.)

Gjorgji — Ufdasi Mandaljene Pokornize u spilli od Marsiglie — spjevani po D. Ignaziu Giorgi, Opatu Melitenskomu — k' cemúse josc raflike pjesni duhovne i djelloifpravne, slofcene od istoga prilagaju. — Venezia 1728 — appresso Cristoforo Zane.

Stefanovich — Narod. Srb. pjesnica — u Vienni 1815.

Stanislovjevic — Pjesme.

Marotti — I sette all' Assalto di Tebe — Roma 1795.

Gundulić — Ariadna — Dubrovnik 1829.

Rogacci — Carme supplicatorio del terremoto. — Venezia 1808.

N. Pozza — Carmina. — Venetiis 1858.

Vidović — Pjesme. — Zadar 1844.

Gramatici.

Stulli — Vocabolario ital. illirico e latino. — Ragusa 1810. — Po Antunu Martecchini — 2 Vol. (ima 2 copie).

Stulli — Rjecsosloxje — illir. ital. lat. 2 Vol. NB. od 2 a voluma ima 2 eksemplara. — U Dubrovniku 1806. — Po Ant Martecchini.

Appendini — De praestantia et vetustate linguae illyricae. — Ragusa 1806.
Stefanović — Srbski Riječnik. — Beč 1811. — 3 Vol.
Gjašić — Saggio di memorie dalmate. — Zara 1840.
Kunić — Elogio. — Ragusa 1794.
N. N. — Pripovidišće. — Beč 1849.
Capor — Dimostrazione dell' antichità della lingua illirica. — Spalato 1844.
Mažuranić — Slovinska čitanka za dolnje gimnazije. — Beč.
Kopitar — Glagolita Clozianus. — Vindobonae 1836.
Budmani — Grammatica della lingua slava. — Vienna 1867.

Osim toga ima u gjačkoj knjižnjici ostavljenoj pred osam godina po svećeniku Svilokosu, koja ima 1100 knjiga, izmedju kojijeh bilježimo:

Appendini — sulla patria di S. Girolamo. — Zara 1833. Djelo, koje po dokazu g. P. Kasandrića sastavljeno je gotovo doslovce po rukopisima Gjorgjićevijem, koji su se nalazili u rukama Appendinievijem dok ih nije, kako rekosmo, O. Lujo Gjorgji donio kući. (Iskra, god. I. 1891, s. 142—146, 168, 169.)

Ferić Gjuro — Fabulae ab illyricis adagiis desumptae. Rhacusae 1794. — Auktor spada u najodličnije latiniste dubrovačke koncem prošloga i početkom ovoga vijeka.

Vito di Gozze — Governo della Famiglia — di M. Nicolò Vito di Gozze Gentil'huomo Raguseo, accademico occulto, — nel quale brevemente trattando la vera economia, s' insegna con facilità, che dottamente il governo, non pure della casa tanto di città quanto, di contado, ma ancor il vero modo di accrescere le ricchezze. — Con una tavola delle cose più notabili. — In Venezia CIↃCCXXCIX presso Aldo (Manuzio). Pag. 130, in 16⁰.

Vid Gučetić (rodio se 1549., umro 1610), obašav sva najviša dostojanstva u republici, i ne izišavši nigda iz Dubrovnika, steče u Italiji glas odličnoga gojitelja filosofije, državništva i same ekonomije, koja ne bijaše tadar niti u povoju, te bi potaknut po Pavlu Manuciu u Mlecima, da piše, tako da sva njegova djela biše tiskana po istom i po Aldu. I sada njegova djela „del governo delle repubbliche“ (gore zabilježeno), pak i ovo mogu se korisno čitati, a pisana su elegantnom talijanštinom. Appendini ga hvali kao filosofa, bogoslovca (premda je bio svjetovnjak), pravnika i politika (Notizie, II. 66—70). Izuzam ova zadnja tri djela, sva ostala su popisana po novome katalogu, nedavna sastavljenome, dok stari pretstavlja stanje knjižnice prije nego su je oplijenili Francezi. Prispodabljajući jedan s drugijem, ima u novome dosta našijeh knjiga, kojijem nema traga u starome, ali u ovome našo sam popisane slijedeće, kojijeh nema u novome:

a) Od Historika;
Mauro Orbini — Regno de' Slavi — in 4⁰. Pesaro 1601.
Sebast. Dolci — Fasti, litrerario ragusini in 4⁰. — Venetiis 1767.

b) Od Pjesnika:

Baro Betera — Pjesni od pokore Davidove — in 4_0. 1702.

Andrija Vitaglich — Saltjer Slovinski — in 8° — Venezia 1703.

Marci Maruli — Carmen Illyricum de Judith in 8°. — Venetiis 1521.

c) Od Gramatika i retora:

Della Bella Gesuita — Dizionario Illirico — in 8°. — Venezia 1728.

Nascimbeni — magistri Rhetoricae Ragusii — Commentarius in M. Tullii de inventione — dedicatus Senatui Ragusino. — Venetiis 1563.

Gregorii Molnar Grammatica — Varadini apud Abranum Szengi 1657.

Fr. Raimond Giamagna — Nauk ſa pisati dobro latinskiem slovima rieči jezika slovinskoga. — Venezia 1639. presso Marco Ginami.

d) Od Ascetika:

P. Benedetto Rogacci Gesuita — dell' uno necessario coll' appendice. — T. 4. — in 8°. Venezia 1718 per Baglioni.

Marci Maruli — de Institutione bene vivendi per exempla sanctorum — in 8°. — Venetiis per Fran. Lucensem.

Mavro Orbini — Zarcalo duhovno — in 8°. — 1506.

Tomo Marnavich — Nauk krstjanski Belarmina — prevod — in 8° — Rim 1627.

Bortul Kazich — Jesuita — Meditacije — in 8° — Rim 1613. presso Ianetti.

Frane Parčich — Otajstva sv. Rosarja — in 12° — Venezia 1709.

e) Incunabula, koja se nalaze u knjižnici Dominikanaca u Dubrovniku.

1. *Eusebii Pamphilii de evangelica praeparatione* opus a doctissimo utriusque linguae interprete Georgio Trapezuntio e graeco in latinum versum *Michael Manzolinus* parmensis exactissima impressit diligentia Tarvisi. Anno humanitatis Christi 1480 pridie idus Januarias. — U pergameni — in folio

U Trevisu prve knjige su se štampale g. 1471. (Signatura VI. V. 18.)

2. *Divi Caecilii Cypriani viri sanctissimi et eloquentissimi epistolas* exactissime recognitas Lucas Venetus Dominici filius solita diligentia impressit Anno salutis 1483 pridie nonas Decembris. — U pergameni in folio,

U Mlecima prve knjige su se štampale g 1469. (VI. V. 19.)

3. Religiosissimi viri *fratris Petri de bergomo* ordinis praedicatum sacrae theologiae professoris eximii super omnia opera docis Thomae Aquinatis tabula feliciter incipit —

Anno Domini 1473 die undecimo Martii ex officina Baldasaris guidi civis bononiensis Bononiae. — U pergameni in folio.

U Bologni prve knjige štampane 1471. (VI. V. 17).

4. *Egregii Doctoris sancti Thomae de Aquino* — in libros Politicorum — Commentum — Petrus Brunus et Nicolaus Spindeler germanae gentis apud Barchinonam urbem clarissimam 19 mensis [illegible] anni salutis christianae 1478 — U pergameni — in folio.

U Španjolskoj prve knjige štampane g. 1474. (VI. V. 16.)

5. *Lactantii Firmiani* de divinis institutionibus adversus gentes. — Hoc opus impresserunt Venetiis Magister Andreas de Paltasichis *catarensis* — et Boninus de Boninis socius — regnante inclito ac serenissimo principe domino Ioanne Mocenico dei gratia Venetiarum duce — *1478* — XII martii.

U pergameni — in folio. (VI. V. 6.)

Boninus de Boninis iz [illegible] bio je u [illegible] da uvede tisak. (Gledaj *Appendini*, Notizie II. Vol. p. 214.) [illegible] izgled na Gruž kove se po [illegible] „*Boninovo*".

6. *In prima Pauli ad Romanos* [illegible] F. Christoforus de persona Romanus Prior sanctae Balbinae de Urbe traduxit Anno domini 1469. Pontificatus Pauli pontificis maximi Anno V. Et per ingeniosum virum magistrum Ulricum Gallum alias Han Alamanum ex Ingelstat civem Viennensem non calamo aereove stilo: Sed nova artis ac solerti industria genere *Romae* impressum. — *Anno incarnationis dominicae 1474* die vero XXV. mensis Januarii. — Sedente Sixto divina providentia papa IV. — U pergameni — in folio.

U Rimu prve knjige štampane 1467. po Pannartz i Schweinheim. (VI. V. 2.)

7. *Gilberti Sermones* super Cantica Canticorum Liber incipit feliciter sermo primus. — 1481. — Impressum Florentiae per Antonium Bartholomaei Miscomini — U pergameni — in folio.

U Firenzi prve knjige štampane 1471. (VI. V. 3.)

8. *Origenis contra Celsum* [illegible] quem Christophorus persona romanus prior sanctae Balbinae de urbe latine graeceque peritissimus cum ille e graeco traduxit et emendavit — Magister vero Georgius Herolt de Bamberga Romae impressit — *Anno incarnationis domini 1481*, mense Januarii, regnante Sixto IV. Pontifice maximo anno eius decimo. — U pergameni — in folio. (VI. V. 5.)

9. *Sancti Isidori* [illegible] — Impressa *Venetiis* per Petrum Loslein de Langencen 1483. — U perg. i kartoni — in folio. (VI. V. 10.)

10. Incipit confessionale in volgari sermone editum *per venerabilem P. D. Antoninum Archiepiscopum Florentiae* ordinis praedicatorum.

Finisse lo confessionale stampato a *Venesia per Christophoro Arnoldo* a laude et gloria di Jesu Christo [illegible] *1473*.

In 4º. — Vezano u drvo [illegible]. Prvo slovo [illegible] sa [illegible] Antonina, a [illegible] bojadisana. — Sign. VI. III. 12

11. *Divi Bernardi Abbatis* ad sororem. Modus bene vivendi in christiana religione. — Impressum Venetiis per Bernardinum de Benaliis Pergomensem et Mattheum Parmensem 1490. die XVI. Decembris.

U istoj knjizi:

Opusculi beati Thomae Aquinatis de esse et essentiis Impressione Joannis Lucilii Santriter de fonte salutis et Hieronimi de Sanctis Veneti sociorum. Impensis quoque munificentissimis generosi viri Francisci Bolani olim Candiani splendidissimi oratoris patritii quoque Veneti felix impositus est finis XIX Kalendas Martii Anno salutis 1488 — Venetiis. — In 4°, vezano u koži i drvu. (Sign. VI. III. 8.)

12. *(Duplicat.)* Incipit confessionale in vulgari sermone editum *per venerabilem P. D. Antoninum Archiepiscopum* Florentiae ordinis praedicatorum.

Finisse lo confessionale stampato a Venezia per *Christoforo Arnoldo a laude et gloria di Jesu Christo* omnipotente 1473.

In 4°. — vezano u drvu i koži. — Ovaj otisak je paginiran, te su početna slova pojedinih poglavja bojadisana. (VI. III. 13b.)

13. *Matthaei Bossi* Verononsis Canonici Regularis ad Thimotheum Veron. Canon. Regul. praeconem Dei Summum de veris ac salutaribus animi gaudiis. — *Impressit Florentiae* Ser Franciscus Bonaecursius. — Anno salutis 1491. Sexto Idus Februarii. Fali najmanje prvi arak poslje *prohaemii.* — Za tim slijede tri arka rukopisa. — Pak Gabrielis Zerbi Veronensis — *de senectute.*

Impressum Romae per Eucharium Silber alias Franck — *Anno Domini 1489.* die V° Veneris, 27. mensis Novembris.

In 4° — vezano.

14. *Fratris Hieronymi de Ferraria* (Savonarola): *a)* libri de simplicitate christiana. — Impressum Florentiae impensis Ser Petri Pacini, Anno Domini *1496.* — *b)* trattato divoto et utile della Humilia composto per frate Hieronymo da Ferrara; *c)* trattatto dello amore di Jesu Christo composto da Fra Jeronimo da Ferrara dell'ordine de frati predicatori priore di San Marco di Firenze; *d)* trattato divoto e tutto spirituale di frate Hieronymo da Ferrara dell' ordine de' frati Predicatori in defensione et commendatione dell' oratione mentale composto ad instructione, confirmazione et consolatione delle anime devote impresso in Firenze per Antonio Mischomini anno *1492.* adi XX. d' octobre; *e)* trattato del sacramento et de mysterii della messa et regola utile composta da frate Hieronymo da Ferrara; *f)* compendium revelationum inutilis servi Jesu Christi fratris Hieronymi de Ferraria ordinis praedicatorum.

Impressit Florentiae ser Franciscus Bonaccursius anno salutis 1495. V. nonas mensis Octobris.

Knjiga vezana u pergameni, in 8°, sa slikama urezanim u drvu. (XL. V. 11.)

15. *Fratris Hieronymi Savonarolae Ferrariensis ord. praed. de veritate fidei in Dominicae Crucis triumphum.* Na koncu knjige *in*

folio parvo tvrdo vezane stoji perom napisana godina 1499., a da nije naznačeno, gdje i po kome tiskana. (X. V. 24.)

16. *F. Hieronymi Savonarolae Collectio opusculorum.*

U ovoj knjizi, vezanoj u pergameni in 4° ima 15 dijelaca, od kojih prvo je:

Frat. Georgii Benigni Ord. Min. Solutiones Propheticae impressae per Ser Laurentium de Morgianis, VI. idus April. 1497. Florentiae.

Drugo je:

F. Domenico da Pescia dello ordine de' predicatori Conclusiones rationibus ac signis supernaturalibus probandae — o kojemu nije naznačeno, kad je tiskano. Slijede razna dijelca (13) Savonarole, koja nijesu u jedno vrijeme niti po istomu tiskaru štampana.

Libri de simplicitate Christiana, duplikat dijelca pod br. 14 a), 1496. po Ser Petro Pacini.

Isto djelo talijanski napisano. — Impresso in Firenze per Ser Lorenzo Morgiani itd. istantia di Ser Piero Pacini. — Adì ultimo d' Octobre 1496.

Della vita Viduale — kako gore, dne 26. Nov. 1496.

Sermone della oratione — impresso in Firenze per Antonio Mischoomini — Anno 1492. adì XX. d' Octobre.

Sopra e dieci commandamenti di Dio. Impressa in Firencze per Ser Lorenzo *Morgiani di Giovanni di Magonza.* (Nije naznačena godina.)

De septem gradibus — 1490 di mese di Febbrajo.

Na prvoj strani stoji slika Savonarole, urezana u drvu, a tamo i amo u knjizi dosta rezbarija u drvu.

NB. *Savonarola je bio izgoren 23. Naja 1498., dakle sva njegova djela pod br. 14 i 16 tiskana su za života njegova, te su pravi rariteti.* (X. XI. 29.)

17. *Fratris Leonardi de Utino ord. praed. — Sermones aurei de Sanctis.*

Impressi sunt hi sermones Venetiis per magistrum Franciscum de Hailbrun et magistrum Nicolaum de Frankfordia — socios — 1473 (XXXII. III. 5.) In 4° tvrdo vezano, s početnim slovima rukom bojadisanijem.

18. *Sancti Antonini tractatus* (tres). — Impressi Venetiis per Joannem Emericum de Spira — anno incarn. 1495. — VI. Kal. Maji. — In 12°. — Nije vezano. (VI I. 5).

19. *S. Bernardo* — sermoni devotissimi a sua sorella — Nije naznačeno, gdje i kad je djelce štampano, ali se u istoj knjizi nalazi:

Sancto Joanni Climacho — altrimenti *Scala Paradisi.* Questo libro fu facto in Venetia per Christofolo da Mandelo nel 1492. die 12. mensis octobris (VI. III. 20) Nije vezana knjiga — in 4°.

Ovo Klimakovo djelce u latinskom originalu nalazi se u rukopisu (gledaj br. 82 popisa rukopisâ).

20. Al nome d' Yhesu Christo crucifixo comencia el prologo de *fra Guido* del libro infrascripto, cioè de loro Evangelii con le expositione fatte per *Frate Simeone da Cassia* dell' ordine de Sto. Augustino.

Stampato in la città de *Tervisi* (Treviso) per maestro Mihael Manzolo da Parma nel 1481. adi 27, de Julio (IV. IV. 4.) In folio — vezano — sa jednom rezbarijom u drvu

21. *Sancti Augustini Sermones de Tempore.* Explicatum est opus sermonum de sanctis divi Aurelii Augustini, *Basileae* per Magistrum Joannem de Ammerbach — anno salutiferis virginalis partus 1495. — In folio — slabo vezano — sa rezbarijom u drvu. — (VII. II. 4.)

NB. U Basilei prve knjige tiskana 1475.

22. *Christophori Laudini Florenitni* in Q. Oratii Flacci libros omnes.

Impressum per Antonium Mischominum — Florentiae anno salutis 1482. — nonis Augusti.

U pergameni — in folio (L. I. 4.)

23. *Georgii Valle Placentini in Juvenalis Satiras Comentarii.* — Impressi *Venetiis* per Magistrum Antonium de Strata Cremonensem anno Domini 1486. die octava Novembris Augustino Barbarico imperante. (50 — II. — U pergameni dobro sačuvano.)

24. *Ant. Mancinelli*, scribendi orandique modus. Impressum *Venetiis* per Simonem Bevilaqua — 1493. Sexto Idus Quintiles.

U istoj knjizi „*Carmen de Floribus — de Figuris — de Poetica Virtute — Vitae Carmen*", — Impressum Venetiis 1493 die Decembris XI. — Per Joannem de Cereto di Tridino

U istoj knjizi: „*Laurentii Vallensis Epitome, Portusque Elegantiae*" per Ant. Mancinellum Veliternum

Datum Venetiis XV. Cal. april. 1493.

Ejusdem Laurentii Vallensis — elegantiae — per Sim. Bebilaquam Papiensiem 1494. — Nonis Aprilis.

Vezano u kartonu — in 4°. (LII. I. 7.)

25. *P. Francisci de Platea* bononiensis ordinis minorum tractatus de restitutionibus — de usura — de excomunicationibus.

1472. Nicolao Truno Duce Venetiarum regnante impressum fuit hoc opus feliciter.

In folio parvo — u pergameni (XII III. 21.)

26. *Antonii Parthenii Lacisii Veronensis* in Catullum commentationes — Brixiae Impressum per Boninum de Boninis de *Ragusia* — 1486. XI. Kal. Maias.

In folio — u pergameni (sign. L. II.)

27. *Joannis Pici Mirandulae Commentationes.*

„Disputationes has Joannis Pici Mirandulae concordiâ Comitis litterarum principis adversus astrologos diligenter impressit Benectus Hectoris Bononiensis adhibita pro viribus diligentia ne ab chetypo aberraret.

Bononiae anno salutis 1495. die vero XVI Julii.

Na koncu ove znamenite knjige čita se slijedeća povlastica, podjeljena tiskaru, koja dokazuje, kako se još XV. vijeka počela štititi jiževna vlastnost:

„*Ludovicus Maria Sforcia* Anglus dux Mediolani etc Papie Anglerieque Comes: ac Genue et Cremone dominus: Convenire existimamus ut qui suo labore atque impendio ceteris omnibus esse usui querunt, et ipsi quoque sentiant suum propositum magnis principibus placere et ubi opus sit libenter iri adiutum: iccirco cum Benedictus bibliopola Bononiensis significaverit omnia opera comitis Joannis Pici Mirandulae collecta impressisse proindeque supplicaverit, ut quoniam non defuturi sint qui aut spe lucri allecti: aut ledendi ejus studio: forsan eadem opera deinceps alibi imprimant providere velimus, ut nec alii in dominio nostro imprimi facere nec alibi impressa preterque sua vendi possint: ejus petitioni morem gerendum duximus: Mandamus igitur et edicimus nemini post hac licere *per biennium proximum* in dominio nostro praedicta opera comitis Joannis Pici imprimere aut alibi impressa in dicionem nostram afferre nisi ea quae ipse Benedictus impresserit. Quod si quis huic voluntati nostrae non parere ausus fuerit sciat se praeter amissionem omnium ejusdem librorum etiam graves poenas incursurum: Datum Comi sub fide nostri sigilli die VII. Julii 1496.

B. Chalcus.

Knjiga je in folio — u pergameni vezana (XIV. V. 6).

28. *Egidius de Regimine Principum.*

Impressum Venetiis per Magistrum Simonem Bevilaquam Papiensem Anno Domini 1498. — Die nono Mensis Julii.

Knjiga in folio – vezana u pergameni i u kartonu. (XIII. I. 8.)

29. *Scoti* — in primum Sententiarum.

Expliciunt questiones Joannis Scoti, theologi acutissimi sacri minorum ordinis. Super primo Sententiarum: quod opus ab Antonio Tronbeta theologo patavino, ejusdem ordinis minorum ingenti diligentia emendatum est: Antonii vero Bononiensis phisici quondam Joannis genuensis itidem phisici: iussu et sumptibus *Venetiis* impressum — Anno Jesu Christi filii Dei et Mariae Virginis — *1472.* XIII. Kal. Decembris.

In folio — vezano u pergameni. (XIII. I. 5.)

30. *Angeli de Clavasio* — Summa angelica de casibus conscientiae per fratrem Angelum de Clavasio compilata Venetiis impressa per Georgium de Rivabene Mantuanum Anno Domini 1489. — 7. Idus Octobris.

In 4⁰ gr. — vezano u koži i drvu. (XII. II. 1.)

31. *Joannis de Turrecremata,* cardinalis presbiteri Sancti Sixti, tituli Sanctae Mariae in Transtyberim.

Summa contra ecclesiae et primatus apostoli Petri adversarios, per magistrum Joannem Drechsel alemannum *Lugduni* dilligentissime impressa. — Anno nostrae salutis 1496. die vero XX mensis Septembris.

In folio — vezano u pergameni. (VIII. V. 10.)

32. *Leonicei* — *Grammatica latina.* — 1474. — die XIV. mensis januarii — Patavii.

In 4⁰ vezano u kartonu. (LIII. IV. 9.)

33. *Teofrasti de causis plantarum* — Libri VI.
Impressum Tarvisii per Bartholomaeum Confalonerium de Salodio — Anno Domini 1483. — Die XX. Februari.
In folio. — Vezano s jedne strane u drvu i u koži. — Istrošena 4 prva arka. (XXVIII. V. 16)
34. *Aristotilis* — *Opera* — cum *Averois de Substantia Orbis*.
Impressa *Venetiis* duce inclito Mocenico per magistrum Philipum Venetum ejusque impensis diligentissime emendata: Anno Domini 1482. — pridie nonas Aprilis.
In folio — u drvu i koži vezano (XVIII. V. 2.)
Ovaj popis sam izradio s pomoću O. Ambrozija Bačića, dominikanca, prosinca 1892
Ima još *incunabula*, ali sam popisao najznatnije.

B.

Rukopisi iz staroga arkiva nadbiskupije Dubrovačke.

Velika trešnja od g 1667. uništila je, po onomu, što se zna dosada, vas stari arkiv, koji se do one godine čuvao, i s njim skupocjeno tvorivo za crkovnu i političku povijest Dubrovnika. Kako se pomalja crkovni život iz razvalina one katastrofe, tako ga nalazimo zabilježena u knjigama, koje su se počele odmah voditi, u kojim se on zrcali za 141 godinu, sve dakle do pada republike g. 1808.

Te knjige mogu se dijeliti u slijedeće kategorije:

I. *Libri diversorum.*

Ima ih 23, sve u kartonu vezane, in folio piccolo, neke vlagom oštećene, i to za slijedeća razdobja: 1649—1679 (jedina prije trešnje), 1667—1674, 1667—1690 (ove dvije nose spise upravne crkovne oblasti odmah iza trešnje), 1680—1684, 1680—1688, 1685—1693, 1690—1701, 1690—1708, 1691 1697, 1697—1706, 1700—1703, 1706 1714, 1720—1731, 1728—1743, 1731—1745, 1745—1753, 1753—1758, 1758—1764, 1764—1775, 1775—1783, 1783—1800, 1800—1826 (ova zadnja knjiga obuhvaća i razdobje od g 1808 do 1826 poslje pada republike).

Te knjige sadržavaju upravne akte arkidieceze s redovitijem isključenjem procesa i kanoničkijeh pohagjanja (vizitacija). Prvi akt poslje trešnje u knjizi razdobja 1667.—1690. nosi pod datom od 4. Maja 1667., dakle *28 dana poslje potresa*, dekret generalnog vikara Brnje Gjorgjića (Arkibiskup Torre bijaše pošo dopratiti dumne spašene ispod razvalina u Jakin), kojim imenuje *Dum Vlaha Squadri* kancelarom kurije usljed smrti prešastnika, kojega zateče trešnja, dok služio misu u kapeli nadbiskupskoj, te se bio u prvi mah spasio utekao u svećeničkijem odijelima iz arkibiskupskog dvora, te idući negju razvaline gradske, podijeljivao uz nadbiskupa, koji se bio također spasio, zadnje utjehe umirućijem. Jedan senator, čiju ispojed bijaše kancelar posrijed onijeh razvalina slušao, imenova ga nasljednikom, ali malo za tijem od straha i od napora zaglavi. Isti

generalni vikar s odlukom od 20. Junija 1667. (dva mjeseca i pô poslje potresa) „s razloga što svaki dan božjom pomoći popuštava strah od grozne trešnje“ („rimettendosi per la Dio gratia ogni giorno più il terrore concepito dal miserabile caso del terremoto“) opozivlje izvanrednu oblast glede ispovijedi podijeljenu svećenicima po Arkibiskupu ili po Vikaru. Nekoliko dana poslije (20. Juna) ovaj odregjuje, da dvanaest kapelana imadu obaviti službu božiju, obustavljenu nakon trešnje, u crkvici Blagovijesti (della Santissima Annunziata) mjesto porušene stolne crkve. Ova crkvica na podgragju na Pločama, kamo bi pristupili novo imenovani arkibiskupi da se oblače prije svečanog ulazka u grad, postojala je do pred malo godina, te bi varvarski razgragjena, da daje mjesto privatnoj kući Alagovoj. Nije samo ona crkvica služila, da nadomjesti prvostolnicu. Vidi se iz iste knjige, da je nadpastir upotrebljavao drugu crkvicu, još sada postojeću, naime župnu Sv. Andrije na Pilama, gdje se regjenje mladomisnika obavljalo. Arkibiskup pak, čija se palača bila porušila, stanovao za dugo vrijeme *in suburbio*, u podgradju. Ove knjige *diversorum* služile su Serafinu Cervi kao vrelo njegovoj „Sacrae Metropoli Ragusinae“, kako smo se svojim očima osvjedočili, našavši u njegovoj povijesti činjenica, koje bijasmo prvo opazili u „Diversorum“ i koje on vjerno citira. Službeni jezik kurije redovito je latinski, ali ne rijetko i talijanski. Nego kad treba saslušati župljane iz dvora, koji znadu samo materinski jezik, ispitani su u dubrovačkom narječju, kako se to opaža u g. 1667. i 1672. (Libri diversorum 1649—1679, 1667—1690), a narječje, kojim se služe stranke ili svjedoci, nije za dlaku različito od onoga, koje se sada govori

U knjizi za razdobje 1691. 1697. ima list od 23. Marta 1697. latinski sastavljen, a vlastoručno potpisan po „Eleonora Magdalena Thoeresia“ (pismena su poveća i nesigurna, kakva bi bila sada prvoškolske učenice), koja se zove „Imperatrix Hungariae et Bohemiae regina“, te je upravljena na arkibiskupa, kojemu javlja, da je primila u red „Cruciferarum“ *Katarinu vladiku Sorgočevicu*, rogjenu Gradicu, te mu nalaže, da obsluži s njom obred, propisan za nastup reda.

II. Od velike je znatnosti sedamnaest knjiga, vezanijeh sve u kartonu, osim jedne u pergameni, in folio piccolo, *„processus civilium et criminalium“* za slijedeća razdobja: 1670—1694, 1671—1693, 1674—1678, 1679—1701, 1680—1681, 1682—1685, 1686-1689, 1690—1692, 1693—1694, 1695—1696, 1697-1706, 1702—1706, 1706-(?), 1709—1725, 1727—1735, 1727—1737, 1736—1744.

Od ovijeh ima nekoliko, koje su jako oštećene vlagom, a izmegju ostalijeh ona za razdobje 1706—(?), koja se ne može razabrati dokle dopire. Pokvarene su puno takodjer knjige za god. 1695—1696, 1702—1706. A nije ih vrijeme oštetilo, jer su knjige starije od ovijeh dobro sačuvane, nego po nesreći bijahu smještene pod pokojnijem biskupom Jederlinićem, koji je vladikovao o polovici tekućega vijeka, u sobu jako vlažnu.

Od naznačenijeh knjiga neke sadržavaju samo kriminalne istrage, a neke samo civilne, veći broj jedne i druge. Nema isprava do ovijeh,

koje bi bolje dokazivale moralno stanje svećenstva i puka od polovice XVII. do polovice XVIII. vijeka, zapt i djelovanje crkovnijeh starešina. Znamenite su takodjer da se vidi, kako se vršila crkovna nadležnost napram svećeničkom stališu u civilnom i u kaznenom području.

I ovdje službeni jezik je latinski, ali stranke i svjedoci, koji ne znadu drugog jezika, ispitivaju se u dubrovačkom narječju.

III. Knjigâ kanoničkijeh pohoda ima *devet*, vezanijeh u kartonu in folio piccolo za slijedeća razdobja: 1670—1671, 1673—1680, 1679—1682, 1692, 1693 - 1694, 1701 - 1702, 1709—1710, 1728 do 1746, 1793—1805.

Prve četiri knjige obuhvaćaju vizitacije arkibiskupa *Petra de Torre*, zadnja posljednjijeh dvaju arkibiskupa dubrovačkijeh Spagndetti i Bani. Opisuju vjerno stanje dieceze od okolo polovice XVII. do početka XIX. vijeka i pada republike. Službeni jezik i ovdje je latinski, ali gdje su saslušani seljački župljani, ovi se služe narodnim jezikom, u kojemu se ispitivanja i bilježe. Prati vazda biskupa kao *cumvisitator* kanonik prvostolne crkve, osim jednog člana, kad dominikanskoga, kad franovačkoga reda, a to, dok su arkibiskupi bili talijanski, navlastito za propovijedanje.

IV. Imadu svoju važnost, da se pozna stanje crkve dubrovačke na početku XVIII. vijeka „Constitutiones et decreta synodi dioecesanae Ragusii in Cattedrali Ecclesia S. Mariae Majoris anno 1729. die octavo Maii ab Illustrissimo et Reverendissimo Domino D. Fr. Angelo Franchi, Archiepiscopo, celebratae".

Ova knjižica je tiskana in 4°. „Anconae, 1730. — Ex Typographia Bellelli".

V. Tri knjige „*Monitoria*", vezane u kartonu, in folio piccolo, za razdobja 1667 - 1683, 1670—1698, 1673—1676, zaslužile bi poseban študij. Od tijeh knjiga prva jako je vlagom oštećena.

Monitoria ili *monitorialia* dokazuju, kako je duhovna vlast znala u ono vrijeme uspješnim načinom priskočiti u pomoć svjetovnoj za upoznavanje istine i zaštitu prava budi na civilnome, budi na kaznenom polju. Kad bi naime manjkala dokazna sredstva, kako isprave ili svjedoci, kojim se moglo obistiniti kakvo pravo, a sumnja je bila osnovana, da se ta sretstva kriju, te državna oblast nije bila u stanju ili iz naravi stvari ili iz nedostatka tadanjega postupka obaznati istinu, tada osoba, koja je mogla trpjeti od zatajena dokaza, obratila bi se na arkibiskupa ili njegova zamjenika, da pozove sve one vjernike, koji bi o konkretnom slučaju nešto znali, eda bi posvjedočili pred crkvenijem dvorom istinu. Ordinarijat, kad bi našo, da je predmet zamašan, a sumnja, da se skriva navlaš istina, temeljita, pozvao bi vjernike, da za rok od 15 dana dogju preda nj očitovati, što im je poznato u stvari, pod prijetnjom „excomunicationis latae sententiae". Koji put sam Papa naregjuje nadbiskupu, da izdaje *monitorium* na pritužbu stranke, koja se na nj obratila, valjda s razloga, što joj arkibiskup nije zadovoljio. Naravno, da bi crkovna oblast izdavala „monitoria" i u svome vlastitome području, n. p. u parni-

cama radi vjeritbe. Koliko smo mogli razabrati, vjernici se nigda ne oglušuju pozivu, te se istražena istina otkriva. Ova „monitoria" dolaze u dobar čas poslje potresa; jer, kako se dogadja kod velikijeh katastrofa, nalazi se vazda zlikovaca, koji znadu zlorabiti obću nesreću da se okoriste. I zbilja, što je bilo ostalo dragocjenosti i novaca ispod razvalina ili u kućama ne sasvijem porušenijem, to se nemilo kralo i odnašalo, te ostalo sakriveno u trećijem rukama. Preživjeli ušli bi u trag svojijeh stvari, ali ne bi imali načina, kako ih dobiti natrag, te bi zamolili crkovnu oblast, da stavi na dušu svijem onijem, koji bi znali ko ih je odnio ili sakrio, da to očituju, a ona bi se odazvala molbi i uspijevala. Vidimo takih „monitoria" odmah poslje potresa, naime 7. Jula 1667, a uspijevaju i *četrnaest godina* kasnije, kad na molbi *Iva Rafa Gučetića* arkibiskup poziv1je vjernike, da koji bi znali te je što odnešeno i sakriveno od stvari njegovijeh u vrijeme potresa, imadu prijaviti duhovnoj oblasti. Odmah se odazivlju sluge one obitelji i pripovijedaju, kako su dan poslje potresa poslani bili po Jeru Gučetiću i Mariji Basegli da traže ispod razvalina njihovijeh kuća, i da su našli blaga božjega u dragocjenostima, u novcu i u robi, te znadu kazati, komu su ih predali, i svaku potankost. Ovakijeh „monitoria" ima u svijeh triju knjiga.

Na civilnom području navesti ću „monitorij" od 4. januara 1687. u drugoj knjizi. Na molbu Frana Vituše arkibiskup opominje i pozivlje sve vjernike, koji bi znali štogod, kako je nastala mjenica od 13. Marta 1686. za hiljadu dukata, potpisana po njemu, o kojoj se vodi pravda, te je izašla prvomolbena apelirana osuda, da li ta mjenica bi izdana uz primljene novce, ili je služila tomu da se izgladi razmirica izmegju njega i druge stranke. („Chi sapesse come et in che maniera è stata fatta una lettera di cambio di ducati mille sotto li 13. Marzo 1686. sottoscritta da detto instante, sopra la quale si contende in giudizio, ed è uscita una sentenza che fu appellata, e se per detta lettera sia veramente corsa la valuta e sborso effettivo di denaro o sia stata dipendenza delle differenze che vertivano tra lui e l' altra parte, a favor della quale fu fatta la detta lettera". I zbilja 14. januara prijavljuju se u kuriji *Stjepan Sorgočević Bobali i Pavla pok. Dominika Zlatarića,* koji pripovijedaju, da je ona mjenica bila izdana usljed razmirice izmedju Frana Vituše i Bena Staya, utažene arbitramentalnom osudom, krijepošću koje prvi bi prisiljen izdati drugomu spomenutu mjenicu.

Tako bratovština svećenikâ Sv. Petra *in Cathedra*, baštinica pok. Marka Stanića, moli arkibiskupa, da opomene vjernike, koji bi znali. da li prćija Markove udovice bi i od koga povraćena, da li je ova raspoložila svojim četvrtijem dijelom. Arkibiskup izdaje monitorij, kancelar ga objelodanjuje, a svjedoci se prijavljuju i posvjedočuju sve što znadu o tome. (III. knjiga za god. 1673.—1676.)

VI. *Regularium et Monialium.* Tri su knjige in folio piccolo, prva vezana u kartonu od god. 1651.—1690., druga u pergameni

od god. 1690—1805, a treća takodjer u pergameni od god. 1705. do 1805.

Prve dvije sadržavaju *explorationem voluntatis novitiarum* dumanjskijeh samostana po Arkibiskupu ili po njegovome zamjeniku, svečanu profesiju novakinja, izbore i potvrdu predstojnica. I ovdje se opaža, da dobar dio novakinja, kad im nadpastir ispita volju da obazna, da li slobodno privoljuju biti unovačene, odgovara nadbiskupu u narječju dubrovačkome, a jedan dio talijanski. Vidi se takodjer, kako mnogo kćeri vlasteoskijeh kuća unišlo bi u samostane, dapače jedino one u Klarise. Prva knjiga počimlje s ispitivanjem od 18. Aprila 1651., dakle petnaest godina prije velike trešnje, kojoj su bile žrtvom ponajviše dumne, jer od osam samostana, koji dotle obstojahu u gradu, šest se srušiše, a dva ostadoše rasklimana u lošome stanju, onaj Sv. Marije „di Castello" benediktinaka, a drugi Sv. Klare franovkinja. Svi prihodi samostanski usljed toga biše dodijeljeni ovijem dvijem, a preživljele dumne kod njih smještene. Ovo bi uzrokom, da na početku XVIII vijeka bi utemeljen novcima ostavljenim još god. 1592. po oporuci Miha Miošića i potporom vlade treći samostan za dominikanke, na koji se odnosi posebna knjiga (treća), gdje se povijeda tanko po tanko, kako je nastao samostan, te su popisane sve dumne, koje su položile zavjete od 26. Februara 1722. do 1786. Zadnja predstojnica ovog samostana bila je Marija Lodovika Kaboga, koja bi po drugi put izabrana 2. Decembra 1805. pod posljednjijem dubrovačkijem nadbiskupom Nikolom Bani. Posljednja zavjetovana dumna bi Marija Benedikta Gučetića dne 15. Aprila po istome arkibiskupu U onoj trećoj knjizi ima još slijedeća historička bilješka: „Dana 16. Juna 1808. dvije godine poslje dolaska Franceza u Dubrovnik, dumne biše izagnane iz samostana, te se zakloniše u kuću gospodina Antuna Casilari na Pilama pod Konalom". („Adì 16. Giugno 1808. Dopo due anni della venuta dei Francesi a Ragusa, le monache sono state espulse dal monastero e si ricoverarono nella casa del signor Antonio Casilari situata nel Borgo Pille pod Konalom".)

VII. *Patrimonia et beneficia.*

Od ove vrsti ima osam knjiga *in folio picccolo*, od kojih dvije u pergameni od god god. 1667.—1793. Volumi u pergameni spadaju u razdobje 1690.—1728. i 1771.—1793.

U prvoj knjizi, koja se počela voditi poslje trešnje, opaža se obilati pomladak svećenstva, i olakoćenja pružena klericima po crkovnoj oblasti, da se doskoči oskudici, koja je bila nastala nakon katastrofe.

VIII. *Litterae dimissoriales.*

Od svećeničkijeh otpusta dvije su knjige, vezane u kartonu, u istome formatu, od g. 1722.—1753. i 1753.—1814.

IX. *Examina ad confessiones audiendas.*

Ima dva svezka u kartonu, u istome formatu, jedan od g. 1728. do 1777., drugi od g. 1778. do 1822. U prvome opazismo, da je pao u ispitatelje glasoviti dominikanac, povjesničar crkovni, Se-

rafin Cerva, jer u dotičnome povjerenstvu vazda su bili zastupani razni fratarski redovi, koji su bili u gradu.

X. F. B. *(fides baptismatis.)*

Od knjige krštenijeh nema nego jedna knjiga, u običnom formatu, koja ide od g. 1669.—1745.

Poslje potresa, koji je bio ne samo u gradu nego i u okolici porušio crkava, župničkijeh kuća, crkovna oblast imala je posla, da po svjedočanstvu preživjelijeh uspostavi dokaze rogjenja i podijeljena krsta. Ovo se opaža u spomenutoj knjizi. Na koncu budi pažnju podjeljivanje krštenja doraslom Židu, stanujućemu u Dubrovniku, po imenu *Moises-u Comigliano,* što je bilo probudilo ogorčenje medju Žugjelima. Duhovna oblast usljed toga zametne strogu istragu, da obazna, je li bio taj Žid s njegovom privolom pokršten, i zašto ga je svjetovnjak krstio. Dokaz je polučen, da se je krštenje obavilo od slobodne volje, ali da je brez nužde lajik podijelio krst. Ovo se zbivalo g. 1732.

XI. *Liber comfirmatorum.*

Sve do početka ovoga vijeka vodile su se knjige krizmanika, kako se vidi iz knjiga kanoničkijeh pohoda. Nema nego jedna knjiga te vrsti, u običnom formatu, i to poslje pada republike od god. 1808. do 1818.

XII. S. L. *(Status liberi.)*

Ima četiri knjige svjedočaba o nevjenčanome stališu vjernika, koje spadaju u staro vrijeme od g. 1667.—1697., a u običnome su formatu. Osim toga ima slična knjiga za poznije vrijeme od g. 1811. do 1827.

XIII. *Dispense matrimoniali.*

Ima osam knjiga ženitbenijeh otpusta, u istome formatu, a to od g. 1680.—1828.

XIV. *Sponsalium et matrimonialium.*

Zaruke bi dale povoda XVIII. vijeka, na koji se odnašaju sedam knjiga u istome formatu od g. 1708.—1797., raznijem istragama o zakonitome njihovome opstanku, iz kojih se takodjer može razabrati stanje ćudorednosti onoga vremena, koje nije pohvalno.

XV. *Protocolli del Capitolo Maggiore.*

Ova knjiga, vezana u pergameni, ne nosi zapisnike kaptola stolne crkve, što bi bilo od velike važnosti, ali ih žalibože nema, nego od bratovštine Sv. Sakramenta, jedne od najstarijieh, i to od god. 1668, odmah poslje potresa, do god. 1803.

XVI. Osim toga ima u arkivu dvije *Matriculae* ili statuta najstarije i najznamenitije svećeničke bratovštive pod imenom: „Confraternitas RR. Sacerdotum Ragusinorum sub invocatione Sancti Petri in cathedra"

U uvodu *Matriculae* spominje se da je bratovština ustanovljena pod Papom Bonifacijem IX, pod rimskim carem „Vincislavo", pod „Sigmundom" kraljem Hungariae, Poloniae, Croatiae et Dalmatiae, eorumque fidelissimi regiminis Ragusini congregatis civibus et ex quavis parte mundi sacerdotibus tunc commorantibus Ragusii, curren-

tibus annis 1391, Indictione XIII, die XI. Augusti, tempore quo vir venerabilis Andreas de Durachio ordinis praedicatorum olim provinciae Dalmatiae Prior Provincialis praesidebat ecclesiae Ragusinae Archiepiscopali Infula decoratus, de ejusdem voluntate et consensu, ac totius capituli ejusdem ecclesiae, cum laude dominii, totiusque populi praefatae civitatis ad osculum pacis, ac in visceribus charitatis fecerunt, et ordinaverunt Congregationem seu Confraternitatem sub nomine et vocabulo Beati Petri Apostolorum Principis, juramento invicem facto de fide et legalitate perpetuo invicem servandi, sicut decet sanctos et veritatis exemplares, cum aliquibus capitulis regulatis infrascriptis".

Iz apoštolskog pisma Klementa VIII. „Datum Romae apud S. Marcum anno Incarnationis Dominicae 1595. sexto kalendas Augusti Pontificatus nostri anno IV", razabire se, da je Papa *Sixtus IV.* svojim apoštolskim pismom od god *1483.* „septimo kalendas Februarii Pontificatus nostri anno XIII" potvrdio bratovštinu jednoga i drugoga spola sub *invocatione Cathedrae S. Petri* kanonički jur ustrojene pred 90 godina u Dubrovniku „quae in partibus Dalmatiae admodum insignis et populosa existebat" odobrenjem tadanjega arkibiskupa Andrije. Ova bratovština bijaše s početka *ordinata una confraternitas Clericorum et Ecclesiasticorum ac etiam saecularium personarum*, u svrhu megjusobne potpore duhovne i tjelesne za života i poslje smrti, te za otkup njihovih članova, ako bi pali u ropstvo. Prvo Sikst IV. pak Klement VIII. ovlastiše članove bratovštine, da stvore statuta „honesta et rationalia et a sacris canonibus non deviantia". Krijepošću široke samouprave, koju uživaše, bratovština upravljaše svojim imetkom, preinačivaše svoj statut, te dodje tekom vremena do lijepe imovine, ostavljene joj bogoljubnošću vlastele i gragjana. Arkibiskupu *pro tempore* bijaše pridržano pravo, prigodom kanoničke vizitacije odobriti ili uništiti nove ustanove, i progledavati svake godine obračun bratovštine.

Matriculae, koje se nalaze u biskupskoj kuriji, prepisane su iz autentičkog prepisa kancelara P. Staića. Ona, koja se čuva u uredu popovskome prosti je prepis, i to nepotpuni, Matrikule, čija matica ne nalazi se. Vezana je u baršunu i pisana je na pergameni krasnijem slovima, koja potiču od pok. Dm. Dominika Trojani-a, dubrovačkoga svećenika, negdašnjega kaligrafa republike, koji kao takav pisaše *patente*, izdane po vladi pomorskijem kapetanima. Knjiga je in folio piccolo. Na prvoj strani čita se u bojadisanome okviru: „Statute et ordinationes Venerabilis Capituli Confraternitatis seu Societatis Sacerdotum sub Invocatione Sti. Petri in civitate Ragusina". Na drugoj strani na jako lijepa, takodjer bojadisana slika Siksta IV. Dolazi zatim vod gore spomenut, pak statut u 24 poglavja do lista 29. Poslje ›ga su „praeces dicendae in principio congregationis" na str. 30. d str. 31.—37. ispisana su dva apoštolska pisma Siksta IV., ono latum Romae apud S. Petrum Anno Incarnationis Dominicae 1483. - VII kal. Februarii Pontificatus nostri anno XIII" i drugo od ›e godine. Napokon dolazi kazalo. Nema dakle u ovoj matrikuli ›snije apoštolsko pismo Klementa VIII. od g. 1595.

*

Bratovština popovska (Congregatione dei preti) obstoji još u Dubrovniku, te svojijem prihodima opskrbljuje siromaške i bolesne svećenike i dijeli prćijâ ubogijem djevojčicama.

C.

Rukopisi iz staroga arhiva blagog djela (Opera pia) dubrovačkoga.

I. *Libro della Fondazione ed Istituti dell' Amministrazione dell' Opere Pie della Tesoreria.*

In folio — u pergameni — vezano u koži i u drvu. Prva 20 arka su numerirana, a ostala 9 nijesu. — Prva 18 arka su pisana jednom rukom, a ostalo od raznijeh. Pismena su moderna — čisto i jasno pisana. Počimlje: „Divino Auxilio emplorato. — Ex Libro IX. Reformationum Ragusii C. VIII. De officio Thesaurariorum Stae. Mariae, a svršuje s izvješćem blagajnika, kojim se predlažu Senatu popravci osnove od 8. Jula 1783. o upravljanju kuća, pripadajućijeh Operi Piji, te i to baš s ovijem riječima „e benefizij espressi nel pubblico instromento delle locazioni perpetue fatte a loro favore".

Sadržava „*ex Libris Reformationum*". Lib. IX. c. 8. L. XIII. c. 11. L. XIII. c. 12. L. XV. c. 8.

Ex Libro Viridi: Cap. 326. 22. 469. 137. 198. 190. 142, 207, 262. 128. — Pak su dva prazna arka valjada za daljnja uvršćenja.

Ex Libro Croceo: — Charte 4. 186. 123. 155. 120. 100. 293. 219. 114, 223.

Ex Libro Majoris Consilii: zaključka od 26. Oktobra 1562., 17. Oktobra 1612., 30. Aprila 1626., 9. Jan. 1700., 9. Jan. 1703., 9. Jan. 1714. 23. Dec. 1726., 22. Dec. 1733., 18. Jan. 1741., 9. Jan. 1748., 30. Apr. 1749., 21. Apr. 1750., 12. Jun. 1756., 22. Maja 1757., 16. Maja 1758., 20. Maja 1758., 26. Marta 1762., 11. Jula 1761., 26. Jula 1762., 29. Jula 1762., 21 Febr. 1763., 21. Febr. 1765., 23. Apr. 1768., 17. Maja 1768, *die Mercurii Mensis Maji* (sic!) 1780., 23. Januar 1782., 29. Apr. 1782., 1. Lugio 1783, 8. Luglio 1783., 14. Dec. 1784, te svršuje s gorepomenutijem izvješćem.

Kako se vidi razni zakoni nijesu kronologično uvršćeni u *zbornik* nego onako kako bi potrebe zahtijevale da budu na njih blagajnici upozoreni (Broj Kataloga Opere Pije 106.)

II. *Parti dell'Eccmo. Senato dall'anno 1765.* (Br. kat. 105).

Pod ovim naslovom obstoji pod br. 106 kataloga knjiga in folio piccolo vezana u kartonu, u kojoj strane nijesu izbrojene nego do 121., a sadržava zaključke Senata od 3. Aug. 1765. do 28. Dec. 1803.

Počimlje s riječima „Excmo. Consegl. di Pregi. Die Sat. III. Mis. Augusti 1765." — a svršava; „Tromba Nod."

Razne ruke su ovu knjigu ispisale, ali se ona da svuda lasno čitati.

Ovi senatokonsulti sadržavaju sve naredbe ovoga visokoga tijela, upravljene blagajnicima, te se tiču financijalne uprave republike za sve ovo vrijeme, a imaju važnost i za povijest one dobe, koja se primiče brzim korakom padu republike.

S ovoga posljednjega vida još važnija je slijedeća knjiga, koja nastavlja prediduću. (Broj kat. 108.)

III. *Parti di Pregai del Senato*, koja sadržava senatokonsulte, tičuće se financija republike od zaključka 2. Januara 1804. do 6. Januara 1808., *dva* dana prije pada republike, gdje su popisane naredbe, koje bi senat prisiljen izdavati, da providi potrebama prouzročenijem franceskom okupacijom i misijama poslanika, odaslanijeh vanjskijem dvorovima, da se spasi republika. Takav je sadržaj zadnjega senatokonzulta, kojim se naredjuje, da senator (čije ime nije naznačeno) ima nositi naslov *Senatora poslanika (di Senatore inviato)*, te ga se ovlaštuje, da može dignuti od bankira republike u Beču G. G. Schullera i drugova 1200 dukata Mletačkijeh, a istog dana ovlašćuje se *Caboga*, Senator poslanik na dvoru od Pariza, da do potrebe može poslati *corriera* Senatu, a u tu svrhu da može dignuti u Beču 200 mlet. dukata.

I ova je knjiga in folio piccolo. Počimlje s riječima „In Dei Nomine" — a svršuje pogriješno sa zaključkom od 26. Augusta 1807., očevidno premetnuta, dok bi imala svršiti s gore pomenutijem od 6. Jan. 1808., čije zadnje riječi su: „*la 2. di no*".

IV. *Libro delle antiche memorie.* (Br. kataloga 107.)

Ova knjiga in folio piccolo, vezana u pergameni, broji 234 strana gotovo svijeh jednom rukom pisanijeh.

Počimlje: „Jesus Maria Josef MDCCLXXXI. Ancorche sia stata", a svršuje „come viene espresso al suddatto numero 157."

Važnost i smjer ove knjige razabire se iz predgovora, gdje se kaže megju ostalijem talijanskijem jezikom: „Ova knjiga sa svojijem kazalima bi po meni sastavljena i razdijeljena u dva dijela, u prvome od kojih nacrtao sam postanak svake glavnice, oporuku svakoga dobročinitelja, iznos glavnice na početku, pak do današnjega dana, gdje su uložene glavnice, koju korist nose, kojemu je trošku podvrgnut svaki zapis i u koja blaga djela (Opere Pie), naznačena po meni na okrajku, ima biti uložen prihod. U drugome djelu skupio sam koristi svake vrsti računa napose ubilježenijeh."

Ne kaže se, ko je sastavio knjigu, nego samo da je dotičnik u strogome ispitivanju oporuka, starijeh isprava i računa radio trideset godina i da je djelo svršio po zapovijedi blagajnika (Tesorieri).[1]

Napram diobi knjige ima i dva kazala. Prvo je ovako naznačeno: „Indice delle disposizioni testamentarie fatte a favore delli Signori Tesorieri e di tutti li capitali, che trovansi in amministrazione di detti Signori". Drugo: „Indice delle Opere Pie contenuite nella seconda parte provenienti dalli testamenti della prima parte".

Ova knjiga obuhvaća *blaga djela* XVI., XVII. i XVIII. vijeka, te nema vlasteoske ili vigjenije gragjanske obitelji, čije se ime ne bi našlo izmegju dobročinitelja.

---

[1] Sastavitelj bi *Milli Bošković*, pomoćnik blagajnika, kako se vidi iz opaske „*ad uso di Milli Boscovich*" na istoj knjizi i iz nagrade njemu za ovu i za daljnju važnu radnju doznačene.

Od blagijeh djela prvo naznačeno ima historičku važnost pod ovim naslovom: „accomodare le ograde delle sepolture in Soffia" („popraviti ograde groblja u Sofiji"), koja rek bi da je bila prva naselbina dubrovačka na Balkanu. Ali oporuka ne odgovara kazalu, pošto *Luka Ivana Pasarevića* svojim testamentom od god. 1620. ostavi slijedeći zapis: „Takogjer ostavljam u Gospu ovdi u *Novomu Pasaru*, da se pogradi i napravi groša tri stotine. Takogjer u istu Gospu ovdi u *Novomu Pasaru* ostavljam dvije tisuće, da se dadu *na Mont*, kako sveta Mati Crkva zapovijeda, oliti dopuštava, s kijem će ovdi redovnik živjeti i služit krstijanom vazda. Takogjer Gospodi Tesorijerom Dubrovačkijem ostavljam tisuću groša, da ih razdijele na uboge i potrebne mjesta, gdje se njim bolje nsvidi".

Glavnica ostavljena iznašala je dukata dubrovačkijeh 3462 : 8, uloženijeh u tako zvane Monte (štedionice) u Rimu, ali se umanjila prigodom velike trešnje, kad, usljed papinog oprosta, na predlogu vlade, svi zapisi biše smanjeni, da se providi silnijem potrebama uspostavljenja grada.

Kapelane za crkvicu Novogradsku imenovali bi, kako će se dalje vigjeti, blagajnici stolne crkve.

Nego je obstojala pobožna zaklada i za *popravljanje Sofijskoga groblja*, kako se vidi iz knjige ili bolje iz kazala svijeh zapisa, tičućijeh se Blagajne Gospe Velike. (Specchio o sia Indice dei legati attinenti alla tesoreria con le ordinazioni dei testatori, dove sono li loro capitali et altro etc. — 1716 — br. kat. 54.) U tome kazalu nalazimo pod slovom T. ime *Trojana Milovca*, koji svojom oporukom od god. 1642. ostavi rentu na *Monti di Roma* za ogradu kršćanskoga groblja u Sofiji.

Nema pobožne ili humanitarne svrhe, poznate u ono doba, na koje se ne bi osvrtali tadanji dobročinitelji. Osim za crkve, samostane i za dušu svoju, ostavlja se za okužene, za razne mnogobrojne bratovštine drvodijelaca. cipelara itd., za udaju ubogih djevojčica vlasteoske i gradjanske ruke, za razne bolnice, za uboge vlasteoske i gragjanske, te od nižijeh razreda, za siromake bolesne, za odjeću ubogih u stanovite dane, kako na dan Sv. Antuna Padovanskoga, Neoskvrnutog začeća Bogorodice i na Mrtvi dan, i za *otkup robova*. naime Dubrovčana, koji bi trgujući i brodareći pali u sužanjstvo. Od ove zadnje vrsti ima *dvadeset i četiri blagijeh djela*, te se ističu kao dobročinitelji slavne vlasteoske i gragjanske obitelji Kaboge, Pucići, Zamanje, Gučetići, Getaldići, Lukarići, Sorkočevići, Restići, Nalješkovići, Florio, Primi itd. itd., a u istu svrhu doprinašaju prva historička gragjanska bratovština Antonina i ona crkovna sveštenska Sv. Petra ex Cathedra. Ostavlja se više puta za otkup robova brez ograničenja dobe, koji put robova do 15 godina, kadkad ispod 18 ili 20 godina.

I sada opstoji pod tijem naslovom glavnica od blizu 16.000 for., koja je donijela god. 1861. prihod od 655 for. 67 nč. Ovaj se izručuje poreznom uredu, te ide još od g. 1818. u državnu blagajnu.

ali *Opera Pia* traži, da joj se povrate predane svote, i da dotičnim prihodom raspoloži po pravu, koje ju ide.

Jedan dio glavnica, spadajućijeh u blaga djela propadne u vrijeme franceske okupacije, naime sve ono, što je bilo uloženo u razne financijalne zavode u Italiji kako u Napolju, u Genovi, u Mlecima, a stranom i u Rimu, gdje se spasilo ipak za vrijednost od 129.000 lira godine 1878. konvertiranijeh u talijansku rentu.

V. Slična je knjiga pod br. 158 kataloga, ali potpunija, brez naslova, vezana u koži, in 8°, te broji 336 str. i počimlje: „Jesus, Maria, Joseph — Anno Domini MDCCLXXXII." — a svršuje: „80-alle località povere e bisognose f. 263 $^1/_8$".

Vidi se, da je sastavljena po istome činovniku Blagog Djela, koji je izradio knjigu pod IV., kako se vidi iz kratkoga uvoda, gdje kaže talijanskim jezikom: „Pošto sam imao vazda želju polag slabijeh svojijeh sila vršiti dužnosti svoga zvanja, promislio sam, da izmedju drugijeh prva mi je nastojati najpomljivije, da se volja oporučitelja u svakom obziru strogo izvrši, i za to sam ovu knjižicu izradio". Knjiga je razdijeljena, kako ona pod IV. I ova knjiga ima dva kazala, kako gornja (str. 1. i str. 241.). Računi pojedinijeh blagijeh djela ne odgovaraju potpuno onijem pod IV., jer je knjiga kasnije sastavljena. Knjiga je potpunija, jer poslije prvoga kazala od str. VIII.—XIX. popisani su prihodi, ishodeći od glavnica, uloženijeh u „arendamenti di Napoli" u „Monte di Roma" u „Banco della città di Vienna" i u „Depositi di Venezia" i imena onijeh dobročinitelja ili blagijeh djela, koja su interesirana u spomenutijem novčanijem zavodima.

Osim toga uvrštena su blaga djela, utemeljena sve do polovice tekućega vijeka, i pram tomu popunjena su i kazala. S toga i ako je viši dio knjige pisan po sastavitelju one pod IV., opažaju se pismena novije dobe.

VI. Capie delle lettere delli Signori Tesorieri e Procuratori di Santa Maria Maggiore.

Ima sedam knjiga, svijeh in folio, od ovijeh prve četiri vezane u kartonu, a tri jako debele u pergameni, sve pak raznijem modernijem pismenima pisanijem, te se lasno čitaju.

1. knjiga ide od 5. Oktobra 1655. do 31. Marta 1663.

2. knjiga ide od 8. Aprila 1663. do 30. Marta 1667.

Ove dvije knjige sadržavaju prijepise pisama blagajnika Gospe Velike, te su pod br. katal. 81 i 83..

3. knjiga ide, poslje stanka od gotovo četiri godine, usljed velike trešnje od g. 1667., od 28. februara 1671. do 27. Marta 1715.

Ova knjiga pod br. 129 kat. potiče od zastupnika Gospe Velike.

4. knjiga ide od 1. Marta 1679. do 22. Jula 1715. (kat. br. 60.)

5. knjiga ide od 7. Marta 1716. do 30. Aprila 1749. (kat. br. 73.)

6. knjiga ide od 18. Maju 1749. do 1. Jula 1772 (kat. br. 74.)

7. knjiga ide od 25. Februara 1773. do 15. Aprila 1794 (kat. br. 40.)

Ove posljednje četiri knjige potiču skupa od blagajnika i zastupnika Gospe Velike, te pokazuju neku promjenu kod dotične uprave. Vidi se naime iz prvijeh triju knjiga, da s početka uprava blagajnika i ona zastupnika prvostolne crkve nijesu uplićale jedna u drugu, da su vodile posebnijeh računa i posebna dopisivanja. U suprot od druge polovice XVII. vijeka vidi se, da je bilo posala, pripadajućijeh upravi prvostolne crkve, glede koje blagajnici su vodili dopisivanje skupa sa njezinijem zastupnicima. Da pače koji put sami blagajnici dopisuju u poslima, koji se tiču crkve, kako se može razabrati tamo amo iz listova, prepisanijeh u 5. i 6 knjizi. Da pače iz pisma 7. Maja 1761. (knjiga šesta) razabiraju se tri vrste računa, koji su se vodili kod ulaganja glavnica u Italiji: za same blagajnike, za blagajnike i zastupnike Gospe Velike, te za same ove posljednje. To se može razabrati i iz pisma od 12. Marta 1784. (knj. sedma).

Glavni sadržaj dopisivanja blagajnika tiče se ulaganja raznijeh kapitala u banku grada Beča, u različite talijanske trgovačke i financijalne zavode ili poduzeća i utjerivanja dotične rente za pojedina blaga djela, ili za državu. Ali uz to blagajnici služe privatnicima kao posrednici, da im se u iste zavode ulažu njihovi novci, i to ne samo bogatoj, nego i siromaškoj čeljadi, koja bi svoje štednje predala u tu svrhu blagajnicima (pismo od 16.Maja 1784.), a ovi revno nastoje, da ništa ne podje izgubljeno i da se točno prihodi uplate. Da pače blagajnici stoje na uslugu privatnika kao bankiri, da im olakote, kad su u tugjini, nabavu potrebitoga novca, bilo makar da putuju za zdravstvene svrhe.

Više dio takijeh zavoda ima u Rimu, te im se nalaze tragovi još u sadašnjijem računarskijem knjigama Opere Pie: *luogo di Monti, Monte di S. Pietro, Monte Sussidio, delle Lumiere, Fede, Pio, Ristorato, Prima Erezione, Novenale, Orsino.* Ima ih nekoliko u Napulitanskoj kraljevini, navlastito se spominju razna poduzeća za utjerivanje carine i desetine, *„gabella della farina di Napoli, arrendamento della dogana di Puglia e di Napoli, delle sete di Calabria, della decima generale di Napoli"*. Ulažu se glavnice u Mlecima *„sulla zecca di Venezia, sul deposito nuovissimo in Venezia, sul deposito vino e sale in Venezia"*. Ulažu se obilato u Beču u *„banco della città di Vienna"*. Nije nam palo oko na ulaganje u glasoviti *banco di S. Giorgio* u Gjenovi, prem da se znade, da je veliki zapis Pracata bio položen u tu banku, te jedan dio bi zaplijenjen po Francezima u vrijeme, kad su osvajali na koncu prošlog vijeka Italiju.

U glavnijem mjestima, kako u Rimu, u Napulju i u Mlecima, dopisnici blagajnika su dotični diplomatični agenti ili ugledni Dubrovčani, koji tamo stanuju. Ali ne žacaju se oni služiti i Židovima. Tako redoviti njihov dopisnik u Jakinu, kao posrednik navlastito za odaslanje svilene robe iz Florence, jest tvrtka *„Aron e Moisè Coen"*, i to za dugo vrijeme o polovici XVIII. vijeka, da pače kasnije i njihovi nasljednici su dopisivali s blagajnicima.

Spadalo je u isključivu nadležnost blagajnika Gospe Velike nastojanje za otkup osužnjenijeh Dubrovčana (Libro delle antiche memorie, p. 152). Nema posla, koji im leži više na srcu, okolo kojega se staraju, koliko ovaj. Svi poslanici i konzuli republike na istoku i u sjevernoj Africi, kamo bi često dospjeli zarobljenici, stoje na službi blagajnika za taj posao. Ovi vode pregovore i ugovaraju cijenu otkupa, u koju doprinašaju svojta sužnjâ, kad može, država i pobožni zapisi, koje spominjasmo, a ne odustaju od nastojanja kroz godine i godine, dok nije rob oslobodjen. Redovito otomanska Porta, zamoljena od dubrovačkijeh poslanika, ide im na ruku, i postupa s njima galantno, kako s nijednom drugom vlasti. Tako blagajnici pišu 10. Maja 1776. (sedma knjiga) poklisaru u Carigradu Baldu Nika Gučetića, da nastoji ob oslobodjenju dvaju dubrovačkijeh sužnja, i da će to učiniti i sada „stante la massima predilezione della Porta, colla quale in ogni incontro appresso tutto il mondo ci fa distinti".

Vrijedno je ovdje bilježiti, da su blagajnici znali upotrebljavati i same Židove za otkup sužnja. Tako se obraćaju u raznim listovima na spomenute „*Aron i Moisè Coen*", da nastoje ob oslobogjenju svijeh dubrovačkijeh sužnja uzduž obale i gradova Barberije. (Listovi od 26. Augusta i 29. Novembra 1741., 4. Jula 1743. i 10. Februara 1745. — knjiga V.)

Dopisivanje blagajnika svršuje s listom upravljenim 15. Aprila 1784. na dubrovačkog agenta *Josipa Branca*, kojim mu preporučuje, da pošalje priloženi list gospodinu *Bussarà* u Algeri u poslu oslobodjenja *poznatog sužnja*. (Zadnji list sedme i posljednje knjige.) Ovaj bijaše *Ivan Mišić*, Dubrovčanin, koji bi zarobljen na franceskom brodu. S listom od 9. Jula 1762. blagajnici se obraćaju *na upravitelja dubrovačkog konzulata Abrama Basarà*, da ih obavijesti, kako bi ga se moglo otkupiti, a sa slijedećim nudjaju osim 300 dukata, koje se konzuo franceski obvezao platiti za svakoga zarobljena mrnara, 250 dukata skupljenijeh megju svojtom i gragjanima, i sto dukata, koje će dati država.

Ističemo još list blagajnikâ od 20. Augusta 1710. na trgovce dubrovačke u Novom Pazaru, kojim potvrgjuju kapelana D. Andriju Brocianni, imenovana po arkibiskupu Skopije Karagiću za novopazarsku crkvicu, usljed spomenuta zapisa Luke Pasarevića, uz godišnju plaću od 80 godišnjijeh dubrovačkih dukata.

Zastupnici prvostolne crkve zabavljaju se u dopisivanju (III. knj.) interesima crkve matice i crkvenijeh bratovština, a kad se radi o zamašnome zapisu, koji stoji u savezu sa stolnom crkvom, ima posebnijeh zastupnika. Tako arcigjakon Brnja Gjorgjić, koji je odma poslje velike trešnje u otsutnosti arkibiskupa Torre upravljao energično diecezom, bijaše ostavio pri smrti $^7/_8$ svoga imetka za zgradu jedne kapele u novoj katedrali. Za utjerivanje imetka pokojnika postavljeni su posebni skrbnici pod imenom „administratori della Capella di Giorgi", te im nalazimo u istoj knjizi dopise, upravljene svojim pouzdanicima u Napulju, u Mlecima i drugamo u Italiji, gdje je bilo Gjorgjićeva imetka.

Zanimivi su dopisi, koje su zastupnici crkve vodili s opatom Stjepanom Gradićem, agentom republike u Rimu. Na njega se obratiše za osnovu snova stolne crkve, koja se imala graditi mjesto porušene trešnjom. Spisom od 31. Januara 1674. skrbnici pišu mu, da su odbornici za gradnju nove stolne crkve primili uzor pročelja, koji da je ispao izvanredno lijep. „I deputati sopra la fabbrica del Domo ricevettero il modello della facciata d'esso, et è riuscito di singolar bellezza e soddisfazione".

U drugome poslu zastupnici se na Gradića obraćaju. On bijaše sklonuo republiku, da svake godine pokloni Svetoj kući Lauretanskoj dragocijeni kalež, a zastupnici bi se obratili na njega za nekoliko godina (1673.—1676.), da im da napraviti kalež, te da ga pošalje agentu republike u Jakinu *Diodoru Bosdari*, koji će ga činit predati u Loretu Svetoj Kući. Kasnije — po svoj prilici poslje smrti Gradića — bijaše povjeren ovaj posao kanoniku prvostolne crkve Petru Bosdari-u, koji stanovaše god. 1684. u Rimu, i o kojemu se radilo, da postane arkibiskupom u Dubrovniku, ali smrt osujeti osnovu.

VII. Nahodi se u starome arkivu *Opere Pije* knjiga in folio piccolo, vezana u pergameni, koja nosi naslov: „Libro di Cambio Maritimo del 1787." (knjiga pomorskijeh zajma). U toj knjizi sadržane su bilješke zajmova, sklopljenijeh s pomorkijem kapetanima dubrovačkijem od god. 1782.—1791. Na kraju ima zrcalo svotâ, posugjenijeh i povraćenijeh u to ime za god. 1787.—1790.

Vrijedno je ovdje bilježiti, da kod zajmova, ugovorenijeh za ovoga razdoblja, plaćalo se u ime kamata 18, 19, a najčešće 20%, a to koji put uz jamčevinu ili uz ipoteku, a obično uz zalog broda, kako je po naravi ove vrsti zajmova. Nalazi se, da su gotovo svi zajmovi bili povraćeni. Obračun za gore spomenuto razdobje daje slijedeći rezultat:

Godina		Svota zajmljena			Svota povraćena
1787.	—	zlatnijeh dukata	2937	—	Z. D. 3579.
1788.	—	carskijeh talijera	7216	—	C. T. 3753.
1789.	—	„ „	5747	—	„ „ 7002.
1700.	—	„ „	19.110	—	„ „ 4834.

Nastaje pitanje, kako se ova knjiga nalazi u starome arkivu blagajnika Gospe Velike. Ovi su se mogli slobodno zvati, kako su i bili, *državni blagajnici*, a nosili su pridijevak „*Gospe Velike*", jer su se u riznici prvostolne crkve čuvale škrinje, u kojima su se držali svi novčani prihodi republike. Ova je posvećivala, kako se vidi iz sijaset zaključaka državnijeh zborova, najveću pažnju brodarstvu, koje bijaše glavni izvor bogastva Dubrovčana i republike, te bi megju ostalijem davala novčanih potpora za gradnju brodova. Lasno je dakle, da je skočila u pomoć brodarstvu posugjivanjem novaca *a cambio maritimo*, navlastito u ono doba, kada su rijetke bile glavnice i malo osiguratornijeh društva. Knjiga gore opisana mogla bi potvrditi tu sumnju i tumačiti nam, kako se ona nahodi megju knjigama staroga arkiva blagajnika Gospe Velike, koji bi u ime države i tu službu veoma korisnu brodarstvu vršili. Nije nam poznato

trgovačko društvo, koje bi se tijem poslovanjem u Dubrovniku za ono vrijeme bavilo.

Opazićemo ovdje, da sada ugovori *a cambio maritimo* rijegji su, pošto su se osigurajuće i zajmovne banke rasprostranile, a usljed umnoženja kapitala može se sada dobiti pod tim naslovom zajma uz 10—15%.[1]

D.

Rukopisi iz sjemenišne knjižnice biskupije Dubrovačke.

Knjižnica sjemenišna bi utemeljena po pokojnome biskupu Tomi Jederliniću skupa sa sjemeništem g. 1850. sudjelovanjem sveštenstva i gragjanstva Dubrovnika, a najviše se umnožila zapisanom knjižnicom pok. Dm. Gjura Pulića, negdašnjega ravnatelja Spljetske, Zadarske i Trentinske gimnazije, a kasnije Svetojeronimskoga kanonika u Rimu. Biblioteka sad broji 7540 knjiga, popisanijeh u jako lijepome i točnome katalogu po Isusovcu I. M. Crociolani god. 1887., kad su Isusovci upravljali sjemeništem.

Rukopisi — u malenu broju — nijesu popisani, te ovdje bilježimo najznatnije, poklonjene od prastarijeh dubrovačkijeh obitelji.

I. Dva toma in folio, lijepo vezana u pergameni, sadržavajuća slijedeće komedije Molièrove, prevedene i preragjene za dubrovačko općinstvo XVIII. vijeka od Marina Tudizića, koji pokuša oživiti dubrovačko kazalište.

U tomu, koji je naznačen *dio četvrti* ima na prvoj strani slijedeći naslov: „Comedie Molièrove iſ franačkoga u slovinski Jeſih prinesene po potajnu i iſpraſnu Tomacitеglju Dubrovcianinu ſa cinnitse iniem smiat svoiem iſpraſniem i smiescniem trudima u doba od svoje najvechje ſlovoglnosti“. Za tim dolaze komedije *Ilija aliti Musc ſabeſocen* u tri ata *(George Dandin) Tarto (Le Tartufe)* u pet ata.

Jovadin (les fourberie de Scapin?) u tri ata.

Prva i treća imadu sliku na pero, predstavljajuću jedan prizor dotične komedije.

Drugi tom sadržava:

Nemoćnik u pameti (le malade immaginaire) u tri ata.

Gjono aliti Gos (le festin de Pierre) u pet ata.

Ima još treća, nepotpuna, kojoj fali početak.

G. Akademik i nadzornik Luka Zore ima takogjer lijepi eksemplar Tudizievijeh prevoda Molière-a, te ih je devet štampano u dubrovačkom književnom časopisu „Slovincu“.

II. Jedan tom in folio, vezan u pergameni, sadržavajući po svoj prilici od istoga Tudizi-a

Psike, tragedija u stihovima u tri ata, Molièrova.

---

[1] Pomoću staroga arkiva Opere Pije i drugijeh izvora pisac pabiraka je sastavio za 127. knjigu „Rada“ svoju raspravu: *Rizničari republike Dubrovačke.*

D. Garzia aliti Gljubovnik sumgniv — comedia u pet ata.

Udovica, Comedia u jedan at.

III. *Collectio Carminum Poetarum Racusinorum.* — Lijep rukopis in folio, vezan u kartonu, gdje ima latinskijeh pjesama Vicka Petrovića, Savina Zamanje Benedikta Stay-a, isusovca, Benedikta Rogacci (opis velike trešnje), Frana Stay-a, Ivana Lukarića, isusovca Rajmunda Kunića (15 elegijâ), Brnje Zamanje (tri elegije), Rugja Josipa Boškovića (Carmen. — De Maria Theresia Romanorum Imperatrice Studiorum fautrice Munificentissima), Bara Boškovića (tri ecloge) Marina Martellini-a, Gjura Ferića i Antuna Kerse.

Svi ovi pjesnici spadaju u drugu polovicu prošloga vijeka, i u početak tekućega.

Najobilatije je zastupan Vicko Petrović († 1754.) megju ostalijem svojim eksametrima Karlu IV. „de recuperando Orientis Imperio post receptam Albam Graecam anno 1717“; „super insigni Victoria Principis Eugenii a Sabaudia Ducis armorum Caroli VI. parta de Turciis inter Carlovicensem et Petri-Varadini Arces — Nonis Septilibus 1716“. — „De Victoriis Caroli VI. Imperatoris ex hoste Turca relatis Anno 1737.“ — „In laudem Caroli Zeni Patritii Veneti“. — De Joanne Marino Primo Serrati Montis incola.“ — „In reditu Vladislavi Bucchia Senatoris Ragusini ab obita Turcarum Imperatorem strenue non minus quam feliciter legatione“. — Ima još od njega Elegijâ i Epigramâ.

IV. *Natjezanje Ajacja i Ulissa ſa oruſcje Achillovo Gospara Gjona Palmotta — prikaſano prid dvorom od druscine Orlove god. 1639. u Dubrovniku.*

Mala knjižica in 12°, neizbrojenijeh strana. Na prvoj strani ima tri distika *in laudem Auctoris* Gjura Ferića. — Na drugoj: „Sctiozu. — Ovo je prikaſangne uſeto iz Lib. XIII. pritvora Ovidiovijeh i veoma uredno prineseno u jeſik slovinski, ód koga priciza I. pocigne u ovi nacin . . .“ Slijedi 24 Ovidijevijeh stihova počamši sa slikom: „Consedere duces et vulgi stante corona“.

Za tim auktor kaže: „Sljedi dake darsciat prid occima svu ovu Ovidiovu Pricizu, i u isto doba nascega Pjevaocza tomacegne, koje nachjesce toliko vjerno i prilicno, da veoma lasno poſnachjesc slados i krepos od nascega jeſika, i osuditi slobodno, da ovi nasc slavni pjesnik moſcese prilikivati glasovitome Ovidiu, a meghju slovinskijem Pjesnizima od proscjastoga vjeka parvi naſvatti, i tkobbi ine gnegove pjesni skuppio i raſabro, jednaki bi sud ucinio“. Slijedi *Prikazanje.* Na koncu knjižice ima opet nekoliko riječi izdavatelja nepoznata: „Sctiozu. — Iſa kakosi prosctio davnoga glasovitoga Pjevaoca veoma uredne slovinske piesni, prikaſcivamti Pjesni visce istoga viteſa ù sadagna vremena od drugoga nascega svjetloga i glasovitoga Pjevaoza iſ garskoga jeſika u latinski prinesene. „Nadovezuju se polag toga nekoliko kratkijeh latinskijeh pjesama „Ex Anthologia Rajmundi Cunichii“.

V. *Skupp Pjesnj visce Trescgne u Dubrovniku Godiscta 1667.* Lijepa knjižica in 12°, neizbrojenijeh strana, negda vlastnost Dubrovčanina „Joannis Xaverii Altesti", prevodioca dvaju heroida Ovidija, koji imadijaše jednu od najbogatijeh privatnijeh knjižnica na početku ovoga vijeka, sadržaje: „Grad Dubrovnik Vlastelom u trescgnu na 6. Aprila. — Pjesan Nikolize Giva Bona Vucichijevichja" — vlastelina Dubrovačkoga. — U osmercu. Počimlje: „Od moguche Viscgnè ruke", ide kroz 15 kitica od četiri stiha i svršuje sa stihom „Viscgna vlas gha sadruscjuje". — Druga je pjesma: „Varhu trescgne ù Dubrovniku, Pjesan (u osmercu) Gospara Petra Canavelli, Vlastelina Corciulanskoga". Počimlje: „Zarna sestro bjela dana" — ima 74 kitica od četiri stiha i svršuje sa stihom: „prava istina vechje lettj."

Treća je „pjesan visce trescgne Gosp. Bara Bettere", takogjer u osmercu, ima 28 kitica od četiri stiha, počimlje sa stihom: „Jur vessele pjesme moje", a svršuje: „U blaſcenstvu svomu duscja". Slijedi: Dubrovnik slobodjen od haracja na Blaghdan S. Vlasi Godiscta 1695. — Pjesan Gospara Petra Canavelli".

Ima 27 kitica u osmercu i počimlje sa stihom: „Prosti ljepa Clio prosti", a svršuje: „Svetijem Vlasi oghraghjena". Za tijem dolazi: „Poklisari Dubrovacki prid kajmakamom Mustaj Pascjom od gnegha pitani spovjedaju mu nesrechnu ſgodu od trescgne", razgovor u osmercu megju kajmakamom i poklisarima Jaketom Palmottićem i Nikolicom Bona. Po tom je „Sgodda u Trescnj iſ Pjevagna trechjega Dubrovnika Ponovjena Gosp. Jachette Palmotta Dionorichja": „U hvalu Gosp. Giona i Giore Palmotichja Pjesan Gosp. Nikolize Giva Bona Vucichjevichja". — „Pripovjes Gosp, Jachete Palmota iz Pjevagna VIII. Dubrovnika Ponovjena". Svršuje s krasnom pjesmom Gosp. Petra Canavelli u osmercu od 42 kitica na slavu Dubrovnika. Počimlje: „Druſijem tascte ostavimo" — a svršuje: „klagnam ti se iz daleke".

Na početku knjižice ima pohvala četiri pjesnika, koji pjevaše o trešnji, t. j. najslavnijega sina Dubrovnika *Nikolice Giva Bone*, uskrisitelja porušena grada i mučenika za njegovu slobodu po govoru, koji mu drži na zadušnicama isusovac, profesor u dubrovačkom kolegiju, kasnije kardinal Ivan Tolomei — po Stjepanu Gradiću i po Dolciu. — *Giva Palmote,* opet po Dolciu i po Tolomeu — *Petra Kanavelića,* kojega se navagjaju književna djela i *Bara Betere* po Dolci-u".

VI. *Osman — Spjevan od Gosp. Frana Giva Gondola.* — Knjiga u 8°, vežana u pergameni, sadržavajuća jako lijepo prepisana Osmana, bez pjevanja XIV i XV., o kojim se kaže: *nenahode e*, što znači, da je prepis sastavljen prije, nego je Sorgočević popunio Osmana.

Pjevanja ne imadu na početku sadržaja u stihovima, nego na koncu pjesni naznačen je talijanski predmet svakoga pjevanja. — Knjiga svršuje s izvadkom Serafina Cerve o pjesniku iz njegove bi-

blioteke *virorum illustrium*, i sa nekoliko epigrama na pohvalu pojedinijeh Gundulićevijeh djela nepoznata pisca.

VII. *Didone Tragedia Gosp. Jachetta Giva Palmotta, Vlastelina Dubrov. od Kuchje Dionorich, prikaſana u Dubrovniku prid Dvorom od Druscine Smetenijeh* na 6. Febr. 1646.

I ovaj lijepi eksemplar Palmotićeve Didone spadaše u knjižnicu Attestievu, vezan je u pergameni, neizbrojenijeh strana — in 8°.

VIII. *Prikaſanja Gosp. Giona Giore Palmotta.* Dio I. Počimlje s latinskom nadgrobnicom pjesnika, s pjesmom u hvalu njegovu nepoznata pjesnika, i s odlomkom Stjepana Gradića „De vita ingenio, et studijs Junii Palmotta". Svršuje s opaskom: „Prikſanja, koja su odiſghar (t. j. od Stjepana Gradića) imenovana, a nighdjerse ne nahode, sumgniſe olli u trescgnu iſginula olli od nepomgne Graghjana.

Nro. 2. *Atalanta.* — Nro. 4. *Oediopus Tyrannus.* — Nro. 10. *Suevia.*

Slijedi: „Eleonora Ugragbljena. Prikaſagne Gosp. Giona Giore Palmotta, koji priminu God Gospodnia 1657".

Lijep eksemplar in 8' neizbrojenijeh strana, vezan u kartonu.

IX. *Zaptislava, spievana po Gosp. Gionu Giore Palmotta.*

Knjižica in 8° od 175 str., vezana u kartonu s kazalom nepotpunijem i raznijem pismenima prepisana, a na čelu joj naznačen predmet po Stj. Gradiću „de Vita, ingenio et studiis auctoris" ovako: „Junius Palmotta fabulam dedit, quum Zaptislavum appellavit, in gratiam scillicet veteris Epidauri, cujus locus eversae. olim, urbis non obscura vestigia ad hoc usque tempus retinens, Zaptat (Cavtat) vocatur.

X. *Palmotta Giono, Giore Sin. — Akille.* — Ispod naslova čita se: *Nobilium de Bucchia olim — nunc Joannis Altesti.*"

Ova knjižica in 8°, vezana u kartonu, neizbrojenijeh strana, jako jasno prepisana, ima ne male vrijednosti, pošto je spadala u knjižnicu jedne od najstarijeh i najslavnijeh dubrovačkijeh obitelji, pak je prošla u Altestijevu knjižicu.

XI. *Pjesni Duhovne — Gosp. Giona Giore Palmotta.*

Ova knjižica in 8°, neizbrojenijeh strana, sadržava· „Sveta Katarina od Siene molli Bogha, da joj sarze ponovj i scto prosj vidjenijem nacinom prima". Ova pjesma ima 118 kitica u osmercu, počimlje: „Djeve Boghu posvechjene", a svršuje „na rukam se prinemoſce". Slijede manje pjesme: „Od porodjenja Gospodinova — Pjesan" — „Magnificat anima mea Dominum" — „Nunc dimitte Servum tuum Domine" — „Pater noster qui es in coelis" — Ave Maria" — „Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto" — „Sa uſviscegne na nebesa Gospodina nascega Jesusa Isukarsta".

XII. *Pavlimir kralj Slovinski, Spjevanje Gosp. Giona Giore Palmotta, Vlastelina Dubrovackoga, prikazano prid dvorom od druſcine Isprasnijeh na 22. Febr. godiscta 1637.*

I ova knjižica in 8°, vezana u pergamenu, jako lijepo napisana, neizbrojenijeh strana, spadala je u dragocijenu zbirku Altestijevu. Sadržava takodjer Zaptislavu.

XIII. *Merope Tragedia iſ Maffei* u 5 ata, prevedena po Franatici Pjerki Sorgočeviću.

Ova knjižica in 8° jako lijepo je napisana i u koži vezana, ima 133 str.

XIV. *Raſgovor pastjerski varhu Porodjegna Gospodinova po Gospoghij Lucresij Bogascim.* — Godiscta 1764.

Knjižica in 8°, vezana u kartonu, neizbrojenijeh strana, jako lijepo napisana, spadala je takogjer u Altestijevu knjižnicu.

Od ove vrle dubrovačke pjevačice, udate Budmani-eve, koja življaše na koncu prošloga vijeka te ispjeva još „Život Tobijin", „Posvetilište Abrahamovo" i drugijeh pomanjijeh pjesama, rijetko se nalazi rukopisâ.

XV. *Relatione di Federico Badoero, ritornato Ambasciatore dall' Imperatore Carlo V. et Filippo suo figlio l' anno 1558.*

Ovo izvješće mletačkoga poslanika na Dužda i Veliko Vijeće tiče se vremena, kad s jedne strane Njemačka se nalazila razderana nutarnjijem razmiricama izmegju katolika i protestanata, megju kojima je Karlo V. vršio bezuspješnu svoju posredujuću zadaću — a Turčin pretijaše Europi, te je rat bio buknuo izmegju njega, kralja Francuskoga i Pape, i zamjenjivale su se vojne i primirja.

Knjiga je in 4°, ima okolo 200 neizbrojenijeh strana, rasklimana u kartonskom vezu, te sadržava opis geografički i politički Njemačke i Španije one dobe sa svijem onijem podatcima, koji mogu zanimati državnika, koji hoće upoznati se kroz i kroz sa svijem činbenicima, sa svijem vrlinama i slaboćama tugje države, kako su to znali činiti mletački poslanici.

XVI. Ima još knjižica — in 8° — sva u pergameni, vezana u drvu i u koži, kojoj žalibože fali početak i svršetak, sa sitnijem pismenima XV. ili XVI. vijeka, koja sadržava *satire Juvenala,* kako se to čita odma na gornjem okrajku prve strann: *„Hoc scripsit Juvenalis"*. Poviše stihova ima sijaset varianta, a na okrajku su primjetbe. Ima joj 34 str., od kojih 11. i 12. nešto ištećene.

E.

Rukopisi iz obiteljskoga arkiva Marinice kneza Giorgi.

Dijelimo ih u dvije gromade, kojih prva, bez prispodobe obsežnija, obuhvuća *Ilirske stvari*, druga *ine predmete*. Gotovo svi rukopisi su *autografi,* i za to, gdje nijesu, zabilježićemo, da su drugom rukom ispisani, drugčije ima se držati, da su vlastoručni.

I. Gromada. — Ilirske stvari.

A. *Excerptorium ad res Illyricas in quo.*

Non aliud nisi pondus iners congestaque eodem..

Non bene junctarum discordia termina rerum.

Ovaj naslov stoji na prvom arku ogromne knjige od 649 izbrojenijeh, a osam daljnijeh neizbrojenijeh strana in folio, sitnijem slovima popunjenijeh, koji sadržava materijal, kojim se Gjorgjić služio za svoje veliko dijelo o Iliriju. Slično skladište pod naslovom „Adversaria", bijaše pripravio za svoju „Sacram Metropolim Ragusinam" Serafin Cerva, koji se često u ovoj pozivlje na „Adversaria", kojih nestade.

Excerptorium počimlje s riječima· „Ex Olimpiodoro in bibliotheca Photii: Constantius Placidae maritus et imperator collega Honorij fuit e Danaeso urbe Cadie", a svršuje s odlomcima izvadjenijem ex „... Kirelevi Turre Babel Amsterdolami ex officina... Vdesbergiana anno 1679", i baš s ovijem riječima: „Eodem cap. 4. sic constat lingua germanica tot et tantis monosyllabis, et non nullas integras periodos, non nisi monosyllabis vocabulis congestas proferre soleat, verbi gratia: ich wil, weil ich ietzt kein Zeit hab... (Ove riječi sam pripisao, kako su u tekstu, pak sam ih poslje našo pisane po istom auktoru u maloj cedulji, kako da ih je prvo bio sastavio).

Nema niti najmanje dvojbe, da *repertorium* i niže popisana djela potiču iz Gjorgjićeva pera, kako se razabire iz nebrojenijeh ispravaka i popunjaka, koji se svud opažaju. Pismo njegovo je sitno i donekle se približuje Cervinome, prem da ovomu zaostaje u jasnoći. Treba dugo vježbanja, da ga se može razabrati, a navlastito su mu naslovi pojedinijeh poglavja zamršeni. Više araka je skupljeno u jedan snopčić, a svaki snopčić napose je izbrojen. Bilo ih je 22, ali fali 13. od str. 273.—304. Snopčić 1—19 su zajedno sašiveni, oni od 20—22 stoje svak po sebi.

Gjorgjić sam je točno označio svoj „*Excerptorium*" „*pondus iners*" stvari megjusobom slabo vezanijeh, koje se tiču Ilirija. I zbilja ono sadržava ogromnu masu izvadaka i bilježaka nanizanijeh brez sustava, koje je on crpio iz sve klasične i sredovječne grčke i latinske književnosti, te iz moderne literature sve do prve polovice XVIII. vijeka, a to iz knjiga, koje se sada ili više ne nalaze, ili jedva u bibliothekama velikijeh glavnijeh gradova Europe. Čovjek ostao bi začugjen tolikome bogastvu, da se ne zna, da ne samo Gjorgjić za svoga dugoga boravljenja u Italiji bijaše nakupio mnogo knjiga, iz kojih je učinio lijepu svoju privatnu knjižnicu, nego da je Dubrovnik u ono vrijeme posjedovao tri bogate knjižnice, benediktinsku, dominikansku i franovačku, a mnogi privatnici od vlasteoskijeh kuća imadijahu svoje knjižnice, od kojih ima jedva ostanaka. Osim toga poslje svoga povratka iz Italije, gdje je bio zapremio stolicu tumačenja sv. pisma na padovanskom sveučilištu, bijaše se pogodio, kako pripovijeda Cerva, sa bibliotečkijem čuvarima, da će mu poslati na posudu uz stanovitu cijenu knjige, koje bi im on naručio, upotrebio i poslao natrag.

Kako smo pak opazili, Gjorgjić nije se u tijem izvatcima ograničio, da skupi tvorivo za svoje djelo o Iliriju, nego veliki erudit

kako bijaše, bilježio bi uzgred podataka, dragocijenijeh za arkeologe, za numizmatika, za filologa, za povjestničara i za geografa.

B. *Disquisitiones quibus antiquitates Illyricae illustrantur. — Pars prima.*

Djelo obuhvaća 718 strana in folio u jedanaest snopčića. Počimlje s riječima: „Unde Illyricorum appellatio?“ a svršuje „et sua loca indigitare solebant“.

Disquisitio 1. De Illyrico, u tri odsjeka.

Disquisitio 2. De Dalmatia, u jedanaest odsjeka.

Disquisitio 3. De mari Adriatico, u osam odsjeka, od kojijeh tri su izragjena, a od ostalijeh ima samo naslov.

Disquisitio 4. De antiquissimis oppidis Minoris populique Illyrici ab . . . finibus adusque Ceraneos Montes Epirique collimina Gírgentis. Ac primo de Liburnici . . . (u dva odsjeka).

Disquisitio 5. De maritimis urbibus gentibusque vetustioris Dalmatiae et antiqui Minoris Illyrici a Titio Flumine ad Drilonem apud Dirachium (u jedanaest odsjeka).

Disquisitio 6. De maritimis Macedoniae Illyridis gentibus oppidisque a . . . atque Drilone fluvio usque ad Ceraneos montes.

Disquisitio 7. De Mediterraneis populis Illyrici a Drilone fluvio usque in Italiam (u četiri odsjeka).

Disquisitio 8. De insulis Maris Adriatici (u jedanaest odsjeka).

Disquisitio 9. Corollarium de Romanis Principibus e descripta hactenus Dalmatia Illyricoque minore oriundis.

Sectio 1. De Claudio secundo, Quintillo et Probo.

Sectio 2. De Caro, Numeriano, Carino et filia Diocletiani Valeria.

Sectio 3. De Julio Constantio Cloro ejusque liberis, de diva Helena ac de Constantii liberis proeter Constantinum.

Sectio 4. De Constantino Magno ejusque familia.

Sectio 5. De reliquis e Dalmatia augustis.

Sylloge disquisitionum prima.

De soli coelique Illyrici natura.

Disquisitio 1. De commoditate regionis.

Disquisitio 2. De Illyrici soli feracitate.

Disquisitio 3. De animalibus terrestribus volucribusque aquaticis eorumque copia in nemore Illyrico.

Disquisitio 4. De fodinis illyricis.

Disquisitio 5. De coeli salubritate quae ad corporum vivacitatem et firmitatem conducit.

Disquisitio 6. De mirandis quibusdam quae ab antiquis perhibentur a Illyrico Dalmatiaque.

Sylloge disquisitionum secunda.

De veterum Illyricorum Dalmatarumque moribus et institutis.

Disquisitio 1. De Illyriorum piratica.
Disquisitio 2. De Illyriorum . . . virtute bellica et . . . militia cum Romanis.
Disquisitio 3. De armis Illyriorum.
Disquisitio 4. De navibus veteribus Illyriorum.
Disquisitio 5. De vestimentis veterum Illyriorum ac primo de Dalmaticis.
Disquisitio 6. De aliis vestimentis Illyriorum.
Disquisitio 7. De politia veteris Illyriae.
Disquisitio 8. De veterum Illyriorum moneta.
Disquisitio 9. De lingua primitiva et superstitione Illyriorum.
Disquisitio 10. De victu potuque et conviviis Illyriorum.
Disquisitio 11. De aliis vetustis Illyricorum gentium consuetudinibus.

G. *P. Kasandrić* namjerio se u Hvaru na prepis jednog djela Gjorgjićeva Ilirija, u komu nalazi se još *12. diskvizicija* pod naslovom: „De Sapientia Veterum Illyriorum", ali mu fale prve četiri. *(Iskra,* list za književnost i umjetnost. God. I. 1891. — u Zadru. Nagradjena tiskarnica Petra Jankovića, s. 129.)

C. *Antiquitatum Illyricarum Pars tertia Hieronimiana.*

Ova hrpa obuhvaća 718 strana in folio.

Sylloge Disquisitionum prima.

De divi Hieronimi in Romana Ecclesia Doctoris optimi maximi et urbe natali.

Disquisitio 1. De vera D. Hieronimi patria in Dalmatia
Disquisitio 2. De Stridona seu Stridone natali Divi Hieronymi oppido.
Disquisitio 3. De vero significatu τοῦ quod in Hieronymi pericommate de patria legitur.
Disquisitio 4. D. Hieronymus nec Germanus fuit neque Pannonius.
Disquisitio 5. De Istrianorum ineptiis D. Hieronymi patriam sibi asserentium, ubi et auctoritas Flavii Blondi, ejusque argumenta amplissime diluuntur.

Slijede po prepisu slijedeće rasprave, kojih nema u izvorniku, osim 3., 6. i 7., koje dolaze niže.

Disquisitio 6. Mariani Victorii coniecturae arguuntur.
Disquisitio 7. Jacobi Philippi Tomasini Θαυμάσια ἀκροάματα sive admirandae narrationes, quibus Stridone, acq. Hieronymum Istrae asserit Glossematis illustrantur.
Disquisitio 8. Exploduntur ineptiae Irenaei a Cruce Historiographi Tergestini, ac cujusdem Fratris pii Rossij contendentium Stridonem Castellum et pagum fuisse et Hieronymum vilem genere ac rusticanum.

Disquisitio 9. De Dalmatia Universali et Geographia Irenaica.
Disquisitio 10. Aliquot imae eruditionis (?) Irenaicae non illepida paradigmata.
Disquisitio 11. Aquilejae an Romae Hieronymus fuisset sacro Baptismate initiatus, et de ejus amicis Aquileiensibus.

Sylloge disquisitionum secunda.

Disquisitio 1. De sermone illyrico in Dalmatia quoad tempore Hieronymiana.
Disquisitio 2. An ante Hieronymi aetatem sermonis illyrici, nempe hujus, quem hodie Slavicum etiam, sive Slavonicum dicimus, fuerit in Dalmatia, et per Illyricum usus.
Disquisitio 3. Hieronymus Illyricae locutionis non ignarus fuit.
Disquisitio 4. De Hieronymi Dalmatica sacrarum scripturarum versione.
Disquisitio 5. De annis Divi Hieronymi.
Disquisitio 6. De Ulphilae Arianorum episcopi Gothica, Getica seu Sarmatica versione.
Disquisitio 7. De Divis Cyrillo et Methodio eorumque slavinica versione. (*Iskra* ibid.)

U prepisu g. Kasandrića dolaze slijedeće rasprave, kojih nema u izvorniku, a imalo ih je biti još 23, jer počimlju sa:

Dissertatio 24. Lingua Thracum in Hispania.
Dissertatio 25. Lingua Tracum in Vindelicis, Rhaetis et Noricis.
Dissertatio 26: Lingua Thracum in Rhaetia.
Dissertatio 27. Lingua Thracum in Norico.
Dissertatio 28. Pannones lingua Thracia a vetustate loquuntur, et primo Pannonia Superior.
Dissertatio 29. Pannonia inferior, sive lingua Thracum in ipsa.
Dissertatio 30. Lingua Thracum in Histra.
Dissertatio 31. Lingua Thracum in Dalmatia et Illyrico proprio.
Dissertatio 32 De lingua Germanica.
Dissertatio 33. De Thracia lingua in Germania ejusque antiquitate.
Dissertatio 34. Lingua Thracum et Sarmatarum in Brittania.
Dissertatio 35. Lingua Thracum in Hibernia, ac de Scotis, Pictis et Attacotis.
Dissertatio 36. Lingua Thracum in minoribus insulis Brittanicis.
Dissertatio 37. De Deo Teutate ac de Tuistone et Manno Deo Germanico.

Ovdje nastavljamo iz izvornika:

Dissertatio 38. De Druidibus.
Dissertatio 39. De Marte Thuro ac Tarani.
Dissertatio 40. Lingua Thracia, quae hodie Slavonica, mater est et necessaria ad antiquitates agnoscendas.
Dissertatio 41. De Suevis
Dissertatio 42. Postulata quaedam, seu praenoscenda ad dissertationes etymologicas.

*

Dissertatio 43. De nominibus desinentibus in Rix, Mund, Gund, Rik, Ik, Mirus, Marus, Merus eorumque origine.

Dissertatio 44. Bert vel Bret vel Brit in nominibus propriis. Suent, Vald vel Bald. Char vel Har. Vuik vel Wik. Gast vel Gost et Man et Bad.

Dissertatio 45. Brand in nominibus propriis. Sar, Hun vel Chun, Amala, Hermen. Et in nominibus foeminarum Berga, Linda, Hilda seu Wilda, Druda, Garda, Gisla.

Dissertatio 46. De Getis.

Dissertatio 47. De Gothis.

Dissertatio 48. De Slavis quod Gothi sint.

Dissertatio 49. De Turcis et Gazaris.

Dissertatio 50. De Bulgaris.

Dissertatio 51. Reliqua de Slavis.

Dissertatio 52. De Venedis.

Dissertatio 53. De Vandalis.

Dissertatio 54. De Alanis et Alamannis.

Sve ove rasprave se nalaze i u hvarskom prepisu, samo što ova zadnja nosi naslov „*De Alanis*“.

Dissertatio 55. De Alamannis.

Disserratio 56. De Francis.

Slijede za tim u izvorniku *disqui itiones* 3., 6, i 7., koje su u prepisu hvarskom uvrštene na pravo mjesto u raspravu o domovini svetoga Jeronima, samo što *disquisitio* 3. jače naglasuje poznavanje slovinskog jezika od str. sv. Jera.

„Divus Jeronimus *scivit* linguam Sarmaticam seu Slavicam“, a tamo „Illyricae locutionis non ignarus fuit“.

Slijedi *disquisitio*, čiji naslov je izbrisan, gdje se raspravlja o *Bemcima*, *Moravcima i Dalmatincima.*

Za tim dolazi rasprava o predmetu, koji utjeca i u sadanje vrijeme:

De odio . . . inter Transalpinos precipueque Germanos in Slavos atque Illyrios.

Dalmatae Romanorum Commilitones (prekriženo po auktoru, ali sasvijem čitljivo).

De Herulis

De Gepidibus et Longobardis.

De Burgundionibus.

De Saxonibus.

Sarmathae diversi a Tauromanis et a Scytis.

De nomine Scytarum et Germanorum.

De Scytis.

Carporum Gens.

De Diis antiquis et sacerdotibus Sarmatharum. Graeci a barbaris edocti, et primum de Homero. Homerum nunquam fuisse suspicio (s. 681—695). Graecia multum profecit e barbaris. In idiomate autem praestolari Thracio.

Bellum Trojanum fabula (s. 702—708).

De Anthenore.

Sve ove rasprave nalaze se prekrižene, što bi moglo značiti, da ih nije auktor upotrebio za svoje djelo. Sve su potpuno čitljive. Može biti za to, da se ne nalaze u hvarskom prepisu.

D. Antiquitatum Illyricarum pars quarta.

Colonica et Basilica.

Sylloge disquisitionum 1. De colonis Illyriorum.

Disquisitio 1. De coloniis e Minore Illyrico in Italiam transgressis.

Disquisitio 2. De Dalmatensium Zechi et Lechi trans Danubium in Poloniam Bojemiamque celeberrima migratione.

Ovaj traktat nije dovršen, te se može popuniti hvarskijem prepisom, gdje se nalaze još slijedeće rasprave:

Sylloge disquisitionum 2. De vetustissimis Minoris Illyrici Regibus.

Disquisitio 1. De Cadmo et Cadmoidis.

Disquisitio 2. De fabulosis quibusdam regibus qui post Cadmum in Illyride rerum potiti sunt.

Disquisitio 3. De Hyllo Melitae o (?) portionis Illyrici Rege (?).

Disquisitio 4. De Rege Illyrici Diomede.

Osim toga ima još u hvarskom prepisu, česa nema u izvorniku, a to brez diobe na poglavja:

Antiquitatum Illyricarum Pars Sexta.

Historica, sive Minoris Illyrici atque Dalmatiae Annalis a Noachico Diluvio ad Natale Dominicum propagati.

Ovaj šesti dio broji po Kasandriću 1095 str. gdje i svršava *(Iskra* ibidem).

Od prepisa hvarskoga nema više, a u izvorniku Gjorgjićevom nalazimo rastrganijeh rasprava i študija, koje ćemo slijediti bilježiti, istaknuvši, što ima u njima znamenitijega, i što mogosmo razabrati.

E. Pet svezaka, koji se tiču Ilirskijeh stvari.

1. Svezak obuhvaća str. 1.—60., te ima raspravu „De Slavis in Gallia“ (18—20).

2. Svezak (s 117 – 164), gdje je rasprava sa slijedećijem zanimivijem naslovom: „Tacitus satis indiligenter de Germanis tractavit“ (s. 121—126).

Osim toga dvije su rasprave: „De Dalmatia“ (s. 138—144.) — „De D. Hieronymi patria contra Fr. Irenaeum [in historia Tergestina] (s. 149 - 164.)

Ovu raspravu uvrstili smo u Hieronymiana, te je prekrižena.

3. Svezak, koji se s prijašnjim veže (s. 165.—193), ima raspravu „de D. Hieronymi patria contra F. Irenaeum“. I ovu uvrstismo u Hieronimiana. Takodjer prekrižana.

4. Svezak .(s. 341—384). Ima raspravu, koja je takodjer uvrštena u Hieronimiana: „De ss. Cyrillo et Metodio eorumque Slavinica versione“ (s. 358—372).

U ovome svesku nalaze se one dvije rasprave „Antiquitatum Illyricarum pars quarta“, koje smo popisali s ostalijem, koje se nahode u hvarskom prepisu.

5. Svezak (s. 1—100).

Dissertatio 5. „De doctrina et peritia Thracum“ (s. 46—74).

Slijede *dissertationes* brez broja:

De Dominio orientali Germaniae (s. 74—78).

De nomine ac tribu Celtarum a scriptoribus confuso (s. 82—88).

Thraces et Sarmatae in Hispania (s. 92, 93).

F. Illyricorum Lib. III. IV.

Ima prvo četiri poluarka, na prvome od kojih na okrajku se čita: „Primi in Illyrico post Noachi Diluvium habitatores — Cap. I.“; da li su ostala tri poluarka u savezu s prvijem, nijesmo mogli razabrati, jer ima toliko auktorovijeh ispravaka, da se može jako malo od njih čitati. Za tim dolaze *dva sveska*, koja stoje u savezu i spadaju u isto djelo. Na koncu prvoga sveska *in margine* je naznačen bez naslova *Caput 22.* Drugi svezak ne nosi naznačivanja poglavja, pun puncat je ispravaka, dovršuje *„librum III“*, i sadržava početak *„Libri IV“*, naime *Caput I:* „Demetrius Flavius (Phalereus?) rex et tutor regis: ejus regni finis“. Od ovoga poglavja nema nego tri strane, s kojim svršuje svezak. Priložen mu je naris Dalmacije, perom izragjen po samomu auktoru.

G. Četiri sveščića, sadržavajuća tvorivo, koje se tiče Ilirskijeh stvari. U trećemu sveščiću od str. 74. do svrhe ima zanimivijeh podataka o „Albigensima i Patarenima, o srodnosti njihovijeh bludnja, o nastojanju Papa, da se iskorijene“. Prvi i drugi sveščić gotovo su svi prekriženi.

H. Dva sveska izvadaka iz knjiga, koje se tiču navlastito Ilirskijeh stvari, a i drugih predmeta.

Prvi svezak ide od s. 34.—87., te sadržaje megju ostalijem:

1. Ex commentario proemio ad vitam ss. Cyrilli et Methodii . . . T. 2. Actuum Sanctorum ad diem 9. Martii — Antwerpiae apud Verdussen 1684. (s. 50—54).
2. Canonisatio est infallibilis (s. 63—67).
3. Ex excerptis legationum. T. I. Historiae Bizantinae (s. 67—76).
4. Aquilius Scholasticus. — De rebus gestis Justiniani Imperatoris — Parisii e Typogr. regia 1660 (s. 77—79).

Drugi svezak ide od s. 88—117, te ima *puno izvadaka iz bizantinskijeh pisaca.*

I. Odlomci iz zemljopisa Ilirije.

Jedan svezak od 12 araka, kojemu fali početak.

J. Odlomci študija o Ilircima, Tracima, Venedima, Galima, Germanima itd.

Pet sveščića pod br. 2, 3, 4, 5, 6 od str. 21.—472. Fali prvi sveščić od str. 1—21. Nema diobe na poglavja, niti naslova.

K. Dva odlomka študije o Iliriju crkovnome i političkome.

O crkovnome Iliriju ima osam poluarčića. — Govor Filipa Macedonskoga ob osvajanju Ilirija sadržan je u 4 poluarčića.

L. Dvanaest rastrganih poluaraka, gdje se raspravlja o Ilirskijem stvarima.

M. Sveščić od 10 poluarčiću, koji sadržava:

„Dissertatio prima . . . et Norici" (st. 1—20). Na 20. strani počimlje „Dissertatio secunda — pro Sabinis".

N. Odlomak samo jedne strane, gdje se navagjaju vrela za tezu, da li je dalmatinski prevod biblije *(dalmatica bibliorum versio)* Sv. Jeronima ili S. Cirila.

O. Odlomak o postanku grada Dubrovnika. Počimlje: „Urbem Ragusium inter gothicas incursiones", a svršuje: „ab excidio Epidaurensi". — Jedan arčić.

P. Odlomci o povijesti Dubrovnika i o širenju njegove teritorije pod naslovom: „Annotazioni sopra i beni stabili dello stato di Ragusa, di quali natura siano stati nel suo principio, e come pervenuti e da chi". Jedan sveščić. Rasprava ponajviše talijanski, a nešto i latinski napisana, nije svršena i *nije vlastoručna.*

Q. Notae de Gallia et Germania. Običaji Gala i Germana uz prispodobe njemačkog i celtičkog sa slovinskim jezikom.

Sveščić od 28 str., od kojih je prvih 12 pobrojeno. — *Nije vlastoručan spis.*

R. O celtičkijem običajima i jeziku, usporegjenijem s grčkijem, latinskijem i slovinskijem.

Rastrgani arci — *latinski napisani* — *ne vlastoručni.*

II. Gromada.

1. *Rasprava o Tribunjskoj biskupiji.*

Ima pet poluaraka — talijanski napisana. — *Nije vlastoručna.*

2. *Pismo talijanski napisano,* upravljeno na otmena nepoznata muža, koji bijaše zamolio pisca, *da li stoji, kako tvrdi Lucius, da Boka Kotorska geografički spada u Hercegovinu, a ne u Dalmaciju,* a to u svrhu, da joj se crkovno težište u istok prenese. Gjorgjić oprovrgava tu tvrdnju, o kojoj kaže: „il caposetta di questa geografia antiquaria eretica circa i veri limiti della Dalmazia è il quinto evangelista dei Dalmati Gio. Lucio, il quale non avesse mai scritto la sua storia o piutosto sfasciume d'autorità mal digeste di conjetture sopra conjetture e illazioni portentose".

S ovom raspravom pisac revindicira Boku Kotorsku Dalmaciji na temelju dokaza, crpljenijeh osobito iz bizantinskijeh historika. Ona obuhvaća sveščić od 16 str. i arak od 4 str., s kojim dovršuje.

3. *Ob istome predmetu* ima još dvije rasprave, takodjer talijanski sastavljene i upravljane u obliku pisma po Gjorgjiću na otmeno lice, u kojemu ovaj hoće da dokaže, da se njegov zavičaj (Boka Kotorska)

i piščev (Dubrovnik) nalaze u Dalmaciji rimskoj, te da su vazda visile od rimskoga patrijarke (6 poluarčića).

4. *Bilješke jezikoslovne.* Sveščić od 6 poluarka. — Počima: „Sisinii Heroldi" — a svršuje „ubi dividit Macedoniam".

5. *Devet arčića kurioznijeh usporegjivanja talijanskijeh i njemačkijeh riječi s hrvatskijem.*

6. Četiri arčića pod br. 1, 2, 3, 4 i mali sveščić od četiri arčića (a, b, c, d) u kojijem su *naznačeni auktori, koji su raspravljali o raznijem predmetima Gjorgjićevih rasprava.*

7. *Dell' Historia dell' Auguste.* — Svezak od 6 araka in folio s omotkom. — Od ovoga dijelca talijanski napisana na čisto po samom auktoru, koje se imalo dijeliti najmanje na dva dijela, imamo „*Parte prima — libro primo*", u kojemu se nalaze životopisi žena, koje su bile u rodbinskom svezu sa Julijem Cezarom, diktatorom, naime majke mu Aurelije, sestara mu Julije stare i mlagje, suprugâ mu Kosucije, Kornelije, Pompeje, Kalpurnije, i kćeri mu Julije. U „*Libro secondo*" imali su biti životopisi ženâ, koje su u rodbinskom svezu s M. Antonijem, triumvirom, naime majke mu Julije, suprugâ mu Fadije, Antonije, Fulvije, Kleopatre Oktavije, kćeri mu Antonije starije i mlagje, Kleopatre i Selene, ali auktor dopro je samo do uključivo „*Fulvije*". — Ima još četiri arka makulature pod br. 1, 6, 7, 8 o istom predmetu.

8. *Rastrgani arci.*

a) Nacrt talijanskog pisma na redovnika, po svoj prilici predstojnika samostana u Vićenci (Vicenza), kojijem ga moli, da ga ugosti za koji dan, jer ima tamo posjetiti neku svoju zemljakinju. Pismo je iz Padove, ali brez date. (Jedan arčić.)

b) Popis ponajviše grčkijeh riječi s latinskijem prevodom. (Jedan poluarčić.)

c) Odlomak grčkog auktora s naznačivanjem raznijeh vjetara i s nacrtom uz latinski prevod. (Jedan arčić.)

d) Odlomak latinske pjesme. (Jedan arčić.)

e) Odlomak rasprave o ilirskom jeziku (poluarčić).

9. *Razna kazala,* megju kojijem „*Index novissimus*" u jednom svesku dovršen. Odnosi se na Ilirske stvari, ali se ne zna na koje djelo. Ostala tri sveska i jedan arak napose izgledaju kako odlomci makulaturâ kazalâ. Ima osim toga sveščić od 4 poluarčića, u kojemu je auktor sastavljao kazalo po predmetima.

Skupa sa gore popisanijem rukopisima nalaze se:

Oratio prima — pro suprema authoritate Concilii. Ovi govor slučajno je došo megju Gjorgjićeve rukopise, jer niti je njegovom rukom napisan, niti izražava njegovo mnijenje, nego posve protivno kako se vidi iz njegovijeh spisa. Ili bi držan pred zborom, kako na primjer pred crkvenijem saborom, ili sastavljen u takoj formi, tomu prikladnoj.

Spada brez dvojbe u materijal, skupljeni po Gjorgjiću za svoje Ilirsko djelo slijedeća pseudo-listina, napisana na arčić ne *per extensum* nego *in columna*. Ištećena je tamo amo, tako da se neke riječi ne mogu razumjeti. Evo je:

Cadit ante fot. 18.

Privilegium Magni Alexandri Slavis et linquae eorum concessum, et ex quodam libro graeco antiquissimo apud Constantinopolim reperto extractum, de verbo ad verbum translatum.

Nos Alexander Philippi Regis Macedonum Arehos monarchiae figuratus, Graecorum Imperii incoator, Magni Jovis (?) filius per Natavium . . . . tiatus . . . . marum et arbor solis ac lunae, conculcator Persarum ac Medorum Regnorum, Dominus mundi ab ortu solis usque ad occasum, a meridie usque septentrionem, Illirici prosapiae Slavorum et lingue eorum gratiam, pacem atque salutem a nobis et successoribus nostris succedentibus nobis in gubernatione mundi.

Quoniam nobis semper fuistis in fide veraces, in armis strenui nostri coadjutores bellicosi et robusti, damus et conferimus vobis libere . . . . et in perpetuo totam plagam terrae ab Aquilone usque ad fines Italiae meridionales, ut nullus audeat ibi manere . . . . . . vel resedere . . . . . . et si quis alius ibi receptus fuerit . . . . . . sit vester servus et posteri eorum sint servi vestrorum posterorum.

Datum in civitate nova nostrae fundationis, Alexandriae, fundata super magno Nili fluvio — Anno duodecimo, Regnorum nostrorum arridentibus magnis diis Jove, Marte, Plutone et maxima Dea Minerva.

Testes . . . . di rei sunt Athleta . . . . alii undecim principes quos nobis sine prole decedentibus et i primis (?) nostros heredes ac totius Orbis. Finis.

Isti vlastelin g. *Marinica Gjorgjić* pokazao nam je rukopisnu knjižicu pod naslovom: „*Vita et Carmina nonnullorum civium Rhacusinorum auctore Ignatio de Georgijs*“, o kojoj kaže Appendini, pozivajući se na Cervu,[1] da se našla megju njegovijem neizdanijem spisima, brez kakvog reda, kao tvorivo za opis života *preko stotine* dubrovačkijeh muževa[2] (Notizie Istorico — critiche II. 30).

Ta knjižica in 8⁰, vezana u kartonu te jasno pisana, ne sadržava samo Gjorgjićeve životopise. Ovi obuhvaćaju 78 stranica te su nanizani po alfabetičnom redu imena od *Andrije Čubranovića do Vincentii Pozza seu Puteus* (str. 76). Slijede „*Nonnulli alii*“ od str.

---

[1] *Cerva, bibliotheca Ragusina,* Tomus alter p. 225, 226.

[2] Cerva kaže: „ut inde colligere liceat illi qui materiam pararet, cribendae Ragusinae Bibliothecae propositum *non defuisse*“. Puka sumnja, ako se vidi.

76—78. Ne stoji dakle da su sastavljeni brez ikakvog reda, a poznavajući iz gore popisanijeh spisa Gjorgjićevijeh kako on običavaše sakupiti tvorivo za svoje djelo, ne vidimo toga u životopisima, koji u kratkijem potezima označuju podpuno dotičnog muža, navagjaju njegova djela, donose o njima mnijenje auktorovo. Sami naslov knjižice to nam potvrgjuje. Oni *„illustres cives Rhagusini“*, koje Gjorgjić opisuje, nijesu nego književnici i učenjaci dubrovački, iz kojih samo kadikad navagja kakvu pjesmu, ili pjesmu sastavljenu na njihovu pohvalu. Evo ih onako kako ih on piše, a označit ću megju zaporama sa slovom *P. H.* ili *P. L.*, gdje auktor citira kakvu pjesmu hrvatsku ili latinsku dotičnoga pisca.

1. Andreas Cjubranovich.
2. Fr. Ambrosius Araneus — dominicanus.
3. Fr. Angelus de Martinis — dominicanus.
4. Fr. Archangelus Gozzius — dominicanus.
5. Fr. Ambrosius Gozzius vulgo Rullich vel Rullicich — dom.
6. Andreas Francus.
7. Antonius Svedus.
8. Fr. Augustinus Nalius — dom.
9. Antonius Castratius, vulgo Castratovich (P. H.).
10. Antonius Crivonossius (P. H.).
11. Bernardus Georgius.
12. Bartholomaeus Nalius.
13. Benedictus Costrugli.
14. Fr. Blasius Constantini.
15. D. Basilius de Gradiis.
16. Fr. Blasius a Rhacusio — dom.
17. Fr. Benedictus Babich — dom.
18. Fr. Bonifacius Stephani — franciscanus.
19. Christophorus Lilialus.
20. Fr. Clemens Araneus.
21. Dominicus Ragnina (P. H.) o kojemu kaže: „primus redegit in ordinem Illyricam poesim, nam et Epigrammata, et Eglogas, Elegias, Epithaphia, ac totam latinam, graecamque Poesim docuit modis Illyricis subesse nec minus italicam“.
22. Dominicus Slatarichius (P. H.) Navagja se slijedeće pismo, kojim mu se knez *Gjuro Zrini* zahvaljuje na posveti njegovijeh dijela:

„Prudenti et circumspecto ac nobili domino Dominico Slatarich civi civitatis liberae Rhacusiensis, amico nobis honorando Racusii.

Prudens et circumspecte, et nobilis Domine, amice nobis benevole, et honorande.

Salutem plurimam, et amicitiae nostre singularem commendationem. Anno tertio proxime elapso libellum quemdam Dalmatico Idiomate conscriptum, nobisque abs tua Dominatione, scientia litterarum, veraque virtutum nobilitate ornatissime dicatum, atque missum, eo, quo decuit, grati nimirum animo recepimus: sed quia illo temporis articulo per hostes christiani nominis perpetuos fortissimum

uligine propugnaculum, puta Canusa, quae huic ditioni nostrae quam proxime adjacet, capta est, eoque ex tempore non nisi arma tractare licuit, libellum certe relegere haud potuimus, nam ut verissime ajunt: „*Musae inter arma silent*“. Ideo gratum illud sane munus hactenus non cognitum habuimus, nunc vero nacta occasione relegendi, perlustratum longe gratissimum habemus. Huic accedit, quod etiam familiarem nostrum Primarium egregium videlicet Petrum Subich de Pesina, qui non ita pridem apud tuam dominationem fuit, cum summa humanitate eundem excepisti. His igitur de causis visum est nobis, ut tuae domin tioni prudentissimae hoc tuum erga nos studium cum singulari amore conjunctum nobis esse gratissimum hisce litteris nostris testaremur; et hac occasione ut eamdem peteremus, ut vicissim, si qua nova habuerit, nobiscum comunicare velit. Quod nos eidem majori amicitiae specimine reffundere satagemus, modo nos tutos requirat, si quando familiaritate nostra uti voluerit tua Dominatio, quam diu et feliciter valere optamus. Datum in arce nostra Chiastorniae die 26 mensis Augusti 1602. Dominationis tuae

amicus singularis

Georgius Comes de Zrijno

23. Aetius Lampridius Cervarius (P. L.).
24. Eusebius Caboga Abbas Congregationis Melitensis.
25. Fr. Franciscus Puteus — dom.
26. Floria de Zuzzeris, koju ovako opisuje: „habitudine corporis plenieri fuit, statura inter mulieres paulo altiori, ut ad virilem accederet, vultu venustissimo, facie candida, et ruboris adsciti non indigente, nigris oculis, capillo flavo, facie ad rotunditatem accedente, et pleniuscula, collo pinguiori, sereno vultu et ad Veneres facto, oculis vividis ut ingenii acumen prae se ferrent, fronte decenti atque exporrecta“.
27. Georgius a Rhacusio.
28. Georgius Darxius (P. H.).
29. Fr. Georgius Benignus Salviatus — franciscanus.
30. Fr. Gregorius Natalis — dom.
31. Joannes Bona.
32. Joannes Gundula, o kojemu kaže: „floruit initio soeculi XVI., vir et conditione et splendore poematum in coetu Poetarum facile Princeps“.
33. Joannes Palmotta.
34. Joannes Gozzius.
35. Jacobus Bona, alias Bonus.
36. Fr. Joannes Stoicus — dom.
37. Jo. Baptista de Georgiis, Proeses et Abbas Congr. Melitensis.
38. Fr. Leonardus a Rhacusio.
39. Franciscus Luccarus Burina.
40. Ludovicus Cervarius Tubero, o kojemu kaže: „Vir et historicus iit libertatis maximae et ubicumque vitium esset detestandum nulla rincipum virorum majestate deterreretur, sed indulgendo veritati ıgis historicus esse voluit quam assentator“.

41. Marinus Darxius (P. H.).
42. Michael Matufuis. (?)
43. Michael Babulinov Bona (P. H.).
44. Marinus Maxibradich Scjuliagga (P. H.).
45. Michael Monaldus (P. Talijanska).
46. Marinus Claudius.
47. Mauritius de Buchia.
48. Marinus Caboga.
49. Maurus Orbinus, abbas Congregationis Melitensis.
50. Mavrus Vetranus, monachus ordinis S. Benedicti.
51. Macharius de Bobalijs, congregationis Melitensis.
52. Marinus Ghetaldus mathematicus.
53. Marinus de Luccaris (P. L.).
54. Niccolaus Nalius Stephani filius (P. H.).
55. Niccolaus Vitus Gozze.
56. Fr. Nicolaus Gaudentius — dom.
57. Niccolaus de Primo (P. talijanska).
58. Horatii Maxibradii Sciugliaghae „extat luculenta epistola ad Valentinum Valentinianum, itidem Poetam, quam addam hic. Fuit optimus sui temporis Poeta“.

Ova je najdulja pjesma koju Gjorgjić citira; hrvatska je elegija od 52 kitice u osmercu. Počimlje: „Minulo je veće dana — Valentine moj ljubljeni — Da priasan tvâ serčana — Neke pjesni posla meni“ — a svršuje: „Tiem žalime toga cića — I drugo ti treba ritî; — Pozdravi mi Zlatarića — Kad ga budeš gdi viditi“.

59. Pasqualis Primus.
60. Petrus Gozzius — dom.
61. Fr. Rufinus Scacciotta — franc. (Nije Dubrovčanim, nego Sicilijanac po Cervi o. c. ibid.)
62. Sabinus Bendiscevich de Gozze.
63. Sabinus Bobalius surdus, vulgo Miscetich.
64. Sigismundus Mensius „inter Illyricos Poetas primus aetate coevus Georgio Darcxio . . . . . ineunte anno domini 1500 uterque floruit. Audeo ex his alterum Petrarcam, Boccacium alterum Illyricae Poeseos appellare, nam et idiomatis elegantia, ac scientiarum(?) maxima suavitas in ipsis passim eminet“. (P. H.).
65. Stephanus Benessa.
66. Fr Simeon Ohmuchievich.
67. Stephanus Gradius.
68. Simeon Slatarichius Dominici filius, coevus Gundulae, minime inferior Patre in poesi (P. H.).
69. Fr. Timotheus Pasqualis.
70. Vladislavus Mensius Hieronymi filius.
71. Vincencius Slavatino (P. H.).
72. Vincencius Pozza, seu Puteus Junij filius „astronomus fuit, dum aliquot annos ante terraemotum lecto detineretur jam depositus ac conclamatus fertur adstantibus dixisse: „Grates Deo agite, quod ego satis commode in lecto morior, vobis enim quamprimum imminet malum illud, quo sine subsidiis spiritualibus multi mortem

appetent". Sive id per mathematicos calculos ei innotuerit, sive anima jam pene corporeis vinculis expedita . . . suam . . . perspicaciam acquisiverit, qua posset quoque futura proevidere. Poeta Italicus, Illyricus ac Latinus fuit. Illirice drammaticum opus contexit quod *Gliubiszam* sive amaryllidem nuncupavit. Item Sophroniam ex Tasso. Latina extat ejus elegia ad amicam suam Pentasilaeam, fidem ei non servantem". Gjorgjić je navadja uz talijanski sonet.

Zatim slijede još neki životopisi pod naslovom: *„Nonnulli alii"*:

73. Fr. Donatus de Georgii — dom.
74. Fr. Joannes Vetus sive Vecchio — dom.
75. Fr. Gabriel Tempariccius — franc.
76. Jacobus Philipus Tomasinus episcopus aemoniensis.
77. D. Chrysostomus Ragnina — Abbas Congregationis Melitensis, Stagnensis ecclesiae episcopus.

Ima dakle *sedamdeset i sedam, a ne sto biografijâ* kako Appendini po Cervi kaže, i te su pisaca, koji gotovo svi spadaju u XVI. i XVII. vijek, a malo koji u XV.

Prepisivač na koncu bilježi: *„Ignatius de Georgiis Congregationis Melitensis horum auctor sine dubio creditus"*.

U istoj knjižici na str. 79.—81. ima dva zanimiva pisma latinska iz Graca nekoga Ignatija Mareka, prvo od 4 Septembra 1799., a drugo 28. Jula brez godine, na Ivana Pavlovića Lučića, Makarskog kanonika i provikara, gdje mu pripovijeda o prvijem pokušajima ukinutijeh Isusovaca u Beču, da pod zaštitom Cara budu uspostavljeni i kako su se počeli sastajati neki pod naslovom društva *„de fide Jesu"* a drugi *„de Corde Jesu"* pod posebnijem Generalom *Nikolom Baccanari*, te u broju 40., na mjestu *Hagebrum*, tri ure daleko od Beča. List od 28. Jula ovako zaključuje: „Passim hos Jesuitas jam putant et nominant ob regulas et ordinem vivendi etc. alii eos respiciunt, tamquam novitios veros, qui Iesuitis resuscitatis copulentur, dicentes, Imperatorem Romanorum et Russorum velle Jesuitas".

Zatim od str. 82.—113., s kojom svršuje knjižica, ima prepis rukopisa zvana talijanski *„Vacchetta"*, koji se nalazi i u samostanu franovačkome s. Nikole u Stonu, gdje ima:

1. *Compendium praeclarorum virorum, hospitum, filiorumque hujus Rhacusinae Provinciae de observantia S. Francisci.* (s. 81—84.)
2. *Nobiles Patritij Ragusini fratres Minores*, u koje su se brojili Bobalići, Beneše, Bunići, Bonde, Buće, Getaldići, Gundulići, Gučetići, Gradići, Lukarići, Minčetići, Palmotići, Ranjine i Zamanje (s. 84—86.).
3. *Alii viri salecti Ragusinae Provinciae* (s. 86.—88.).
4. *Archiepiscopi ex hac Ragusina Provincia assumpti* (s. 88.—89.).
5. *Episcopi ex eadem Provincia assumpti* (s. 89.—90.).
6. *Qui episcopatum recusaverunt* (s. 90.—91.).
7. *„Origo et progressus, primo Custodiae, deinde hujus Ragusinae Provinciae Ordinis Minorum de observantia S. P. Francisci"* do početka XVIII. vijeka (s. 91.—98.).

8. *Aedificatio conventuum Provinciae S. Francisci Ragusii* do zgragjenja samostana Sv. Marije Lauretanske u Kuni na poluotoku Ratu g. 1708. (s. 98—100.).

Poslje toga dolazi prepis listine vrlo važne za crkovnu i političku povijest Dubrovnika, akta naime sastavljena dne 1. Jula 1465. po carskom bilježniku Davidu Boccaccio u Gružu pred Vice-knezom dubrovačkijem Šiškom Gjorgjićevijem, koji se ovdje nalazijaše sa svojim vijećem radi kuge, te pred Vlahom Constantini, Trebinjskijem biskupom, imenovanijem po Papi Pavlu II. apoštolskijem izvršiteljem pisma od 17. Maja 1465., kojim na molbu kneza i vijeća Dubrovnika dozvoljuje, da šest franovačkijeh samostana nalazećijeh se u teritoriju republike bude odcijepljeno od franovačke pokrajine Dalmacije i Bosne, dok budu ove sjedinjene, a to s razloga što vlastodržci republike „habent vehementer suspectos fratres Provinciae Bosnae propter illorum continuam conversationem cum Turcis, et habent legittimas causas suspicionis illorum". Ovo odcijepljenje ima prestati netom će se provincije Dalmacije i Bosne razdijeliti, u kojemu slučaju onih 6 samostana biti će pridruženo dalmatinskoj, a dotle zabranjeno im je primiti u svoj samostan bud kojega bosanskoga fratra. Spis je ovjerovljen po kaptolu prvostolne crkve dne 14. Aprila 1467. Dotična izvorna listina je u pergameni (s. 100—109.)

Dolazi za tijem prepis još važnije listine u pergameni g. 1394., koja se čuvala u istome samostanu Sv. Nikole u Stonu, gdje su popisane povlastice, dozvoljene po raznijem Papama franovcima ovog manastira, dok bijaše *caput Custodiae Dulmnae et Vicariae Bosnae.* Prije tog popisa ima slijedeći historički uvod:

„Propter puncta et motiva infrascripta fratres Minores Vicariae Bosnae commorantes in Puncta Stagni cum bona conscientia usque modo per annos quinquaginta ministraverant Sacramenta Divina populo illi, et uti sunt privilegio eis concessa e Sede Apostolica inter Infideles, et Schismaticos, licet per praelatos et alios multos patiantur contrarietates: et Primo:

Cum illa terra, antequam perveniret ad manus Dominorum de Ragusio, fuerit subjecta schismaticis et Patarenis per annos forte trecentos, nec erat mentio ibi de cultu Catholicae fidei, imo *Calughierri* et sacerdotes Rassiani ibi habitabant Post modum vero, Deo disponente, cum praedicti Domini Pincetam illam occupassent sub certo tributo, dabant regi Rassiae vel Bano Bosnae singulis annis mille perperas".

„Et insuper volentes Punctam illam conservare, et tenere contra potentiam Schismaticorum, et Haereticorum, fecerunt castra duo fortissima, et perduxerunt murum magnum cum turibus ab uno castro usque aliud per unum milliare, in quibus aedificiis, et aliis necessitatibus expendiderunt circa centum viginti millia ducatorum de camera comuni, et sub pacto tenendi ibi *Callughieros* et sacerdotes praedictos. Tamen sicut catholici isti volentes fidem ibi romanam, plantaverunt et propterea collocaverunt Fratres, Dei gratia operante, populum illum converterunt et baptizaverunt, et usque modo convertunt venientes quotidie de terris Schismaticorum ad

terram illam, et hoc pure propter Deum, nullius lucri causa. Videtur eis praedictam curam illius populi dimittere non debere juxta consilium eis datum donec per apostolicam sedem de populo illo aliud fuerit ordinatum. Ad hanc autem conclusionem tenendam roborantur Privilegiis Apostolicis, de quibus infrascriptae clausulae sunt extractae".

Na ovu važnu ispravu izrično se pozivlje, te je stranom navagja Dolci u svojim „Monumenta historica Provinciae Rhacusinae Ordinis Minoris S. P. N. Francisci". (Napoli, Typis Joannis de Simone 1746 p. 18—20.)[1]

Napokon na zadnjoj str. 113. ima „Registro delle sepolture nella Chiesa e Chiostro di S. Niccolò in Stagno", koje ima takogjer svoju historičku vrijednost. U crkvi naime pod korom kod oltara Sv. Frana na zidu pod propovjedaonicom naslikana su dva fratra, a unutra su ukopana tjelesa blaženijeh *Fr. Andrije od Sardinije* i *Fr. Ivana od Ingleske* („e dentri sepolti sono li due corpi delli Beati, Frat' Andrea di Sardegna, e Fra' Giovanni d' Ingilterra"), koji su utemeljili crkvu i samostan, te obratiše na rimo-katoličku vjeru grad Ston i vas poluotok Rat („fondatori di questa chiesa e convento, li quali convertirono alla fede cattolica Romana la città di Stagno, e tutta la Penisola di Punta".)

Dalje se kaže, da u grobnicama br. 15 i 16 pred velikijem žrtvenikom, prije odregjenijem za fratre, bilo je ukopano poslije velike trešnje od g. 1667. dvadeset dumana, kad se ove vratiše iz Jakina, kamo su bile prebjegle, te zapremiše franovački samostan, gdje pribivaše godinu i po dana, odakle ostade tijem grobnicama naziv „Dumanjski Grebovi".

Još veći povjesni interes ima grobnica pod br. 18 blizu skalina žrtvenika sv. Antona, gdje bi ukupan *Radivoj Gost*, koji godine 1440. bi prvi dvorski pobočnik Stjepana Kosače, vojvode Sv. Save i gospodara Trebinja i Popova. Kad Turci navališe na Hercegovinu, Radivoj se zakloni u Ston, gdje i umre. Posljednji njegov potomak bi Nikola Andrije Gostović, koji ostavi oporukom od 19. Januara 1598. sva svoja dobra samostanu Sv Nikole u Stonu. Grobnica Radivoja bi prisvojena i njegovo ime izbrisano. On je, koji je po pripovijedanju Mavra Orbinia, sagradio grad Mostar na rijeci Neretvi. („La sudetta sepoltura fu usurpata e cancellato il sudditto nome di Radivoj Gost, il quale ha edificata la città di Mostar sopra il fiume Narona, come racconta Mauro Orbini".)

Na ove listine, sačuvane u starodavnom samostanu Sv. Nikole u Stonu, osniva se dobar dio gore citirane povijesti Franovačkoga reda Dubrovačke provincije od Dolcia.

---

[1] Pošto bi zatvoren franovački samostan u Stonu, knjižnica dotična prenesena u dubrovački samostan.

F.

Iz privatnoga arkiva g. belgijskog konsula Pera Negrini.

1. Pismo od 1. Oktobra 1490., kojim Ladislav *Rex Hungariae et Bohemiae* priopćuje poslje smrti kralja Matije Dubrovačkoj Republ. *(rectori et consilio civitatis nostre Ragusii)*, da su ga izabrali stališi kraljem, ispričava se, da nije ih pozvao na krunisanje, ne s nemara, nego jer je opkoljen neprijateljima, te ih pozivlje, da čim im bude moguće, pošlju *in signum obedientiae notabiles oratores*, da mu potvrde vjeru, a on njima *optimum nostrum animum*. Ovu zanimivu listinu donosimo niže.

2. *Leonardus de Mansueto*, *magister i teologije profesor* reda dominik., odriješuje pismom iz Rima, 4. Maja 1429. Fr. Francisca de Chataro generalnoga vikara dominik. samostana S. Dominika u Dubr., sv. Križa u Gružu, i samostana sv. Marije od Angjela, te imenuje *Fra. Vincentum de Jadra* — mjesto njega.
Matica je s pečatom.

3. Pismo *Kneza i Vlastele Dubrovačke* na svijetloga i plemenitoga *Sulimana Aghu* Basdara Norinskoga. Mole ga, da se na dobre pomiri glede neke razlike sa Dubrov. vlastelinom Sabom Nikulinovićem (?).
Iz Dubr. 9. Giugna 1629. — Nema potpisa — hrvatski sastavljeno.

4. *Nepoznati* šalje pismo: *„Scritta all E. E. Sri.* — *iz Sliesine 26. Novembra 1688.“* te obaviješćuje Senat o ratnim dogadjajima s Turcima; *hrvatski* napisano, brez potpisa i natpisa.

5. *Mjenica* iz Ercegnovoga X. Decembra 1538. izdana po *Andriji Doria* vrhovnome zapovjedniku flote španjolske Nikoli Sorgočeviću za 10.000 dukata zlatnijeh. — *Matica* sva pisana talijanski i potpisana po Doriji. — Po svoj prilici to su bili državni novci, kojim je republika opskrbila amiralja Doriu, kad bijaše opsjednuo Erceg-Novi, zapremljen po Turcima, a mjenica bi upotrebljena da se vlada ne izloži pram Mlecima, koji su vrebali zgodu da usvoje Dubrovnik.

6. *Salvocondotto* istoga za brodove — talijanski napisano, potpisano po *A. Doriu* s pečatom čini se španjolskim *(siggillata del nostro maggior sigilio. — Dato su Galera nel golfo di Cattaro alli VII. di Novembre 1538.)*

7. *Pismo brez date i potpisa izvorno na kneza i Viećnike Republike* koje obavješćuje, kako su Crnogorci pod vodstvom Vladike razbili Turčina *(Passa di Scutari Bisciatlia)*, ranili pašu, ubili 3000 Turaka itd. Paša hoćaše slaziti u Boku, ali nijesu mu dopuštili Crnogorci, te nastade bitka.

Po dodatku pisma, gdje se pripovijedaju vijesti iz Italije, da je general Vukašinović s Austrijancima potuko Francese pod Mantovom dne 9.—12. mjeseca ne naznačena, može se razabrati kad je ona bitka s Turcima dobivena od Crnogoraca, — a to će bit bilo zadnjeg decenija prošlog stoljeća.

8. Rektor i Vijećnici talijanskijem pismom od 19. Febr. 1702. davaju inštrukcije Maru Cabogi poslaniku kod Sangjaka Hercegovine, da izhodi od njega naredbu, polag zapovijedi Sultana, da trgovina ne bude poslana na drugo mjesto nego u Dubrovnik.

9. *Buiurunti* Safira paše Bosanskoga Sangjaku Hercegovine i svim oblastima u Sangjakatu, da roba trgovačka ima biti poslana u Dubrovnik a ne drugamo (Turska matica — jako lijepo napisana, po svoj prilici u savezu sa inštrukcijom pod 8.).

10. *GB. de Puthon* piše talijanski iz Beča *dne 28. Juna 1806.* Rektoru i Vijećnicima o političkoj situaciji.

11. Pismo talijansko *od 24. Jula 1573.* na Rektora i Vijećnike od poslanika *Marina Tudisia i Gjura Minčetića* iz Carigrada. Tiče se dozvole Porte za odaslanje žita.

12. Pismo na iste od .. *Jula 1573.* od poslanika *Andrije Bonde* i .. tičući se rata ispod Erceg-Novoga (talijansko).

13. Pismo *Ant. Nyssena od 14. Maja 1794.* iz Tunisa — na iste o trgovačkijem poslima.

14. Rektor i Vijeće *dne 7. Augusta 1528.* naregjuju svome poslaniku (ne zna se komu) kod hercegovačkog Sangjaka da ostane kod njega dok dobije „el cochium secondo la volantà del gran Signore" — (talijanski).

15. Testamenat od *29. Aprila 1406.* supruge N. S. de Bona — (talijanski).

16. Instrukcije Rektora i V. od *20. Sept. 1718.* svome poslaniku *Vlagju Nikoli di Sorgo,* kojim se ovomu naregjuje, da ide u Trebinje, te se sastane s Mehmedom Effendi za opredijeljenje megja izmedju republike i Turske, *„tako da Dubrovnik ostane svuda u neprekidnomu doticaju s teritorijem turskim kako se to ustanovilo kod zadnjeg omedjašenja"*. — Neka se poslanik ne ističe, nego pusti da radi Muhamed, da ne bi pala republika u sumnju Mletaka. — Neka se ne traži da republika pošlje još drugoga poslanika. — Predavaju mu se darovi za Muhameda i za Osman bega, koji dobro poznaje stvar. — Dava mu se za dragomana Dominik Betera — (talijanski).

17. Pismo anonimno od *7. Decembra 1532.*, kojim se prijavljuje Malome Vijeću da se četiri Sangjaka *„el Sangiacho nostro, il sangjaccho di Bosna, el Sangiaccho di Svornicho e lo sangiaccho di Scutari"* dogovaraju da dogju oplijeniti bližnja mjesta Stona — (talijanski).

18. Obveznica datirana *„anno Dom. nativitatis 1401. Indictione nona — die quinto Novembris"* nekoga Stonkovića na 80. ipp. Jedan od svjedoka *Jacobus de Gondola.* Drugi se ne može čitati. U malome arku pergamene.

19. Rektor i Vijeće svojim pismom od *25. Oktobra 1629.* davaju putke svojim poslanicima u Carigradu Maru Minčetiću i Augunu Boni, da se tuže Porti kako je paša Bosanski protiv njezinoj redbi i postojećim ugovorima uzaptio poslanike republike i robu govaca dubrovačkijeh, te ovu nije otpustio prije nego bi plaćena romna globa od preko hiljade talira sa velikom štetom trgovine.

Zapovjedi im, da plate danak Porti, ako ga nijesu još platili. Preporučuje da dovedu sobom učitelja turskog jezika — (copia tal.).

20. Dotalna isprava (latinska) autenticirana *dne 16. Januara 1609.* po javnome notaru — u pergameni.

21. Pismo Rektora i Vijeća na Mara Bonu i Bernarda Pozza od *sadnjega Oktobra 1538.* glede cijene (taglia) raspisane protiv *Buccignolima*, koji su radili u dogovoru s Mlecima o glavi republike.

22. Instrukcije Rektora i Vijeća od *5. Oktobra 1683.* na poslanika Pava Gundulića u Biogradu.

23. Izvješće *Nikole Vlagja Bone od 22. Augusta 1753.* iz Travnika o odnošajim megju Republikom, Mlecima i Portom.

24 Breve Pavla III. od *26. Marta 1547.* „dilectis filiis .. archipresbitero .. et Natali de Bona Canon. ecclesiae Ragusinae vel eorum ...“ kojim potvrdjuje osudu izmedju epitropa lopudske Crkve Sv. Marije de Bisson i Vica Zinkovića, kojim priznaje se, da je ovaj nasljednik pok. Marina Zinkovića na temelju testamenta, kojim je ovaj posljednji ostavio sramežljivijem siromasima, te *„nubilibus orphanis ac viduis“* Lopuda 50 dukata, ženu uživateljicu, a djecu nasljednike, a kad ovijeh bi nestalo, imetak da se uloži na korist crkve i siromaka.

25. List *Kristofora Sigliat-a* datiran *„di Sabioncello li 24. di Marzo 1620.“*, kojim izvješćuje Kneza i M. V. o pregovorima s mletačkim knezom na Korčuli 1. o nekoj osudi udarenoj protiv nekome Zairari, gdje bi povrijedjena nadležnost republike Dubrovačke; 2. o sekvestru robe dubrovačke u brodu po naredbi istoga kneza, kako se čini radi neuplaćene carine. Vidi se iz tog lista podmitljivost mletačkijeh višijeh činovnika (tal.).

26. *List brez date, brez potpisa, brez naznačivanja, od koga polazi, ni na koga je upravljen.* Čini se da pišu knez i Malo Vijeće na brata Rustanpaše u Cagrigrad, te se ispričavaju da nijesu mogli uzaptiti njegovog roba utekla iz Carigrada s dva Dubrovčanina, jer nisu za to znali, drugovačije bili bi mu iskazali tu ljubav, kako je i drugi put napram Porti i drugim Pašam i Sangjacima učinjeno „qual altre volte in noi è stato visto, che sendo di qui passati alcuni schiavi del gran Signore se ne fugivano con li suoi dinari, gli abbiamo ritenuti e fatto li condurre alla felice porta, e l'istesso effetto habbiamo ancora fato per servizio di altri ss. basse e ss. sangiacchi“ (tal.).

27. List Kneza i M. V. na svoga poslanika — nezna se koga ni gdje akreditirana, lasno u Sarajevu, — gdje mu se javlja, da će mu se poslati 300 aršina franceske svite sakupljene u svoj državi, da dobije za sebe pašu u pravdi s trgovcem franceskim glede nekoga sukna. — Datiran je *17. Giugno 1753.* (tal.)

28. List Kneza i M. V. na svoga konsula u Napulju, kojim mu šalje dva lista kralja španjolskoga za podkralja, s prvijem od kojih trgovci od ulja dubrovački biti će oslobodjeni od carine, koju su plaćali za vrijeme rata, — dok drugi se tiče neugodnosti koje su imali s nekim „Piero Antichio“. *Datum Ragusii die 1. Julij 1530.* (Matica tal.)

29. Originalni testamenat od *10. Jula 1515.* Mare „fiola de olim Andrea Botaro“, kojoj bijaše stric *Dum Pavao Vukasinović*, libraro. Imenuje nasljednike nekoga *Zohane*, muža sestre njezine, i djecu mu. Ostavlja medju ostalijem dvije košulje „alla ponta de S. Lazaro, e duj moi *ogrnači* e questo per anima mia“. Na vanjskoj strani stoji: „Testamento de Mara fiola d'olim Andrea Radosević botaro“, te su dva svjedoka podpisana — (Matica tal.).

30. *Zapisnici god. 1532.*, u kojim su sadržane prijave učinjene pred sudcima kaznenijem o raznijem prekršajima s ispitivanjem svjedoka. — Ima 10 araka — (tal.).

31. Gjuro Vlah moli Kajmakama bosanskoga, da mu izda *Bujuruntu* za sudca Ljubinja, da se iztrazi tko mu je ubio sina. Riješenje nalaže Sudcu Ljubinja i Eminima skale Dubrovačke, da uhite ubojicu iz Gromade Dubrovnika u svrhu da mu se sudi, i da se u tu svrhu piše „Knezu i Begu“ Dubrovnika. — Prevod je talijanski. — Nema datuma ni potpisa.

32. *Knez i Vijećnici* šalju *Cremoni,* dubrovačkome agentu u Mlecima, prepis pisma upravljena na kralja Ljudevita XV., o kojemu dalje, da ga preda poslaniku ili consulu franceskome. *Datirano je pismo 22. Aprila 1705.*

33. *Pismo Kneza i Vijećnikâ na kralja Ljudevita XV.*, kojim ga mole, da naredi svome amiralju i svijem zapovjednicima franceskih ratnih brodova, da kad bi susreli dubrovačke brodove, neka s njima postupaju kako s brodovima prijateljskoga naroda. Pismo je datirano u Dubrovniku *dne 21. Aprila 1705.* — pisano talijanski — copia.

34. Pogodba datirana u Dubrovniku *26. Maja 1705.*, kojom franceski pomorski kapetan Antun Romano priznaje, da je primio od „Francesco Tudisi, e compagni deputati alla zecha di Ragusa“ 10.125 dukata da odkupi *Tartanu* (brod), zaplijenjenu s robom u njoj ukrcanom po tri „galiotte imperiali“, te im zalaže brod i robu, i ovlašćuje, da ih mogu prodati, ako ne bi za 4 mjeseca povratili svotu — (autentički prepis tal.).

35. Kapetani od spomenutijeh galiotâ Pavo Tomašević za sebe i za druga mu Antuna Kovačevića *dne 6. Marča 1705.* potvrdjuju, da su primili gore pomenutu svotu, te vraćaju kap. Romanu tartanu s robom (autentički prepis tal.).

36. Naputak Kneza i Vijećnika od 14. Augusta 1514. na svećenika *Damiano de Allegreto,* kojega šalju u Rim, da izhodi od S. O. potvrdu bule drugoga pape, kojom bijaše dozvoljeno republici, da ne može biti opatom samostana (benedektinskoga) u Mlijetu nego gragjanin i podanik republike (copia tal.).

37. *Patenta* Kneza i Vijećnika te senata dubrovačkoga od 17. Nov. 1565., kojom naredjuje „a Florio di Florio“, zapovjedniku broda, i drugijem, da dogju sa svojim brodovima u Dubr. za prevoziti žito u grad — a drugijem pomorskijem kapetanima, koji su jur učinili u dužnost ali nijesu još prevozili soli, da imadu to učiniti za mjeseca Marča. (Matica s pečatom repub.)

*

38. *Pismo od 22. Augusta 1725.* Kneza i Vijećnika na mletačkog duždа, kojim ga obavješćuje, da su gusari iz *Dolcigno* porobili Mljet i zarobili ljude, a drugi zaplieniše kod Šipana brod, pak ga moli da bi došo u pomoć.

List nosi ostanke voska zapečaćena. — Napisan je u jako ponizujućem tonu, te su mu potpisani: „Devotissimi Servitori. Il rettore ed i Consiglieri della Repubblica di Ragusa" (tal.).

39. *List od 15. Maja 1704.* Rektora i Vijeća na posrednika ili poslanika u Beču, kojim mu zahvaljuje što je ishodio od carskoga dvora, da bude povraćen brod i roba, zaplijenjena po Senjskijem gusarima podanicima dubrovačke republike „che vive all' ombra della sua Cesarea Protezione" (tal.).

40. List, kako se čini, Proveditura Cornara iz Spljeta *4. Augusta 1688.*, kojim se tuži na kneza i Vijeće Dubrovačko, da su Konavljani povrijedili jurisdikciju Mletačku „raccogliendo grani sopra sue terre e avvanzandosi poscia con bandiere spiegate per spalleggiar i Turchi da Trebinje, che venivano per infestare le guardie di Zubci" (Matica tal.).

41. Originalni list, sastavljen od tri arka, datiran iz Travnika *16. Maja 1732.*, poslanika Vlaha Menze (Minćetića) kod travničkog paše, kojim potanko obavješćuje Rektora i Vijeće o pregovorima s Pašom, tičućijem se neke razmirice s jednijem Židom, po republici osudjenom na uplatu od 400 *Solotte* i na 5 mjeseca tamnice, ne zna se za što. Tiče se takogjer povratka nekijeh podanika republike, čini se, po nekom gusaru zaplijenjenijeh. Dobar dio lista je u *ciframa*. Znamenito je, da, prem se vidi da se radilo o mnogo zamršenijem interesima, paša uvjetuje uzdržavanje prijateljstva s Dubrovnikom i njegovo nastojanje okolo Porte da se izglade sve razlike, — uplatom one svote Židu, a ovo tumači Menze tim, da je *Saraf* paša po imenu David, gjever (cognato) onoga žugjela, „e il factotum di questa Corte, onde fa tutto quel che umanamente può fare a danni nostri, ed è ben sentito, perchè molti di questa corte hanno bisogno del suo danaro" (tal.).

42. *Rektor i Vijeće pišu dne 4. Januara 1785.* svome poslaniku *Sebastiano d' Ayala* u Beč, kojim ga obavješćuju, da je bosanski zapovjednik poslao svoju vojsku pod Gjafer pašom da svlada buntovnike, kojoj nijesu se htjeli priključiti Trebinjani. Obavješćuje ga takogjer o zdravstvenijem mjerama uzetijem protiv kugi, bukloj u *Bani* tik megje turske, kamo se bila ušuljala iz susjednijeh pokrajina (tal.).

43. *Knez i Vijeće dne 21. Febr. 1785.* obavješćuju istoga poslanika, da je Porta naredila Bosanskom Paši, Beglerbegu Rumelije, marširati odma protiv buntovniku Mahmudu Skadarskome Paši, i da sretno se promjenuo položaj, i nestalo straha (essendo in questa guisa fortunatamente cambiato il sistema delle cose, crediamo d' aver ragione di deporre ogni timore sul proposito). Preporučuje, da Ministru (Kaunitzu) nigda o tim stvarima ne ostavi pismo brez izrične rektorove zapovijedi. „Le nostre convenienze in questi e somiglianti affari sono troppo gelose e delicate, e forse veruno in fuori di noi

soli può perfettamente penetrarle". Ne dvoje Rektor i Vijeće, da će Car i ministar držati tajne vijesti, koje budu im poslali, ali kad bi se ove pismeno priobćile, „non potremo essere totalmente esenti da qualche timore che per alcun imprevedibil accidente non ne nascesse grave pericolo, e forse fatale rovina" (tal.).

44. *Opet Rektor i Vijeće pišu 30. Maja 1785.* istome poslaniku, da se obćenito pogovara te Arbanaški paša kupi znamenitu vojsku i zairu za napasti Crnugoru. Drže da će ta ekspedicija stalno imati mjesta. „Stante pertanto la nostra clientela coll' augustissima Casa, sarà ella in persona a partecipare a Sua Altezza il Sr. Principe Kaunitz la suddetta notizia, avvertendola espressamente di farlo a viva voce, e non mai per iscritti", te neka preporuči knezu, da drži tajnu odakle je dobio vijest „e di accettare questa nuova marca di nostra attenzione per mostrare sempre più il nostro attaccamento a cotesta Cesarea Corte" (tal.).

45. *Opet Rektor i Vijeće pišu 29. Jula 1785.* istome poslaniku vijesti o marši Mahmuda Paše protiv Crnoj Gori, i kako se pripovijeda, da mu se je dio naroda podložio, a ostalo nije mogo svladati „per l' inacessibile loro situazione" — i da se vratio u Skadar, te na povratku sašo s jednijem dijelom vojske na Paštroviće, i ubio mnogo Paštrovićana, usljed česa došla flota „del capitano in golfo" (mletačka) i ona Generala od Dalmacije, te se usidriše pod Paštrovićima. Neka to samo naustice priobći Kaunicu, i neka ga zamoli, da drži tajno odkle je dobio vijest (tal.).

46. *List od 10. Decembra 1807.* Vlaha Brnje Kaboge (po svoj prilici Konavoskoga Kneza), kojim obavješćuje Vladu (Kneza i Vijećnike), da je poručnik franceski sa 50 soldata došo u ime gen. Lauristona s listom za kapetana Bazina zapovjednika Cavtata, da uhvati 12 momaka Konavoskijeh, koji su bili uvrijedili četu Bokeljskijeh mornara, praćenijeh odjelom granatiera, kad su prolazili Konavoskim poljem. (Matica tal.)

47. List datiran *„Rodosto, 8. Maggio 1736"* Antuna Luccari katekete kod nepoznatog knjaza, o kojemu piše da je pošo u Španju, te iz Marsilje poručuje svijem dvorjanima da ima svak ostanuti na mjestu dok se vrati, što će biti naskoro, radi rata *de Turchi con li Moscoviti*, kojim bi se on mogo okoristiti. (Matica, tal.)

48. Isti *A. Luccari* piše nekome kardinalu ne naznačenome, koga obavješćuje listom istoga dana (koji imadijaše biti priložen onome pod br. 47.), da je umro onaj knjaz (o kome se govori u listu pod br 47)., i da je njegov sin naredio, da sve ima ostati pri starome, te da će on slijediti katekizovati, propovjedati i podijeljivati sakramente (Matica tal.).

49. Prepis odlomka lista od *16. Maja 1732., Vlaha Menze, poslanika Dubr. Kod Bosanskog Paše*, kojim izvješćuje Vladu o uspješnome nastojanju kod ovoga, da Dubrovnik bude za robu tursku jedina *scala* izmedju Spljeta i Durazzo (tal.).

50. List datiran *„Pera di Constantinopoli, 20. Maggio 1736."* Nikole Boškovića svome stricu, u kojemu ga obavješćuje o bjegu

metropolite Filippopolia usljed marše vojske put ovog grada, i o domaćijem stvarima (Matica tal.).

51. Prepis odlomka lista od 10 Gennara 1727. *D. Giovanni Regitano di Napoli* na Matu Getaldića, s priključenijem listom Frana Gundulića (poslanika), koji se nada, da će prispjeti sretno, i da ga ne će otvoriti, kako se zbiva: „ma vi vuol pazienza per chi deve vivere nel cielo di Ragusa, che alle volte il pelo è preso per trave, e le trave per peli, nè gli uomini di onore sono conosciuti, ma quelli che vanno baciando le toghe per le case, e tagliano il credito al paese“ (tal.).

52. *Originalno pismo od 5. Novembra 1563. poslanika Marina Červe iz Carigrada* na Rektora i Malovijeće. Pismo ima takih i toliko kratica, da se ne da dokučiti smisao (tal.).

53. *Pismo od 24. Decembra 1721.* Kapetana i Age od Stoca na Kneza i Malovijeće u narječju dubrovačkome. Radi se o nekoj razmirici s medjašnicima (copia).

54. *Prepis lista bez date, Hajduka iz Zubaca na Proveditura Mletačkoga u Ercegnovi*, u kojemu ga obavješćuje o promjeni bega Trebinjskoga, ob oskudici soli, koju trpe Turci, i kako su im pomogli Dubrovčani, prodavši im soli 400 tovara i k tomu pšenice, napokon pripovijeda slijedeće: „Oni Beg, što se digo s Trebinja, njeko mu reko da ide vojska s Grahova na Ljubomir, izašao je za Bileću, i čeko je bio tri dni na Bilećoj da se u Bileći s njima pobije, paka vojska s Grahova ne izašla, bila se, a izato ga pritisne masuluk“. Ovako završuje: „Usmožiosti Bog svijetlo Gospostvo i da ti smo preporučeni zato naše paghe (plaće), zašto vidji na kakvoj smo teškoj krajini i koje je brijeme, a ljudi ardjavi.“

NB. Rek bi da je pismo od konca prošloga vijeka, pisano je u čistome hercegovačkome narječju a znamenito, jer se iz njega vidi, kako su hajduci bili u Hercegovini najmljeni od Mlečića da ih obavješte o svakome pokretu u turskoj zemlji.

55. Originalno pismo iz Lisca večer *na 26. Aprila 1664.* Ljubiše Vorevode (po svoj prilici emisara republike) na Kneza i Malovijećnike, u kojemu ih obavješćuje o kretanju Turaka u *Dobrom dolu* i u *Trebinji*. Na vanjskoj strani stoji slijedeća adresa: „Prisvietloj i Privrsnoj Gospodi Knezu i Maloviećnikom od Dubrovnika“.

56. Prepis vjerodajnice (credenziale) za poslanika Dubrovačkoga Mata Sorga k Paši Bosanskome „da jedanput za svedj stanovito utemelji našu mirnos sa strane od Mlećana“. Nema date.

57. *Prepis pisma od 3. Decembra 1719. Osmanpaše Resulbegovića na kneza i Malovijećnike,* kojim se tuži, da se sô lijepo ne mjeri Carevoj Raji, i svakomu ko dodje na tu skelu, te preporučuje, da se postupa bolje. Ovako svršuje: „I pišete pasanijeh dana da su Vlasi bili vaše ljude, a govori svak da su vaši soldati bili Vlahe: nemojte nego date so svakomu, liepo mieri, zašto odbiste, da nedohodi nitko“.

58. *Prepis i prevod pisma Hagi Alli Bega na Antuna Gjorgjića i Nikolu Bonu od 24. Silhade 1158 (po tursku),* kojim navješćuje, da im je oslobodio dubrovačke brodove kod Regjence od Tripoli, i dobio od Visoke Porte naredbu da se povrate brodovi, te traži nagradu, pošto nije bilo dosta ono 500 cekina, što su mu poslali za troškove. „Vi samo poslaliste mi po Jasohci knjigu bez Muhuraa, i kako ste privarili čestita Vrata i Regenzu, tako hoćete i mene privariti“.

59. *Prepis iz ćirilice ugovora izmedju Gospodina Kostadina i grada Dubrovnika* „mjeseca Novembra 13 dan Viliareh (?) više Skadra Vilajeta 1404. Indictiona tretinighi“ o razmiricama, koje bi mogle nastati izmedju Dubrovčana, Srba i Sasa, i o postavljanju porote medju njima.

60. Nepodpuni prepis iz ćirilice ugovora *izmedju Srpskog despota Gjurgja i Dubrovnika grada* o slobodnoj trgovini po srpskijem zemljama, o pravu Dubrovčana pravdati se pred svojim konsulima u srpskijem zemljama, i zabaštiniti imetak Dubrovčanina u srbskoj zemlji, te ob odkazu ugovora za slučaj rata medju Srbijom i Dubrovnikom šest mjeseci prije.

„Sijava savisce pisana sapisasciji i utvrdisce se va tetto 1445. Sengholnizu 1 i Luni 19. — Indictiona Mieseza Septembria 17. U Smederevu. — I siemu sapisanii, Milostvizi Veliki Celnik Mihal, i Celnik Rimieki Paskori, i Logothet Bogdan Milostiu Bosgiu Sarblem Despot Ghiurgh.

61. *Prepis lista Vigariona kaludjera iz Trebinja brez date,* kojim daje na znanje dubrovačkoj Gospodi, da „ima čovjeka medju nami, koji čini tradimenstvo vašemu gradu i svakoga mjeseca dolaze do njega dukini ljudi (mletački) i donose knjige od Duke k njemu, izdaje Dubrovnik s nekijem Vašiem prijatelji .

62. *Pismo originalno nekih trgovaca Dubrovčana, brez date, na Rektora i M. V.,* kojim pitaju njihovu pomoć što im je pograbljena roba od kadije, kajmakana, nezna se kojega mjesta, kako je priobćio Gospodi Dubrovačkoj njihov poklisar Gjore od Gjora Palmote (hrv.).

63. Pristatna pogodba od 17. jula 1368. i arbitramertalna osuda od 20. jula iste godine o vlasnosti dvajuh stabala i o megjama izmegju dobara Todora de Gifla i Gine Aleksevića, izdana u Dubrovniku po notaru i kancelaru republike (lat. u pergameni).

a) Apoštolsko pismo pape Klementa V. od 1. Aprila 1308. na srpskoga kralja Uroša.

Ex Bullari Dominicani Tom. 2. pag. 107.

Littera Clementis V. ad Regem Rasiae Urosium.

An D. 1308. prima April.

Clemens Epus. Ser. Sev. D. Magnifico viro Urosio Regi Rasciae illustri gratiam in praesenti, quae perducat ad gloriam in futuro. Benedictus Deus, et Pater D. N. J. Chr. Pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione

nra., qui ubi vult spirans, sic novissime his diebus oculos tuae mentis aperuit radio novae lucis, ut excussa inde tenebrarum caligine in votis habeas, sacrosctae. Romanae Ecclesiae, Matri Fidelium et magistrae in fidei veritate et unitate conjungi. Multam quippe teneris Deo, Princeps carissime, qui sic te oculo suae pietatis respiciens ad cognitionem et claritatem verae fidei clementer adduxit, ex quo magnitudo tua promovebìtur ad salutem, et solium tuum stabili vallabitur firmitate. Multum etiam laetari debet Mater Eccla., et nos profecto multiplici alacritate perfundimur, quod diebus nostris tam nobilis ovis, tantusque populus ad ovile adducuntur Dominicum, schismate aliisque pulsis eroribus Csti. corporis, quod Eccla. est, membrum efficiantur, in eo luceant, perficiantur et vivant. Sane, serenissime Princeps, tu pridem Spiritus sancti gra. illustratus viros providos et discretos Marcum Luccari, et Triphonem Michaelis magnificentiae tuae nuntios cum litteris regis ad nostram praesentiam destinasti, qui hujusmodi tui propositi laudabile desiderium coram Nobis et Fratribus nostris prudenter et fideliter exponentes, a Nobis inter alia suppliciter postularunt, ut te, tamquam devotum filium, ad gremium d. Ecclae., et sub protectione ipsius benigne recipere dignaremur, tibique aliquos viros idoneos Aplicae. sedis nuntios mitteremus, per quos tu et illi de regno tuo in fide catholica, et in mandatorum Dni. possitis salubriter informari. Unde Nos qui Cri. Vicari, et Petri Aplorum. principis effecti, disponente Dno., licet immeriti successores, ad ea praecipue nostrae curae prorogamus affectu, ut diligenti studio et studiosa diligentia sedulo vigilemus, ut errantes ad viam veritatis adducere, omnesque lucrifacere Deo sua Nobis gratia suffragante possimus; habita super his, quae iidem tui postulaverunt nuntii cum praedictis fratribus nostris discussione solemni, de ipsorum consilio pie decrevimus hujusmodi votis tuis libenter annuere, ipsasque petitiones tuas quantum cum Dno. possumus favorabiliter exaudire, si quod ore profers corde credis, et quod corde credis opere compleas evidenter. Tibi nihilominus tenore praesentium declaramus, quod tibi ac caeteris sub tua ditione degentibus faciendum incumbit, ut ad sinum ejusdem Ecclesiae vano fraetus consilio venias reverenter: quae si, inspirante Dno. feceris, ipsa Eccla. mater piissima filio redeunti sinum largissimae pietatis aperiens in tuos laeta properabit amplexus. Fides autem Catholica, quam te, clerum, et populum regni tui profiteri, et a nobis recipi et acceptari volumus, haec est. Credimus in sanctam Trinitatem, Patrem et Filium, et Spiritum sanctum, Unum Deum omnipotentem, totamque Deitatem coessentialem, consubstantialem, coeternam, et coomnipotentem unius voluntatis, potestatis et majestatis creatorem oium. creaturarum, a quo oia., et per quem oia., in quo oia., quae st. in coelo et in terra, visibilia, et invisibilia, corporalia et spiritualia.

Credimus singulam quamque in S. Trinitate Personam unum Deum plenum, et perfectum; credimus ipsum Filium Dei Verbum Dei aeternaliter natum de Patre, consubstantialem, oipotentem, et aequalem per oia. Patri in divinitate, temporaliter natum de Spiritu

sancto ex Maria semper Virgine cum anima rationali, duas habentem nativitates, unam ex Patre aeternam, alteram ex matre temporalem, Deum verum et hominem verum progenitum in utraque natura, atque perfectum, non adoptivum, neque phantasmaticum, sed verum et unicum filium Dei, in duabus, et ex duabus, divina scilicet et humana natura, sed unius personae singularitate, impassibilem et immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis et pro salute nostra passum vera carnis passione, mortuum et sepultum, et descendisse ad inferos, et tertia die resurexisse a mortuis vera carnis resurectione; die quadragesima post resurectionem eum carne in qua resurexit et anima ascendisse in coelum, et sedere ad dexteram Patris; inde venturum judicare vivos et mortuos, et rediturum unicuique secundum opera sua sive bona fecerint sive mala. Credimus etiam Spiritum s. plenum et perfectum, verumque Deum ex Patre, et Filio procedentem, coaequalem, et coessentialem, et coomnipotentem, et coaeternum per oia. Patri et Filio. Credimus hanc S. Trinitatem non tres Deos, sed unum Deum oipotentem., aeternum, invisibilem et incommutabilem. Credimus s. Catholicam et Aplicam. unam ee. veram Ecclam., in qua unum datur Baptisma, et vera oium. remissio peccatorum. Credimus etiam veram resurectionem ejusdem carnis, quam nunc gestamus, et vitam aeternam. Credimus etiam Novi et Veteris Testamenti Legis ac Prophetarum, et Apostolorum unum ee. auctorem Deum ac Dnum. oipotentem. Haec e. vera fides catholica, et haec super dictis articulis tenet ac praedicat sacrosancta Roma. Ecclesia.

Sed et propter diversos mores a quibusdam ex ignorantia et ab aliis ex malitia introductos, dicit et praedicat, eos qui post Baptismum in peccata labuntur non rebaptizandos sed per veram poenitentiam suorum posse consequi veniam peccatorum. Quod si vere poenitentes in caritate decesserint, antequam dignae poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint et omissis eor. animas poenis Purgatorii post mortem purgari, et ad poenas hujus relevandas prodesse eis fidelium vivorum suffragia missae scilicet sacrificia, orationes et elemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverint, secundum Ecclae instituta. Illorum igitur animas, qui s. Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam incurrerint, illas etiam, quae post peccati contractam maculam vel in suis manentes corporibus, vel eisdem exutae, prout superius dictum e., sunt purgatae, in coelum mox recipi. Illorum autem animas, qui in mortali peccato, vel cum illo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tn. disparibus puniendos. Eadem s. Roma. Eccla. credit, et firmiter asseverat, et qd. nihilominus in die judicii oes. homines ante tribunal Cti. cum suis corporibus comparebunt reddituri de factis propriis rationem. Tenet etiam et docet eadem s. Roma. Eccla. septem ee. Ecclica sacramenta: unum sct. Baptisma, de quo dictum e. supra. Alterum e. ertum. Confirmationis quod per manus impositionem Epi. conmat crismando renatos. Aliud e. Poenitentia. Aliud e. Euchatia. Aliud e. sacramentum Ordinis. Aliud e. matrimonium. Aliud

est Extrema unctio, quae secundum doctrinam beati Jacobi infirmantibus exhibetur. Sacramentum Eucharistiae ex azymo conficit eadem Roma. Eccla. tenens et docens, qd. in ipso s. sacramo. panis vere transubstantiatur in corpus, et vinum in sanguinem D. O. J. Chr. De Matrimonio tenet, qd. nec unus vir simul plures uxores, nec una mulier simul habera permittitur plures viros. Soluta vero lege matrimonii per mortem alterius conjugum secundas et tertias, et deinceps nuptias successive licitas ee. dicit, si impedimentum canonicum et causa alia non obsistat. Ipsa quoque sacrosancta Roma. Eccla. summum et plenum et Principatum super universam catholicam Ecclam. obtinens, quem se ab ipso Dno. in b. Petro Apostolorum Principe, seu vertice, cujus Romanus Pontifex est successor cum potestatis plenitudine recepisse veraciter, et humiliter recognoscit, sicut prae caeteris tenetur fidei veritatem defendere, sic etiam, si quae de fide subortae fuerint quaestiones suo debet judicio definire. Ad quam potest gravatus quilibet in negotiis ad forum Ecclicum. spectantibus, ad ipsius potest recurri judicium; et eidem oes. Ecclesiae sunt subjectae, ipsarumque Praelati et obedientiam, et reverentiam sibi debent, apud quam sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclas. caeteras ad solicitudinis partem admittit Quarum multas, et Patriarchales praecipue diversis privilegiis eadem Roma Eccla. honoravit sua tamen praerogativa tam in generalibus Conciliis, quam in quibuscumque aliis semper salva. Quod vero circa reditum tuum ad unionem S. Rom. Ecclae., et schisma eminus profugandum exigimus, inferius adnotatur. In primis quod Symbolum Niceni Concilii: Credo in unum Deum etc. in Ecclis. regni tui et terrae tibi subjectae in ea parte ubi de Spiritus s. processione in eo agitur, cantetur publice, dum Missarum solemnia celebrantur, et sic etiam doceatur populus — et in Spiritum s. Dnum. et vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit. — Et quod Tu, Prelati, Clerus, Caelogeri, et Populus d. Regni tui profiteamini Romanum Pontificem ee. Csti. Vicarium, et B. Petri Apli. successorem, eumque potestatem habere ligandi atque solvendi, quam idem Aplus noscitur habuisse, et ipsam etiam Rom. Ecclam. super oes. obtinere Primatum et etiam Principatum. Quodque Tu pro te et pro populo tuo obedientiam, et reverentiam eidem promittas Ecclae., ac Praelati ejusdem ipsa jurent, oi. schismate penitus abjurato. Et quod Archiepi., Epi., Abbates, Archimandritae Regni tui per electionem canonicam legantur, sive etiam postulentur, ita quod inferiores Praelati suam electionem confirmationes a superioribus suis accipiant. Epi. vero a Metropolitanis sui confirmationem, et consecrationem, Metropolitani autem haec et Pallium, in quo Pontificalis plenitudo designatur officii sine praejudicio Constantinapolitanae sedis et Patriarcharum, qui erunt ibidem gratiam et communicationem Aplicae. sedis habentium, si forsan Regnum tuum, vel aliqua ejus pars de Patriarchatu d. Constantinop. Sedis existat, suscipiat ab Aplica. Sede praed., Regali potestate, et qualibet alia laicali nihil tibi in his quomodo libet vendicante. Latinorum Ecclas. in Regno tuo per

se, vel alium occupatas dimittas libere, et ab aliis facias omnino dimitti. Latinos in honore habeas, et praecipue sacerdotes. Eorum a te. et hominibus Regni tui non declinentur Missae, neque sacrificia, sed pro loco et tempore cum oi. reverentia audiantur. — Verum ut tantae salutis opus, et tanti boni felix auspicium optatum faciente Deo sortiantur effectum, ecce V. Fratrem Aegidium Patriarcham Graden. et dilectos filios mos. Lupum Praedicator. et Artamisium Minor. Frum. Ordinum Procuratores in Romana Curia Gnles. Latores praesentium, viros utique vita et religione conspicuos, honestate discretos, sac. Scripturae scia. praeditos, ac Nobis et dictis Fratribus acceptos pro his exequendis ad tuam Magnificentiam tanquam salutis et pacis Angelos, juxta tuae petitionis instantiam destinamus: quorum salutaribus auditionibus, favente illo, in cujus manu regum corda consistunt, ipsum Dnum. J. Christum perfecte cognosces, et suum gloriosum nomen catholicae fidei observatione colere non postpones; et status suus supra firmam petram Ecclae. Aplicae. solidatus spiritualibus et temporalibus proficiat incrementis; tuque denique coronam perennis gloriae consequeris.

Rogamus itaque Serenitatem Regiam, monemus, et hortamur attente per aspersionem pretiosissimi sanguinis J. Chr. obsecrantes, quatenus de tua, tuique populi salute cogitans praefatos nostros Nuntios propter hoc ad tuam Excellentiam accedentes, ob reverentiam Aplicae. Sedis, et nostram benigne recipias, et honorificentia debita et condigna pertractes; et sic attente praebeas ipsorum salutaribus monitis aures tuas, ut verba, quae ex parte tua praedicti tui retulerunt Nuntii, per exhibitionem operis compleantur; et spes, quam de tua laudabili intentione concepimus fructus nobis et ipsi Ecclesiae afferat concupitos; tuque praeter divinae retributionis praemium, nostram, et d. Sedis gratiam uberius consequi merearis.

Datum Patavii Kal. April. Pontificatus nri. anno tertio.

(Iz knjižnice franovačke u Dubrovniku, br. 266 kataloga.)

b) Pismo od 1. Okt. 1490., kojim Ladislav kralj Ugarski i Bemski priopćuje Dubrovačkoj republici, da je nastupio prijestol.

Ladislaus Dei gratia Rex Hungariae et Bohemiae etc.

Nobiles et Prudentes fideles sincere dilecti.

Vidimus et perlegimus litteras vestras post obitum Serenissimi quondam Domini Mathiae Regis predecessoris nostri bo: mae (bonae memoriae) ad inclitam contionem Dominorum prelatorum et baronum atque procerum hujus Regni Hungariae per presentes tabellarios dedistis et *quibus illam civitatem vestram tamquam Regni membrum et Sacrae Coronae fidelissimam* eisdem commendastis quibusque rogatos eos habuistis, ut quem pari ac communi consensu in ipsorum Regem ac Dominum diligeretis. Vobis per litteras suas communicarent. ex quibus quidem his et simul etiam commendatione torum Revrum. dominorum prelatorum et Baronorum de vobis facta

non mediocrem ceut voluptatem concepimus, fidem siquidem et devotionem vestram atque etiam animi vestri constantiam erga hanc Sacram Coronam hactenus cum summa laude vestra preditatam ex eisdem plane cognovimus. Unde ejuscemodi institutum vestrum fidemque et perseverantiam vehementissime commendamus. Ut autem aequae ex litteris prefatorum Reverendissimorum Dominorum ac prelatorum ac illustrium et magnificorum Baronum intelligere cupiebatur, ex nostris intelligatur, pro vestra consolatione significandum duximus (?), quod post obitum prefati serenissimi quondam Domini Regis Mathiae per eosdem dominos praelatos et Barones ac proceres ceterasque Nobilitates hujus regni Hungariae inter ceteros principes competitores, pari ac communi eorum consensu, nos in ipsorum Regem sumus delecti et assumpti atque in loco consueto (quod felix faustumque sit) cum sacra ejusdem regni Corona rite his diebus coronati. Ad quam quidem Coronationem quod per nos ac prefatos prelatos et Barones procerosque vos minus fueritis invitati, non incuria aut negligentia sed temporis angustia et hostium pluralium viarum que discrimina effecerunt. Nam cum post mortem prefati quondam Domini Regis regnum hoc, subito plures undeque principes, hostiliter invadere cepissent, visum extitit ejusdem Dominis Regnicolis, quod absque gravi dispendio et jactura Regni coronatio ipsa differri nequiret. Quare tam nos quam etiam eosdem prelatos et barones in hac parte excusatos habere velitis hortamur verum tamen et requirimus, ut quam primum comode poteritis in signum obedientiae vestrae, notabiles oratores ad nos mittatis, quorum medio et nos fidem vestram erga nos (de qua certe nihil prorsus dubitamus) et etiam vos optimum nostrum erga vos et civitatem illam animum apertius cognoscere possitis. Ut autem in solita fide et devotione, erga hanc Sacram Coronam, et deinceps erga nos quoque constanter permanere et perseverare velitis, Vos iterum atque iterum rogamus et hortamur. Nos etiam quidquid unquam pro vestro comodo et libertate facere poterimus (prout tenemur) nacta opportunitate paratos offerimus.

Datum Budae primo Octobris anno Domini millesimo quadringentesimo nonagesimo. Regnorum nostrorum Anno Hungariae ut primo, Bohemiae vero vigesimo.

Comissio per Dominum Regem.

Foris.

Ad 1. Oct. 1490.

Nobilibus et prudentibus viris (Rectori) et Consilio Civitatis nostrae Ragusii, fidelibus sinceris atque dilectis.

Presentata 11. Novembre 1490.

NB. Ima na lijevoj strani s dvora ostanaka voska crljenoga. Gdje je bio pečat, papir je nešto razdrt i manjkav, ali samo na bijelom okrajku. Papir je običan, širok 22 cmt., a dug 29, te mu se poznaju gibi, iz kojijeh se vidi, da je imao formu običnog lista. Pismena su moderna sa mnogo kratica.

c) Mjenica od 1.000 zlatnijeh dukata morovogje Andrije Dorije, izdana g. 1538, kad je bio s flotom pod Ercegnovom, dubrovačkome vlastelinu Nikoli Sorgočeviću.

JHK. (Jesus Christus) adì X. de Novembre 1538.

Piacciavi de pagare per questa mia seconda de canbio non avendo pagato per la prima visita un mese a Nicolò Jan (?) di Bona Raguseo ducati deser milla di oro in oro bargi (?) e di bon Luca peso a carlini dodexe per ducato per altretanti avuti da Niccolò de de Sorgo et compagni et ponetelo a mio conto et al suo tempo fateli bon pagamento. Nostro Signor Jesucristo ve guardi.

Di galera presso Castelonovo al dì come de sovra.

Io Andrea Doria.

Izvornik je izdan na prostom, lošem papiru u malenome folio, vas pisan i podpisan po Andriji Doriji s velikijem slovima, nešto je pokvaren, ali se daje čitati lasno.

(Iz Negrinijevih listina, br. 5.)

d) Pristatna pogodba i arbitramentalna osuda od 17. i 20. Jula 1368, izdana po zakletome notaru i kancelaru republike dubrovačke.

In nomine Christi amen. Anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo. Indictione sexta die decimoseptimo mensis julii Ragusii. Theodorus de Gifla ex parte una et Gine Alexevich staçonarius ex parte alia faciunt manifestum quod de questione quam habent ad invicem ratione arborum confinis et unius opothachi inter possessiones ipsorum, faciunt concorditer suos judices arbitros arbitratores et amicabiles compositores de iure et de facto Ser Matheum quondam Mençii de Mençe et Angelum de Maxi, ut ipsi secundum eorum bonam conscientiam de jure et de facto deffinient et sentencient inter ipsos quidquid eis videbitur et placebit, promittentes perpetualiter ratum habere et firmum quiçquid ab ipsis firmatum fuerit inter eos.

Die vigesimo dicti mensis ser Matheus de Mençe et Angelus de Maxi Judices arbitri supradicti vigore dicte eorum commissionis, viso loco questionis et auditis juribus utriusque partis pro bono pacis et concordie dixerunt et firmaverunt, quod due arbores silvestres rivioli sint dicti Theodori, et quod dictus Gine possit facere unam maceriam ex latere levantis juxta dictas arbores, tangendo dictas arbores quod non faciant sibi dampnum, ut dicta maceria descendat inter dictos Theodorum et Gine prout sunt signa, et terçia arbor vestris ex latere pelagi sit dicti Gine.

Hec autem sententia nullo testimonio rumpi possit.

Ego Theodorus Juratus notarius et cancellarius S. N. comunis gusii prefatam sententiam prout vidi scriptam in cancellaria dicti munis, ita transcripsi et publicavi.

Ova osuda je pisana na pergameni te zaprema jednu osminu oga arka.

(Iz Negrinijevih listina br. 63.)

e) Iz prevoda „Novoga Zavjeta“ Stefana Roze, Dubrovčanina.[1]

Poglavje VI. Evangjelja Sv. Matea.

1. Pazite se da milostinju vašu ne budete činiti prid čeljadim, za da budete vigjeni od njih: inako uzdarja nećete imati u oca vašega, koji na nebesijem je.

2. Kadar dakle činiš milostinju nehtieji trubnjom trubiti prid sobom kako lisimirci čine u zborištih i na ulicah za da budu poštovani od čeljadi. Istinovam govorim, primilisu uzdarje svoje.

3. Nu ti kad činiš milostinju, nemoj da zna lijeva tvoja što čini desna tvoja.

4. Neka bude milostinja tvoja u potaji, i otac tvoji, koji vidi u potaji, odvratiće tebi.

5. I kad molitese nebudite kako lizimirci, koji ljube molitvu činiti stojeći u zborištih i na *kutijeh* (uglijeh) prošetaja za da budu vigjeni od čeljadi: istino govorim vam, primili su uzdarje svoje.

6. Nu ti kad uzčiniš molitvu, unutrise u klijet tvoju i zatvorenijem vratima moli se Ocu tvome u potaji, i Otac tvoj, koji vidi u potaji, odvratiće tebi

7. A molećise, nemojte vele govorit, kakono poganici, zaštobo misle, da u mnogu govorenju svomu imadu bit uslišeni.

8. Nemojte dakle upriličitse njimi, erbo zna otac vaš štoje vami potrebno prije neg budete prositi u njega.

9. Ovako dakle vi molićetese: Oče naš, koji jesi na nebesih svetilose ime tvoje.

10. Prigji kraljevstvo tvoje. Budi volja tvoja, kako na nebu i na zemlji.

11. Kruh naš najbivući daji nam danas.

12. I odpusti nami duge naše, kako i mi odpuštujemo dužnikom našijem.

13. I neuvedi nas u napas. Neg oslobodinas oda zla. Amen.

14. Erbo ako uzodpušćujete čeljadim grijehe njihove, odpustitće i vami otac vaš nebeski grijehe vaše.

15. Toli neodpustite čeljadim, ni otac nebeski odpustitće vami grijehe vaše.

16. A kad postitese nemojtese činit kakono lizimirci usušeni: erbo izhude lica svoja da budu prikazatse čeljadim, da postese. Istino govorim vam primili su uzdarje svoje.

17. Nu ti kadse postiš, pomaži glavu tvoju i obraz tvoji umij.

18. Da se nevidiš čeljadim, da postiš se, neg ocu tvomu, koji je u potaji: i otac tvoji, koji vidi u potaji odvratiće tebi.

19. Nemojte shranjat vami sokrovišta na zemlji, gdi argja i crv tli, i gdi kradoci izkopavaju i kradu.

20. Nego shranjajte vam sokrovišta na nebu, gdi ni argja ni crv tli, i gdi kradoci ne iskopavaju ni kradu.

---

[1] Opazka. Druge variante rukopisne stavio sam zagradjene a prve krupnije štampane. K. V.

21. Erbo gdi jes sokrovište tvoje, tui jest i srce tvoje.
22. Svijetnjica tijela tvoja jest oko tvoje. Ako oko tvoje bude prosto: sve tvoje tijelo svijetlo bitće.
23. Toli oko tvoje bude neprosto, sve tijelo tvoje mrklo bitće. Ako dakle svietlos, koja u tebije, jest mrklost, ta mrklost kolika bitće.
24. *Nemože* itko (nitko može) dvijema gospodinom služiti, erbo ili jednoga *imatće u omrazi*, (uzmrzetće) a drugoga *dragovatće*, (uzljubitće) ili jednoga uzdržatće a drugoga nescijenitiće. Nemožete rabovati Bogu i imanju.
25. Zato govorim vam, da nebudete se brinuti dušom vašom, što *ćete* (što da budete) jesti, ni tijelom vašijem, što *ćetc* (što da budete) oblačiti. Nijeli duša veća neg jestojka, i tijelo veće neg odijeća.
26. *Obazritese* (pazite) na letušta nebesna, da ne siju nit ženje nit skupljaju u žitnice: i otac vaš nebeski pase ih. Nijesteli vi od *veće scijene nego li ona* (vele bolje od njih).
27. Nu tko od *vas* (vaših) smišljajuć može priložit uzrastu svomu lakat jedan.
28. I *odiješom* (od odijeće.) što se brinete. Smišljajte lijere livadne, kojijem načinom rastu: ni trude ni predu.
29 Sa svijem tiem govorim vam, da ni Salomun u svoj svojoj slavi obučen jes bio kakono jedan od njih
30. Jer ako livade sijeno, koje danas biva, a sutra u peć mećese, Bog tako oblači: koliko većma vas malovijere.
31. Nemojte dakle brinutise, rekući što ćemo jestit, ili štoćemo piti, ili čijemćemose obući.
32. Erbo te stvari svi narodijenici iziskuju, zašto zna otac vaš da sve te stvari trebaju vam.
33. Ištite dakle najprvo Boga kraljevstvo i pravednovanje njegovo, i te sve stvari nadometnutćese vami.
34. Nemojte dakle brige uzimati o dnevi *zautrašnjemu* (za dne zautrašnje): zautrašnji bo dan sam sobom brinutćese: dosta je danu *opačina* (briga) svoja.

Prepisao sam ovo poglavje modernijem pravopisom, ali sam mu ostavio sve osobine auktora, navlastito kod sastavljanja riječi, kako n. p. čijemćemo se, i tu gdje se ne drži strogo fonetike, kako n. p. u riječi *tko*, *itko* i drugijeh.

(Iz rukopisa dominikanske knjižnice u Dubrovniku br. VI.)

f) Kontrasti u Dalmaciji po N. Tomaseu.

Variato il terreno di montagna ignuda, di poggio ridente, di piaura, di valle, di spiaggia, d'isola, di penisola, di paludi: vicina alia, Germania, Grecia, Turchia; e delle razze illirica, italiana, reca, turca, ungherese, germogli; e dell'italiana pugliesi, toscani, eneti, bergamaschi: note più o meno le lingue slava, italiana, lana, tedesca, francese: il rito greco e il cattolico; l'alfabeto latino,

il glagolito, il serviano: rovine romane, monete greche, opere del Sammicheli e del Tintoretto: memorie recenti di reggimento quasi popolare in Poglize, d'aristocratico in Ragusa, di misto nel montenero e di statuti municipali quà e là; vestigi di feudofittajuoli, mezzajuoli, coltivatori di suo: vivi ancora ambasciatori a più corti d'Europa, governatori di provincie, generali d'eserciti, soldati con al petto le insegne della Leggion d'onore; il possidente in Italia, il negoziante in America e nell'Oriente; il marinajo guerriero di Cattaro, l'umile noleggiatore, il pescatore di spugne, di coralli, di tonni; il morlacco ospitale, il montenegrino selvaggio, lo studente attillato, la dama ragusea, la sposa di Sabioncello dal cappello piumato, la vergine del contado con pendenti dal berretto monete: la madre abbrunata che serba al figliuolo la camicia insanguinata del padre ucciso nelle montagne natie: i mustacchi virili, e il pizzo effeminato, il cangiaro dal manico argentato e il temperino inglese, il costume della contadina delli scogli e il figurino di Francia, la rascia e il broccato: il mosto negli otri e lo sciampagne in bottiglie, l'aquavite e il rosolio lodato e contrafatto in tutta Europa, l'olio squisito e le torce di pino: il Kolo saltato ed urlato nella campagna tra'l vino, e il Galoppo briaco, la gusla ed il pianoforte; i sonetti per nozze e le schiopettate d'allegria; il ratto barbarico e le lettere tenere; le sassate e le satire in versi; i muli e il vapore. „Favilla di Trieste Nr. 18. 3. Maggio 1840. Anno 5". Così un dalmata della Dalmazia. N. Tommaseo.

(Iz Miscellanea, br. XVI. popisa.)

Pri zaključku dužnost mi je najljepše zahvaliti se svijem p. n. predstojnicima dotičnijeh zavoda, njihovijem vrijednijem pomoćnicima, i otmenijem privatnijem licima, koja su mi bila najučtivije na ruku, pruživši mi arkivalno tvorivo, i sve potrebito da ga uzmogu pregledati i popisati.

Dubrovnik, 30. Marta 1893.

Regesta documentorum regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae saeculi XIII.

Collegit et digessit I. Kukuljević de Saccis.

U sjednici filosofijsko-juridičkoga razreda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 25. lipnja 1889.

(Continuatio Starine XXVII. 1—168.)

MCCLXXXIII. **Jadrae.** *1280. 22. Januarii.* Frater Guido Gradensis ecclesiae patriarcha, Dalmatiaeque primas, manifestat, quod 14. die mensis Januarii intrante, ecclesiae Praedicatorum de Jadra et maiori altari ejusdem ad honorem Dei et S. Marci apostoli et ev. consecrationis munus duxit inpendendum, cui consecrationi magister Laurentius Jadrensis archiepiscopus, Stephanus Nonensis episcopus et Martinus Seniensis episcopus astitissent. Hac occasione promulgavit ad petitionem Gregorii Arbensis episcopi omnibus qui festo b. Marci dictam ecclesiam visitaverint, indulgentiam unius anni et quadraginta dierum.

Farlati Illyr. Sacr. T. IV. 120.

MCCLXXXIV. **Venetiis.** *1280. 25. Martii.* Dux Joannes Dandulo et commune Venetiarum cedunt Marino Mauroceno, comiti abserensi, universum comitatum Auseri cum insula Leporaria, Auriola et Sarchcana cum caeteris insulis, et cum omnibus redditibus et honorificentiis; salvis regaliis et exceptis insulis Nia, Sansigo, Canidulis et Neumis. Pro dominio debet solvere annuatim 1400 libras in duobus terminis, et insuper communi quingentas marcas argenti debet emendare.

Ljubić: Monumenta I. p. 124.

MCCLXXXV. **Venetiis.** *1280. 14. Maii.* Praesentibus Jacobo Donato, Leonardo Gisi, Pancratio Venerio et Marco Maripetro, Tanto cancellario et Rustichino Benintendi notario et scriba ducatus Venetiarum, testibus vocatis, et multis aliis coram Petro Gradonico duce Venetiarum, astantibus nobilibus Andrea de Molino, Leonardo Venerio, Marino Ruzino, Gratono Dandulo, Gabriele Delfino et Johanne Superantio sancti Angeli, nobiles viri Pasqua de Aricasso et Domaldus de Zadulino, cives Jadrae, nuntii et procuratores domini Pauli Breberiensis bani et ejus fratrum comitis Georgii et comitis Mla-

dini solemniter firmaverunt meram, puram et firmam pacem (treugam) usque ad tres annos cum duce et commune Venetiarum.

Ljubić: Monumenta I. p. 125.

MCCLXXXVI. *1280. 22. Maii.* Ladislaus IV. rex notificat, quod terram Dobouch in Posaga existentem, a Cheh filio Pocina sine haerede decedente ad regias manus devolutam, quam regina Maria, ava ipsius, eidem Cheh in concambium possessionis Lobor et castri in eodem constituti contulerat, cum omnibus pertinentiis et cum silva Salva bereke Nicolao filio magistri Dominici filii Petri de genere Chak, (dominae Annae reginae, matris suae, filio spirituali), ac Stephano et Petro fratribus suis, filiis Dominici, pro servitiis quae regi Belae, avo suo ac Stephano regi patri suo et demum ipsi exhibuit contulerit cum priori libertate, videlicet: ut collectam marturinarum, ponderum et submarturinarum populi in dicta Dobouch nullatenus solvere teneantur. Metarum autem prima incipit in radice montis lapidosi ubi coniungitur Oraycha et Lypolch. Transeundo fluvium Lipot (sic) ad cacumen montis, inde declinat in vallem ad fluvium Bregorynick et vadit usque terram Bylotae, Oroycha vocatam. In occidente cadit in potok Ziuni, ubi est commetaneus Dras, versus Oroycha est locus apertus Nadostlaz pertinens ad terram Dobouch. In margine silvae sunt loca aperta: Bogdasa, Tetuke, Boboycha et Kere klaz. Ad occidentem potok Kuhnek et vadit ad potok Zkorin, et potok Dobrouch. Per varias metas ad potok Skopchonik inde ad potok Pokolosnick. In aquilone ad villam Mortunus jobagionis castri inferior Wrba vocati et iterum per varias metas in longo spatio ad radicem montis Cukuck, vadit ad terram Ivanek, filii Drask, et vadit in longum versus villam Chochan, ad meridiem terrae Zkrabatnik ad primam metam. Habuit etiam Cheh in aqua Chernuk piscaturas, una est in fine campi Wnuklev, altera in Copunicha; item clausuram in aqua Kenezicha, item piscaturam in aqua Luky. Datum per manus magistri Achonis aulae vicecancellarii.

Ex actis per banum Khuen-Hedervary ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1503. N. 20.

MCCLXXXVII. **Budae.** *1280. 18. Junii.* Ladislaus IV. rex significat, cum intellexisset, quod Ladislaus et Stephanus, frater eius, tacita veritate non . . . . litteras regias recepissent super eo: Quod magister Joachimus infidelitate perpetrata fuisset interemptus. Unde cum idem nullam infidelitatem contra regiam Maiestatem commisisset, imo semper studuit suis meritoriis servitiis complacere, vult ut omnia privilegia ejus et litterae ejus si quae contra Joachimum processerunt, cassentur, nullasque vires habeant, quia dictus magister Joachimus pro fidelitate coronae regiae per suos aemulos extitit interemptus.

Fejer: Cod. dipl. T. VII. vel II. p. 82.

MCCLXXXVIII. **Venetiis.** *1280. 18. Julii.* Capta fuit pars in maiori consilis, quod comes Fredericus, commune et universitas totius Veglensis insulae ex una parte et Veglensis episcopus ex altera parte debeant facere refici compromissum inter ipsas partes hactenus factum et hoc infra unum mensem sub poena librarum MM. pro qualibet parte. Item pro discordiis quae sunt inter ipsas partes, quaelibet partium debeat eligere unum iudicem arbitrum

et tertius eligatur per d. ducem et eius consilium et possint dicti judices eligi de omni loco et de omnibus officiis.
Ljubić: Mon. I. p. 126.

MCCLXXXIX. *Apud urbem veterem 1280. 16. Augusti.* Nicolaus III papa perscribit archiepiscopo Spalatensi, multa dura et amara discrimina terrae sanctae, quae ei nuper intulerat vis hostilis, cupiens igitur eandem e manibus impii Tyranni recuperari et recuperatam stabiliter conservari, communi voce declarat esse necessarium ut Fratres Hospitales S. Joannis et militiae Templi Hierosolymitani ad unius ordinis unitatem, seu religionis unionem reducat, super quorum unione hactenus etiam tempore Lugdunensis concilii mentio facta fuit. Mandat ergo archiepiscopo ut cum suffraganeis suis in provinciali synodo, prout ei in aliis litteris iniunxerat, habito super hoc consilio, de eorum deliberatione quantocius edoceat.
Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 42. — Farlatti: III. 290.

MCCXC. *1280. 19. Augusti.* Elisabeth maior regina Hungariae, ducissa de Machov et de Bosna, cupiens fidem catholicam in praedictis ducatibus et in comitatibus de Posaga et de Valcov, depulsis inde haereticis, dilatari, ad requisitionem Philippi legati apostolici promittit, quod omnia statuta et decreta contra haereticos per sedem apostolicam edita observabit et per subditos suos observari faciet. Datum per manus m. Lucae Strigonensis praepositi et aulae reginae cancellarii.
Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 37.

MCCXCI. **Arbae.** *1280. 23. Augusti.* Gregorius, Arbensis episcopus, una cum suo capitulo rogat in scriptis comitem, judices, consiliarios et totam communitatem Arbensem, cum idem comes Marcus Michael fecisset episcopum Arbensem, Dominicum archipresbiterum et alios clericos forbanire ut nullam habeant humanitatem cum Arbensibus, quod nullum audeant impendere servitium illis sub poena perperorum 50. quod est valde dissonum rationi, ut a tam gravi processu suos animos revocent, dantes eis terminum usque ad tertium diem, alioquin contra eos procedent secundum quod dictaverit ordo juris. Et haec amonitio lecta est in ecclesia cathedrali die nono exeunte augusto.
Ljubić: Mon. I. p. 127.

MCCXCII. **Budae.** *1280. 23. Augusti.* Moys, magister tavernicorum dominae reginae significat, quod comes Andreas filius Johannis de Wruzy, serviens ejus, diversis fortunae casibus committendo plurima opera fidelitatis et servitia ubique, specialiterque in Teutonia ubi extractis dentibus ac amputatis digitis per Teutonicos multa cruciamina passus fuit, exhibuisset, et demum Michael filius eius a tempore pueritiae suae cum omni fidelitatis studio existens in domo eius ei et consorti suae laudabiliter servivit, in quorum servitiorum recompensationem terram suam haereditariam Fekethew inter terras Zyman et Fyzesth, inter terram Kus Segesd sitas contulit in perpetuum.
Ex actis monasterii Garich. Fasc. I. nr. 4. Per banum Khuen-Hedervàry ex archivo regni ablatis. Eiusdem priv. transumptum Ladislai regis post obitum magistri Moys a. 1280. Fasc. I. N. 5.

MCCXCIII. **Strigonii.** *1280. 17. Octobris.* Lodomerius, archiepiscopus Strigoniensis, Dyonisius Jauriensis, Petrus Transilvanus, Thomas Vaciensis, episcopi, confirmant ad petitionem Thimothei, episcopi Zagrab., donationem comitatus de Guersenche factam per Ladislaum IV. regem ecclesiae Zagrabiensi.

Tkalčić: Mon. Hist. I. p. 202.

MCCXCIV. *Sub castro* **Ozail**. *1280. 30. Octobris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis significat, quod inter Nicolaum banum et suos cognatos ex una parte et Stephanum et fratres eius filios Babonig nec non Joannem et Doymum, comites de Vegla et de Modrussa ab altera parte pax et concordia inita sit.

Orig. In archivo com. Frangepani in castello Porpetto. N. 7.

MCCXCV. *In castro* **Strigoniensi**. *1280. 5. Nov.* Philippus, episcopus Firmanus et ap. sedis legatus, confirmat ad petitionem episc. Zagrab. Thimothaei donationem castri de Garig factam ecclesiae Zagrab. per Ladislaum IV. regem.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 202.

MCCXCVI. **Chasmae**. *1280. 8. Nov.* Jacobus praepositus Chasmensis, decretorum doctor et d. papae capellanus, refert Philippo episcopo Firmano et legato apostolico, quod erga conquestionem episcopi Zagr. et ad mandatum eiusdem legati villicos de Vereuche et de Lipoa et cum eis viginti quatuor utriusque villae maiores, seniores et iuratos, autoritate eius fultus, sollemniter sententia excommunicationis innodaverit, et totam terram reginae senioris ecclesiastico subiecerit interdicto.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 203.

MCCXCVII. *In* **Slankamen**. *1280. 11. Novembris.* Ladislaus IV. rex significat, quod cum Sebastianus filius Alberti, ad nullam expeditionem et congregationem regni tam generalem quam privatam venire contumaciter neglexerit, imo infidelibus adhaerendo contra regem processerit, damna quam plurima inferendo, terram eius Ibran, comiti Sephrido filio Marcelli pro fidelibus servitiis, specialiter pro effusione sanguinis et morte Ivancae fratris sui, qui in expeditione contra regem Boemorum dimicando extitit interemptus, contulerit possidendam.

Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 32.

MCCXCVIII. **Venetiis**. *1280. 15. Novembris.* Capta fuit pars in maiori consilio, quod nobilibus viris Nicolao Storlato et Rogerio Mauroceno confirmetur carta concessionis factae nobili viro Gvidoni de Canali et Petro Storlato et Leoni Sanuto et Johanni Barvecio et Marino Dandulo per venerabilem abbatem de Sansego (Sušak) pro insulis per ipsum abbatem concessis praedictis nobilibus.

Ljubić: Mon. I. p. 128.

MCCXCIX. *1280. 7. Decembris.* Capitulum Chasmensis ecclesiae significat, quod Georgio filio Zlobsa tam pro se quam pro Nicolao fratre suo a parte una, ab altera autem Ladislao filio Pousa comite de Ruich, serviente Nicolai bani filii Henrici bani vice et nomine eiusdem domini sui, personaliter constitutis, idem Georgius concambium super terris cum eodem Nicolao bano

fecisse retulit, ita videlicet, quod omnes terras ipsum et fratrem suum Nicolaum in comitatu de Ruich contigentes, nec non terras comitis Pauli filii Endre fratris sui, eodem Paulo sine filiorum solatio decedente, iuxta regni consuetudinem ad ipsum et fratrem Nicolaum devolutas, in predicto comitatu existentes, et insula seu indagine eiusdem comitis Pauli in districtu de Crisio inter aquas Blyzna et Velika vocatas, eidem Nicolao bano perpetuo possidendas assignaverit; pro quarum terrarum concambio idem banus, sicut praedicto comiti Ladislao constat, quandam terram suam apud S. Benedictum, Poloncha vocatam, ipsis Georgio et Nicolao assignaverit, solvens eis insuper quadraginta marcas.

Originale perg. cum sigillo pendenti in mea collectione.

MCCC. **Romae**. *1280. 16. Decembris.* Nicolaus III. papa scribit archiepiscopo Jadrensi, quod ad eius audientiam pervenerit, quomodo Marcus Michael comes Arbensis, Stephanus de Forma, Madius de Paireo et Zodenicus de Zodenicis, tunc judices Arbenses contra Franciscum abbatem monasterii s. Petri ord. s. Benedicti Arbensis dioecesis, cum ipse per eos citatus accessisset ad illos, ipsum per multos dies in palatio s. Crucis, capellae ipsius monasterii, fame, siti, pluribusque aliis afflictum iniuriis stare fecerint, et eundem ad suum monasterium redire minime permiserint, asserentes se velle ipsum comburri, quare ipse abbas per vim et metum coactus fuerat suo monasterio renuntiare, praestito super hoc corporali juramento. Mandat itaque papa, si praemissis veritas suffragatur ut eundem abbatem a juramento absolvat, comitem vero et judices excommunicatos publice nunciat, et abbatem in possessionem reducat.

Ljubić: Mon. I. p. 128.

MCCCI. *Prope* **Warkun**. *1280.* Ladislaus IV. rex mandat Stephano bano totius Slavoniae ut ad quaerelam Belus, Nicolai et Stephani filiorum Belus, quod Bachader possessionem ipsorum Lapathk potentialiter occupatam detineret, ut eandem possessionem eis reddat.

Ex archivo camerali Budensi. — Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 326.

MCCCII. *1280.* Ladislaus IV. rex notificat, quod Vrkun banus, filius Ipoliti de genere Thomoy, in praesentia et de beneplacito eius medietatem omnium suarum possessionum et Dyonisii fratris sui, sine haerede decedentis, videlicet: Pachey, Jaksynch, Susy, Vesnich, Petrich, Solch, Katha et Tuuch vocatarum cum appertinentiis in comitatu Syrmiensi existentium propter unionem et mutuae consanguineitatis dilectionem, Dyonisio comiti, filio Dyonisii quondam Palatini de eadem generatione, reliquisse et donasse confessus sit tali conditione, quod si eundem Vrkun banum sine haeredum solatio primo mori contigeret, dictam medietatem possessionis eiusdem Vrkuni bani, idem Dionisius comes cum medietate alia sibi devoluta possideret. Si haeredes habuerit remanebit eius medietas eis, si autem Vrkun et Dyonisius haeredibus carerent, possidebit ambas medietates Nicolaus frater Dionisii et eius haeredes.

Cod. dipl. patrius VI. p. 265.

MCCCIII. *1280.* Ladislaus IV. rex ad intercessionem Philippi episcopi Firmani, ap. sedis legati, omnia statuta contra haereticos, specialiter de Du-

catu et dioecesi Bosnensi ac quibusdam adiacentibus terris, sub eius dominio constitutis, poenis canonicis substerni et executioni dari jubet.
Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 35.

MCCCIV. *1280.* Elisabetha maior regina manifestat, quod attendens multiplices fidelitates nobilis viri Jacobi filii Ponich de genere Buzad, magistri dapiferorum suorum, quae regi Stephano consorti suo et regi Ladislao filio in diversis regni expeditionibus et necessitatibus ipsius Ladislai filii adhuc in tenera aetate existentis exhibuerit, post mortem etiam Stephani regis reginam nullatenus relinquendo et pro ipso filio suo Ladislao se et sua variis periculorum generibus exponendo, specialiter cum effusione sanguinis quum in expugnatione castrorum de Nowak et Paka (in Cris. comitatu) coram oculis suae Maiestatis laudabiliter dimicaverit laetalia et mortalia vulnera subferendo. In recompensationem ipsorum servitiorum contulit ei possessionem Chechy in comitatu segusdiensi. Datum per manus magistri Vrbazii, praepositi ecclesiae s. Petri de Posega, aulae reginae cancellarii.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. 301.

MCCCV. **Zagrabiae**. *1280.* Iwan comes filius Irizlai significat, quod pro remedio animae suae contulerit ad honorem Dei et virginis gloriosae partem terrae suae haereditariae Brezoicha vocatae, cum quadam vinea in Chucheri sita, abbati et conventui s. Jacobi de insula prope Zagrabiam Cisterciensis ordinis, ita ut etiam abbatia sub nomine ipsius comitis in ipsa terra Brezoicha ordinetur et aedificetur. Meta terrae incipit a via retro capellam iuxta rivulum Mochirad, inde versus meridiem, inde ad alium rivulum Damerie vocatum, inde descendit ad fontem Bukovi et versus septemtrionem per silvam Starch, inde per viam antiquam venit ad campum, et iuxta nemus ad locum Thopolgran, inde tendit ad locum Rakitgran et arborem Brezth, venit iterum ad rivulum Damerie et per magnam viam ad primam.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 205.

MCCCVI. **Zagrabiae**. *1280.* Ivan comes filius Irizlai, comes de Ocluch, (Okić) significat, quod terram suam prope Zamobor sitam, iuxta ecclesiam s. Elenae, contulerit ecclesiae s. Mariae virginis, abbati et patribus Cisterciensis ordinis in eadem ecclesia deo famulantibus, ecclesiae videlicet b. Mariae, quae est sita in terra sua Brezoicha. Cuius terrae meta incipit a meridie in arbore Gimulchin, tendit sub montem Straznivrh, cadit in unam viam, quae procedit in dictum montem, et per eandem viam venit ad Teluk portae indaginis, inde ad laevam manum girat per eundem Teluk et descendit ad antiquam piscinam quae pertinet ecclesiae s. Elenae. Per varias metas venit ad locum Mlaka et vadit ad primam.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 206.

MCCCVII. *1280.* Capitulum ecclesiae beati Petri de Posaga notum facit, quod Racoldus filius Rolandi bani confessus sit, particulam terrae suae Pechnae, quae Jelsevik dicitur, Ladizlao, Arnoldo, Gulae et Blasio filiis Zoboo, vendidisset pro triginta marcis denariorum. Meta terrae incipit iuxta quoddam Kalista quae est iuxta viam in monte Mocheych, descendit inferius ad Jelsewech potok, inde per silvas et planiciem iuxta quoddam Fuk, quod dicitur

Gradinin quod currit de fluvio Morchuna, inde ad fluvium Zawa et per silvam venit iterum ad fluvium Murzuna, transitoque ipso ad vallem in qua est Gramachnik potok, inde ad Berch et ad priorem Kalistam.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 285.

MCCCVIII. *1280.* Capitulum eccles. de Posaga notum facit, quod Ybrahun filius Abae, Apa filius Ezbeusy, Mutimir filius Negani, Gurdusa filius Zlaumeni de Churkunyk, jobagiones castri, postulaverint unum a capitulo transmitti, qui terram ipsorum de Churkunyk, quam dudum perditam et amissam per humanitatem et expensas Ybrahimi recuperarunt, certis metis distingueret et portionem Ybrahimi separaret. Cuius terrae Ybrahimi, ei a tota generatione concessae, prima meta incipit iuxta fluvium Churdunyk, inde tendit iuxta terram Batus comitis, per varias metas eundo commetatur terrae filiorum Negan, Mucimiri et Andreae et Jacobi filii Nerad. Inde ad magnam vallem in qua currit Seryzeunik pothok, pervenit ad latus cuiusdam lapidis et tendit ad montem maximum, descendit ad quoddam pothok et transito ipso ascendit ad montem Ostri hig, descendit ad vallem et ascendit ad viam quae vocatur Banuta, deinde cadit ad fluvium Prezekoulich et per ipsum vadit ad Zelemen, descendit ad fluvium Churkunyk ubi in eum cadit Prezekovech, venit ad viam et cadit in stagnum Truglo.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 314.

MCCCIX. **Jadrae**. *1281. 13. Januarii.* Temporibus Joannis Danduli, ducis Venetiarum, magistri Laurentii, archiepiscopi Jadrensis, Gabrielis Michaeli, comitis, Petasca filia quondam Bratellae promittit solvere nobili viro Damiano de Begna jadertino septem libras denariorum Veneticorum parvorum hinc ad festum s. Michaelis sub poena dupli et hoc pro blado ovili habito ab eodem. Coram testibus Slavosco piscatore et Mathaeo filio Joannis pelliparii. Cavatae examinator manum misit. Vincentius ecclesiae s. Stephani diaconus notarius scripsit.

E meis miscellaneis Dalmaticis antiquae collectionis.

MCCCX. **Venetiis** *1281. 22. Januarii.* Capta fuit pars in maiori consilio, quod terra Almesii teneatur secundum illum modum et ordinem quod videbitur d. duci et sapientibus de consilio. Capitanei autem Almesii tam ille qui modo eligetur, quam alii, qui de caetero eligentur in maiori consilio sicut eliguntur rectores.

Ljubić: Mon. I. 129.

MCCCXI. **Spalati** *1281. 29. Martii.* Regnante Ladislao IV. rege, temporibus Johannis archiepiscopi Spalatensis, Mladeni comitis, filii Stepconis, comitis Spalatensis, Vitae Czerni, Merge de Jadera, potestatis, Gausinnae, Dusazzae, Leonis, Razeni, Joseb, Petri judicum. Radesius pelliparius condidit testamentum (salvis omnibus legatis in alio suo testamento manu Francisci notarii confecto), voluit quod statim post suum decessum capitulum ecclesiae b. Domnii haberet terram ipsius de Zunano prope terram Medule iuxta terram Dragi Stephani et quod de ipsius fructu annuatim ei exequias faciant ut est consvetum. Aliam terram de Ballo reliquit in potestate suorum commissariorum, qui debeant dare 20 sextarios de oleo pro accomodanda cruce magna ferrea in

ecclesia b. Domnii in nocte Epiphaniae; de residuis sextariis debent fieri facere libros necessarios in praedicta ecclesia. Commissarios constituit archidiaconum et sacristam, qui pro tempore fuerint. Actum in camera Lucae notarii. Testimonio Lathaei diaconi, Nicolae Leonardi, Valentini Blasii, pelliparii, Stephani Priliepek pelliparii et plurium aliorum. Nicolaus Johannis Cindri conscius examinavit. Lucas canonicus et juratus notarius Spalat. scripsit.

Ex archivo aulico Vindobonensi collectio act. Spalat. XVI. 27.

MCCCXII. *In* **Priscova.** *1281. 6. Aprilis.* Heinz de Bibanis notum facit, quod capellam suam quam in honorem B. M. V. iam dudum construxerat fratribus Praedícatoribus Ragusii obtulerit jure perpetuo, sub conditione, ut dicti fratres officiare in ea continue debeant. Insuper dedit eis omnes praetiosas reliquias dictae capellae, nec non calicem argenteum cum vestimentis sacerdotalibus et non modico ornamento altaris.

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 443.

MCCCXIII. *1281. 24. Aprilis.* Ladislaus IV. rex notum facit, quod ad petitionem Petri bani, filii comitis Benedicti, cuius possessionem Oziag, exigentibus culpis suis, potentialiter abalienarunt et jurisdictioni comitis de Barana subiecerunt, ei restituere dignaretur. Consideratis itaque servitiis eiusdem Petri bani, quae ei in omnibus expeditionibus regni intestinis et extrinsecis impenderat, et specialiter in expugnatione castri Zumbathel, quod per regem Boemorum occupatum fuerat, ubi etiam laetalia sustulerat vulnera; item servitiis, quae in compescendis Croatis et hominibus Transdravanis, qui se de jurisdictione regia volebant alienare, ipsos potentiae regiae reducendo et restituendo exercuit, dictam possessionem Oziag reddiderit.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 329.

MCCCXIV. **Zagrabiae,** *1281. 27. Aprilis.* Timothaeus, episcopus Zagrabiensis communicat per canonicum suum Paulum: Lodomerio, archiepiscopo Strigoniensi, Dionisio Jauriensi, Petro Transilvano, Andreae Agriensi et Thomae Vaciensi, episcopis; item praeposito Albensi, P. priori provinciali fratrum Praedicatorum per Ungariam et Slavoniam, A. priori Heremitarum s. Augustini at aliis ecclesiarum praelatis suam sententiam excommunicationis, quam 25. Martii ejusdem anni in Wereuce tulerat contra Nicolaum totius Slavoniae banum, Johannem comitem de Zana, Vrbaz, Guarig et Guechke et Henricum filios Henrici condam bani et contra eorum complices, signanter contra quemdam Wryz totius regní praedonem et publicum latronem propter varios violentos excessus, destructiones et depredationes in possessione episcopi Wasca, quam post descessum patris Philippi, episcopi Firmani, S. sedis ap. legati visitaverat 13. Martii et ita desolatam et destructam invenerat ut non solum res et bona illic residencium fuerant ablata, verum etiam vix pauci homines propter destructionem remanserunt in eadem, ubi etiam quinque mulieres expulsae de suis domibus per eosdem algore frigoris spiritum exalarunt. Alias quoque episcopi possessiones invenit totaliter desolatas; comitatum autem de Guersence, quem episcopatui Ladislaus rex contulerat, detinent Johannes et Nicolaus banus in praejudicium ecclesiae et magnum gravamen. Collegerunt decimas, fecerunt vasallos et officiales ecclesiae captivari quos praedictus Wriz in tantum fecerat tormentari ut omnia eorum bona extorserat ab eisdem.

Tkalčić: Mon. episc. zagrab. I. p. 206.

MCCCXV. **Ragusii.** *1281. 3. Julii.* Coram Nicolao Mauroceno, comite Ragusii, subscripti testes, Johannes de Pribi, Nicolaus Dabronis, Johannes Gymonis, Johannes Gillae, Marcus Basilii et Theodosius Thomae Dragonis, cives Catari et procuratores communis Cattari confitentur, quod receperint a comune Ragusii depositas olim in Ragusio per condam juppanum Desam, filium condam d. regis Ladislavi, et dominam Belloslavam matrem ipsius Desae, res praetiosas uti multas yconas, rapidos in lingua slavonica dictos de argento. Librum evangeliorum cum Christo et cruce de argento. Pecia de xamito cum smaldis et perlis, librum evangeliorum cum tabulis opertis argento et cum petris duplicibus et cum smaldis, item alium librum evang. cum resurrectione Christi et cum cruce in argento, item alium cum tabulis opertis cono nigro et cum argento per angulos et in medio. Cartam unam in qua est scriptum officium missae, cruces, calices, cooperta de argento. Manipula de drapo ad aurum, cortinae de drapo lineo opertae cum seta. Cintura de corio cum argento, bocale de stagno. Leones tres de drapo ad aurum. Bragerium de corio cum bulla de argento et alterum de seta, specula tria, pometi tres de auro et perlis et una perla et frexatura longa cubitis duobus et dimidio, carta una magna scripta. Libros viginti duo. Drapus magnus de camenacia inbindata pro facienda umbra etc. Subscripti erant in litteris procuratoriis Cattari: Petrus de Calixto, iudex, Bartholomaeus de Dobrosii et Marcus Guzolanae, Pryphon Petri, juratus notarius Cattari. In litteris ragusanis fuerunt testes: Vitagna de Cerna, Vitalis Bincolae, Grubessa de Ragnana, jurati judices et Thomasinus de Savere notarius Ragusii.

Orig. in archivo reip. Ragusanae Fasc. II. ex 106. Publicatum in Rad akad. jugosl. I. p. 135.

MCCCXVI. **Venetiis,** *1281. 6. Septembris.* Capta fuit pars in maiori consilio cum duabus vicibus missum sit episcopo Abseri (sine effectu), mittatur ei iterum, requirendo ipsum ut veniat Venetias usque ad festum s. Martini, vel mittat suum procuratorem, ad respondendum quare tenet occupatas insulas Sansegi et Neumarum, quae sunt nobilium virorum haeredum Petri Storlato, Johannis Barocio et Marini Dandulo. Si non venerit, mittet consilium praedictos in possessionem et tenutam dictarum insularum.

Ljubić: Mon. I. 130.

MCCCXVII. *1281. 22. Septembris.* Ladislaus IV. rex notum facit, quod abbas de Toplica sua conquaestione demonstraverit ei, quod propter viarum discrimina ac propter depraedatores et aemulos ecclesiae privilegia Andreae regis, attavi et Belae avi sui, super collacione possessionum ecclesiae de Toplica confecta et super donatione possessionis Graznich iuxta fluvium Zawa, etiam per patrem regis Stephanum confirmata ad regem deferre non praesummens, petivisset ut dictam Graznich eidem ecclesiae confirmare dignaretur; cui petitioni rex annuit. Datum per manus magistri Achonis aulae vicecancellarii.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 208.

MCCCXVIII. *1281. 15. Decembris.* Temporibus Joannis Danduli, ducis Venetiarum, patris Simonis, Pharensis episcopi et nobilium virorum Marci Dolfini, Farae et Brachiae potestatis ac Henrici Zantani eius consiliarii, nec

non Joannis et Guidosii Farensium judicum, consensu et voluntate totius communitatis Farensis, Draedosta (Dragosta) filia quondam Drajectae voluntarie obtulit se servire cum omnibus suis mobilibus et immobilibus toto tempore vitae suae, cum quadam pecia terrae, quae est in loco Piscopatt, monasterio s. Nicolai de Lissa, quam terram idem monasterium a praesenti die in antea tenebit et possidebit in perpetuum.

Farlati: Illyr. Sacr. T. IV. p. 248.

MCCCXIX. *Apud urbem veterem. 1281. 23. Decembris.* Martinus IV. papa: vacante dudum ecclesia Ragusina per obitum Salvii archiepiscopi, canonici eiusdem ecclesiae Fr. Marcum de Venetiis ord. fratr. minorum in archiepiscopum suum, ut dicitur elegerunt, qui antequam esset confirmatus, obiit. Post cuius obitum petierunt Nicolaum pontificem ut ille eis archiepiscopum denominaret, qui ad hoc munus destinaverat Philippum de Mantua ipsius ordinis, inquisitorem haereticae pravitatis in marchia Tarvisina; illo hanc dignitatem non acceptante, nominavit fratrem Lucam de Padua eiusdem ordinis, qui similiter munus resignavit. Tandem post mortem Nicolai papae elegit eius antecessor fratrem Bonaventuram de Parma, quem qua archiepiscopum comiti et populo civitatis Ragusii in duobus separatis litteris commendat.

Ex Bullario Ragusino. MS. p. 33. 389.

MCCCXX. *1281.* Ladislaus IV. rex manifestat, quod Petrus (de Pakrac) banus et comes Kemen, filii comitis Benedicti significaverint, quod possessio Gayul, quae olim progenitorum suorum fuerat ab ipsis sine eorum culpis potentialiter fuisset alienata, petentes regem ut ipsis dictam possessionem reddere dignaretur. Idcirco dederat rex capitulo Chasmensi in mandatis ut cum Johanne filio Gugyae homine regio, mitteret hominem suum, qui praedictam terram reambularent, et si non fuerit contradictum petitoribus restituerent, qui reipsa nemine contradicente possessionem Gayul eisdem Petro bano et comiti Kemen restituissent et eosdem in ipsa statuissent. Meta autem terrae incipit ubi Mogoroch potok cadit in fluvium Sopluncha et ascendit ad vallem Zuhodol, ibi tendit in magnam viam, inde inter silvam et vineas ad metas St. Borch et per longum spatium ad fluvium Megye potok et ad fluvium Desinche minorem, et per eundem ad fluvium Sopluncha, ubi tangit metam Petri filii Benedicti, terrae Pukur vocatae et per Supluncha ad metam priorem. Rex igitur considerans servitia Petri bani, quae in diversis regni expeditionibus, bellis videlicet intestinis et extrinsecis, coronae regiae incommutabiliter adhaerendo inpendit, et specialiter in expugnatione castri Zombothel, quod rupta pace per regem Boemorum captum fuerat, ubi laetalia sustulit vulnera, consideratis etiam hiis, quae in compescendis Croatis et hominibus transdrawanis, qui se de jurisdictione regia volebant alienare, ipsos potentiae regiae reducendo exercuit et impendit. Tam igitur in recompensationem servitiorum, quam etiam ex ratione ne in possessionibus olim per progenitores suos possessis et postmodum Paulo comiti fratri suo per regem traditis extraneum doleat possessorem, rex dictam possessionem Gayul ipsi Petro et Kemen fratri restituit. Datum per manus Anthonii magistri, aulae vicecancellarii.

Ex transumpto Sigismundi regis de a. 1420. pro Ladislao filio Nicolai filio Pauli de Pukur ac magnifico Johane de Maroth alias bano Machoviensi. In archivo camerali Budensi conservato. — Wenzel: Cod. dipl. Arpad. IX. 292.

MCCCXXI. *1281.* Ladomirus, archiepiscopus Strigoniensis, cum suo capitulo approbat factum Timothaei episcopi Zagr., qui Nicolaum banum et alios excommunicaverat, quia bona ecclesiae et praecipue comitatum de Guersenche sibi usurparunt.
Marcelovich: Extractus dipl.

MCCCXXII. *In* Selin (Želin). *1281.* Iwan, comes de Oclich, filius Irizlai, significat, quod medietatem tributi sui in Zamobor, tam de porta, quam de foro, donaverit in remedium animae suae et progenitorum suorum abbati et fratribus de insula S. Jacobi Cisterciensis ordinis, ita quod ecclesia s. Elenae prope Zamobor per hoc melioretur et fratres ibidem existentes sui victus inde capiant fulcimentum.
Tkalčić: Mon. Hist. T. p. 209.

MCCCXXIII. *1281.* Capitulum ecclesiae s. Petri de Posega notificat, quod magister Bartholo, filius Jacobi, per litteras suas authenticas, et per Natum custodem dictae ecclesiae, quia infirmitate praepediente personaliter componere nequiverat, fecit manifestum, quod possessionem suam Paka, Emerico filio Athanas vendiderit pro septuaginta marcis, quas cum in legatione domini regis Romanorum iverat, se dixit recepisse. Commetanei autem terrae sunt isti: Thomas et fratres sui filii Petri, Wlkozlav filius Buda, Thomas filius Laurentii, et idem magister Bartholomus in suis possessionibus Werhovina et Nevna.
Cod. dipl. patrius. T. III. p. 35.

MCCCXXIV. *1281.* Petrus filius Petri, filii Buchk de Bereniza seu Beremen de generatione Jula bani una cum Urbano et Kajan filiis Nicolai ac Blasio filio Michaelis de eadem generatione coram conventu Varadiensi conveniunt et concordant circa possessionem Bremen in comitatu Baraniensi, quam Petrus iure mediante emerat.
Fejer: Cod. dipl. T. VII. vol. II. p. 88.

MCCCXXV. *Circa 1281.* Stephanus Uroš Serbiae rex ad petitionem missorum comitis Nicolai Mauroceno et communis Ragusii, nobilium Zrs et Grubesa renovat pacem cum Ragusinis et statuit sibi ab eis pendendum esse tributum quinque millium hyperperorum.
Miklosich: Mon. serbica p. 54.

MCCCXXVI. *Apud urbem veterem 1282. 7. Martii.* Martinus IV. papa, cum Bonaventura archiepiscopus Ragusinus sedi apostolicae retulisset, quod nonnuli iniquitatis filii, quos prorsus ignorat, decimas, terras, possessiones, census, redditus, domos, legata, piscarias et alia bona ad suam sedem spectantia malitiose occultare et occulte detinere praesumunt, imploravit idem episcopus remedium a pontifice, quocirca idem abbati monasterii Lacromoniensis dedit in mandatis, quatenus omnes detentores bonorum praeditorum ex parte sedis apostolicae publice in ecclesiis coram populo moneat ut infra terminum competentem ea dicto archiepiscopo restituant, et si et non impleverint in eos generalem excommunicationis sententiam ferat.
Ex Bullario Ragusino Ms. p. 65.

MCCCXXVII. **Venetiis.** *1282. 3. Maii.* Iniunctum fuit per majus consilium omnibus rectoribus (civitatum), praeter comitem Ragusii, ut teneantur diligenter inquirere denarios regis Rassiae contrafactis Venetis grossorum, cum obligatione omnes praedictos denarios, qui ad eorum vel officialium manus pervenerint incidere vel incidi facere, et gentem suam constringere, quod dicti denarii non current per suos districtus.
Ljubić: Mon. I. p. 131.

MCCCXXVIII. **Tragurii.** *1282. 31. Maii.* Tempore Martini papae et Ladislai regis. Cum ecclesia s. Laurentii, episcopatus Traguriensis, proprio pastore vacaret, ideo congregatis canonicis etc. ad electionem celebrandam, comparuerunt nempe: Gervasius filius Zanci, et Pelegrinus D. archidiaconi eiusdem episcopatus, Casoctus filius Zanichae Primicerius can. Marcus can. sacerdos filius Bod. Michael can. filius Stoisae, Dessa sacerdos filius Nadini, Natalis sacerdos filius Musinae, Firminus diaconus filius Vitalis, Laurentius subdiaconus filius Privillae, Bogdanus subdiaconus filius Michae, Michael filius Cerni, Kasaricius subd. filius Turinae. Qui omnes elegerunt in episcopum Gregorium filium Marchi de Tragurio de ordine Minorum, virum honestum et sapientem. Praesentibus: Jacobo Rusticho potestate civit. Benevento eius milite, Dessa et Cernocta Amblasii, Silvestro Mingacii, Chrestae Alberti, Toma Zanichae, Duymo Dumichae et aliis. Dessa Duymi de Maroiza examinatore.
Lucius: Mem. di Trau. p. 112.

MCCCXXIX. **Spalati.** *1282. 3. Julii.* Regnante Ladislao IV. rege, temporibus Johannis archiepiscopi Spalatensis, Mladeni Stepconis de Briberio incliti comitis, Vitae Zerni, Merge de Jadera potestatis, Joseb Petri, Madii Michae, Joannis Dabbrali judicum; Duimus archidiaconus et sindicus capituli Spalat. et ipsum capitulum, ac Georgius abbas monasterii s. Stephani et Alferius abbas s. Mariae de Solta et Stana abbatissa monasterii s. Benedicti, ac universus clerus civitatis unanimiter ab archiepiscopo taliter appellandum duxerunt: Cum se omnes in omnibus suis juribus et causis per predictum archiepiscopum communiter et specialiter aggravatos sentiunt, et in multis inepte et furiose procedere cognoscunt contra Deum et statuta sanctorum patrum, statuerunt, quod si per aliquam sententiam vel per aliquod mandatum injuste procederet ad sedem apostolicam in scriptis unamiter apellari velint contra eum. Actum in palatio archiepiscopi, praesente ipso archiepiscopo et ibidem astante et apelationem diligenter ascultante, et praesentibus nobilibus viris Camurtio Petri, Martino Simonis, Thomasio Dusazzae, Gaudio Calendi et aliis. Lucas canonicus et juratus scripsit.
Ex archivo aulico Vindobonensi. Coll. Spalat. XVI. 126.

MCCCXXX. **Venetiis.** *1282. 27. Septembris.* Cum Bogdanus Petielebo vel frater ejus vadat cursizando juxta partes Farrae et Brazzae cum duobus lignis armatis sicut dicitur, capta fuit pars maioris consilli, quod pro securitate euntium vel redeuntium per partes illas concedatur Andreae de Molino ituro pro potestate ad illas insulas unum lignum a remis octuaginta, et habeat tres libras grossorum a communi et ipse debeat ire ad suas expensas; lignum autem debet remanere ibi ad expensas hominum de Insulis.
Ljubić: Mon. I. 133.

MCCCXXXI. *1282. 18. Octobris.* Capitulum ecclesiae Zagr. notificat, quod constitutis ab una parte Farcasio filio Jurk, nobile de Blyna et Henrico serviente nobilis viri Stephani bani, filii Stephani, nomine eiusdem domini sui ab altera, idem Farcasius confessus sit terram suam et fratrum suorum haereditarium Zuynnicha, consentientibus fratribus, propinquis et cognatis suis, sicut homo capituli Samson sacerdos de Blyna retulit, se vendidisse Stephano bano et haeredibus pro 50 marcis, singulas de quinque pensis denariorum banalium. Meta autem incipit a vinea Merk, contermina terrae abbatis de Toplica, vadit versus orientem per viam, et per varias metas ad aliam viam quae ducit in Zuynnicham. Transiens viam pervenit ad rivum in Zuiniche, cadens in eundem. Et vadit ad praedictam viam quae ducit in Zuynnicham, inde pervenit ad locum qui dicitur tumulus caninus, et procedens per eandem viam, transit vallem et rivum et venit ad pontem terreum, unde revertitur.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 209.

MCCCXXXII. *1282.* Ladislaus IV. rex notum facit, quod Emericus filius Athanas exhibuit ei privilegium capituli de Posega super possessione Paka concessum, petens ut eundem confirmare dignaretur. Cui petitioni rex annuit. Datum per manus mag. Bartholomaei aulae vicecancellarii.

Cod. dipl. patrius III. p. 35. A tergo: de Paka de comitatu Valko.

MCCCXXXIII. *1282.* Elisabeth maior regina Hung., ducissa totius Slavoniae, de Machov et de Bozna manifestat, quod a comite Benedicto filio comitis Iwanche, possessionem suam Podgoriam, quam a Mathia et Petro filiis Mortonos comparatam ad ius et proprietatem magnitudinis suae per concambium terrae suae Orboua (Vrbova) reciperat pro utilitate reginali, quae licet per collationem suam Thomae filio Cornelii et magistro Johanni filio Nicolai de genere Chak assignata extitisset, ipsam tamen ab eisdem ablatam et diutius conservatam ipsi comiti Benedicto in concambium praedictae possessionis Podgoria contulisset. Insupra recepit ab eodem comite ducentas marcas in argento. Et quia dominus rex filius suus per saevitiam quorumdam infidelium regni captus detinebatur, ipsa hinc inde quaerens subsidium, dictas ducentas marcas pro liberatione filii sui expendit, et sic possessionem Orboua tam ratione concambii quam titulo venditionis memorato Benedicto in perpetuum dimisit.

Ex actis per banum Khuen-Hederváry ex archivo regni ablatis N. R. A. 1511. Nr. 19. et Fasc. 1503. Nr. 23.

MCCCXXXIV. *1282.* Capitulum ecclesiae b. Petri de Posaga notum facit, quod magister Mathias filius Rolandi bani pro se et pro Ratholdo fratre suo confessus sit, quod licet primo possessiones suas Gologova et Pethna in comitatu de Posaga comiti Benedicto filio comitis Iwanchae pro 150 marcis pignorassent, tali modo: quod in termino assignato easdem redimere non [illegible]ssent, extunc duplo eiusdem summae subiacerent; qui cum in dicto ter[illegible]no solvere non potuissent, praedictas possessiones una cum turri sive castro omnibus pertinentiis pro 400 marcis de argento et denariis comiti Benedicto [illegible]didissent. Meta autem terrae incipit a parte meridionali in capite Babawelge e ad Birh montis Motheck, abhinc per viam Keralva, dein ad puteum De[illegible]hkuta, cadit in Pethna potok ubi commetatur terrae Burstian, inde per

varias metas ad terram Budimiri, usque metas terrae Golgova ad magnam viam per quam itur ad Posaga, per magnum spatium eundo cadit in fluvium Golgova in loco ubi rivulus Bukvarika cadit in ipsum fluvium, pervenit deinde ad magnám viam qũa itur in Berezna, commetatur terrae filiorum Benedicti Poryk, pervenit ad montem Mothochech et rivulum ejusdem nominis, ad Babawelge.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. p. 375.

MCCCXXXV. *1282.* Abbas, totusque conventus ecclesiae b. Virginis Honestae vallis de Posaga declarant, quod magister Mathias filius Rolandi bani una cum Rothaldo fratre suo confessi sint suas possessiones Golgova et Pethna in comitatu de Posaga, comiti Benedicto filio comitis Iwancha pro quadringentis marcis argenti et denariorum vendidissent.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. p. 380.

MCCCXXXVI. *1282.* Capitulum Budensis ecclesiae manifestat, quod licet nobilis vir comes Kemin, filius comitis Benedicti de Pukur, frater videlicet Petri quondam bani, iuxta ţenorem litterarum capitali dominabus seu sororibus s. Mariae Virginis de Insula occasione dotis et rerum parafernalium nobilis dominae relictae comitis Abrae, ratione cuius dotis eaedem sorores possesionem Pukur (Pakrac) coram Ladislao rege impetebant, quadraginta marcas, singulas cum quinque pensis denariorum banalium computando; item comes Paulus frater eiusdem comitis Kemin ratione destructionis villae earundem sororum, Samud vocatae, 12 boves eisdem sororibus solvere debuissent, tamen idem comes Kemin pro se et pro Nicolao ac Laurentio filio eiusdem Petri bani, fratris sui, comparendo ipsas 40 marcas, et Paulus frater dictos 12 boves in terminis ad solvendum assumptis, fratri Paulo converso ordini fratrum Praedicatorum generali procuratori ipsarum sororum, comiti Michaeli officiali earundem, nomine monasterii solverunt, quare ipsa possessio Pukur ab omni impetitione et vexatione absoluta remanet. Praeterea frater Paulus et comes Michael restituerunt comiti Kemin omnia instrumenta et privilegia respicientia possessionem Pukur.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 365.

MCCCXXXVII. **Tragurii.** *1283. 11. Januarii.* Temporibus Ladislai IV. regis, Gregorii Traguriensis episcopi et Francisci Faletri de Venetiis, potestatis Traguriensis. Idem Franciscus potestas notum facit, quod olim pluries per nuntios et litteras speciales potestati et communi de Spalato ex parte civit. Trag. transmissum extitit ut amicabiliter lignum et res alias Vulcignae civi suo restitui faciant; quod et quas Spalatenses capi fecerant indebite. Sed illi detinent lignum et res dictas porro quoque contra Deum et homines. Unde volentes Tragurienses civem suum in iuribus suis manutenere, deliberant et licentiam tribuunt Vulcignae ut super bonis Spalatensium ubicumque invenirentur repressalia facere debeat, et sibi satisfieri de libris mille denariorum parvorum veneticorum. Actum praesentibus Dessa Amblasii, Silvestro de Mengaz, Georgeo Gudimeri et aliis ac Nicolao Casocti examinatore.
Lucius: Mem. di Trau, p. 113.

MCCCXXXVIII. **Posegae.** *1283. 13. Januarii.* Elisabetha regina Hungariae, ducissa totius Slavoniae de Machov et de Bozna, suis fidelibus comitibus de

Wolkov et maiori jobagionum castri et maiori exercitus et universis jobagionibus eiusdem comitatus communicat, quod cum terras Scelepche et Eýdevolu in comitatu de Volkov sitas, quas rex Ladislaus filius eius in concambium terrae Anyas iuxta monasterium Zeer, Johanni Adriano et Isip filiis Isip dedisset et contulisset, mandat ut eosdem in dictis terris non molestent.
Cod. dipl. patrius VI. p. 688. Ex archivo comitum Festetić.

MCCCXXXIX. **Venetiis** *1283. 2. Martii.* Per consilium majus iniungitur Friderico et Petro comitibus Veglae, ut persolvant debitum de regaliis filiis Laurentii Tiepolo quondam ducis.
Ljubić: Mon. I. p. 134.

MCCCXL. **Jaderae.** *1283. 29. Martii.* Temporibus Joannis Danduli, ducis Venetiarum, magistri Laurentii, archiepiscopi Jadrensis, Gabrielis Michaelis comitis, cum Fridericus Crisogoni de Mauro, Bartholomaeus de Saladini et Bivaldus de Batono, cives Jadrenses, essent iudices examinatores, venit Dominicus Slogodina conquerens, quod Dessin Stricha intravit in eius curiam quae est Jadrae in confinio Babarum cum suo pariete, unde petebat eum cum suo pariete a domo sua removere; e contra asseruit Dessin Strica quod eius curiam non intraverit sed sicut emit domum et locum a Marino Stumulo ita nunc tenet. Hoc ipsum confirmavit dictus Marinus Stumulus et ejus venditor Marinus de Stance. Judices inhibuerunt dictum Dessinum quocumque modo intrare domum et locum Dominici, et dederunt super sententiae diffinitionem pristaldum Maurum, filium Volcinae de Sagatisa civem Jadrensem et tribunum, qui hoc breviarium fieri fecit coram testibus Petro Zupanio et . . . ta Subina Jadrensibus at aliis. Bartholomaeus Saladini examinator manum misit. Vincentius s. Stephani presbiter Jadr. notarius scripsit.
Ex meis miscellaneis dalmaticis antiquae collectionis.

MCCCXLI. **Ragusii.** *1283. 10. Aprilis.* Ragusino capitulo congregato in sala archiepiscopali nec non clero civitatis ejusdem, occasione cuiusdam dilapidationis factae in die Resurrectionis dominicae post vesperas contra domum archiepiscopi Bonaventurae et contra ipsum et ejusdem familiam, praeceptum fuit omnibus capituli praedicti et cleri ecclesiasticis et presbiteris sub excommunicationis poena, quod super inquisitione praedicta et super quibus interrogati fuerint puram debeant dicere veritatem. Convocatus fuit etiam in praesentiam capituli et cleri subdiaconus Joannes de Prodanello, qui dicebatur concitator dictae delapidationis fuisse. Qui sub juramento declaravit, quod in illo rumore audivit a quibusdam, quod consangunei sui fuerant percussi et tunc ipse dixit ista verba: „Ista non sunt ultra sustinenda quod familia d. archiepiscopi percutiat cives nostros, et quod ipsi d. archiepiscopo non erant sustinenda talia. Dicens etiam, quod non fecerat quartam partem malorum quod debuerat fecisse“ et haec dixit in pleno capitulo ad sonitum campanae, ut moris est. Jurati testes contra Prodanellum fuerunt: Antonius de Gaioppa, Bassarius de Ballislava, Clemens de Gangulo, Vitalis de Prodazio, clericus Blasius de Surco, Nicephorus de Ranana, Nicola de Crossio, qui omnes attetarunt quod Prodanellus incitaverit publice populum contra archiepiscopum ad lapidandum tam eum quam ejus familiam, vocitando inter caetera et minando archiepiscopo: Illum rusticum ego faciam lapidare. (Die Martis 18.

Aprilis 1284. idem subdiaconus Johannes de Prodanello juravit praeceptatus d. arhiepiscopi et S. Romanae ecclesiae et difidens de jure suo, posuit se in manibus eiusdem in alto et basso, et quod condemnaret et absolveret eundem secundum quod eidem placebit et secundum (quod) videbitur expedire. Praesente capitulo Rhacusino congregato. Et ita archiepiscopus attestationes praedictas fecit legitime publicari. Prodanellum autem excommunicari cum praecepto, quod Romanam curiam personaliter debeat visitare, reservato arbitrio maioris condemnationis. Antonius de Carletis civis Banormitanus juratus notarius scripsit.)

Ex mea collectione documentorum.

MCCCXLII. *1283. 25. Maii.* Ladislaus IV. rex, notum facit, quod cum Petrus banus totius Slavoniae, filius comitis Benedicti, magistri pincernarum, a temporibus suae adolescentiae, avo eius et Stephano patri regibus ac ipso regi devota servitia praestiterit, ex quibus vult notari, quod cum civitas Tyrnensis regi in aetate tenera constituto se a servitio eius retrahere, et regi Bohemiae tradare voluit, eidem Petro bano in expugnatione eiusdem viriliter dimicando duo dentes per emissionem sagittae adversae partis avulsi erant. Item cum misisset Joachimum tunc banum una cum eodem Petro ad coercendas seu compescendas ferocitates Croaticae gentis, qui elata obstinatione contra regiae Maiestatis culmen cum quibusdam (nobilibus) fortiter insurrexissent, idem Petrus banus in adversam irruens aciem dira et immania (facta gessit), dum inter caeteros aliquis Finta filius David cum suis complicibus regiae voluntati contraire non pavescens, (certum castrum occupavit), idem Petrus in ipsius castri expugnatione, adeo se militaribus actibus inmiscuit, quod per multitudinem lapidum (depressus) ab area certaminis extitit exportatus. Tandem in expugnatione castri Jaurinensis per Teutonicos occupati, strenue se opponens, gravia accepit vulnera. Pro quibus servitiis rex ei possessionem et castrum Garig ab eo indebite alienatum reddidit et donavit.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 386.

MCCCXLIII. *1283. 29. Maii.* Ladislaus IV. rex manifestat, quod nobilis vir Dominicus de Wlko, filius Petri de genere Chak, exhibuit ei privilegia regum Belae IV. avi et Stephani genitoris sui, super omnibus donationibus ei factis, specialiter autem super possessione Ypoliti nepotis Mohar vulgariter Mohar unukaya vocati, in qua possessione ex parte orientis in villa Wylok vocata ad honorem OO. Sanctorum, et ex parte occidentis ad honorem b. Thomae apostoli in commetaneitate possessionis Gara, ecclesiae lapideae essent constructae, petens a rege ut eadem suis litteris privilegialibus confirmaret. In quibus etiam compertum fuit, possessionem ipsius Ypoliti Wylok pro annunciatone gaudii nativitatis regis Ladislai, per regem Belam avum suum ipsi magistro Dominico datam fuisse. Rex igitur eandem donationem ratificavit et approbavit. Datum per manus Thomae episcopi Vaciensis, aulae vicecancellarii.

Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 150.

MCCCXLIV. **Klobučić.** *1283. 29. Junii.* Tempore Ladislai IV. regis, Gregorii episcopi Traguriensis et Francisci Falerii de Venetiis, potestatis Trag., praesentibus .... qui dicitur Elga .... et Martino de Jadra et aliis Gregorius

olim abbas monasterii s. Joannis de Tragurio, actor et procurator communis Tragur. protestatus est in praesentia domini bani Pauli fratrumque suorum, et aliorum multorum nobilium et magistratuum Slavoniae ibidem praesentium, super facto vero Spalatensium et Sibenicensium, quod tam per mare, quam per terram ipsae communitates cum exercitu et armata manu hostiliter veniebant et civitatem Tragurium offendere intendebant, nulla rationabili causa interveniente, quia civitas semper fuit, et est, et esse vult in ea pace, quam olim nobiles viri (iudices arbitri . . .) de Jadra sententiaverunt. Et quia ad hanc protestationem civitates Spalatensis et Sibenicensis breviter responderunt dicto Gregorio, quod nullam pacem neque pactum appositum cum Traguriniis attendere nec observare velint, imo odium et guerram volunt, interpellavit dictus Gregorius d. regem, ad cautelam dicti communis Traguriensis fecit publice hanc protestationem. Albertus quondam Millani de Padua domini Petri Canis notarius interfuit et scripsit.

Lucius: Mem. di Trau. p. 114.

MCCCXLV. **Tragurii.** *1283. 3. Julii.* Temporibus Ladislai IV. regis, Gregorii episcopi Traguriensis, Francisci de Faletris potestatis, Stanus de Varicas de Jadra, Damianus filius eius et Simon de . . . . ., Michael de Clemente de Jadra, Damianus de Pr . . . . de Jadra, Creste filius Prodani de Arbo, Rainerius filius Petri de Cega, Qualissa (Hvalissa) Mathaei de Jadra, et Dessa de Ywan de Jadra testificati sunt, quod viderint Spalatenses et Sibenicenses venire per mare et homines equestres de Spalato cum eorum lignis et barchis et descendere cum exercitu magno et cum vexilis elevatis hostiliter in terram et venire in campum Traguriensem, ubi inciderunt et destruxerunt omnes arbores et vineas cuiuscunque generis, et posuerunt ignem et per duas dies plus guasti fecerunt in campis et vineis Traguriensibus, metentes etiam bladum et omne malum quod facere potuerunt. Unde ad cautelam communis Trag. factum est exinde hoc publicum scriptum testimoniale. Actum presente Nicolao de Venetiis milite d. potestatis, Magistro Marino Giurgino de Jadra, Adamo Salmaris, Alberto de Padua tabellione, Simone q. Marini comitis, Mathaeo de Paschae camerario, et aliis. Dessa Duymi et Nicolao Kasotto examinatoribus. Nicolaus Casotto manum misit. Santonus Tragur. notarius scripsit.

Lucius: Mem. di Trau. p. 114.

MCCCXLVI. **Zagrabiae.** *1283. 27. Julii.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod venientibus personaliter ab una parte Radoslao comite, filio Stephani comitis, filii condam Baboneg, ab altera vero Herga, Began et Junislav filii Bratoslav et Stavlen filius Radoslai de generatione inferioris Jamnicha pro se et pro tota generatione ipsorum confessi sint, quod cum ipsi praesidii seu tuitionis solatio propter paucitatem ipsorum indigerent, praefatum comitem Radoslaum receperint eum et successores eius in protectores et de-fensores suos speciales, conferentes ei praetextu tuicionis huiusmodi quandam portionem possessionis haereditariae in inferiori Jamnicha cum omnibus pro-ventibus et utilitatibus .Radoslaus autem comes promisit eos in omni necessitate eorum defendere et pro posse tueri, illaesa eorum libera nobilitate.

Ex transumpto bani Ladislai Egervary de a. 1493 in archivo comitis Lad. Blagay. Nr. 109. Rad. Lopašić. — Wenzel. Cod. dipl. IX. p. 367.

MCCCXVII. *1283. 14. Augusti.* Tymothaeus episcopus Zagrabiensis significat, quod nobiles viri comes Petrus de Monozlo ab una parte et comes Stephanus pro se et fratre suo Thoma coram eo constituti, protestati sint super damnis et injuriis, occisionibus hominum, mutilacionibus membrorum, vulneribus ac destructionibus possessionum, captionibus de personis propriis Petri videlicet et Stephani ac aliis inimicitiis hinc inde exortis, spontanea et unanimi voluntate in plenam se pacis unionem devenisse. Thomas etiam supradictus coram capitulo Chasmensi praesentis pacis ordinationi suum consensum tribuit, prout ex litteris capituli patet. Praestiterunt etiam sacramentum quod omnia pacta pacis inviolabiliter observabunt, et si quis in futurum eam malitiose violaret, incidet in poenam amissionis omnium bonorum suorum mobilium et immobilium, tam in Hungaria quam in Slavonia sine aliquo strepitu judicii. Incidet etiam pars non observantis in sententiam excommunicationis. Hanc etiam pacis unionem voluerunt praedicti nobiles ad cognatos suos Laurentium et Egidium filios . . . extendi. Litteras autem roboravit episcopus sigillo suo, Capitulorum Zagrabiensis et Chasmensis eccl. et Nicolai bani filii Stephani.

Cod. dipl. patrius. T. VII. p. 170. Ex croat. archivo comitum Erdödy Galgoczam ablato.

MCCCXLVIII. **Venetiis.** *1283. 18. Augusti.* Per consilium majus praecipitur comiti ligni Quanarii et comiti ligni Umagi, ut in continenti debeant ire ad succurrendum capitaneo terrae Almisii et intendere ad Andream Dandulo capetaneum ibi et ei obedire. Item missae sunt litterae omnibus comitatibus et capitaneo Galleorum, ut occasione novorum, quae habentur de Almisio, faciant viam illuc et dent adiutorium.

Ljubić: Mon. I. p. 135.

MCCCXLIX. **Venetiis.** *1283. 5. Octobris.* Confirmatur per ducem Jo. Dandulo concordia facta inter dominum Marinum Maurocenum comitem Chersi et Absari et homines insulae Chersi per dominos Michaelem Doro et Marcum Bembo. Testes: Budissa et eius nepotes et fratres, Cerna Permani, Balva, et Androsus omnes de Absaro; Bassigna, Bochigna, Bartolus Jo. del Visconte et Petrus Regina de Chersio.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. 395.

MCCCL. *In* **Pukur.** *1283. 29. Octobris.* Petrus banus totius Slavoniae comes de Barana et de Gyrzinch (Gersenche), et Keminus, filii comitis Benedicti, significant, quod cum illi terram suam haereditariam in Thoplicha existentem fideli servienti suo Benedicto comiti filio Job ob merita servitiorum suorum et fratris Nicolai, qui in eorum servitiis de medio sublatus fuerit, eidem B. dictam terram Thoplicha cum omnibus pertinentiis contulerint. Meta autem incipit de aqua Thoplica, currit per metas arboreas, montes et valles ad dumos avellanarum, inde ad dumos gumulcyn, ibi transit montem per longam metam terream, et cadit ad aquam Dubouch — per longum spatium ad dumos nemorum ad viam angularem, separatur a terra Gulad, vadit per unam planiciem ad vallem Poduzna, et per aquam Dubouch descendit in aquam Thoplicha, quae separat a filiis Tholyneg ubi terminatur.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. p. 399.

MCCCLI. *In* **Vereuce.** *1283. 19. Novembris.* Elisabeth maior regina Hungariae notum facit, quod licet decimas liberarum villarum de Vereuce et Lypoa ac totius comitatus de Vereuce, tam frugum, vini, tam marturinarum, tributorum fororum et portuum suis temporibus percepisset, credens ipsas decimas ad eam pertinere, licet per Tymothaeum episcopum Zagr. super restitutione fuisset saepius requisita, nec ei acquievisset usque ad haec tempora, quia tamen comperta veritate constitit ei per viros religiosos quam etiam laicos dictas decimas ad ius episcopi Zagr. pertinere, reddidit easdem decimas eidem episcopo et eius ecclesiae.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 210.

MCCCLII. **Zagrabiae.** *1283. 30. Novembris.* Capitulum ecclesiae Zagr. significat, quod nobili viro comite Iwan filio Jarozlai pro se et filio suo nomine Iwan adhuc in tenera aetate constituto ab una parte, et Pousa serviente comitis Radoslai, filii comitis Stephani, ac Jacobo magistro notariorum eiusdem vice et nomine ipsius domini sui, ab altera personaliter constitutis, idem comes Iwan confessus sit viva voce se castrum suum Lypouch vocatum cum omnibus possessionibus suis propter guerram diuturni et impacati temporis desolatis et habitatoribus suis destitutis, cum terris empticiis Plesiuicha et Braslavla, item donativis Bregana, Prilepi, Raztoca, et Kulkedfeldi nominatis cum omnibus pertinentiis et cavernis glirium vulgo Pussina (Puhšina) dictis, vendidisse praefato comiti Radoslao et suis haeredibus pro centum et quinquaginta marcis denariorum Zagrabiensium, quorum singulae quinque pensae marcam tunc temporis faciebant. Inter metas dictarum terrarum, quas magister Manfredus, archidiaconus de Guerche canonicus Zagr. reambulavit, prima meta est in capite aquae Bregana iuxta terras nobilium de genere Priba, inde vallis Thopina draga, et alia vallis Lomnicha draga, inde locus ubi quondam Rozeh habuit mansionem, et ascendit montem Dragonez, et venit ad lacum Jezero et supra montem Dragonce ad terras nobilium de genere Priba semper ad meridiem remanentes, ubi eae conterminantur terris jobagionum castri de Podgora. Demum descendendo in vallem ascendit in montem Vranidol, ad meridiem conjungitur terrae Nicolai Cherne, venit ad gymulchin, descendit ad fluvium Reka et exit versus septemtrionem, deinde penes rivulum Dolchina ascendit ad arbores nucis et brekina. Descendit ad fluvium Zeralin et ascendit montem Ravnivrh, conterminatur terrae Wlkonog filii Vrban et vadit ad montem Chucoagoricha, inde per montem et viam antiquam vadit ad locum Poganeniue et per eandem viam venit ad puteum Zamar et ad montem Precope inde ad locum Vratzcha, descendit ad rivulum Pissech, et cadit in fluvium Gradnicha, venit ad puteum Bela Studenech. Ad orientem conterminatur terrae Domah et suorum proximorum, jobagionum castri de Oclich. Inde per quandam viam ad septemtrionem venit ad Kamenna goricha. In oriente conterminatur terris de Zamobor, venit ad vallem Machla et ad fluvium Gradnicha et tranens rivulum Cernchech ascendit iuxta montem Chernch versus occidentem, venit ad montem Pozorin et ad terram fratris Reketie iuxta aquam Gradna, cendit montem Vorah versus septemtrionem et venit ad caput aquae Biztrech, scendit in aquam Bregana et cadit in fluvium Zaua, et vadit superius ubi ua Bregana quondam cadebat in Zaua prope ecclesiam beate Elenae, quadam ula Corraray filii Radizla salvo iure remanente. Astiterunt autem persona-

*

liter universi proximi praefati comitis Iwan, videlicet Petrus: filius Herene, Jacobus filius Berizlai, Andreas filius Petus, Philippus filius Thomae, Berislaus, Henricus, Iwan et Paulus filii Vinter, qui venditionem ratam admiserunt. Praeterea vicini et commetanei, Mico filius Cherne, Andreas filius Voin de genera Priba, Farcassius filius Petrus, Zaladin filius Dragan, Wlkovoy filius Vrban, Peter filius Petrona, et Tholk ac Mare jobagiones castri de Podgoria. Item Domak, Obranus et Farcasius jobagiones castri de Oclich in limitationibus et cursibus distinquendis convocati.

Orig. in Membrana, in archivo comitis Lad. Blagay. N. 9.

MCCCLIII. *1283. 21. Decembris.* Ladislaus IV. rex notificat, quod cum Zaheus filius Adriani de partibus Slavoniae inter intestina proelia et hostes congestos nocumenta, maleficia et spolia plurima commisisset, ut quasi promiscuorum maleficiorum perpetracio inter alias maliciae actores sibi nequeat specialiter inputari; in exaggerationem etiam suae iniquitatis et nequitiae, praeter indictum praeceptum regium, imo potius contra edictum ad obsidendum et expugnandum ac optinendum castrum comitis Germani, et fratrum suorum fidelium regis, suo motu proprio elevato temerarie vexillo, tam inhumaniter cum suis complicibus processisset, ibique inter consertos et deffendentium manus suae perniciositatis noxiis obligatus, sicut meruit fuerat interhemptus sine solatio haeredum, sicque omnibus eius bonis et possessionibus de iure ad manus regias devolutis, rex ergo universas possessiones dicti Zahey nec non servos et ancillas patri Thomae episcopo vaciens', dominae reginae consortis suae cancellario, et fratribus suis Cristoforo comiti, Johanni et Stephano ac haeredibus suis donavit et per comitem Inus hominem regium sub testimonio Chasmensis capituli fecit introduci. Datum per manus mag. Bartholomei, praepositi de Scepus aulae vicecancellarii.

Ex archivo camerali Budensi. Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 350.

MCCCLIV. *1283.* Ladislaus IV. rex divisionem bonorum magistri Rorandi et Desew filii Leustachii, Dominici et Ladislai filii Stephani, Reynoldi et Nicolai filii Olyverii de genere Ratold, protestantium contra magistrum Mathaeum filium Rorandi bani qua dissipatorem et alienatorem possessionum suarum, pro bono pacis et amicitiae ratam habet.

Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 174.

MCCCLV. *1283.* Ladislaus IV. rex divisionales inter successores familiae Ratold, inter quos etiam Mathias filius Rolandi bani qua dissipator possessionum suarum occurit, rati habet. Fuerunt hae possessiones in Borsodiensi, Gomoriensi, Simigiensi, Vesprimiensi, Sabolchensi, Zemplinicensi, Byhoriensi, Posoniensi et Pestiensi comitatibus Hungariae. Item in comitatu de Posega, et castrum Nagy-Kemluk, ac inter fluvios Dravam et Savam in Slavonia. (Confer nr. MCCLIV.)

Fejer: Cod. dipl. T. VII. vol. II. p. 99.

MCCCLVI. *1283.* Ladislaus IV. rex dat pro memoria, quod comes Benedictus filius comitis Iwance exhibuerit privilegium matris ejus reginae Elisabethae, ducissae totius Slavoniae, de Machov et de Bozna super concambio possessionis suae Podgoria, quam a Mathia et Petro filiis Mortunus comparaverat pro terra Vrbua, cum litteris per patrem Pouce, episcopum Sirmi-

ensem aulae cancellarium a. 1282. extradatis, peracto. Quod privilegium rex confirmat. Datum per magistrum Bartholomaeum, praepositum s. Martini de Scepes aulae vicecancellarium.

Ex actis per banum Khuen-Hedervàry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1503. N. 23.

MCCCLVII. *1283.* Elisabetha regina donat terram Vrboa seu Orbova, quam illa licet alias Thomae filio Cornelii et Joanni filio Nicolai de genere Chak contulisset, postea tamen ab iis receperat pro comite Benedicto filio Joance et eius haeredibus, tum in concambium possessionis ipsius Podgorja, quam a Mathia et Petro filiis Mortunus comparavit, cum etiam erga superadditas et in Ladislai regis filii sui e quorundam infidelium captivitate redemptionem conversas 200 marcas, iure perpetuo concessae. Anno vero 1283 per dictum regem Ladislaum pro eodem Benedicto confirmatae.

Ex transumpto capituli b. Petri de Posega pro Joanne filio Simonis de Welika a. 1370. confecto. Ex archivo regni Cr. per banum Khuen-Hedervàry ablato.

MCCCLVIII. *1283.* Frater Dominicus, magister hospitalis et totus conventus Cruciferorum s. regis Stephani de Strigonio notificant, quod nobilis vir magister Thomas filius Petri de genere Bancha, nepos Stephani Cardinalis, nomine suo et discreti viri Vrbazi praepositi ecclesiae s. Petri de Posega fratris sui confessus sit terras et possessiones suas Furnad vocatas, partim in comitatu Borsodiensi partim Strigoniensi situatas dedisse in concambium Lodomerio archiepiscopo Strigoniensi pro terris in Susol, Lovcha et Poroztolnuk.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 368.

MCCCLIX. *Sub castro* **Perestian.** *1284. 6. Februarii.* Ladislaus rex significat, quod Stephano et fratribus suis, filiis comitis Opoy, hanc duxit gratiam faciendam, quod si dictum comitem Opoy, fratrem eorum, possessiones suas qualicumque modo alienare contigerit, portio eorundem filiorum suorum semper salva permaneat et illaesa.

Orig. in parva cartula perg. in mea collectione.

MCCCLX. **Scardonae.** *1284. 11. Februarii.* Capitulum cath. ecclesia b. M. virginis de Sardona significat, quod nobiles viri civitatis Scardonae videlicet: Lubavac filius condam Bartodruzzi, Cosmas et Michael filii condam Dobrosii cognomento Tvardouh, Pribinus et Bosanus, Berislavus, Dominicus, Laurentius et Zune pro parte sua et omnium civium Scardonensium, pro parte vero altera nobiles viri Purthio condam Stressimeri in persona d. Bani Pauli tamquam per pactum pro eo quod dictae civitatis cives tenebantur ad castrum Scardonae in quibusdam servitiis, videlicet vigilias seu custodias servare, vineas et terras colere, et aquam portare, itinera et alia servitia consveta facere, his et aliis cupientes absolvi et esse liberi et frui libertatibus civilibus, convenerint cum bano et se obligaverint eidem annuatim et in perpetuum solvere duo millia librarum, et pro pedagio portarum civitatis, pro piscaria, pro macello et pro arboragio portus et pro transitu barchanei libras 600 venerum parvorum. Item iidem obligaverint se in perpetuum facere conducere monasterio s. Elisabethae santimonialium, ubi deget d. Stanislava soror dicti Pauli bani, et hoc pro necessitate dictarum dominarum et capellanorum

eorundem, in lignis quatuor vicibus in anno, omni vice quatuor barcas vulgariter dictas Bastassizzas, facta tamen prius satisfactione dictae civitatis civibus videlicet Wladislavo filio Petri, Stoyslavo et Lucae, filiorumque Berizei et comiti per d. Paulum banum pro quibusdam territoriis, silvis et campis, pratis, aquis et quas eidem cives vendiderunt dicto d. Paulo bano et consorti suae d. Ursae Banissae pro tribus millibus librarum. Quod si dicti cives aliud fecerint vel essent ausi contraire dictae compositioni, obligaverunt se duplum solvere et ad pristina servitia redire. Praesentes fuerunt Damianus, episcopus Scardonensis et viri nobiles: comes Neliptius, filius condam Georgii, comes Budislavus Corbaviensis, filius condam Curiaci et alii quam plures.

Lucius: De regnis Dalm. et Croat. Lib. IV. cap. XIII.

MCCCLXI. *1284. 14. Februarii.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod Pribk, filio Priba, de genere Priba ab una parte et magistro Jacobo notario nobilis viri comitis Radizlai filii Stephani vice ac nomine eiusdem domini sui ex altera parte, personaliter constitutis, idem Pribk confesus sit: quod cum Wlkouoy proximus suus, videlicet frater patris sui, captivitate theutonicorum tempore Durnolchar quondam capitanei de Carintya incidisset, et per Dionysium banum bonae memoriae fratrem praefati comitis Radizlai, de eadem captivitate pro quinquaginta marcis fini argenti liberatus fuisset, pro quibus etiam memoratus Wlkovoy universas terras suas haereditarias et emptitias postmodum fratri eiusdem comitis Radizlai obligaverat, et ad praesens idem Pribk inopia sibi adimente facultate persolvendi praedictam pecuniam, memoratas terras proximi sui praememorati redimere non valeret, nihilominus recipiens satisfactionem domino comiti Radizlao, terras suas Ruzindol et Toplicha, existentes in Podgorja titulo venditionis legitimae, condigna aestimatione nobilium regni, praefato comiti R. tradidit pro 50 marcis fini argenti, septuaginta marcarum denariorum banalium facientibus, cum tunc singula marca septem pensas monetae valuisset. Terram autem Ruscindol habitatoribus destitutam pro 45 marcis, terram vero Thoplicha pro viginti quinque marcis per nobiles regni aestimatas. Retulit etiam dictus Pribk, quod litteras seu instrumenta quas habebat super iure dictarum terrarum in combustione civitatis Grecensis amisisset, unde si forte repertae fuerint, illas cassas et nullius valoris esse declaravit. Metarum terrae Ruscindol sicut magister Gregorius archidiaconus de Bekchin retulit, prima incipit in loco ubi sunt tres monticuli, ubi est via publica, quae vulgariter Clanch dicitur, ab occidente comitatur terrae Mark filii Zlavina et Alexandri filii Obroni. Procedit porro inter vallem Ruscin et vallem Buzan et pervenit ad terram Descen filii Velezlao et per quandam viam antiquam ad metam ubi sunt spinae gymulchin vocatae, ab occidente terra Descenmark, Alexandri Gregorii filii Dibk, Boris filii Loicha, ad septemtrionem terrae Wlkoy filii Vrban et Tolk filii Tolizlao et pervenit ad fluvium Ruscinpotok et superius pervenit ad fluvium seu vinculum cuiusdam fluvii Dank potoka. Per longum spatium venit ad pedem montis magni Precopa vocati, et per scissuras et cacumina montis venit ad terram filiorum Radomiry, et per varias metas tendit ad viam antiquam iuxta terram filiorum Radomiri praedicti et venit ad monticulum rotundum ubi est meta terrea angularis et ibi commetatur terrae generationis Varatimiri, et ad quasdam frutices spinarum Chypke vocatas, ubi est fons exiliens et transcurrens, et per

cursum eiusdem fluvii cometatur terrae Alexandri filii Obrani et per longum spatium cadit in alium fluvium Lascouech ubi sunt dumi avellanarum, a sinistris terra generationum Varatimirichi et per longum spacium cadit in fluvium Rufoin et per varias metas ad primam. Terrae autem Thoplicha in Podgorya incipit meta super aquam Thoplicha, ubi coniungitur aqua Rascha, declinans in portu, venit ad viam; ascendens in montem Vidoua goricha ubi a meridie commetatur terrae Bogdan et Dragos filiorum Radizlai, et tendit ad promontorium eiusdem montis et a meridie commetatur terrae comitis Radizlai, quam comparavit a Vechedrag de Rascha, et pervenit ad quemdam montem, et versus aquilonem descendit in vallem ad fluvium Rascha. Transiens fluvium vadit ad montem Gazlicha, et super alium montem nemorosum et per longum spacium ad lapidem rubrum, vulgariter caruaui Kamen dictum. Et versus orientem ad quandam viam magnam, et per longum spatium descendit in vallem, et pervenit ad fluvium Zyuin et directe procedens cadit in aquam Thoplicha et per eandem procedens, revertitur ad angulum primum, ubi aqua Rascha cadit in aquam Thoplicha et sic terminatur cursus métarum. Reambulationi huic astiterunt personaliter vicini et commetanei: Alexander filius Obrani, Leuk filius Velezlao, Mark filius Cherk et Byta filius Thordosa de genere Varatimirichi et Wlkoy filius Vrban jobagiones castri de Podgorya pro universis proximis et cognatis qui venditionem consensu suo ratificarunt.

Originale Doc. in magna carta pergamenea in mea collectione.

MCCCLXII. **Ragusii.** *1284. 18. Aprilis.* Frater Bonaventura archiepiscopus Ragusinus in praesentia capituli in sala archiepiscopali subdiacono Junio de Prodanello praecepit sub poena excommunicationis, ut usque ad diem Jovis proxime venturum satisfaciat archiepiscopo plenarie de centum yperperis sicut in sententia lata per eundem continetur, scilicet 50 de bonis pignoribus, et 50 de fideiussionibus valentibus. Antonius de Carletis civis Parmensis archiepiscopi notarius scripsit. Termino praedicto petiit dictus Junio veniam et misericordiam ab archiepiscopo coram congregato capitulo et petiit promulgationem termini. (Tandem die 17. Octobris eiusdem anni in praesentia d. Michaelis Mauroceni comitis Ragusii, Martini et Nicolai suorum militum, Antonii de Gaioppa clerici, Vitalis Bodatiae, Clementis de Gangulo, Vrsacii de Gleda canonicorum Ragusinorum, Pascae Volentis, Junii de Crosio, Luchari de Fuscho, Grubossae de Ranana, Ursacii de Ceriva, Palmae de Binzola, Laurentii de Mencae, Marini de Pizagna, Zersi Savini Bondi, Paschalis Marinelli, Nicolai de Certello et aliorum multorum clericorum et laicorum in sala archiepiscopali cum archiepiscopus citari fecisset per presbyterum Pascum santisium maioris eccl. subdiaconum Joannem de Prodanello ut compareat coram eo, tandem comparuit in praesentia syndicorum omnium, et antequam archiepiscopus procederet ad sententiam dictus Joannes coepit petere veniam dicens, quod nulla ratione poterat dare pignora quinquaginta yperperorum in quibus condemnatus fuit per archiepiscopum nec etiam fidejussores de aliis 50 yperp. Tunc archiepiscopus inclinatus praecibus d. comitis et aliorum laicorum et clericorum accepto a Joanne juramento quod nullo modo dictos yperperos aquirere poterat recepit ab eo fideiussorem Petrum de Scillo canonicum Ragus. de 50 yperperis et de aliis absolvit eum.)

Ex Bullario Ragusino Ml. p. 436.

MCCCLXIII. *In* **Potok**. *1284. 24. Maii.* Ladislaus IV. rex jubet matri suae Elisabeth reginae, ut terram Waska ab ecclesia Zagrabiensi inique occupatam, eidem restituat.
Farlati: Illyr. Sacr. T. V. p. 381.

MCCCLXIV. *1284. 30. Maii.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod comite Petrus filio Petrilo, Coyano et Iwanus filiis Wlk, nobilibus de Bornovez ab una parte, Wlk filio Budur pro se, et Mileth filio Barnih fratris sui, Matia filio Odomizel pro se et Jakmin fratre suo, Iwan filio Wlkota, Georgio filio Goyan, Wlchey filio Oynamer pro se et Guerdona fratre suo, Dragan filio Chernech, Wlkoy filio Dobroslav pro se et Wlchik fratre suo similiter de Bornovez cognatis dictorum Coyan et Iwanus qui se sic esse et vocari asserebant, ab altera personaliter constitutis, idem Wlk et caeteri de parte sua confessi sint, quod terram ipsorum de Glyna cum omnibus pertinentiis vendiderint unanimiter praefatis comiti Petrus, Coyano et Ivanus pro sedecim marcis singulis cum quinque pensis denariorum banalium, excepta particula terrae in qua est monticulus situs inter rivum Lokauech et puteum Braik.
Ex actis per banum Khuen-Hedervary ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1533. N. 6.

MCCCLXV. *1284. 30. Maii.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod comes Petrus filius Petrilo ab una parte, Coyanus et Iwanus filii Wlk nobiles de Bornonch ab altera personaliter constituti retulerint, in terris suis de Glyna divissionem et in aliqua parte concambium fecisse, ita videlicet, quod comes Petrus terram suam Coyan et Iwanus eisdem Coyano et Iwanus, hi vero terram suam contignam terris comitis Petrus dederunt eidem comiti Petrus. Metae fuerunt, primo: locus ubi palus Prodor cadit in Glynam et exit ad quandam viam. Inde per eandem viam ad aliam paludem Mecinycha, inde per quandam viam quae ducit ad filios Radovanych et pervenit ad rivum Wlchi. Inde iuxta silvam filiorum Radovan ad quendam puteum. Inde per varias metas ad terram Abbatis, et terram Cruciferorum de Gora et terram de Bornoch ad primam metam.
Ex actis per banum Khuen-Hedervάry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1533. N. 7.

MCCCLXVI. *In ecclesia S. Johanis de* **Duyno**. *1284. 31. Maii.* Albertus comes Goritiae ex una parte et Albertinus Mauroceno de Venetiis, nuncius, actor et procurator pro illustri domino Andrea dei gratia duce Slavoniae, nepote olim Andreae regis Ungariae, et nepote ipsius Mauroceni avunculi sui, contrahunt matrimonium pro eodem duce cum Clara filia comitis Alberti. Testes fuerunt pro comite Alberto nobiles viri Hugo de Duyno et Jacobus de Ragonia, et pro parte ducis supradictus Albertinus Mauroceno et Marinus Pasqualigo, qui invicem praestiterunt sacramentum juramenti ad altare s. Johannis, dare spem et operam pro posse, quod praedictum matrimonium legitime consumetur. Praesentibus Wolrico de Riffenbergh, Andrea de Peunia, Gebhardo de Eberstayn, Johanne Geno, Andrea Grusom, Bartholomio Gritti, Petro Mangono de Forlivio et aliis. Subscripserunt, Ottolinus de Justinopoli notarius et Marcus Siboto Imperialis notarius et ducalis aulae Venetae scriba.
Fejer: Cod. dipl. T. VII. vol. II. p. 111.

MCCCLXVII. *1284. 7. Junii.* Ladislaus IV. rex agnoscens, quod fundus existens ante ecclesiam s. regis cathedralem, in quo bani Slavoniae aliquando ex permissione episcopi zagrab. domos et descensum habere consveverant, fuerit et sit ipsius ecclesiae Zagrabiensis proprietas a fundatione antedictae ecclesiae. Ipsum fundum ad petitionem Timothaei episc. restituendum duxit ita, quod idem episcopus debeat ipsum fundum munire pro fratribus ecclesiae suae, ne per ipsum, cum desolatus remanserit a decem annis et citra, Teutonicis vel aliis inimicis loco Zagrabiensi aditus pateat ad nocendum. Datum per manus patris Thomae episcopi vaciensis aulae cancellarii.

Tkalčić: Mon. episc. zagrab. I. p. 211.

MCCCLXVIII. *1284. 7. Junii.* Ladislaus IV. rex notum facit, quod cum controversia exorta fuisset et aliquandiu ventilata inter d. reginam Elisabeth matrem suam ex parte una, et Thimothaeum episopum Zagr. ex altera super detentione decimarum de Vereuce et Lypova ac totius comitatum de Vereuce. Demum comperta veritate eadem regina dictas decimas episcopo restituit, cuius privilegium restitutionis rex confirmat ad petitionem dicti episcopi.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 212.

MCCCLXIX. *1284. 7. Junii.* Elisabetha regina Hungariae manifestat et confirmat, quod socrus eius Elisabetha regina restituerit episcopo Zagr. Thimotheo, decimas possessionum de Vereuce et Lypova et totius comitatus de Vereuce, mediante privilegio suo.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 214.

MCCCLXX. *1284. 7. Junii.* Ladislaus IV. rex ad petitionem Timothei episcopi Zagrabiensis, confirmat ei propter fidelitatem et ipsius grata obsequia exhibita indefesse donationem comitatus de Gersenche.

Tkalčić: Mon. episc. zagr. I. p. 215.

MCCCLXXI. *Apud urbem veterem. 1284. 13. Junii.* Martinus IV. papa mandat archiepiscopo Ragusino fratri Bonaventurae ut in vacantibus episcopatibus Tribuniensi et Stagnensi eius provinciae metropolico jure subiectis idoneas personas pro episcopis praeficiat.

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 393.

MCCCLXXII. **Venetiis.** *1284. 3. Augusti.* Capta pars per maius consilium, cum homines Farrae et Brazae sint plurimum aggravati occasione guerrae Almisanorum, ita quod ad multam paupertatem sint redacti, conclusum ut ipsi non aggraventur nimis tollerabilibus expensis, et quod potestates eorum non debeant habere consiliarios, sed duos socios, qui sint Veneti, qui habebunt libras 30. et duas robas in anno.

Ljubić: Monumenta I. p. 138.

MCCCLXXIII. **Venetiis** *1284. 5. Augusti.* Mittitur Joannes Quirinus, qua commissarius ut a magistro militum Templi Hierosolimitani incasset 5200 libras titulo damni facti Veneticis, Veglensibus et Arbensibus civibus in civitate Segna olim tempore captionis et combustionis ipsius civitatis.

Ljubić: Mon. p. I. 130.

MCCCLXXIV. **Zagrabiae**. *1284. 21. Augusti.* Thimotheus episc. zagrab. in eccl. cathedrali consecrat altare in honorem b. v. Mariae.

Tkalčić: Mon. episc. I. p. 216.

MCCCLXXV. **Zolum**. *1284. 25. Augusti.* Ladislaus IV. rex confirmat Timotheo episcopo Zagrabiensi donationem castri Garich, quod a tempore coronationis suae conservationi eiusdem commiserat.

Farlati Illyr. Sacr. T. V. 380.

MCCCLXXVI. **Zegued**. *1284. 15. Septembris.* Ladislaus IV. rex, mandat universis nobilibus et cuiuscunque conditionis hominibus in Gerzentze existentibus, cum ille comitatum de Gersentze Timotheo episcopo zagr. sicut primitus ita et nunc cum plenitudine suae gratiae reliquerit, quatenus omnia jura et proventus ex parte dictorum comiti de Gersentze debitos et consvetos, officiali ipsius episc. sine diminutione dari faciant et persolvant eo modo, quemadmodum tempore Belae Ducis consveverant ministrare.

Fejer: Cod. dipl. R. N. T. V vol. III. p. 242.

MCCCLXXVII. **Ragusii**. *1284. 17. Octobris.* In presentia nobilium Michaelis Mauroceni comitis Ragusii, Marini et Nicolai suorum militum, Antonii de Gaioppa clerici, Vitalis Bodatii, Clementis de Gangulo, Ursacii de Gleda canonicorum Ragusii, Pascae Valcassii, Junii de Croseo, Luchari de Fuscho, Grubessae de Ranana, Vrsacii de Corena, Palmae de Binzolla, Laurentii de Mence, Marini de Pesagna, Zerzii Savini Bondi, Paschalis Marinelli, Nicolae de Cortello et aliorum clericorum et laicorum in sala archiepiscopali congregatis, cum Bonaventura archiescopus citari fecisset per praesbiterum Pascam sacristam ecclesiae Ragus. subdiaconum Joannem de Prodanello ad audiendam sententiam quam volebat ferre contra ipsum, qui tandem comparuit et petere coepit veniam dicens, quod nulla ratione poterat dare pignora 50 iperperorum in quibus condemnatus fuit per archiepiscopum, nec etiam fidejussores de aliis 50. Tunc predictus archiepiscopus ad preces comitis et aliorum Laicorum obtulit eidem Joanni juramentum, quo deposito recepit fidejussorem Petrum de Scillo canonicum Ragusinum de 50 iperperis, de aliis autem 50 eum absolvit. Antonius de Carletis civis Parmensis notarius archiepiscopi scripsit. (Confer nr. MCCCLXII.)

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 117.

MCCCLXXVIII. *1284. 16. Novembris.* Capitulum Chasmensis ecclesiae significat, quod Johannes et Pousa filii comitis Pousa tam pro se quam pro fratribus suis Nicolao et Mark absentibus a parte una et Marcellus comes Crisiensis nomine domini sui Johannis bani totius Slavoniae, filii Herrici bani, ab altera constituti, iidem filii Pousae terram eorum Rassyna eo iure, quam eam pater eorum comes Pousa et magister Gueche frater eius possederunt, confessi sint pignori obligasse eidem bano pro octoginta et quinque marcis, exclusa tamen octava parte possessionis, quae nobilibus dominabus: consorti Tybae filii quondam Belus et consorti magistri Georgii cessit ratione quartae earundem.

Orig. carta perg. in mea collectione.

MCCCLXXIX. *1284. 23. Nov.* Capitulum eccl. Chasmensis notificat, quod Johannes et Pousa filii comitis Pousa tam pro se quam pro Nicolao et Mark fra-

tribus suis ab una parte, ab altera autem Marcellus comes Crisiensis nomine domini sui Johannis bani totius Slavoniae filii Herrici bani personaliter constituti, idem comes Marcellus in nomine bani pro filiis comitis Pousa dedit et solvit Tybae filio Belus personaliter astanti viginti sex marcas, cum quibus iidem filii comitis Pousa eidem Tybae debitores erant; ipsas autem 26 marcas Marcellus comes dedit nomine bani ad rationem possessionis ipsorum filiorum comitis Pousa Rassyna vocatae, quam iidem filii Pousae domino bano pro octoginta antiquis marcis obligarunt.

Orig. in perg. parva cartulo, in mea collectione.

MCCCLXXX. *1284. 30. Novembris.* Frater Guillelmus de Peymes domorum militiae templi per Hungariam et Slavoniam magister significat, quod attendens grata et fidelissima servitia per nobilem virum Lucam de Dessa civem Jadrae ei et fratribus quampluries exhibita, quae inpendere non desinit de die in diem; considerata etiam utilitate, profectumque domus suae, consilio et assensu fratrum suorum, fratris Petri de Beizeyo, vicepraeceptoris de Auranna, fratris Oliverii, fr. Thomae, fr. Johanis de Foys in Zablata praeceptoris, fr. Johannis de Athis praeceptoris palacii de Auranna in maritimis, dedit et assignavit eidem Lucae quandam particulam terrae incultam, desolatam et vacuam sitam in territorio eorum de Zablata Po(d)skaligna vocatam, sub tali forma, quod usque ad complementum duorum annorum, pro eo quod terra inutilis et inhabitata permanebat, nullum censum domui solvere, completis vero 2. annis viginti libras monetae parvulorum venetianorum domui de Auranna annuatim solvere tenebitur. Hoc adiecto: quod futuri jobagiones terrae de tribus magnis iudiciis, videlicet de homicidio, incendio et de mutilatione membrorum seu arborum coram dominis domus Templi debeant iudicari, tertiam vero partem judicii idem Lucas optinebit, domus vero duas partes.

Kubinyi: Cod. dipl. Arpad. I. 133.

MCCCLXXXI. **Jaderae.** *1284. 11. Decembris.* Temporibus Joannis Dandulo ducis Venetiarum, Laurentii ven. Jadrensis archiepiscopi, Joannis Contareno comitis, Pasqua de Varicassa civis Jadrensis arbiter et amicabilis compositor inter Marcum Michaeli comitem Arbi et Commune eiusdem civitatis, ex una parte et Volcetum potestatem Nonae ex altera parte publicum iustrumentum compromissi facti manu Homodei filii Joannis Denarii notarii imp. auct. et nunc Arbensis jurati not. die ultimo Novembris 1284. intelectis et examinatis in utraque civitate solemnibus nuntiis utriusque terrae, omnibus litibus et controversiis quae vertebantur inter Arbum et Nonam et habitis deliberationibus plurium sapientum tam saecularium quam religiosorum, citatis etiam partibus Jadram, pronuntiavit sententiam arbitralem, quod sententia, quam Marcus Michael comes arbensis protulit in Dobrissam civem Nonensem, quem fecit suspendi propter sua opera mala, fuit digna et iusta, quoniam dictus Dobrissa iverat furatum ad insulas comitis Arbensis et captus fuit in furto manifesto. Imposuit igitur communi Nonensi perpetuum silentium. Item quia una barcha Arbensis capta fuit tempore treugae per Nonenses et conducta Nonam, sententiat arbiter quod commune Nonae solvere debeat 20 libras d. v. civitati Arbensi. Item de morte Cernotae nobilis civis arbensis, qui tempore gverrae interfectus fuit in praelio per homines Nonae, sententiat, quod Arbenses habeant silentium perpetuum quia hoc factum fuit in proelio. Pro damnis

factis per Arbenses solvere debent iidem Nonensibus libras 40 denar. ven. Omnia alia facta damna, sunt cassa et nullius valoris quae data sunt tam in treuga quam post suspensionem Dobrissae. Pronuntiata est denique plena et firma pax inter utramque communitatem sicut in antiquis pactis legitur. Et pro maiori cautela duodecim boni et nobiles viri de Arbe et totidem de Nona predictam pacem confirmarunt. Juraverunt autem cives Arbenses: Stephanus de Firma, Philippus Genani, Mathaeus de Hermolao, Nicola de Pribae, Stephanus de Galzigna, Martinussius de Rovigna, Madius de Clemente, Oreste de Foscho, Epube de Zanae, Stephanus de Deminae, Martinus et Marinus de Machnae. — Cives autem Nonenses juraverunt: Milgostus iudex, Moyssa Chraace Jamomethi, Paulus filius Borislavi, Jacobus Dragchis, Radovanus Stringi, Tolislaus Budislavig, Radoslaus frater archipresbyteri, Desenus Darisig, Volcina Drusig, Voychna Dresevig et Stephanus Danchovig. Pristaldus ad hoc nominatus Gvido de Varicassa. Testes nobiles de Jadra: Dessa de Fanfogna, Fredericus Grisogoni de Mauro, Paulus de Borachae, Romasius Penazo, Damianus de Slorado, Prodde de Cosa, Barthe condam Grisogoni de Mauro, Stane de Varicassa examinator. Henricus notarius scripsit.

Lucius: De regno Dalm. et Croat. Lib. IV. cap. IX.

MCCCLXXXII. *1284.* Ladislaus IV. rex notificat, qualiter comes Iwan filius Inslay (Jaroslavi) nedum tempore cum gentes Tartaricae regnum invasissent, prout per barones, nobiles et proceres regni clarius constitit luce clara, verum et ab omnibus infantiae suae temporibus in diversis casibus, actionibus et expeditionibus et maxime contra regis Boemorum regii inimici capitalis versutias indesinenter dimicando servivit laudabiliter. Idcirco donat ei et haeredibus eius villam regiam in Slavonia existentem Zamobor nuncupatam, cum suis universis iuribus et cum tributo portae prope ipsam villam in confinio regni existentis in terra antedicti comitis Iwan, jure perpetuo possidendam, maxime cum castrum, quod in predicta terra Zamobor predicti regis Boemiae homines construxerant, idem comes Iwan multo sudore, multis laboribus et expensis, et non sine suorum sanguine et cruore ab ipsis inimicis rehabuit et recepit. Datum per manus Benedicti Strigoniensis ecclesiae electi, Budensis praepositi et aulae vicecancellarii. Existentibus int. cet. Joanne Spalatensi archiepiscopo, Timotheo zagr. episc. Rolando palatino et judice Cumanorum, Dyonisio bano totius Slavoniae, Petro comite sopron. et simigiensi, Dedalo comite Zaladiensi, etc.

Fejer: Cod. dipl. T. VII. vol. II. p. 106.

MCCCLXXXIII. *1284.* Nicolaus palatinus filius Herrici bani significat, quod consideratis fidelibus servitiis magistri Duruzlavi, quae primo patri suo Herrico bano demum ei in diversis fortunae casibus exhibuit, possessionem suam Ozun in comitatu castri Ferrei ultra Rabam a rege Ladislao pro eius servitiis ei datam, contulerit.

Cod. dipl. patrius VII. p. 188.

MCCCLXXXIV. *1285. 2. Januarii.* Capitulum Chasmensis ecclesiae notum facit, quod Laurentius filius Petri confessus sit quandam terram suam in Garig iuxta locum fori Garig, quam Petrus pater suus adhuc vivens a Job filio Drask comparaverat, vendidisse comiti Adamo filio Ders pro triginta marcis. Cuius terrae prima meta incipit ab oriente in Reznik iuxta magnam

viam per quam cadit in aquam Garig, de qua exit in Ramurna potok, venit ad fontem Vidoim et per varias metas arboreas et terreas, per montes et valles venit ad priorem metam.

Cod. dipl. patrius VII. p. 192. Ex Croat. archivo comitum Erdödy Galgóczam oblato.

MCCCLXXXV. **Romae**. *1285. 11. Martii.* Honorius IV. papa ad petitionem Bonaventurae archiepiscopi Ragusini concedit ei, in sensu bullae Martini IV. praematurae mortui, ut pro episcopatibus Tribuniensi et Stagnensi idoneas personas in episcopos denominare eosque consecrare possit.

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 293.

MCCCLXXXVI. *In* **Priscova**. *1285. 6. Aprilis.* Heinz de Bibanis tradit capellam suam, quam in honorem B. M. V. iam dudum construxerat, fratribus Praedicatoribus de Ragusio, insuper donat eis omnes capellae praetiosas reliquias, calicem argenteum, et vestes sacerdotales cum ornamento altaris.

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 117.

MCCCLXXXVII. **Jadrae**. *1285. 2. Junii.* Laurentius Pereander archiepiscopus Jadrensis scribit Gregorio episcopo Traguriensi. Cum pridie quando placuit ei consecrationi ecclesiae Jadrensis personaliter interesse, praesente Joanne archiepiscopo Spalatensi cum aliis suffraganeis ejus et illius, concessit quamdam litteram sigillo suo signatam Petro archidiacono Sibenicensi et Sibenicensibus super duabus insulis Srimaz et Zuri, dicens in eadem sicut audivit, quod iste duae insulae erant et pertinebant ad Sibenicenses. Postea vero per antiquos homines et fide dignos intellexit plenius veritatem, visis quibusdam privilegiis, in quibus probatur quod predictae insulae erant ab olim de jure et proprietate civitatis Jadrensis. Idcirca confessionem suam erronee factam propter occupationem nimiam, occasione dictae consecrationis revocat illam et cassat, ne proccessu temporis inter civitatem Jadrensem et castrum Sibenicense quaestio aliqua valeat suscitari. Praesentibus fratre Augustino dei gratia episcopo civitatis Novae Novesia, Joanne abbate s. Grisogoni. Nobb. viris Girardo et Ricobono de Venetiis, nunc mercatoribus Jadrensibus. Vincentius s. Stephani presbyter et Jadrensis notarius ad mandatum archiepiscopi scripsit.

Lucius: Mem. di Trau. p. 117.

MCCCLXXXVIII. *1285. 16. Junii.* Nicolaus comes palatinus, filius Henrici quondam bani, cambiatam suam possessionem Laztay commetaneam monasterio montis s. Mariae, quam a Jacobo comite filio Ponith sub forma commutationis accepit, dicto monasterio confert sub sigillo Joannis bani fratris eius, et suo. Testes fuerunt inter caeteros comes Laurentius de Nek, comes Herbordus de Osl, Durizlaus et Ladizlaus chari eius.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. V. p. 467.

MCCCLXXXIX. **Zagrabiae**. *1285. 7. Septembris.* Capitulum ecclesiae Zagr. lat pro memoria, quod Johanne comite filio Arlandi pro nobili viro Stephano bano domino suo ab una pate, et ab altera Zemk filio Bose pro se et Maren ratre suo, Wlcheta filio Stoizlai, Dobrotech filio Chernk, pro se et Radei ratre suo et Petk filio Brathesa coram constitutis, idem Zemk et caeteri de parte sua confessi sint, se et proximos suos universos de Drozgometh, terram uam de eodem Drozgomech in loco Dola, Vechyn-chereth vocatam a ca-

cumine montis Hualey usque ud rivum Brochina, pignori obligasse Stephano bano pro viginti marcis denariorum Zagrabiensium.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 216.

MCCCXC. *In* **Zegued**. *1285. 15. Septembris.* Ladislaus IV. rex mandat hominibus in Gerzencha, cum ipse comitatum de Gerzenche Timotheo episcopo Zagr. donaverit, quatenus omnia jura et proventus comiti debitos et consvetos, officiali ipsius episcopi dari faciant et persolvi, eo modo, quo tempore Belae ducis fratris regis officialibus ipsius consveverant ministrare.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 217.

MCCCXCI. **Cathari**. *1285. 17. Octobris.* Domnius episcopus Catharensis notum facit, cum d. Heinz de Bibanis civis Priscovensis suam capellam B. M. Virginis fratribus Praedicatoribus de Ragusio donaverit, quod ad petitionem dictorum fratrum, eandem donationem confirmaverit, salvo, quod dicti fratres de nullo jure majoris ecclesiae se aliquatenus intromittant.
Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 443.

MCCCXCII. **Cathari**. *1285. 30. Octobris.* In praesentia Marchisii Ravacolli consulis Venetorum in Cataro, Ugolini de Marca et Leonardi Bonvisini mercatorum de Venetiis, testium ad hoc rogatorum, in consilio civitatis congregato, Sersius Clementis et Nicola de Crossio, nuntii comitis et communis Ragusii porrexerunt hanc protestationem in scriptis: Dicimus pro parte comitis Michaelis Mauroceni et communis Ragusii, quod cum Juppanus Desa, filius quondam regis Ladislavi et domina Beloslava mater eiusdem Desae deposuerint in Ragusio quasdam res, venerunt Ragusium Johannes de Pribi, Nicolaus Dabronis, Johannes Gimanoi, Johannes Gille, Marcus Basilii et Medosius Thomae Dragonis sindici et procuratores communis Cattari, ut constat publico instrumento presbiteri Thriphonis tunc notarii Catari, et acceperunt de manibus d. comitis et communis dictas res de predicto deposito. Qui sindici obligaverunt se nomine communis Catari, quod si aliqua persona futuro tempore apparuerit ad petendum dictas res, et comiti et communi Ragusii videbitur, quod illa persona habeat jus in dictis rebus, commune Catari dictas res restituere debeat comiti et communi Ragusii infra unum mensem, et si non voluerint restituere, homines Catari debeant dare et solvere communi Ragusii tantum, quantum dictae res per commune Ragusii fuerint aestimate. Cum igitur praenominata Beloslava mater dicti Dessae nunc venerit Ragusium cum litteris dom. regis Urossii, continentibus, quod dictae res debeant dari Beloslavae, praedicti nuntii Sersius et Nicola requirunt commune Catari quatenus dictas res restituant aut secundum aestimationem persolvant. Et quia Catarini suum notarium Thomam pro facienda petitione et protestatione eis denegarunt, ideo rogaverunt magistrum Thomasium de Savere notarium imperialem et duc's Venetiarum et communis Ragusii ut super haec instrumentum faciat publicum.
Ex archivo aulico Vindobonensi inter acta Ragusana 163/3.

MCCCXCIII. **Tragurii**. *1285. 30. Decembris.* Temporibus Ladislai IV. regis, vener. Gregorii episcopi Traguriensis, nob. Gregorii comitis Traguriensis et nob. Palmerii D. Talci de Firmo potestatis Tragur. civitatis, praedictus G. episcopus una cum Gervasio archidiacono, primincerio Casiotto, et toto capitulo

ex una parte, et Palmerius potestas de voluntate generalis consilii dicti communis ex altera super decimis dandis venerunt ad concordiam cum specificatione dandarum decimarum. Testibus Dessa de Amblasio, Georgio de Cega, Thoma Janichae, Mathao de Pascha, Amblasio Dessae, Gregorio Gualimeri et Dessa Duimi de Morsica examinatore. Dessa Duymi examinator consocius examinavit. Jacobus de Firmo notarius scripsit.

Lucius: Mem. di Trau, p. 138.

MCCCXCIV. *1285.* Radizlaus comes de Glaas, Vrbaz et Zana significat, quod cum insula Tympor sita iuxta fluvium Wen, post obitum ipsius Tympor, fratris comitis, Dyonisio bano bonae memoriae et ei mediantibus litteris regiis remansisset, nemine de nobilibus regni Slavoniae contradicente, frater Jacobus abbas et conventus ecclesiae Toplicensis litteras privilegiales d. regis super eadem terra confectas praesentarunt, quarum tenore intellecto restituit eandem ecclesiae Toplicensi.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 218.

MCCCXCV. **Tragurii.** *1286. 28. Februarii.* Temporibus Ladislai IV. regis, G. Traguriensis episcopi, Georgii Traguriensis comitis et nobilium virorum: Dessae Amblasii, Duymi Domichae et Mathaei Lucae Tragur. judicum, cum inter caetera statuta pateat esse statutum: quod nullus ex civibus Traguriensibus audeat ab aliquo extraneo sive forensi aliqua bona sive possessiones emere vel in cambium sive in donum, vel aliquo modo suscipere aliquid de bonis et possessionibus ipsius extranei vel forensis qui essent in civitate Traguriensi vel ejus districtu, quod juri consonum non esse videtur et sapientum sit in melius revocare consilia. Ideoque judices et totum consilium civitatis unanimiter dederunt omnibus civibus civitatis Spalati, qui bona aliqua vel possessiones habent in civitate vel in districtu plenam potestatem ipsa bona cuicunque voluerint vendendi, donandi, pignorandi, obligandi et permutandi. Eodem modo dederunt et suis civibus Trag. plenam licentiam bona a Spalatensibus emendi, permutandi etc. Actum in camera presentibus Johanicha Casacti, Luca Mathaei et aliis. Dessa Duymi examinatore. Sanctorius Trag. juratus scripsit.

Ljubić: Mon. I. p. 143.

MCCCXCVI. **Tragurii.** *1286. 3. Martii.* Frater Gregorius episcopus Traguriensis, cum de voluntate d. Gervasii archidiaconi et canonicorum omnium ibidem presentium in suo palatio negotia tractaret, ab eisdem canonicis petitio est ei porrecta, ut scilicet illegitime natus et condicionis servilis nunquam admitteretur in clericum, cuius petitioni annuit episcopus ut dignitas ecclesiae conservetur, et ovilis dominici ager in amplam segetem pullularet. Dompnus Stephanus canonicus de mandato episc. scripsit, Gervasius archidiaconus consentit, Casoctus primicerius consentit, Marinus canonicus, Michat presbiter, Kalenda † diaconus, Bogdanus † canonicus, diaconus Michael canonicus, Dragus can. †, Kasarezza can. † aliena manu scripserunt. Natalis canonicus † nesciens scribere manu Stephani can. scripsit. Omnes autem consenserunt.

Lucius: Mem. di Trau. 139.

MCCCXCVII. **Budae.** *1286. 16. Maii.* Ladislaus IV. rex significat, quod Radislaus et Stephanus frater eiusdem, tacita veritate, non ex consensu nec ex conniventia regis, litteras eius privilegiales recepissent super eo, quod ma-

gister Joachinus nullam infidelitatem contra suam Maiestatem commiserit, imo semper ei studuit multipliciter suis meritoriis servitiis complacere, vult itaque ut omnia privilegia eius et litterae eius si quae super huiusmodi facto contra dictum magistrum Joachinum processerint, cassentur, et ubicunque fuerint praesentatae vires non habeant, quia dictus magister Joachinus pro fidelitate coronae regiae debita per suos aemulatores extitit interemptus.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 444.

MCCCXCVIII. **Duyno.** *1286. 6. Junii.* In ecclesia s. Johannis de Duyno, praesentibus Wolrico de Riffenbergh, Andrea de Peunia, Gebardo de Eberstayn, Johanne Geno, Andrea Grusoni, Bartholomaeo Gritti, Petro Mangono de Forliuio et aliis testibus rogatis, initus est contractus matrimonii inter illustrem Albertum comitem Goritiae ex una parte et Albertinum Mauroceno de Venetia nuntium pro illustri domino Andrea, dei gratia duce Slavoniae nepote olim Andreae regis Ungariae ex altera, vi cujus comes Albertus sua spontanea voluntate promisit fide manuali in manibus dicti domini Albertini dare filiam suam Claram in uxorem praenominato illustri domino Andreae dei gratia duci totius Slavoniae, et idem d. Albertinus avunculus eiusdem ducis nomine ipsius dictam d. Claram, nominato Andreae nepoti suo acceptavit accipere in uxorem. Et quia domini dux et comes convenerunt praedictum matrimonium per corporale sacramentum perducere ad affectum, idcirco de voluntate partium nobiles viri Hugo de Duyno, et Jacobus de Ragonia pro parte d. comitis in animam ipsius comitis, et Albertinus Mauroceno et Marinus Pasqualigo pro parte d. ducis in animam ipsius, super altare s. Joannis tactis evangeliis iuraverunt. Scriptum per Ottolinum de Justinopoli notarium subcriptum per Marcum Siboto notarium, aulae Venetiae scribam. (Confer nr. MCCCLXVI.)

Archiv der k. k. Akademiae d. Wiss. 1894. I. II. p. 201.

MCCCXCIX. **Venetiis** *1286. 22. Junii.* Capta fuit pars maioris consilii quod quando comes Ragusii constringet homines de Ragusio ut non vadant in terras regum Rasciae et reginae matris eorum, possit constringere etiam homines de Venetiis et Venetos mercatores qui essent Ragusii ut non debeant ire in dictas partes. Item debeat destinari communi Ragusii una galea et unum lignum ad offensionem Almissanorum et aliorum malefactorum.

Ljubić: Mon. I. p. 143.

MCD. *1286.* Elisabeth maior regina Hungariae notificat, quod nobili domina relicta comitis Laurentii ab una parte, magistro Joanne, juvene domus reginae una cum fratribus suis, Gregorio sacerdote et Marcolpho comite ab altera, coram illa personaliter constitutis, quaesitum extitit: ut possessionem seu villam Berzeniche vocatam in comitatu de Posaga, quam regina eidem relictae Laurentii pro notoriis servitiis contulerat cum omni facultate tenendi, donandi, vendendi etc. vendere possit dicto magistro Joanni et fratribus suis. Regina considerans, quod dicti Joannes et Gregorius sacerdos saeculo renuntiantes et deo servire se voventes, habitum Cruciferorum et fratrum domus militiae Templi assumserint, praedictae relictae comitis Laurentii, habito consilio omnium suorum baronum, annuit ut vendere possit dictam possessionem praedictis Joanni, Gregorio et Marculpho, et per eosdem domui militiae Templi, pro centum et sexaginta marcis. De quibus marcis 50 marcas sacerdos Gregorius et 50 comes Marcolphus de suis propriis persolverunt, magister vero Johannes possessionem suam Ponsafeldus in comitatu de Werewche, pro 60 marcis eidem

dominae statuit. Ad interpositionem praedictorum cassavit etiam regina eam donationem dictae possessionis, quam dederat Jacobo filio Ponith, qui contra eam talem commisit infidelitatem, quod inter eam et Ladislaum regem, filium suum, in legationibus quas ei confidit, discordiam suscitavit non modicam. Et postmodum cum possesionem suam et regiam Kalman-Kiralychey per eam ipsi collatam repetivisset, ipse elatus in superbiam contra illam et regem, tavernicum reginae Paulum ad hoc ad ipsum destinatum, capite truncavit et occidit et sic ipsam possessionem Chey funditus destruxit ipsam ab illa retrahendo. Datum per manus Vorbazy praepositi de Posaga aulae reginalis cancellarii, doctoris legum, domini Papae Capelani.

Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 322.

MCDI. *Apud* **Barulum.** *1287. 1. Febr.* Regnante Carolo rege Siciliae et Hyerusalem, Nicolaus Cavamaccus regalis Baroli iudex cum testibus et litteratis ad hoc vocatis fatentur, quod Mathaeus de Longis de Trano nuntius fratris Bonaventurae archiepiscopi Ragusini ostendit quasdam litteras procuratorias datas olim ab eodem arhiepiscopo dno. Barsuccio de Clerico civi et mercatori Lucanensi super extrahenda certa quantitate frumenti de portu Baroli. Quas litteras petiit nuntius in publicam formam redigi, in quibus continebatur, quod idem nuntius Barsuchius extrahi debet de portu Baroli, frumenti salmas trecentas per mare ad terram Ragusii pro usu suo et familiae suae, de quibus salmis frumenti ad petitionem Illustrissimae reginae Serviae concessit licentiam . . . sicut in suae celsitudinis litteris apertis continetur.

Orig. Membr. in archivo reip. Ragusinae.

MCDII. *1287. 5. Februarii.* Capitulum ecclesiae Zagr. dat pro memoria, quod constitutis Domaldo filio Thomae, consanguineo Laztech et Stank ab una parte, ab altera vero Brache pro domino suo comite Martino castellano do Blagusa, idem Domaldus confessus sit se recepisse a comite Martino viginti marcas, pro quibus obligavit portionem suam in terris de Scepniche. Astiterunt personaliter Petrus filius Laufrach, Odola filius Draguzlav, Wolkozlav, Ocrocha et Karachinus filius Radilov, jobagiones castri Zagr. cognati et commetanei dicti Domaldi.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 218.

MCDIII. **Tragurii.** *1287. 20. Martii.* Joannes, archiepiscopus Spalatensis manifestat, cum in provincia Dalmatiae per s. romanam ecclesiam archipraesulatus primatum teneat in sua metropoli spalatensi, edicere vult veritatem, quod a temporibus, quorum nulla extat memoria, in civitate Traguriensi sedes viguerit Cathedralis, quam b. Laurentii fovent merita et patrocinia, cui ab eisdem temporibus extitit subiecta ecclesia et clerus castri et oppidi Sibenicensis, ut patet ex pontificum documentis et totius viciniae acclamationibus. Contra quos Sibenicenses propter renitentiam suam episcopus Tragur. Columbanus excommunicationis sententiam fulminavit. Cui tamen illi non paruerunt, sed ad sedem apostolicam appellarunt, quam appellationem a duodecim annis et ultra sunt minime prosecuti, obsequium ultro quoque denegantes et Paulum Ungarum in episcopum praeficientes. Quem tamen ad petitionem Sibenicensium ipse archiepiscopus in principio consecrare noluit sed postea seductus, formidans personae suae, petitioni adhaesit. Firminus autem legatus

apostolicus factum cassavit. Perhibet itaque de novo testimonium quod castrum Sibenicense semper et ab olim pertinebat ad episcopatum Traguriensem.

Lucius: Mem. di Trau, p. 220. Farlati: Illyr. Sacr. III. p. 291.

MCDIV. **Arbi.** *1287. 27. Maii.* Gregorius episcopus Arbensis, cum monasterium Monialium s. Joannis Evangelistae in civitate Arbensi remanserit vacuum contulit idem cum toto ambitu suo fratri Jacobo de Padua, gvardiano fratrum Minorum de Arbo, jure omnium fratrum Minorum provinciae Slavoniae. Praesentibus Marco Michaeli comite, Gvidone vicecomite, Matthaeo judice, Clemente de Cinano, et Jacobo notario ac multis aliis.

Farlati Illyr. Sacr. T. V. p. 243.

MCDV. **Zagrabiae.** *1287. 1. Septembris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod constitutis in eius praesentia ab una parte comite Elya et magistro Petro servientibus nobilis viri Stephani bani, filii comitis Stephani, nomine eiusdem domini sui, ab altera vero Dragnan filio Herne, Hercuk filio Obrad et Wolk filio Jako de Gradneh. Item Brathk filio Petk, Gordoua filio de Wydozlov et Wolkoy filio Guduzlov de Germanichi nobiles de Brochina, dictus Draguan cum suis, terram suam haereditariam Graduch; item Brathk cum suis, terram suam haereditariam Germanigy (alias Jurmanigi) nuncupatam confessi sint, vendidisse praefato Stephano bano pro sexaginta marcis denariorum Zagrabiensium. Meta autem terrae incipit in valle Cobyldol iuxta fluvium Brochina. Inde pervenit ad montem Wyher Dobrostyn. Inde tendit ad fluvium Gollobinik. Inde per magnum spatium ad fluvium Behow, et per varias metas ad priorem. Alterius autem medietatis terrae tendunt metae per varias metas arboreas ad fluvium Brochina, inde ad fontem Woloych, inde ad desolatam vineam Malsset et in fluvium Bruznyk, inde ad fluvium Zuynech, inde in vallem Cobyldol. Meta autem terrae Germanigy incipit iuxta silvam Tolazluachelou tendens de fluvio Bruznyk et per varias metas super fontem Petyn, inde ad vineam pertinentem ad Grangiam abbatis de Brochina, inde per viam Klanch ad rivum Petyn, inde ad montem Goriche, inde ad paludem, inde ad vineam ecclesiae s. Martini de Brochina, ad fluvium Brochyna ubi rivus Torbochyn cadit in eundem, inde per viam ad fluvium Blagosugy et super Lokowischa ad metam priorem.

Orig. membran. In actis per banum Khuen-Hedervary ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1533. N. 15.

MCDVI. **Venetiis.** *1287. 11. Septembris.* Friderico, Joanni et Leonardo comitibus Veglae iniungitur ut usque ad festum nativitatis Domini exolvant pro regaliis solidos novem grossorum, minus quarta unius grossi, pro anno 1285.; item libras ducentas pro a. 1286. sub poena quinque librarum, quae executione quoque adigentur.

Ljubić: Mon. I. p. 143.

MCDVII. **Zagrabiae.** *1287. 6. Octobris.* Antonius episcopus Zagrabiensis notum facit, quod cum in ecclesia Zagrabiensi mansionariorum seu praebenbendariorum sacerdotum esset raritas, tempore Thimothaei praedecessoris eius, nonnuli ex canonicis dum viverent, aliqui in sua ultima voluntate, volentes providere huiusmodi defectui, de bonis suis praebendarios ad officium chori

et missae B. V. disposuerunt, ac eisdem in possessionibus et vineis, curiis et aliis bonis ad sustentationem praebendae nomine ordinarunt. Decedentibus autem ipsis, praebendas vacantes iidem canonici ab initio contulerunt, postea autem episcopus Thimotheus in suam collacionem assumpsit, ex qua collatione turbabantur canonici per ipsos sacerdotes praebendarios, qui dicebant nichil iuris in eos habere, insultantes canonicos per suam elationem, denegantes eis obtemperare in ipsis divinis exequendis. Volens igitur episcopus scandala removere, decrevit in pleno capitulo, ut deinceps sicut canonici prius usi fuerant in collatione praebendarum utantur et dein pleno iure.
Tkalčić: Mon. Hist. I. p. 219.

MCDVIII. **Zagrabiae.** *1287. 13. Octobris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod nobilis vir comes Joannes filius Arlandi de genere Agha, confessus sit oraculo vivae vocis se particulam terrae haereditariae sub Podgradia, contiguam aquae Zavae, cum loco, quem olim beatus Martinus vitam colens heremiticam inhabitasse refertur, et cum capella sub honore gloriosae Virginis ibidem constructa, circa quam etiam in concavitate cuiusdam ardui montis constructum est altare sub titulo praefati sancti Dei, cum montibus, campis, nemoribus, aliisque pertineniiis, contulisset et assignasset monachis ordinis Cisterciensis, investiens fratrem Johannem tunc abbatem de insula s. Jacobi, volens praedictum locum divino officio per fratres dicti ordinis decorari, conferens abbati et fratribus facultatem claustrum et grangiam secundam morem professionis construendi. Addidit etiam locum pro aedificando molendino in rivulo per vallem Podgradia decurrente (Sutiska). Astiterunt nobiles viri Nicolaus et Achk, fratres dicti comitis Johannis carnales, ratificantes collationem. Meta autem terrae incipit in praenominata valle a quadam petra iuxta vineolam dictae capellae, inde per montes et metas arboreas ad foveam quandam, et directe descendit ad locum ubi aqua Crapina cadit in Zawam. Descendens per Zawam versus meridiem in magno spacio venit ad insulas sitas in medio Zawae et in fine extremae exit de Zawa in nemus et venit ad viam ducentem ultra Zawam, per quam venit ad paludem quandam, et per campum ad locum Pravischa situm circa viam magnam, per quam procedens versus occidentem venit ad locum ubi rivulus praenotatus cadit in Zavam, per quem rivulum ascendens per vallem versus septemtrionem supradictis capellae, loco et terragio collatis fratribus a sinistris, venit ad priorem metam.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 220.

MCDIX. *1287.* ..... Banus totius Slavoniae memoriae commendat, quod **Mark** filius comitis Pousa pro fratre etiam suo carnali Iohanne exhibuerit litteras patentales capituli Chasmensis (!) continentes quod in privilegio regis Ladislai et in privilegio ... filii ... et in patentibus litteris Petri bani per magistrum Gurch fratrem comitis Pousa exhibitis vidissent plenius contineri, quomodo idem rex Ladislaus ipsum magistrum Gurch et comitem Pousa, fratrem suum, nec non universos populos eorum in Crisiensi et Simigiensi comitatibus ex ista parte Drawae, videlicet in Wrboua, Charaburda et Rascina, pro gratuitis et meritoriis servitiis eorundem a iudicio et iurisdictione comitis Crisiensis et a collecta septem denariorum, quae ratione lucri camerae annuatim exigi consvevit, perpetuo duxerit eximendos, reservans eos solum-

*

modo iudicio bani totius Slavoniae. In nullo itaque articulo praesumat eos comes Crisiensis iudicare. Confirmavit etiam capitulum se a Junus comite Crisienei recepisse litteras continentes in se privilegium Belae regis sub aurea bulla super relaxatione collectae septem denariorum eidem Gurch et Pousa concessum.

Orig. perg. in mea collectione.

MCDX. *1287.* Ladislaus IV. rex statuit privilegialiter quatenus mercatores de Slankamen et de Zemlin monialibus veteris Budae aliquod tributum solvant.

Fejer: Cod. dipl. T. V. vol. III. p. 392.

MCDXI. *1287.* Capitulum Zagrabiensis ecclesiae notificat, quod magister Ratolth, filius Lorandi bani, nomine etiam fratris sui Mathiae, terras Peed et Stuprische in districtu de Gora existentes sibique conterminantes, cum designatione metarum pro 400 marcis Stephano bano et ejus haeredibus vendiderit.

Ex actis per banum Khuen-Hedervåry ex archivo regni ablatis N. R. A. Fasc. 925. Nr. 9.

MCDXII. **Jaderae.** *1288. 12. Januarii.* Temporibus Johannis Danduli, ducis Venetiarum, Andreae Gausonii, Jadrensis archiepiscopi, Jacobi Theupoli comitis, Lampridius filius olim Pauli de Lampridio, civis Jadrensis, fatetur, quod a Drando et Costa de Cotopanga et Cyuetta, civibus Jadrensibus receperit in praesentia Johannis de Cuetisscia, abbatis s. Crisogoni de Jadra, libras Veneticorum parvorum mille in pecunia numerata, quam investiret in carnibus porcinis et post venditiorem Venetiis, praetactam pecuniam restituere promisit. Testibus Pedegino, Damiano et Steanco murario.

Ex mea antiqua collectione.

MCDXIII. **Dubicae.** *1288. 7. Martii.* Radizlaus banus totius Slavoniae significat, quod cum terram Tympor, sitam iuxta fluvium Wn, post obitum ipsius Tympor, fratri suo Dionisio bano bonae memoriae rex contulisset et postmodum mediantibus instrumentis regiis eidem Radizlao remansisset, quam per plura tempora pacifice possidebat, nemine contradicente, tandem frater Jacobus abbas et conventus ecclesiae Toplicensis praesentarunt super ipsam terram litteras regis, quibus vivis eandem terram ecclesiae Toplicensi restituit.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 221.

MCDXIV. **Budae.** *1288. 27. Martii.* Ladislaus IV. rex nofum facit civibus de monte Grecensi, quod Stephanus banus totius Slavoniae coram eo constitutus, palatium suum, quod habet in castro Grecensi, dederit et contulerit Gilioni comiti concivi eorum pro servitiis sibi impensis, mandat ergo ut ipsum palatium Gilioni assignare debeant.

Tkalčić: Mon. civit. Zagr. T. I. p. 60.

MCDXV. **Braciae.** *1288. 3. Aprilis.* Temporibus Johannis Dandulo, ducis Venetiarum, et nobilis ac potentis viri Roberti Quirini, potestatis insularum Pharae et Braciae, orta questione inter Clementem Grubissae et Mixam Petranich de insula Braciae super terram Dobro Zirje, nobilis vir Franciscus

Polani miles et vicarius in Bracia praefati potestatis Roberti una cum suis iudicibus et nobilibus Cherusio, Obelgano, Dobreza et Ceprigna Prodani adiudicavit dictam terram esse Mixae Petranich, in praesentia Mathaei Jurjevich, Climpsae Dobranich nob. de Bracia et Pauli Osoris nobilis de Phara. Crasovius filius Petri de Spalato scriba com. Braciae scripsit.

Cicarelli: Osservazioni sull isola della Brazza, p. 112.

MCDXVI. **Firmii.** *1288. 2. Junii.* Ad mandatum Johannis de Guidonibus de Mutina, potestatis civitatis Firmi, leguntur coram congregato consilio litterae Nicolai Quirini, comitis Ragusii et totius communitatis eiusdem, in quibus per suos nuntios petunt ut antiquus amor et amicitia inter ambas civitates conservetur, quam petitionem erga postulationem ipsorum Firmensium iidem libenter confirmarunt. Victor Bonacursi notarius scripsit.

Ljubić: Monumenta I. p. 157.

MCDXVII. **Budae.** *1288. 8. Julii.* Ladislaus IV. rex significat, quod Nicolaus banus, filius Stephani bani, pro se et pro magistro Paulo fratre suo, palatium eorum desolatum quod habent in castro novi montis Grech, quodve Stephanus banus frater ipsorum comiti Gilion contulerat, eidem reliquerunt perpetuo possidendum, quam collationem rex ratam habet.

Tkalčić: Mon. civit. Zagr. T. I. p. 61.

MCDXVIII. **Viterbii.** *1288. 4. Augusti.* Nicolaus IV. papa mandat fratri Michaeli de Jadera, ministro ord. fratrum Minorum in Slavonia ut Judaeos in terris et locis in quibus habitant, generaliter et singulariter convocando, semel et pluries, et totiens repetitis instantiis, quoties proficere putaverit, praedicationibus, monitis et discretis inductionibus, evangelicis doctrinis informans, ipsos studeat ad viam reducere claritatis, ut renati fonte baptismatis reluceant in lumine vultus Christi.

Fabianich: Storia dei frati minori. I. p. 417.

MCDXIX. **Venetiis.** *1288. 9. Augusti.* Cum commune Cattari, communi Ragusii debitum suum pro accepto sale per plures annos non solverit, capta fuit pars in maiori consilio, quod nullus homo de Venetiis, nec in Venetiis nec in Ragusio possit facere credentiam de aliquo mercato alicui homini de Cattaro, nec ullus possit ire Cattarum cum sale nec mittere, cum per pactum commune debeant Veneti habere amicos Ragusinorum pro amicis et inimicos pro inimicis.

Ljubić: Mon. I. 146.

MCDXX. *1288. 9. Augusti.* Capitulum b. Michaelis de Ferreo castro significat, quod Nicolaus banus filius Stephani bani ab una parte et Johannes palatinus ab altera in possessionibus suis tale concambium duxerunt faciendum, nempe idem Nicolaus banus castrum suum Egurvar cum pertinentiis universis dabit Johanni palatino perpetuo possidendum, e converso autem dictus palatinus in concambium dabit castrum suum Polosnicha cum omnibus pertinentiis in comitatu Garygh praedicto Nicolao bano. Obligaverunt se etiam possessiones in alterutrum mutuatas medio tempore conservare donec Nicolaus banus duos nobiles, unum ultra Dravanum et alium ab ista parte Dravae et testimonium Chasmensis ecclesiae; Johannes vero palatinus similiter duos nobiles unum ultra

Drauam et alim ac ista parte Dravae ac hominem capituli Castri ferrei super praefatas terras mutuatas adduxerint, qui concambium coequabunt.

Ex archivo comitum Festetić Kesthely. Cod. dipl. patrius. V. p. 70.

MCDXXI. **Reatae.** *1288. 18. Augusti.* Nicolaus IV. papa accepta relatione quod dux et commune Venetorum ad occupationem bonorum et jurium Aquileiensis ecclesiae manus avidas extendentes, Parentium, Enonensem et Justinopolitanam civitates, ac sancti Laurentii Montanae, et Gresignanae, Pirani, insulae Muglae aliaque nonnulla castra, terras, villas et loca in Istriae partibus constituta, quae ad eandem ecclesiam pertinere dicuntur, per violentiam occuparunt et occupata detinent patratis multis injuriis patriarche, episcopi Tergestini et aliorum episcoporum et vasallorum populis, ex quo gravia discrimina, discordiae et gverrae exortae sunt, missis igitur monitoriis suis litteris duci et communi Venetorum, mandat archiepiscopo Ragusino quatenus pro apostolicae sedis reverentia personaliter se conferat Venetias et ducem et commune ad restitutionem seu revocationem stipendiariorum seu armatorum faciendam, utque ab omnibus novitatibus, incursionibus et insultibus abstineant, eos moneat et inducat, si opus fuerit etiam per latam censuram compellat. Si vero de civitatibus, castris etc. jus aliquod se habere contendunt, compareant per procuratorem idoneum coram sede apostolica, cum papa paratus sit exhibere ipsis complementum justitiae.

Ex Bullario Ragusino Ms. p. 247.

MCDXXII. **Reatae.** *1288. 31. Augusti.* Nicolaus IV. papa Joannem de civitate Ragusii canonicum Concordiensem instituit, canonicamque praebendam ei tribuit.

Ex Bullario Ragusino. Ms. p. 55.

MCDXXIII. **Reatae.** *1288. 26. Septembris.* Nicolaus IV. papa scribit episcopo Nonensi, abbati s. Chrisogoni Jadrensi et archidiacono Spalatensi, quod capitulum ecclesiae Morinensis (Morigne) in Dalmatia, (quod apud ecclesiam castri Sibenicensis, dioecesis Morinensis residere dicitur) petitione monstrarunt, quod olim civitate Morinensi a scismaticis Graecis destructa, bonae memoriae Morinensis episcopus et capitulum et clerus, se ad castrum Sibenicense (quod propinquum dictae civitati fuisse dignoscitur) transtulerunt, dictusque episcopus ad quoddam monasterium positum in villa Tragurio recessit et ibidem vitam clausit. Et cum ecclesia Morinensis post obitum episcopi multo tempore vacavisset, capitulo non curante de Praelato, clerici villae Tragurii praetendentes jus eligendi episcopum ad se pertinere, elegerunt episcopum, et successivis temporibus, licet capitulum Sibenicense se jus electionis exerceret, praefati clerici Tragurienses quosdam alios elegerunt, qui ab eis vocabantur Tragurienses electi, quos metropolita eorum de facto confirmavit et consecravit. Demum autem capitulum Morinense seu Sibenicense Leonardum Faletro plebanum ecclesiae s. Angeli de Venetiis in suum episcopum concorditer elegerunt, sed Gregorius, qui ultimo fuit a clericis Traguriensibus electus et per metropolitam confirmatus et consecratus, administrationi episcopatus temere se ingesserit, ex quo inter Tragurium et Sibenicum gravis discordia exorta est, quare capitulum Sibenicense supplicavit Pontifici ut eis ius eligendi episcopum humiliter tribueret. Pontifex igitur mandat supradictis ut tam Gregorium et Leonardum

quam et clericos villae Traguriensis ex parte ejus peremptorie citare curent ut infra sex mensium spatium cum omnibus actis et munimentis apostolico se conspectui repraesentent.

Farlati: Illyr sacr. T. IV. p. 456.

MCDXXIV. *1288. 30. Septembris.* Capitulum ecclesiae Zagr. notum facit, quod cum duos concanonicos ad instantiam Mirozlai filii Herchuk tunc infirmitate praepediti, sani tamen mente, nec non fratrum Firmini prioris et Petri procuratoris Heremitarum domus B. Virginis prope Zagrabiam, misissent ad eundem. Idem Miroslaus consentientibus Micula filio suo, ac Jelen' filio Wros tunc maiori villae Grechensis pro domina consorte sua Margaretha nepte dicti Mirozlai, particulam terrae de Blyzna, Crathkidol vocatam et aliam ei adiacentem donavit domui conventui Heremitarum. Quarum meta prima incipit ab ortu solis iuxta viam magnam et per eandem versus occidentem venit ad terras castrenses Rados filii Gerdeskh, et Gerdizlai filii Gerdozlai. Inde versus meridiem per fossatum antiquum venit ad vineam Gan Latini et pervenit ad viam veterem ad lapidem album et per varias metas venit ad priorem.

Tkalčić: Mon. civit. Zagrab. I. p. 61.

MCDXXV. **Reate.** *1288. 1. Octobris.* Nicolaus IV. papa audiens, quod in civitate Paduana quaedam nephanda et horrenda statuta contra clerum civitatis et dioecesis Paduanae sancita sint, quibus multimodis offensis, injuriis, contumeliis et periculis mortis exponitur, mandat archiepiscopo Ragusino quatenus ad civitatem praedictam se conferat et potestatem ac communitatem stricte moneat ut mandatis per litteras sedis apostolicae acceptis, satisfaciant.

Ex Bullario Ragusino Ms. p. 39.

MCDXXVI. **Tragurii.** *1288. 18. Octobris.* Nobilis miles Racinaldus Georgei de civitate Firmana, potestas civitatis Traguriensis, de consensu generalis consilii civitatis Tragurii in palatio civitatis, voce preconis et sono campanae congregati, ordinaverunt Dessam Amblasii syndicum ad fideiussionem et obligationem statuendam de quinque millibus librarum denariorum parvorum Veneticorum pro parte dicto communi contingenti de sexcentis libris illius anni quo contiget Almissium exire sub dominio et de dominio ac potestate dominorum Pauli bani, comitum Georgei et Mladeni, et haeredum eorum pro ipso Paulo et dictis comitibus, Giliolo de Sannino notario, sindico et procuratore ducis et communis Venetiarum stipulanti et recipienti pro dicto communi Veneto, quod praedicti Paulus banus, comites Georgeus et Mladenus attendent et observabunt pacem et pacta facta cum dicto syndico d. ducis sub poena quinque millium librarum denariorum Venetorum parvorum et in dicta quantitate obligandum dictum commune et cives dictae civitatis, et non ultra, ac etiam ad stipulandum et recipiendum nomine communis stipulationes et obligationes a praedictis Paulo bano et comitibus Georgeo et Mladeno et hominibus de Almissio, quod ipsi in solidum conservabunt omni tempore dictum commune Tragurii a duce et communi Venetiarum de dictis obligationibus et quibuscunque aliis factis

Lucius: Mem. di Trau p. 121.

MCDXXVII. **Anconae.** *1288. 20. Octobris.* Pactum factum inter homines de Ancona et de Jadra per nobilem Michaelem Michusii, civem Jadrensem, sindicum dicti communis nomine ipsius, et per Vincentium s. Mariae clericum et Jadrae notarium, ex una parte ac d. Bonagiunta Vitalem camerarium et

civem de Ancona sindicum dicti communis ex altera, volentes ipsum commune et singulares ipsorum cives ad veram pacem et concordiam reducere, devenerunt ad haec pacta: Quod omnes Anconitani tractabuntur per commune Jadrae amicabiliter, et quod possint sani et naufragi morari ac redire in quolibet portu Jadrae libere et absolute cum omnibus suis rebus, et posint emere et vendere sine aliquo datio, salvo alboratico in portu Jadrae. Hoc ipsum e converso Jadratini in Ancona. Item de sale, quod possint secure portare, dum portent in Racanetum vel inferius versus Trontum et Senegaliam et superius versus Ariminum, similiter Anconitani possunt libere detrahere salem de portu Jadrae ubilibet deferendum. Item quod Jadratini possint extrahere de Ancona bucticellas. Item si venerint Jadriani vel Anconitani per fortunam cum vino in eorum portum vice versa, quod unus custos ponatur expensis dicti vini etc.
Makušev: Mon. hist. Slav. merid. I. p. 98.

MCDXXVIII. *1288.* Elisabeth maior regina Hungariae notificat, quod cum magistrum Jacobum filium Ponyth de genere Buzad, quidam de baronibus, capitales inimici eiusdem, ei frequenter et assidue accusassent, non debita fidelitate ei et filio ejus d. regi in legationibus eius quando ad partem meridionalem duxerat eum transmittendum servivisse, idem regina praedictorum baronum consiliis et verbis frivolis aquiescens, totam suam collationem, videlicet villam Chechy et tres villas Dobza in comitatu de Segusd, duas villas Ouoche et Berzenyche in comitatu de Posega existentes ab eodem revocaverat, quia etiam tauarnicum reginalem Paulum fecerat interimi. Sed postquam de omnibus certocertius fuerat experta, resciens quod haec omnia ex odii fomite contra eundem fuerant exorta, ut eum a servicio reginae sub malo zelo possint separare et licet dictus Paulus merito fuerat interfectus, uxori et agnatis eiusdem Pauli secundum sententiam baronum satisfecit. Unde attendens totam ipsius fidelitatem et servitia quae reginae a longo tempore impenderat, villam Chebi tres villas Dobza et villas Berzeniche et Ovacha restituit ei ex voluntate filii sui regis. Datum per manus magistri Laurentii praepositi de Posega, aulae reginalis vicecancellarii.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. Cont. IV. 312.

MCDXXIX. *In* **Ivanich.** *1288.* Joannes episc. Zagrabiensis significat, quod Abbatissa et Moniales de Iwanich humiliter supplicarunt privilegium Stephani quondam episcopi Zagr. pro eis renovari. Cui petitioni inclinatus, privilegium ipsum (de a. 1246) confirmavit.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 223.

MCDXXX. *1288.* Capitulum eccl b. Petri de Posoga notificat, quod Gregorius comes filius Zaida confessus sit particulam terrae suae Jelseuch iuxta terram comitis Nicolai adiacentem pro debito octo marcarum, quibus Zaidae filio comitis Mathiae tenebatur, eidem Zaidae vendidisse in perpetuum. Cuius terrae prima meta incipit super Oriauicha potoka, transita via ascendit ad Crisna glava, inde descendit ad terminos terrae Hursouch et ibi per quoddam mege in latere Byrch tendit versus meridiem, flectitur per vallem quae dividit a Nicolao filio Hrank, eundo cadit in Oryauicha, et per magnum Oriauicha venit ad priorem metam.
Ex archivo camerali Budensi. — Wenzel: Cod. dipl. Arpad. IX. 489.

MCDXXXI. **Nonae.** *1289. 3. Februarii.* Temporibus Ladislai IV. regis et ven. Marci episcopi Nonensis et Pauli incliti bani maritimi ac Georgii comitis nec non Mladeni potestatis Nonae. Gregorius filius olim Berizlai fatetur se donasse Rocco filio Kerzeuani unum gonayum et dimidium terrae suae prope Wartu extra vineam suam, cui ex austro vinea Radoslay Bermechevig a meridie vinea Kerzevani Couachevig, a borea vinea Dobre habitatorum Jadrae, pro qua donatione dedit illi pro talione solidos triginta. Coram testibus Bugno Georgio, Moysia Stepkonik, nunc judicibus, Hrancio Bratoslauig et Stephano Lucae. Druzina filius Johannis examinator manum misit, Petrus Nonensis notarius scripsit.

Ex mea antiqua collectione.

MCDXXXII. **Zagrabiae.** *1289. 14. Febr.* Johannes episcopus Zagrabiensis notum facit, quod cum fratres canonici et totum capitulum ecclesiae Zagr. magistrum Andream iudicem curiae eius super quadam insula inter Zawam et Zawicham, quae fuit quondam cuiusdam Lelchech, convenissent, dicentes ipsam insulam ad proprietatem ipsorum pertinere et eandem per sententiam sibi adiudicari postularent, agnoscens episcopus veritatem assertionis et plenum ius eorum, restituit eis dictam insulam. Datum per manus magistri Gogani lectoris ecclesiae Zagrab. et magistri notariorum episcopi.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 224.

MCDXXXIII. **Curanae.** *1289. 2. Martii.* Bartholomaeus filius Alexandri Veronensis notarius transumit quoddam instrumentum ex delegatione legati et manu Joannis filii condam Gentilis notarii roboratum, quo Andreas Causonus canonicus Paduanus usus est coram Bouentino archipresbitero Paduano summi Pontificis delegato in causa quae vertebatur inter Bonaventuram archiepiscopum Ragusinum seu Joannem de Malumbrii eius procuratorem pro eo, et Andream Causonum ex altera parte.

Ex Bullario Ragusino Ms. p. 410.

MCDXXXIV. **Pharae.** *1289. Mense Martio.* Tempore Joannis Dandoli ducis Venetiarum, patris Duymi episcopi Pharensis, nob. viri Bertuzzi Dauro potestatis Pharae et Brachiae, suorum judicum Bogdano, Mixe Petri, et Desilao Mixe in consilio maiori Pharae congregatis, est conquestus Prodanus abbas monasterii s. Silvestri de Busi, quod aliquos ex illorum falconibus, quorum insula illa ferax erat, per venationem furtim abreptos emerant Farienses. De sententia igitur totius consilii decretum est ut falcones accepti, per illos qui emerunt, restituantur eidem abbati, nec deinceps aliquibus possessionibus dictae insulae Busi molestari debeat a communi Pharae nec ab aliqua persona.

Farlati: Illyr. Sacr. T. IV. p. 249.

MCDXXXV. *1289. 7. Aprilis.* Praesentibus nobilibus viris Tharabotto de Tharabottis Spalatensi potestate, Jurissa filio Radoy, Petro filio Nicolai, et Simone Siculi Sibenicensis et aliis pluribus testibus, nobilis vir Cepregna iudex Sibenicensis, praesentavit Francisco notario Spalatensi ex parte Marcelli episcopi Nonensis et Joannis abbatis s. Grisogoni Jadrensis, ac Jacobi archidiaconi Spalatensis domini Nicolai IV. papae judicum delegatorum in questione Traguriensium et Sibenicensium, quoddam exemplar citationum factarum ... episcopo Traguriensi, et nobili viro Leonardo Faletro Siben. electo,

per praedictos executores clausum et sigilatum tribus sigilis, dicendo et protestando, quod placeat d. Francisco scribere facere totum illud, quod continetur in exemplo praedicto, quod fuit exemplum citationis. Venerabilis d. Jacobus archidiaconus Spalatensis praesentavit d. Gregorio episcopo Traguriensi litteras tribus sigillis sigillitas, Marcelo episc. Non., Joannis abbatis et Jacobi archid. sonantes fratri Gregorio episcopo Traguriensi, et Leonardo Faletro plebano s. Angeli de Venetiis, Morinensi ac Sibenicensi electo ac clericis Traguriensibus. In quibus eis communicavit litteras Nicolai IV. papae, huius tenoris: (Vide Doc. MCDXXIII. 26. Septembris 1288.) In sensu itaque mandati Pontificii citati sunt praedicti Gregorius et Leonardus per ipsos delegatos, ut per se vel per procuratores suos compareant Romae.

Lucius: Mem. di Trau. p. 124.

MCDXXXVI. **Venetiis.** *1289. 14. Maii.* Astantes coram Petro Gradonico duce Venetiarum et ejus consilio nobiles viri Pasqua de Varicassso et Domaldus de Sadolino cives Jadrae, procuratores et actores egregii viri Pauli Breberiensis bani et eius fratrum comitis Georgii et comitis Mladini solemniter iniverunt et firmaverunt puram et firmam treugam usque ad tres annos completos cum magnifico duce et communi et hominibus Venetiarum, promitentes, quod nec per se nec per suos homines aut homines Almissi offendent vel offendi facient, ducem et Venetos.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. p. 500.

MCDXXXVII. **Jaderae.** *1289. 26. Maii.* Jacobus archidiaconus Spalatensis, Nicolai IV. papae judex delegatus, in questione Sibenicensi et Traguriensi, mandat magistro Francisco notario civitatis Spalatensis, cum ille ad preces suas confecisset duo instrumenta in quaestione praedicta, que non sunt ipsius verum Romanae ecclesiae et summi pontificis, et ipsa non modicum defectiva sint, ut praedicta instrumenta secundum exemplum quod ei mittit, conficere et emendare curet.

Farlati: Illyr. Sacr. T. IV. p. 458.

MCDXXXVIII. **Zagrabiae.** *1289. 29. Maii.* Johannes episcopus Zagrabiensis notum facit, quod cum per infidelitatem Ugrini condam castellani de Garig dictum castrum ab ecclesia fuerit alienatum et de dicto castro per depredatores in toto episcopatu incredibilia damna sint illata. et comitatus eius Chasmensis intrinsecus et extrinsecus sit bonis omnibus spoliatus, hominibus occisis, detruncatis et captivitatis. Quocirca eundem Ugrinum omnibus possessionibus in episcopatu constitutis sententialiter decrevit spoliari; de quibus unam, quae quondam Jula filii Voynich sine herede decedentis, quam ipsi Ugrino contulerat in comitatu de Iwanich sitam, dedit et donavit comiti Gardino tam titulo donationis quam venditionis, cum idem comes pro necessitatibus arduis dederit ei 30 marcas singulas cum singulis quinque pensis computando.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 225.

MCDXXXIX. *1289. 11. Junii.* Ladislaus IV. rex notificat, quod nobiles viri Johannes Leonardus et fratres eorum, filii comitis Wyd de Vinodol, Modrus et Vegla, missis ad eum procuratoribus suis petierunt ab eo ut possessiones eorum, villas, praedia, insulas, castella etc. jura patronatus ecclesiarum de Corbavia et de Scenya, quae et quas ex collatione regum posse-

derunt, confirmare dignaretur. Rex igitur attendens servitia eorum et praedecessorum, et obsequia eorum gratuita quae in receptione nuntiorum eius ad curiam Romanam et ad Karolum regem Sicilae et filios suos, cognatos regis, destinatorum hospitalitatis gratiam impendendo non sine magnis eorum sumptibus impenderunt, universas eorum possessiones etc. de Corbavia et de Segna, quas a regibus praedecessoribus et Stephano patre eius legitime obtentas habent, eisdem Johanni, Leonardo et filiis eorum duxit confirmandas. Datum per manus Gregorii episcopi chenadiensis aulae cancellarii.

Orig. in actis per banum Khuen-Hedervàry ex archivo regni Croatiae ablatis. N. R. A. Fasc. 316. n. 5. Extitit quoque in archivo com. Frangepani in castello Porpetto Friuli N. 8.

MCDXL. **Budae**. *1289. 17. Junii.* Ladislaus IV. rex significat, quod intuitis servitiis filiorum Petri, nepotum Kuchuna, quae ei in omnibus regni negotiis fideliter impenderunt, eis terram Nicolai filii Mikula sine haerede decendentis in comitatu Rewche (Rovišće) existentem contulerit.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. p. 550.

MCDXLI. **Tragurii.** *1289. 3. Julii — 16. Decembris.* Die 3. Julii statutum fuit in consilio generali communitatis Traguriensis, quod mittantur bano petenti 100 homines, armati per X. dies et solvantur eis ad rationem solidi tres pro die et detur eis farina de communi. — Die 18. Augusti mittantur bano tres barchae armatae cum octo hominibus in qualibet barcha. — Die 17. Sept. Mittantur comiti Mladino et fratribus quatuor salmerii vini et unus peponum. Armentur sex barchae pro qualibet unus nobilis pro capitaneo et unus nauclerus. — 23. Sept. Armetur una galeota pro nuptiis bani et ponatur collecta. 23. Novembris custodiatur galeota communis. — 16. Decembris. Mittantur bano in Lesina 40 homines.

Lucius: Mem. di Trau p. 131.

MCDXLII. **Venetiis.** *1289. 23. Julii.* Captum fuit in maiori consilio, quod Marinus Superantio iturus comes Jadram possit tenere secum Joannem de Parma pro socio.

Ljubić: Mon. I. p. 147.

MCDXLIII. **Tragurii.** *1. Augusti. 1289.* Stephanus Ugerii civis Anconitanus, potestas Traguriensis, et quatuor sapientes determinant et XV. sapientes homines approbant, quod captivi, qui detinentur in carcere communis, una cum Luca et Daniele, possint exire si volunt, sed debeant parere et obedire mandatis potestatis, judicum et rectoris sub conditionibus: quod statim dum detracti fuerint de carcere, promittere debeant et jurare, stare et morari quatuor annis continuis Anconae, hoc excepto, quod cum licentia potestatis Anconae dictis quatuor annis ad quascunque partes ire possint ad lucrandum, praeterquam ad partes Dalmatiae. Completis autem annis quatuor, debeant habitare filii Jacobi Decii in Jadra, filii Petri Domatii in Arbi, residui vero in Fara temporibus vitae eorum, cum omnibus de eorum familia. Item quod nullo modo praesummant realiter vel personaliter offendere aut damnificare aliquem de Tragurio, aut aliquam proditionem aut machinationem contra civitatem facere, et si contrafacerent aliquibus dictorum, cadant qualibet vice in poenam. Et pro his firmiter observandis dabunt securitates bonas de trecentis marchis

argenteis de Spaleto, de ducentis marchis argenti de Briberio, de 200 m. arg. a d. comite Zanne de Vegla, de 200 m. arg. de Jadria et de 200 m. arg. de Sibenico et de 200 marchis de Tragurio. Cuis poenae, si contra factum fuerit pro qualibet vice applicetur medietas denuncianti, et alia medietas communi Traguriensi, et dampnum patientis emendetur.

Lucius: Mem. di Trau p. 127.

MCDXLIV. **Kopornuk.** *1289. 8. Septembris.* Nicolaus palatinus et comes Simigiensis commendat memoriae, quod magister Buzad, filius Chak bani, pro se et Friderico fratre suo coram eo constitutus, monasterium ipsorum in honorem B. M. V. in Royk fundatum simul cum possessionibus et populis ipsius, comiti Achus cognato suo ad conservandum commiserit et defendendum tam contra filios Chak bani quam alios quoslibet de ipsorum generatione.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. 5. p. 484.

MCDXLV. **Zagrabiae** *circa. 1289. 15. Septembris.* Ladislaus IV. rex mandat nobilibus et universis hominibus de Berzencze, cum ille comitatum eundem Timotheo episcopo Zagrabiensi sicut primitus ita et nunc reliquerit, quatenus omnia jura et proventus ex parte eorum de commitatu Berzencze debitos, officiali ipsius episcopi sine diminutione et fraude eo modo persolvant, quemadmodum tempore domini Belae ducis fratris eius ministrare consveverant.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol 5. p. 484.

MCDXLVI. **Cathari.** *1289. 9. Octobris.* Ecclesiam beati Nicolai mirabili modo depictam ad honorem et laudem dei et dicti beati, vir nobilis Tryphon Balduinus de Dragonae et filii sui Drago et Germanus fundaverunt, haereditaverunt et consecrari fecerunt de sua propria substantia. Admodum rev. domino Domnio episcopo Catharensi et suo capitulo donant dictae ecclesiae omnes possessiones suas circa ecclesiam dictam, scilicet vineas, zardinos et hortos pro remedio animarum suarum. Actum in praesentia episcopi et sui capituli et totius populi civitatis. Thomas de Firmo, Cathari notarius, scripsit et roboravit.

Ex collectione Ms. Papafavae.

MCDXLVII. **Zagrabiae.** *1289. 21. Cctobris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notum facit, quod Mark filius Martini pro se et fratribus Gregorio et Demetrio, item Dersk filius Mortunus pro se et fratre suo Andrea, nobiles de genere Rata, confessi sunt se vendidisse Nicolao filio Arlandi pro domino ejus nobili viro Stephano bano, filio comitis Stephani, terram suam Drozgometh iuxta fluvium Maya pro viginti marcis. Cuius meta incipit in latere montis Cupka goricha, inde per varias metas arboreas et terreas, per montes et valles cadit in fluvium Cocochevez et in fluvium Maya.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 226.

MCDXLVIII. *Circa 1289.* Ladislaus IV. rex scribit fidelibus suis Endre filio Lothar, et Gregorio filio Pak, parte pro Martini filii Wyduzlav et Bank filii Petruzlav jobagionum castri Simigiensis, quod Opoy ipsos destruxisset et terram ipsorum Necech indebite occupasset, inde cum rex dictam terram ipsi Opoj conferre non velit, mandat quatenus orfanos Martinum et Bank in terris ipsorum conservent.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. IX. 554.

MCDXLIX. *1289.* Ladislaus IV. rex notificat, quod Endre, Dionisius et Lothardus filii Lothardi de denere Gutkeled petierunt, ut collectam populorum suorum in comitatu Wlko, marturinarum videlicet, septem denariorum et victualium, quae vulgariter Zalusina nuncupatur, eisdem relaxare dignaretur. Rex igitur consideratis servitiis eorum quae in omnibus expeditionibus regni fideliter inpenderunt, omnes populos seu jobagiones ipsorum in praefato comitatu commorantes a praedictis exactionibus duxit eximendos, ita ut de caetero bano pro tempore constituto exactioni seu collectae huiusmodi in nullo dinoscantur adiacere sed omnino exempti haberentur. Datum per manus Thomae, episcopi Wachiensis, aulae cancellarii.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 493.

MCDL. **Prizren.** *1289.* Stephanus Uros, rex Serbiae, ad petitionem nobilium Lucari Mihoilović et Petri Goislavić, missorum comitis Marini Gjorgji et communis Ragusii, in praesentia servientium suorum Dragoslavi et Budislavi Hvalčić statuit posse Ragusinos possidere vineas et agros in regno suo, quas possederunt regnante patre eius.
Miklosich: Mon. serbica p. 55.

MCDLI. **Katraža.** *1289.* Helena regina Serbiae confirmat Ragusinis in praesentia judicis Boleslavi, cubiculorum magistri Meriani et judicis Desislavi, et missorum Ragusaeorum Lucari Mihailović et Petri Goislavić possessionem vinearum quas regnante filio eius Urosio et condam rege possidebant.
Miklossich: Mon. Serb. p. 55.

MCDLII. *1289.* Andreas abbas Zaladiensis et totus conventus notificant, quod magister Buzad et Feldricus filii Chak bani possessionem ipsorum, portionem Michaelis filii Tristani in Royk, vendidissent comiti Ochuz, filio comitis Buzad, fratri eorundem pro triginta marcis.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. IX. 508.

MCDLIII. *1289.* Andreas abbas Zaladiensis et totus conventus loci notificant, quod domina relicta comitis Nicolai filii Chak bani et comes Herbordus, filius Laurentii, cui eadem domina totam suam causam dimisit, possessionem suam Kwthfeu in Oltaruch existentem pro triginta marcis comiti Ochuz filio magistri Buzad vendiderit. Cui terrae commetanei sunt magister Buzad et Fridericus filii Chak bani, ab oriente sunt terrae Descych, a meridie rivus Oltaruch ab aquilone terra Bachita.
Wenzel: Cod. dil. Arad. IX. 509.

MCDLIV. **Tragurii.** *1290. 31. Januarii — 10. Aprilis.* Die 31. Januarii statutum fuit in consilio communitatis Traguriensis, ut fiat collecta pro solutione 40 hominum missorum bano, et provideatur de necessariis galeotta communis, quae est apud Farum. — 10. Aprilis. Super litteris missis a d. banò et Elia potestate Sibenicensi mittatur ambassator.
Lucius: Mem. di Trau. p. 131.

MCDLV. **Tragurii.** *1290. 7. Martii.* Actum in palatio civitatis Traguriensis, praesentibus Donato Nicolae, examinatore, Dessa Amblasii, Luca Matthaei, Valentino Casarizza et aliis vocatis et rogatis. Quia Petrus, Lucas, Zannes,

Martinusius et Margaritus, filii quondam Jacobi Petii di Tragurio, in eorum libertate propria existentes confitentur: quod Vitus Cerni de Jadria pro 500 libris et procuratores Michael Martinosii pro 1000 libris, Preboslaus Dabralis pro 100 libris, Mileius Dessae pro 100 lib. Dompnus Vulcinae procur. nomine Jacobinae suae matris pro 100 lib. Duymus Gaudii pro 100 lib. Ciprianus Petri Leonardi pro 100 lib. Joannes Rambaldi pro 100 lib., Creste Alberti pro 100 lib., Theodosius Alberti procur. nomine Agapis uxoris condam Gregorii Grubi pro 100 lib., Domaldus Grubi Cuttignae pro 100 lib., Theodosius procur. nomine suae matris Goislavae relictae Alberti pro 100 lib.; item Vitus, Creste et Theodosius pro dominis Zanne, Dujmo et Leonardo comitibus Veglae pro 1000 libris; item Marcus Stephani Raghae procur. nomine Vuchesae, filii condam Budislavi de Birberio pro 500 lib., Petrosius .Cerniche pro 100 lib., Lucas Bastiani pro 100 lib., Gausina comitis Marini pro 100 lib., Theodosius Firmini pro 100 lib., Marinus Andreae pro 100 lib. denariorum parvorum Veneticorum pro ipsis Petro, Luca, Zanne, Martinussio et Margarita in praedictis quantitatibus prout suprascriptum est fideiusserunt se, obligaverunt se eorum mandato apud nobilem virum Stephanum Ugerii de Ancona potestatem civ. Tragur. et commune dictae civitatis et apud magistrum Philippum notarium recipiendo pro dicto potestate et communi in his quod ipsi cunctis temporibus vitae suae parebunt mandatis, maxime de non offendendo personas civit. et quod ad mandatum pot. ibunt Anconam et ibi stabunt iuxta mandatum dicti potestatis et commune, secedendo per annos quatuor continuos stabunt in Dalmatia extra districtum Tragurii a civitate Spalati usque Fluvium seu Tarsicum et completis annis cum omnibus suis familiis stabunt Jadrae usque ad tempus vitae eorum, et si contigerit eos per mare applicare per fortunam ad partes Tragurii, in terram non descendent, sed quam citius poterunt inde secedent. Ad haec omnia se pro eis obligarunt in praedictis quantitatibus prout in instrumento promissionis not. Philippi plenius continetur. Idcirco dicti Petrus, Zanne, Martinussis, Lucas et Margaritus promiserunt pro omnibus et singulis fideiussoribus, ipsos a dictis promissionibus et obligationibus et singulis dampnis et expensis indemnes conservare.

Lucius: Mem. di Trau. 128.

MCDLVI. **Romae.** *1200. 8. Martii.* Nicolaus IV. papa vacante dudum Veglensi ecclesia per obitum Marini episcopi Veglensis, duae fuerunt electiones a canonicis ipsius ecclesiae, una de fratre Joanne de Vegla Minorum, et altera de fratre Zacharia Praedicatorum ordinum in discordia celebratae, cumque electi infra tempus a jure statutum ad sedem apostolicam accedere non curarunt pro negotio electionum suarum prosequendo, nominavit papa fratrem Lambertum in episcopum Veglensem, quod ei per litteras suas intimavit.

Farlati: Illyr. Sacr. T. V. p. 391.

MCDLVII. **Zagrabiae.** *1290. 29. Martii.* Comes Gardun castellanus Johannis episcopi Zagrabiensis de castro Medved et Blagosa significat, quod cum relicta Martini filii Thomae de Scepnicha, iobagionis castri, astante sibi Otto gladipurgatore, nunc marito suo, Itemerium servientem Martini quondam castellani de Blagosa convenisset, egerunt contra eum in hunc modum: quod Itemerius terram filii Ivan a praefato Martino procreati, existentem in Scepnicha inter terras Laztech et Stank ac comitis Perchini occupatam indebite detineret. E contrario vero Itemerius asseruit se habere instrumenta quibus

obtentam terram possederet. Sed in termino, praefixo nullas litteras praesentare potuit, comes igitur eandem terram dicto Ivan, prout avus eius Thomas eam possedit, reliquit possidendam, salva quarta parte terrae praefatae Damasdae pertinente.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 227.

MCDLVIII. **Venetiis.** *1290. 14. Maii.* Praesentibus Jacobo Donato, Lenardo Gysi, Pancratio Venerio, Marco Maripetro, Tanto cancellario et Rustechino Benintendi notario et scriba ducatus Venet. testibus vocatis et aliis multis, coram Petro Gradonico, duce Venetiarum, astantibus nobilibus Andrea de Molino, Leonardo Venerio, Marino Ruzino, Grabono Dandulo, Gabriele Delfino, Johanne Superantio, consiliariis, nobiles viri Pasqua de Varicasso et Domaldus de Zedulino, cives de Jadra, nuntii Pauli Breberiensis, bani et eius fratrum comitis Georgii et comitis Mladini, solemniter inierunt et firmaverunt veram et puram treugam usque ad tres annos continuos cum d. duce Petro Gradonico et hominibus Venetiarum.

Ljubić: Mon. I. p. 147.

MCDLIX. **Posegae** *1290. 28. Junii.* Capitulum ecclesiae beati Petri de Posoga notificat, quod comes Ghyleth possessionem suam Zauarsia inter metas possessionis Czech existentem cum omnibus pertinentiis et utilitatibus Ipolyto officiali suo pro morte seu homicidio Peronii, fratris praedicti Ipoliti, per ipsum comitem casualiter, ut asseruit, interemti, et insuper pro meritoriis serviciis eorundem, contulit in perpetuum. Meta terrae incipit iuxta aquam Oryaua inde ad locum ubi rivulus Czech potok cadit in Oryauam, inde prope villam Gurbunyk, inde per varias metas ad montem Belni-Kelnik, inde per montes et nemora et varias metas ad primam.

Ex actis per banum Khuen-Hederváry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1513. N. 19.

MCDLX. *1290. 6. Sept.* Conventus de Zala commendat memoriae, quod domina relicta comitis Nicolai filii Chak bani ab una parte et Ladislaus filius Corochey pro domino suo comite Ochuz ab altera personaliter astantibus, eadem domina portionem suam Oltaruch vendiderit comiti Ochuz.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. p. 12.

MCDLXI. **Jadrae.** *1290. 8. Novembris.* Jadrenses declarant bonam et firmam pacem communitati Spalati et Tragurii et promittunt una esse amicos hinc ad annos quinque si Spalatenses habebunt potestatem vel comitem qui non fuerit de Sclavonia, et non recipient inimicos eorum in suam civitatem neque cum illis mercatum facient, salvo honore dd. Venetiarum; communitas autem Spalati et Tragurii eodem modo faciet Jadrensibus salvo honore regio Hungariae. Item si fecerint exercitum per mare, Jadrenses dabunt tres homines, palatum duos, Tragurium unum. Hoc pactum affirmarunt suo sacramento iginta homines Jadrae.

Lucius: De regno Dalm. et Croat. Lib. IV. cap. IX.

MCDLXII. *1290.* Elisabetha maior regina Hungariae manifestat, quod agister Laurentius filius comitis Laurentii de genere Aba, cognatus reginae rissimus, a primaevis suae pueritiae temporibus gratos impenderit famulatus,

se et sua pro honore regiae coronae variis periculorum generibus et multis fortuitis casibus exponere non verendo. Cuius Laurentii, dux Austriae, quia ejus consortio nolluit adhaerere, tria castra occupavit et innumerabilia bona abstulit. Et quia etiam in regiis legationibus iverat et in ellectis equis damnum contra valorem ducentarum marcarum est perpessus, eidem tam ratione proximitatis, quam in recompensationem servitiorum, vyznicatum S. Martini in comitatu de Vereuche ex voluntate Ladislai regis filii sui, cum omnibus eius habitis et possessis, contulit in perpetuum. Datum per manus magistri Laurentii, praepositi de Posoga, cancellarii.

Ex actis per banum Khuen-Hederváry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1504. N. 12 et Fasc. 1511, Nr. 3.

MCDLXIII. *1291.* Comes Hodus notum facit civibus Zagrabiensibus de monte Grech, quod palatium suum pro concambio quatuor possessionum scilicet Polcuna, Buken, Mixe et Gurk magistro Paulo collocaverit, qui magister contulit idem palatium Gilioni concivi eorum, petit itaque amicabiliter ut idem dicto Gilioni assignare faciant.

Tkalčić: Mon. civit. zagrab. I. p. 46.

MCDLXIV. *Apud* **Tragurium.** *1291. 22. Jannuarii.* In praesentia Micha Petri de Spalato, syndici et procuratoris communis ex parte una et Dessa Mursizae de Tragurio sindicus et procurat. communis, ex parte altera de consensu et voluntate ipsorum communium fecerunt inter se societatem et generalem unitatem duraturam inter eas per quinque annos, et promisserunt etiam una alteri ipsarum dare omne consilium, auxilium et deffensionem contra omnia communia et personas singulares salva reverentia et fidelitate debito pro rege Hungariae et domini bani. Et promiserunt praedicti sindici ad invicem unus alteri nomine communitatum eligere comitem et potestatem vel rectorem de unà et eadem terra, prout de terra fuerint invicem concordes ad dictum tempus. Et obligarunt se omnia haec observare sub poena duarum millium marcarum argenti, deposito juramento ad s. Evangelia. Actum in ecclesia s. Joannis, praesentibus Stephano Rugerii de Ancona potestate civ. Spalatensis, Albergucio Jacobi, potestate Traguriensi, Benvenuto eius socio, Valentino de Cassariza, Josepho Petri, Lucio Mathaei, Nicolao Casocti, Theodoro Alberti, Petro Leonardi, Privoslavo Dobrali, Duimo Domiche, Maio Dobrae, Silv. Mengazzae, examinatore.

Lucius: Mem. di Trau. p. 130.

MCDLXV. *Apud urbem veterem 1291. 12. Februarii.* Nicolaus IV. papa: siquidem Jadrensis ecclesia per obitum Laurentii archiepiscopi dudum pastore destituta fuisset, capitulum eiusdem ecclesiae magistrum Andream Capsoni, canonicum ecclesiae Paduanae elegit in archiepiscopum; reliqui tamen ad Gradensem patriarcham ab electione huiusmodi appellarunt. Coram quo aliquamdiu negotio ventilato, et per appellationem ad sedem apostolicam devoluto, concessit papa partibus in auditorem Joanem tit. s. Caeciliae presbyterum cardinalem. Verum postea idem magister Andreas cupiens suae provideri quieti, jus suum per electionem acquisitum in manus pontificis resignavit, qui recepta renuntiatione, Joannem fratrem ordinis Minorum nominavit in archiepiscopum Jadrensem et per suas litteras eidem intimavit.

Farlati: Illyr. Sacr. T. V. p. 85.

MCDLXVI. **Jaurini.** *1291. 21. Martii.* Andreas III. rex mandat hospitibus de monte Grech, cum magister Paulus filius Stephani bani palatium suum existens Zagrabiae in monte Grecensi, quod a comite Hodus et filiis suis pro concambio quarundam possessionum suarum recepit, Gilioni concivi eorum pro servitiis et rebus expensis donaverit, quatenus dictum palatium dicto Gilioni assignare debeant.
Tkalčić: Mon. civit. Zagr. I. p. 65.

MCDLXVII. *1291. 8. Aprilis.* Marcellus, episcopus Nonensis, transummit pro Luca filio Dessae, cive Jadrensi, litteras magistri Templariorum per Hungariam Guillelmi de Peymos super donatione terrae Podskalina in territorio Zablatae de anno 1284. Idem transumptum confirmat frater Salamon, prior provincialis Hungariae (et Slavoniae).
Kubinyi: Cod. dipl. Arpad. I. 148. — Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. V. p. 98.

MCDLXVIII. **Neapoli** *1291. 6. Junii.* Carolus I. rex Siciliae mandat justitiariis, capitaneis et aliis officialibus Apuliae, cum viri nobiles Doymus comes de Veglia et Radislaus Babunio, regis et reginae consortis suae fideles, de Ungaria venientes ad portum Manfredoniae applicasse dicuntur, deinde se ad regis praesentiam collaturi, quatenus eosdem comites totamque familiam et comitivam eorum cum animalibus et rebus libere permittant, nullam eis iniuriam inferre praesumant et honorabiliter sicut decet tractent et necessariis provideant.
Wenzel: Acta extranea. I. 77.

MCDLXIX. **Maulchae.** *1291. 17. Junii.* Magister Paulus filius Stephani bani significat, quod ex consensu fratrum et filiorum suorum palatium suum quod habuit Zagrabiae in monte Grech pro concambio a comite Hodus recepto contulit comiti Gilioni civi de Grech, prout etiam pater ejus Stephanus banus bonae memoriae ipsi comiti perpetraverat.
Tkalčić: Mon. civit. Zagr. I. p. 66.

MCDLXX. **Kamarun.** *1291. 8. Julii.* Andreas III. rex significat, quod Paulus filius Stephani bani retulit viva voce: quod palatium quoddam Stephani bani, patris sui, existens Zagrabiae in monte Grecensi, quod comiti Hodus contulerat et ac eo in concambium pro 4 possessionibus videlicet Polkuna in comitatu de Borsad, item Buken, Mixe et Gyurk in comitatu de Zobolch receperat, Gilioni civi Grecensi, personaliter astanti, pro servitiis et recompensatione rerum suarum sibi et Stephano bano fratri suo in necessitate eorum datarum et expensarum contulerat iure perpetuo. Et ipsi collationi Ladislaus filius comitis Hodus pro se et pro patre suo, ac magister Brictius filius Andreae cognatus comitis Hodus personaliter assensum praebuerunt, ad petitionem quorum rex dictam donationem confirmavit.
Tkalčić: Mon. civit. Zagr. I. p. 66.

MCDLXXI. **Ragusii.** *1291. 11. Julii.* Coram Andrea Dandulo, clarae memoriae Johannis Danduli ducis Venet. filio, comite Ragusino et juratis judicibus Andrea Benexae, Dimitrio de Saracha, Marino Pesagnae, Junio Picileci et Savino Gifebae (?) de Vodacio, Savinus Ghetaldi cum assensu uxoris

suae Agapyae fecit testamentum, quod post obitum eius omnia eius bona stabilia veniant ad manus pitroporum seu commissariorum ipsius, qui debent dare annuatim fratribus Minoribus s. Savini de Daxa omnes redditus de dictis possessionibus detractis expensis. Et si fratres locum et monasterium desererent, distribuantur bona pro anima eius et uxoris secundum consilium ministri fr. Minorum provinciae Slavoniae. Possessiones hae fuerunt: domus quae confinat cum domo Ghetaldi, nepotis eius et cum domo Vitalis neptis eius; item vinea et terra Rossini de Bellem penes vineam Haislavi de Crossi; item vinea et terra in Breno quae terminatur cum vineis Marini Prodanelli, Petri de Prodano et s. Michaelis de Labe, quam habet Marinus de Boccignolo; item vinea et terrae in Umbla quae confinant cum terris Mathaei Binciola, Daxae filiae condam Dobroslavi de Resti etc. Pitropos autem constituit Michaelem do Ragnina, cognatum suum, nepotem Ghetaldi, filium condam Bistii de Ghetaldo. Omnes denarios suos, exceptis 150 yperperis, reliquit uxori suae Agapae; mobilia omnia cum auro et argento reliquit fratribus Minorum salvo quod uxor eius de mobili possit trahere exagios quinquaginta de auro. Azo condam Jacobi de Pitusto juratus cancellarius scripsit. Fr. Bernardinus Gotius acceptavit.

Farlati: Illyr. Sacr. T. VI. p. 119.

MCDLXXII. **Zagrabiae.** *1291. 11. Augusti.* Katherinus major vilae, judices et consiliarii; Benk, Nicola, Wuneth, Thomas, Rodolph, Petrus, Jacob et Ivan ac universi cives de monte Grech significant, quod Gilyon, quondam major villae et concivis eorum exhibuit litteras Andreae (III) regis quibus idem notificavit: quod magister Paulus filius Stephani bani retulerit viva voce, quod palatium quodam Stephani bani patris sui, existens Zagrabiae in monte Grecensi, quod comiti Hodus cognato suo perpetuo contulerat, ab eodem comite pro concambio possessionum, Polkuna in comitatu Borsad, item Buken, Mixe et Gyurk in comitatu de Zobolch rehabuisset, et ipsum palatium Gilioni civi Grecensi ob merita servitiorum et recompensationem rerum suarum sibi et Stephano bano fratri suo in necessitate eorum datarum et expensarum donavit in perpetuum. Cui donationi Ladizlaus filius comitis Hodus pro se, pro patre suo ac magistro Briccio filio Andreae, cognato comitis Hodus assensum praebuerant. Ad majorem autem certitudinem praesentarunt litteras dicti comitis Hodus super donatione et concambio ipsius palatii inter ipsum et magistrum Paulum facta, in quibus idem Hodus regi Andreae refert, quod suum palatium Zagrabiae in monte Grech constructum, et ex dono filiorum Stephani bani pro quadam captivitate sua pro eisdem perpessa collatum, pro concambio possessionum supradictarum, ab Alexandro bano filio Georgii suo propinquo haereditario jure successorum, ipsi magistro Paulo resignavit. Qui quidem Paulus idem palatium servienti suo Gilioni civi de monte Grech tradidit, petiitque Andream regem, ut eandem donationem confirmare dignaretur. Cui petitioni rex assensum praebens mandavit universitati montis Grechensis ut dictum palatium supradicto Gilioni statuant et assignent, qui etiam illum in possessionem palatii solempniter introduxerunt.

Tkalčić: Mon. civit. Zagr. vol. I. p. 67.

MCDLXXIII. **Jaderae.** *1291. 18. Septembris.* Jaderensis communitas concludit in suo consilio: Cum mater regis Hungariae transitum facere intendit

per Jadram ad Regem, mittatur galeotta communis bene ac diligenter aptata, in qua vadant quatuor de nobilioribus civitatis et ei per praedictos praesententur C. castrati, et C. galettae vini melioris, et quod vendantur C. modii de ordeo communis.
Fejer: Cod. dipl. T. IV. vol. I. p. 185.

MCDLXXIV. **Tragurii.** *1291. 18. Septembris. — 26. Octobris.* In consilio communitatis Tragur. statutum est die 18. Septembris. Cum mater regis Ungariae transitum facere intendit per Jadram ad regem, mittatur galeotta communis bene et diligenter aptata, in qua vadant quatuor de nobilioribus civitatis, et ei per praedictos praesententur nomine communis 100 castrati et 100 galette vini melioris, et quod vendantur 100 modii de ordeo communis. — Die 26. Octobris. Nuntio qui tulit litteras regis provideatur de una marcha argenti de avere communis.
Lucius: Mem. di Trau. p. 131.

MCDLXXV. *1291. 9. Octobris.* Andreas III. rex confirmat Johanni filio comitis Bachiensis privilegium Ladislai regis in quo exemit populos eius inter Savam et Baza existentes a collecta victualium et marturinarum. Inter servitia eidem regi Andreae exhibita recitat inter caetera, quod cum contra ducem Austriae elevato exercitu generali, pro repellenda iniuria sibi et regno facta, processisset et plurima castra ducis expugnari et dirui fecisset, idem magister Johannes in expugnationibus dictorum castrorum maxime sub castro Viennae cum aliis fidelibus laudabiles exhibuit famulatus, ubi non sine effusione sangvinis sui evasit aliqualiter casum mortis. Datum per manus magistri Theodori Albensis praepositi aulae vicecancellarii.
Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. I. p. 128. Wenzel: XII. p. 509.

MCDLXXVI. *Prope Novam civitatem. 1291. 21. Octobris.* Andreas III. rex fideli suo magistro Johanni filio Nicolai bani mandat, quod cum magister Herbordus filius Herbordi ei conquestus sit, quod possessionem eius Ilmeuch indebite occupatam detineret, ut dictam possessionem dicto magistro reddat pleno jure prout ipsius fuisse dinoscitur ab antiquo et de damnis eidem illatis justitiae faciat complimentum.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. V. 29.

MCDLXXVII. *1291. 28. Octobris.* Andreas III. rex notum facit, quod comes Ladislaus filius Servusdei exhibuit privilegium capituli eccl. Quinqueecclesiensis super collatione possessionis Oryva (Orljava) et catri in eadem constructi per Gregorium filium Clety dominae filiae suae uxori vero comitis Ladislai facta, petens ut eam confirmare dignaretur. Cuius petitioni rex annuit. — Ex litteris capituli mense Novembris a. 1290. extradatis patet, quod illud ısmiserit suum canonicum Philippum ad Gregorium tunc podagricum, qui icet in suis petibus patitur podagran ab antiquo, et quod ipse infirmus pore, mente sanus praesente filia Jolanta confessus sit de possessionibus haeıtariis divisionem inter comitem Ladislaum et magistrum Philippum fratres ədem carnales et inter ipsum Gregorium factam fuisse ab antiquo de sibi olutis possessionibus Krdos, Apaty Oryva, Chapa, castro Kuorogh, in Lyppov Zeerya in Zava legavit has omnes consanguineis suis et fratribus. Oryavam

autem cum castro et omnibus pertinentiis dedit dictae filiae suae uxori comitis Ladislai filii Servusdei de genere Peech in quartam. Si illa haeredes non habuerit, nec filium nec filiam, tunc post mortem eius devolvetur possessio Oriava ad consangvineos fratris Gregorii . . si autem magister Gregorius adhuc filium habuerit extunc omnes possessiones hic filius possidebit jure geniturae una cum Oryava, salva quarta filiae suae. Praeterea dedit in donum huic filiae omnes servos suos et ancillas quos et quas usque modo precio comparavit, sicut litterae super his confectae declarant, item servos et ancillas quos et quas mater uxoris Ladislai secum traduxit, restituit filiae. Quorum nomina sunt: Cosmas cum uxore Pava et filiis et filiabus; item Paulus cum uxore Chepke et 4 filiabus, item Chydboj cum uxore Mazdolna cum 2 filiis. Hanc itaque dispositionem Gregorii quam et capituli b. Petri de Posega cum ipsius litteris confirmavit rex.

Cod. dipl. patrius VI. p. 370.

MCDLXXVIII. *In villa* **Dobsa.** *1291. 7. Novembris.* Nicolaus palatinus et comes Simigiensis dat pro memoria, quod comes Endre pro Nicolao bano, comite Wolko, domino suo ab una parte et comes Bartholomaeus filius Pauli pro se et comite Kalmero ab altera constituti coram eo, causam quam idem banus in octavis b. Andreae ap. coram rege contra antedictos habebat, arbitrio magistri Johannis fratris palatini, ipsius ac aliorum nobilium submiserint reformandam.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 514.

MCDLXXIX. **Neapoli**. *1291. 28. Novembris.* Carolus, princeps Salernitanus et Vicarius in regno Siciliae Petro de Mara, secreto magistro portulano et procuratori Apuliae mandat, ut cuidam Jursio extrahere sinat de portubus Apuliae, sine jure exiturae, frumenti salmas 200 et 100 hordei, vehendas ad partes Sclavoniae et Dalmatiae ad munienda castra Pauli bani, Georgii et Mladeni fratrum, dominorum totius Sclavoniae et Dalmatiae.

Rački: Arkiv VII. p. 15.

MCDLXXX. **Neapoli.** *1291. 28. Novembris.* Carolus II. rex Siciliae, secreto Apuliae significat, a se fuisse datam facultatem Ivano de Jadera sal et frumentum deferendi e portu Baroli vel Manfredoniae ad terram Jadrae.

Rački: Arkiv VII. p. 15.

MCDLXXXI. *1291.* Andreas III. rex confert comiti Gardun filio alterius Gardun de Greben et ejus haeredibus possessionem Hrasthyna, in vicinitate possessionis Gereben, quam prius Nicolaus, Dominicus, Stephanus, et Demetrius filii Mauritii tenebant, sed ob certos actus notorios amiserant.

Ex Neo registratis actis Fasc. 2597. nr. 12. e regni Croatiae archivo per banum Khuen-Hederváry ablatis.

MCDLXXXII. *1291.* Andreas III. rex notificat, quod quia comes (Zagrabiensis) Gyarmanus a multis retroactis temporibus in omnibus negotiis obsequiosa merita devote impendit, primum siquidem eo tempore quando rex adhuc extra terminos regni fuit et ex missione praelatorum, baronum et nobilum regni in legationibus variis regi deferendis, multis fortunae casibus pericula mortis non formidans, exhibuit famulatus. Idem etiam tempore D

catus regis, Albertino fratri suo, tam in veniendo ad eum, quam in conducendo eum ad patriam suam, grata impendit servitia. Item circa regiae coronationis initia diu noctuque regiis inheruit servitiis. — In reconpensationem itaque meritorum suorum, contulit ei rex terram Chehy iuxta aquam Zauam in campis, in comitatu Zagrabiensi, super qua hospites eiusdem castri regis residebant, cum omnibus pertinentiis, sub clausula ut populi liberi sint ab omni homine castri, ad ipsam terram venire volenti causa commorandi. Actum per manus magistri Theodori albensis ecclesiae praepositi aulae cancelarii.

Ex actis per banum Khuen-Hedervàry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 137. N. 1.

MCDLXXXIII. *1291.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis ad mandatum sui episcopi Joannis inquirit in facto litis inter Petrum canonicum Zagrabiensem et Abbatem de insula s. Jacobi super fundo seu loco cuiusdam balnei in rivo Grech subtus curiam eiusdem Petri, ad quam spectare iste aiebat, abbas vero dicebat esse in terra ecclesiae B. Virginis. Capitulum cum per quinque exmissos inquisivisset, invenit fundum ad ecclesiam B. V. pertinere, adiudicavitque eum abbati.

Tkalčić: Mon. civit. zagr. I. p. 62.

MCDLXXXIV. *1291.* Capitulum b. Petri de Posega fatetur, quod Wydoslav et Jacobus filii Bogdan, ac Dragyna et Paulus filii Sena, particulam terrae suae haereditariae Aryauicha alias Oryauicha appellatae ac alterius terrae similiter Oryavicha dictae ad Grad potok adjacentis, metisque circumscriptae, Aladario filio Cethae pro 20 marcis vendiderint.

Ex actis regni archivi N. R. A. Fasc. 1504. nr. 15. per banum Khuen-Hedervàry ablatis.

MCDLXXXV. **Aquis** *1292. 5. Januarii.* Karolus II. rex Siciliae et Maria consors eius Johanni filio Henrici bani scribunt ut conservet fidem eis et primogenito eorum Karolo regi Ungariae contra Andream III. invasorem eiusdem regni, ac fautores et consentaneos suos, dantes ei liberam facultatem gerendi bellum contra eos, ita quod nullam poenam nec etiam iudicii faciem propterea formidet.

Wenzel: Acta extera I. p. 81. Arkiv za jugosl. povjest. Knj. VII. p. 15.

MCDLXXXVI. *1292. 25. Januarii.* Capitulum eccl. Zagr. memoriae commendat, quod Gan, dictus Niger, civis Grechensis, consangvineus quondam Pernichoni exhibuerat litteras capituli antiquas, petens eas innovari (de a. 1270. et a. 1271.). Cuius petitioni annuentes, easdem de verbo ad verbum rescribi fecerunt.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 227.

MCDLXXXVII. **Jadrae.** *1292. 6. Februarii.* Temporibus Petri Gradonici -is Venetiarum et fratris Joannis de Anan, Jadrensis archiepiscopi ac Joannis -ntareni comitis, praesentibus nobilibus viris Marco Vitur et Martino Bembo -siliariis Jadrae, Marco de Marsilio socio Joannis Contareni comitis Jadrae -liis pluribus testibus, actum in curia s. Jacobi ultra portum Jadrae, dominus -rgius comes Breberiensis solemniter firmavit pro se et gente sua ac sub- -s suis ac nomine communis Almissi puram et firmam treugam usque ad

unum annum completum cum Joanne Contareno, bonae memoriae Jacobi Contareni ducis Venetiarum filio, nomine et vice ducis et communis Venetiarum, promittens dictus comes Georgius, quod ipse cum supradictis non offendet nec offendi faciet, commune et homines Venetiarum nec in rebus nec in personis sed omnes habebunt salvos et securos ubique. Item promisit, quod non permittet molestare terram Pharae et Brazzae vel aliam terram ubi est comes com. Venetiarum. Item quod Almissani non inferre velint damna lignis Veneticis, nec venient ab Ancona ultra versus Venetias, nec a Hya versus Venet. nisi esset propter austeritatem temporis. Si per dictum comitem Georgium vel aliquem hominem ipsius daretur aliquod damnum hominibus Veneticis, tenetur comes totum damnum emendare vel dare illos in manus ducis, qui damnum intulerunt infra 30 dies, sed si illi qui commiserunt damnum non possent solvere et restituere damnum, et dati fuerunt in manus d. ducis, comes liberetur a solutione. Ad haec omnia juravit comes Georgius cum suis ad s. evangelia dei tacto libro, quod velit pacta observare sub poena 15 millium denariorum parvorum. Caeterum si dictus comes Georgius veniret Venetias occasione eundi ad curiam d. Papae, vel alia occasione, dictus dux per se et per dictos suos habebit et habere faciet eum una cum sua comitiva in personis et rebus salvum et securum Venetias veniendo, stando, eundo et redeundo.

Lucius: De regnis Dalm. et Croat. Lib. IV. cap. IX.

MCDLXXXVIII. *1292. 11. Februarii.* Capitulum Chasmensis ecclesiae significat, quod Petrus filius Petri confessus sit terram suam Goricha vendidisse magistro Paulo dicto Chak, in persona Thomae plebani de Hotkov vicem ejus gerentis, pro sexaginta marcis. Metae autem quas Petrus archidiaconus Chasmensis coram vicinis distinxerat incipiunt ab oriente in quadam Mlaka, versus occidentem magna via, quae est inter terram Pauli et Goricham, venit ad dumum Rakatya, conterminatur terrae Dionisii et terrae Benedicti filii Rodini, per varias metas cadit in caput Pollarini et vadit ad priorem.

Cod. dipl. patrius VII. p. 227.

MCDLXXXIX. *1292. 26. Februarii.* Andreas III. rex donat Stephano bano filio comitis Stephani terram Dresnik cum suis pertinentiis.

Orig. in archivo comitum Frangepani in Castello Porpetto nr. 9.

MCDXC. **Tragurii.** *1292. 27. Februarii. — 21. Martii.* Statutum in consilio generali communitatis Traguriensis die 27. Februarii, quod super Almissanis vim inferentibus mittatur ambassator Spalatum, qui cum alio ambassatore Spalatensi vadat ad comitem Georgeum ad hoc exponendum. — Die 21. Martii. Mittantur Spalatum duo ambassatores super Almissanorum incursiones. — Item quod pro 300 libris dandis d. Paulo bano ponantur 20 solidi pro centinario et solvantur bano, et residuum solvatur d. Potestati. Item super solutione hominum, qui tuebant banum contra hostem, colligatur unus grossu pro fumante (de fumo-domo).

Lucius: Mem. di Trau. p. 131.

MCDXCI. **Neapoli.** *1292. 12. Aprilis.* Carolus Martellus rex Sicilae pensati gratis servitiis quae Johannes filius Henrici bani regi quondam Ladislao et ei ad praesens in agendis regni exhibet, annuens petitionibus eius, donationen

ei et magistro Georgio nato suo factam in pheudo de comitatibus Sopronii et Castriferei, quod illis Maria regina Siciliae contulit, confirmavit.

Wenzel: Acta extera I. p. 88.

MCDXCII. **Venetiis.** *1292. 22. Aprilis.* Iniunctum est per majus consilium potestati Farrae et Brazzae, quod faciant murum civitatis; item unum arsena ubi et sicut videbitur ei, et provideatur Farrae pro arsenatu de libris 150. Item intra muros capiatur monasterium in quo nunc habitat episcopus, et domum potestatis.

Ljubić: Mon. p. I. 150.

MCDXCIII. **Tragurii.** *1292. 10. Maii.* Domini Symon et Gausigna comites Marini, Marinus eorum nepos, pro eorum parte et nomine episcopi Georgii, et Salamon pro parte sua, et Gregorius Lucae nomine episcopi pro ipsius parte, vendiderunt praedicto Symoni potestati, nomine et vice communis Tragurii recipienti, generali et maiori consilio dictae civitatis ibidem congregato et volente, a crastina die in ante ad tres annos totam intratam quam habent ipsi et ipsorum quilibet de porta civitatis prope pontem ad possidendum et recipi faciendum et quidquid voluerint faciendum praedicti Symon, Gauzigna et Marinus, pro eorum parte tantum et dictus d. Gregorius pro parte d. episcopi. Et hoc fecerunt pro 40 libris Venetorum parvorum pro quolibet anno. Quas libras 40 solvere debent in festo s. Michaelis.

Lucius: Mem. di Trau p. 98.

MCDXCIV. *1292. 25. Maii.* Magister Laurentius praepositus ecclesiae s. Petri de Posega notificat, quod attendentes nobilitatis probitatem nobilis viri Zah filii Farcasii et puram devotionem quam in gratia eorum habet, et considerantes servitia magistri Petri fratris eius et concanonici eorum, quandam particulam terrae de terra ecclesiae eorum exceptam, iuxta terram eorum a Tristano filio Guthardh comparatam pro curia, eisdem Zah et Petro magistro, quamdiu fideles ecclesiae extiterint, donaverunt ita tamen, quod omni anno in festo Pentecostes solvet unum fertonem. Meta terrae incipit, ubi exit de Gyuok potoka in dumum avellanarum, inde ad quoddam Mege ex per aliud Mege et varias metas ad primam.

Cod. dipl. patrius VI. p. 382.

MCDXCV. **Simigii.** *1292. 30. Maii.* Andreas III. rex, notum facit bano totius Slavoniae pro tempore constituto, quod ille tertiam partem fori liberae villae Grecensis, capitulo Zagrabiensi ob remedium animae suae duxit conferendam.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 228.

MCDXCVI. **Anconae.** *1292. 4. Junii.* Innitus est tractatus inter Grubessam Radignae nuntium Ragusinum, et Dominicum Prandi nuntium Anconitanum cum consensu Andreae Danduli comitis Ragusii, filii Joannis condam Danduli ducis Venetiarum, determinatum quoque quid Ragusini Anconae et Anconitani Ragusii in suis commerciis pro daciis solvere teneantur et quaenam commercia et quo modo ibidem ad invicem exerceri possint. Pro violatore statuta poena 200 marcharum argenti. Karlectus notarius scripsit.

Ljubić: Mon. I. p. 151.

MCDXCVII. *1292. 22. Junii.* Andreas III. rex notificat, quod Lothardus banus, filius comitis Pauli de genere Gwtkeled et Ladislaus filius ejus ei in praesentia sua significarunt, quod Stephanus condam rex pro meritoriis servitiis et fidelitatibus eiusdem Pauli comitis, patris Lothardi bani, eidem regi in omnibus expeditionibus regni, et specialiter eo tempore cum homines ducatus Styriae, tunc temporis ad ipsum regem pertinentes, ab eodem perversi in perfidiam se retraxerant, in conflictu contra eosdem homines per Stephanum regem habito, ubi Lodomerius filius Mayad consanguineus ipsorum et alter congnatus Laurentius de Pardan ac sexaginta servientes eiusdem comitis Pauli extiterant interempli, et idem comes Paulus fuerat captivatus, et tamdiu in captivitate detentus donec possessione sua Mayad, pro redemptione sua vendita, fuisset liberatus. Ipse etiam Lothardus banus impendit servitia Ladislao regi, patrueli regis Andreae, cum Joachinus banus una cum ipso Lothardo ex praecepto Ladislai regis ad devastandum regnum Austriae iverat contra regem Boemorum, ubi idem Lothardus banus extiterat sauciatus, in altera etiam expeditione contra Ottocarum Boemiae regem idem Lothardus viriliter dimicans, laetale vulnus acceperat. In conflictu contra Cumanos per regem Ladislaum habito idem Lothardus ictu sagittae in sinistro pede fuerat sagittatus et frater ejus Dominicus interfectus. In remunerationem servitiorum confirmavit ei rex quoddam tributum in fluvio Zomus de qualibet navi cum salibus descendente viginti sales, quod ei Ladislaus rex concesserat.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. V. 66.

MCDXCVIII. *1292. 26. Junii.* Andreas III. rex manifestat, cum post exitialem obitum regis Ladislai, patruelis eius, praeordinatio divinae clementiae ipsum ad thronum et coronam reginalis fastigii sublimasset et omnibus praelatis, baronibus et nobilibus agnoscentibus fuisset coronatus, capitulum Zagrabiense postulavit ab eo, ut ecclesiam s. regis Stephani Zagrabiensem regalibus munificentiis prospicere dignaretur in eo, ut tertiam partem tributi fori de monte Grecensi ecclesiae et capitulo dare dignaretur. Rex igitur pro remedio animae suae petititioni huic annuit, et tertiam partem tributi, cuius etiam duas partes ex collatione regia colatas capitulum in antea possidebat, contulit integraliter possidendam. Datum per manus magistri Theodori albensis praepositi, aulae vicecancellarii.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 228.

MCDXCIX. **Budae.** *1292. 24. Julii.* Praelati, barones et nobiles regni Hungariae inter quos occurrunt: Thomas Bosnensis et Michael Zagrabiensis episcopi, Jacobus banus totius Slavoniae, Ladislaus condam banus, Lucas comes Zaladiensis etc. aggregant Albertinum ducem totius Slavoniae et comitem de Posega, avunculum Andreae III., regis coetui universitatis eorum et ornant nobilitatis privilegio quo universi barones et nobiles regni consveverunt ab antiquo gratulari. Inter eius merita numerant, quod ille Andream regem, suum nepotem, a tempore pueritiae suae usque aetatem juventutis in domo sua ut pater filium naturalem, et tandem accepta totius regni petitione eundem regem, tamquam praetiosum regni thesaurum sub fideli custodia conservatum in medio eorum adducendo, educaverit, innumeram pecuniae quantitatem pro eo expendendo, et multis fortunae casibus suam propriam personam susmittendo.
Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. 5. p. 602.

MD. *Apud urbem Veterem. 1292. 1. Augusti.* Nicolaus IV. papa, ministro provinciali fratrum Minorum in provincia Slavoniae mandat, ut cum sex aliis fratribus ad id idoneis praedicando misterium vivificae crucis, populum ad liberandam terram sanctam de manibus impiorum, hortare conantur, ut quamplurimi suscipiant signum crucis et succursum praebeant in passaggio generali.
Fabianich: Storia dei Frati minori in Dalm. et Bosna. I. p. 420.

MDI *Apud urbem Veterem. 1292. 1. Augusti.* Nicolaus IV. papa encyclicas litteras ad Joannem Jadrensem archiepiscopum misit ut Christianos ad sacrum bellum et crucis insigne suscipiendum hortaretur. Joannes vere archiepiscopus acceptis litteris communicat eas suis episcopis provincialibus.
Farlati Illyr. Sacr. T. V. 85.

MDII. **Zagrabiae.** *1292. 3. Augusti.* Frater Guyllermus de Peimis magister domorum militiae templi per Hungariam et Slavoniam significat, quod cum ille Andream III. regem pro diversis negotiis domorum suarum universarum in Hungaria et Slavonia existentium usque Zagrabiam secutus fuisset et penes eum multam pecuniam expendisset et Zagrabiam proveniendo tota expensa caruisset, necessitate compulsus ut domos suas apud regem ad pristinum jus posset revocare, terram suam seu praedium Gragina, quod ab antiquo Butko obtinuerat et possederat, adjungendo ad eandem alteram terram desertam infra terram Butko, quae iacet ad magnam viam quae tendit versus villam Crisiensem, cum omnibus pertinentiis ex consensu et consilio fratrum suorum, videlicet fratris Franconis se Valegio socii sui, fratris Willami de Brabantia praceptoris domus de s. Martino, fr. Rogerii praeceptoris de Glogonicha, fr. Gregorii de Wrana et fr. Samsonis, contulit in pignus Petro Theutonico probo viro et honesto pro viginti septem marcis tali conditione, quod quocumque tempore ipse vel alter magister domorum, vel aliquis praeceptor de Glogonicha dictam terram redimere poterit a praedicto Petro liberam habebit redimendi facultatem. Meta terrae eiusdem incipit a capite fluvii Gragina. Inde per semitam et montem venit ad terram Templariorum Zelnicha. Abhinc ad aliam terram domus, et per aliquod spatium separatur a terra Butko. Exinde ad viam et per eundem montem Berch eundo per satis magnum spatium venit ad magnam viam quae tendit versus villam Crisiensem. Divertit ad orientem et cadit in fluvium Gragena, ubi terrae jobag. castri Crisiensis commetantur. Inde terra emptitia eiusdem Petri vicinatur quam a Petro filio Zulga et Nicolao filio Jonae comparavit et revertit ad primam.
Ex archivo camerali Budensi. Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. 79.

MDIII. **Zagrabiae.** *1292. 10. Augusti.* Universitas civitatis montis Grechensis notificat, quod Marculinus, comes camerae regis et civis Zagrabiensis, quamdam terram suam seu possessionem per comitis Perchini sine haeredibus decessum ad eum devolutam, prope territorium civitatis Endessevec existentem, commeaneam terris civitatis, capituli et Pristaldorum, donavit Vuel filio Herzel ognato suo.
Marcelovich: Extractus dipl.

MDIV. **Brinoniae.** *1292. 19. Augusti.* Carolus II. rex Siciliae, considerans evotionem sinceram, quam viri nobiles Paulus Chrovacye. Dalmacieque banus,

* Brignano penes Salernum.

Georgius et Mladinus comites, fratres eius, gesserunt ab hactenus erga eum et gerunt ad praesens; attendens etiam, quod ipsi certa servitia Karolo primogenito suo, regi Hungarie, in aquisitione dicti regni sui efficacia opera prestiterunt, et prestare poterunt in futurum, omnes concessiones et donationes factas eis et eorum successoribus per praefatum regem Karolum confirmat, specialiter de territorio, quod Dyesnich appellatur, nec non progenie seu generationē, quae vocatur Suczunny et Pset (Krupa), que est iuxta territorium predictum, et ab inde usque ad confinia provinciae, quae dicitur Bosna; ac etiam de eo, quod praedictus rex dictis fratribus donavit de Chroacia et Dalmatia quantum scilicet protenditur a finibus comitatus de Chelum (Zachulmia) usque Seniam, Gazecham et Modrusiam, cum omnibus baronibus, vasallis, civitatibus castris et villis, ac omnibus infra se positis maris insulis adiacentibus, et omnibus iuribus et pertinenciis.

Arkiv za povjest jugosl. VII. p. 19.

MDV. **Brinoniae.** *1292. 19. Augusti.* Carolus II. rex Siciliae, considerans devotionem sinceram quam vir magnificus Ladislaus, filius primogenitus illustris principis Stephani, regis Serviae, erga eum gessit ab olim, et gerit continue, concedit et confirmat eidem ac successoribus eius in perpetuum ducatum Sclavoniae, praeterea terras, quas possidet Radislaus banus cum fratribus suis, praeterea etiam terras quas tenent infra ditionem praedictam comes Johannes de Veglia, Modrussia et Vinodol cum fratre suo, et comes Duymus, consobrinus eiusdem comitis Johannis, donec tamen in eius regis fidelitate existant.

Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 20.

MDVI. **Zagrabiae.** *1292. 13. Septembris.* Johannes episcopus Zagrabiensis significat, quod cum vir magnificus Ladislaus banus totius Slavoniae adhuc dominum Antonium episcopum Zagrab. praedecessorem suum, ratione possessionis Harastnycha inpetivisset asserendo, quod eadem de iure deberet pertinere sibi, sive ecclesia ipsam vel pignoris sive emptitionis titulo possederit, et demum dicto episcopo de medio sablato huiusmodi quaestio inter eos exorta fuisset et diutius ventilata, tandem Radislaus (sic) banus ut haec dissensionis materia de medio tolatur commisit causam in arbitrium proborum virorum videlicet magistrorum Manfredi, praepositi ecclesiae Zagrab. Gogani praepositi eccl. Chasmensis, Davidis de Kamarcha, Batholomaei de Kemnuk et Michaelis de Waska archidiaconorum ac Dominici decani eccl. Zagr. communiter electorum. Item nobilium regni: Ivan comitis filii Iruzlay, Mathaei filii Endre comitis, Andreae judicis curiae episcopalis et comitis Simonchae quondam castellani de Medved per episcopum assumptorum. Item comitis Gardun, comitis Wulkozlai, comitis Isip de Blina et comitis Andreae filii Floriani, per Radozlaum banum assumptorum. Tandem per praedictos arbitros decretum fuit ut episcopus dictam possessionem Harastnycha, quam contra cosvetudinem regni Slavoniae possidere indebite titulo emptionis videbatur, maxime cum tempore Belae regis universi nob. regni Slavoniae litteras eiusdem obtinuerint, ut ecclesia nullas possessiones nobilium sive pignoris sive emptionis titalo audeat usurpare, porro quod eadem possessio ipsum Radoslaum banum iure proximorum suorum Endre et Mark venditorum eiusdem possessionis contingere videbatur, sepedicto Radoslao, prout condigne foret aestimata restituerat possidendam. Ad cuius possessionis aestimationem comes Isip et

Thomas de Blina per banum, comes Andreas et comes Simonka per episcopum nominati, ad faciem loci transmissi decreverunt, quod dictus banus pro eadem possessione persolveret ducentas et triginta marcas, quibus perceptis ab eodem bano (singulas marcas cum quinque pensis denariorum Zagrabiensium computando), eandem possessionem cum omnibus pertinentiis restituit episcocus de bona voluntate dicto bano, una cum instrumentis Belae et Stephani regum, praeter litteras emptitias Philippi episcopi, quae quod perditae sint juramento suo et capituli episcopus confirmavit. Meta terrae quam mag. Michael archidiaconus de Vasca reambulavit, incipit ab illa parte Petrinae occidentali et transit ipsam aquam Petrina. — Inde veniens ad parvam vallem Zuhodol et venit ad dumum et transiens per valles venit ad quendam fluvium et ad unam vineam et per varias metas arboreas et castaneas venit ad fluvium Reznicha et ascendens monticulum ad Kalistam, inde declinat ad fluvium Kerleuch et in magno spatio in aquam Culpa per quam exit in Petrina et in magno spatio intrat fluvium Bluoticha, venit in Vrachcham tendens superius castrum, inde in vallem et in magnam viam versus orientem, inde per viam ad montem Sebekik, inde supra vineas ad Zeredahel, inde ad puteum Nevkus et revertit ad primam. Datum per manus Gogani praepositi Chasmensis tunc magistri notariorum episcopi.

Cod. dipl. patrius T. VI. p. 388. Ex archivo comitum Erdödy Galgóczam oblatum.

MDVII. **Anconae.** *1292. 20. Septembris.* Orsacius de Villiarico et Marinus Clementis de Pecorario procuratores et nuntii Ragusini persolvunt debita communi Anconae pro acceptis ab Anconitanis diversis bonis et rebus. Actum coram Thomaxio de Henzola potestate civ. Anconae, Morano legis doctore, et Simeone de Nippis capitaneo populi; praesentibus Thomaxio et Bonaventura judicibus, Simeone Raynoldi et Guilelmo Laurentii de Ancona, et Laurentio Lobagnae, Nicolao Magiolesi et Blasio da Caboga de Ragusio. Karlettus Petri Trasmundi notarius scripsit.

Ljubić: Monumenta I. p. 151.

MDVIII. *1292. Mense Octobri.* Nicolaus praepostitus et capitulum Quinqueecclesiense notificant, quod magister Guthfred canonicus Zagrabiensis nomine Johannis episcopi Zagrabiensis ab una parte, ab altera vero comes Nicolaus filius Petri de Sylle pro se et Olyverio fratre suo, item Gregorius filius Simonis de s. Johanne, pro Nicolao filio Borch de Phyles personaliter constituti confessi sint, quod cum super metis possessionis episc. Zagrab. Schentmartun vocatae ab ista parte fluvii Dravae, seu immediate iuxta eundem fluvium situatae, verteretur questio, tandem mediantibus probis viris, ambae partes separarunt terminos. Et quidem incipit prima metaa ab aqua Kalista ubi sunt duo dumi Horozth et Rakathya. Inde tendit versus meridiem et cadit in caput stagni Stologa. Deinde vadit in aliam aquam Kalista, quae alio nomine vocatur Malachycha et divertit ad dumum in quodam Ozturga (Ostruga) vocato Pop-Ozturga ibique terminatur. Post haec retulit magister Guthfred, cum praefata possessio Sceutmarton a multis temporibus fuisset desolata, et ecclesiae nulla utilitas ex ea resultaret, donavit eam episcopus praenomatis nobilibus, excepta villa Reyfalu in portu Dravae situata, quam epiccopus sibi reservavit.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 229.

MDIX. *1292. 26. Novembris.* Andreas III. rex notum facit, quod comes Ogyoz (Ochuz) filius Buzad, cum regnum Hungariae primo adivisset eius se lateri iungens multa ei servitia exhibuit. Demum adepto regno cum exercitum contra filios Herrici bani movisset, idem comes damna non modica in amissione castri sui et destructione possessionum suarum, quae ad valorem mille marcarum ascendebant, est perpessus, cum et multi ex eius servientibus vulnerati fuissent. Praeterea cum magister Johannes filius Herrici bani rupto pacis foedere inter eum et regem ordinato, ipsam personam regiam ausu temerario impendivisset, ipse comes pro liberatione eius unicum filium suum eidem magistro tradidit in obsidem. Consideratis itaque his servitiis, rex ei villas seu praedia reginalia in comitatu de Wereuche existentia, Luchina et Wrihovch vocata, in perpetuum contulit possidenda. Datum per manus m. Theodori praepositi albensis aulae vicecancellarii,

Ex archivo camerali budensi. Wenzel: Cod. dipl. Arpad XII. 526.

MDX. **Neapoli.** *1292. 1. Decembris.* Carolus Martellus, rex Siciliae, Hungariae., Dalm., Croaciae etc., cum nobilis vir Racislaus banus Slavoniae, certa bona in regno Ungariae sibi dudum a bonae memoriae Ladislao rege Ungariae praedecessore et avunculo suo asserit donacione concessa fuisse, confirmat eidem dicta bona cum suo privilegio.

Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 21.

MDXI. **Zagrabiae.** *1292. 26. Decembris.* Andreas III. rex significat, quod attendens fidelia servitia Petri Sclavi de vico Latinorum servientis sui duxit ei gratiam facere, quod nullus banus vel officialis eius seu collectores regii in possessione dicti Petri, Ivan filii Martini, cognati ipsius, et Domoldin proximi eorundem, in possessione eorum Scepnicha audeat aliqualiter molestare vel turbare.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 230.

MDXII. *1292.* Andreas III. rex, considerans servitiorum merita magistri Duruzlai de Rum (Ruma), quae in diversis expeditionibus regni, non sine cruoris sui effusione in conflictu exhibuit, prout ex relatione baronum et nobilium extitit manifestum, specialiter eo tempore, cum magister Johannes filius Henrici bani ausu temerario regem impediverat, idem Duruslaus propter libertatem regis continuis legationibus fatigatus, filium suum dederat in obsidem. Cupiens ergo respectu servitiorum suorum eum renumerare donavit ei quandam terram (non nominatam). Datum per manus magistri Theodori albensis praepositi aulae vicecancellarii.

Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. I. p. 204.

MDXIII. *1292.* Andreas III. rex confert magistro Duruzlo (Daroslav) quandam terram jaculatorum, Igrichi vocatam, pro eo, quod in conflictu Teutonicorum fidelia exhibuerit servitia, eo tempore cum magister Johannes filius Herrici bani ausu temerario regiam Maiestatem impediverat idem magister propter libertationem regis continuis legationibus fatigatus, filium suum pro rege tradidit in obsidem.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 530.

MDXIV. *1292.* Andreas III. rex concedit Arnoldo filio alterius Arnoldi de genere Buzad, translationem possessionis suae Morfartfeulde inter Dravam et Muram fluvios situatae in Jacobum filium Ponye.
In neo registratis actis archivi cameralis Budensis. Fasc. 1516. nr. 45.

MDXV. *1292.* Andreas III. rex notum facit, quod nobilis vir magister Jacobus filius Ponith de genere Buzad exhibuit litteras nobilium in comitatibus Simigiensi et Zaladiensi existentium, scilicet: Gregorii bani comitis Symigiensis, Johannis filii Isep, Kosmae de Koazna, Gregorii filii Iharus et Ugra filii Leopoldi, item Stephani comitis Zaladiensis, Keled filii Keled, Laurentii filii Uros, Dionisii et Illu filii Bogizlai, tempore regis Ladislai per eundem in dictis comitatibus ad compescendos fures et malefactorum audaciam deputatorum, super facto possessionis Vrbonuk confectas, petens ut ipsas ratificare dignaretur. Cui petitioni rex anuit et litteras Gregorii bani comitis Simigiensis et supradictorum nobilium confirmavit in quibus continebatur: quod Mortunus filius Johannis de Vrbonuk in congregatione eorum in Mouruhel celebrata qua fur et latro ad mortem condemnatus fuit, et quia personaliter non venit data est potestas Jacobo filio Ponich, ut ubicumque eum invenerit sine ullo ulteriori mandato, iugulandi et suspendendi liberam habeat faculatem, quod si fecerit possessiones dicti Mortunus de benignitate regia conferentur possidendae. Cumque idem Mortunus per eundem Jacobum existerat captus et suspendio damnatus, contulit ei rex Ladislaus per dictos judices adiudicatam possessionem Vrbonuk, quam collationem rex confirmat.
Cod. dipl. patrius. II. p. 22.

MDXVI. **Zagrabiae.** *1292.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis notificat, quod Mikula filio Mirozlai et Stephano filio Georgii ab una parte, ex altera vero fratre Venero priore et fratre Petro procuratore Haeremitarum de domo iuxta Zagrabiam pro eodem conventu constitutis, idem Mikula et Stephanus terram Lonca pro remedio animae dicti Mirozlai et suarum animarum contulerunt dictis fratribus possidendam. Cuius metae, magistro Dominico tunc decano transmisso, prout retulit haec sunt: ab oriente rivus Blyzna, a meridie terra quam magister Valentinus concanonicus possidet, ubi quidam torrens de magna valle separat terram capituli . . et revertitur ad primam.
Tkalčić: Mon. hist. T. I. p. 231.

MDXVII. *1292.* Magister Laurentius praepositus ecclesiae s. Petri de Posega confert nobili viro Zah filio Farkas et magistro Petro canonico de eadem Posega fratri suo, quandam particulam terrae ecclesiae suae in vicinitale terrae eorum a Tristano filio Guthard comparatae situatam, pro curia eorum, quamdiu fideles fuerint ecclesiae praedictae.
Fejer: Cod. dipl. T. VII. vol. II. p. 172.

MDXVIII. *1292.* Congregato consilio civitatis Traguriensis sub potestate Philippi Zani de Nappis civis Anconitani proposuit dictus potestas et petit sibi consilium exhibere super requisitione facta per litteras communis Spalati, qui petunt consilium ipsis dari super juramentum fidelitatis, quod per quendam nuntium Caroli Martelli postulatur, sicut per Dominicum potestatem fuit lectum. Maiori parti de consilio placuit, quod nihil Paulo bano significetur de requisitione quae fuit facta a nuntiis fegis Caroli, quousque dictum commune a

dicto bano (non) fuerit requisitum. Dessa Lucae surgens consuluit, quod commune Spaleti vult habere consilium cum Paulo bano et quod quaedam littera mittatur communi Sibenicensi de ista materia et eligatur quidam sapiens et mittatur Spaletum. Hoc postremum consuluit Thomas Zanichae et quod dicant Spalat., quod illi nuntiis Caroli non possint modo responderi, quia qui se regem facit Ungariae solet se coronari in tali civitate, unde illi, qui coronaretur in regem intendimus obedire. Matheus Lucae consuluit, quod mittatur Paulo bano aliquis nuntius et asserat totam responsionem quam fecerunt nuntio regis Caroli cum Spaleto et Sibenico.

Lucius: De regno Dalm. et Croatiae Lib. IV. cap. X.

MDXIX. **Neapoli.** *1293. 18. Januarii.* Carolus Martellus rex Siciliae communicat magistris Portulanis Apuliae, quod Paulo bano comiti Breberiensi et Spalatensi concederit licentiam extrahendi de quocumque portu Apuliae 200 salmas frumenti et totidem ordei, illasque ferendi per mare in Ungariam.

Wenzel: Acta extera I. p. 100.

MDXX. **Neapoli.** *1293. 18. Januarii.* Carolus Martellus rex Siciliae mandat Portulanis Apuliae quatenus religiosum virum fratrem Girardum ordininis Militiae templi et Volcetum cognatum Pauli bani comitis in Ungariam transfretantes cum octo familiaribus eorumque arnesio, exire de quocunque portu Apuliae, libere permittant.

Wenzel: Acta extera I. p. 101.

MDXXI. **Neapoli.** *1293. 18. Januarii.* Carolus Martellus rex Sicilae mandat Portulanis Apuliae cum ille religioso fratri Girardo ordinis Militiae templi, de quocunque portu Apuliae voluerit, triginta salmas leguminum extrahendi illaque per mare in Ungariam deferendi licentiam praebuerit, quatenus praedictum fratrem dictas salmas extrahere sine aliqua contradictione permittant.

Wenzel: Acta extera I. p. 101.

MDXXII. **Sibenici.** *1293. 17. Februarii.* Regnante Andrea III. rege Hungariae, temporibus Leonardi Faletro de Venetiis, electi Sibenicensis, nec non Georgii comitis et Laurentii Civatellis potestatis Sibenicensis, dictus Georgius comes cum una potestate et cum tota curia civ. faciunt manifestum, quod ad eorum presentiam, sedentibus pro tribunali ante ecclesiam s. Jacobi, venerit Stephanus plebanus s. Petri Novi de Jadra cum duabus commissionibus, una facta ex parte haeredum filiorum et filiarum quondam Slavae filiae olim Radovani Postajnice Sibenicensis et uxoris Joannis de Soffae civis Jadrensis, quam scripserat Joannes diaconus s. Mariae majoris Jadrensis anno 1292. die 18. Octobris; et aliam commisionem ex parte Viti de Cergna et Joannis de Soffae civibus Jadrensibus tutoribus filiorum et filiarum dictae Slavae, in quibus exponuntur praetensiones a praenominato Stephano plebano et contutore nomine creditorum propositae, in quibus comes Georgius cum tota curia sententiam protulit. Praesentibus testibus et consiliariis Stancio filio Vidossii, Daniele Stephani, Dissino Budimiri, Mathaeo Nicolae, Cerpagnae Joannis et Marino Dobrinico. Laurentius Civatellis potestas subscripsit Daniel Stephani examinator manum misit. Dragosius Siben. notarius scripsit.

Ljubić: Mon. I. 154.

MDXXIII. *1293 23. Martii.* Frater Gwylermus propraeceptor de Bela, gerens vices magisti domus hospitalis s. Johannis Hierosolomitani per Hungariam et Slavoniam significat, quod hospites liberae villae Chichan universi et singuli eius accedentes praesentiam asseruerunt, quod cum durantibus articulis inpacati temporis quodam castrum inter ipsos constructum, extitisset combustum, et cum illo et privilegium castri, quod per venerabilem fratrem Rembaldum tunc magistrum per Hungariam et Slavoniam super ipsorum libertate concessum fuerat, sicut etiam ex relatione discretorum virorum fratrum videlicet Orys de Chichan et .... de Pekrecz praeceptoris hoc idem constitit evindenter, petierunt itaque ut ipsorum libertatem vigore ejus privilegii innovare et confirmare dignaretur. Ipsorum igitur petitionibus annuens hanc libertatem duxit eis concedendam: Quod si quem ex eisdem sine haerede decedere contigerit, tunc omnia sua bona fratribus vel cognatis, vel aliis quibuscumque voluerit, dummodo in villa Chichan commorari velit, liberam habeat legandi vel conferendi facultatem, nec praeceptor dictae villae ad bona sua manus extendere audebit. Item si aliquis civis dictae villae suum concivem interfecerit, extunc occisor pro homicidio interfecti centum pensas solvere tenebitur, praeceptori attunc constituto ex eodem homicidio quinque pensas, et eandem penam si extraneus perpetraverit homicidium inter hospites memoratos patietur. Si vero occisor in claustrum domus hospitalis aufugerit, ipsum praeceptor ad manus inimicorum suorum ad effusionem sanguinis trahere non tenetur, imo eum tuebitur iuxta posse. Quod si praeceptor compositionem ordinare poterit inter partes, bene quidem, alioquin eundem occisorem mittet abire salva persona sua, recepta ab ipso una marca. Medio autem tempore donec cum inimicis concordabit, nullus ad bona sua manus extendet, et nec haeredes eius molestabit. Item furtum, incendium et effusionem sanguinis praeceptor una cum dictis hospitibus iudicabit, quorum judicium sunt duodecim denarii, de quibus duae partes praeceptori tertia vero villico dicte villae. Item singulis annis singuli hospites tenentur dare munera praeceptori in tribus terminis videlicet in nativitate Domini, in Pasca et in Assumptione virginis gloriosae. Item in singulis aniversariis tenentur dare magno magistro unam iuvencam, vel quadraginta denarios, tres cubulos vini, centum panes et sex gallinas. Item si aliquis recedere voluerit, liberam vendendi die claro cum omnibus bonis suis habeat facultatem, una pensa tantum praeceptori persoluta. Domus autem extraneis non potest venundari, nisi in eadem vila commorantibus. Item praeceptor quilibet suam curiam pro utilitate domus potest habere in villa memorata. Item terram communitatis seperat a terra curiae quaedam via quae venit de Selyn et vadit in curiam memoratam. Ex alia parte viae a parte sylvae sunt duae possessiones ad eandem curiam pertinentes. — Ne ergo series praefatae libertatis valeant per quempiam imposterum retractari, praesentes contulit litteras sigilli munimine roboratas.

Cod. dipl. patrius VII. p. 228.

MDXXIV. **Spalati.** *1293. 12. Maii.* Johannes Spalatensis archiepiscopus, totius Dalmatiae, Croatie, Slavonieque primas scribit N. episcopo Scardonensi cum in concilio anno praeterito in Spaleto celebrato ordinatum fuerit, quod nullus suffraganeus in praeiudicium alterius Clericos alterius diocesis ad sacros ordines promovere aut alia sacramenta ministrare praesumat sub poena 500

librarum. Quod praeceptum Gregorius episc. Traguriensis in festo b. Domnii praesentibus suffraganeis dictum episcopum Scardonensem infregisse est conquestus, dicens quod ille clericos Sibenicenses ad sacros ordines promoverit et alia sacramenta celebraverit, cum dicti clerici et totum Sibenicum subiecti sint episcopatui Tragurii, excusando se cum mandalo archiepiscopi, quare eidem graviter extitit infestus et molestus idem episcopus Traguriensis. Sed oportet episcopo Scard. bene recolere cum nuper in societate Pauli bani accessisset ad eum super eodem facto non solum a Traguriensibus sed etiam Spalatensibus gravissimas lamentationes et terribiles conquestiones in praesentia potestatis Spalatensis et omnium nobilium Spalat. contra se rigida et dura et molestas appellationes audiverit. Quatenus ei mandat ut in antea nullatenus atemptet in praedictis excedere, si poenam concilii incurrere non velit.
Lucius: Mem. di Trau p. 132.

MDXXV. **Venetiis.** *1293. 27. Maii.* Capta pars in maiori consilio, quod fiat gratia comiti Podino, qui dedit reipublicae Almisium, de amphoris viginti vini, portandi quolibet anno sine datio ad terras amicorum, usque ad beneplacitum ducis.
Ljubić: Mon. I. p. 179.

MDXXVI. **Bari.** *1293. 22. Junii.* Carolus Martellus rex Sicilae, Ungariae etc. nobilem virum dompnum Maurum Zabilinum de Zadara, quem ob eius in se merita suo consortio exin aggregare intendit, in sui praesentiam vocat.
Arkiv za povj. jugosl. knj. VII.

MDXXVII. **Nuceriae.** *1293. 23. Junii.* Carolus II. rex Siciliae, justiciario terrae Hidrunti iubet quaerulanti Michaeli, filio Camurtii de civitate Spalatri, restitui merces et res, (vel aequivalentem pecuniam) eidem per Leonardum de Monila et socios vi ablatas e barcha cuiusdam Dussizae de civitate ipsa, onerata pannis, laneis, carnibus, pasulis aliisque mercibus et rebus dum transfretaret in Apuliam.
Arkiv za povj. jugosl. knj. VII. p. 23.

MDXXVIII. **Tarasconiae.** *1293. 23. Junii.* Carolus II. Sicilae rex et Maria regina, illius consors, filio Carolo regi Hungariae, dant liberum arbitrium et plenam potestatem conferendi in eodem regno Ungariae, terras, castra, villas, honores, banatus, dignitates, et libertates.
Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 24.

MDXXIX. **Tarasconiae.** *1293. 24. Julii.* Carolus II. Siciliae rex et regina significant se omnes et singulos banos, comites, nobiles, plebeios et cuiuscunque conditionis, quos Elisabetha regina, relicta Ladislai regis Ungariae, dicet esse et fuisse fideles primogenito suo filio Karolo regi Ungariae in sua gratia habituros et retenturos.
Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 24.

MDXXX. **Melfie.** *1294. 5. Julii.* Carolus II. rex Sicilae, Petrum de Florentia et Heristasium de Trano constituit suos procuratores ad partes Tuscie levaturos a nonnullis communitatibus pecuniam promissam, sibique necessariam ad expensas quas necessarie exigit prosecutio recuperationis regni Ungariae

ad Karolum primogenitum nostrum per successionem legitimam devoluti; ad quod utique recuperandum et eripiendum de manu occupatoris ipsius nostre, dictique regis vires in brevi cum eterni regis auxilio potenter insurgent.

Arkiv zu povj. jugosl. VII. p. 25.

MDXXXI. **Melfie.** *1293. 8. Julii.* Carolus II. rex Siciliae, eius consors regina Maria et filius Carolus rex Hungariae notum faciunt universis: se Paulo bano Chroatorum et comiti Georgio, et eorum alteri, veniendi simul vel separatim ad praesentiam suam, morandi et abeundi cum voluerint .... licentiam et securitatem plenariam in personis et rebus eorum dedisse.

Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 25.

MDXXXII. *1293. 11. Julii.* Andreas III. rex notum facit, quod quia Radwzlaus banus filius Stephani, per frequentes nuntios regis et suos se per omnia studuit subiicere eius Maiestati, postulavit a rege quandam possessionem castri seu comitatus Zagrabiensis Selyn vocatam sibi conferri. Rex considerans servitia ipsius bani omni praemio dignissima ei exhibita in eo, quod cum rex Ugrinum ad partes maritimas dominae matris obviam misisset et idem Ugrinus per quosdam inimicos fuisset captivitatus, idem Raduzlaus banus recepto regio mandato cum ipsis infidelibus regis iniens conflictum, eosdem militari potentia debellavit et dictum magistrum Ugrinum de captivitate liberavit, quamquam unus de consangvineis dicti Radozlai bani et quinque servientes sui in eodem praelio interempti et quam plures de suis militibus vulnerati extitissent. Recensens etiam servitia ipsius bani in animo quae excellentissimae matris suae studuit exercere cum ipsa ex regis vocatione studuit in regnum venire et propter insidias infidelium aditum nulla ratione habere potuisset, rex autem negotiis regni occupatus personaliter eidem matri obviam accedere eo tempore nequivisset, idem Radoslaus collectis suis viribus, non parcens laboribus et expensis contra omnium infidelium insidias matrem regis omni reverentia debita qua decuit ad regnum solemniter induxit, maximam quantitatem suae pecuniae expendendo. In remunerationem itaque servitiorum ipsius bani et restaurationem suarum expensarum et ob rationem mortis consanguinei et servientium possessionem castri zagrab. Selyn, ei eiusque haeredibus in perpetuum donat habito consilio et consensu praelatorum et baronum suorum. Datum per manus magistri Theodori albensis praepositi aulae cancellarii. Existentibus inter caeteros Pouka Syrmiensi episcopo, Thoma Boznensi, Johanne Zagrabiensi, Ugrino comite de Posega, Dominico magistro Tavarnico d. matris reginae, comite de Wolkow.

Cod. dipl. patrius. VII. p. 228. Ex Croat. Archivo comitum Erdödy Galgóczam ablato.

MDXXXIII. *1293. 27. Septembris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis significat, quod cum Andreas rex possessiones seu terras Vrbaz, Galas, Petrina, Vinodol, Selen, Oclich, Podgoria et Zamobor cum castris in eisdem constitutis viro magnifico Radoslao tunc bano totius Slavoniae, pro fidelibus servitiis donasset mediantibus privilegiis perpetuo possidendas, ad assignandum ei easdem possessiones transmisit rex Gregorium specialem et familarem juvenem suum, qui coram magistro Gueroldo archidiacono de Zana, Vrbaz et Dobicha et concanonico Zagrabiensi per capitulum transmisso, qui easdem posses-

siones astantibus regni nobilibus bano Radoslao assignaverat nemine contradicente.

Cod. dipl. patrius. VII. 235. Ex Croat. archivo comit. Erdődy Galgóczam ablato.

MDXXXIV. *1293. 29. Septembris.* Capitulum quinqueeclesiense commendat memoriae, quod magister Abraam notarius capituli ecclesiae Bosnensis pro dominis suis patre Thoma episc. eccl. Bosnensis et magistro Demetrio fratre eius carnali, filiis Elek de genere Scentemagych, exhibens eiusdem episcopi litteras de ratihabitione ex una parte, et nobilis juvenis filius magistri Philpes ab altera constituti, dixerunt quod cum circa portionem terrae Koporna quam episcopus et frater eius emerat, inter partes verteretur quaestionis materia, tandem secundum arbitrium proborum virorum praefata portio cessa est Thomae episcopo et fratri ejus, inter partes autem invicem se damnificantes conclusa est perpetua pax.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. Cont. V. 84.

MDXXXV. *1293. 6. Octobris.* Capitulum ecclesiae s. Petri de Posega significat, quod Johannes filius comitis Petri pro se et pro Borichio ac Belud fratribus euis confessus est quod quandam terram suam Gramachnik vocatam, quam pater suus a Ratholdo et Mathia filiis Rolandi bani pro triginta duobus marcis comparaverat, Nicolao filio Inocha pro eisdem 32 marcis vendidisset. Cuius terrae prima meta incipit in capite rivuli Dolkoki, inde ascendit ad Berch versus aquilonem et pervenit ad viam antiquam, inde ad quoddam Kallista, et pervenit ad locum Vadista et per dictam viam ad aliam viam et per varias metas ad fontem qui dicitur Gramachnik few, a parte orientis terra filiorum Zabov, deinde per silvam usque Murzuna et usque Zavam.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. XII. 548.

MDXXXVI. **Neapoli.** *1293. 30. Novembris.* Carolus II. rex Siciliae justitiario capitanatae provinciae iubet ut comiti Georgio fideli suo de partibus Sclavoniae, qui per nuncium nobilem virum Johannem de Jacobo conquestus est, quod Damianus de Tragurio, qui in vasello ipsius comitis redux cum mercibus ex Aprucio „more piratico“ in alto maris a nonnullis hominibus Temularum cum gallono armato spoliatus fuit mercibus, convocatis patronis, nauclero et aliquibus marenariis galloni praedicti, satisfaciat, retemtamque navim restitui faciat.

Arkiv za povj. jugosl. VII. 26.

MDXXXVII. *1293.* Andreas III. rex notificat, quod cum in culmen regiminis regni Hung. successisset iure et ordine geniturae et solemniter coronatus fuisset, comes Johannes, filius Junk comitis, nobilis ultradravanus fidelissimos semper et ubique impendit famulatus non parcendo rebus nec personae. Caeterum cum contra Albertum ducem Austriae et Styriae tunc capitalem hostem suum et regni inimicum convocato exercitu generali pro repulsanda iniuria regno illata processisset, idem comes Johannes in expugnatione castri Vorlter letaliter extitit vulneratus. Adhuc cum idem comes de fidelitate coronae debita nullatenus voluisset resilire, ipsum quidam de potioribus regni est persecutus in destruendis possessionibus suis, comburendis et populis suis aufugandis. Quocirca concedit illi rex, ut populi ejus collectam marturinarum et collectam

septem denariorum ubique in regno Slavoniae existentes non persolvant. Datum per manus magistri Theodori albensis ecclesiae praepositi aulae regni vicecancelarii.

Orig. perg. in mea collectione.

MDXXXVIII. *1293.* Andreas III. rex considerans fidelium virorum militarium Pauli bani maritimi, Georgii et Mladini comitum, fratrum suorum, qui a primaevis progenitorum suorum personis quasi haereditario quodam iure in multis et magnis praeliorum congressibus militari meruerunt laurea decorari, per frequentes suos nuntios et specialiter per religiosum virum Desiderium ordinis Heremitarum s. Augustini oblatas preces, admittere decrevit patrum suorum munificentiis aliquid superadere, donando eis et haeredibus banatum maritimum cum iuribus, utilitatibus redditibus et proventibus banalibus universis, assumens eisdem suo et haeredum suorum nominibus cum quingentis militibus apparatum habentibus militarem in expeditionibus regalibus ei solerter assistere, et hoc vel in personis propriis vel saltem fratrum, filiorum, necessariorumque suorum. Banatum itaque maritimum confert eis iure proprietatis et perpetui dominii, sub condicionibus etiam quod Maiestatem suam et matrem suam Ducissam totius Slavoniae et maritimarum partium Principissam, debitum fidelissimae subiectionis et in Strenarum et aliorum clenodiorum oblationibus juxta vulgarissimam consvetudinem regni recognoscant, et quod ad regis et matris praesentiam convocati veniaut et per se vel per fratres, filios aut alias personas praesentent.

Lucius: Mem. di Trau in additamentis p. 63 Ex. archivo Zriniana.

MDXXXIX. *In* **Ivanich.** *1293.* Johannes episcopus Zagrabiensis considerans merita probitatis et servitia Salamonis comitis, filii Sozo, terram quae quondam fuit castrensis, Hubena vocatam, in comitatu suo Chasmensi sitam cum omnibus pertinentiis contulit eidem et haeredibus suis. Hoc adiecto, quod idem comes et sui haeredes ei et eius successoribus omni fidelitatis studio inservire tenebuntur. Metae autem terrae, prout magister Andronicus quondam comes suus Chasmensis per eum ad limitandum transmissus in scriptis retulit hae sunt: Prima incipit iuxta quandam viam a parte aquilonis in vinicitate Georgii filii Petri inter duas vineas, venit ad vicinitatem Danych, vadit per multas metas arboress et terreas et valles, venit ad metas terrae Gurk Ungari per magnam viam, inde per vallem ubi est potok Hubena et intrat in potok Tyzkevch, venit ad quoddam nemusculum et ibi cadit in magnam viam exercitualem et per bonum spacium revertitur ad primam.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol 5. p. 515.

MDXL. **Chasmae.** *1293.* Johannes episcopus Zagrabiensis notum facit, quod cum possessio ecclesiae suae Guesche, circa Vaska existens, propter turbationem et gverram praesentis temporis, quae in regno Ungariae et Slavoniae multis retroactis temporibus miserabiliter inolevit extiterit desolata et fere habitatoribus destituta, volens conditionem eius facere meliorem, eandem donavit comiti Stephano de Monuzlo more aliorum praedialium suorum de Vaska. Hoc adiecto, quod idem comes Stephanus et sui haeredes episcopo omni fidelitatis studio assistere tenebuntur. Metae autem, quas Mychael archidiaconus Vasca et frater Laurentius praepositus fratrum ord. s. Augustini de Vaska

*

reambularunt hae sunt: aqua Berzenche ubi cadit in eam aqua Achyn, tendens ad septemtrionem in magno spatio, venit ad magnam viam, et cadit in potok Kacha. Per varias metas arboreas et terreas eundo cadit in aquam Hadinech et per eam in aquam Zumolch. In magno spatio versus orientem exit in Bohorchcheret, venit in Virilck et in aquam Trynoich. Inde iuxta Tumbul per varias metas ad aquam Berzenche. Datum per manus magistri Gogani canonici et pronotarii episcopi

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 231.

MDXLI. **Venetiis.** *1294. 14. Januarii.* Cum Ragusei teneantur per pactum armare lignum unum cum hominibus centum quinquaginta contra Almissanos sive Cacithos quando Veneti armant contra praedictos, et ipsi per aliquod tempus armaverunt dignum lignum et per aliquod non armaverunt, ad supplicationem eorum capta fuit pars in maiori consilio quod ipsi Ragusei solvere debeant pecuniam pro tempore quo non armaverunt, et de armamento dicti ligni supersedeatur ad praesens usque ad illud tempus, quod placuerit domino duci.

Ljubić: Mon. I. 180.

MDXLII. *1294. 18. Januarii.* Andreas III. rex notificat, quod licet fidelitates comitis Abraam filii Menoldi notoriae sint, tamen ut ipsius famae praeconium apud posteros celebre habeatur, aliquos ex suis actibus vult explicare. Ipse siquidem tempore adhuc Ducatus sui (i. e. regis) fideles exhibuit famulatus. Demum cum confinia regni per Teutonicos capta essent, omnibus nobilibus illius partis Teutonicorum subiectis ditioni, idem comes rebellavit dictis Teutonicis perseverans in debita fide regiae coronae. Item cum post mortem Ladislai regis fratris eius patruelis eidem successisset in regni solium, ipse comes Abraam cum exercitu Alberti ducis Austriae et Stiriae, tunc inimici ejus capatalis, iuxta civitatem Tyrnavensem viriliter dimicavit, et plures ex Teutonicis captivavit et vexilla hostium ei transmisit. Castrum etiam Sasvar expugnavit regique reddidit. Cum etiam ad expugnandum castrum Posoniense Mathaeum magistrum Agazonum rex misisset, ipse comes Abraam ad castrum viriliter dimicavit, ubi etiam lactaliter extitit vulneratus eius servientibus fere quinquaginta sauciatis. Pro quibus servitiis ei rex terram quandam castri sui Golgoch iuxta fluvium Vag, in quo castrum quondam constructum fuerat, contulit.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. p. 135.

MDXLIII. *1294. 9. Februarii.* Andreas III. rex donat magistro Ivankae, filio comitis Andreae, terras castri Nitriensis Teranteleky et Kuiha, considerans specialiter eiusdem magistri afflictiones quas per magistrum Johannem filium Henrici bani propter fidelitatem suam captus una cum rege et in captivitatis ergastulo per anni circulum detentus per eundem, est perpessus.

Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. I. p. 300.

MDXLIV. **Obrovac** *1294. 28. Martii.* Georgius comes Breberiensis solemniter inivit, fecit et firmavit pro se ipso, et gente sua, ac subditis suis et nomine communis et hominum Almisiae meram et firmam treugam usque ad decem annos continuos cum Rogerio Mauroceno Jadrensi comite et vice ducis Venetiarum et hominum civitatis eiusdem.

Ljubić: Mon. I. p. 181.

MDXLV. **Jaderae.** *1294. 29. Martii.* Bugius Georgii sindicus et procurator Volzitae potestatis, Miligosti Salvonerii et Jacobi Dragae judicum et Drusinae Joannis ac Tolislai Budislai camerariorum consilii et communitatis Nonae et totius communitatis solemni stipulatione promisit se facturum et curaturum omni exceptione et occasione remotis, quod Georgius comes Breberiensis, tam suo nomine et suorum hominum quam hominum communis Almisii firma habebit et observabit omnia inita pacta cum Rogerio Mauroceno Jadrensi comite.
Ljubić: Mon. I. 184.

MDXLVI. **Clissii.** *1294. 7. Aprilis.* Tempore regis Andreae III. et potentis viri Georgii de Briberio, civitatum maritimarum illustris comitis, cum Matthaeus Lucii sindicus et procurator communis Traguriensis, nomine communis publico instrumento se pro praedicto comite Georgio et hominibus Almisii obligaverit d. Rog. Mauroceno comiti Jadrae, nomine ducis Venetiarum de 3000 librarum denariorum Veneticorum parv. occasione treugae factae et firmatae inter praedictum Georgium comitem et dictum d. Rogerium. Idcirco dictus c. Georgius tam nomine suo et subditorum suorum quam dicti communis et hominum Almissi promisit solemniter se obligando Dessae Amblasii civi Trag. sindico et procuratori communis Tragur. se facturum taliter, quod si dictum commune inciderit in dictam poenam 3000 librarum, ipse compellet illos qui contravenerint ad dandum dicto communi dictam quantitatem, et quod ipse dictum commune conservabit a solutione penitus et sine damno, alioquin dictus comes promisit de suo proprio solvere dictam quantitatem. Actum in castro Clissii in domo d. comitis Georgii, praesentibus Radoslao olim Domognae de Policia. Comite Slavano, Stanislavo de Bribirio servientibus eiusdem comitis et magistro Benvenuto medico eiusdem dom. comitis. Stroctus Petri de Ancona notarius scripsit.
Lucius: Mem. di Trau p. 123.

MDXLVII. **Jadrae** *1294. 9. Aprilis.* Nobilis vir d. Mathaeus Luzii civis Tragurii syndicus, rector et procurator nobilis viri d. Phylipuzii Rogerii de Todinis civis Anconae, potestatis communis Tragurii, nomine et vice eiusdem et communis. Item Marinus Dorbinae iudex, civis Sibenicensis sindicus et procurator Georgii Jurisig de Berber potestatis Sibenicensis, Milobrati Drugozai, Eliae Dragovani, Marsae Gregorii et Marini Drobinae judicum terrae Sibenicensis, nomine et vice dictorum et communitatis Siben. Item d. Lubatius iudex civis Scardonensis sindicus et procurator dominorum Pribi, Bosani et Berizlai iudicum, consilii et communis Scardonensis vice et nomine totius communitatis Scardonensis, obligarunt se in libris 3000 mille quingentis denariorum parvorum Venet. se facturos et curaturos, quod Georgius comes Breberiensis tam suo quam suorum hominum nomine quam et hominum Almissi firmam pacem tenebit cum Rogerio Mauroceno comite Jadrensi vice et nomine ducis Venetiarum. Actum coram testibus dominis Barchi Saladini, Lampredae Zenalelli, Andrea de Cande, Damiano de Nasci, et Blasio de Sope civibus Jadrensibus. Antonius quondam Rolanduci de Bononia iudex et notarius scripsit.

Ljubić: Mon. 1. p. 185.

MDXLVIII. **Almissi.** *1294. Mense Aprili.* Temporibus Andreae III. regis et potentis viri Georgii de Bribirio comitis Almissi. Cum Mathaeus Lucii sindicus et procurator Traguriensis pro d. Georgio comite et pro communi Almissi et aliis fidelibus domino comiti se et commune Tragurii obligaverit (pro 3000 libris dandis et obligatis duci et communi Venetiarum), idcirco Nicola comes Radigosti, Priboslavus et Budic judices Almissi cum consensu parlamenti dicti communis, in platea ad vocem preconis de mandato dicti Nicolai comitis et judicum congregati promiserunt se liberaturos commune et homines Tragurii ab ipsa fideiussione 3000 librarum illa occasione, si homines Almissi inciderant in poenam dictarum 3000 librarum et reficere damna et expensas. Praesentibus Zulla filio zupani Budislavi, Stroislavo filio Barbani, Petro Cvitanae Concui, et pluribus aliis. Siroctus Petri scripsit.
Lucius: Mem. di Trau. p. 133.

MDXLIX. **Neapoli.** *1294. 27 Aprilis.* Carolus II. rex Siciliae, justitiariis et iudicibus regiae curiae mandat, ut satisfaciant Mathiae Derchie et Petro Tome civibus et mercatoribus Ragusinis, quos referentibus Raynerio Michaelis consule Veneto in Apulia et Luca de Muco ambasciatore Ragusino, dum e Romania versus Dalmatiam navigarunt, habitatores Neapolitani Marcus Vulcan et Ystla more piratico invaserunt, barcam grano, sale, cera et aliis mercibus onustam spoliarunt, ipsosque mercatores male tractarunt.
Arkiv za povjest jugosl. VII. p. 26.

MDL. **Bari.** *1294. 20. Junii.* Carolus rex Hungarie nobili viro Paulo bano, cuius consilio super prosecutione negotii de regno Ungarie uti vult, dat liberum indultum et facultatem in sui presentiam veniendi, in regno commorandi et redeundi cum universo comitatu suo.
Arkiv za povj. jugosl. VII. p. 26.

MDLI. **Bari.** *1294. 20. Junii.* Karolus II. Siciliae rex et Karolus ejusdem regis primogenitus, Ungariae et Croatiae rex, notum faciunt, quod cum ii super prosecutionem negotii regis Ungariae de regno Ungariae cum nobili viro Paulo bano conferre ac eius consilio uti volentes eundem Paulum ad suam praesentiam duxerint evocandum, nolentes ei et fratribus Georgio et Mladino eius dubiam vergere, licet eis dubitare de aliquo non sit opus, assecurant eos ut tam venire, morari et redire ad propria possint salvo, secure et libere sine aliqua molestia aut dampno. Hanc ipsam assecurationem securitatis dederunt dicti reges una cum regina Maria comitibus Paulo et Georgio de dato Melfi 8. Julii 1294.
Wenzel: Acta extera I. 114. 119.

MDLII. **Scardonae.** *16. Junii (1294.—1310.)* Paulus banus Croatorum et dominus Boznae scribit Pontifici Clementi VI. (erronee erit Coelestinus aut Clemens V.), quod considerans eius contra Venetos latas sententias ac eorum visa protervia et duricia in Jadratinos, qui suae Sanctitati speciali ducti fiducia a Venetorum violento dominio recedentes ad libertatem debitam pervenerunt, requisitus per eosdem suum primogenitum banum Mladinum, banum Bosnensium, misit cum potentia ad defendendum et protegendum Jadratinos. Sed quia Veneti continuo tenent galeas armatas ante Jadram, de-

vastando Insulas ipsorum, nec ille (Banus) habeat ad praesens galeas ad obviandum eisdem hostiliter, petit a pontifice auxilium et pro Jadratinis protectionem.

Glasnik Srbske slovesnosti XV. p. 205. Wenzel: Cod. dipl. Arpad. IX. 432.

MDLIII. **Budae.** *Circa 1294. 23. Junii.* Andreas III. rex scribit civibus de monte Grecensi, quod pro eo, quod de castro suo Medwe eis et ad eos spectantibus per comitem Gyanum illata fuisse dicuntur nocumenta, cupiens ipsa ab illis amovere, cameram suam de Zagrabia eidem Gano duxit conferendam, ut amplius castro nullum nocumentum inferri praesumatur, sed de regiis rebus custodes nutriantur.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 233.

MDLIV. **Zagrabiae.** *1294. 1. Septembris.* Capitulum eccl. Zagrab. significat quod nobilis vir Grobsa, filius Stephani de Lapech (Lapac), confessus sit, quod ipse omnes terras ex ista parte fluvii Wn, inter Zakop et terras episcopatus Tyniensis ecclesiae existentes, per mortem Ozorias filii Ludgaris proximi sui sine haerede decendentis ad ipsum devolutas, Stephano bano per Jacobum sacerdotem praesentanti vendiderit in perpetuum, ob favorem et dilectionem dicti bani specialem, dans ei consensum ut omnes etiam per dictum Ozorias impignoratas recuperare possit, cum eidem Grobsae ad redimendum proprias non suppetat facultas.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. p. 361.

MDLV. **Zagrabiae.** *1294. 1. Septembris.* Capitulum Zagrabiensis ecclesiae significat, quod Zemk filius Bose pro se et fratre suo Wlkoy, item Radey filius Wlkowoy pro se et pro fratre suo Ramona, item Retk filius Nenadai de genere Rach, vendiderint Stephano bano in persona Jacobi sacerdotis particulas terrarum suarum in Drozgomech pro septem marcis, singulis cum quinque pensis denar. zagrabiensium computatis. Inter metas occurit quaedam antiqua via, praedium Radey, dumus Zyvibougrum, quedam Mlaka et fluvius Maya.

Tkalčić: Mon. Hist. I. p. 233.

MDLVI. **Venetiis.** *1294. 9. Septembris.* Petrus Gradenico dux Venetiarum nobili viro Thomae Michaeli de suo mandato ambasciatori ad comites Veglae mandat, cum illum miserit ad accipiendum lignamen quod Januensibus per Segnanos dabatur, non ut ipsum haberet sed solum ut Januenses ipsum habere non possint, et comites et ipsi Segnani non fecerint illud quod debebant, ita quod navis Januensium cum lignamine ac galeis recessit, ut non oportet ei de ligno aliquid accipere, sed si aliquid de navi remanserit, accipiat solum illud quod convenienter non posset negare et redeat Venetias.

Ljubić: Monumenta I. p. 187.

MDLVII. **Zagrabiae.** *1294. 16. Octobris.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis significat, quod Drusk, Petrus et Vincer filii Stephani vendiderint nobili viro Stephano bano in persona Mark filii Descych, terram suam in Turya existentem a Wlchizlo, Dimyntha, Beloca filiis Cuetan, Craban filio Brocynan, Strestrona filio Gordoan et Wlkina filio Rope, nec non vineam suam in terra Zavarcha existentem comparatas; item terram, quam dictus Drask a Ban et Alexandro filiis Ivanus, Wlkoyn filio Mosila, et Martino filio Radona compa-

raverat, et quidem pro viginti septem marcis, singulis cum quinque pensis denariorum Zagrabiensium computatis.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 234.

MDLVIII. *1294.* Capitulum ecclesiae Quinqueecclesiensis fatetur, quod Aegidius filius Gregorii de genere Thomae bani, fratre suo Petro episcopo Transilvaniae praesente et consentiente, uti defectui proximus, possessionis suae Ogona tres Vyznicatus seu possessiones Gagy, Odroha et Dornolch, Michaeli praeposito ecclesiae Transilvaniensis et Petro comiti Siculorum, filiis comitis Stephani filii Diers de genere regio, suis in secundo gradu consanguineis, hisceque in fratres adoptivos receptis, eorumque haeredibus jure perpetuo contulerit et resignaverit.
Ex actis per banum Khuen-Hedervàry ex archivo regni ablatis. N. R. A. Fasc. 1504. N. 19.

MDLIX. **Ragusii.** *1294.* Marinus Badoarius comes Racusii cum voluntate minoris et maioris consilii statuunt et firmant, quod nulla persona debeat de aliquibus partibus ducere in Racusium nec eius districtum follaros falsos sub poena et banno ipperperorum centum pro quolibet et qualibet vice. Pro falsis vero follariis cognoscebantur: Stameni de Dyrachio et Romania. Follari de Armenia et Turchia, novi et veteres. Follari facti de petiis de rame sine litteris et figuris. Follari incisi. Follari qui dicuntur Capuciae.
Pucić: Споменици Србски II. 169.

MDLX. *1295. 5. Januarii.* Johannes episcopus Zagrabiensis et capitulum significant, quod comes Nicola castelanus regis de Medwe, et Janinus frater eius ab una parte, ab altera autem Andreas maior villae et universitas civium Grecensium personaliter constituti, omnibus litibus, adversitatibus et inimiciis inter eos ratione occisionis Petrilce filii Benk subortis paci consulentes iuxta mandatum regis, renuntiarunt, ita quod dictus comes Nicola et Janinus frater praetextu huinsmodi adversitatis vel detentionis personarum amodo nulla dampna vel iniurias aliquas, praesertim donec idem comes N. et frater suus custodiam conservationis castri Medwe habebunt, memoratis civibus et ad eos pertinentibus inferrent aut inferri facient manifeste vel occultate, ad quod tactis sacrosanctis reliquiis praestiterunt juramentum. E converso promisit idem maior villae et universitas civium praestito iuramento. Si vero comes Nicola et Janinus trangressores fidei reperti fuerint, possessiones suas intra et extra civitatem Grecensem ammittant.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 235.

MDLXI. *1295. 9. Martii.* Andreas III. rex notum facit, quod capitulum eccl. Zagrabiensis significare curavit, quod cum Stephanus filius Mladucheucz, quondam jobagio castri Zagrab., imminente sibi mortis articulo terram suam Casna vocatam, in medio terrarum capituli Zagr. similiter Casna existentem, cujus alteram portionem quondam Vulk fratris capitulum ex collatione regia jam possidet, simul cum suo parvulo filio, coram testimonio civium Grechensium conservationi et tuicioni dicti capituli reliquisset tali modo, ut si puer perveniret ad aetatem legitimam extunc una cum successoribus suis de praedicta terra more praedialium capitulo servire teneretur. Si vero puer ante tempus vel sine liberis decederet, tunc eadem terra in propietatem capituli

caderet. Hulc ordinationi praebuit rex suum assensum, cum eam ordinationem veram esse civitatis Grechensis universitas confirmavisset. Datum per manus Theodori praepositi Albensis aulae vicecancellarii.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 236.

MDLXII. **Anagniae.** *1295. 28. Maii.* Carolus II. Sicilae rex et pro rege Ungariae mandat Henrico de Hervilla cum pro munitione quorumdam castrorum in partibus Slavoniae, que nuper ad Caroli regis Ungariae ejus filii fidem et dominium pervenerunt, salmae frumenti mille illuc per mare mittendae de partibus Apuliae necessariae reputentur, quatenus nuntium dicti regis Ungariae dictas salmas ex portubus iurisdictionis ejus extrahere libere permittat.
Wenzel: Acta extera I. p. 123.

MDLXIII. **Venetiis.** *1295. 28. Maii.* Cum captum fuerit alia vice de facienda gratia comiti Podinae, qui dedit Venetiis Almissium, de amphoris viginti vini omni anno, capta fuit pars, quod fiat dicta gratia portandi dictum vinum sine datio ad terras amicorum.
Ljubić: Mon. I. p. 188.

MDLXIV. **Anagniae.** *1295. 17. Junii.* Carolus II. Siciliae rex attendens grandia, grata et accepta servitia, quae Paulus banus Maritimus, dominus Croatorum, dilectus et fidelis consangvineus, quondam patri regis praestiterat et assiduae praestat regi et ejus filio Carolo regi Ungariae. consentit quod dictus rex Ungariae eidem Paulo bano concedat in vita sua Banatum seu Dominium banatus in Croatinis et Dalmatinis partibus, secundum quod ipsum Banatum tenuit et nunc tenet.
Wenzel: Acta extera I. p. 124.

MDLXV. et MDLXVI. *1295. Junii.* Carolus II. Siciliae rex tribuit nuntiis Pauli bani licentiam extrahendi libere a jure exiturae de portubus Apuliae mille salmas frumenti deferendas ad partes Slavoniae pro munitione castrorum ipsius bani.
Wenzel: Acta extera. I. 125.

MDLXVII. *1295. 25. Junii.* Capitulum Chasmensis ecclesiae notificat, quod magister Tiburtius, debilis corpore, sanus adhuc mente, reliquit testamentaliter quandam particulam unius aratri sufficientem in possessione sua Stupna in comitatu Guerzenche, a parte Heremitarum s. Augustini de Guarich adiacentem eisdem fratribus Heremitis B. Virginis de Garich sub tribus sigillis (videlicet eiusdem Tiburtii et conventus fratrum Minorum de Gurbanich ac comitis Mathiae), salvis tamen portionibus Joannis et Nicolai nepotum suorum. Metae quas Mathias sacerdos ecclesiae s. Nicolai de Guerzenche retulit, hoc ordine distiguuntur: Prima incipit in capite rivuli Stupna, et ibi sunt tres vineae, per uandam semitam cadit in magnam viam et venit ad ecclesiam, de qua per ntiquam viam ascendit ad tres arbores Hrast, de quibus cadit in magnam iam, qua itur versus forum ad meridiem, per Stupnam redit ad priorem ıetam.
Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. I. p. 376.

MDLXVIII. **Posegae** *1295. 8. Novembris.* Thomasina mater regis Andreae [I. Ducissa totius Slavoniae et gubernatrix partium citra Danubialium usque

ad mare confert magistro Coraldo filio Stephani de Ovar possessionem Gueresd quam possederat iniuste Benedictus episcopus Albae Bulgaricae.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. 186.

MDLXIX. **Venetiis.** *1295. 10. Novembris.* Petrus Gradonico dux Venetiarum scribit potestati et consilio civitatis Traguriensis: cum Diambra quondam uxor et nunc sola commissaria Totigliae Vituri, filii quondam Ceciliae uxoris olim Drusimiri Vituri, de confinio s. Mariae Formosae, civis Venetae, ratione repromissae praedictae Ceciliae spectantis jure successionis ad dictum Totigliam, pro parte ei de supradicta repromissa contigente librarum den. Venet. octingentarum de bonis dicti Drusimiri debeat percipere, secundum cartam adiudicatoriam de a. 1271. die 28. Nov. Petit ergo dux quatenus tantum de dictis bonis Drusimiri per suos officiales extimari facere velint, quantum ascendit pecunia supradicta, et duci pretium et confines totius quod fuerit extimatum per suas litteras declarant, ut Veneti judices inde valeant procedere sicut postulat ordo juris.
Lucius: Mem. di Trau p. 141.

MDLXX. **Venetiis.** *1295. 3. Decembris.* Capta fuit pars maioris consilii, quod nobilis vir Marinus Georgio comes Curzolae sit de maiori consilio semper quando venit Venetias et stat iuvando ipsum consilium.
Ljubić: Mon. I. 188.

MDLXXI. *In conventu* **Varadiensi.** *1295.* Thomasina regina, mater Andreae III. regis, Ducissa totius Slavoniae a Danubio usque mare notum facit, quod Laurentius magister dapiferorum dictae reginae et magister Philippus ac Ladislaus filii magistri Philippi possessionem ipsorum haereditariam Wruzy vocata in comitatu de Walkov, per modum divisionis a magistro Johanne, Philippo, Demetrio et Ladislao, filiis comitis Ladislai, distinctam, pro meritis comitis Alexandri pugillis, ex permissione filiorum Ladislai confessi sunt se dedisse eidem comiti Alexandro in perpetuum tali modo, ut iidem filii magistri Philippi ratione eiusdem terrae quinquaginta marcas in denariis, se ab Alexandro recepisse confessi sint.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. 183.

MDLXXII. *1295.* Thomasina mater Andreae III. regis, enumerat fidelia servitia comitis Ladislai filii Nicolai et quidem primo: Cum Andreas rex Ladislao regi successisset in regni solium, idem comes eidem fidelissimos exhibuit famulatus. Praeterea cum Johannes Henrici bani ipsum regem Andream captivasset, idem comes Ladislaus praedicto Johanni liber et spontaneus se dedit in obsidem, ut iugum detentionis regia possit evadere Celsitudo, nec aliter a praedicto Joanne dictus comes se liberare potuit, nisi ducentis marcis persolutis et filium suum loco sui in obsidem relinquendo, ubi dictus puer propter malitiam aeris in aegritudinem incidens mortuus est. Dimicavit etiam ad castrum Zeckchu contra Mize palatinum una cum Nicolao palatino. Pro quibus servitiis ei Ducissa terram Zub ad praedium Segusd pertinentem contulit.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. X. p. 185.

MDLXXIII. *1295.* Thomasina mater regis Hungariae, Ducissa totius Slavoniae et gubernatrix partium circa Danubialium usque Maritima, notificat,

quod considerans fidelitates et multiplices famulatus Turdizlai et Blasii filiorum Grubuch de Vrbas, quos in diversis expeditionibus et praesentim in expugnatione castri Radizlai bani infidelis, Wrbazeu vocati, ubi iidem non formidantes ictus lapidum frequentissimos, nec jaculorum nimbos expavescentes vulnera sustinuerunt letalia sub eodem castro viriliter dimicando, volens igitur praedictis Turdizlao et Blasio occurere reginali cum favore, medietatem tributi cuiusdam portus super Zauam, also Gradisca nuncupati, qui versus Wrbaz transit, ad ipsorum terram Schplatu vocatam, cuius medietatem Nicolaus filius Dezlo tenere dicitur, cum omnibus utilitatibus et pertinentiis, sicut apud comitem permansit de Wrbaz pro tempore constitutum, duxit conferendum. Datum per manus d. episcopi Quinqueecclesiensis aulae cancellarii.

Ex transumpto Andreae III. regis de a. 1297. 15. kal. Febr. Orig. perg. in mea collectione.

MDLXXIV. *1295.* Johannes filius Dionisii quondam palatini, magister pincernarum dominae reginae maioris et comes Vesprimiensis notificat, quod totam terram suam in provincia Godoucha (Moroucha) existentem, Nespesa vocatam, cum terra quam prius Gregorius possidebat, quas prius contulerat Paulo et filio fratris sui Fabiano, remittens ei omnia offensa et excessus, quibus contra eum excesserat, donavit eidem Paulo et dicto Fabiano pro fidelibus serviciis tempore patris sui peractis et modo renovatis. Hii sunt commetanei terrae Nespisae. ab oriente Mathaeus filius Endure comitis, a meridie homines de Drenua, ab occidente Ivan et Joank, a septemtrione homines de Peser superiori. In medietate minor villa Peser. Praesentes et assentientes fuerunt Jacobus filius Beriwoy, Philip filius Kayan, Pethylo filius Paulus, Ioan de Monte, Joank filius Nepput, Bogdoslo filius Stane, Johannes filius Wechezlai, Marcus Laznog, Budur filius Gurdus, Paulo Churtan comite castellano de Zel(i)na,et Pouka de Phihuna castellano comite. Datum per manus magistri Corardi.

Ex transumpto Mykch bani totius Slavoniae de anno 1342. in pergamena cum sigillo pendenti. In mea collectione.

MDLXXV. *1295.* Magister Tiburtius legat in perpetuum claustro Heremitarum B. M. V. de Garigh particulam terrae unius aratri, alteri terrae haeditariae s. Augustini de Garigh contiguam, atque de possessione sua Stupna in Guerzenche habita excisam, cum vineis, cunctisque pernentiis, salvis attamen Joanni et Nicolao nepotibus suis exinde obtingentibus portionibus.

Ex actis monasterii de Garigh Fasc. I. Nr. 6. per banum Khuen-Hedervåry e regni archivo ablatis.

MDLXXVI. *1296. 26. Februarii.* Andreas III. rex confirmat omnia privi'egia et possessiones collatas monasterio b. Mariae de Toplica (ord. Cistercit.) ›er reges Andream II., Belam IV., Stephanum et Ladislaum IV. Datum per nanus patris Theodori episcopi Jauriensis aulae vicecancellarii.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 237.

MDLXXVII. *1296. Mense Martio.* Nicolaus praepositus et capitulum .cclesiae Quinqueecclesiensis notificant, quod magister Benedictus filius comitis icolai de Saag quandam possessionem ab antiquo vacuam, habitatoribus in

uno loco ultra Drawam iuxta Karasu (Karašica?) situatam, Gueredistha vel Hydwigh vocatam aut vocatas, cum omnibus utilitatibus comiti Thomae filio Benedicti de Beend et uxori eius, sorori suae carnali, contulerit. Dum autem idem comes Thomas populos supra hanc terram suam congregasset, ecce dictus mag. Benedictus eundem Thomam et suos jobagiones aufugavit et dictam terram potentialiter occupavit percipiendo fructus terrae per quinque annos. Convocatus idem Benedictus per dictum Thomam ad praesentiam regiam, fuit in pluribus judiciis legitime convictus. Tandem de permissione regia compromiserunt causam arbitris judicibus, secundum quorum arbitrium, videlicet comitis Kemyn comitis de Borona, filii Laurentii quondam palatini, item comitis Andreae filii Petri et Bencench filii Martini nobilium de genere Budimir, item comitis Ornolth filii Ylarii de genere Nempthi, item Michaelis filii Michaelis de iuxta Karasu, item Beka filii Marceli comitis de Chithov, item comitis Petri filii Buchk de Bermen, et comitis Burin filii Burin de Horosth, Moroth nigri de Peray, Jacobi filii Porozlov, nobilium comitatus de Barana aliorumque nobilium conprovincialium concordarunt partes ita, quod ipse comes Thomas propter pium cognationis affectum et amorem damnum factum ad 40 marcas exsolvit; item totam portionem suam in iudiciis sibi debitam circa 20 marcas numeratam eidem Benedicto relaxavit; Benedictus autem supra nominatas terras ultra Drawam iuxta fluvios Karasu et Welchiza situatas dicto Thomae et sorori suae remisit. Metae huius terrae fuerunt, aqua Mlaka, terra nobilium de genere Zabov, terrae Petri bani et filiorum suorum Ozyagh vocatae, locus Hotharastk, aqua Welchyza.

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. X. 228.

MDLXXVIII. *1296. 6. Mensis Martii.* Nicolaus praepositus et capitulum Quinqueeclesiense significant, quod nobiles juvenes, fratres, patrueles: Magistri Laurentius et Philippus ac Ladislaus filius magistri Philipus, filii comitis Clety, ab una parte et magistri Johannes, Philipus, Demetrius, Ladislaus filii comitis Ladislai, filii eiusdem comitis Clety ab altera confessi sint, quod cum ipsi super possessionibus suis de Zelyz in comitatu Tholnensi, metis suis ab invicem separando; item super possessionibus suis ultra fluvium Dravae situatis metis separando, divisionem inter se fecissent, diutius vertebatur circa quedam illata damna coram Andrea rege et judice curiae suae, et coram Ducissa totius Slavoviae quaestio et altercatio, tandem de voluntate dominae Ducissae secundum arbitrium comitis Ochuz de genere Buzad, judicis curiae dominae Ducissae, Lorandi woyvodae filii Thomae, item com. Benedicti Iwanka, magistri Geyleth filii magistri Geylethy, nobilium de Posega, item comitis Detrici et fratris sui magistri Bolug comitis et castellani de Posega, item magistri Stephani filii Johannis de Gara, et magistri Dominici quondam palatini, filii Petri de genere Chak, aliorumque nobilium amicabili compositione partes concordarunt ita, quod filii comitis Ladislai medietatem possessionis et castri Nadasth in comitatu de Tholna, item duas terras Beersen et Zeklech in eodem comitatu; item medietatem terrarum Zauva, Zerna et Bora in comitatu de Barana ex ista parte fluvii Drawae, item totalem medietatem castri Koronog ultra fluvium Drawae dimiserunt filiis comitis Philipus. E contra filii magistri Philippus medietatem castri et possessionis Oryawa in Posega, item duas terras Hothyas et Bethev iuxta fluvium Drawae adjacentes relinquerunt in concambium praemissorum filiis comitis Ladislai; diviserunt quoque pari modo

mancipia, servos et ancillas. Super qua divisione tria paria privilegia capituli et Ducissae Slavoniae acceperunt.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. X. p. 232.

MDLXXIX. *1296. 6. Martii.* Nicolaus praepositus et capitulum Quinque-eclesiense significant, quod Johannes filius Becha de Keulges totalem terram suam Keulges, ultra fluvium Dravae sitam, cum duabus villis et omnibus pertinentiis contulit magistris Laurentio, Philipo et Ladislao filiis magistri Philipus jure perpetuo, e contra ipsi juvenes filii magistri Philipus filii comitis Cleti possessionem suam Francheusfeldy vel Zeueboog in ambitu uno ultra Drawam iuxta fluvium Karaso in concambium dederunt, prout haec etiam in patentibus litteris dominae Ducissae Slavoniae (Thomasinae) continentur. Meta autem terrae Zeuoboogh incipit in littore fluvii Karaso (Karašica), cadit in aquam viminosam Katha plesa, procedit ad arborem magnam Berekunya terra cumulatam, inde cadit in aquam Nevlenya, pervenit ad magnam viam de Saagh decurrentem ad ecclesiam b. Mariae de Luka, venit ad foveam seu fossatum Kalista aquarum ex inundatione pluviarum aliquando autem siccum, commetatur cum terris magistri Benedicti et terris filiorum David et Samsonis de genere Havasth, et procedendo per magnam viam venit ad aliud fossatum. Per varias metas cadit in aquam Keresua et venit ad aquam Begya mlaka, exinde prope sessionem Scynork, inde ad arborem pomi Lubachym, venit ad aquam Zugousuk et terminatur ad fluvium Karaso.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad X. 239.

MDLXXX. *1296. 12. Martii.* Capitulum Chasmensis ecclesiae significat, quod comes Gregorius filius Romani petierit ut aliquem ex capitulo ad reambulandas terras eius in districtu Zaladiensi exmitteret, annuentes petitioni, transmiserunt magistrum Johannem cantorem dictae ecclesiae, qui rediens retulit, quod easdem terras et metas earundem sine contradictione aliqua reambulasset, et quod Endrus et Adrianus filii Vitalis et Wlk filius Isip et Martinus filius Ladizlai omnes terras in Zeguna et Ebis existentes pro quadraginta sex marcis dicto comiti Gregorio dignoscuntur vendidisse in perpetuum. Quarum prima meta incipit in fluvio Curnech in vicinitate terrae Cruciferorum et per silvam in bono spatio venit ad fluvium Zeguna, ubi vicinatur terrae Opoy (de Rasinja), inde in eodem fluvio ascendit et cadit in potok Berzench. Transiens campum versus meridiem venit ad magnam viam et per varias metas venit ad viam quae ducit ad ecclesiam s. Crucis, versus occidentem iungitur terrae Benedicti filii Rodyn, inde declinat ad magnam vallem et versus septemtrionem ad magnam viam, per varias metas arboreas ad rivulum Cernech et inde ad priorem metam.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. X. 219.

MDLXXXI. *1296. 1. Maii.* Conventus Zaladiensis declarat, quod magister Jacobus filius comitis Panith de genere Buzad et nobilis domina consors sua Anna filia comitis Ladislai filii Nicolai praesentes constituti, eadem domina confessa est, quod ob dilectionem sui mariti dotem suam et res parafernales si ipsam ante dictum Jacobum maritum vita transmigrare contigeret eidem Jacobo relaxasset. E converso dictus maritus eius asseruit, quod de possessionibus suis duas, videlicet zent Trinitas cum terra Kakonya emptitia, me-

diante privilegio Bartholomaei condam episcopi Vesprimiensis, aliam vero terram suam inter Dravam et Muram adjacentem et aquisitam mediante privilegio Stephani condam regis possessam, assignasset eidem uxori suae.
Cod. dipl. patrius VII. p. 247.

MDLXXXII. *1296. 12. Maii.* Capitulum Qninqueeclesiense notum facit, quod comes Jacobus filius Ambrosii de genere Nempchy ab una parte, Hector et Chaak filii magistri Herborthy filii comitis Nicolai ab altera confessi sint quod super omnibus destructionibus, damnis, captivationibus, vulneribus sive plagis quibuslibet; item super facto dotum rerumque parafernalium ab utraque parte debentium, specialiter super facto dotis dominae relictae magistri Herborthy, item super morte vel homicidio, caeterarumque discordiarum articulis subortis et illatis usque modo, in conspectu regio inter partes vertebatur materia quaestionis, secundum arbitrium magistri Karul filii comitis Benedicti de Orman, item Stephani et Priboslai filiorum comitis Stephani, nobilium de Cheredey, item Dionisii filii Benedicti de Peturdy, item Orualch filii Ylamar, et Gervasii filii Petha nobilium de Nempchy, item comitis Homoney et Ladislai filiorum Michaelis de Thopod aliorumque nobilium comprovincialium, sibi invicem mutuo satisfacientes perpetuam pacem se habere (velle) sunt confessi, et quod neutra partium alteram abhinc in posterum super dictis injuriis poterit molestare. Item super facto possessionum, scilicet Keruzthur, quae est in Zelisio, scent Gal in Woyzlo et Rawen, ratione quarum inter partes vertebatur quaestio, concordarunt in hunc modum, quod eaedem terrae Jacobo filio Ambrosii in perpetuum dicti filii magistri Herborthy cederent cum omnibus literis et privilegiis super easdem terras sonantibus.
Orig. in perg. ex collectione Radoslai Lopašić.

MDLXXXIII. **Zagrabiae.** *1296. 23. Maii.* Capitulum ecclesiae Zagrabiensis affirmat, quod Mathaeus filius Detrici de genera Acha in jus vocaverat civitatem ratione terrae Sviblian, ac deinde actioni et iuri suo cessit relinquens eam ut antea civitati possidendam. Civitatem representarunt Gilyon maior villae, sir Marko, Petrus Scandalay, Michael Bissenus et magister Clemens cives castri Grecensis.
Tkalčić: Mon. civit. Zagr. T. I. p. 76.

MDLXXXIV. **Venetiis.** *1296. 30. Julii.* Cum in pactis Ragusiae contineatur inter caetera, quod Ragusaei debent esse franchi de mercationibus Slavoniae, capta fuit pars maioris consilii, quod vicedomini observent Ragusaeis dicta pacta.
Ljubić: Mon. I. p. 188.

MDLXXXV. *1296. 29. Augusti.* Andreas III. rex ad petitionem comitis Mike filii Radun confirmat ei collationem terrarum in superiori Hungaria, comitatu de Thyrocz, factam, considerans fidelitates et servitiorum merita ejus quae in omnibus expeditionibus exhibuit, maxime in expugnatione castri Adrian ubi una cum fratre suo Bytov extitit lethaliter vulneratus, attendens insuper quod idem comes Mike castrum Posega de regio mandato fideliter conservavit restituens ipsum Catherinae matri regis. Datum per manus Theodori episcopi Jauriensis aulae vicecancellarii.
Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. II. p. 36.

MDLXXXVI. *Sub castro* **Kwzegh.** *1296. 6. Octobris.* Andreas III. rex significat, quod cum Stephanus, Ladislaus et Ugrinus filii Ladislai multa spolia et latrocinia contra eum indesinenter in regno suo commiserint, pro eo etiam quia possessiones Gregorii bani et comitis Stephani filiorum comitis Mark pluries destruxerint, pro huiusmodi itaque excessibus possessiones eorum universas et specialitsr possessiones Pech sine haerede decedentis, quas potentialiter occuparunt, auferendo ab eis, contulerat memorato Gregorio bano et comiti Stephano.
Wenzel: Cod. dipl. Arp. Cont. T. V. p. 150.

MDLXXXVII. **Venetiis.** *1296. 29. Decembris.* Cum per Almissanos fiunt et factae sunt Venetis derubationes et damna et sunt modo ambasciatores ipsa occasione tam comitis Georgii, quam civitatum Spalati, Tragurii et Sibenici et ipsa negotia sunt magis propria consilio triginta, quam consilio Rogatorum, capta est pars, quod negotia Almisii debeant fieri in consilio Rogatorum et quadraginta.
Ljubić: Mon. p. I. 189.

MDLXXXVIII. *1296.* Andreas III. rex Moys filium Alexandri ob excessus enormes in episcopatu Quinqueeclesiensi et in societate Nicolai quondam palatini filii Henrici bani perpetratos iactura bonorum mulctat.
Fejer: Cod. dipl. T. VI. vol. II. p. 17.

MDLXXXIX. *1296.* Conventus b. Adriani de Zala dcclarat, quod comes Reynoldus et Princh filii comitis Princh ac Arnoldus filius ipsius Reynoldi confessi sunt, quod comes Johannes filius Iwan de Bukin a debito triginta marcarum, quarum ratione et pro facto Bartholomei fratris ipsorum terram Lyzov, Emerico filio Herceg et eius filiis assignata extiterat expedivisset ipsos pecunia propria ac expensis, ob quam rem idem Reinaldus Princh et Arnoldus ex eadem terra Lyzov ad usum septem aratrorum pro 15 marcis dedissent ac vendidissent comiti Johanni et suis haeredibus praesentibus vicinis. Meta terrae incipit penes fluvium Lizov qui descendit de Saag juxta terram filiorum Pantus, vadit ad capellam S. Martini et ad terram jobagionum castri Patruh, silvam ecclesiae de Chatar, et per varias metas arboreas et terreas revertitur ad primam.
Cod. dipl. patrius. VII. p. 254.

MDXC. *1297. 18. Januarii.* Andreas III. rex ad petitionem Turdizlai et Blasii filiorum Grubuch de Vrbaz confirmat privilegium Thomasinae matris suae, ducissae totius Slavoniae, super collatione medietatis tributi cuiusdam portus fluvii Zaua, Also-Gradisca nuncupati, eis concessum (a. 1295). Datum per manus Th. episcopi jauriensis aulae vicecancellarii.
Ex mea antiqua collectione.

MDXCI. **Zagrabiae.** *1297. 20. Januarii.* Michael, episcopus Zagrabiensis, comes de Garig et de Gersenche, significat, quod Katheryn filius Martini, civis de monte Grech, particulam terrae in comitatu episcopi de Vgra iuxta Sepnizam a Matheo fratre Damiani emptam, vendiderit Michaeli filio Stephan civi de monte Grech.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 238.

MDXCII. *Apud Vestas 13. Aprilis 1297.* Regnante Karulo II. rege Jerusalem, Siciliae, ducatus Apuliae etc. Scarus de S. Andrea Vestarum judex et Felicius dictae terrae notarius, cum caeteris testibus et habitatoribus de eadem terra in unum congregati exaudiverunt Angelum de Vincentio et Johannem de Rugio, constitutos olim sindicos suos ad ordinandam pacem et concordiam inter homines civitatis Vestarum et commune et homines Tragurii, inter quos vertebatur discordia et gverra pro eo, quod multas offensiones et damna receperunt a piratis seu cursoriis Dalmatiae, inter quos praesumebantur fuisse homines de Tragurio. Qui sindici exposuerunt quod dictam pacem cum Traguriniis fecerint, et quod Nicolaus sindicus eorum in consilio generali nomine omnium civium promiserit dictis Angelo et Johanni sindicis pacem perpetuam, sicut ab antiquo fuit, servari.
Lucius: Mem. di Trau. p. 135.

MDXCIII. **Venetiis.** *1297. 2. Maii.* Petrus Gradonico, dux Venetiarum, mandat Marco Michaeli, comiti Arbensi, et universitati civitatis, cum contra Januenses parat potens extolium, ut 50 homines ad suas expensas et residuum hominum pro complemento armandi unam galeam ad expensas Venetas, ad 180 homines pro galea, praeparant armis et omnibus necessariis, habent quoque mittere unum nobilem pro supracomite pro galea.
Ljubić, Mon. I. p. 189.

MDXCIV. **Romae.** *1297. 15. Maii.* Bonifacius VIII. papa, cum Spalatensis ecclesia dudum viduata pastore, licet in ea de Jacobo archidiacono ipsius ecclesiae electio fuerit celebrata, quia tamen infra tempus a jure statutum dem archidiaconus non fuit negotium electionis prosecutus, dicta electio juribus extitit vacuata et idem archidiaconus de mandato pontificis resignationem suam recepit, praefecit igitur papa in archiepiscopum Spalatensem fratrem ord. Minorum Petrum, capellanum Mariae Reginae Siciliae.
Farlati: Illyr. Sacr. T. III. p. 295.

MDXCV. *Apud urbem veterem 18. Junii 1297.* Bonifacius VIII. papa cum Jadrensis ecclesia per translationem archiepiscopi Joannis ad Tranensem ecclesiam pastore suo destituta fuisset, nominat in archiepiscopum Jadrensem Henrium de Tuderto, fratrem ordinis minorum, quod ei per litteras suas intimat.
Farlati: Illyr. Sacr. T. V. p. 86.

MDXCVI. **Posegae.** *1. Septembris 1297.* Michael, episcopus Zagrabiensis, domini Albertini Ducis Slavoniae cancellarius et comes de Garygh notum facit, quod cum praepositus et conventus fratrum S. Augustini, canonicorum regularium de domo in Wasca, possessionem suam Tubina, possessioni de Wasca adiacentem commode procurare non possent, ad illorum quaerulam relationem donavit eis particulam terrae villae suae de Waska, pro qua recepit supranominatam terram Tubina. Dictae particulae terrae metae sicut retulerunt Olyverius officialis episcopalis de Wasca, Gurethe et Teodorus praedialis ac Adrianus plebanus de eodem loco, incipit a quibusdam dumis avellanarum iuxta lacum, et currens per varias metas arboreas, vadit circa magnam viam ducentem in Zalathnuk, inde iterum per varias metas arboreas ad ecclesiam S. Georgii ad occidentem in vicino terrae nobilium de

Tubina, inde ad caput lacus Ferten, inde iuxta viam vicinatur terrae Lucach filii Martini et in aquilone terrae Petche usque ad Drawam ubi terminatur. Datum per manus magistri Dominici lectoris ecclesiae Zagrabiensis tunc notariorum magistri.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 238.

MDXCVII. *1297.* Capitulum ecclesiae Bachiensis notum facit, quod magister Thomas filius Petri, et Paulus filius eiusdem confessi sint, quod possessiones suas haereditarias Zoch vocatas, in comitatu de Wolkov, a parte occidentali et septemtrionali magistri Ugrini filii Pous, a parte meridionali comitis Stephani de Gara et Blasii filii Mauricii, ab oriente abbatis ecclesiae S. Crucis de Franka villa contiguas et vicinas, cum fundo duarum villarum Graga et Waradh, magistro Johanni filio comitis Eynardi cognato suo ob dilectionem proximitatis donarunt iure perpetuo.

Ex actis archivi regni Croatiae per banum Khuen Hedervåry ablatis.

MDXCVIII. *1297.* Magister Stephanus filius Dyonisii conquestus est contra Dominicum filium Pauli quod ipse in comitatu syrmiensi quandam possessionem Pachey, haereditario jure eum contingentem, quae per dictum Dominicum et alios iuxta libitum in diversas partes divisa et ubique Pachey nominata, et quaedam portio ab eodem D. occupata et detenta extitit. Super hoc demonstravit tres litteras Cruciferorum de Strigonio, quae attestant comitem Dionisium filium Dionisii palatini dicti Stephani anno 1291. et annis sequentibus eundem Stephanum, Desev et Thomam fratres semel et seundo coram conventu Cruciferorum S. Stephani protestatos [fuisse ut octo villas eorum Pachey, Jexsinch, Solch, Katha, Thuuch, Susy, Vesench et Petrich in comitatu Sirmiensi, quidam potentialiter occupassent...

Cod. dipl. Patrius VIII. p. 266. ex fragmento litterarum.

MDXCIX. *1297.* Neophitus Joannes, presbyter ex Zeta, extruxit ecclesiam s. Michaelis in loco Bogdašić iuxta Cattarum ad honorem etiam B. M. Virginis, s. Bartholomaei et s. Joannis apostoli, diebus honorificentissimi et deo observatissimi regis Urosii.

Ex collectione Papafavae.

MDC. *Circa 1298.* Michael episcopus Zagrabiensis mandat capitulo Zagr. cum ei relatum sit, quod Janinus castellanus de Medved ab illo peteret victualia, ecclesiam tamen eorum ei vel cuipiam alteri tributari non velit, quatenus dicto castellano de Medved de victualibus nihil dent nec dari faciant.

Tkalčić: Mon. episc. Zagr. I. p. 240.

MDCI. **Budae.** *1298. 7. Januarii.* Andreas III. rex significat, quod ad petitionem Michaelis episcopi Zagrabiensis possessionem Triburya, quam idem ecclesiae suae a jobagionibus castri se comparasse asseruit, a iurisdictione judicis et potestate Banatus ac cuiuslibet iudicis saecularis eximendo, illa libertate gaudere vult, qua caeterae possessiones episcopatus Zagrabiensis gratulantur.

Tkalčić: Mon. hist. T. II. p. 239.

MDCII. **Romae.** *1298. 1. Maii.* Bonifacius VIII. papa ad supplicationem reginae Mariae, consortis Caroli regis Siciliae, et Georgii comitis civitatum

Dalmatiae ad tollendam perpetuam discordiam inter Tragurinos et Sibenicenses propter subiectionem hominum de Sibenico episcopatui Traguriensi ad praesens non sopitam, mandat archiepiscopo de Jadra et electo de Spalato ut ecclesiam Sibenicensem in cathedralem ecclesiam et oppidum Sibenicense in civitatem erigant, quae metropoli spalatensi qua suffraganea subiecta erit, propriamque ei diocesim assignat certis finibus limitatam. Insuper dictae ecclesiae idoneam personam in episcopum praeficiant autoritate apostolica, quem archiepiscopus Spalatensis consecrari debet. Ita tamen quod per hoc capitulo ecclesiae Sibenicensis, ad quod electio episcopi pertinet, pro futuris temporibus nullum praeiudicium generetur.

Lucius: Mem. di Trau. p. 136.

MDCIII. *1298. 13. Julii.* Andreas III. rex manifestat, quod magister Ugrinus filius Pous de genere Chak, regni Baro fidelissimus, in praesentia regis Mathaeum, Paulum et Michaelem filios comitis Urbanus, explanavit, ut dum Tartari partes Macho obsedissent, et ad devastationem regni Hungariae se transferre voluissent, iidem filii Urbanus, cum dicto magistro Ugrino domino ipsorum, fluvium Zava transeuntes abiecto rerum et personae periculo viriliter dimicarunt, ubi Mathaeus laethali vulnere sauciatus claudicationis sui pedis est passus orbitatem, et duos Tartaros militari suo exercitio capite detruncavit, quorum capita idem Ugrinus regi Budam transmisit, pro quibus factis servitiis postulavit Ugrinus ut terram Pabar in comitatu de Wolko cum quatuor locis villarum Jelum, Tugia, Mihalj et Eneztuen dicto Mathaeo et fratribus donare dignaretur. Cuius petitioni rex annuit.

Wenzel: Cod. dipl. Arp. XII. 617.

MDCIV. *1298. 29. Augusti.* Magister Aegidius, filius Gregorii, legat monasterio B. M. V. de Nowak, fratribusque Cruciferis in eodem degentibus, pro perpetuis missae sacrificiis quavis septimana semel pro refrigerio animarum aviae et fratrum suorum celebrandis, terram suam Vratyna vocatam cum omnibus pertinentiis suis.

In transumpto bani Slavoniae de a. 1461. Ex actis Jesuitar. Zagr. Fasc. V. ex 2 in archivo regni Croatiae.

MDCV. *1298. 20. Septembris.* Capitulum ecclesiae Zagr. significat, quod Nicolaus et Agk, filii Arlandi et Dyonisius filius Johannis pro se et pro Gregorio, Georgio ac Athycha fratribus suis ab una parte, Mathaeus filius Detrici, Borch filius Borch pro se et Martino filio suo, Bartholomaeus filius Potela, Jacow filius Petrus pro se et pro aliis propinguis et cognatis suis absentibus nunc, videlicet Mathe filio Blase, Belos filio Alexandri, Trosel filio Trosel, Jacobo filio Nicolai et Iwan filio Chybriani ab altera, nobiles de genere Acha confessi sunt: quod cum inopportunae adversitates et hostilitates super occisione cognatorum, servientium, populorum ac servorum suorum nec non super occupatione possessionum et spoliationibus inter eos subortis, ventilatae diutius perdurassent, tandem ipse partes perpetuam concordiam fecerunt restitutis omnibus rebus et possessionibus, ut quicunque ex illis litem innovare aut in judicium vocare unum ex illis cognatis praesumeret, solvet centum marcas in judicium vocato. Si autem aliquis aliquem ex eis occiderit, teneatur cognatis occisi solvere 200 marcas, sine strepitu iudicii; si vero terras

et possessiones una pars alteri iniuste occuparet, habet ante ingressum litis salvere 40 vel 80 marcas.
Orig. perg. in mea collectione.

MDCVI. *1298. 13. Decembris.* Capitulum Quinqueecclesiense significat, quod nobilis juvenis magister Johannes filius comitis Ladislai filii Cleti una cum fratribus suis confestus est, quod ipse post obitum patris eorum villam Thyuzen in comitatu de Wolkov cessisset nobili dominae novercae suae et filiis suis ad alendum fratres suos pro tempore, donec fratres ad legitimam pervenerint aetatem.
Ex archivo camerali Budensi. Wenzel: Cod. dipl. Arpad XII. 683.

MDCVII. *1298.* Audreas III. rex attendens fidelitates et merita magistri Stephani filiis comitis Michaelis de genere Guthkeled quae idem a tempore coronationis suae in omnibus expeditionibus regni exhibuit, specialiter in bello contra Albertum ducem Austriae et Styric tunc inimicum specialem, nunc regem Romanorum et patrem eius carissimum, dimicando laudabiliter subtus castrum Vyennae ubi letaliter extitit vulneratus. Item cum Rolandus Woywoda et fratres sui, filii Thomae, contra regem processissent, et rex eorum castrum Andrian fecisset expugnari, ubi etiam idem Stephanus laetalia vulnera recepit, pro quibus servitiis hanc ei specialem gratiam tribuit, quod quia idem magister assiduis quaerimoniis recitabat quod populi et jobagiones eius in universis eius possessionibus destructiones et damna quamplurima per judicia et feritates sententiarum comitum parochialium et curiales comites eorundem, maxime per comitem de Walkou et curialem comitem eius, sunt perpessi, eundem magistrum et populos suos tam in comitatu Walkov quam in aliis comitatibus a iurisdictione comitum et curialium comitum in perpetuum eximit. Datum per manus Antonii episcopi Chanadiensis aulae vicecancellarii.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. X. p. 295.

MDCVIII. **Chasmae.** *1298.* Michael episcopus Zagrabiensis declarat, quod condititiones libertatis hospitum liberae villae suae de Vgra ab eo eidem concessae eatenus ordinavit: quod idem hospites suum maiorem villae ex communi voluntate eligendi omni anno liberam habeant facultatem, qui maior villae causas pecuniales inter ipsos emergentes una cum senioribus villae pleno iure judicandi habet potestatem et iudicia exigent consueta, scilicet duodecim denarios pro judicio; maiores vero causas, veluti homicidia, latrocinia, furta et incendia, vulnerumque illationes ac percussiones hominum in die fori accidentes, comes episcopalis de Vgra sive castellanus una cum maiori villae teneatur iudicare. In quibus causis duae partes iudiciorum cedant comiti, tertiam vero percipiat maior villae, sed nullae causae inter ipsos ad duellum iudicentur, sed per testes terminentur. Emigrationem cum omnibus rebus liberam declarat. Statuit etiam in ipsa libera villa liberum forum absque exactione alicuius tributi die dominico celebrandum, ad quod forum die sabbati quicunque voluerint conveniant libere usque meridiem die lunae, si voluerint permansuri. Cuius quidem institutionem in detrimentum fori fratrum suorum capit. Zagr. in Casna (Kašina) antiquitus praeordinati esse non vult. Exemptos declaravit etiam hospites pro uno anno ab omni censu, tributo aut collecta episc. vel suo castelano debita, completo vero anno annuatim in tribus festivitatibus videlicet festo s. regis

Stephani, Natalis domini et resurectionis pascualem pecudem, singulas galinas de singulis mansionibus et singulos duos panes, nec non tres marcas in den. Zagr. episc. offere teneantur. Castelano vero similiter unam ovem, viginti galinas et quinquaginta panes offerant annuatim. Liberos etiam declaravit hospites ab omni viagio, nec compelli debeant in equis vel pedites legationes seu litteras defferre.

Ex transumpto Augustini episcopi Zagrabiensis de a. 1307. Orig. perg. in mea collectione.

MDCIX. **Venetiis.** *Circa 1290.—1299.* Petrus Gradonicus dux Venetiarum iniungit Marino de Molino suo ambasciatori ad regem Tunisii, cum Marinus de Magnoco de Ragusio venisset in portum Tunisii cum sua tarida onerata vino graeco et aliis rebus, duae naves de Sicilia, vocatae Aquila et s. Salvador, coeperunt dictam taridam cum rebus, et non volentes restituere abduxerunt eam, ut rogat dictum regem satisfacere damnato iuxta pacta.

Ljubić: Mon. I. p. 191.

MDCX. *1299. 9. Januarii.* Capitulum Quinqueecclesiense refert Andreae III. regi, quod per captis litteris comitis Stephani judicis curiae, nomine ac vice magistri Stephani de genere Durusina, hominis regii, cum Johanne filio Bernalth de eodem genere Durusina et cognato suo, hominem capituli Nicolaum canonicum transmiserint, qui cum Johanne pristaldo accedens quarta Januarii in villam Rozbeyd, filii Zamuerti, Tholman vocatam, in comitatu de Wolkov, ibi reperiendo Dionisium filium Mortun, Tholmani fratrem, patruelem dicti Rozbeyd, cui Dionisio et populis in eadem villa jobagionibus eiusdem Rosbeyd commorantibus in una curia, sub una parte, dixit verbo regio ut in quindecimo die a praedicto die computando dictus Rozbeyd illas litteras quibus mediantibus literae introductoriae videntur revocari, exhibeat in persona contra magistrum Joannem de Vosoud, ut cognoscatur veritas de litteris revocatoriis.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. 3. p. 113.

MDCXI. **Quinqueecclesiis.** *1299. 13. Januarii.* Paulus episcopus Quinqueecclesiensis memoriae commendat, quod Johannes filius Imbor de Posega protestatus sit, quod magister Gyletus filius Gyleti, ipsum de possesionibus suis expulisset et citari fecisset eundem in facie possessionum earumdem, ad cuius citationis exequendam ob metum eiusdem magistri Gylety accedere formidaret, quia unum fratrem ipsius occidi et servientem suum vulnerari fecerit

Wenzel: Cod. dipl. Arpad. cont. V. p. 214.

MDCXII. *1299. 22. Januarii.* Capitulum Chasmensis ecclesiae et Symon subprior et Stephanus lector, ac conventus Praedicatorum domus loci eiusdem (de Chasma) significant: quod Georgius filius Gregorii filii Grobesa pro se et pro fratre suo Mathaeo, assistente Michaele episcopo Zagrabiensi in medio illorum, confessus sit, quod cum ipsi contra Petrum filium Prelsa super diversis iniuriis, quibus eundem Petrum, populos suos fugando, captivando, ipsorumque bona violabiliter auferendo, graviter fuerunt persecuti, non veriti fidem domini sui episcopi violare, per publicam sententiam comprovincialium suorum praedialium videlicet, rei et convicti redditi extitissent, et per hoc possessionibus suis in episcopatu fuissent per dictum episcopum privati, maxime

quia postmodum Henrico bano tunc contra regiam Maiestatem procedenti adhaerentes, super liberam villam Chasmensem et domos fratrum ipsius episcopi, capituli loci eiusdem, sub vexillo eiusdem Henrici bani irruerunt, damna plurima inferendo. Tandem volentes ipsum episcopum placare, et eidem tam de notoriis et manifestis excessibus pro posse satisfacere, ut redire et recipi in pristinam ipsius ecclesiae gratiam valerent, totum ius ipsos Georgium et Mathaeum in possessionibus Mergereuche vocatis contingens, iuxta tenorem aurei privilegii Belae regis, domino episcopo et ecclesiae in recompensationem damnorum libera voluntate sua tradiderint.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 240.

MDCXIII. **Neapoli.** *12. Febr. 1299.* Carolus II. Siciliae rex mandat Johanni de s. Cruce Prothontino Monopuli, quod pro conducenda et associanda illustri regina Ungariae sorore regis (Elisabeta Karoli II.) cum duabus galeis statim ad partes Slavoniae se conferat.

Wenzel: Acta extera I. p. 133.

MDCXIV. *1299. 29. Martio.* Capitulum Chasmensis eclesiae significat, quod magistro lectore Zagr. ecclesiae, nomine episcopi Zagr. Michaelis, ab una parte, Daniele et Stephano filiis Petri, fratris condam Hudina, pro se et Ivan fratre eorum, Bors filio Petri filii Gurke pro se et pro Georgio ac pro Paulo filio Pauli proximis suis, item Bata et Toma filiis Batachyn, pro se et Ivan fratre suo, ac pro filiis eiusdem Bata videlicet Batachyn et Martino, Priezda filio Bogdan pro se et filiis suis, Bogdan et Paulo, proximis et consangvineis Hudyna supradicti ab altera constitutis; idem Daniel cum caeteris de parte sua confessi sunt, quod cum ipsi in pauperitatem nimiam propter crebros depredatorum regni insultus et vastus incidissent, et famis inedia laborantes per praefatum episcopum victum seu alimonia ipsis inpendentem sustentati et de famis periculo erepti extitissent, in recognitionem huius gratiae totum ius et proprietatem, quod et quam in possessionibus Megeriywche, iuxta continentiam aurei privilegii Belae regis habere dinoscuntur, dederunt ad manus praedicti episcopi in perpetuum possidendum.

Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 241.

MDCXV. *In castro* **Scardonae.** *1299. 7. Aprilis.* Paulus banus Cornaciae, Dalmaciae et dominus Bosnae notificat, quod una cum consorte sua Vrsa Banissa elegerit habere Johannem Babtistam pro suo haeredumque suorum patrono et domino, eique tota devotione astringi. Ad laudem dei et honorem beati Johannis et christiani populi utilitatem voluit etiam hedificare a fundamentis ecclesiam in honorem s. Johannis Babt. penes monasterium s. Elizabeth ex adverso civitatis Scardonae, ubi soror sua domina Stanislaua collegio monialium ordinis s. Clarae praesidet. In qua ecclesia s. Joannis conituit fratres Minores ordinis s. Francisci ad regendam illam more aliorum ıonasteriorum. Pro necessitatibus vero eorum providit eis in mille quingentis bris denariorum parvorum Venetorum annuatim, quas libras procuratores atrum de Comitatibus de Briberio de domo bani specialiter assignabunt de ssessionibus per eum emptis. Et quidem: 1. Molendinum quod emit a Lunac cive Scardonensi pro ducatis 150 flor. in auro, quod molendinum est Slap in scopulo iuxta molendinum vocatum Barsac. Unam Valcariam cum

uno murali in quo sunt V. conductus aquae sive eolouoge vulgariter vocatae. — Item terram quam emit duabus millibus librarum a communitate Scardonensi cum omnibus pertinentiis, cuius termini ascendunt ab aqua sive lacu marino per canale iuxta pratum bani, et ascendunt usque ad viam quae ducit versus villam Chulišcichi versus portam seu Vraça vulgariter dicta, deinde per viam quae currit per supercilium montis iuxta macerias anticas, et descendit ad Nedobithe ad flumen Carcha, inde per medium fluvii super Slap inter molendina super dictum lacum et versus fontem Scubal sine Gesero. Item terram quam emit consors sua Vrsa Banissa a quibusdam Scardon. pro praecio librarum 150 parvorum denariorum Venetorum, cuius termini sunt ab oriente mons incultus, ex parte scirocali est via quae vadit versus villam Çulischichi, ab occidente est pratum bani, ex boreali terra Vladislaui filii quondam Petri. Item terram quam emit a praedicto Vladislauo cive Scardonensi pro centum marcis, quae sita est inter terram bani et viam quae descendit de Dubrouiça versus Bitne, cuius latitudo est canarum sive scachiçarum sexaginta trium mensura Charuatorum. Per longum vero incipit a monte inculto et attingit ad viam publicam quae ascendit a civitate Scardonensi ad Billane. Item tradidit vineam Ceuerca, que metatur viae publicae, quae ascendit a villa Slamnich. Item aliam vineam quae metatur ex parte boreali terrae Slotargouach, ex sirocali vineae Cuerca, ex oriente terra Tobolouich. Item terram in valle Dabar. Item duodecim jugera terrae quam emit a Dragoslava quondam Dominici, cognomento Bersathe pro libris LX, quae terra posita est in Corlaniça? inter istos confines: ex oriente terra Tuardouch et Stephani Sichiriçe, ex occidente mons incultus, ex boreali et meridionali terra Lubasci quondam Bratobrus. Item totam terram et villam Slamnich excepta particula villae donata Dechli, quae eidem remanet libera, more seu libertate nobilium Charnatorum. Huius terrae confines incipiunt a puteo Visneuach, transeunt per viam currentem inter Duboviçam et Prispaç usque ad Gomilicas vulgariter vocatas, et vergit versus villam Plastovo et puteum Slamnich ad viam publicam vocatam Sac. Sea . . iça cesta, descendit ad fontem Coçur et per torrentem descendit ad montem Gradçina et dirigitur ad Petrani inter vallem Badan et Dabar et a Dabar inter montem Sridofçiça et speluncas. Et terram emptam a Dobrosao cognato Tvardouch et a fratre suo Gregorio cognato Obliça et a Granaç cognomine Bigamus pro libris M. ducentorum parvorum denariorum Venetorum et duas sessiones servorum suorum scilicet Nicolai et Petri filiorum Johannis qui fuit pastor eorum (equorum) suorum.

Originale pergameneum in mea collectione.

MDCXVI. *1299. 28. Aprilis.* Frater Stephanus abbas conventus Zaladiensis notum facit, quod comes Achuz a parte una et magister Stephanus filius comitis Haholdi ab altera confessi sunt inter se fecisse concambium, quod idem comes Ochuz terras suas empticias in Oltarch scilicet duas villas, Volkuna Byky, Sculkfolua, Harankylysy, Kalachulgvelg, villa s. Georgei, Iwanilisy, e duas villas Kutfeu ac portionem de terra Horvath in vicinitate terrae comiti Ine Horvath dictae, item terram Zamar et Molnari ad villam Scemene perti nentes dedit in perpetuum. E converso magister Stephanus possessiones sua Scentmartum, Condatur, Bogatha et Scelescyghche dedit in concambium ei

miti Ochuz. Meta incipit iuxta fluvium Kanysa, terminatur cum vineis de Gelse et terra Bogata.
Wenzel: Cod. dipl. Arpad. X. 361.

MDCXVII. *1299. 17. Maii.* Capitulum Zagr. ecclesiae notum facit, quod Georgio filio Pauli, filii Vida, ab una parte, et Paulo filio Bosin ab altera iobagionibus castri Zagr. personaliter constitutis, idem Georgius confessus sit se portionem terrae Coztaneuch per patrem eius a Paulo filio Oporis comparatae, vendidisse Paulo et suis haeredibus pro 35 marcis denariorum Zagrabiensium.
Tkalčić: Mon. Hist. T. I. p. 242.

MDCXVIII. *1299. 14. Junii.* Hrivatinus comes, filii et fratres eius consangvinei et cognati Pauli bani Croatorum et Georgii et Mladini fratrum, comitum, habent confirmationem a Carolo II. rege et Maria regina de donatione facta eis in partibus Slavoniae a quondam Karolo primogenito rege Ungariae pro meritis in prosecutione causae suae in Ungaria.
Wenzel: Acta extera I. p. 133.

MDCXIX. **Neapoli.** *1299. 19. Junii.* Carolus II. Siciliae rex Henrico de Heruilla Portulano magistro Procuratori Apuliae mandat, ut statim balistam unam de turno, de balistis curiae regiae quae sub custodia eius sunt, Domaldo de Ungaria (Slavonia) latori praesentium nomine et pro parte nobilis viri Pauli bani assignare procuret. Si non habet emat de pecunia curiae.
Wenzel: Acta extera I. p. 134.

MDCXX. *1299. 13. Julii.* Capitulum ecclesiae Zagrab. significat, quod constitutus coram eo Wlck filius Rodik de Guerche confessus est se vendidisse Marcolpho et fratribus eius Paznano et Endreyk nobilibus de eadem Guerche possessionem suam haereditariam Mrzlopolje, iuxta consvetudinem nobilium de Guerche ex antiquo approbatam, pro decem et octo marcis denariorum banalium. Cujus terrae metae, sicut retulit magister Bonoras canonicus Zagr. incipiunt in aqua Coronicha, ubi rivulus Brezouech intrat in eam, inde supra rivulum et per montem venit ad locum ubi rivulus Topolouech intrat in Brezouech, inde per montem venit ad magnam viam et venit ad alteram per quam itur de villa Dobrenin ad Stanichnak, inde per magnum spatium et varias metas ad Coronicham ubi commetatur terrae Iheseve loque, inde sursum venit ad priorem. Astiterunt vicini et proximi emptorum et venditoris: Pezk filius Dragzini, Ivahen filius Craymerii, Gregorius filius Dobroteh, Stephanus et Johannes filii Icomerii, Vid filius Wlkan, Wlk filius Poligrad, Radislaus filius Tugoray, qui omnes venditionem ratificabant.
Ex actis archivi regni Croatiae per banum Khuen-Hedervàry ablatis.

MDCXXI. *1299. Mense Julio.* Conventus monasterii Varadiensis notum cit, quod nobiles juvenes Philippus filius magistri Philippi ab una parte et ıgister Ladislaus filius eiusdem magistri Philippi maioris, frater eius ab tera super possessione Grabsafolva, quae est possessio magistri Philippi in ırtibus ultradravanis in comitatu de Wolkov iuxta possesionem dicti Ladislai mbothel vocatam, item super possessione Chala in comitatu de Tholna, tale cambium fecerunt inter se, quod dictam possessionem Grabsafolva, dictus

magister Philippus dedit magistro Ladislao, idem autem Ladislaus suam possessionem Chala prenotato Philippo. Meta praedictae terrae Grabsa incipit a quadam arbore illicis iuxta viam quae ducit de villa Nemel versus orientem ad silvam Budigosth, versus septemtrionem venit ad fluvium Vonya, inde per dictam silvam et fluvium ad viam per quam de domo Marys filii Gyopol venitur ad Zombothel et per varias metas ad lacum Narastov, deinde per varias metas eundo ad villam Eleveyarew et ad quodam stagnum Mergustov ubi teminatur.

Cod. dipl. com. Zichy. I. p. 93.

MDCXXII. **Budae.** *1299. 1. Augusti.* Andreas III. rex enumerando servitia et merita avunculi sui Albertini Mauroceni ducis, contulit ei ducatum totius Slavoniae, qui est prima dignitas regiae prolis, et insuper comitatum de Posega, qui ad ius pertinet regale seu reginale, in perpetuum, pleno iure.

Fejer: Cod. dipl. Hung. T. VII. vol. 5. p. 547.

MDCXXIII. **Neapoli.** *1299. 4. Augusti.* Karolus II. Siciliae rex et Maria consors eius, regina Ungariae, pensantes gravia et grata servitia quae per viros nobiles Paulum banum Croatornm et Georgium ac Blandinum fratres, civitatum Dalmatiae comites, dilectos consangvineos et affines suos, ab olim eis exhibita fuerant, illudque speciali remuneratione volventes, quod in manutenenda, gubernanda et defendenda causa eorum de regno Ungariae contra hostiles insidias et conatus, labores graves, solicitudines vigiles et taediosa gravamina pertulerint, omnes eorum civitates, castra, villas, terras et possessiones in regno Ungariae et Slavoniae et partibus Croatiae et Dalmatiae constitutas, quae sive habuerunt, vel de novo acquirerunt, de novo donant et confirmant.

Wenzel: Acta extera I. p. 135.

MDCXXIV. **Neapoli.** *1299. 7. Septembris.* Karolus II. Siciliae rex et Maria regina Ungariae, audito quod viri nobiles Stephanus, Johannes, Radislaus et Och comites, filii Babonic, tamquam in fide eorum ferventes, hostes nostris facti sunt hostibus et persecutores inimicis, ob quem fervorem eos dignis laudibus commendant et eorum cuilibet omnem culpam, offensam, poenam realem et personalem ex promissis commissam remittunt et perpetuo relaxant, eorumque possessiones et dignitates, Banatus eis rationabiliter competentes, confirmant.

Wenzel: Acta extera I. p. 136. 137.

MDCXXV. **Neapoli,** *1299. 29. Septembris.* Carolus II. Siciliae rex mandat Joanni de Cruce militi, Prothontino Monopolis, cum serenissimus genitor eius reginam Ungariae (Elisabetham) sororem suam et amitam regis ad partes Apuliae providerit debere venire, quatenus statim procedat Brundusium et duas galeas de melioribus et fortioribus curiae aptat et muniat et armat, et cum eis accedat in Slavoniam ad civitatem Spalati et inibi reginam, Petrum de Suria et Petrum Pilectum, familiares suos, nec non familias eorum recipiat et cum illis Barolum vel Manfredoniam redeat.

Wenzel: Acta extera I. 138.

MDCXXVI. **Chasmae** *17. Novemb. 1299.* Michael episcopus Zagrabiensis notum facit, quod cum nobilis vir comes Ugrinus, filius Andreae, in operibus

summae fidelitatis ab antiquo Zagrabiensi ecclesiae et ipsius episcopi personae assistens indefesse studuit laborare, pro quibus servitiis possessionem Gulynchi in comitatu de Iwanigh, quam quondam comes Gardun hostis et tyrannus notorius Dei et ecclesiae Zagr. gravissimus persecutor per collationem Johannis episcopi praedecessoris ejus, et per consequens Jaco filius Jacus cognati eius dinoscuntur possedisse, pro nefandis excessibus eorum ablatam, donavit et contulit. Metae autem per Joannem notarium reambulatae incipiunt ab oriente in vená aquae Rosech de aqua Golgonycsa dirivantis. Versus meridiem venit ad magnam viam ducentem in Iwanigh, per quam viam venit in rivulum Lypnicha, ascendendo per quandam villam venit per magnam viam ad metas arboreas et per vallem ad aquam Lypnich et per metas arboreas ad aquam Golgonicha ad priorem metam.
Tkalčić: Mon. Hist. T. 1. p. 243.

MDCXXVII. **Neapoli.** *1299. 19. Novembris.* Carolus II. rex Siciliae expedit salvum conductum pro Prudentio de Barulo et personis navigantibus in duabus barcis nobilis viri Georgii comitis Traguriensis et Sibinicensis ad eundum et redeundum de partibus Slavoniae pro servitiis dicti comitis deputatis, quibus praedictus Prudentius praeest.
Wenzel: Acta extera I. p. 139.

MDCXXVIII. **Neapoli.** *1299. 26. Novembris.* Karolus II. Siciliae rex, cum nobiles viri comites Stephanus, Johannes et Radislaus fratres, filii comitis Babonec ac nepotes quondam bani Radislai, ab eo petierunt ut eas terras quas filius eius rex Ungariae, sitas in ducatu Slavoniae praedicto, quondam Radislao bano, dictorum fratrum avunculo, concesserat, confirmaret; rex petitioni huic annuit.
Wenzel: Acta extera I. 139.

Dodatak raspravi: Državni rizničari republike Dubrovačke.[1]

U sjednici filosofijsko-juridičkoga razreda Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 11. studenoga 1894.

PRAVI ČLAN DR. KOSTA VOJNOVIĆ.

A.

Dopisivanje Rizničara i Punomoćnika Gospe Velike.

U starome arkivu *Opere Pije* ima sedam knjiga prepisanih listova Rizničara i Punomoćnika Gospe Velike, naime prvostolne Dubrovačke Crkve *(Copie delle lettere delli SS. Tesorieri e Procuratori di S. Maria Maggiore)*, koje razsvijetljuju važno njihovo djelovanje i bacaju tamo amo zrakâ na povijest Republike.

Prva i druga knjiga sadržavale bi po naslovu dopise samijeh Rizničara, treća do šeste Rizničara i punomoćnika G. V., a sedma samo ovijeh posljednjijeh. Vigjet ćemo, koliko kod pojedinijeh knjiga sadržaj odgovara naslovu.

Prvo šest knjiga obuhvaćaju razdobje od g. 1655.—1794., ali sa znatnim prekidanjem od dvanaest godina, t, j. od početka Aprila godine velike trešnje (1667.) do g. 1679. Prekida se naime dopisivanje sa 30. Marta 1667., a, kako se znade, potres, koji je donio katastrofu gradu, dogodio se 6. Aprila. Da se nije za prvo vrijeme poslje trešnje nastavilo dopisivanje, dok se nije podignuo grad od svojih ruševina, dok se nije našo veći dio knjiga i isprava Riznice (Tesoreria), te se nije počeo uspostavljati red u poslovanju, to je sasvijem naravno i može se stalno držati. Ali kad vidimo, da kod ostalijeh grana uprave za kratko vrijeme poslje trešnje obični red službovanja bi nastavljen; kad pomislimo na veliku revnost i točnost, što su ulagali Rizničari i Punomoćnici prvostolne crkve u vršenju svoje zvanične dužnosti, valja zaključiti, da su prepisne njihove knjige od g. 1668. do 1678. izgubljene, u čemu nas potvrgjuje čin, da ima posebna prepisna knjiga samih skrbnika Gospe Velike, koja ide od g. 1671. (četiri godine poslje potresa) do 1715. (br. 129 staroga arkiva).

---

[1] Gledaj „Rad“, knjigu CXXVII. str. 101.

Od ovijeh sedam prepisanijeh knjiga prve tri (1655.—1663., 1663. do 1667., 1679.—1715.) vezane su u prostom kartonu — slijedeće tri (1716.—1749., 1749.—1772., 1773.—1794.) u pergameni, a sedma Punomoćnika G. V. (1671.—1715.) opet u kartonu, sve *in folio piccolo* tvrde hartije, raznim rukama, ali gotovo svud posve jasno prepisane, tako da mogu u opće zasramiti sadanje pisare javnih ureda i tvorničare kancelarijskog papira.

I.

Prepisna knjiga od g. 1655.—1663.

Ova knjiga *(pod br. 81 staroga arkiva Opere Pije)* prem da nosi na vezu naslov, da sadržava prepis listova Rizničara samijeh, ipak obuhvaća pisama, koja su im zajednička s punomoćnicima. O uzajamnijem službenijem njihovijem odnošajima govorilo se u poglavju IV. ove rasprave. Listovi zajednički nose na okrajku početna slova T. P. *(Tesorieri — Procuratori)*, oni blagajnika samijeh slovo T. Listovi punomoćnika samijeh prepisivali bi se u posebnu knjigu, kako se vidi iz sedme knjige pod br. 129 arkiva.

Veći dio listova ove knjige, ispisane kako ostale od različitijeh kancelarijskih činovnika. sadržava dopisivanje Rizničara i Punomoćnika G. V. s agentima i pouzdanicima Republike u Rimu, u Mlecima, u Napulju, u Jakinu i u Gjenovi[1] radi ulaganja glavnica u Rimske banke *(Monti)*, u Mletačku kovnicu, u različita Mletačka skladišta, u Napuljska carinska zakupna poduzeća *(Arendamenti)*, u svijetski razglašeni Gjenoveski *Banco di S. Giorgio*[2]. Najživlje

---

[1] U Gjenovi bilo je pohranjeno ništa manje od 1000 dionicâ (Lochi), koje su davale dioničarima 7% dobitka, a bile su ostavljene Republici po gragjaninu Mihu Pracatu (kako se vidi iz listova od 12. Novembra 1664., i 8. Jula 1666. slijedeće knjige) kojemu jedinome Senat odredi spomenik u kneževskom dvoru, koji se vidi još onako kako bi uspostavljen poslje velike trešnje od god. 1667.

[2] Sve do početka ovoga vijeka davale su se u Italiji i drugdje carine u zakup, obično na pet godina, te bi se ulagalo od privatnikâ glavnicâ u taka poduzeća *(arrendamenti)*. *Monti* zvale su se od XVI. vijeka u Firenci, u Rimu i u Mlecima banke, u koje bi se uložile na dobitak glavnice. Prva banka bi osnovana u Mlecima g. 1156 po Duždu *Vitale Michiel*, kad nametne boljo stojećijem gragjanima državni dug, na koji banka se obveže platiti 4%. Kasnije bi uvedeno plaćanje u *viglietti di banco*, kako se i sada zovu u Italiji *banknote*, a na koncu banka otvori *dare e avere* za dioničare, te bi dozvoljeno da se glavnice prenesu i na druge. Na veliki glas dogje *„Banco di S. Giorgio“* u Gjenovi, koji se počme ustrojavati g. 1345. tim što država istupi svojijem vjerovnicima, koji se združiše, neke svoje prihode. Po tom državni dug počme se dijeliti u česti *(luoghi — obveznice)* od 100 lira svaka, koja predstavljaše vrijednost od gotovo 40 unača zlata,

*

poslovanje se vodi s mnogobrojnijem rimskijem *Monti*, koji su bili na glasu po svojoj sigurnosti. Bilo ih je takijeh, čije dionice ne bi se vučenjem amortizirale *(Monti non vacabili)*, a neke obratno *(Monti vacabili)*. U ovom drugom slučaju bijaše utakmica izmegju glavničara, komu će poći za rukom uložiti u drugu štedionu svoje novce. Iz dopisivanja s rimskijem agentima vidi se, kako su dobri odnosi Dubrovnika s Papama olakoćivali kolanje glavnica od jednog zavoda na drugi brez onijeh troškova, koji su bili s tijem skopčani, obzirom na to, što su dotične glavnice ponajviše spadale u pobožne zaklade, kojijem su Rizničari upravljali. Prihodi, koji bi se utjerali u Rimu, u Gjenovi i u Napulju, ponajviše bi se slali agentu u Mletke, koji bi ih proslijedio u Dubrovnik, pošto bi ih razmijenio u zlatne ugarske dukate *(ongari d'oro)*, domaćijem brodom, redovito ne u većemu iznosu od 200 duk. za manji rizik od mora, a još više od gusarâ. Jer Republika imaše potrebe zlata, da plati danak Turčinu, te za veću sigurnost i lasnije utjerivanje, uložila bi pištegjene državne novce za danak odregjene *(Borsa del Tributo)* u novčane inozemne zavode.

Znatan dio listova tiče se otkupa Dubrovčana, zarobljenijeh po gusarima navlastito iz barbareškijeh država, koji posao bi isključivo povjeren Rizničarima, gdje se ističe sve kršćansko i patriotično njihovo nastojanje potaknuto od vladara Republike.

Otkupljivanje stalo bi skupijeh novaca, kad bi se oslobogjivali robovi od barbareškijeh gusara, te da se dogje u pomoć državi, koja bi podnijela vas trošak za uboge sužnje, ponajviše pomorce, stvoriše se posebne privatne zaklade, o kojijem na svom mjestu progovorismo. Samo kad bi Dubrovčani bili zarobljeni od turskijeh brodova, mogli su se osloboditi mukte uslied povlastice, koju uživaše Republika, prem da je ne bi više put Turci opdržavali, kako će se iz dopisivanja vigjeti.

Ima mnogo dopisa u ovoj kako u svijem slijedećijem knjigama, koji sadržavaju naručaba svite i polusvite *(panni e mezzipanni)*, te baršuna *(veluto)* u Mlecima, a još više kadife *(rasi)* u Florenci, što bi nosili sobom poklisari Republike na dar Sultanu i Velikijem Vezirima u Carigradu, ili Pašama podjarmljenijeh srpskijeh, bosanskijeh i bugarskijeh pokrajina, čijem bi se mazala kola upravnog stroja, da se Dubrovnik uzdrži u milosti tirana slavenstva i uščuva s trgovačkom slobodom vrelo bogastva.

Trgovački odnosi Dubrovnika s Firencom glede nabave kadife, baršuna i sukna bili su se uvriježili još od XIII. vijeka, te je Dubrovnik bio postao odavna stovarište za proturanje ovijeh proizvoda u istok, što dade povoda zasnovanju tvornice skla g. 1423. po Flo-

---

pošto jedna unča zlata bijaše jednaka tri *lire*, devet *soldi* i tri *denara*. Kad dakle Miho Pracat ostavi god. 1607. dubrovačkoj republici 1000 *luoghi* Gjenoveske Banke *di S. Giorgio*, ostavi joj više od 400 unača zlata. *(Cantù*, Storia Universale, Tomo XIII., Parle II. pag. 643—646, pagina 1102, 1103. Parte III. pag. 1088. terza edizione.)

rentincu *Giorgio de Guerci*, a g. 1490. one od sukna po Florentincu *Pietro Pantella*, a napokon naseljivanju nekoliko florentinskijeh obitelji na Pilama u tako zvanoj Kolorini. A odavle se razvilo kulturno općenje najpitomijega talijanskoga s najpitomijiem slavenskijem gradom, koji ako dobi od Firence književnikâ, liečnikâ, arhitektâ, nodarâ i kancelirâ, uzvrati joj ponešto dar svojijem književnicima, koji u sredini Italije upoznaše dvor florentinski s hrvatskijem jezikom, nakiti ju ljepotom i poetičkom žicom Flore Zuzerinke, a spasi na početku XVI. v. rusu glavu prognanog florentinskoga gonfaloniera *Piera Soderini-a.*[1]

Prepisali smo cijele listove ili odlomke od njih budi iz ove, budi iz slijedećijeh knjiga, koje naqjosmo u kojemu god pogledu zanimive, a od većeg dijela dadosmo izvadak, a to talijanski, da im sačuvamo po mogućnosti karakter. Ima ih u dubrovačkom narječju, onako ni više ni manje, kako se ono sada još govori, a njih prepisasmo u cjelini. Koji put smo bilježili sitnicâ, koje ipak nijesu nam se činile bez neke vrijednosti. Tako u glavnom gradu države, gdje su se upravni poslovi pismeno vodili, gdje su se dopisivanjem čuvali politički odnosi s istokom i sa zapadom, trebalo je naručivati ćak poklisarima u Carigradu potrebitu pisarsku spremu, i ne govoreći o papiru, koji bi se naregjivao u Jakinu i u Mlecima.

Bilo je agenata republike, s kojijem se vodi dopisivanje, Talijana i Dubrovčana. U Rimu za ovo razdobje obavljali su službu s početka *Ottaviano Acciacoli* i *Antonio Diodati*, kasnije *Amico Sinibaldi*, pak *Niccolò Martelli* i *Filippo Ubertini*, a koji put i Dubrovčanin *Dum Andrija Lupi*. U Mlecima zastupao je Rizničare dubrovački vlastelin *Miho Sorgočević*, a uz njega *Pietro Vincenti*, pak *Pieri e Vincenti;* u Napulju s početka Dubrovčanin *Jakob Stanić*, kasnije *Giuseppe Pisoni*, *Marino Natali* i *Vinzenzo Piritei;* u Gjenovi s početka *Jacomo Lomelino* ili *Lomelini*, u Jakinu *Diodono* ili *Diodato Bosdari*, dubrovački vlastelin, i *Pietro Rogacci*, takodjer Dubrovčanin.

Corrispondenza dei Tesorieri e Procuratori Santa Maria Maggiore.

Coppie delle letterе delli SS. Procuratori et SS. Thesorieri. *1655 in 1663.*

1. *Venezia. — Al Sr. Vinc. Pieri. — Adì 13. Febr. 1657.*

„Malgrado senza Vostre, et a noi occorre accomettervi un panno paonazzo di 30 di tutto paragone, che lo farete mettere all' ordine quanto prima sia possibille, procurando sia robba di buon colore, e di buona qualità, inviandocelo in diligenza con passaggio a noi ben viso antico e buona fortuna nostra, mandandocene il conto per poterci dar credito, e noi in appresso vi provvederemo il danaro . . . *Affrettate col panno facendone bisogno per la spedizione di nostri*

[1] *Prof. G. Gelcich — Piero Soderini profugo a Ragusa.* Ragusa coi tipi di Carlo Pretner, 1894 s. 10 i slj.

ambasciatori per Constantinopoli". (T. P. = Tesorieri Procuratori.)

2. *Roma. — Alli SS. Ottaviano Acciaioli etc. — Adì 16. Marzo 1657.*

„Non vi abbiamo prima scritto per mancanza della occasione, e questo facciamo per dirvi che per la morte di q. Don Antonio Diodati è vacata la *Procura* che a lui avevamo fatto per le riscossioni di nostri frutti costà, onde abbiamo preso espediente di rinnovarla in persona Vostra, con sicurezza di ripportarne compitissima soddisfazione, e però ve la includiamo in questa, col ricever della quale vederete non solo di procurarne li frutti di nostri luochi da Luglio a Decembre 1656. ma anco di quelli ch' esso Diodati avesse lasciati addietro di riscuotere . . . Vi contenterete anco voi d' usar l' istesso stile, favorendoci ancora d' andarci incaminando le partite di 6 mesi in 6 mesi affine possiamo noi andar disponendo di frutti, *per puoterli andar dispensando nell' Opere Pie sopra le quali questo nostro offizio è totalmente fondato*. . . . (T. = Tesorieri.)

Nota. Questa lettera è accompagnata da una lista di tutti i *lochi esistenti al presente in Roma*, appartenenti alle sequenti cattegorie :

Monte fede	Lochi	63
Jacobito	„	2
Sussidio (6.)	„	5
Annona (6.)	„	7
Annona ridotta	„	2
S. Bonaventura	„	34
Ungaria	„	2
Sanità	„	3
Sussidio (4.)	„	124½
Novenale	„	106¾
Macinato	„	7
Sale	„	29
Communita (3.)	„	20
Fabbrica a)	„	25
Lumiere a)	„	9
Religione	„	29½
Quatrino	„	5
Sale	„	20
Pio	„	134
Fabrica prima	„	22
Orsino	„	45
Communità	„	5
Monte ristoro nuovamente rinvestito in luoco dr. L. 1 *fabca. prima* ultimamente extratto	„	2
In tutto luochi	L.	638¾

Adì 30. Aprile 1657.

3. *Ricordo per noi . . . . alli S. Marino Ragnina e Jacomo Palmotta Ambasadori in questo lor presente viaggio per Costantinopoli,*

che il Sr. Iddio li assista dappertutto, e perchè vi abbiamo consegnati per conto nostro un cavezzo di velluto cremesino di braccia $21^1/_3$ Veneziani che sarano pronti di esitarlo in esso luogo di Costantinopoli al nostro maggior vantaggio con darcene credito del ritratto, e l'avviso del seguito. In oltre le preghiamo *che voglino procurare di riscattare il figliolo di Giovanni Biscupov d'Isola di Mezzo, così parimenti un altro figliuolo di Bartolomeo Gaić pure d'Isola di Mezzo, che nel medesimo tempo furono fatti schiavi da tre anni incirca procurando in tutte le maniere di liberarlo dalla schiavitù con quella minor spesa*, che vi sarà possibile raconducendoli in qua al ritorno dalle SS. VV. oppure inviarceli con S. Ambassadori Sorgo e Procolo, che noi tanto del prezzo che per le spese le faremo buono il tutto, valendosene da noi in qua a lor piacere. E se per avventura vi si trovasse qualche altro schiavo della nazione, parimenti le preghiamo a voler procurare il lor riscato *in particolare se infine qualche figliuolo d'ètà d'anni 15 in giù, per il quale le diamo autorità di potersi allargar nel prezzo di riscatto senza guardar a spesa alcuna . . .*

4. *Venezia. — Al Sr. Michele Sorgo. — Adì 6. Luglio 1657.*

Senza vostre e a noi occorre dirvi che in questa vi includiamo una lettera di nostri Eccmi. Signori per il Sr. Jac. Lomelini di Genova,[1] con ordine *che ne segva nostro volere de' frutti di lochi mille esistenti in Genova*, affine poi disponiate dell' avvanzo al nostro volere, sicchè pervenuto che sia in voi esso ordine potrete estradar all' arrivo accomettendoli, che ve ne facci costà il provvedimento sopra di lui, e al maggior vantaggio, e pervenuto che sarà in noi li effeti, impiegherete l'avvanzo in tanti buoni Ongheri inviandoceli in qua con qualche passaggio, a voi ben visto a rischio e buona fortuna nostra — avvisando". (T. P.)

5. *Venezia. — Al Sr. Michiele Sorgo. — Adì 2. Gennaro 1658. — Ragusa.*

Conferma la commissione del 6. Luglio 1657 circa l' imborso *dal Sr. Lumelini delli frutti di lochi mille.*

6. *Al medesimo. — Adì 14. Marzo 1658.*

„Dalla cara Vostra delli 30. Gennaro passato vediamo, che vi veniva scritto dagli amici nostri di Genova, che al capitar in quella città del Sr. Jacomo Lomelino avrebbero procurato l' imborso del denaro contenuto nell' ordine trasmessoli, e che avrebbero provvedutto a noi l' avanzo . . ."

---

[1] Rilevamom da buona fonte, che ancora esiste in Genova la famiglia *Lomellini*, chiamata anche *Lamellino*, che probabilmente discende dal banchiere di S. Giorgio Jacobo *Lomellini*. Il *Serra* nella *Storia dell' aniica Liguria e di Genova*, citato dal *Cantù* nella sua *Storia Universale* T. XIII, P. III. p. 1104, 1105, ricorda *Napoleone Lomellini* fra i più forti azionari del Banco di S. Giorgio prima del secolo XV.

7. *Napoli. — A SSri. Giuseppe Pisoni e Marino Natali. — Adì 14. Marzo 1658.*

Non ci è occorso prima scrivervi per mancanza dell' occasione, per dirvi, che per essersi assentato di costà Jacomo Stanich, che esigeva le nostre entrate in virtù della nostra procura è vacata. Onde abbiamo preso expediente di rinovarla in persona vostra con sicurezza di riportarne compitissima soddisfazione, e però ve la inciudiamo in questa col ricever della quale vedrete d' esigere li frutti dopo il riscosso del Stanich che sarà dalli primi Decembre 1655. Li nostri capitali sono fondati (?) costà *sopra diverse gabelle cantanti a nomi nostri,* così ancora sotto nomi di diverse epitropie, pervenuti all'offizio nostro in luogo degli epitropi defunti . . ."

8. *Constantinopoli. — A SSri. Marino Ragnina e Giacomo Palmotta Ambasciatori. — Adì 29. Aprile 1658.*

„Delli 16. e 23. Febraro passato troviamo le gratissime delle SS. VV. dalle quali vediamo, *che avevano riscattato uno schiavo della nostra nazione a nome Giovanni Palmotta,* e che per il suo riscatto gli era occorso spendere sino alla somma di (zecchini) 174$^{1}/_{2}$ . ."

9. *Venezia. — Al Sr. Vincenzo Pieri. — Adi 3. Luglio 1658.*

. . . „Dovranno gli amici nostri da Napoli et Ancona provvedervi bona partita di denari per conto nostro, onde al pervenirvi vedrete d' imborsarli e di darcene credito, facendo raccordo di farcene valere l'avvanzo *in tanti ongari* ad maggior vantaggio *con passaggi ben armati* per schivar qualche cattivo incontro delle fuste turchesche, che in buon numero si trovano in questo golfo, danneggiando dappertutto senza impedimento alcuno . . . ." (T. P.)

10. *Venezia. — Al Sr. Michiele Sorgo. — Adì 6 detto.*

„Senza vostre, e però a noi basterà confermarvi il contenuto della disopra copia, soggiungendovi inoltre, che in questa v' includiamo un aperta dei nostri Eccmi. Signori per il Sr. Jacomo Lomelini di Genova, con la quale vi danno commissione di seguirne nostro volere, et a nostra disposizione de' frutti *di lochi mille in San Giorgio;* pertanto inviategliela in diligenza et dategli l' ordine che vi provegga l'effetto, quale pervenuto verrà, potrete impiegarlo in tanti ongari d'oro inviandoceli con passaggio ben armato come dettovi in copia a risico e buona fortuna nostra, dandocene a suo tempo la ragione per la scrittura e l'avviso del seguito . . ." (T. P.)

11. *Genova. Al Molto Illustre Sre. Ossmo. il Sigr. Jacomo Lomellino quo. Filippo. — 13. Marzo 1659.*

Lo interessa per il riscatto di Antonio di Matteo Dinarić, da Sabioncello[1] Sciavo in Tunisi per un importo di pezze 500 Reali.

12. *Alli Mercanti Ragusei in Novo Pazaro. — Addì li 23. Aprile (1659).*

„Mediante la morte di Don Giovanni Florij stato capellano nostro intendiamo dalla lettera scritta da noi in questo proposito a Luca

[1] Dalla lettera 11. Gennajo 1664. del successivo copialettere si vede che Ante Dinarić morì in schiavitù.

Passarevich, che in loco del defunto avevate desiderio fosse eletto da noi Dn. Gregorio abitante al presente costà. Onde noi per condescendere alla vostra instanza abbiamo ben volentieri concorso all'ellezione di esso Dn. Gregorio con la solita provizione di Ducati 80 all'anno e col peso d'altri sacerdoti stati costì circa l'administrazione di lor offizio, sicchè ricivetelo con affetto grande e fatene quella stima di lui che si ricerca ad un buon sacerdote, di più che ancore gli possa corrisponder a noi nelle sante suo orazioni e state sani.

13. *Genova. — Al molto illustre Sigre. Sigr. Ossmo. il Sr. Jacomo Lomellino qm. Filippo. Ragusa, 19. Maggio 1659.*

Alcuni mesi sono, che la nave ragusea nominata San Giuseppe fù da Francesi presa, e poi ripresa da Turchi, e finalmente naufragatasi, ma la gente condotta in Algeri, sopra la quale vi erano diversi Ragusei, e fra questi un figliuolo d'età d'anni 14 in circa, chiamato Stephano di Gio. Pitarević da Magleoni (?) territorio di questa Eccma. Repca." Lo interessano a riscattarlo „per schivar l'occassione che il figliuolo per l'imprudenza non volgesse pensiere agli errori sino alla somma di pezze trecento in pezze 40, da 8 Reali incirca".

14. *Al Sr. Amico Simbaldi. — Roma. — Addì 7. Febbraro 1660.*

. . . „Quanto poi alle difficoltà che incontrate nell'esigere alcune partite dei nostri lochi, dobbiamo dirvi, *che l'offizio nostro per leggi di questa Eccma. Repca. subintra in luogo delli epitropi defonti,* come dalla qui congiunta fede potrete vedere che ne valerete al bisogno." . .[1]

15. *Alli magnifici signori Marino Giorgio de Bona conte e officiale a Stagno, Sr. Marino de Tudisi, conte a Giuppana. e D. Martoliza Cristoforo Zamagno V. Conte a Isola di Mezzo.*

Tesorieri di S. Maria.

„Mandiamo costà aposta Troiano riviero affine che con l'autorità nostra facci intimare a tutti li padroni delle tratte in quei contorni, acciocchè tenghino nota puntuale dei sgombri, che alla giornata andranno insalando ogni scuro e che finora hanno insalato, la qual nota potranno darla al medesimo riviero con li nomi de padroni d'esse tratte, e delle *sviećanice*, e di quello andaranno insalando per l'avvenire finito il scuro, debbano farcelo avvisar qui all'offizio nostro, intendendo che si pigli questa nota non solo da padroni delle tratte, ma ancora da chi si sia per nostro governo, scusando la briga e state sani. Ragusa li 19 Maggio 1660.

16. *Napoli. — Al Sigr. Vinzenzo Piritei. — Addì 10. Novembre 1660. in Ragusa.*

Annunziano di aver revocato la Procura *a Pisoni e Natali per le riscossieni dell'entrate*, e rinnovatala nella persona del Piritei. *Li nostri capitali sooo fondati costà sopra diverse gabelle cannti sotto l'officio nostro, così ancora sotto nome di diverse epitropie pervenuteci in luogo delli epitropi defonti.*". . .

---

[1] Una legge della repubblica disponeva, che quando morissero gli esecutori testamentari *(epitropi)* di legati pii, se ne dovessero incaricare i Tesorieri.

17. *Venezia.* — *A Sri. Pieri e Vincenti.* — *Addì 10. Novembre 1660.*

Li incarica di spedire la somma di pezze 250 al Lomelino a Genova per riscatto di un altro schiavo in Tunisi, a nome Marino di Matteo Medonich da *Trepagn (Trpanj).* [T.]

18. *Genova.* — *Al Sr. Jacomo Lomelino qm. Filippo.* — *Addì 12. Nov. 1660.*

Gli raccommandano il riscatto di *Marino di Matteo Medonić da Tarpagn del territorio di questa Eccma. Repca. per il quale vien preteso pezze 250 d'8 Reali.*

19. *Venezia.* — *Al Sr. Michele Sorgo.* — *Addì 12. Dec. 1660.*

Accusano il ricevimento di Ducati 726 : 13 per conto degli amici di Genova *per le riscossioni dei monti di lochi mille per 1659 ed ora è maturata l' altra paga per il 1660.* Solleciti il Lomelini di Genova per la spedizione. (T. P.)

20. *Roma.* — *A Sri. Martelli e Ubertini.* — *Addì 30. Dec. 1660.* — *In Ragusa.*

. . . „Ci piace di sentire l' estrazione de' *Monti Ungaria* di nostro conto, che conviene havere pazienza, e perchè questi nostri interessi sono tutti attinenti all' opere pie, doverete almeno in casi simili dell' estrazione procurar d' ottener da Sua Santità altrettanti *Monti di Ristoro* per non farci sentir danno nel novo impiego de' Monti, siccome lo fece il quondam Diodati nel tempo dell' estrazione di L. 165½ diversi, sendosi Sua Santità compiaciuta darci altri tanti *di Ristoro*, avendo avuto riguardo, che quelli interessi aspettano alli poveri, ed all' altre opere pie . . ." (T.)

21. *Constantinopoli.* — *A SSri. Ambasciatori Andrea Giugno Pozza e Marino Niccolò Gozze.*

Raccomandano il riscatto di *Gio. di Pietro Bianchi del nostro territorio* giovine d' età d' anni 23 incirca *sulla galera di Rais Alibascia di Rodi,* autorizzandoli di spendere sino alla somma di pezze 200 da 8 Reali „benchè noi speriamo sia per riuscirle con assai meno per essere figliolo poverissimo, che non ha niente al mondo." — Ragusa li 5. Marzo 1661.

22. *Genova a gli Eredi di qm. Jacomo Lomelini. Addì 25. Marzo 1661.*

Raccomandano il riscatto di *Jacomo di Niccolò Raguseo, figliolo di età di anno 14,* che fu preso dai corsari colla nave di Giov. Batt. Capitano Paparin, che andava in Spagna.

23. *Constantinopoli.* — *Alli Signori Marino Biagio Sorgo e Marco Jacomo di Aassegli Bmbassadori.* — *Addì 7. Maggio 1661.* — *In Ragusa.*

Raccomandano il riscatto di Gio. di Pietro Bianchi col prezzo di talari 200, se già non l' hanno esegnito i passati Ambassadori Pozza e Gozze. e commettono l' acquisto di 8 pacca di terra sigilata con altrettanti piatelletti e scodellette, di 10 somachi guarniti con il gaetano e ricamati, di tenuta d' un *cutlo* l' incirca l' uno, di 5 Ca-

lamari, — di 10 Calamari *a forma di penatori,*[1] — di 20 temperini.

24. *A Genova. — Al Sr. Carlo Lomelino qm. Filippo.*

Raccomandangli di prestarsi per il riscatto di Ant. Dinarić fino alla somma di pezze 540 da 8 Reali, e gli ringraziano di esser riuscito a redunire Marino di Matteo. — NB. *Senza data.*

25. *Ricordo alli Illmi. SSri. Ossmi. Marino Ragnina et Martolizza Orsato Cerva, Ambassatori del Tributo per Constantinopoli. — Addì 19. Maggio 1662. — Ragusa.*

„È qualche tempo che si trovano captivati Vincenzo di Stefano d' età d' anni 30 incirca e Michele di Niccolò d' età anni 25 in circa l' un e al'altro da Bersecine, che questo si ritrova sopra una galera di Rodi d' Alia Bassà Mazamama e l'altro sopra le galere di Constantinopoli per far remi da galere, onde preghiamo le SS. VV. per effetto di pietà cristiana vogliono restar servite con occasion della loro andata a Constantinopoli di far investigare se per avventura queste galere si ritrovassero ivi e questi poveri uomini con procurar destramente d' intendere per quanto si potrebbero liberare dalle mani degl' infedeli, perchè ivi col di loro avviso li daremo quegli ordini che ci pareranno più proprii per la loro liberazione. E qui augurandole felicissimo viaggio le SS. VV. Anzi non restaremo di ricordare alle SS. VV. che per essere questi uomini sudditi nostri restassero servite di procurare la loro liberazione *senza alcuno in virtù del privilegio che la nostra Republica ha dal Gransignore,* che le preghiamo a volerlo procurare con la loro solita destrezza col favorircene a suo tempo l' avviso per nostro governo."

26. *Genova. — Al Sr. Carlo Lomelino. — Addì 15. Giungo.*

Raccomandano si presti per la liberazione di più schiavi nazionali presso il governatore e Tabasca, fra gli altri Niccolò di Bernardo di Francesco da Giuppana schiavo in Tunisi, Giacomo di Niccolò schiavo in Algeri, Antonio di Marino per pezze 250 Reali; Giovanni figlio di Giov., mercante Raguseo d' anni 17, schiavo a Tripoli

II.

Prepisna knjiga od 8. Aprila 1663. do 30. Marta 1667.

U ovoj knjizi se vidi, kako su se Rizničari starali, da nabave potrebite ugarske dukate *(ongari d' oro)*, koji su imali najbolju vrijednost na istoku, daleko višu od mletačkijeh,[2] a s kojijem republika je plaćala danak Sultanu. Poslanici u Carigradu posredovanjem Rizničara na mjenicu dobivaju u Mlecima novaca. — Služe se Blagajnici svojim agentima u istom gradu kao bankirima, da predujme novaca

[1] Sembra che sieno stati calamaj, che si portavano probabilmente ai pubblici officiali, dietro la fascia di cui erano cinti.

[2] Godine 1665. na koncu Aprila 120 mletačkijeh zlatnijeh dukata vrijedilo je 100 ugarskijeh. (Gledaj pismo pod br. 38.)

na mjenicu dubrovačkijem državljanima. Na iste agente protežu mjenice na same sebe, da dodju do novaca. Stanje glavnica, uloženijeh u Italiji, ostaje isto. Slijede naručbe svite i baršuna u Mlecima, a kadife u velikom mnoštvu u Florenci kod glasovitijeh tvorničara *Caffarelli e Sassi*. Roba njihova se šalje redovito putem Jakina u Dubrovnik, kadikad putem Rima-Jakina. Redovito se roba plaća novcem, što se ućerava u Rimu. Neprestano je nastojanje Rizničara za otkup zarobljenih dubrovačkijeh sužanja na istoku. Prate za to obično poklisare u Carigrad posebnijem naputkom, i vidi se, da ih potiču na djelo, kad se čini da su nevoljnike zaboravili. Slijedi se naručivati kancelarijske stvari za Carigrad; papir se naredjuje u Jakinu. Nema promjene kod rizničarskijeh agenata.

Ova knjiga svršuje s listom Rizničara na D. Bazdari-a u Jakin *dne 30. Marta 1667., šest dana prije velikoga potresa*. Iza ovoga ostaje puno araka bijelijeh. Do 6. Aprila, dana trešnje, moguće je da nije bilo potrebe dopisivanja, ili da se odgagjalo prepisivanjem listova, a megjutim dodje potres.

27. *Ricordo alli molto Illustri Ossmi. li Sri. Vladislavo Giorgio Bona e Antonio Paolo Pozza, ambasciatori al tributo per Constantinopoli. — Addì 7. Giugno 1663.*

„Sono più anni che si trova in schiavitù Miho Nikolin di Barsecine stato preso dalli corsari Africani, et al presente pressentiamo ritrovarsi sopra le galere d'Arcipelago, che sono in Constantinopoli, e perchè a noi preme oltre modo di liberare questo poveretto dalle mani degl' infedeli, e ritornarlo alla patria, pertanto preghiamo le SS. VV. che per effetto di pietà christiana vogliano restar servite, in occasione della loro andata a Costantinopoli, di far ricercare se questo poveretto vi si trovasse costà sopra le galere d'Arcipelago e se per avventura li riuscisse di trovarlo, preghiamole che vogliano adoprarsi nelle più vive maniere di poter spendere sino alla somma di pezze 200 Reali in giù, e riuscendole di liberarlo, siccome le preghiamo con ogni maggiore affezione a volerlo procurare, potranno le SS. VV. valersene di noi di quanto spenderanno ad ogni loro piacere, che se lo darà premura nostra".

P. S. *Ploccie*[1]. — *Alli Molto Illustri SSri. Ossmi. li Signori Bona, Pozza Ambassatori.*

„Nella consegna le fecimo della drapparia, restassimo di darle il cavezzo di braccia 5 panno scarlatto non avendone avuto di buona qualità onde all' occasione che l'occorresse di presentare il Supremo Visiere conforme la commissione (?) il detto cavezzo di scarlatto, possano le SS. VV. farne compra a Constantinopoli e sarà con darne della spesa a noslri Eccmi Signori, che noi trattanto le auguriamo felicissimo viaggio".

---

[1] Predgradje Dubrovnika na istoku, odakle bi se upućivali dubrovački poklisari put Carigrada.

28. *Costantinopoli. — Al Sr. Marino Ragnina. — Addì 8. Novembre 1663.*

„Rissentiamo essere capitato costà Jacomo di Matteo d' Ombla d'età d' anni 28, schiavo sopra la galera d' un moro, ossia Arapino e che per il suo riscatto si pretendevano talleri (?) 150, e perchè da questo Sr. Niccolo di Giugno Gradi vien scritto a V. S, che procuri di liberarlo, pertanto noi si contentiamo di soccorerlo con pezze 100 da 8 Reali in ajuto del suo riscatto, però sempre che V. S. l' avrà liberato di schiavitù potrà da noi valersene di tal somma che li faremo pronto ricapito".

29. *Soffia ai Mercanti Ragusei della colonia di detto loco. — Addì 24. Novembre 1663.*

„Siamo stati ricerchi dai notri Eccmi Signori a dovervi soccorrere col denaro per la metà del prezzo della casa venduta costà di ragione del quondam *Loncialia (?)*, pertanto vi accomettiamo, che ci mandiate in forma autentica quanto sii importato l' intiero prezzo d' essa casa, e che per quello potrà importare la giusta metà, accommettiate a noi qui, a cui dovremo esborsare il denaro, che lo faremo prontamente, avvertendovi a far la valutazione a ragione d' a 130 il talaro conforme pressentiamo a valere costì di presente. E perchè mediante l'esborso, che dovressimo fare a noi toccarà la metà d' essa casa, però affine che il nostro denaro non stii ozioso potrete pertanto affittar essa casa alli nostri negozianti costà al maggior vantaggio possibile, e di che anderete credito e l'avviso del seguito. Anzi noi desideriamo d'uscirne d'essa casa quanto più presto sia possibile però procurerete di venderla in ogni modo alli nostri negozianti costà al maggiore vantaggio, e della nostra metà ce ne darete credito e di quanto vi riuscirà d'effettuare ce ne darete l'avviso per nostro governo con povvedervene li danari nel miglior modo vi sarà possibile. E per fine state sani", (T.)

30. *Costantinopoli. — Alli Sri. Ragnina e Pozza, ambassatori. — Addì 2. Gennajo 1664.*

Per ordine del Senato vengono incaricati di provvedere una partita di ongari 500 per le occorrenze del tributo sia pure verso zecchini Veneziani, che verranno loro mandati.

31. *Agli stessi. — Addì 26. Marzo 1664.*

Accusano il ricevimento della lettera dei 22. Gennajo, con cui gli ambasciatori partecipavano d'aver acquistato al prezzo voluto i 500 Ongari, a ne ordinano un ulteriore compra allo stesso prezzo per l valore di zecchini 1000. (T. P.)

32. *Novo Pazaro ai Mercanti Ragusei d'essa Colonia. — Addì . Maggio (1664.).*

L'incaricano di comprare Ongari 2000 per compimento del tributo, che consegnaranno agli ambasciatori che devono capitar costà al tributo, dai quali riceveranno l' equivalente in zecchini.

33. *Ricordo alli Ambassatori Andrea Giugno Pozza, e Michele Matteo Resti. — Addì 9. Giugno 1664.*

Raccomandano la liberazione dalla schiavitù durata parecchi anni di Mitre Nicolin da Bersećine (Vedi sopra al Nr. 23), che si ritrova sopra la galera d'Arcipelago a Costantinopoli, e di Giuro Ivanov Mergani d'Isola di Mezzo, che si ritrova sopra la gelera di Bei Leri Scio, autorizzandoli a spendere per il riscatto a pezze 200 Reali per cadauno. Ordinano la rimessa di 8 piatticelli indorati scodelle di terra sigillata, somachi, calamari, terra sigillata, e temperini.

34. *Avvertense alli Signori Marino Ragnina et Andrea Pozza Ambassatori. — Add 10. Giugnio 1664.*

Li prevvengono di aver consegnato ai Sri. Pozza e Resti Ambasciatori del tributo che vanno a Costantinopoli zecchini 1000 Veneziani perche li conseguino a loro affine di acquistare con essi Ongari 1100 calcolato il zecchino a 310, e l'Ongaro a 282.

35. *Agli eredi di qm. Jacomo Lumelino. — Genova. — Addì 23. Agosto 1664.*

Li interessano per la liberazione *d'un povero schiavo della nostra nazione* verso l'esborso di pezze 250 reali.

36. *Venezia. — Al Sr. Michiele Sorgo. — Addì 12. Novembre 1664.*

„Con più grate vostre ci troviamo la meglio delli 25. Settembre passato, e vediamo li ducati 777:22 stativi provvisti dagli amici di Genova per il riscosso dalli Sri. Lomelini *per li frutti di lochi mille di Prazzatti,* che dovete averli poi imborsati e datocene credito a suo luogo, con avercene fatto valere l'avvanzo in tanti ongheri che s'attende il seguito . . ."

37. *Genova. — Alli eredi Lomellino. — Addì 11. Gennaro 1665.*

Raccomandano il riscatto di Matteo di Pietro Ciavallo d'isola di Mezzo schiavo in Algari per cui son disposti a spendere pezze 172 d'oro reali in circa. Antonio Dinarić di cui al N.o. 11 è morto in schiavitù.

38. *Constantinopoli. — Ai Sri. Andrea Giugno Pozza e Michele Resti, Ambass. — Addì 29. Aprile 1665.*

Urge allo stato acquistare 2000 ongari d'oro, e ne vengono incaritati gli ambasciatori, ai quali verrano mandati zecchini Veneziani perchè con questi facciano il cambio. Si ricorda a loro che addesso si possono acquistare ongari a miglior prezzo, avendone gli ambasciatori Ragnina e Pozza comprato una partita in ragione di Ongari 120 per zecchini Veneziani 100. Vedano di acquistarli presso *il Residente dell'Imperatore,* oppure pel mezzo di *Abram Celebi Armeno*, „promettendogli ogni buon trattamento qui dai nostri Eccmi. Signori in ricompensa della servitù, che su ciò vi porterà".

39. *Constantinopoli. — Alli Sri. Jacomo Palmotta e Marino Francesccona, Ambassadori. — Addì 19. Luglio 1665.*

Raccomanda di nuovo di prestarsi per la liberazione degli schiavi Miho Nicolin di Bersecine, e Giuro Ivanov Mergani dell'isola di Mezzo, aumentando per quest'ultimo di 100 pezze Reali il prezzo

di riscatto (V. Nro 33). Così pure si prestino per la liberazione di Giovanni di Rusco Bonfigliuolo da Sabioncello schiavo a Constantinopoli nel bagno del Gran Signore, e Andrea di Niccolò Scarpera raguseo schiavo in Negroponte sopra la galera di Mustafa Bassa „poveri uomini, che non hanno niente al mondo".

40. *Soffia*. — *Alli Signori Marcanti Ragusei*. — *Addì 29. Maggio*. „Skurilo (prošlo) je mnogho bremena da kuchia u Dogagni koju kupismo napola (Gledaj br. 29) vuasciom Collonom, dasteje affittali G. Antunu Kussichiu, koinam *prontamente* plachio affikat kako primismo od gospodina Frichia[1] alli Gosp. Luke Giamagnichia, sa to avanz nasc (naš ostatak) od rečenoga affikta imachiete pomgniu onamoga *rimenciati (poslati*, od talijanskoga *rimettere)* i dat nam rasloghe kadjeste affiktali i koliko, neka moscemo pismo *agiustati (urediti*, od talijanskoga *aggiustare)*, i ako bi okoralo *(trebalo*, od talijanskoga *occorrere)* koju malu spenzu *(trošak*, od talijanskoga *spesa)* ucinit sa nacinit recenu kuchiu, da nam onam daje ucinit, oliti okorala vechia spenza avisatnas *(obavještit nas*, od talijanskoga *avvisare)*, neka vam mosciemo novi orden *(zapovijed*, od talijanskoga *ordine)* dati, i Bog s vami".[2]

41. *Venezia*. — *Al S. Michiel Sorgo*. — *Addì 8. Luglio* . . . . „Lasciavimo di dirvi, che in questa vi includiamo un'apposita di nostri Eccmi. Signori per li Signori Lomelini di Genova, che potrete transmetterla colà a nostri amici, che ne procurino l'esigenza delli frutti *di Lochi 1000 del Prazzati*, che a noi costà provvega l'avanzo, il quale come sarà in voi, lo investirete in tanti ongari d'oro transmettendoceli con qualche buona occasione di Patachi o Polache di nostra nazione, avvisandone del seguito".

42. *Venezia*. — *Al Sr. Michele Sorgo* — *Addì 4. Febraro (1667.)* „Sotto li 30 Genaro vi diedimo l'ordine di ricapitare pezze 400 d'8 Reali che per conto di nostri Eccmi. Signori dovevasi essere tratti da Sri. Zamagna e Menze Ambassatori a Costantinopoli, dai quali tenghiamo novi avvisi che la suddete a stratta non ha avuto effetto; però la nota che dovrete aver fatta di ricapitarla potrete dipenarla per non far errori . . ."

III.

Prepisna knjiga od 1. Marta 1679. do 22. Jula 1715.

Dvanaest godina je prošlo od velike trešnje, a jedva joj nahodimo tragova u ovoj knjizi, premda je učinila strašnih razvalina i kod riznice. Spominje se potres u listu blagajnikâ od 20. Oktobra 1687. i svoje dopisnike i nabavljače kadife u Florenci, kojim ne mogu

[1] Možebiti ista obitelj *Frezza*, koja je postojala u Dubrovniku još početku ovoga vijeka, u rodbini s obitelji Stahović.

[2] Prepisali smo starom dubrovačkom ortografijom ovaj list, pisan u rječju prije blizu dva stoljeća, kako se još sada u Dubrovniku govori.

poslati smrtni list *Stjepana Jera Gundulića,* u svrhu da utjeraju glavnicu, ostavljenu po ovome Rizničarima za razna pobožna djela, jer je izginula knjiga one crkve, gdje je bio ukopan (br. 52). Još jasnije se bilježe posljedice trešnje u listu od 30. Augusta 1692. na agente Bottini u Rimu (br. 54), koje blagajnici pospješuju na utjerivanje prihoda raznijeh oporučitelja na temelju službene isprave i punomoćnice, „jer nevolja nesretne trešnje, koja rastuži ovaj grad, bi uzrokom, da puno čeljadi ne zna više, koje su glavnice, što su u Rimu posjedovali". Ali se posljedica trešnje najviše osjeća u nekoj zagonetnoj praznini. Blagajnici nemadu naime više sveze sa gjenoveskijem svojijem dopisnikom *Lomelino,* koji je utjeravao prihode od one hiljade dionica, pohranjenijeh u „*Banco di S. Giorgio*" a ostavljenijeh Republici po Mihu Pracatu. Jedva se spominju nasljednici Jakoba Lomelina u listu od 12- Aprila 1698. na *Antuna Rezzonico*, gdje mu se naregjuje u ime vlade i Arkibiskupa *Scoppa,* da pošalje u Dubrovnik u toliko mletačkih dukata ono 1098 dubrovačkijeh dukata, dobivenih od Petra Frana Lomellina, sina pokojnog Jakoba, starog i uvaženog njihovog agenta (63). Ona velika glavnica bila je od vlade utjerana poslje potresa, da se doskoči velikijem nuždama, nastalijem gradu. Još imamo nešto, što nas sjeća na potres. Nova prvostolna crkva poslje porušenja stare gradi se. Blagajnici naregjuju u Napulj i u Mletke svečane nakite, mramorni prah, čavala, boja, da se dovrši nova stolna crkva Gospe Velike (1714.).

U ostalome poslovanje Rizničara i Prokuratura nastavlja se istijem redom i točnosti kako prvo. Kroz ovo šestnaest godina mijenjaju se često njihovi punomoćnici. U Rimu za kratko vrijeme preuzima g. 1679. zastupstvo glasoviti kanonik *Petar Bosdari*, o kojemu se radilo da postane dubrovačkijem arkibiskupom, kad se Stjepan Gradić zahvali na ponudi, učinjenoj od strane vlade, koja njemu za ljubav bijaše preinačila zakon, koji zabranjivaše Dubrovčaninu zapremiti nadbiskupsku stolicu. Njega naslijedi god. 1680. *Julij Sinobaldi*, s kojijem su blagajnici imali dosta okapanja, nemarnosti radi, kojega zamijeni *Pavao Ante Campioni*, do svoje smrti (1692), a ovoga *Bartuo i Petar Andrija Bottini.* U Mlecima vjernoga, neumornoga i spretnoga Miha Sorgočevića naslijedi slabi njegov sin Feliks (1685.), ali za kratko, jer poslje četiri godine bi ovaj prisiljen zatvoriti dućan. Poslje njega preuzme poslove Rizničar *Ivan Vincenti* do smrti (1698.), a naslijedi ga vješti i bogati trgovac *Frano Maria Pezzoli,* koji se g. 1701. zahvali, te mu zapremiše mjesto *Ivan Antun i Ivan Petar Benevoli*, a nakon ovijeh i *Dra. Ivana Antuna Benevoli*, koji se premjesti u Dubrovnik, imamo god. 1709. Boža Groppo i Bara Gherardi-a. Mleci slijede biti središte poslovanja Rizničara, te mletački agenti pretvoriše se u prave bankire za novčane potrebe Republike i za privatne Dubrovčana, kako će se dalje vigjeti. Slijedi se naručivati tamo svita za poklone poslanikâ na istoku. U Rimu i u Florenciji naregjuju se u istu svrhu dragocijene masti i fina mirisna ulja. Osim toga rastu naručbe kadife u Florenciji, jedva obustavljene g. 1700 usljed skupoće, kako

okolo isto vrijeme i s istog razloga svita se manje nabavlja u Mlecima. Vidi se u kratko da se je Dubrovnik oporavio od potresa, da je stekao bogastva, da može darivati i Sultana i njegove velmože, i poslati u inozemstvo srebra (god. 1712.), da se pretvori u dukate.

U Napulju agent Piritei bankrotira (1681.) i donaša štete pobožnim djelima. Naslijedi ga *Frano Ardia marchese di San Lauro*, koji dobiva 2% provizije na prihodima utjeranijem (*List od 20. Septembra 1681.*), ali dava uzroka čestijem tužbam radi nemara.

U Jakinu posli nazaduju. Nema više revnoga *Bogdana Bosdari*, kojego zamjenja *Ivan Benevoli* (1700.), pak za čudo žudio *Mojsija od Rafa Coena* (1700.—1709.) čiji otac nastanjen je u Dubrovniku. Združeni Aron i Mojsija Coen nastavljaju posao.

Otkup robova kao da je jenjao do godine 1692., ali od ove godine silno napreduje. Nema tu više Lomelina u Genovi, koji svojijem velikijem uplivom i bogastvom bijaše posrednikom oslobagjanju robova u barbareškijem državama. Sad se otkup sprovagja tamo kroz mletačkog agenta a u Turskoj, kako do sada, kroz poklisare i konsule republike. Ostaje izvan dvojbe, da se ograničavao otkup na *državljane dubrovačke,* kako to izlazi iz pisma blagajnika od 12. Januara 1711. na Dm. Marina Gensano i Mata Barabića u Napulj (79), gdje se kaže, kako iz Ducinja Turci su bili doveli u Dubrovnik nekoga *Leonarda Scarano,* koji ih zamoli, ne bi li platili za njega 240 dukata, a Blago Djelo Napulja za otkup robova nadoknadit će ih, te nalažu im, da se dadu naplatiti od upravitelja dotične napuljske zaklade. Imamo u tijem dopisima bilježaka, koje nam otkrivaju žalosno stanje robova i neprestano nastojanje Rizničara, da ih izbave od mučeništva ili otpadništva.

1678.—1715.

43. *Venezia. — Al Sr. Michele Sorgo. — Addì 23. Febbrajo 1682.*

. . . „Stiamo intanto attendendo il mezzopanno paonazzo di paragone ordinatovi coll'antecedenti nostre, procurando ogni possibil avantaggio nel prezzo loro, e vi serva, che il mandatoci ultimamente li anni passatti ci ha fatto poco buona riuscita *con nostro pregiudizio e disgusto, e strapazzo ricevuto dalli nostri SSri. Ambassatori in Costantinopoli e però non mancate di farli cernire di bontà, che si ricerca, dovendo servire per personaggi qualificati di quella corte . . .*"

44. *Napoli. — Al Sr. Marchese di Sto. Lauro. — Addì 16. Aprile 1682.*

„*Tenendosi di conto nostro. sopra la dogana della sete di Calabria un capitale di ducati ragusei 1500 di cotesto Monte,* e desiderando di trasportarlo qui in esecuzione della parte del Senato, acclusa riceverà V. S. Illma. la procura che se le manda a questo effetto in virtù della quale resti contenta d'alienare per conto nostro il detto capitale . . ."

45. *Venezia. — Al Sr. Michaele Sorgo. — Addì 10. Maggio 1683.*

. . . „Dalli nostri Eccmi Signori ci viene dato ordine d'intendersi con noi *per il pagamento d'una tratta fattavi per conto loro da S. Luca Nicolò di Gozze, ambassatore alla Porta, di zecchini 1980 per tempo di mesi* $3^1/_2$, *che scadono alli 5 di Luglio prossimo in circa per conto di Haggi Mustafa turco*[1], e però vi piacerà accettarla prontamente e pagar a suo tempo senz'alcuna opposizione o difficoltà *per non apportare qualche notabile danno alli pubblici interessi*, e per far il detto pagamento vi prevalerete (come anche da li medesimi Eccmi SSri. vi si è scritto) del ritratto delli capitali, che con ogni prestezza doverete vender in cotesta zecca di conto della Confraternità de SSmo. Rosario, e dell'epitropia di questo Sr. Lucca Giamagno.“ . . .

46. *Roma. — Al Sr. Giulio Sinobaldi. — Addì 15. Luglio 1683.*

. . . „Dalli nostri Eccmi Signori viene spedito un mandato di procura a cotesto sigr. Canonico D. Pietro Bosdari, il quale doverà pregar a voi per la sostituzione di detta procura, *che contiene l'esazione d'alcuni frutti di lochi di monti stati assegnati a questo Publico da diversi lochi pii in virtù della dispensa* (pontificia) et in conformità, che dal detto Sigr. Bosdari sarete raguagliato con alcune altre particolarità, che si ricercano per detto affare“ . . .

47. *Venezia. — Al Sr. Michaele Sorgo. — Addì 12. Agosto 1683.*

„Con più grate vostre, la meglio delli 27 scaduto. In risposta sta bene abbiate sodisfatto *la tratta d' Andrenopoli di zecchini 1980*“. . .

48. *Belgrado. — Al Sr. Paolo Gondola, Ambassadore. — Addì 11. Ottobre 1683.*

„Rimettiamo a V. S. Illma Ongari 200 d'oro e giusto peso *da cotesti Abram et Isach Hudara per lettera di Raffael Coen con l' acclusa di Cambio* procurarà il pagamento con darci avviso del seguito, tenendola appresso di sè sino all'arrivo di D. Stefano Proculo Suo Collega, *dovendo servire li detti Ongari per conto del tributo.* E per fine Nostro Signore la feliciti“.

Affezionatissimi Devotissimi
Martolizza Cerva e Compagni.
T. e P. di S. Maria.

49. *Napoli. — Al Sr. Marchese di S. Lauro. — Addì 4 Maggio 1683.*

„Con grande ansietà stiamo attendendo le lettere di V. S. Illma. per vedere con quelle le partite del riscosso per noi a tutto 1684. Vi sarà grato intanto di sborsare a cotesto Sr. Donato Bianchi *tutto il nostro*

---

[1] Dostojanstvenik turski kod Porte podmićen po dubrovačkijem poslanicima.

avvanzo, ch' appresso di lei si trova a disposizione delli Sr. Tesorieri e Procuratori di S. Maria con darci avviso per commodo della scrittura" . . .

Tesorieri di S. Maria.

50. *Napoli. — Al Sr. Donato Bianchi. — Addì 26. Aprile 1686.*

„Vi deve esser noto il mancamento del negozio *del Sr. Felice Sorgo di Venezia*" . . .

51. *Napoli. — Al Sr. Savino Zamagna. — Addì 25. Settembre 1687.*

Viene incaricato dai Tesorieri e Procuratori di far l'acquisto per la nuova Cattedrale di due baldacchini uno di „damaschino color cremese per la communione d'infermi della città". . . . „con le sue frangie di seta" e l'altro „di veluto . . negro napolitano per la processione del Venerdì Santo" . . . „con le sue frangie di seta coperte con fil d'oro".

52. *Firenze. — Addì 20. Ottobre 1687. — Alli Sri. Sampieri e Sassi.*

I tesorieri li prevvengono di aver dovuto far rilasciare da testimonii il certificato della morte di Stefano di Girolamo Gondola *„stante che il libro del Parroco della Chiesa dove fu sepolto s'è decesso in tempo del passato terremoto, ch'afflisse questa nostra città del 1667"*. Ne abbisognavano gl'incaricati per riscuotere il capitale investito dal defunto Gondola nel monte di Pietà di Firenze, di cui erano stati pregati con lettera del 14. Novembre 1685, essendo stati chiamati eredi a benefizio della sua eredità e degli usufrutti di tutti li suoi beni per spazio d'anni 40." (Tesorieri.) [V. Registro Generale pag. 18.]

53. *Venezia. — Al Sr. Gio. Vincenti. — Addì 7. Luglio 1692. in Ragusa.*

Viene incaricato di far il possibile onde riscattare *Marco di Matteo Garbić* fatto schiavo con Vincenzo Clisi in Algeri, in età di 17 anni, *„travagliato continuamente da quelli barbari ad effetto di persuaderlo a mutar fede"*. Pretendono 300 reali per il riscatto. (Tesorieri.)

54. *Roma. — Alli Signori Bottini — 30. Agosto 1692.*

Vengono sollecitati alla riscossione di redditi di capitali di diversi testatori[1], di cui i Tesorieri sono per legge gli epitropi. „Onde vi prevalerete di detta fede pubblica, che non dubitiamo sarà sufficiente unita alla detta procura per farvi admettere all'esazione di frutti di loro capitali, e *perchè l'accidente del funestissimo terremoto, ch' afflisse questa nostra città del 1667 ha fatto perder a diversi di questi interessati le notizie di loro capitali, che possedono costì,* delli quali troviamo anche noi il svario e discapito". . . .

[1] *Giovanni Lorenzo di Sorgo* (V. Reg. Gen. p. 100) e *Biagio Cavriaga* (V. Reg. Gen. p. 34).

*

55. *Napoli. Al Sr. Donato Bianchi. — 19. Gennaro 1693.*

. . . „Dal Sr. Borelli di Barletta (Console della Repubblica) siamo stati avvisati dell'inviamento fattoci della teletta da voi trasmessagli per conto nostro, *ma che il vascello col quale dice averla mandata è stato preso e condotto a Corzola da una galera veneta per esser stato carico di sale per qui.* Temiamo di qualche cattivo esito" ... (T. e. P.)

56. *Constantinopoli. — Al Sr. Vladislavo Bucchia. Senatore. — 31. Ottobre 1694.*

Lo incaricano di prestarsi per la liberazione dello schiavo „Pietro figlio di qm. Pietro Migli schiavo, per quanto si penetra, nella galera capitana di Smirna ben conosciuto da Matteo Coslo di detto luogo . . . . parendoci superfluo di suggerir alla prudenza di V. S. Illma li mezzi che si sono tenuti per il passato in simili faccende, *essendoli ben noti i privilegi che godono li Ragusei dalla Porta di non poter essere ritenuti per schiavi delli Turchi"...* (T.)

57. *Venezia. — Al Sr. Giovanni Vincenti. — Addì 3. Giugno 1695.*

Tenga a disposizione di Gio. Marco di Sorgo Zecchini 120 per riscatto di Giacomo Caro di Sabioncello schiavo in Tripoli di Barbaria. (T.)

58. *Venezia. — Allo stesso. — 28. Agosto 1695.*

Lo incaricano di far eseguire un baciletto d'argento „giacchè il detto concavo deve occupare il capo di detto Santo (S. Biagio) incassato in oro smaltato e ingiojelato." Non sia nè troppo pesante nè leggero, perchè la reliquia si porta dall'Arcivescovo nella processione. (T. e P.)

59. *Al medesimo. — 21. Novembre 1695.*

Paghi al Cap. Stephano Cherscia zecchini veneti 120 per riscatto di Pietro Belatin di Sabioncello schiavo in Tripoli di Barbaria. (T.)

60. *Al medesimo. — 14. Decembre 1695.*

Tenga a disposizione di Francesco Medini Zecchini 140 per il riscatto di Antonio Caro detto Dragheglin (Drageljin) da Sabioncello, schiavo in Algeri. (T.)

61. *Al medesimo — 28. Marzo 1696.*

„Con la grata vostra delli 8 stante abbiamo ricevuto dal Patron Iseppo Predolin il baciletto fatto fare per la reliquia del glorioso S. Biagio nostro Protettore riuscito di nostra intera soddisfazione per il lavoro fatto da maestro virtuoso, con tutto che s'habbia anche fatto ben pagare per il quale vi abbiamo dato credito in ducati 99" . . . .

62. *Smirne. — Al Sr. Lorenzo Giugno di Sorgo, Console per la Repubblica di Ragusa. — Ragusa, addì 12. Febbrajo 1697.*

Lo incaricano di riscattare *Pietro figlio di quondam Pietro Migli, e Boscio Boscichovich schiavi di nostra nazione,* con denaro ovvero *„per via di comuta con offerir a loco loro altri doi (due) volontarii, ch'alle volte s'esebiscono col sborso di prezzo conveniente."* (T.)

63. *Al Sr. Aurelio Rezzonico.* — *12. Aprile 1698.*

„Dalli nostri Eccmi. Signori e da questo nostro Mre. Arcivescovo Scoppa viene scritto a V. S. Illma. d'intendersi con noi sopra li ducati 1094:8 correnti, statili provisti a loro disposizione dal Sr. Pier Francesco Lomellino qm. Giacomo di Genova, onde la preghiamo instantemente a provederci il suddetto avanzo in tanti zecchini veneti ruspi con prima occasione di passaggio a lei ben visto *in conformità dell'ordine datogli dal suddetto Sr. Lomelino*, con darci il modo per la scrittura e molte occasioni di sua servizio. Intanto la riveriamo di cuore.

Di V. S. Illma. Affezionatissimi servitori

Thesri. di S. M.

64. *Sabioncello.* — *—l Capitano Antonio Pesciut.* — *Addì 21. Aprile 1698.*

Redima pure da schiavitù Antonio figlio di Matteo Lucheta schiavo in Tripoli di Barbaria. chè quando ciò segua gli pagheranno ducati 350 correnti „inclusi in detta somma li denari, che si raccoglieranno qui da diverse confraternite et opere pie." (T.)

65. *Smirne.* — *Al Sr. Matteo Radi, Console per la Repubblica di Ragusa.* — *Addì 17. Marzo 1699.*

Lo s'incarica del riscatto di Pietro Migli suddito della Repubblica, schiavo sopra la Galera del Dervisc Ogali. Verranno in ajuto i tesorieri col supplire al mancamento dell'elemosina di questi lochi pii sino alla somma di ducati correnti 350. Si adoperi anche per il riscatto di *Andrea Boschichievich* opure raguseo schiavo sulla stessa galera, ed indichi la somma che ccorre *„sebbene tutti questi lochi pii si trovano esausti del denaro per la quantità di schiavi di nostra nazione che si trovano in schiavitù"*. (T.)

66. *Costantinopoli.* — *Al Sr. Vladislavo Bucchia.* — *Addì 8. Marzo 1700.*

Lo eccitano a continuar nelle premure di liberare i due schiavi nazionali, che si trovano sulla galera capitana di Smirne „o per via di permuta con dar a loco doi remiganti, che dicono poter comprarsi facilmente, o per via di riscatto quando non le riuscisse d'effettuar qualche cosa con li nostri privilegi, che abbiamo ottenuto in questo proposito da cotesta Porta, nelli quali si proibisce alli Turchi di tenere per schiavi i nostri nazionali." (T.)

67. *Venezia.* — *Alli Sri. Guglielmo e Andrea fratelli Vannese.* — *Addì 21. Decembre 1700.*

Sborsino al Sr. Florio Ant. Bonomelli zecchini 100 per riscatto di Marco di Niccolò d'Orasciaz schiavo in Tripoli di Barbaria.

68. *Venezia.* — *Al Sr. Francesco Maria Pezzoli.* — *Addì 1. Aprile 1701.*

Paghi allo stesso Bonomelli ducati 240 a disposizione di Gio. Giacomo Lalić in ajuto del riscatto di Nicolò di Jacomo Lucach (Lučak) schiavo in Tripoli di Barbaria. (T.)

69. *Venezia. — Alli Sri. Giov. Antonio e Giov. Pietro Benevoli. — Addì 9. Decembre 1704.*

Procurino il riscatto di Luca Siecianiza (Sijećanica) e di Ant. Lucheta (Luketa) schiavi in Tripoli di Barbaria. (T.)

70. *Alli stessi. — Addì 14. Gennajo 1705.*

Si ordina una rilevante partita di sete, da provvedersi a Venezia od a Firenze, raccomandando la prestezza „*per essere questo negozio, che preme malto al pubblico interesse*". (T.)

71. *Alli stessi.*

Si sollecita la spedizione delle sete, e si ordina una cassettina d'olii odoriferi di perfetta qualità da Roma, ed altra da Firenze di *pomate alterate, e di quintessenze*, ossiano spiriti odoriferi Si raccomanda che i vassetti sieno eleganti „*dovendo servire per regalo*" e le cassettine „*abbellite con fiorami e reclami, purche non vi siano figure umane*". (T.)

72. *Alli stessi. — Addì 16. Marzo 1705.*

Lo schiavo Ant. Luketa è capitato, ma il prezzo che doveva essere pagato dal Bonomelli in 117 zecchini, non fu sborsato, sibbene Luketa l'ha imprestato. Il Padre Prefetto Apostolico di Tunisi in un certificato dichiara di avere perciò pagato 520 piastre (4 piastre per zecchino) „con obbligo però che se non provvederà prontamente il detto denaro a chi gliel' ha imprestato in Tripoli, sia tenuto (il Luketa) di ritornar ivi nuovamente". Gli consegni dunque il prezzo, più 10 zecchini e $^1/_2$, che porterà a Tunisi. Luketa narra, che si trova nelle mani del Daji Lazzaro Scapetta[1] da Sabioncello, per il quale cercano „*600 piastre tripoline, che sono zecchini 150.* Onde essendo concorsi con noi diversi luoghi pii per la sua liberazione per aver avuto notizia, che il detto schiavo sia stato tormentato, anzi quasi martirizzato per fargli rinnegare la fede" si prestino per la sua liberazione, ed il mezzo migliore sarebbe, a detta del Luketa, *per le mani del console inglese.*

73. *Costantinopoli. — Al Sr. Luca Barca. — Addì 1. Maggio 1707.*

Gli affidano il riscatto di Vincenzo Scapich (Škapić), Božo di Giuseppe Božiković e Pietro Migli Hladilović, *che da circa 20 anni* si trovano schiavi sulla galera d'Ismael Bassà detto Dervisc Oghli, Comandante di Smirne. Il loro padrone finch'era vivo non voleva lasciarli per non privarsi della loro servitù. Procuri di prestarvisi adesso presso suo figlio, che ha 20 anni (T.) [V. Nro. 62.]

74. *Venezia. — Al Sr. Natale Groppo. — Addì 14. Agosto 1709.*

Atteso il ripatrio a Ragusa del Dr. Benevoli i Procuratori di S. Maria incaricano della rappresentanza de' loro interessi Natale Groppo, raccomandandogli l'acquisto de' marmi per la capella Giorgi nel

---

[1] U pismu od 22. Junija 1705. i Maja 1707. zovu ga „Lazzaro Zapetta".

Duomo, come si rileva dall'essere i Procuratori di S. Maria firmati „*amministratori della Capella di Giorgi*". Lo incaricano „di esigere da tempo in tempo li frutti delli nostri capitali in cotesta zecca, ascendenti alla somma di Ducati 480 annui circa, così anche alcuni livelli di case e botteghe cessici per nostro credito da cotesti . . . fratelli Raspi".[1]

75. *Costantinopoli.* — *Alli Signori Sigismondo di Gradi e Vladislavo Niccolò di Bona, Ambassatori per la Repubblica di Ragusa alla Porta.* — *Senza data*, ma sta in relazione colle lettere 1. Maggio 1707. e 30. Aprile 1709. a Luca Barca, e viene dopo la lettera al No. 74.

Raccomandano in particolar modo il riscatto del disgraziato Pietro Migli Hladilović schiavo *da 20 anni* (V. Nro. 73) e di Božo Božiković. (T.)

76. *Venezia.* — *Al Sr. Antonio Giusti.* — *Addì 22. Marzo 1710.*

Raccomandano il riscatto di Giorgio Cortoi (?) di Slano, schiavo in Tripoli di Barberia, per il quale sono pronti a sborsare Ducati 400 a complemento della somma necessaria di Duc. 500 avendo il resto provveduto parecchi luoghi pii. (T.)

77. *A Monsr. Pietro Caragich, Arcivescovo di Scopia.* — *Addì 20. Agosto 1710.*

Lo ringraziano di aver concesso *ai negozianti ragusei di Nuovo Pazaro per loro capellano* il Sr. Dn. Andrea Bracciani in mancanza del Sr. Dn. Marino Radegli, che abbandonò la detta Capellania. (T.)

78. *Novo Pazaro.* — *Alli Sri. Mercanti Ragusei di Novo Pazaro.* — *Addì 20. Agosto 1710.*

„Dalla grata vostra delli 23. Giugno p. p. comprendiamo che cotesto Mr. Caragich Arcivescovo di Scopia habbia provvisto ad istanza vostra per Capellano di cotesta Chiesa di Novo Pazaro il Sr. Dn. Andrea Bracianni in mancanza del Sr. Dn. Marino Radegli. Onde noi per condescender al vostro desiderio li abbiamo assegnato il solito sussidio di Ducati ottanta all'anno, che come ci accennate principiò dalli 6 di Giugno p. p. delli quali potrà valersi da noi sicuramente da tempo in tempo con dare la facoltà di tal imborso al suo procuratore, che deve instituire qui. E per ricognizione del suo obbligo acclusa vi trasmettiamo la particola del testamento di quondam Luca Jovanovich Passarevich, che ha istituito questo pio legato a benefizio di coteste anime e per sollievo di tutti li nostri mercanti. Onde del tutto farete il detto Capellano, al quale auguriamo il vero spirito per poter approfittarsi nella vigna del Signore e a voi ogni prosperità e contentezza e Nostro Signore vi feliciti."

---

[1] Na okrajku ovog pisma čita se: „Trasportata sul libro delle copie di Settembre dei Sri. Procuratori di S. Maria, essendo stata copiata qui per errore". I zbilja ovaj list nalazi se u knjizi prepisnoj Prokuraturâ S. Marije od godine 1671.—1715. (Broj 129 staroga arkiva.)

79. *Napoli.* — *Alli Sri. Dn. Marin Gensano, e Matteo Barabich.* — *Addì 12. Gennaro 1711.*

„Essendo stato condotto qui li mesi passati dai Turchi di Dolcigno Leonardo Scarano di Bari di Puglia con speranza datagli dal medesimo d'avere qui pronto il suo riscatto, e vedendosi da lui delusi, hanno voluto ricondurlo di nuovo al loro paese, con minaccie pari alle loro barbarie, e però commossi noi dalla pietà gli habbiamo somministrato per suo riscatto la valuta di Ducati 240 . . che disse esserli costì pronti promessili da cotesti Sri. Governatori et Amministratori di luoghi pii sopra la redenzione di captivi di Napoli. *Onde havendo noi fatto il detto pagamento con animo di rihavere la suddetta somma dai suddetti luoghi pii* pèr sollevare dalle miserie e tiranie di quelli barbari il detto Scarano" mandano loro procura per riscuoter questo importo, „servendosi anche dell'occluso attestato fatto far a tal effetto da questo signor Console e Agente di S. M. Cattolica". (T.)

80. *Venezia.* — *Al Sr. Bartolo Ghirardi.* — *Addì 16. Novembre 1711.*

Gli mandano una quantità di argento misto a un pò 'd'oro, perche si serva dell'argento „per la fabbrica della cassettina che vi si ordina per la reliquia della mano di S. Brigida (il disegno della quale riceverete in un involto di carta a voi diretto)" . . . (T. e P.)

81. *Al medesimo.* — *Addì 14. Maggio 1712:*

Lo incaricano di pagare Ducati 200 per il riscatto di *Cap. Luca Milicich,* schiavo in Algeri. Il resto darà suo fratello Dn. Biagio col soccorso delle Opere Pie. (T.)

82. *Costantinopoli.* — *Al Sr. Luca Chirico Console per la Repubblica di Ragusa.* — *Addì 22. Luglio 1715.*

Gli raccomandano il riscatto di Giovanni figlio di Pietro Ticiza dell'Isola di Mezzo, schiavo sopra la galera di Rodi.

IV.

Prepisna knjiga od 7. Marta 1716. do 30. Aprila 1749.

Istaknimo što ima važnijega u ovoj knjizi, koja obuhvaća trideset i tri godine, i dopire do polovice XVIII. vijeka.

U Mlecima zastupaju rizničare i punomoćnike G. V. s početka *Pavlin i Bartuo Gherardi*, pak do svoje smrti (1729.) *Florio Antun Bonomelli,* koji zanemaruje povjereni mu otkup robova, pak vrlo zaslužni *Trojan Lalić,* čija obitelj, iselivši se na početku ovoga vijeka iz Dubrovnika, još živi u Dalmaciji. Mleci slijede biti glavno novčano središte, kamo se šalju prihodi, utjerani od glavnica, uloženijeh u Rimu i Napulju, i kroz koje se uplaćuju razne narućbe glede otkupa robova, glede nabave baršuna i svite u samim Mlecima, a kadife u Firenci. Masti i mirisno ulje nabavlja se u Rimu i tu se plaća prihodima od tamošnjih glavnica. Svita, baršun i kadifa slijede služiti u velikom mnoštvu za darove državne na istoku, a ovi spadaju u

obična moguća sredstva, kojim republika tjera svoju spretnu politiku s Turskom.

U Napulju naslijedi poslje smrti okretnoga i uplivnoga *Ivana Ardia, Markiza di S. Lauro (1725)*, *Mato Barabić*, Dubrovčanin od obitelji još postojeće, a nakon njegove smrti (1734.) vlastelin dubrovački *Frano Serafin Zamanja,* te na ruku mu je u dosta zapletenijem novčanim zamršajima konsuo republike, Holandez *Giusto Vandenhenuvel.* U Napulju za ovo razdobje Rizničari skupljaju za pobožna djela glavnicâ, uloženijeh od Dubrovčana u carinska zakupna poduzeća. Utjerani prihodi, kad se ne šalju u Mletke, upravljaju se u Dubrovnik kroz *Barlettu* po *Antunu Iveglia Ohmučeviću Orebiću* (pismo od 28. Maja 1741.), a poslje po dubrovačkome gragjaninu *Mihu Cingriji* (1743.) i po D. *Filipu Bonelli.*

U Florenci Rizničari stiču glavnicu Antuna, Saba i Brnje Gjorgjića, uloženu u florentinsku *štedionicu-zalagaonicu* (Monte di Pietà), a utjerivanje je povjereno tvorničarima kadife Ivanu, Antunu i Franu *Sassi*, s kojijem se nastavlja nabava kadife, dok starešina kuće od starosti ne ostavlja posao. Nastavlja se sa sinom Nikolom Sassi (1734), ali samo do smrti staroga, s kojijem nestaje pouzdanja Rizničara u Sassi-jevu kuću. Poslje njega zameću se odnošaji za nabavu kadife s kućom Jakoba Butti (1738.), koji stavlja poteškoćâ blagajnicima, ne htijevši čekati naplatu, dok se ne pregleda u Dubrovniku roba, — „postupanje, kažu blagajnici, posve neobično s privatnijem trgovcima, a kamo li *s magistratom, koji od toliko stoljeća nabavlja neprestano take robe (contegno insolito con particolari mercanti e molto più con un magistrato, che tanti secoli ha continuato con simile provvista di mercanzie*“. [Pismo ud 31. Januara 1739.]) Dolaze zatijem u svezu s *Ivanom Lovrom Caramelli* (pismo od 30. Oktobra 1740.), ali opet za kratko, te su prisiljeni obratiti se na svoje Jakinske dopisnike Arona i Mojsiju Coena, da im ovi dobave kadifu. Vraćaju se napokon opet na Nikolu Mariju Sassi (1748.).

S početka u Rimu Rizničari su zastupani po *Campioni e Maffei*, poslje po *Dn. Gjuru Mattei* (1721), a napokon po kanoniku Svetojeronimskoga Ilirskoga zavoda *Dn. Francesco Sigismondi* (1729.), o kojemu znamo po pismu od 26. Augusta 1741., da se bio uspeo do predstojništva zavoda. Važni poslovi se vode kroz rimske punomoćnike i kroz diplomatičkog agenta Mra. Benedikta Veterani-a, kanonika Sv. Petra, navlastito kad se radi dobiti od Rimske Stolice preinačenje kakvog pobožnoga zapisa

Najzanimivije su vijesti o otkupu dubrovačkijeh državljana od ropstva, ponajviše iz barbareških ruka. Tu imadu blagajnici mnogo posla, te razvijaju svu svoju blogodatnu revnost. Znamenito je, da, pošto su s malijem uspjehom pokušali kroz svoje punomoćnike u Mlecima osloboditi robove od sužanjstva, obraćaju se na svoje žudioske dopisnike u Jakinu, koji imadu prostranijeh trgovačkijeh sveza s barbareškim predjelima, i uspijevaju. Broj nosretnika se umnaža. Gusar Ali Hogja zarobljuje u jedan put (g. 1725.) 18 Mliješana. Ne dostaju sredstva za otkup. Država se utiče raznim bra-

tovštinam, da sudjeluju novčano u tom svetom poduzeću, pak moraju se ograničiti na najnevoljnije, na mladiće i na djevojke, da se ne odmetnu od vjere, kako se koji put, prem da rijetko, dogagjalo. Jednoć (bilo je g. 1744.) blagajnici mislište, da su našli način, kako polučiti veći uspjeh manjim sretstvima, kad su naime bili došli u Dubrovnik *Oci od reda za otkup robova* (Trinitarci), koji ugovoriše s njima oslobogjenje svih dubrovačkih sužnja u barbareškim predjelima uz predujam od 200 zlatnih dukata, dok se ostala cijena imala platiti poslje otkupa. Ovaj red, u Spanji stvoren g. 1198., bijaše zaslužan pred cijelim kršćanstvom svojim požrtvovnim nastojanjem, jer bi redovnici, polag svoga zavjeta, do nužde same sebe izručili kao sužnje, da otkupe kršćane. Nego prospe se glas u Senjskoj Rijeci, da su redovnici počinili prevarâ, te se blagajnici obratiše (pismom od 5. Septembra 1729.) na svoga konsula u Jakinu *Dominika Storani,* da istraži, da li su ono bili pravi redovnici, poslani od svoga gjenerala, ili puke varalice. Ne razabire se, što je iznijelo istraživanje[1]. Vidimo dalje od g. 1738., da opet povjeravaju blagajnici otkupljenje robova svojijem punomoćnicima.

Za ovo vrijeme Rizničari povjeravaju mletačkijem i napuljskijem umjetnicima poljepšanje moćnika prvostolne crkve. Napokon nalazimo zabilježeno, kako punomoćnici G. V. u ime stolne crkve svake godine bi poklonili sv. kući Lauretanskoj srebrni kalež, *(Pismo od 4. Jula 1743. na rimskoga agenta Sigismondia),* na koji dar se bila obvezala po predlogu Stjepana Gradića još od godine 1673. *(Pismo punomoćnikâ G. V. od 12. Aprila 1707. na Frana Rugieria, agenta republike u Rimu, u prepisnoj knjizi istijeh od 27. februara 1671. do 27. Marta 1715.* — Br. 129 starog arkiva.)

1716.—1749.

83. *Costantinopoli. — Alli Sri. Giugno Niccolò di Resti e Niccolò Marino di Bucchia, Ambassatori della Repubblica di Ragusa. — Addì 7. Marzo 1716.*

I tesorieri sulle raccomandazioni degli ambasciatori risolsero di liberare *Pietro Milli* e danno ordine al Console Chirico di sborsare (ducati o piastre?) 700. (T.)

84. *Constantinopoli. — Al Sr. Luca Chirico, Console della Repub. di Ragusa. — Addì 7. Marzo 1716.*

Essendo *Pietro Milli* da 28 anni schiavo su coteste galere, e trovandosi costì, viene autorizzato di sborsare per il suo riscatto (ducati o piastre?) 700. (T.)

85. *Venezia. — Al Sr. Florio Antonio Bonomelli. — Addì 12. Maggio 1717.*

---

[1] Gledaj notu 68., gdje se vidi, da je g. 1804. dana po vladi potpora od 100 DD. za otkup robova Trinitarcima, čijem se dokazuje, da je ovaj red uživao pouzdanje Republike sve do blizu njezinog pada.

Lo incaricano di mandare „al nostro servizio un bon maestro indoratore, che si disponga a portarsi costì per indorar una stanza del nostro reliquiario perfezionata già d'intagli"... (T.)

86. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 20. Agosto 1717.*

Accettano i due indoratori scelti per il reliquiario in ragione di Ducati 20 correnti al mese per tutti due. Si mandi con essi la quantità necessaria di oro battuto di zecchino fino di tutta prefezione, come anche di colori *per accompagnare li detti lavori.* (T.)

87. *Firenze. — Alli Sri. Gio. Antonio e Francesco Sassi. — Addì 20. Maggio 1718.*

Lo incaricano di riscuotere i frutti di *Lochi* $2^1/_3$ esistenti sul Monte di Pietà, a loro venduti de Antonio, Savino e Bernardo Georgi, e di farli girare a nome dei Tesorieri. (T.)

88. *Costantinopoli. — Al Sr. Luca Chirico, Console. – Addì 25. Ottobre 1718.*

Sulle sue raccomandazioni, si risolsero di contribuire al riscatto del suddito Raguseo *Stefano Andriasci* schiavo sulla galera del figlio di Capitano Pascia con D. o P. 500. (T.)

89. *Costantinopoli. — A Monsignor Galani, Vescovo d'Ancira*[1]. *— Addì 20. Maggio 1719.*

Lo interessano a prestarsi per la liberazione dello schiavo *Giovanni figlio di Pietro Ticizza nostro suddito* d'isola di Mezzo.

90. *Costantinopoli. — Alli Sri. Michiele Luca di Bona e Matteo Mario di Caboga, Ambass. della Repub. di Ragusa. — Addì 19. Ottobre 1719.*

Approvano il contratto per il riscatto di *Giov. di Pietro Lopin, detto Ticizza*, dall' isola di Mezzo, e raccomandano di liberarlo quanto prima e di condurlo seco in patria. (T.)

91. *Costantinopoli. — Agli stessi. — 4. Aprile 1720.*

Nuove difficoltà per la liberazione dello schiavo *Ivan Lopin detto Ticiza.* Dieno pure le 400 piastre che si domandano, e possibilmente lo mandino a casa con qualche corriere, perchè per mare non corra pericolo. (T.)

92. *Napoli. — Al Sr. Matteo Barabić. — Addì 19. Febbrajo 1720.*

Lo incaricano di pagare a Carlo de Frangi[2] marmoraro che aveva lavorato a Ragusa alla Capella Giorgi 400 ducati in seguito al contratto con lui stipulato per fare un pavimento di marmi per il reliquiario, sborsando il prezzo come andrà proseguendo nei lavori. Oltre a ciò deve nel pavimento fare *un balaustrato* di marmo, che in mezžo deve avere una porta fatta d'ottone. (T. e P.)

93. *Costantinopoli. — Alli Sri. Marino Marco di Caboga e Giugno M. Ant. di Resti, Ambass. della Rep. di Ragusa. — Addì 6. Decembre 1721.*

[1] Dubrovčanin, tadar apoštolski visitator na istoku, kasnije dubrovački arkibiskup, prvi mješćanin poslje stoljećâ, muž rijetkijeh biskupskijeh vrlina.

[2] U drugijem listovima zovu ga „Franci".

Sulle raccomandazioni degli ambasciatori aderiscono al riscatto di *Vincenzo Pechiarich* (Pećarić) schiavo sulle galere di Costantinopoli, e ne sollecitano la liberazione. (T.)

94. *Venezia. — Al Sr. Florio Antonio Bonomelli. — Addì 4. Marzo 1722.*

Sano pronti a dare zecchini 50 in ajuto del riscatto *d'Alvise Papadopoli da Spalatro sposato a isola di Mezzo*, schiavo di Tunisi.

95. *Costantinopoli. — Alli Sri. Marino Marco di Caboga e Giugno Maria Ant. di Resti, Ambassatori. — Addì 30. Maggio 1722.*

Prendono notizia della liberazione di *Vinzenzo Pećarić*, e acconsentono al riscatto di *Gio. Gliubomiraz (Ljubomirac)* di Calamotta. „Circa le spese (ulteriori) per i suddeti due schiavi non possiamo contribuire cosa veruna *per motivo della mancanza dei denari e concorrenza di molti schiavi attualmente non riscattati,* assicurandoli che anche questa provista (di denari per i due schiavi) si è fatta con incomodo per suddetti riguardi, e infine ci confermiamo". (Tesor.)

96. *Costantinopoli. — Alli stessi. — 22. Aprile 1723.*

Spediscono agli ambasciatori mediante *Matteo Bošković e Pietro Grošeta* (Groscetta) *1680 zecchini veneti ruspidi,* e 2012 ongari, per pagamento del tributo alla Porta, sebbene non sia espressamente detto. (T. e P.)

97. *Venezia. — Al Sr. Florio Ant. Bonomelli. — Addì 10. Novembre 1722.*

In seguito alle raccomandazioni di Bonomelli si risolvono a concorrere alla liberazione di *Niccolò d'Antonio Stiepović* da Slano, schiavo in Barbaria, con 300 Ducati ragusei, e *cercheranno di raccogliere il restante prezzo dalle Confraternite.* (T.)

98. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 3. Marzo 1725.*

Consentono alla liberazione di *Antonio di Matteo Giurić* d'Isola di Mezzo con lo sborso di zecchini 160 sulla preghiera di sua madre. Era schiavo in *Tunisi di Barbaria.* (T.)

99. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 8. Aprile 1725.*

Lo incaricano del riscatto di *Francesco Orebić di Ponta,* schiavo in Tripoli, con zecchini 100. (T.)

100. *Napoli. — Al Sr. Dn. Marino Gensano. — Addì 8. Aprile 1725.*

Lo incaricano della riscossione de'frutti di tre capitali comprati dai tesorieri sugli arendamenti, uno di Ducatti 625.50 sulla Farina Vecchia di Gio. Tommaso Marco di Bassegli, l'altra di Ducc. 350 sulle sete da Calabria, di Gio. Luca Niccolò di Gozze, e la terza di Duc. 329.35 sulla Farina Vecchia di Don Ant. Franc., e Vincenzo Maria Volanti, e di far girare i capitali o loro nome. (T.)

101. *Venezia. — Al Sr. Florio Ant. Bonomelli. — Addì 20. Agosto 1725.*

Oltre ai già nominati schiavi Matteo Giurić e Franc. Orebić, lo incaricano di prestarsi per la redenzione di *Stephano Andriasci*, schiavo in Algeri, con lo sborso di zecchini 150.

102. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 6. Nov. 1725.*

.... „*Li 18 schiavi presi a Meleda da Ali Hoggia*, la maggior parte de'quali si trovano in Tripoli, ci dispiace che presentemente non abbiamo modo di riscattarli tutti, solamente abbiamo terminato di liberare *Matteo di Vincenzo di Meleda*, figlio di dieci anni, e *Vincenza da Vincenso da Meleda*, pure figlia di otto anni, come per fede del P. Prefetto Apostolico in Tripoli, ma perchè non sappiamo la pretensione del loro positivo prezzo, e perciò rimettiamo nel vostro arbitrio e carità ...". „Vi soggiongiamo, che diate ordine sia ancora riscattata *Francesca di Matteo di Meleda*, giovine di 18 anni incirca, in conformità si praticarà il riscatto dei suddetti due ragazzi e ciò a riguardo anche delle raccomandazioni del suddetto Padre Prefetto". (T.)

103. *Memoriale alla Sacra Congregazione del Concilio spedito a Dn. Giorgio Mattei a Roma sotto li 20. Maggio 1726.*

Eminentissimi e Reverendissimi signori!

„Li tesorieri di Santa Maria Maggiore della Repubblica di Ragusa espongono alle Em. Revme. qualmente tengono diversi legati, i frutti delli quali sono per riscatto de'Schiavi di 15 anni in giù, e però si trovano avere qualche somma di denari dei frutti raccolti in più anni di detto conto, e ciò per mancanza di detti schiavi di anni 15, e perchè presentemente vi sono schiavi di maggior età nelle mani d'infedeli con pericolo anche d'abbandonare la Fede, e non avendo modo di poterli riscattare con altri denari, supplicano pertanto l'EE VV. di dispensare, acciò sempre si tenghino scudi 500 di di. (denari?) x, per riserva in caso capitasse qualche schiavo dell'età di 15 anni in giù, ed il rimamente si possa disponere nel riscatto d'altri schiavi di qualsi sia età, che alla gratia etc."

Tesorieri di S. Maria Maggiore.

104. *Roma. — Al Sr. Dn. Giorgio Mattei. — Addì 12. Agosto 1726.*

„Dalla grata vostra di 20. luglio passato intendiamo la pretensione delli ... Sri. Campioni e Maffei per li Ducati 51.32 Ma. *per il fallimento .... del Monte S. Pietro 5*, e mentre che ci dite esservi stati bonificati dalli altri che similmente erano interessati nel medesimo, e però li pagarete facendo levare il sequestro dalli nostri Monti, in caso fosse stato interposto."

105. *Napoli. — Al Sr. Dn. Marino Gensano. — Addì 22. Nov. 1726.*

Gli mandano una vendita del capitale di Duc. 575:50 sopra l'arendamento della Farina Vecchia acquistata dalla famiglia Gozze e Bassegli perchè lo intavoli a nome loro, nonchè altra vendita di Duc. 575:3. 3½ di Gio. Tom. Marco Bassegli in luogo dell'altra spedita li 8. Agosto 1725., che sarà rimandata, per lo stesso scopo.

106. *Venezia. — Al Sr. Florio Ant. Bonomelli. — Addì 8. Aprile 1727.*

Lo sollecitano per la liberazione degli schiavi affidatagli e ciò quanto prima perchè non ne succeda grave danno „*com'è succeduto in persona d'un raguseo quale, come abbiamo dalle lettere di Costantinopoli, s'è fatto turco*“....

Commissioni dei Tesorieri di S. M. al S. Niccolò Glegievich per Napoli. — Addì 26. Marzo 1729.

Lo incaricano di far eseguire per abbellimento del pubblico Reliquiario *sei ostensioretti* d'argento per riponervi sei insigni reliquie, e il braccio sinistro di S. Biagio pure in argento[1], mentre il destro è legato in oro. All'effetto si manda una verga d'argento.

157. *Ancona. — Al Sr. Abram Coen. Addì 8. Agosto 1729.*

„Avendo fatto contratto *con alcuni Padri della Redenzione de schiavi* ivi capitati molto vantaggiosi per questa Opera Pia, essendosi esibiti di riscattare tutti li nostri sudditi, e però vi notifichiamo, ed il medesimo farete intendere al Sr. Moisè vostro fratello, che desista di far riscattare qualsisia schiavo per il quale avesse avuto ordine della sua liberazione, mentre per quest'altra strada saranno liberati con nostro maggior vantaggio, et il Sgre. vi feliciti.

Tesor. di S. Maria.

108. *Ancona. — Al Sr. Domenico Storani (Console della Rep.) — Addì 5. Settembre 1729.*

„Essendo capitati qui un mese addietro il Padre Antonio Sanchez commissario, e Lorenzo Garzia suo compagno Padri di *S. Maria delle Mercede della Redenzione de' Schiavi*, sono quelli medesimi che V. S. Illma. scrisse l'anno passato alli nostri Eccmi. Signori dover trasferirsi qui, quali avendo prodotto molte fedi e patenti del loro Generale assieme con una lettera scritta dal medesimo a questo Ecc. Pubblico, ci siamo persuasi di darli in conto del riscatto dei schiavi nostri sudditi zecchini 200 veneziani, come distintamente osservarà V. S Illma. dall'annessa copia autentica del loro obbligo. Ora presentiamo per via di Fiume, che li medesimi Padri stati codhanno commesso diverse birberie, e dubitando, che stante le sulà dette notizie, non siano tali quali qui si sono spacciati d'essere, c'è parso bene accomettere alla sua prudenza d' indagare e scrivere al loro Procuratore Generale a Roma per la ricognizione di detti Padri, quali ci dicevano, che da qui dovevano portarsi a Ravenna, per indi poi andare a Civita Vecchia, dove dovevano unirsi tutti i Padri della Redenzione et assieme trasferirsi in Barbaria per dover fare la redenzione generale de' schiavi di Novembre prossimo, quando che V. S. Illma. riconoscesse essere veramente birbe li suddetti Padri,

[1] Kasnijim listom od 26. Septembra 1729. na istoga Glegjevića bi napuštena osnova dati napraviti u srebru lijevu ruku Sv. Vlaha, jer umjetnik nije je htio izraditi mukte iz pobožnosti, kako se nadalo.

prevalersi con detto loro obbligo autentico di farli fermare in qualsivoglia loco, che si trovassero, rimettendoci a quel di più parerà alla sua prudenza esser necessario per la ricuperazione del detto denaro, e quando veramente li detti padri fossero tali, quali poi si sono spacciati d'essere, procedere con delicatezza per non mostrare la diffidenza, che potrebbe pregiudicare il contratto con loro stabilito, e mentre che noi non habbiamo corrispondenza nè in Ravenna, nè a Civita Vecchia, le piacerà di scrivere in quelle parti per prendere informazione di detti Padri, e quando fossero riconosciuti per birbe, d'adoperarsi come nostro console avanti qualsiasi tribunale, e col mezzo del S. Offizio di farli fermare in qualsivoglia luoco per ricuperare il denaro consegnatoli attinente al riscatto de Schiavi, e però in tutto ci rimettiamo in lei di fare quello li parerà veramente opportuno, attendendo con prima barca le risposte per nostro governo, raccomandandole anche di spedire con tutta celerità l'annessa per Venezia, mentre restiamo affmi. servitori

Tesorieri di S. Maria".

109. *Venezia. — Al Sr. Trojano Lallich. — Addì 5. Settembre 1728.*

„Essendo capitati qui un mese addietro due Padri di S. Maria della Mercede della Redenzione de' Schiavi a nome il P. Antonio Sanchez Commissario, e Lorenzo Garzia suo compagno con avere prodotto diverse fedi e patenti del loro Generale, assieme con una lettera scritta dal medesimo alli nostri Eccmi. Signori, a qual motivo ci siamo persuasi di darli in conto del riscatto *di 22 schiavi nostri sudditi* Zecchini 200 Veneziani, doverli poi, liberati che saranno, il comprimento a ragione di Duc. 25 per schiavo, come per loro obbligo. Ora presentiamo per via di Fiume, che li medesimi Padri stati colà hanno commesso diverse birbarie, e dubitando che stante le suddette notizie non siano tali, quali qui si sono spacciati di essere, ci parse bene accomettere alla vostra prudenza d'indagare in caso fossero costì capitati li suddetti Padri, se veramente sono di quelli della Redenzione de schiavi, e potrete prendere informazione da Patron Bratich sulla cui Felucca si sono imbarcati, dove li ha sbarcato, come pure se cotesto Pubblico li abbia dato per elemosina in ajuto del riscatto di schiavi zecchini mille, come qui ci hanno riferito e sopra qualsiasi notizia, che potrete rilevare in materia delli medesimi, conferirete col Sr. Domenico Storani nostro Console in Ancona, a cui si sone date commissioni più ulteriori. Raccomandiamo anche al vostro affetto di procurare l' ultimazione per il notovi interesse con gli eredi quondam Sgre. Florio Bonomelli, come dettovi in passate nostre, e il Signore vi feliciti".

Tesor. di S. Maria.

110. *Roma. — Al Sr. Dn. Francesco Sigismondi. — Addì 28. Marzo 1733.*

„Nella gratissima vostra di 29. Gen. passato ci capita un editto fatto dal Tesoriere Generale di S. Chiesa per le giustificazioni che vuole

avere da tutti gl' interessati in cotesti Monti, e per le dilucidazioni de' libri e fogli d'ogni Monte, e la quantità de' lochi, che ogni uno possiede. Sopra di che per ora non potiamo spedirvi altro, che l'occluso foglio specificato, ne' termini proprii, come cantano li lochi a noi attinenti, alla Procura di S. Maria Maggiore, et a quella dell' ospitale *Domus Christi*, ne' libri della Secretaria di Monti, e Banchi di Roma, *mentre tutte le Patenti state in questi archivii si sono perse nel funestissimo terremoto fu del 1667, e nell' incendii ivi seguiti in diversi tempi*, sopra qual fatto l'Eccmo. Pubblico nell'occluso piego diretto al Sr. Abate Parensi Agente della Repub. scrive anche a S. Santità, ed all' Emmo. Barberini, acciò a riguardo di questi funestissimi accidenti si contenti con un indulto particolare esentare tutti gl'interessati di questa Repub. delle specifiche giustificazioni che vengono essere richieste nel sopranominato editto..."

Roma. — Al Sr. Abate Francesco Parensi, Agente della Rep. di Ragusa. — Addì 28. Giugno 1733.

Lo incaricano di ottenere dalla Santa Sede dispensa per poter impiegare parte de' legati lasciati per dotazione di zitelle in monacazione „*essendo maggior premura di questa opera pia, che di qualsivoglia altra*".

111. *Ancona. — Alli Sri. Aron e Moisè Coen. — Addì 3. Decembre 1738.*

Li incaricano della liberazione di *Matteo Schifa nostro nazionale* pel prezzo di 120 zecchini veneti.

112. *Ancona. — Agli stessi. — Addì 30. Marzo 1740.*

... „Intendiamo che l'infrascritti si trovano schiavi in quelle parti di Barberia, onde procurate *per via a voi ben nota* rinvenirli se pure sono vivi, e quando fossero, che denaro ci vorrebbe per riscattarli con darci avviso del seguito, mentre daressimo mano alla loro liberazione quando i prezzi fossero proprii, e però vi raccomandiamo, che con celerità la più possibile facciate intesi li vostri amici in quelle parti, perche possano avvisarvi della verità in questo particolare."

„*Niccola Tommaso Greco* di Gravosa, schiavo in Tunisi a porto Farina".

„*Dobrula moglie di Vincenzo Giamara*".

„*Nicca* (Nika) *moglie di Vincenzo Kusagl* (Kušalj) di Meleda, dal casale di Maranovichi, schiavo in Tunisi."

113. Ancona. — Alli Sgri. Aron e Moisè Coen. Addì 27. Giugno 1741.

„Ci viene in questo punto alla notizia trovarsi schiavo in Tripoli *Stefano di Giovanni Despot* da Sabioncello giovine d'età d'anni 15 in circa, la di cui liberazione ci preme molto perchè siegua con quanto più di celerità v'è possibile, onde darete addrittura avviso alli vostri corrispondenti in Tripoli perchè contrattino il suo riscatto e ci diano l'avviso in mano vostra per via la più spedita li potrà riuscire per poter dare noi l'assenso per la sua liberazione. *Con la qual occasione non manchino di raccomandare la perquisizione*

di tutti li nostri schiavi nazionali, che potrebbero essere per la città e coste di tutta la Barbaria con dinotarci ancora le dimande per ciascuno di loro. Vi si raccomanda di nuovo quanto si puote per la celerità in questo proposito. E il Sigre. vi feliciti". (T.)

114. *Roma. — Al Sr. D. Francesco Sigismondi. — Addì 26. Agosto 1741.*

. . . „Ora ci preme dirvi essere stato di piena nostra consolazione in sentire nella gratissima vostra dei 10. Marzo passato *il vostro avanzamento all' Arcipretura di cotesta Chiesa di S. Girolamo,* quale essendo ben doveroso al vostro gran merito, che in seguito del tempo a voi promoverà a altre maggiori dignità, ed a noi darà motivo di rallegrarcene seco voi delle vostre soddisfazioni, quali per l'avvenire più nobili ancora alle vostre bell'idee ve ne auguriamo di tutto cuore. Occorrendo pagare *per li Signori Procuratori di S. Maria Maggiore di questa repubblica al procuratore della S. Casa di Loreto li noti calici*, per tal pagamento quello mancasse in mano vostra del loro avvanzo a tutto Decembre passato, supplirete del conto nostro per acquietare a tempo il detto procuratore . . ."

115. *Roma. — Allo stesso. — Addì 4. Luglio 1743.*

Lo incaricamo di pagare per conto dei Procuratori di S. Maria quello che occorresse *„per il resto dell' importo delli due calici, che ogni anno uno in conto delli decorsi, e l' altro per l' annual oblazione danno alla Sr. Casa di Loreto".*

116. *Cipro. — Al S. Gio. Garmogliesi*[1] *— Addì 25. Agosto 1744.*

„La vostra nota universalmente esperimentata carità verso li poveri in particolare di questa vostra patria fa che con fiducia quello che attende al bene di questi esponga a vostra considerazione per il sovvenimento le loro ristrettissime miserie, come facciamo noi questa volta, occorendoci e per il numero dei poveri e per le circostanze d' universali necessità di questa città affolati dapertutto de'loro sospiri, ai quali non potiamo suplire a sufficienza con queste opere pie della Pubblica Tesoreria, come facevamo finchè durava *il denaro da voi provvisto anni passati alli noti due ospitali di Pusterna,* nelli quali la miseria s'è accresciuta all'incredibile, che con detto vostro denaro molto era sollevata ed ora restano in un deplorabile stato, che ci hanno mosso a pregarvi per parte loro con questa nostra, con cui v'attestiamo le loro premure, affine un tal vero nostro attestato mova verso di loro la vostra pietosa carità a soccorerli con qualche provvista di denaro, che sarà dal Sr. Dio centuplicato in contracambio nelli vostri interessi, quali noi ve li auguriamo dappertutto felicissimi, mentre come facciamo così faremo insinuare per via delli nostri Ministri e Sacerdoti, che attendono al bene delli poveri nelli ospitali detti, che li medesimi poveri porgano incessanti le preghiere per ogni

[1] Ovo je onaj *Ivo Garmogliesi,* koji je jedan od prvijeh dobrotvoraca „Domus Christi", čije ime se ističe na mramorskoj ploči, izloženoj u novoj lijepoj bolnici grada.

maggiore prosperità delle vostre bellissime idee, quali e voi per sempre Nostro Signore ne feliciti".

Tesorieri di S. Maria Maggiore.

117. *Tunisi. — Al Molto Reverendo Padre Prefetto Capuccino in detta città. — Addì 10. Febbrajo 1745.*

Lo pregano d'indagare se a Tunisi o a Porto Farina si trovi „*uno schiavo Niccola nominato Greco dal Porto di S. Croce* (Gravosa) *di questa nostra Repubblica di Ragusa*, che sono già scorsi 28 anni e si truova in coteste parti per schiavo". Se lo rinviene procuri di combinare l'ultimo prezzo. Lo pregano pure d'informarsi *se ci sono altri schiavi nazionali nostri*, e il prezzo richiesto.

118. *Venezia. — Al Sr. Trojano Lallich. — Addì 23. Maggio 1745.*

Lo incaricano della liberazione *di Antonio d'Antonio Puhanovich* d'età d'anni 20 all'incirca e di *Franich d'Antonio Slabich* di circa 26 anni sudditi ragusei, fatti schiavi l'anno 1744, attrovantisi in Algeri. (T.)

119. *Nuovo Pazaro. — Al Sr. Marco Bosciovich (Božović). — Addì 25. Settembre 1745.*

„Essendo stato da noi creato per Capellano di cotesta Chiesa D. Giovanni Braiovich quale d'ordine nostro secondo li vostri desiderii espressi nella gratissima vostra di 1. Luglio prossimo passato lo spediamo costì alla sua residenza perchè vi possa giovare alla direzione spirituale. Pertanto lo trattarete con amore, come pure lo dovranno fare tutti li mercanti nostri nazionali, per parte de'quali in predetta vostra ci avete scritto d'assicurarlo per decoro di detta Chiesa, e vostro comodo in coteste parti. E nostro Signore vi feliciti". (T.)

120. *Roma. — A Mr. Benedetto Veterani, Canonico della Basilica di S. Pietro — Cameriere d'onore di Nostro Signore, ed Agente della Repubblica di Ragusa. — Addì 25. Aprile 1746.*

Avendo il defunto Giugno Marco di Pozza con suo testamento del 1723. ordinato, che tutti i suoi stabili, dopo la morte del suo erede, pagati i debiti, fossero consegnati ai Tesorieri per impiegarne l'entrate in opere pie a loro arbitrio, in riflesso, che tali stabili poco fruttano, incaricano il loro agente di ottenere dal Papa la dispensa di poterli vendere, e collocarne il ricavato a frutto, ma senza obbligare i Tesorieri a *rinvestirli, essendo costì* (a Roma) *li prezzi delli Monti alti, e piccoli li frutti, sibbene a lasciar loro di far il maggior vantaggio delle opere pie.*[1] (T.)

121. *Venezia. — Al Sr. Trajano Lallich. — Addì 25. Luglio 1747.*

Lo sollecitano d' eseguire il riscatto del suddito *Giovanni di Luca Katič*, detto *Belise* da Sabbioncello, schiavo in Algeri da 4 anni al prezzo di circa 100 Zecchini veneti. Quanto agli altri due

[1] Papa dozvoli zaprošeni otpust, kako se vidi iz lista od 20. Septembra 1749. na istog agenta Republike u Rimu Mra. Veterani.

schiavi nella stessa città „*non si può risolvere il loro riscatto finchè si raccoglierà il denaro sufficiente per la loro liberazione*". (T.)

. 122. *Venezia. — Al Sr. Trojano Lallich. — Addì 25. Novembre 1748.*

„Avendo risoluto di fare *una cassettina d' argento per le reliquie delli Santi Innocentini*, vi mandiamo con la Peata Patron[1] . . . . l' ossatura di legno per la medesima segnata a Vostro nome, affine sopra di quella da qualche perito artefice, a vostro buon gusto e dissegno, beninteso per le reliquie di detti santi, facciate ponere l'argento a bell'idea lavorato, cosicchè l'opera in tutte le sue parti riesca bella per l'adornamento di questo nostra reliquiario". (T. e P.)

V.

Prepisna knjiga od 18. Maja 1749. do 1. Septembra 1772.

Ova perioda od samo dvadeset i tri godine predočuje nam razvitak narodnoga bogastva u Dubrovniku, obustavljen usljed velike trešnje, a to ulaganjem znatnijeh glavnica državnijeh i privatnijeh u Mlecima, u Rimu, a za prvi put u Beču.

U Rimu bijaše s početka financijalni položaj jako zamršen i oskudan. Poslje trešnje od g. 1667. Senat bi prisiljen uzeti u zajam od štedionice-zalagaonice *(Monte di Pietà)* u Rimu 30.000 ne govori se kojeg novca, ali će bit bilo ponajmanje rimskijeh škuda, te puštiti da se ova svota isplati prihodima glavnica, uloženijeh u razne novčane rimske zavode (Monti). Posrednik te operacije bi glasoviti Stjepan Gradić, poslanik u Rimu, koji svu vještinu i rodoljubnu djelatnost razvi, da doskoči svakojakijem potrebama svoga gotovo upropašćena grada, upotrebivši za nj veliki upliv, što uživaše na rimskom dvoru.

Rizničari držahu, da je bila nesretna ta mjera Senata, jer se izgubiše tom zgodom tragovi za više od polovice tijeh glavnica, tako da ostadoše u upravi Rizničara od 680 dionica samo 354. Opet od ove tako umanjene svote dubrovačka vlada proda g. 1678. putem istoga Gradića 136 dionica, tako da bijaše ostalo jedva 213 dionica, dakle niti treći dio kapitala. Nastojanju blagajnikâ pogje za rukom iznaći neumornom radinosti glasovitoga Benedikta Stajića[2] gotovo

[1] Non è indicato il nome del patrone.

[2] Redovito se nalazi pisano prezime ovoga izvrsnog latiniste sa *y* na kraju: „*Stay*". Taj „y" nastao je od toga, što bi ga pisali s početke *Staij*, pak ove dvije piknje počeše izostajati, i tako postade *Stay*. U svijem gotovo listovima na njega upravljenijem po blagajnicima vide se te dvije piknje, a kad ovijeh nema, čita mu se prezime kao da je „y". Poznato je paka da *Staij* nije nego potalijančeno ime „Stajić". Baš u godinu 1762. pada odlikovanje njegovo kao tajnika papina za latinska pisma (secretario per le lettere latine), kako se vidi iz lista blagajnikâ od 8. Avgusta 1762. na Stajića.

*

sve izgubljene akcije. (Pisma od 4. Januara, 4. Maja i 5. Jula god. 1762.) Osokoljeni tim uspjehom, blagajnici slijede ulagati u rimske zavode glavnicâ, za ono vrijeme i za tako maleni grad ogromnijeh. *U Mlecima* slijedi zastupati interese Blagajnika i Punomoćnika Gospe Velike ugledni i vješti *Trojan Lalić*, kroz kojega se ulažu u mletačku *kovnicu (zecca)* i u razna skladišta ulja i druge robe znamenite svote. Ovake investicije pak toliko u Mletcima, koliko u Rimu, a kasnije u Beču prave Rizničari ne samo za državne nego i za privatne novce, navlastito za vlastelu, kojoj su za svaku potrebu na ruku.

Lalić otvara Blagajnicima put za prva ulaganja u Beču. Oni su bili obaznali kroz Trst još godine 1759., da je *banka grada Beča (banco della città di Vienna)* na tvrdijem temeljima osnovana, da ni ratovi ni druge nezgode nijesu kadre bile uzdrmati je, da plaća na uloženim glavnicama dobitak od 5%, sveden po volji Dvora, koji je nadgledavaše, na 4%. Bijaše tadar rat, a ipak glavnice nijesu bile nikakvom taksom obterećene. Mogle su se odkazati od 3 do 6 mjeseca, prodavati *al pari*, a dobitci su se isplaćivali svako šest mjeseca. *Lalić* stavi se odmah u odnošaj s bečkijem bankirima, te predloži Rizničarima *Everarda Fridriha Wagnera*, kojega izabraše svojim agentom, te mu za prvi put pišu 13. Aprila 1763., moleći ga, da uloži od svota, koje će mu poslati, nešto na račun samih Blagajnika, nešto na račun Blagajnika i Punomoćnika, a nešto na onaj samih Punomoćnika G. V., naloživši im, da kamate imadu do nove naredbe umnažati glavnicu. Od tada šalju se neprestano velike svote Wagneru, a to i poslje godine 1766, kad po naredbi vladarovoj *(per ordine sovrano)* bijahu umanjeni dobitci na 4%, ostavljajuć slobodno svakomu dignuti svoje glavnice. Ali Rizničari nagjoše, da ne bi mogli bolje uložiti novce, makar uz tako umanjene kamate. *(Pisma od 24. Maja 1766. na Wagnera, i od 9. Junija iste godine na Lalića.)*

Posli nijesu išli dobro u *Napulju*. Prigodom trešnje Senat bi ovdje prisiljen tražiti od Pape dopust, da potegne natrag polovicu od glavnica uloženijeh, da zadovolji prijekijem potrebama pregragjenja grada, uz ustup, za iste pobožne svrhe, stanovitijeh nekretnina u gradu. Ali i s drugom polovicom glavnica Rizničari su imali dosta muke, da im ne budu povraćene od napuljske vlade, te jedva podje za rukom neposrednome utjecaju Senata na kralja napuljskoga, da bi ostale dalje uložene u carinarske Puljske zakupe i u druge. Pri tome republika nagje vješta poslovača kod vlastele braće Frana i Saba Zamanje. (Pisma Rizničara na ove od 21. Decembra 1765. i 15. Januara 1769.)

Rizničari slijede revno se baviti otkupljivanjem robova. Prepisasmo znameniti njihov naputak od 12. Marta 1754. na Antuna Higju, kojega poslaše u Sarajevo, da otkupi dvije Konavoke iz Vitaljine, uhićene godinu prije od Crnogoraca, da se vidi, te se u Dubrovniku govorilo pred poldrugo stoljeće istijem narječjem kako sada i da se pozna hitri način, savjetovan po Blagajnicima, da podhvat

uspije. Nijesu manje važni naputci od 2. Septembra 1755. na kapetana Antuna Keršu za otkup Nikole Frankovića iz Trpnja kod Algerijskog Bey-a, i od 12. Marta 1763. na dragomana Gjura Curića[1] za otkup Ivana Taglieranni-a iz Lopuda i Jakoba Lupi-a rečena Vukićevića u Maroku. Blagajnici savjetuju svoje agente, da pokušaju kod Bey-a i kod Sultana od Maroka dobiti mukte oslobodjenje sužnjeva, predočivši im povlasticu, koju uživa Republika kod Porte, eda bi se tako probudila ambicija gospodarâ, pokazujući se ne manje veledušni od suzerena Velikog Sultana u Carigradu. Od god. 1763. valja proći na god. 1770. da nagjemo novi nalog za otkup.

Naručivanje florentinske kadife obavlja se i dalje u velikom mnoštvu, do više hiljada florentinskijeh lakata, ali blagajnici nigda ne nagjoše onako duševna i valjana tvorničara, kako je bio Sassi. Njegova fabrika bi razvrgnuta 1748. godine (Pismo od 18. Jula 1753.), a djeca staroga Sassi-a ne naslijediše njegovu valjanost. Žugjeli Coeni ne pomažu sa svojijem florentinskijem dopisnicima. Ne uspijevaju niti Isusovci u Florenciji za nabavu dobre robe (g. 1791.). Blagajnici napokon pišu Kristu Laliću, bratu Trojanovu, da ide glavom u Florenciju i da traži najbolju tvornicu, jer svake tri godine nabave bi se ponovile. Ali bolest ga priječi, te nastoji dopisivanjem izvršiti nalog, i donekle polazi mu za rukom, ali za kratko (god. 1754., 1755.). U nevolji obraćaju se na nasljednike Sassine, ali utaman, te pošto su pokušali opet s Trojanom Lalićem, pod konac ove periode zameću svezu s tvorničarom *Franom Mercantelli*. Nabava se činjaše, kako vidismo, za državne diplomatičke svrhe, ali više puta i za potrebu privatnika.

Ne vidimo da se za ovo doba nabavlja svita i baršun u Mlecima. Ovaj zadnji put se naručuje u Napulju.

1749.—1772.

123. *Memoria delli Sri. Tesorieri di S. Maria Maggiore al Molto Revdo. Padre Cupati, rettore del Collegio della Compagnia di Gesù a Ragusa per la provvista di braccia 2500 fiorentine rasi lisci di Firenze di tutto paragone, di colori appresso di notati.* — *Addì 9. Luglio 1751.*

„Le grandi difficoltà che da qualche tempo incontriamo nelle provviste delli rasi lisci di Firenze di tutto paragone di quelle qualità e larghezze di cui ne devono essere secondo le prescrizioni e regolamenti a Firenze per questo genere, ci persuadono a pregare V. S. de' suoi favori, per mezzo delli suoi amici gesuiti a Firenze di provvederci braccia fiorentine 2500 rasi lisci di Firenze di tutto paragone in pezza dieci, in tagli venti degli appresso colori e qualità perfetta secondo le dette prescrizioni, sicuri del suo valevole impiego in favorirci nella nostra premura per la riuscita . . ."

[1] Curićeva obitelj još opstoji u Dubrovniku.

Pezze N.	—$^{1}/_{2}$	Raso	liscio arancio d' orian.	Rasi lisci di Firenze di tutto paragone.
„ „	$1^{1}/_{2}$	„	bianco candido	
„ „	1—	„	rosso di verzino	
„ „	—$^{1}/_{2}$	„	verde giallo	
„ „	1—	„	limone	
„ „	1—	„	verde erba	
„ „	—$^{1}/_{2}$	„	verde scuro	
„ „	—$^{1}/_{2}$	„	persichino	
„ „	—$^{1}/_{2}$	„	rosa chiaro	
„ „	1—	„	rosa pieno	
„ „	2—	„	cremese	(T.)

124. *Roma. — Al Sr. Dn. Francesco Sigismondi. — Addì 9. Luglio 1751.*

„. . . . qual denaro unito a quello da lui (Francesco Serafino de Zamagna) riscosso come sopra, e da riscuotersi per suddetto tempo per conto nostro tenerete a disposizione ed ordine di Sua Riverenza il Padre Paolo Olivarez della Comgagnia di Gesù a Firenze che tiene l'incombenza di favorirci per la provvista di detti rasi . . ." (T.)

125. *Roma. — Al Sr. Dn. Benedetto Staij. — Addì 28. Feb. 1753.*

„Essendo passato da questa ad altra miglior vita il Sr. Dn. Francesco Sigismondi stato costà nostro procuratore, abbiamo stimato bene di prevalersi delli vostri favori in collocare nella vostra meritevole persona la procura per l'esigenza dei nostri frutti in cotesti Monti, sicuri da riportare così, mercè il vostro valore ed impegno, in ogni nostra premura l'intera nostra soddisfazione. La detta dunque procura annessa vi trasmettiamo assieme con questi illustrissimi Sri. Procuratori di S. Maria Maggiore con facoltà pure nella medesima di riscuotere quello s'è introitato per nostra ragione il defunto Sr. Sigismondi, e ci avviserete della somma precisa, che ritirerete . . ." (T.)

126. *Venezia — Al Sr. Cristoforo Lallich*[1]. — *Addì 4. Marzo 1754.*

Lo incaricano di recarsi personalmente a Firenze per acquistare braccia 2200 anconitane in circa di rasi lisci tutto paragone, perchè tutte le ordinazioni riuscirono a male. „Le fabbriche delle quali in detto genere con nessuna soddisfazione degli ultimi anni sin a 1748. ci siamo serviti sono delli Sri. Jacopo Butti, Giov. Lorenzo Caramelli e poi dal Sr. Niccolò Maria Sassi e Sr. Giuseppe Catani, e ultimamente del Sr. Antonio Olvi (?) e Comp., che tutte una dopo l'altra ce l'ha spedito di peggiori qualità, minor altezza, pieni di colla e più sottili ancora di quelli di Lucca". . . . (T. e P.)

127. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 2. Luglio 1754.*

„Dalla gratissima vostra 9. Giugno vediamo l' impossibilità di potervi, stante la vostra malattia, portare a Firenze per la provvista

[1] Brat Trajana Lalića, punomoćnika u Mlecima blagajnikâ.

delli noti rasi per conto nostro, perciò come nella nostra dei 14. Marzo v'abbiam scritto, così ora torniamo a dirvi d'anteponere la vostra salute a qualunque nostra maggior importanza, e pertanto vi preghiamo, che per via di lettere alli vostri amici colà ci provvediate di detti rasi in quantità in passato scrittavi, e delle qualità migliori che vi potrà riuscire".... (T. e P.)

128. *Commissione ad Antonio — Higgia Tesorieri di S. Maria Maggiore della Rep. di Ragusa. — Addì 12. Marzo 1754.*

„Znajuchi da Stane Matcha Jerovicha od dvaes godiscta *incirca*, i Jane Nicole Vlachuscina od godiscta deset. obie dvie dievoiche iz Vitagline, uhichiene onomlani od Zarnogoraca, nahode se u Sarajevu u Mile Abaghicha, oliti u gniegova setta *(zeta)*, sato poscigliem tebe, Antuna Higgia, da *delongo* (odma) poghiesc ù Sarajevo i povedesc s tobom recenoga Matcha i Nicolu i Ivana Cosonza (?) Sodata, diè (dje) kad doghiesc, a i po putu svemu govorichiesc da idesc. i dasi doscio sa (za) tvoje targovine, olli od Svornica (Zvornika), oli od Novoga Pasara, a da su receni gliudi tvoi momci, paka po putu od Ivana Cosonza (?) targovca Cavtianina iz Sarajeva, oli po putu koga drugoga pousdana nachiesc nacin kakochiesc govoriti s receniem dievoicam, da obasnadu da se nahode gnihovi ozi na tvojom sluscbi, i tada kadse to obasna, neka receni ozi pó putu tvome naghiu koji dobar nacin sa govoriti s gospodarima recenieh dievoiaca, sa da sacaritat (za karitat — *carità*, tal.) i gliubav Boxiu buddu pustiti svoiem ozima recene dievoiche. Na svarhu stavichiescse ti po sriedi ko gospar recenieh tvoieh momacha, i ko od gnihovieh plata napredgnieh saimachiesch (zajmaćeš) gnima onoliko dinara, koliko vidisc da se naimagnie stvoiem nastojagnim hoche sa odkup recenieh dievoiaca. Sad davajutise sto zecchina od slata Mletacchieh da od gnih ucinisc recenu spenzu, ali odkup na receni nacin oli drughi kakoji u tvoju dusciu i conscienzu bolje uspara (usčini) sa magnie poharciti od recenieh sto zecchina, od koieh cinichiesc spenzu raslosgitu sa tvoj put i davachiesc receniem gliudima ozima recenieh dievoiaca sa hranu svaki dan po pet d'nara i niscta vecchie a recenomu Ivanu Cosonzu (?) na conat od ordinarie currierima ono sctoje solito davati. Od svega kadse na sdravie vratisc dachiescnam conat, i satoti staviam prid occi, da su receni dinari od conta od schiava (robova), koi vappe u rukami od neviernica sa gnihov odkup; sato daih pengiasc strahom Boxiem, ako hochiesc da Gospodin Bog da tebi napredac u tvome imagniu i tvojom dusci. Ako paka sa receni odkup incontrasc koju suprotivu, oli dificoltat, koja se od tebe nechie mochi upraviti, spendiscainam *delongo* recenoga Ivana Cosonza (?) sodata stvojom knigom, u koju nam pisci bichie od stvari koie bi vidio da u crepos od gori recenoga nascega govoregnia ti nemosgesc napraviti sa dati mi mosgemo narediti sctochiesc uciniti. Na svrhu priporucivamoti ovi posso da ga oppravisc s gliubavim i ciovjestvom, kakose usdamo dacchiesc uccinit, navlascito dase ne obasna ni po tebi ni po gori recenim gliudima, da si poslan sa odkup re-

cenieh dievoiaca, koje kad liberasc dovestichiesc ovdi imajuchi od gnih poimu po putu, i nastoj na sdravie".

129. *Commissione degl' Illmi. Sri. Tesorieri di S. M. M. al Sr. Capitano Antonio Chersa (?)*

Tesorieri di S. M. M. della Rep. di Ragusa.

„Trovandosi *Nicolò Francovich di Tarpagn* (Trpanj — Trappano) schiavo in Algeri, al vostro salvo arrivo in detta città con solecitezza possibile, e con le dovute cautele del secreto vi informerete ove si trova il medesimo, e dopo l' averete ritrovato procurerete di parlare secretamente solo a solo con esso lui senza però sapere d'esservi da noi dato l'ordine per il suo riscatto e conferire solamente come meglio patrebbesi dar mano alla sua liberazione, e poi quando sarete all'udienza del Beji in occasione, e dopo che alla vostra prudenza parerà proprio, vedendo ii Beji disposto a favorire la nostra nazione, rappresenterete al medesimo lo stato miserabile di detto schiavo, e della sua casa e l' impossibilità di poter essere riscattato, e finalmente dimandarete per grazia la sua liberazione, dimostrando che tal generosità per la nostra repubblica sarebbe gloriosa appo le altre nazioni, che vedranno egualmente rilasciarsi dal Beji li schiavi ragusei come con parzialita e favore vengono rimessi in libertà dal gran Signore per tutto il suo imperio, l' imitazione delle quali grazie li farà distinguere dalle altre nazioni ancora alla sua corte, come appresso il mondo ci distinguono quelle del Gran Signore. Caso finalmente fosse impossibile di potere per grazia liberare il detto schiavo, perciò vi si consegnano zecchini cento veneti d'oro affine per quella via che a voi parerà la più propria lo riscattiate, facendolo passare in Cristianità, per poterlo o con voi di ritorno in patria, o per altra via indrizzarlo a questa volta, come a voi parerà più proprio e sicuro. Per fine raccomandiamo al vostro valore e prudenza di trattare il detto affare in maniera la più espediente e convenevole come vederete meglio potrà riuscire l'intento della vostra premura di sopra descrittavi per la liberazione di detto schiavo e nostro Signore vi accompagni a salvamento."

Addì 2. Settembre 1755.

130. *Venezia. — Al Sr. Trajano Lallich. — Addì 24. Novembre 1755.*

Lo incaricano del riscatto di quattro schiavi sabbioncellini in Tripoli, e del sopradetto Niccolò Francovich, se ancora si trova schiavo del Beji in Algeri. Gli mandano zecchini veneti 840, perchè non più di zecchini 200 tripolini paghi per ciascuno. (T.)

131. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 16. Decembre 1757.*

Lo incaricano del riscatto dello schiavo in Algeri *Marco Bogoevich chiamato Fosculo, nostro nazionale di Cannosa in Ponta di Stagno.* (T.)

132. *Roma. — Al Sr. Benedetto Staij. — Addì 16. Giugno 1758.*

„. . . Ora siamo a dirvi di trovarsi un non piccol numero di capitali infruttiferi dell' Opere Pie, e di non sapere dove per il frutto e capitali medesimi ci potrebbe riuscire sicuro l' impiego, non solamente di presente, ma nelli tempi avvenire“. Lo pregano quindi del suo parere in proposito, e che veda di non esporre *il capitale alle restituzioni*, che lo potrebbero diminuire, e se conviene collocarli a Roma in *Monti non vacabil* . . . (T.)

133. *Venezia. — Al Sr. Trojano Lallich. — Addì 15. Luglio 1758.*

„Dalla grattissima vostra come dall' occlusaci del consaputo schiavo Bogoevich vediamo la pretensione del suo riscatto di zecchini 300 veneti che questa Opera Pia non può pagare, onde se vi sarà possibile di poterlo riscattare con zecchini 200 veneti e non più, vi preghiamo di riscattarlo, altrimenti se doverà occorrere maggior spesa desisterete, dall'impresa . . . .“ Gli raccomandano oltre a ciò la liberazione della schiavo in Algeri *Giovanni di Pietro Sillovich di Canal.* (T.)

134. *Napoli. — Al Illmo. Sr. Savino M. Serafino di Zamagna. — Addì 11. Ottobre 1758.*

I tesorieri lo avevano incaricato con lettera dei 7. Agosto 1758 di far girare a nome loro alcuni arrendamenti, da certo Sr. Staij acquistati, ma egli non lo potè eseguire perchè nella relativa vendita „non sono espresse in particolare le partite delli arrendamenti nominatamente, ogniuna in ispecie con la quantità . . . del prezzo rispettivamente all'annua effettiva rendita“. I tesorieri combattono l'obbiezione fatta, e conchiudono: „Le serva per ricordo solamente, sapendo che la sua prudenza prevvede ogni accidente, che prima di risolvere la riformazione di detta vendita, di vedere, se, riformata che sarà, non vi escano fuori altre opposizioni consimili, *le quali procuri di prevvenire, supponendo che certe eccezioni sono pretesti dell'Ungheria*“.[1] (T.)

135. *Roma. — Al Sr. Dn. Benedetto Staij. — Addì 2. Dec. 1758.*

„Ci troviamo con tre gratissime vostre, 25 Luglio, 22. Agosto e 28. Ottobre p. p. dalle quali abbiamo veduto il quanto ci dite in proposito dell'investimento delli denari nostri a frutti e vi preghiamo di favorirci cen sollecitudine la più possibile di investire a nome nostro *nelli luochi di Monti di S. Pietro dodeci mila scudi* . . . . a prezzo che il vostro amore per queste opere pie potrà trovare il più vantaggioso con mandarci a suo tempo le solite pergamine“ . . (T.)

136. *Venezia — Al Sr. Trajano Lallich. — Addì 3. Giugno. 1759.*

„. . . Il Sr. Cambiasi non possiam comprendere, come, avendo ei in passato ritirato sempre li frutti a Genova dal Picuti[2] per

[1] *Giro* glavnicâ se obavi, kako iz lista od 3. Decembra 1758.

[2] *Marin Picuti* rečen takogjer i *Giovanni Garzia*, iz Lopuda, mirući u Gjenovi, ostavi 2000 dukata dubrovačkijeh, da se jednom

conto di questi illmi Sri. Deputati alla Zecca, e sempre rimessili lui alli medesimi, e loro consegnatili a noi, che ora abbia lasciato pagarli a quell' arcivescovo, che non pure sappiamo chi sia, e noi raccomandiam al vostro amore di farli sapere subito, perchè raddrizzi un simil' inconveniente, imborsi lui li detti frutti, e li rimetta a detti Sri. Deputati secondo il loro ordine per poterli noi avere e dispensare nell' Opere Pie da tanto tempo prive delli medesimi . . ."

137. *Roma.* — *Al Sr. D. Benedetto Staij.* — *Addì 21. Aprile 1760.*

I tesorieri mandangli a conto del capitale di ducati 10.000 da investirsi, mille zecchini veneti d' oro. „Solamente vi serva che per quanto importa la detta investita di 40.000 ducati nelle compre di detti monti a detto nome nostro, *aggiungiate ancora quello di questi nostri Sri. Procuratori di S. M. M.*, cioè specificatamente le facciate *a nome delli Sri. Tesorieri e Procuratori di S. M. M.* di questa città e così finchè avrete investito li detti ducati 40.000, e non nelle altre sempre dettevi in passato nostre, di farle a nostro solo nome . . ."

138. *Roma.* — *Al medesimo.* — *Addì 5. Maggio 1761.*

Deplorano di non potere ottenere dalla S. Congregazione del Concilio la riduzione delle Messe da 7 a 10 grossetti per un capitale investito a Napoli di ragione del def. Stefano Radognich, il quale aveva ordinato che si dicano tante messe *nella Capella del Giardino al Canal d' aquedotto.* Ricordano com' è noto siano decaduti li frutti delli capitali in questa città, ma con tutto ciò „in nostra amministrazione si dà per l'intero, l' intiera metà delli saputi scudi 60 ordinati dal testatore per dette messe, e l' altra metà è stata, come ben potete sapere, ad istanza di questo nostro Eccellentissimo Pubblico assieme con la metà di tutti li capitali delli Monti a Napoli appartenenti a tutte le Opere Pie di questo stato dispensato da S. Santità nelle lacrimevoli disgrazie di questa patria, e perciò non d'altro provviene la piccolezza dell' elemosina di dette Messe, che dall' esservi presentemente qui abbondanza dell' elemosine delle Messe, e per tale motivo non si trova sacerdote, che voglia nella saputa distanza per sette grossetti scarsi voluti dal testatore del 1585[1], andare a celebrar, quando in città a suo comodo può avere il meno grossetti otto, e per questo si è cercata la detta riduzione, e non per altro. Ma quando non si può ottenere a riflesso della verità diffusamente descrittavi nella nostra dei 8 Gennajo p. p. e dimostrata a detta S. Congregazione da questo Mr. Arcivescovo, le

---

polovicom prihodâ otkupi ropkinja ili rob lopudski, a drugom da se dade prćija sirotici istoga mjesta.

[1] Si osserva dai Tesorieri nella loro lettera al medesimo Staij degli 8. Gennaro 1761, che nel 1585. in cui fu fatto il testamento del Radognic[illegible]vano più *sette* grossetti, che *dieci* nel 1761.

dette Messe resteranno non celebrate e noi avremo adempiuto al nostro dovere nella pontuale amministrazione di queste Opere Pie...“

139. *Venezia.* — *Al Sr. Conte Trajano Lallich.*[1] — *Addì 7. Maggio 1761.*

„Avendo per ora risoluto di collocare a frutto del Banco di Vienna fiorini venti mila, che dieci mila a nome nostro di Tesorieri di S. Maria Maggiore, e dieci mila a quello delli Sri. Tesor. e Procuratori di S. M. M.“ perciò gli mandano un gruppo di zecchini veneti d'oro due mila, incaricandolo di collocarli mediante i suoi amici di Vienna nel detto Banco.

Poi in un poscritto si legge:

„Dalla lettera delli Sri. Brentani e Cimaroli da Trieste scritta qui in data 26. Agosto 1759. „„Per quello riguarda l'informazione, ch'Ella desidera del Banco di Vienna, le possiamo con fondamento dire, che tutti gl'impieghi in Dominio Austriaco sono cauti, nessuno però più sicuro di quello si fa in suddetto Banco, quale dal suo essere mai ha deteriorato per qualunque accidente o di guerra o d'altro. Molte nazioni e specialmente la genovese vi hanno dei capitali assai rilevanti. Una volta rendevano 5% d' annuo interesse, e poi la corte, che non voleva soffrire un tale aggravio, propose alli capitalisti due partiti, che erano, o di levare i fondi, o di contentarsi del 4%. Questi fondi sono garantiti sopra fondamenti quasi immancabili. Nella guerra presente il Banco non solo, ma anche li soggetti che vi presiedono vanno esenti da ogni tasse, onde non si vede caso, che possa indebolirne il buon concetto. Il capitale si può ripetere quando si vuole, prevvio l'avviso anticipato di 3 in 6 mesi; senza alcun difalco si può anche cedere, vendere o alienare, e gl' interessi si pagano di 6 in 6 mesi pontualmente, e siccome in oggi la Corte è in qualche ristrettezza, così sarebbe facile l'impiego anche al 6% d'annuo interesse. Il capitale che si vuole impiegare si fa colare in Vienna in natura, o per via di cambiali. Nell' uno o nell'altro modo se ci conosce abili a servirla può essere sicura di tutta l' economia, tanto più che il nostro Sr. Brentano si ritrova a Vienna, ed ha qualche ingerenza in simili affari. Se l' effetto destinato per Vienna fosse in Venezia, il cambio sarebbe presentemente tanto favorevole, che dopo il risparmio del rischio e della spesa del porto, vi sarebbe del profitto . . .“ “ (T.)

140. *Venezia.* — *Al medesimo.* — *Addì 26. Luglio 1761.*

I tesorieri gli mandano 1000 zecchini veneti perchè li collochi a nome dei Tesor. e Procuratori di S. M. M. o vel Banco di Vienna, o nei Depositi di Venezia secondo vedrà più vantaggioso. (T.)

141. *Roma.* — *Al Sr. Dn. Benedetto Staij.* — *Addì 29. Luglio 1761.*

---

[1] Za prvi put dolazi u knjizi od 6. Maja 1761. naslov *conte-a* Trajanu Laliću.

Sono disposti a collocare nei Monti di Roma Ducati ragusei 20.000 pari a zecchini veneti $4395^{11}/_{18}$,[1] e mandano mediante Aron e Moisè Coen d'Ancona a conto zecchini veneti 2000. (T.)

142. *Venezia.* — *Al Sr. Conte Trajano Lallich.* — *Addì 8. Settembre 1762.*

Gli mandano la pianta della nuova stanza *che apparechiano per li comodi di questo nostro Magistrato*, e gli ordinano, con riguardo alla pianta, gli armadi, scrittorii, e librerie necessarii. (T.)

143. *Venezia.* — *Al medesimo.* — *Addì 4. Gennaro 1762.*

Lo incaricano d'investire la somma di 8000 fior. sul banco di Vienna, e gli accusano il ricevimento di 6 carte del Banco di Vienna, tre a nome dei Tesorieri, due a nome dei Procuratori, ed una a nome dei Tes. e Proc. Si constata il collocamento di 18.000 fiorini sul Banco stesso. (T.)

144. *Roma.* — *Al Sr. Benedetto Staij.* — *Addì 4. Gennaro 1762.*

Espongono il triste stato de' capitali investiti a Roma, dove a cagione della trascuranza dei procuratori molti *Monti* andarono smarriti. Lo pregano di rintracciarli, come alcuni già si rinvennero. „Ora dovete sapere, quello che già per disgrazia di questa patria vi è noto, avere questo nostro Eccmo. Publico del 1669. imprestato da cotesto S. Monte della Pietà 30/m e dato in scomputo delli medesimi li frutti delli ll. (lochi) 326½ Monti, delli ll. (lochi) 680:78 che il nostro Magistrato quella volta costà possedeva in fori li altri, che pure in quel tempo erano smarriti, — cosicchè sono restati in nostra amministrazione di detti lochi 680.78, lochi 354:28 *tanti* per tutti li interessati in detti lochi 680:78, senza che vi si fosse distinta talvolta la qualità delli medesimi, ma sempre ed oggi ancora mantenuta quella e numero ch'erano prima di detto imprestito, ed il motivo è, ch'essendo stati li detti lochi parte intavolati a nome nostro, parte a nome delli epitropi di molti testatori, quali morti, in virtù delle patrie leggi, sono a noi devenuti, e parte a quelli delli particolari, che dopo la morte loro li hanno lasciato in nostra amministrazione, e perciò a diversi umori e negligenze di diversi procuratori costà di tempo in tempo sono andate in confusione le nostre ragioni. Del 1678. poi li nostri Ecemi. Signori dalli detti rimanenti lochi 354:28 hanno alienato a mezzo del Sigr. Abate Gradi lochi 136, e non lochi 135, come ci dite . . . e sono rimasti in nostra amministrazione . . . di detti lochi 354:28, lochi 213:60, diminuiti per ragione dell' estrazioni, o trasandamenti delle esazioni per negligenza di cotesti Procuratori da lochi 218:28 a lochi 213:60 . . ." (T.)

---

[1] Dakle g. 1761. zlatni mletački dukat valjao je okolo četiri i po dukata dubrovačkijeh, dok po vrijednosti danoj od vlade austrijske g. 1816. za vladanja Opere Pije, jedva bi 9 dubr. duk. činilo jedan mletački dukat.

145. *Roma.* — *Al medesimo.* — *Addì 4. Maggio 1762.*

„. . . Circa l'affare del saputo rinvenimento di *lochi* 21 : 50 *Ristorato secondo*[1] ed altri nostri *lochi* smarriti, ci rimettiamo in tutto e per tutto al da noi ben conosciuto vostro valevol impegno, perlocchè vi serva, che li 30.000 stati imprestati da cotesto S. Monte di Pietà come nella nostra delli 4. Gennaro p. p. vi abbiamo accennato sono stati pagati coll'escomputo delli frutti delli lochi 326 $^{1}/_{2}$ avvisativi, quali lochi 326 $^{1}/_{2}$ dall'anno 1691, o circa sono restati nel chirografo, che pur ora esigete per questo nostro Eccmo. Pubblico . . ." (T.)

146. *Roma.* — *Al medesimo.* — *Addì 5. Luglio 1762.*

„. . . Ci piace il rinvenimento delli lochi $^{70}/_{100}$ *Ristorato secondo*, fatto con li lumi ultimamente speditivi . . . (T.)

147. *Roma.* — *All'Illmo e Revmo. Monsignor Benedetto Staij. Addì 8. Agosto 1762.*

„Abbiamo dal favoritissimo foglio di V. S. Illma. seguito delli 27. Luglio p. p. d'avere N. S. al merito della sua degnissima persona conferito il posto di suo *Secretario delle lettere latine*, *e del Cameriere Secreto*, di qual successo ci siamo veramente rallegrati a riflesso di sentire fra breve maggiori sue felicità e contentezze dovute sempre al suo da tutti ben conosciuto merito per sua consolazione, e di questa patria. Le restiamo tenuti alla parte dataci di tali da noi sempre desiderate sue consolazioni, che c' interessano ad augurarle il colmo delle sue nobili idee per ogni suo maggior bene e questa nostra Comune patria ancora, a vantaggio della quale siamo sicuri, che come fin'ora, ugualmente in appresso non mancherà di adoprarsi . . ." (T.)

148. *Constantinopoli.* — *Alli Signori Niccolò Matteo di Ghetaldi e Gio. Francesco Girolamo Pietro di Sorgo, Ambassatori della Repub. di Ragu a.*

Illmi. Signori, Signori Patroni Osservandissimi.

Addì 6. Novembre 1762.

„Non prima d'altro ieri abbiamo avuto dalla Regia Posta di Napoli la favoritissima delle SS. Vostre Illme. dei 14. Agosto p. p. in cui ci dicono il cambio delli tallari nostra moneta da noi consegnatili in conto del tributo, e negozio della tesoreria, che li Ongari e *Zermabù* (sic!) restano in loro natura non cambiati, e finalmente per il loro emolumento sopra il detto denaro del negozio della Tesoreria. Pertanto non essendo alcuna delle dette monete di nostro conto od arbitrio, affine potessimo noi risolvere sopra le occorrenze delle medesime, che sono tutte del nostro Eccmo. Pubblico, per ordine e conto di cui noi come suoi depositari gliele abbiamo consegnate, onde dalli ordini e commissioni dateli dal medesimo devono dipendere, e con esso intendersi per qualunque innovazione, così ancora per il detto emolumento, che, come loro ben sanno, non è

---

[1] Tako se zvaše dotični vjeresijski zavod.

in nosto arbitrio, ma in quello dell'Ecc. Senato di potergliclo assegnare. In tutte le altre occasioni di loro soddifazioni dispongano, mentre saremmo pronti di secondarle e per fine ci confermiamo

Affmi Servitori

Tesorieri e Procuratori di S. M. M."

149. *Commissione delli Illmi. Sgri. Tesorieri di S. M. M. a Georgio Zurich, nostro Dragomano per Marocco ed altre piazze di quel Regno. — Addì 12. Marzo 1763.*

„Abbiamo la notizia, che *Giov. Taglieranni* è stato preso l'estate prossimo passato da un Sciambecco Salettino nell'acque di Sardegna con una nave livornese, Capitano Filippo Bochini, e *Giacomo di Luca Lupi detto Vuchichievich*[1] da Sabbioncello l'Agosto 1761. con un bastimento imperiale dà lui capitanato, da un corsaro pure Salettino, ed all'ultimo avviso da suddette parti, detto Giacomo era a Sale". Incaricano quindi lo Zurich d'indagare per tutte le piazze (del Marocco) dove si trovano i due schiavi, e di prestarsi per la loro liberazione . . . „Quando poi come speriamo nel Signore vedeste che appresso quella Corte fosse prediletta e distinta la nostra nazione . . . vedendo quel Sovrano disposto veramente a favorire la nostra nazione, rappresenterete al medesimo, o a chi vedeste di potergliclo insinuare, lo stato miserabile di detti schiavi, o quelli altri, che vi riuscisse di poterli ritrovare nelle case loro, e dell'impossibilità del loro riscatto, e dimanderete finalmente, quando vi paresse proprio, per grazia la loro liberazione, dimostrando che tale generosità per la nostra Repubblica sarebbe gloriosa appresso le altre nazioni, che vederebbero egualmente rilasciarsi da detto Sovrano li schiavi ragusei, come con parzialità e distinzione vengono rimessi dal Gran Signore sotto il suo Imperio, suoi collegati e dipendenti, l'imitazione della qual grazia ci farebbe distinguere dalle altre nazioni ancora alla di lui Corte, come appresso tutto il mondo ci distinguono quelle del Gran Signore". Se ciò non gli riesce, adoperi ogni premura per la liberazione e il riscatto di quei due schiavi, offrendo 300 zecchini veneti, o tutto al più 400 per cadauno. Si presti par la redenzione anche di altri schiavi nazionali che trovasse, combini il prezzo e scriva, e in tanto gli schiavi sieno mandati a Tetuan o a Gibilterra presso i corrispondenti dei padroni. „Ma in casoche Dio guardi il principal affare per cui sete spedito non vi riuscisse, e fosser dichiarati schiavi si il Capitano Copscich, come li suoi marinari, non dovrete in nessun conto stipulare contratto alcuno per la liberazione nè dei suddetti Giovanni (Taglieranni) e Giacomo (Lupi), nè per qualunque altro, che potrebbe da voi essere rinvenuto, ma solamente portarci le notizie sul proposito, e particolarmente informarsi se sia vero, che non vi si possa in quel prese riscattare li schiavi uno per uno, ma tutto l'equipaggio assieme".

[1] *Lupina* obitelj, još opstojeća, nosi vjerojatno svoje prezime potalijančeno od „Vukićevića", koje nosi prevrijedni ravnatelj kongregacije popovske „*Dum Jako Vukićević*".

150. *Vienna. — Al Sr. Everardo Federico de Wagner. — Addì 13. Aprile 1763.*

Per la prima volta si rivolgono direttamente a Vienna, ad entrano in relazione d'affari con Everardo Federico de Wagner, cui nominano procuratore per la riscossione de censi sui capitali collocati mediante il conte Trajano Lalić, parte a nome di essi Tesorieri soli, parte a nome dei Tesorieri e Procaratori, incaricandolo di dovere i censi „ridurre in capitale e collocarli di tempo in tempo in detto banco di cotesta città fino ad altro nostro ordine". Mandi i bilanci separatamente in lettere, da spedirsi a mezzo del Conte Lalić *con le carte di dette investite.* (T.)

151. *Vienna. — Al medesimo. — Addì 13. Luglio 1763.*

Mediante il conte T. Lalić gli spediscono zecchini veneti d'oro 880 perchè li collochi nel Banco di Vienna a nome dei soli Tesorieri. (T.)

152. *Vienna. — Al medesimo. — Addì 27. Gennaro 1765.*

„. . . Ora la preghiamo di prendere, giusta l' informazione delli suoi amici costà ed altrove uomini di senno, e pratici delle vicende del mondo delli principali banchi pubblici, accreditati in Europa, ove prudentemente potressimo col tempo collocare a frutto qualche somma di danaro, e per nostra regola descriverci si li suddetti Banchi, come ogni e qualunque particolarità e ragione delli medesimi, il concetto che tengono nel presente tempo, e per l'avvenire, li prò (censi) che pagano e da quali fondi, se vi è possibile, e finalmente quale è il suo savio sentimento sopra ciascheduno di essi. Creda che ciò c'importa grandemente, onde così glielo raccomandiamo, e quanto prima le sarà possibile aspettiamo la distinzione di quanto in Germania, Olanda, Inghilterra, Francia come in altre parti ancora vien promesso ed osservato in questo particolare, così ci darà sempre più maggiori riprove del suo zelo per li nostri interessi" . . . (T.)

153. *Napoli. — All'Illmi. Sri. Francesco e Savino Maria Serafino di Zamagno. — Addì 21. Decembre 1763.*

In seguito alla notizia comunicata loro dai Zamagno, — *avere la R. C. (Regia Camera) partecipato di voler restituire tutti li capitali investiti sull'Arendamento della Dogana, di Puglia,* — *i* Tesorieri domandano informazioni, se i detti capitali, una volta restituiti, potranno essere spediti a Ragusa per essere di nuovo investiti a favore delle Opere Pie, come ciò sarebbe assai vantaggioso? se vi siano difficoltà per l'estradazione, o se sia questa espressamente proibita? Se la restituzione dovrà farsi dai capitali intieri investiti da principio sull'Arendamento, oppure in ragione del frutto che la R. C. pagava, cioè della metà? Ove non si potesse estrarre del Regno il denaro, si potrebbero impiegare colà su banche, regie rendite, ecc.? Se il Procuratore dei Genovesi, con cui i Zamagno devono mettersi d'accordo, ha qualche idea di venire a capo dell' estrazione dei rispettivi capitali? (T.)

154. *Vienna.* — *Al Sr. Everardo Federico de Wagner.* — *Addì 24. Maggio 1766.*

Per ordine sovrando essendo stati diminuiti gl'interessi del Banco di Vienna al 4%, i Tesorieri consentono che i capitali ivi affidati per sè e per i Procuratori di S. M. M.[1] continuino a restare nella speranza che non seguirà ulteriore diminuzione. (T.)

155. *Vienna.* — *Al medesimo.* — *Addì 12. Marzo 1768.*

Gli spediscono a mezzo del conte Trajano Lallich per conto loro il valore di Zecchini *Venti Mille,* per investirli ***sulla banca della città di Vienna*** „unitamente alli frutti di nostra ragione per conto e a nome nostro di Tesorieri di S. M. M.“ (T.)

156. *Napoli.* — *All'Illmo Sr. Savino Maria Serafino de Zamagno.* — *Addì 15. Gennaro 1769.*

„Le ringraziamo distintamente al sollecito avviso, che ci favorisce di dare colla favoritissima sua seguita 10. Decembre della ricompra che S. M. R. (Sua Maestà Reale) vuol fare delli capitali di queste opere pie situate sull' *Arendamento di mezzo grano a rotulo,* e vedendo, che di non piccol danno sarebbe adesso una tale ricompra, il nostro Ecc. Pubblico ha terminato di scrivere per tale effeto a S. M. R., rappresentandogli tanto la tenuità delli capitali, come la povertà, danni e dispendij che queste opere pie provarebbero, supponendo, che a tale riflesso, e ad esempio della grazia, che ci ha fatta nell'ultima ricompra *dell' Arendamento della dogana di Puglia,* ci esimerà da tale terminazione . . .“ (T.)

157. *Napoli.* — *Al medesimo.* — *Addì 12. Decembre 1769.*

„Crediamo che sinora averà imborsato il nostro capitale stato sopra *l'Arrendamento di mezzo grano a rotolo restituito dalla Regia Corte,* in virtù della Procura mandatale in passato da questo nostro Ecc. Publico, e però la preghiamo di farne compra con li denari del detto Capitale delle *Pezze di Spagna a nostro maggior vantaggio,* come anche li piacerà di convertire in dette Pezze di Spagna li nostri frutti che sono in mani vostre a tutto il cadente anno 1769 . . .“ (T.)

158. *Costantinopoli.* — *Al Sr. Giorgio Zurich.* — *Addì 19. Aprile 1770.*

Lo incaricano di procurare il riscatto di Giovanni Giangradovich, „che si trova da due anni in circa in schiavitù sotto il comando di Xafir Beg corsaro“. Si dice che domandi 500 Piastre, le dia ed anche qualche cosa di più.“ (T.)

---

[1] U listu od 9. Junija pišu Laliću, neka ostanu, jer ne bi ih mogli drugogje na bolje uvjete uložiti.

VI.

Prepisna knjiga od 17. Januara 1773. do 15. Aprila 1794.

Kroz ovo razdobje od 21 godine razvili su se novčani poslovi ponajviše izmedju Rizničarâ i bečke banke sve do godine 1782. po tvrtci Wagnera i drugova, a kasnije po onoj Ivana Gjura Schullera i drugova. Novci se šalju kroz Trst i Senjsku Rijeku. U ovom zadnjem gradu nalazimo revnoga i zdušnoga dopisnika Antuna Vita od ugledne Barčićeve obitelji, a uz to blagajnici stoje u svezi sa Šimunom Adamićem, čija familija je takodjer kasnije došla na glas. Iz lista od 7. Maja 1782. razabire se, da su blagajnici i punomoćnici Gospe Velike bili uložili u bečku banku fiorina 360.550, a sve do konca ove periode vidimo da iznos raste. Plaća se Schulleru 2% za utjerivanje dobitaka, a ½% za ulaganje glavnice. — Odmah na početku ove dobe umire vrlo zaslužni agent Trojan Lalić. Rizničari bi ga htjeli zamijeniti po naredbi Senata njegovijem bratom Kristom, starješinom te ugledne kuće, ali mu godine ne dopuštaju, te izbor pada na najstarijega sina pokojnoga Trojana, *Petra Frana Lalića*. Kakvom je ljubavi odisala Lalićeva familija za svoj zavičaj, premda je od toliko godina živjela daleko od Dubrovnika, vidi se iz oporuke Krista Lalića, koji ostavi vas svoj imetak blagajnicima za uzdržavanje siromaškijeh djevojaka pošto bude izumrla Lalićeva loza. *(Pismo od 27. Julija 1788. na Petra Frana Lalića).* A Senat se odužuje napram toj zaslužnoj obitelji opraštajući je od 20% poreza na dobitke glavnicâ pokojnikovih, uloženijeh u Mlecima. *(Pismo od 13. Februara 1794. na P. F. Lalića.)* Blaga djela Dubrovnika nigda ne dodjoše do tijeh glavnica, a razlog će biti, što ne bijaše još izumrla Lalićeva porodica. U ostalome obustavi se daljnje ulaganje kapitala u Mlecima, kad mletačka vlada poče otkupljivati glavnice uložene u razna javna skladišta ulja, mesa, soli, te su Rizničari bili prisiljeni slati novce više u Beč. *(Pismo od 14. Marta 1777. na P. F. Lalića).* Provizija za agente u Mlecima, kako u Rimu i u Florenci, iznaša 2%. *(Pismo od 13. Augusta 1791. na baruna Zamanju Prato.)* U Rimu sliedi upravljati glavnicama tamo uloženijem ugledni i jako vrijedni i zaslužni Benedikt Stajić, koji, kako vidismo, bijaše spasio velik dio gotovo izgubljenijeh dionica u rimskijem novčanijem zavodima. — U Napulju *Sabo Zamanja,* a poslje njegove smrti nećak mu Senator *Serafin Zamanja Barun od Prata* (1790.) imadu dosta posla, da glavnice tamo uložene budu plodonosne. Kralj na ime bijaše naredio, da se otkupe svi kapitali dubrovačke države, uloženi u zakupno poduzeće Puljske carinare *(sopra l' arrendamento della dogana di Puglia),* a bilo je jako dvojbeno, hoće li se dozvoliti izvoz dotičnijeh novaca *(Pismo na Saba Zamanju od 13. Maja 1781.)* Usljed toga Senat se obrati za dozvolu na kralja *(Pismo na istog od 16. Jula 1781.)* i nastoja, da bi se barem dopustilo, te glavnice budu izvažane u Beč, s čijim dvorom napuljska kraljevska kuća bijaše u tijesnoj rodbinskoj svezi. *(Pismo od 20. Novembra 1782. na istoga.)* I zbilja vidimo iz pisma

od 30. Novembra i. g. na Schullera, da mu je iz Napulja poslano f. 13.500. Pošto su ostale glavnice paka kroz sedam godina bile neplodne, Zamanji podje napokon za rukom, uložiti ih u druga napuljska zakupna poduzeća. *(Pismo na istoga od 24. Septembra 1788.)* Kako je nadzor i upravljanje napuljskijeh glavnica stalo puno muke, tako su agenti utjerivali u ime provizije 4%. — U Gjenovi nahodimo gdje dubrovački konsul *Jeronim Bagnasco* drži po naredbi Maloga Vijeća novac poznatih sprava *(delli noti attrezzi)*[1] u iznosu *Lirâ 30.789* na raspolaganje blagajnika, koji mu pišu, da ih pošlje nešto Laliću u Mletke, a nešto u Beč Wagneru (Pismo od 7. Decembra 1775). Ne znamo, odakle je ta svota nastala. Samo se vidi *iz pisma od 18. Aprila 1779. na P. F. Lalića*, gdje mu blagajnici pišu, da pošlje u Beč tvrtci Bartenstein (koja je nastavljala trgovačke poslove pokojnoga Wagnera za njegovu udovicu) 800 zlatnijeh dukata od konsula Bagnasco. Blagajnici slijede obavljati novčane poslove ne same za blaga djela, nego za sve korporacije duhovne, bratovštine, samostane itd. Iz svega dopisivanja pak izlazi, da su oni bili posrednici za kolanje novaca dubrovačkih državljana, osobito od vlasteoske ruke, kako se vidi navlastito za ovo razdobje iz mnogijeh mjenica i naputica, upravljenijeh na svoje agente. Vidi se takodjer, da su se ovijem služili za razne narudžbe privatnika.

Nema više naručivanja svite u Mlecima, ali slijedi obilato ono kadife u Florenci, i to s početka u tvornice *Josipa Bargigli,* a kad ova prestade, u tvornice *Bicchierai*, sve do konca razdobja.

Otkupljivanje zarobljenijeh podanika zbiva se kroz poslanike u Carigradu za one, koji bi pali u turske ruke. Poslanici se pozivlju na povlasticu republike za njihovo bezplatno oslobogjivanje, ali više puta ne uspijevaju. Srednja cijena odkupa jednoga roba iznašala je 200 mletačkijeh dukata, ali znala je biti, ne rijetko, i viša. Barbareški gusari slijede najviše plijeniti Dubrovčane, makar se ovi našli pod zastavom mletačkom, franceskom ili jerozolimskom, koja je uživala zaštitu Španje. Posrednik za otkupljivanje biva koji put Apoštolski prefekt, a često holandeški konsul. Obično sužnji ostaju oslobogjeni.

Pod konac ovoga razdobja (g. 1794.) namjeravamo se na smrt veletršca *Mata Androvića*, prvoga izmegju dobrotvoraca Blagoga djela nove dobe. Oda svih strana, dokle su se pružale njegove trgovačke sveze, iz Salonikija, Carigrada, Žmirnâ, Napulja, Barlete, Jakina, Livorna, Gjenove, Mletaka i Beča, dolaze velike svote novaca na Rizničare, koji su većom stranom njegovi nasljednici, kako bi to istaknuto na drugom mjestu.

Ne nalazimo u starome arkivu Blagog djela dopisujućijeh knjiga Rizničarâ za posljednijeh godina života republike od godine 1794. do 1808.

---

[1] Nijesmo mogli naći u državnome arkivu zaključak Maloga Vijeća, iz kojega bi razabrali, koje su bile te sprave.

1773.—1794.

159. *Venezia.* — *Al Sr. Conte Pier Francesco Lallich* — *Addì 6. Maggio 1773.*

„L' avviso, che vi è piacciuto di darci con la favoritissima vostra delli 13. p. p. *della morte del Sr. Conte Trajano vostro padre*, che il Signor Iddio habbia in gloria, ci è stato pur troppo sensibile, perchè la memoria del suo singolar amore per la patria, quella del molto suo impegno ed affetto per ogni interesse costà del nostro offizio, e l' affezione ben grande che noi gli portavammo, ci hanno resa molto grave la sua perdita . . ." Per ordine di data 27 Aprile p. p. dell' Eccmo Senato mandano al fratello del defunto, Conte Cristoforo, come al più anziano, della casa, la procura per la riscessione di *cotesti depositi*. (T.)

160. *Venezia.* — *Al medesimo.* — *Addì 1. Luglio 1773.*

Non avendo il conte Cristoforo Lallich potuto accettare la procura speditagli a motivo della sua avvanzata età ne investiscono il conte Pier Francesco, figlio del defunto Trajano, colle stesse attribuzioni. (T.)

161. *Costantinopoli.* — *Al Illmo. Sr. Antonio Luca di Gosse.* — *Addì 17. Decembre 1773.*

Lo incaricano di prestarsi per la liberazione dello schiavo *Pietro Mostahinich di Zaptat* (sic !), autorizzandolo di spendere da zecchini 180—200. Trovasi a Costantinopoli *ai bagni* [in galera]. (T.)

162. *Costantinopoli.* — *Alli Sri. Antonio Luca di Gozze e Luca Vladislavo di Sorgo, ambassatori della Repubblica di Ragusa.* — *Addì 11. Aprile 1774.*

Vengono incaricati di prestarsi per la liberazione di un tal „*Pietro Mostahinich di Zaptat* che si trova costà ai bagni fatto schiavo da dietro più anni". S' adoprino presso i ministri della Porta per averlo gratis nelle mani, o altrimenti a titolo di riscatto.[1] (T.)

163. *Venezia.* — *Al Sr. Conte Pier Francesco Lallich.* — *Addì 30. Ottobre 1774.*

„Acclusa riceverete una lettera di S. A. (Sua Altezza) il Sr. *Carlo Duca di Razivill*, ed una sua di cambio di Tallari Imperiali 6000 per cotesti Sri Rech e Laminit pagabili a voi per conto nostro, e però vi piacerà di presentarle alli sunnominati banchieri, ed in scadenza ritirare il suddetto denaro con tenerlo a disposizione di questo nostro Eccmo Pubblico, e con darcene avviso del seguito, con che caramente salutiamo. Nostro Signore vi feliciti". (T.)

164. *Vienna.* — *Al Sr. Everardo Federico de Wagner.* — *Addì 21. Gennajo 1773.*

„Senza gratissime vostre siamo a pregarla di pagare da cotesti nostri frutti al molto Reverendo *Padre Dionigi Remedelli d' Ordine*

---

[1] Vene liberato con piastre turche $164\frac{1}{2}$, come da lettera 9. Maggio 1775.

*

dei Predicatori,[1] *pubblico primario professore dell' Università di Pisa* fiorini quattrocento, con ponerli nel conto vecchio delli Sri. Tesorieri e Procuratori di S. Maria Maggiore..." (T.)

165. *Venezia. — Al Sr. Conte Pier Franc. Lallich. — Addì 31. Gennajo 1773.*

Ricevettero la sua lettera, con cui loro annunzia „non esser stata accettata la nota cambiale fatta a favor nostro *dal Sr. Carlo Duca Rassivil* di talleri imperiali 6000 sopra cotesti Sri. Rech e Laminit" e aver fatto annotare il protesto. Scorsi da questo 40 giorni, ove non gli sia contata la prefata somma, lo pregano che in persona si porti *„dal sopradetto Sr. Duca"* e gentilmente voglia dimostrargli e dirgli, che non essendo stata accettata la sua cambiale, nè pagata, lo pregava per il pagamento. (T.)

166. *Venezia. — Al medesimo. — Addì 11. Maggio 1775.*

„... Abbiamo con piacere sentito d' avere ritirato l' importo di talleri imperiali 6000 in L. 64350 da S. A. il Sr. Duca *Radsvigl* (sic!) quali tenerete a conto di questo nostro Eccmo Pubblico conforme con passata nostra restiamo intesi..." (T.)

167. *Vienna. — Al Sr. Everardo Federico di Vagner (sic). — Addì 29. Agosto 1775.*

„Stiamo in attenzione delle risposte a più nostre scrittegli in passato alle quali ci rapportiamo. Ora siamo a pregarla che le piaccia da qui in appresso di pagare ciascun anno nel mese di Decembre fiorini 20 al Convento di cotesti Padri di S. Domenico, dov'è seppellito *il Sr. Matteo Lusiano de Pozzi stato inviato a cotesta Corte di Vienna* e ciò per un anniversario e messe piane da celebrarsi annualmente per il detto defunto, secondo la sua disposizione, con ponere una tale spesa ogni anno a debito nostro solo di tesorieri. Con che Nostro Signore vi feliciti". (T.)

168. *Firenze. — All' Illmo. Sr. Francesco Savino di Ragnina, Senatore inviato. — Addì 30. Agosto 1775.*

Da questa lettera si rileva, avere riscosso il Ragnina *„il noto deposito a Genova del denaro e robe, conforme viene avvisato da questo nostro Eccmo. Pubblico."* Gli si ordina che dia di tal ricavato 300 zecchini a *Matteo Lazzarovich* a Fiorenze, e il resto spedisca a *Lallich* a Venezia. (T.)

169. *Venezia. — Al Sr. Conte Pier Francesco Lallich. — Addì 9. Novembre 1775.*

Il Ragnina ha già spedito 2000 zecchini al Lallich, che li ebbe ricevere, e manderà il resto la seguente settimana. „Per il denaro,

[1] Glasoviti dubrovački književnik dominikanskog reda, čiji životopis čita se u *„Biografie degli uomini illustri di Ragusa"* s. Frana Martechini. Dotična familija nije još izumrla. Ima druga naputica za istu svotu na njega u pismu od 24. Maja 1775. i treća od 1500 fior. u listu od 20. Avgusta 1775. Vjerojatno radilo se o svotama, njemu poslanijem od obitelji kroz blagajnike.

che si trova in mano del Sr. Bagnasco di Genova con le nostre susseguenti vi daremo gli opportuni avvisi". (T.)

170. *Genova.* — *Al Sr. Girolamo Bagnasco, Console.* — *Molto Illustre Sr. Sr. Osservatissimo.* — *Li 7. Decembre 1775.*

Il Minor Consiglio gli ha scritto „di dover tenere a nostra disposizione tutto il denaro che si trova in mano sua *delli noti attressi* in somma L. (?) 30.789:5:4."[1] Li mandi a Venezia al Lalić o a Vienna al Wagner, secondo che trova più vantaggioso.

171. *Costantinopoli.* — *Al Molto Magnifico Sr. Baldassare Niccolò di Gosse.* — *Senatore nostro dilettissimo.* — *Addì 10. Maggio 1776.*

Lo avvisano che per notizia di cotesto console „*due nostri nazionali* stati al servizio di Mehmed Bei di Cairo siano stati presi schiavi da Tahir Omer, Capo d'Acri, ed in seguito condotti costà da Capitan Pascià, e come sbanditi e schiavi restano presentemente ai bagni." Il console fece il possibile per liberarli, ma non potè riuscire „considerandoli come sbanditi per aver essi tirato cannoni sotto Acri contro l'armata del Gran Signore." Procuri, *in occasione delle visite* che farà, di ottenere la loro liberazione „con rappresentare tanto, che essi non erano venuti per servire il capo d'Acri, ma che presi in forza da Mehmed Bei al suo servizio, erano poi stati presi schiavi dal detto capo d'Acri, e che come tali non erano, nè potevano essera patroni di sè stessi, nè della loro volontà, ma la necessità, e la paura li sforzavano ad ubbidere a quanto li veniva imposto". Si richiami ai privilegi accordati dalla Porta ai Ragusei, e se non riuscisse in questo modo a liberarli, s'informi quale prezzo si richiederebbe per il loro riscatto. (T.)

172. *Costantinopoli.* — *Al medesimo.* — *7. Novembre 1776.*

I due schiavi di cui nella lettera precedente sono *Giacomo Grumovich di Ragusa*, e un tale *Stefano Labasc,. ossia Morigini dal Primorje.* (T.)

173. *Costantinopoli.* — *Al medesimo.* – *11. Gennajo 1777.*

Si presti per la liberazione del suddetto schiavo *Allabasc* (sic!) ossia Morigini, e di altri due schiavi in Algeri. (T.)

174. *Costantinopoli.* — *Al medesimo.* — *3. Febbrajo 1777.*

Hanno inteso con sommo dispiacere *il tormentoso fine sofferto dal quondam Giacomo Grumovich* e la morte *di Steffano Morigini.* Procuri la liberazione degli altri due in Algeri.

175. *Venezia.* — *Al Sr. Conte Pier Francesco Lallich.* — *Addì 14. Marzo 1777.*

„... Vedendo le continue affrancazioni in virtù del decreto già emanato da cotesto Principe, che di mano in mano si vanno facendo

---

[1] Nijesmo našli u starome arkivu Republike dotični zaključak Maloga Vijeća.

di tutti li capitali collocati in cotesti depositi, quali affrancazioni il meglio è noto a voi di quale danno derivano alli creditori di tali capitali" si risolsero di non collocare per ora altri capitali su depositi, ma di rimettere i frutti a Vienna. Dica il suo parere „sopra simili affrancazioni delli capitali ridotti dal frutto di 4 al $3^1/_2$, e poi al $3^0/_0$ colla perdita sempre del capitale, affine si possano da noi prendere le necessarie risoluzioni per le ulteriori nuove collocazioni." (T.)

176. *Venezia. — Al Sr. Everardo Federico de Wagner. — Addì 3. Giugno 1777.*

Passi all' *Abbate Sebastiano d' Aijala*, agente della Repubblica, *per suo onorario d'un anno spirante in prossimo venturo mese di Luglio del corrente anno 1777., cento ongari*, e così per due anni consecutivi di trimestre in trimestre la rata di ongari 25, sicchè dopo tre anni compiuti venga ad incassare in tutto ongari 300. (T.)

177. *Algeri — All'Illmo. Sr. Simone Ris, Console d'Olanda. — Addì 18. Luglio 1777.*

Gli mandano una lettera di raccomandazione del Capitan Bassà per cotesta Reggenza, ed altra dell'ambasciatore Inglese a Costantinopoli per il console inglese d'Algeri, perchè se ne serva per la liberazione senza o con riscatto dei due schiavi in Algeri *Natale Lupi, ed Antonio Zmiglianich.* (T.)

178. *Algeri. — Al medesimo. — Li 20. Aprile 1777.*

Lo ringraziano per la liberazione ottenuta dei sopradetti due schiavi *con diversi Greci e Moscoviti.*[1]

179. *Vienna. — Alla Signora Sibilla Regina de Wagner nata Chiner. — Addì 19. Luglio 1778.*

Deplorano la morte del di lei marito Everardo, capo della casa, che ha mostrato amore e singolare impegno *per ogni interesse del nostro magistrato.* Si riservano di disporre per l' ulteriore rappresentanza. (T.)

180. *Vienna. — Alla stessa. — 14. Decembre 1778.*

Mandano la procura alla ditta *Chiner e compagni* (rappresentata da *Cristiano Bartenstein).* (T.)

181. *Alessandria. — Al Sr. Francesco Vocativo. — Addì 15. Febbrajo 1779.* (T.)

Lo pregano di acquistare un *cutlo all'incirca, di questa nostra misura, di balsamo della Mecca il più perfetto.*[2]

---

[1] Iz daljnjeg lista na njega pod datom od 14. Decembra 1778. razabire se, da su mu darovali Blagajnici zlatnu uru i u tu svrhu poslali mu 80 mletačkijeh dukata.

[2] S kašnjijem pismom od 10. Augusta 1781. na *Vica Bettondi-a,* konsula republike u Aleksandriji, nalažu mu, da nabavi kuto i pô balsama najfinijega od Meke. Pod datom 3. Junija 1783. čini se ista naručba Vlahu Pasquali u Aleksandriji, i tako naprijed.

182. *Roma. — A Monsignor Stay. — Addì 20. Febb. 1779.*

Non possono soddisfare un credito dello Staij sopra l'onorario di Vincenzo Volanti (impiegato della repubblica) „*attesocchè il denaro de'salarii, ed altro di simili conti gode del privilegio.*" (T.)

183. *Venezia. — Al Sr. Conte Pier Franc. Lallich. — Addì 18. Aprile 1779.*

Rimetta alla ditta Bartenstein e compagni gli zecchini veneti 800 *speditigli dal Consolo Bagnasco di Genova.* (T.)

184. *Tunisi. — Al Sr. Saverio Carlier, amministratore del Consolato di Ragusa. — 23. Aprile 1780.*

Lo pregano di procurare la liberaziene del nazionale *Francesco Marcovich*, comprato dal bey di Tripoli, che trovavasi come passeggiere sopra un bastimento maltese, il cui capitano l'aveva acquistato da un corsaro tunesino. (T.)

185. *Venezia. — Al Sr. Pier Franc. Lallich. — 8. Nov. 1780.*

Da questa lettera si scorge, che i Tesorieri s'incaricavano di commissioni per singole private persone. Qui pregano il Lalić d'acquistare per una dama *una mezza scuffia di buon pezziglio (picclj =* merlo), o d'altra roba, una *veletta di moda, e quattro para guanti.*

186. *Napoli. — Al Sr. Dn. Savino di Zamagna. — Addì 13. Maggio 1781.*

Partecipano aver ricevuto notizia dal loro agente diplomatico „qualmente cotesta Regia Corte ha intimato l'affrancazione di varii capitali dello stato nostro esistenti sopra l'arendamento della Dogana di Puglia". Si adoperi per ottenere la grazia che non sieno restituiti li capitali affrancati, o nella peggior ipotesi che se li possa estradare dal Regno. (T.)

187. *Napoli. — Al medesimo. — Addì 16. Luglio 1781.*

Gli mandano una supplica del Senato per S. M. il Re perchè conceda l'estradazione dei capitali. (T.)

188. *Vienna. — Al Sr. Giovanni Giorgio Schuller e Compagni. — Addì 12. Aprile 1782.*

Gli affidano le procure per riscuotere i frutti dei capitali ivi collocati in luogo di Bartenstein („*essendo mancata la ragione dei Sri. Chinner e compagni*" come da lettera dei 27 Aprile 1782)

189. *Vienna. — Al medesimo. — Addì* 6. *Maggio. 1782.*

Dalle istruzioni date in questa lettera al nuovo procuratore si rileva, che i tesorieri tenevano collocati al Banco di Vienna: *1. a nome dei Tesorieri di S. M. M. fiorini 85.300; 2. a nome dei Tesorieri e Procuratori di S. M. M. fiorini 127.600 (conto vecchio).* Di questo capitale il frutto si deve sempre collocare sul Banco in aumento del capitale; 3. f. 114.850 *a nome dei Tesorieri e Procuratori di S. M. M. (conto nuovo);* 4. a nome dei soli *Procuratori di S. M. M. f. 32.800. (In tutto f. 360.550.)* Si paga al Procuratore $1^1/_2\%$ per la riscossione dei frutti, e $^1/_2\%$ per la collocazione del capitale. (T.)

190. *Roma.* — *A Monsignor Benedetto Stay.*

Lo incaricano di rimettere al conte Pier Francesco Lallich di Venezia „tutto il nostro avvanzo maturo in sue mani tanto quello a nome nostro solo di Tesorieri. *quanto quello dell'azienda Gesuvitica.*[1]

191. *Napoli.* — *Al Sr. Savino Maria Serafino de Zamagno.* — *Addì 20. Nov. 1782.*

Si adoperi per la estradazione dei capitali investiti sull'Arrendamento della Dogana di Puglia, perchè non restino infruttiferi. Sarà più facile l'ottenerla per Vienna, dove si recapiteranno alla ditta Schuller. Altrimenti si cerchi di collocarli sopr'altri Arrendamenti *ben visti.*[2]

192. *Napoli* — *Roma* — *Venezia.* — *Ai rispettivi Agenti.* — *Addì 30. Decembre 1782.*

Domandano una nota esatta di tutti i capitali che si trovano collocati nei predetti luoghi e dei frutti, sia concernenti „questi nostri nobili, quanto a qualunque altro nostro suddito“ o confraternite, monasteri ecc (T.)

193. *Firenze.* — *Alli Sri. Giuseppe Bergilli e Comp.* — *Addì 9. Febbrajo 1784.*

„Trovandosi costà conforme le notizie che s'hanno in queste parti *il pretendente d'Inghilterra, figlio del Re Giacomo sotto nome di Odoardo Conte d'Albani*, e desiderando alcune persone di qui, che patiscono di tumori scrofolosi provvedersi delle medagliette, che il detto Principe suole dispensare a quelli che sono attacati dal detto male, e però non possiamo a meno che ricorrere alle grazie loro per tal effeto. Si compiaceranno dunque di ricevere qui ingionti tre attestati giurati in forma autentica in cui vengono specificate le quattro persone pazienti, onde sono pregati di portarli ove conviene ed ottenerne una medaglietta per ciascheduno, indi spedircele qui a mezzo del Sr. Felice d'Abram Coen d'Ancona con cui restiamo intesi. Per la spesa che occorerà basta che diano un cenno al nostro Sr. Lallich di Venezia, e tosto veniranno rimborsati dal medesimo . . .“ (T.)

194. *Napoli.* — *Al Signor Savino Maria Zamagno.* — *Addì 8. Febb. 1787.*

„In risposta della favoritissima vostra segnata 3 corrente siamo a dirvi, che colla prossima occasione per Barletta vi saranno spedite le ricercate procure per la collocazione dei nostri capitali . . .“

---

[1] Iz kasnijeg lista na Benedikta Stajića od 15. Aprila 1783. izlazi, da je postojao račun, tičući se isusovačkoga kolegija u Dubrovniku, koji se odnosio na ukinute Isusovačke družbe, kako se razabire iz drugog lista, upravljena na Stajića 29. Aprila 1787.

[2] Iz pisma od 30. Novembra 1782. na tvrdku Schuller izlazi, da bi zbilja na ovu odaslana iz Napulja svota poznije uložena u Beču u iznosu od fior. 13.500.

195. *Algeri.* — *Al Sr. Simone Ris, Console Olandese.* — *20. Feb. 1787.*

Lo pregano di prestarsi per la liberazione di *Luca Lucich*, schiavo in Algeri, preso in Aprile del 1786. da pirati algerini sopra un *bastimento di bandiera di Gerusalemme. Informi se la corte di Spagna che protegge efficacemente la bandiera suddetta* si adopera per la liberazione del bastimento e degli schiavi, essendovi *una cassa forte* per tale scopo. Se la liberazione non potesse per questa via effetuarsi, veda per qual somma potrebbe riscattarsi e avvisi. (T.)

196. *Genova.* — *Al Sr. Antonio Casilari.* — *Console per la Repubblica di Ragusa.* — *Li 17. Luglio 1787.*

Giacchè hanno veduto che il console Olandise Ris non è la via per la quale si possa ottenere la liberazione di Luca Lucich, danno al Casilari le stesse istruzioni che al Ris nella lettera precedente. Avendo rilevato che si chiedono 600 zecchini per la liberazione del Lucich, osservano „che mai prima in questi incontri si sono spesi dal nostro offizio più di zecchini 200. Con tutto ciò a voi non si prefigge la spesa, essendoci ben nota la vostra onestà ed il vostro zelo con cui siete sempre solito d'agire in ogni interesse della nostra repubblica.“ (T.)

197. *Napoli.* — *Al Sr. Savino M. Zamagna.* — *Li 17. Decembre 1787.*

„In virtù di questo nostro ordine aperto vi piaccia di tenere a disposizione di codesto Sr. Dn. Michele Angelo Bozzo, ufficiale della R. Tesoreria di Casa Reale di Sua Maestà Reale ducati 300 = di Carlini X Mra. per valuta avuta *da questo Illmo. Tenente Colonello di S. M. Re delle Due Sicilie e Governatore dell'armi di Ragusa D. Pascale Boragine* con ponerli a debito nostro. E Nostro Signore vi feliciti“.[1] (T.)

198. *Venezia.* — *Al Sr. Rocco Bonfiol.* — *27. Giugno 1788.*

Essendo morto nei primi mesi del 1788. il Co. Cristoforo Lallich, fratello del defunto Trojano e zio di Pier Franc. Lallich, Francesco Ignazio ed Anna quondam Trojano Lallich, e disposto col suo testamento del 1787. $^1/_4$ de' suoi capitali investiti nei depositi di Venezia a favore delle opere pie di Ragusa, e $^3/_4$ a' suoi nipoti e discendenti con ordine che qualora si estinguesse la loro discendenza debbano quei $^3/_4$ passare ai Tesorieri (lettere a Rocco Bonfiol ed a Pier

[1] Pri koncu XII. vijeka na obranu proti Mlečićima, koji su prijetili republici, ova sklopi g. 1173. ugovor s kraljem Vilimom Sicilijanskijem, po kojemu ovi se obveza držati u Dubrovniku posadu pod zapovjednikom, nazvanijem „*governatore delle armi*“. Ova vrst vojničke zaštite prestade, kad se Mleci počeše uplićati u vladanje Dubrovnika, a kasnije pod zaštitom turskom i ugarskom. Godine 1782. Napuljski dvor zahtijeva staru zaštitu i posla u Dubrovnik „*governatore delle armi*“, koji se nije pačao u posle republike i ostade do njezina pada. (Engel, Geschichte von Ragusa, 269—273.)

Franc. Lallich dei 6. Maggio 1788) — i tesorieri partecipano al Bonfiol „di aver ricevuto due copie autentiche del trasporto di Ducati Ragusei 12.028.21 di capitale girato sotto li 6 detto Giugno a nostro ordine in esecuzione del testamento di detto Sr. Cristoforo, ciò e di D. 9000 capitale esistente in zecca alli 3%, e di ducati 3028.21 nei depositi fuori zecca oglio, uscida, beccaria, sal . . . che sono la quarta parte di D. 48.115.12 che si trovano collocati a nome di detto quondam Sr. Cristoforo cioè D. 36.000 sulla detta zecca, e D. 12.115.12 sui detti depositi fuori zecca". I documenti relativi al giro del quarto di detti capitali a favore de' tesorieri furono puntualmente spediti dal Sr. Pier Franc. Lallich in esecuzione della volontà del defunto. Essi tesorieri raccomandano al Bonfiol di esaminare „se sia stato espresso, che il capitale colli prò (censi) corsi, e che correranno debba restare condizionato al testamento di Cristoforo Lallich."[1] (T.)

199. *Venezia. — Al Sr. Co. Pier Franc. Lallich. — Li 27. Giugno 1788.*

I tesorieri gli accusano il ricevimento dei documenti di giro del predetto quarto di capitale, e la copia autentica *del testamento* e due codicilli del conte Cristoforo. „Dal qual testamento avendo rilevato la sua disposizione di vivo cuore desideriamo, che per sempre venghi da questo nostro magistrato corrisposto il residuo dell' annuo frutto di detto capitale alla Casa Lallich, ch'è stata in ogni tempo, ed in ogni occasione e più di qualunque altra affetta alla patria". (T.)

200. *Napoli. — Al Sr. Savino Maria Zamagna. — 24. Sett. 1788.*

„In risposta della nostra segnata 13. Sett., siamo a dirvi che ci riesce di gran piacere, che siasi trovata l'occasione di fare la col-

[1] Sadržaj ove primjetbe hrvatski je u jezgri nacrtan u uvodu ovoga razdobja. *Il Registro Generale dell' Opera Pia* porta a pag. 210 il nome *di Lallich Conte Cristoforo* e si rifferisce al testamento di Notaria del 1787, che suonerebbe diverso da quanto è sopra detto, giusta il quale col quarto lasciato in amministrazione ai tesorieri si sarebbero dovute pagare le imposte, e il resto distribuire fra i nominati nipoti, e solo per il caso di estinzione di loro discendenza, la sostanza tutta avrebbe dovuto passare ai Tesorieri, perchè l' annuo frutto venisse distribuito fra le povere donzelle di Ragusa per mantenimento, vestiario e collocamento. Dallo stesso Registro poi risulta che il quarto venne girato nel 1791. ai tesorieri, e si componeva di Ducati Veneti 6856 : 11 effetivi da L. 8 i quali valutati a grossetti 66 furono recati sui registri in ducati ragusei 11.313 : 6, collocati com'è detto sopra, e nel 1791. consolidati nell'offizio conservator del deposito. Si aggiunge, che non apparisce dal conto corrente, che si sia in alcun tempo riscosso alcun frutto. „E qualora esistesse (questo capitale) avrebbe per avventura ora luogo la seconda disposizione del testatore non vi essendo, per quanto pare, presentemente persona che sia della sua famiglia". (La famiglia tuttora esiste.)

locazione del connotatoci capitale, perchè comincino oramai percepire qualche frutto queste opere pie dai loro capitali *che costì stanno oziosi*". (T.)

201. *Commissione che danno i tesorieri di S. M. M. al capitano Giorgio Bagovich. — 10. Maggio 1789.*

Dovendo questi andare a Tunisi, lo si prevviene trovarsi colà „uno schiavo *nostro nazionale* per nome *Antonio Dobudovich* predato dai corsari tunisini sopra una *polacca veneta* in cui si era imbarcatto come passagiere per passare da Genova in Gibilterra" come fu scrito al Governo dal console olandese Nijssen. Procuri di ottenerne gratuitamente la liborazione, il che gli riuscirà facilmente perchè Dobudovich non era al servizio della veneta polacca, ma semplice passeggere. Altrimenti lo riscatti verso la somma di tutto al più piastre 750 (150 zecchini), che il suddetto console ritiene saranno sufficienti. (T.)

202. *Genova. — Al Sr. Niccolò Cossovaz.*[1] *— 26. Ottobre 1789.*

Spedisca, convertendole prima in talleri imperiali della Regina, le 750 piastre consegnategli dal cap. Giorgio Bagovich, attesocchè fu fatta pace fra la repubblica veneta e la reggenza di Tunisi, e stabilita la liberazione di tutti quelli che furono predati sui bastimenti veneti, e quindi anche di Ant. Dobudovich. (T.)

203. *Vienna. — Alli Sri. Gio. Giorgio Schuller e Comp. — Li 28. Ottobre 1789.*

„... Di molto li restiamo obbligati allo consolanti notizie partecipateci delle vittorie riportate dalle loro armate, mentre ogni fortunato e prospero evento riguardante la gloria di S. M. C. (Sua Maestà Cesarea) ci ricolma di somma consolazione ..." (T.)

204. *Genova. — Al Sr. Niccolò Cossovaz. — Li 4. Marzo 1790.*

Poichè Ant. Dobudovich non venne liberato, ma si trova al servizio di Hagj Allj Rais algerino corsale in Tunisi procuri la sua liberazione.[2] (T.)

205. *Napoli. — All'Illmo. Sre. Serafino Savino di Zamagna, Senatore della Repubblica di Ragusa e Barone di Prato. — Li 11 Luglio 1790.*

„... Questo eccelso Senato non ha potuto risarcire meglio l' importante perdita che si è fatta nella perdita del Suo Sr. Zio, che con appoggiare sopra di lei gl'interessi di tutte queste opere..." (T.)

206. *Tunisi. — Al Revmo. Padre Fra Clemente di Monte Aboldo, Prefetto e provvisorio Vicario Apostolico Generale Cappucino. — Li 30. Gennajo 1891.*

Baldassare Bogoev si reca costà per riscattare nipote e cugino a bandiera veneta predati dal corsaro Rajs Sidi Ghaggi Alij al-

[1] Konsuo u Gjenovi, kako iz lista od 4. Marta 1790. upravljena na usula Livurna.

[2] Iz lista od 9. Novembra 1790. na istoga izlazi, da rečeni rob bi ilja oslobogjen.

gerino, mentre uno di essi si trova schiavo presso *Sidiregeb Benaet armatore*, e l'altro *appresso il detto Rais*. Vendette tutti i beni suoi e quelli dei detti schiavi, raccolse elemosine da diversi benefattori, ed ora si porta a Tunisi. Viene raccomandato al Prefetto Apostolico per poter col possibile risparmio ottenere la liberazione dei due schiavi. (T.)

207. *Tunisi.* — *Al console Enrico Nijssen.* — *Li 30. Genn. 1791.*

Raccomandano al console l' incaricato Bogoev che porta seco zecchini veneti 300. Se non bastassero, gli somministri quanto manca. (T.)

208. *Commissione dei Tesorieri a Baldassare Bogoev.* — *Li 30. Genn. 1791.*

Da questa lettera si rileva che uno degli schiavi era un Brenese di nome ignoto, l'altro Antonio Puhalović di Sabioncello, il primo cugino, il secondo nipote del Bogoev. Si presenti prima dal Capuccino fra Clemente poi dall' ormai Console raguseo Nijssen[1] colle lettere che porta per le istruzioni da ricevere. (T.)

209. *Napoli.* — *Al Sr. Serafino Barone di Zamagna.* — *Li 13. Agosto 1791.*

„... Riguardo a quanto ci scrive sulla sua provizione del riscosso le serva, che noi non siamo per niente in istato di alterare li 4% stati da noi senza esempio solamente assegnati alla casa sua in tempo quando e da noi e da altri si paga all'esattore di Vienna solamente 1½%, ed agli altri esattori di Roma, Venezia e Firenze soli 2% ...“[2] (T.)

210. *Roma.* — *A Mgr. Benedetto Staij.* — *19. Febbr. 1792.*

Tenga a disposizione „di Monsignor *Fra Luigi Spagnoletto* eletto nostro arcivescovo D. 1600 per altrettanta somma intesici qui al medesimo“. (T.)

211. *Algeri.* — *Al Sr. Abram Bussarà, Amministratore del nostro Consolato.* — *Li 9. Luglio 1792.*

Si trova in Algeri uno schiavo nostro nazionale per nome *Giovanni Miocich* predato 4 anni fa dai corsari sotto bandiera francese, condannato al bagno, poi per grazia del bey, dietro mediazione del Capitano Francesco Covacevich, messo in casa di un tal *Mon. Tott.* Il console francese esibiva 350 *zermabù* per il riscatto di ogni schiavo predato sotto bandiera francese. Se non riuscisse, s'informi sullo stato in cui si trova lo schiavo, e a qual prezzo si potrebbe riscattare. (T.)

[1] Vidi se iz ovoga pisma, da je Karlo Nijssen bio prestao biti holandeškim konsulom, te bijaše postanuo konsulom republike. Razabire se iz lista od 13. Februara 1792. na Nijssena, da mu je bilo pošlo za rukom osloboditi jednoga od onijeh dvaju robova uz jaku svotu.

[2] *Barun Zamanja* bi kasnije odaslan poslanikom na Bečki Dvor, kako se vidi iz lista od 9. Maja 1793. na kneza P. F. Lalića.

212. *Fiume.* — *Al Sr. Simone Adamovich.*[1] — *Li 20. Dec. 1792.*

„Facendoci di bisogno nove telari da distribuirsi dal nostro offizio a diverse povere famiglie per elemosina da servire per la tessitura delle *rascie*, siamo a pregarvi che ci facciate la provvista e che ce li spediate con primo incontro . . . Vi serva che per telaro intendiamo il solo legname ossia l'ossatura senza gli altri attrezzi . . ." (T.)

213. *Venezia.* — *Al conte Pier Franc. Lallich.* — *Li 13. Feb. 1794.*

„Con molta soddisfazione vi dobbiamo dire che ultimamente è stato decretato da questo Ecc. Cons. di Pregati di non dover soggiacere al pubblico dazio dei 20% li frutti di cotesti capitali lasciati dal qm. Co. Cristoforo Lallich a loro tre di lui nipoti. Il dispensare la casa loro da questo pagamento è stato un effetto di pubblica beneficenza in considerazione di molti servizii prestati dalla vostra famiglia a questo repubblica con vero patriotico (zelo), come anche per la memoria che si conserva del Conte Cristoforo, il quale perfine nella sua ultima disposizione ha voluto mostrare il suo animo benevolo, ed il sincero attaco verso la patria . . ." (T.)

B.

Bibliografičke bilješke

iz staroga arkiva Opere Pije, negda Rizničarâ Republike Dubrovačke.

Od XIV.—XVIII. vijeka.

Neke knjige i listine arkiva Rizničarâ Republike Dubrovačke opisao sam u gore tiskanoj radnji već kako sam se dotičnijem izvorima služio, kako „*Libro Fondazione*", *Pàrti del Senato*", „*Bilješničke Quaterne*". „*Libro delle Antiche Memorie 1781. i 1782.*" Marka Mili Boškovića, a knjige dopisivanja Rizničarâ i Punomoćnikâ G. V. od g. 1655. do g. 1794. opisao sam u *Dodatku A.* Ne bi bila potpuna bibliografička strana ove radnje, kad se ne bi obilježile ostale knjige, na osnovi kojijeh se malo po malo podigla zgrada toliko zaklada, ravnanijeh po Rizničarima Republike, i koje nam predočuju od XV. do XVIII. vijeka početak i razvitak njihov, te potankosti upravljanja s historičkoga, pravničkoga i gospodarskoga pogleda jako zanimivijeh. *Codex* pod 1 ne spada u ovu kategoriju, niti se zna, kako je došao u rizničarski arkiv, dočim bi mu bilo mjesto u sudačkijem. Ali pošto sam se na nj namjerio, a ima svoju važnost za rela sudbene jurisprudencije Republike od XIV. do polovice XVI. vijeka, držao sam za shodno, obratiti i na nj pozornost čitaoca.

---

[1] U pismu od 7. Augusta 1793. nazvan je: „Simone Adamich e Komp."

Od XIV.—XVI. vijeka.

1. *Varj estratti tanto dalla Matiza quanto dalla Cancellaria.* (Br. 84 kataloga staroga arkiva O. P.)

Ovaj codex, vezan u koži, u malenom 4°, nosi u lijepome modernome pismu na pergameni od arka 1.—24. prepise *„Ex libro rubeo terrarum Punctae"* (neka vrst katastra nekretnina u Ratu, od izvanredne vrijednosti za poznavanje teritorija republike i zemljišta pojedinijeh obitelji) a c. 88 Tersteniza — VIII. quintino di Piero di Pozza (arak 1)

„Ex uno libro antiquo di parzogne (iz stare knjige diobe) *de Ponte* 1344. *Terstenisa"* (arak 2).

„Ex diversis notariae 1438 die 13. Novembris", što ovako počimlje: „Partison delli terreni in Ponta in Terstenizza in luogo chiamato *Pod Stupie na Secu*, li quali terreni sono del quale fu capo Ser Piero di Pozza et al presente sono li soprascritti participanti" (arak 3).

„*Ex libro reporti* facti super occupationibus terrarum comunis in Puncta de 1489 per *Marinum de Volzo* e cop. officiali in Loysta, quintino di Piero di Pozza" (ar. 4).

„Ex libro Sententiarum super dictis terris per officiales 1505 a carte 49".

„Ex eodem libro antiquo divisionum Stagni et Punctae ac Tarstenize in 1344" (ar. 5).

„Ex diversis Cancellariae 1442. sub die XVI. Maji a carte 104." Ovako počimlje: „Haec est quaedam *parzogna* sive *divisio* facta per infrascriptos Johannem Alexandri de Nicola de Gozze et Vitum Lampre de Sorgo de voluntate eorum ad quos dictae parzogne pertinent qui sunt infrascripti" (ar. 6, 7, 8).

„Ex margine pacti matrimonialis celebrati inter Ser Antonium Pauli de Pozza ex una, et Dominam Peram filiam quondam S. Marini Jacobi de Ragnina in pactis matrimonialibus notariae de 1540, die 25. Maji a carte 95" (ar. 8).

Slijede izvadci:

„Ex libris venditionum cancellariae de 1544. die 27. Martii a. c. 240" (a. 9).

„Ex libro diversorum Notariae publicae Racusinae anni 1545., indictione tertia, die 30. Martii fol. 146" (ar. 10).

„Ex libro venditionum Cancellariae de 1548. die 23. februarii a c. 174" (ar. 11).

„Ex libro venditionum Canc. de 1543. die 16. Maiji ad c. 137" (a. 11, 12).

„Ex venditionibus Cancellariae 1453. die 14. Novembris ad c. 172" (a. 13).

„Ex venditionibus Cancellariae 1469. die 10. Februarii ad c 28" (a. 13).

„Ex venditionibus Cancel. 1507. die 21. Jan. ad c. 102" (a. 14

„Ex venditionibus Cancel. 1507. die 20. Aprilis ad c. 163" (a. 14. 15

„Ex venditionibus Cancellariae 1517 die 2. Novembris ad c 129" (a. 16).

„*Ex venditionibus* ***Cancellariae*** 1520. die 1. Martii ad c. 196“ (a. 17).

„*Ex venditionibus* ***Cancellariae*** 1520. die 2. Maji ad c. 230“ (a. 17).

„*Ex venditionibus* ***Cancellariae*** 1521. die 27. Novembris ad c. 201“ (a. 18).

Ex libro ***Diversorum Notariae Ragusinae anni 1549.*** — Indictione septima die 25. mensis Junii, fol. 131.

Slijedi namira Priora Dominikanskog samostana za najamninu do konca septembra 1549. u ime pogodbe od iste godine (a. 19).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1551. die 7. Martii ad c. 288“ (a. 19).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1551. die 11. Martii ad c. 250“ (a. 19, 20).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1555. die 13. Martii ad c. 226“ (a. 21).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1555. die 18. Julii ad c. 10“ (a. 21, 22).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1555. die 21. Octobris fol. 46“ s namirom prodavaoca od 22. Decembra 1555. (a. 23).

„*Ex libro venditionum* ***Cancellariae*** de 1557. die 12. Aprilis ad c. 105“ (a. 23).

„*Ex libro rubeo* ***venditionum terrarum*** quae de jure Comunis occupatae fuerunt in Stagno et Puncta quae venditio facta fuit die 27. Aprilis de 1560. ad c. 98.

Ove prodaje dobara u Ratu i u Stonu ponajviše su sastavljene na korist *Antuna od* ***Pava Pozza***, te su prepisane po „***Evandro Leonino*** *Cancellario*“ ex aliis extractis in quodam parvo libro Martae pecudinae sumptis et scriptis manu propria diversorum cancellariorum et notariorum, publicarumque personarum Ragusii sub eis subscriptarum cum defunctorum, tum ad presens etiam viventium, facta mihi fide de manu et scriptura defunctorum per Ser Marinum de Sfondratis cancellararium collegam meum. Ac etiam habita fide per collationem litterarum per me factam cum caracteribus eorumdem defunctorum in libris publicis Cancellariae et Notariae Ragusii apparentibus, vivorum vero manu et scripturis ex me ipso recognitis mihique notis. Quae quidem instrumenta omnia et scripturas praedictas qui autentica et legalia, ac authenticas et legales, etiam per subscriptiones earundem publicarum personarum quae illis subscripserunt comperi et inveni, idcirco et ego iterum desumpsi ut supra, et in finem et testimonium ac earum authoritatem, legalitatem et robur sub eis et singulis earum et hic propria manu me subscripsi requisitus“ (a. 24). ***Ali nema notarova potpisa.***

Za tim slijedi drugijem raznovrsnijem pismenima takodjer modernijem:

„*Ex* ***venditione cancellariae publicae Ragusii*** 1539. ***in*** 1582. fol. 3, die 27. Januarii 1581, prodaja Máre Rousove kuće i poboljçâ (miglioramenti) **na Rijeci u Sustjepanu na korist** Petru Frana

de Gozze, Ser Andriji Antona de Pozza, i Šiška (Sigismundo) Frana de Tudisi, kao tutorima Nike i Marina de Pozza (a. 25). Oglašenje prodaje od 10. Februara 1521. potvrgjeno je vlastitom rukom notara. „† Ego Antonius Borissius Antibarensis publicus et juratus Cancellarius Ragusii fideliter transcripsi et subscripsi ac signavi". Dolazi pak namira jednog dijela cijene.

„Ex venditione Cancellariae Ragusii de 1539.—1582., folio 88, die 26. Jannuarii 1581." Prodaja Luce Maroeve kuće i poboljšica (melioramenta) na Rijeci u selu Sustjepanu *(in casali Sti. Stephani)* gore spomenutijem tutorima Nike i Marina Antuna de Pozza. Slijedi oglašenje prodaje od 10. Februara 1581., namira cijene i potvrda istoga notara Borisi-a (a. 26).

„Ex diversis Cancellariae Ragusii de 1553—1669., folio 133. Die 30. Aprilis 1568." Izvadak diobe imetka braće Pucića i opis dijela dosugjena *„D. Marino et D. Andrea Antonio de Pozza"*, potvrgjeno sve po istomu notaru (a. 27).

Za tijem slijede različite namire cijene, koja se tiče kupovne pogodbe od 23. Februara 1548. i od 1. Marta 1520.

Nakon toga čita se:

„Ex libro Aptai Cancellariae Ragusii de 1539., die 19. Junii, carte 46: „Antonius Pauli de Pozza dedit aptai de misa. (misericordia) supra Pavaum (sic!) Domincovich de Ponta de ipp. triginta septem advolans eredibus" (Antun Pavla de Pozza dade Pavlu Dominkoviću iz Rata zajam od 37 ipperpera, koji prelazi na nasljednike). Slijede namire, koje se tiču kupovnina od 2. Maja 1520., od 11. Marta 1521., od 18. Julija 1553., od 21. Okt. 1555., od 22. Januara 1581.

„Ex libro Diversorum Cancellariae Ragusii de 1565. die ejusdem mensis Januarii ch. 199." Nova dioba imetka izmegju Antuna Pavla de Pozza i njegove djece Marina i Andrije s jedne strane, te Jele, žene Nikole Vice pl. Pucića s druge. Istog dana ova izabra drugi dio. Sve je to potvrgjeno po javnome notaru *Luki Aprimis* (arak 29, 30).

Izvadak diobe (talijanski napisane) imetka izmegju Nikole i Jakoba, te djece Vida, trećega brata Luja Marina de Gozze „de qua constat in libro Diversorum Notariae 1438, die 28. Aprilis" (a. 31).

„Ex libro Diversorum Notariae 1442. die 13. Junii." Arbitramentalna osuda (talijanski napisana) izmegju Nikole Luja de Gozze i Jakoba njegova brata, te Nike udove Luja de Gozze (a. 31).

„Ex testamento quondam Niccolai Marini Raffaelis de Gozze de quo constat in libro testamentorum Notariae 1471.–1476. f. 121" [talijanski napisano] (a. 32).

Dioba nekretnina pokojnoga Nikola Rafa de Gozze izmedju njegove djece Rafa, Luke i Andrije (talijanski napisana) „de qua constat in libro Diversorum Notariae 1481. die 5. Novembris" „Ex testamento quondam Raffaelis Niccolai Marini de Gozze, de quo constat in libro testamentorum Notariae 1528.—1533. f. 134". — „Ex divisione facta inter D. Franciscum et Marinum filios quondam Raffaelis Niccolai de Gozze de qua constat in libro Diversorum Notariae 1534.—1536. die Octobris 1534. f. 28." — Ex testamento quondam Raffaelis Marini de Ragnina de quo constat in libro

testamentorum Notariae 1555. in 1563. f. 4". [Sve to počamši od diobe izmedju djece pok. Nikole Gozze g. 1481. talijanski napisano] (a. 32).

„*Ex testamento quondam Stefani Marini de Ragnina*, de quo constat in eodem libro 1555.—1563., f. 46". — „Ex divisione seu *porzogna* bonorum quondam Francisci et Marini Raffaelis de Gozze inter Antonium Pauli de Pozza et Nicolaum Vincentii de Pozza, ac eorum uxores cum D. Raffaello de Prodanello (Prodan), de qua apparet in libro Diversorum Notariae 1564, die 17. Maji, f. 50. [Jedno i drugo talijanski, a na diobi je potpisan *Mar. Coad.*] (a. 33).

„*Ex libro Venditionum publicae Cancellariae Rhacusinae* de 1510. in 1511., f. 136, die 13. Octobris 1511." Pogodba, kojom Andrija Gjura de Gozze prodava zemlju (possessionem) „Dol", doznačenu mu zajedno s bratom Perom usljed diobe od 8. februara 1503. u mjestu Vrbici, Ambroziju i Franu Marina de Gozze. Oglašena ja 16. Oktobra i namirena, latinski napisana (a. 33).

„*Ex libro Venditionum publicae Cancellariae Rhacusinae* de 1557.—1560., f. 229, die 18. Januarii 1560". Prodaja Toma Melka de Singuli organiste, zemlje u Lozici Marinu Frana Marina de Gozze. Oglašena i namirena 19. Januara 1560., te potvrgjena po „Aloysio Bicich Vicecancellario". Latinski je napisana (a. 35).

„*Ex libro venditionis Publicae Cancellariae Rhacusinae* de 1546. in 1549., f. 199, die 2. Maji 1548." Tutori „Ana Vecchia", udove Luja Nikole de Gozze, za udatbu Nike (valjda kćeri njezine) prodavaju Marinu Frana Marina de Gozze vas imetak pokojnoga Luja, što se nalazi u Šipanu, doznačen mu diobom od 2. Marta 1540. in Diversis Notariae, izuzamši „soldis septem in circa terrarum et vinearum positis Giuppanae in Luca prope Sm. Michaelem".

U isti dan Jero Bobalić, jedan od tutora, obeća otpremiti prodaju za vrijeme od šest mjeseca, drugačije ovlašten je sam kupac otpremit je na troškove Bobalića. [Latinski napisano] (a. 36—37).

Prazne su strane od 38.—49. Takogjer u pergameni. Pismena su moderna i od više ruka.

XV. i XVI. vijeka.

2. *Epitropia Volzo.* (Br. 4, 13, 70 S. A. O. P.)

Tri ogromne knjige spadaju u upravu velikoga imetka, ostavljena testamentom od 3. Maja 1470. po *Ivanu Andrije Martolici* (Martolo) *di Volzo o Volzio* (od starodavne vlasteoske obitelji) za najrazličnije pobožne i humanitarne svrhe.

a) Prva knjižurina, *in folio maximo* u debelom papiru, broji 280 napisanijeh araka, od kojijeh 34 sadržavaju samu Volčovu oporuku, napisanu u starijem pismenima, ne vazda čitljivijem, po prilici od XVI. vijeka, dočim svi ostali arci nose bilješke, kako su se dijelili prihodi ostavštine na korist namijenjenijeh svrha do polovice XVI. vijeka. (Br. 4. S. A. O. P.)

b) Druga knjižurira, *in folio maximo* od samo 85 araka u debeloj hartiji, sadržava takodjer Volčovu oporuku u jasnijem pismenima

XVII. vijeka, te diobu dohotka megju legatare do god. 1661., *šest godina prije velikoga potresa.* (Br. 13. S. A. O. P.)

c) Treća knjiga, vezana u pergameni *in folio magno*, ima samo 65 strana, sve talijanski napisanijeh (dočim su dvije prve i latinski) u debelu papiru, te sadržava dnevnik epitropije Volčeve od 13. Januara 1599. do 31. Decembra 1662.

Ob ovome znamenitome dobrotvoru gledaj primjetbu 69.

3. *Declarationes super locationibus factis cum Revmo. Domino Archiepiscopo et Canonicis ab anno 1496. usque ad 7. Maji 1561.* (Br. 154. S. A. O. P.) Na prvoj strani ove znamenite knjižice *in folio piccolo*, vezane u kartunu na običnom papiru, od 27 araka, čita se, da Veliko Vijeće bijaše naredilo zaključkom od 4. Marta 1561., da svak, koji je brez dozvole Senata, počamši od g. 1488. dne 29. Aprila (kad bi prihvaćena naredba, o kojoj Liber Croceus ch. 99), uzeo u zakup zemlje ili kuće arkibiskupa i kanonika, ima za dva mjeseca dati notarima bilješku dotičnijeh kuća i zemalja, te ispravâ, koje se njih tiču, drugačije *cadat a jure locationis.* Polag te naredbe, oglašene 8. Marta 1561., biše zabilježene od 12. Marta do 7. Maja 1561. sve zakupne i najamne pogodbe glede nekretnina bud pojedinijeh arkibiskupa, kako *Angjela de Medici*, *Ivana de Sacco, Ivana di Ancona*, *Rajnalda Cottignola*, *Lodovika Beccatelli*, *Rajnalda Grasiani*, *Pamfila Strassoldo*, budi arkibiskupske nadarbine, budi pojedinijeh kanonika, ili kaptola, koje su se sklopile od g. 1488. Gotovo sve te bilješke su latinski sastavljene, a samo na jednu talijansku se namjerismo. Ima ih, koje se tiču dobara te se nalaze u Gružu, a ponajviše na Lopudu, a dane su u zakup po samijem župnicima.

XVI. i XVII. vijeka.

4. *Testamenti libro che pare.* (Br. 130. S. A. O. P.) Pod ovijem nezgrapnijem naslovom ima dugačka knjiga, vezana u pergameni, koja počimlje s kazalom trideset oporučitelja, za kojijem slijedi naznačivanje dugova, što opterećuju nekretnine oporučitelja, te se isplaćivaju u ruke bratovštine Sv. Roka sa *dare* i *avere* (prihod i rashod). Nakon toga zabilježeni su odlomci testamenata od XVI. i XVII. vijeka do prije velike trešnje, kojijem se ostavljaju zapisi istoj bratovštini za razna blaga djela, kako za udatbu siromašnijeh djevojaka, za redjenje dumana, za otkup robova, za uboge itd. Zadnja je oporuka od *Miha Pracata* (testamento di notaria del 1603.—1608., f. 96), kojijem ovi glasoviti Dubrovčanin ostavlja istoj bratovštini bašću i kuću na Tri Crkve u Dubrovniku, da ih ona iznajmi, a dohotke upotrijebi u blaga djela. Godine 1761. bratovština je ova dobra prodala usljed Papina dopusta na javnoj dražbi za DD. 1010 (str. 7—30).

Na obratnoj strani knjige usporegjene su glavnice, što je posjedovala bratovština u Napulju g. 1652., a u Rimu g. 1679., odnosom na ostavljene zapise.

Pismena su moderna, jezik talijanski.

5. *Presentazioni e dichiarazioni*. (Br. 5. S. A. O. P.)

Ova knjiga talijanski napisana *in folio grande*, vezana u koži, u debeloj hartiji, ima 41 arak, te ide od g. 1620.—1660., a sadržava uredovne izjave Rizničara G. V., koje su ovi imali učiniti, kad bi pobožni zapisi opterećivali nekretnine stavljene na dražbu, u svrhu, da ih dostalac plati, pod prijetnjom ništetnosti dražbene prodaje. Evo primjera: „1620. Presentazione e dichiarazione fatta dalli Sri. Tesorieri di S. Maria questo dì 3. Giugno 1620. sotto la vendita di .... in vendita di cancellaria del libro 1460.—1461. ch. (carte) 191, ha d'avere ducati 92 per tanti dichiaratisi sotto essa vendita per il testamento di quondam Lorenzo Martolo di Gozze in testamento Notaria del 1450. ch. 31 per l'infrascritti legati". Slijedi potanko naznačivanje zapisa, koji su opterećivali dotičnu nekretninu. Na okrajku zabilježeno je, da su zapisi bili plaćeni ovom bilješkom: „*pagati li 13. Aprile 1620*".

6. *Sorgo Francesco Luca — Epitropia*. (Br. 17. S. A. O. P. — 2 knjige.)

Prva od ovijeh dviju knjiga ostavštine znamenitog ovoga dobrotvorca, *in folio grande* vezana u koži, sadržava oporuku Frana Lukova Sorgočevića, kojim ostavlja svoje biće na jednake dijelove siromašnijem robovima na otkup, siromašnijem djevojčicama za udatbene potpore, i ubogijem zanatlijskijem familijama. Slijedi odlomak oporuke Marina Lučina Sorgočevića sa zaključkom senata od 6. Marta 1511. „*forma providimenti super pecuniis quondam Marini Lucae de Sorgo*" u 15 članaka. Za tijem dolaze dvije namire legatâ. Slijedi paka opis ostavštine gore spomenutoga Frana Sorgočevića, a nakon toga blagajnički dnevnik — *dare e avere* — od g. 1606.—1611. (a. 1—128).

Opaziti je, da je u ovoj knjizi pomiješano više ostavština Sorgočevićeve obitelji, koje stoje u savezu.

Druga knjiga, u istome formatu, debela 13 centimetara, vezana dvostruko, prvo u koži, pak u pergameni, sadržava blagajnički dnevnik ostavštine Frana Lučina Sorgočevića od g. 1611.—1639. [Gledaj ob ovome dobrotvoru primjetbu 67. i RG. 2.] (a. 1—386).

7. *Benefiziati e Capellani di Tesoreria* (Br. 68, 69. S. A. O. P.)

Ove dvije knjige, vezane u pergameni *in folio*, ne odgovaraju naslovu, koji se čita na vezu pod br. 68 „*Libri delli Capellani et Benefizii di Tesoreria*", a na onoj pod br. 69 „*Libro delli Capellani e Benefizii della Tesoreria 1624 in...*", nego sadržavaju bilješke raznovrsnijeh pobožnijeh zapisa, i isplate dotične, a to u knjizi pod br. 68. od g. 1609.—1624., a u knjizi pod br. 69 od g. 1624.—1656. Krivi naslov od toga potječe, što u te zapise spadaju mnogi za mise i za druge pobožnosti, koje su imali obaviti u raznijem dubrovačkijem crkvama, počamši od stolne crkve, *kapelani imenovani na predlog Rizničarâ*.

Osim toga knjiga pod br. 68 sadržava pod konac imenike siromaka, koji primaju od Rizničara mjesečne potpore, naime: *a)* 45 ubogijeh zanatlija u razlogu od 30 grošeta (blizu 40 n. a. v.) na mjesec svakomu; *b)* 69 ubogijeh zanatlija u razlogu od 15 mjesečnijeh

grošeta (blizu 20 n. a. vr.); *c)* 7 siromaka u razlogu od mjes. groš. 20 (blizu 27 n. a. v.); *d)* 143 uboga u razlogu od 6 groš. mjes. (8 n. a. v.).

Dolazi zatijem kazalo vlasteoskijeh ubogijeh familija *(nota delle famiglie povere de nobili)*, koje primaju od 1—4 mjesečnijeh dubr. dukata. Amo spadaju različite familije Tudisi-â, Gjorgjićâ, Bunićâ, Kabogâ i Sorgočevićâ, a triju obitelji nije navlaš naznačeno ime, nego se kaže: „Famiglia di † . . . DD. 2, — D. O. di G. T. B. DD. 3, — D. Piero . . . DD. 1".

Slijedi dne 2. Decembra 1614. kazalo milostinja, koje se dijele megju sramežljive familije bratovštinâ S. Antuna (Antoninâ), S. Lazara (Lazarinâ), i drugijeh. Ima ih 56, ponajviše knjiga pod br. 68 ima napisanijeh araka 161, ne računavši imenika i indeksa, a ona pod br. 69 napisanijeh 151 ar., ne računavši indeksa.

Knjige su talijanski napisane.

XVII. i XVIII. vijeka.

8. *Vacchetta di Case e Possessioni* (Br. 98. S. A. O. P.) ili kako se čita na omotku u pergameni: *„Libro d'affitti di case e possessioni dei Signori Tesorieri"*, in 4°, na debeloj hartiji, od g. 1652. do 1732., sadržava u talijanskom jeziku imena *konduktorâ* kućâ i zemalja u upravi Rizničara G. V., iznos i uplatu najamnina i zakupnina (od str. 1—154).

Vrijedno je opaziti, da je na str. 69. zabilježeno, kako je neki Dm. Stella platio *na sam dan trešnje* najamninu za kuću u *Poljani ulici* (sada trg *Poljana*, gdje se diže Gundulićev spomenik), za četiri mjeseca u iznosu od 6 DD. i 12 grošeta (blizu 5 for. a. v.), što nam dokazuje, da su uredi rano uredovali, jer se potres dogodio odmah poslije 8 sati u jutro, i da su najamnine u sredini grada bile polovicom XVII. vijeka jako nizoke.

9. *Libro della fabbrica di SS. Petri, Laurentii etc.* (Br. 152. S. A. O. P.)

Ova knjižica in 4°, vezana u kartunu, brez paginacije, sadržava s jedne strane dnevnik trošaka za uspostavljenje crkve SS. Petra, Lovrijenca i Andrije na *placi* ili *stradonu*, porušenijeh usljed velike trešnje od g. 1667., kako se vidi n p. odmah na prvoj strani, gdje je naznačeno dne 10. Maja 1677. pod stavkom 9: „Mitar Murlacco e compagni, manuali per giornate 15 a grossetti 7 la giornata *(blizu 10 n. a. v. vrijedila je dnevnica kamenara g 1677.) per scavar le rovine dalli fondamenti* . . . ipp 8:9" — pod stavkom 10: „a Gjuro per manuali a gross. 4 *(blizu 6 nč. a. v. bila je dnevnica za niže rabotnike, koji su prenašali kamenje)* per portare le rovine ex il terreno fuori . . . ipp. 3:4". Ovaj dnevnik se proteže do 13. Augusta 1702., gdje se kaže na koncu zadnje napisane strane: „Per portatura di diversi scarpelli dalla Ponta alla fabbrica ducati diecisette così d'accordo . . . . 17". — „Per nettar alla Ponta li scarpelli grosetti venti." Zgrada bijaše dakle g. 1702. dovršena.

Ovom pregradnjom crkve upravljala su tri vlastelina, čija imena su zabilježena odmah na prvoj strani knjige, naime: „Sr. Stefano Sorgo Bobali, Sr. Paolo Niccolino di Gondola, Sr. Vladislavo Secondo di Bucchia. In loco di Sr. Bucchia, *Sr. Giovanni Modich* (sic!) *di Bosdari*".[1]

Na obratnoj strani knjige ima obračun prihoda i trošaka iste crkve od g. 1687.—1705., kojijem su ravnala gore spomenuta tri skrbnika crkvena.

Povraćena bogoštovju ova crkva, slabo zgragjena i valjda na nečvrstom temelju, bi opet uz dozvolu S. Stolice god. 1801. porušena, te prodano tlo i materijali za 12.000 DD. Matu Nikolinu Sorgočeviću, koji na tom mjestu sagradi veliku trokatnu kuću, još opstojeću, a onom svotom bi zgragjen u stolnoj crkvi oltar SS. Petra, Lovrijenca i Andrije, ispod kojega leže u arki tjelesa njihova.

10. *Procura SS. Petri et Laurentii.* Ovako stoji napisano na pergamenskom vezu knjige pod *br. 82 S. A. O. P.* in 4°.

Na prvoj stranici knjige čita se:

„Nicca relicta qm. Biagio Martolossi lassò alla Chiesa di SS. Pietro, Lorenzo et Andrea ducati mille, per li quali constituì l' annuo pagamento ossia censo di Ducati cinquanta da pagarsi dall' erede suo come nel suo testamento de 1666 . . . et obbligo di tutti li suoi beni."

„La convenzione fatta da detti SS. Procuratori con Biagio di Franc. Bosdari e l'obbligo fatto di esso per pagamento di detti ducati 50 con la cassatione della Sentenza in Sentenze di Cancelleria de 1682 f. . . . appare in Diversi di Cancelleria de 1683 in f. 27 dotto li 11. Agosto 1685. alla quale ecc. ecc."

Oporuka Nikina sastavljena je u Dubrovačkome narječju, gdje zove ovu crkvu *„od Petijeh Lovrijenaca"*, kako se i sada zove ulica pokraj Sorgočevićeve kuće, gdje je negda bila rečena crkva.

Slijede bilješke, gdje su skrbnici rečene crkve predlagali župnika *(plebano)* arkibiskupu za potvrdu. Uzmimo onu od 16. Januara 1755. „Nota che oggi Sr. Matteo Francesco di Gradi, Procuratore della Chiesa di SS. Pietro, Lorenzo et Andrea, Sr. Michele Luca di Bona, e Sr. Niccolò di Niccolò di Saraca consiglieri dell'Ecc. Minor Consiglio estratti in supplimento di due procuratori di detta Chiesa non creati secondo gli ordini, hanno creato per *plebano* di detta Chiesa di SS. Pietro, Lorenzo ed Andrea — il Dn. Michele *Sorghievich* (*dakle obitelj Sorgo zvala se u uredovnijem spisima svojijem slavenskijem prezimenom)* con soliti onori e peso (cum honore et onere) in luogo del R. D. Michele Manzola morto".

Istog dana podnesen je predlog tadanjemu arkibiskupu, koji ga rihvati, kako se vidi iz slijedeće bilješke: *„Presentato oggi da me Paolo Bosdari a Mr. Arcivescovo Milković et da lui accettato."*

[1] Dakle Bosdarieva familija nije drugo nego čisto slavenska obitelj *Modić.*

11. *Giorgi Arcidiacono — giornale dell' Opera Pia.* (Br. 33. S. A. O. P.)

Ova debela knjiga *in folio grande*, vezana u pergameni, od 283 arka u debeloj hartiji, ima s početka izvadak oporuke „D. Bernardi Orsati Giorgi Arcidiaconi et canonici hujus Metropolitanae Ecclesiae de quo constat in libro testamentorum hujus publicae notariae Ragusinae de 1686 in f. 30", kojom imenuje na $^2/_3$ svoga velikoga imetka nasljednicom kapelu S. Bernarda, koja se ima graditi na njegove troškove, i ostavlja zakladu za uzgoj deset klerika na službu prvostolnoj crkvi, i za drugoga učitelja slovnice i moralke. „Alla detta capella, *che intendo dover esser perpetua officina e madre di carità*, impongo e con assistenza degli altri benefiziati debba essere nominati fino a dieci figlioli da clericarsi, li quali debbano promettere d'andar a scuola, et haver in tanto per mercede a ipp. (?) uno il giorno, che di festa dovranno intervenire al choro, altrimenti mancando, restituir a favor dell' heredità, volendo che sia proposto un altro maestro con salario di Ducati 30 annui e con obbligo di legger grammatica e casi di coscienza . . ." Treća je tretina ostavljena Orsatu, Ivanu Karlu i Nikoli Giorgi.

Slijedi „ex libro Diversorum de pergamena· hujus publicae Cancellariae Ragusinae de 1683 in f. 65 die XII. mensis Junii", gdje su dosugjene po većini skrbnika, odregjenijeh od Senata, naime po Nikoli Saraki i Vlagju Bucchia, one $^2/_3$ ostavštine, zapisane u gore spomenute svrhe, sastojeće iz nekretnina i glavnica.

Za tijem počimlje blagajnički dnevnik — *dare e avere* — za gradnju kapele od g. 1689.—1788.

12. „*Giornale dell' administrazione dell' eredità lassata da quondam Arcidiacono Bernardo Orsato di Giorgi, alla capella da erigersi nel duomo di Ragusa in conformità del suo testamento registrato in testamenti di Notaria del 1683 in f. 65*". (Br. 31. S. A. O. P.)

I ova knjiga sadržava takogjer dnevnik rečene ostavštine od god. 1689.—1788., te na kraju se nahodi zadnja stavka od 31. Decembra 1788. za DD. 3868.25 „*per la fabbrica altare di S. Bernardo*", kako u knjizi pod br. 33 gore opisanoj, gdje nalazimo još tri stavke poslje gore spomenute, dvije po DD. 3 svaka, a treća od Dubr. Duk. 7753.13$^1/_2$, koje tri stavke ne dolaze u knjizi pod br. 31.

Ima još knjigâ, koje se tiču te ostavštine, kako se vidi iz kazala S. A. O. P. pod slovom G.

13. *Libro dell' entrate dell' eredità di Gio. Vito di Gozze.* (Br. 88. S. A. O. P.) Ova knjiga, *in folio piccolo* vezana u kartunu, nosi na hrptu br. 4, što pretpostavlja, da je bilo više takijeh knjiga. Iz Reg. Gen. s. 56.—58. razabire se, da je Ivan Vita Gozze ostavio oporukom od g. 1666. polovicu prihoda kuća i dućana za putovanja poslanika dubrovačkijeh u Carigrad. Knjižica ova sadržava kazalo dužnikâ i legatarâ ostavštine, a zatijem počimlje *dare e avere* od g. 1692.—1813. (u svemu araka 194).

XVIII. vijeka.

14. *Vacchetta dei PP. di S. Francesco.* (Br. 92. S. A. O. P.)

Debela knjiga, vezana u kartunu in 4°, od 276 ispisanijeh strana, ne računavši kazala na početku knjige i praznijeh listova na koncu. Na prvoj strani stoji: „Vacchetta dei censi, legati, affitti, livelli, attinenti ai RR. PP. di S. Francesco in amministrazione dei Sri. Tesorieri di S. Maria Maggiore". Slijedi *index personarum*. Za tijem kano uvod prepisano je: „Ex libro Diversorum de Pergameno hujus Cancellariae Rhacusinae de 1778. f. 205, die 12. mensis Februarii 1784.", kako je postanula ova knjiga, t. j. da su Oci Franovci Dubrovačke države *(Mala Braća)* predočili svojijem zastupnicima (Prokuraturima, postavljenijem po Senatu) Pavu Vica de Saraka i Luki Ignacija de Sorgo, da samostan ima veliku svotu na dugu od neuplaćenijeh dobitaka i livela, a želeći ovi providjeti lasnijemu utjerivanju duga, eda bi se oživotvorile čim prije odredbe oporučiteljâ, povjerene Malobraćanima, izručiše Rizničarima G. V. Ivanu Nika de Sorgo, Franji Ksaveru de Ranjina, i Antunu Luke de Gozze na upravu sve glavnice fratarske, uložene u nekretnine domaće, sve zapise i livele, sva *„capitalia montium"*, t j. glavnice u inozemstvu namještene, i one, koje se na račun fratara nalaze u Riznici G. V., davajući im vlast, da utjeravaju sve dotične prihode, kako čine s ostalijem u njihovo područje spadajućim, da ulažu glavnice u nekretnine teritorija Republike na $4^1/_2$% i pod kaznom četvrtine, i da u opće bezograničeno i neporecivo upravljaju imetkom uz proviziju od 2% u ime rizničarskoga truda i potrebitijeh trošaka.

Poslje toga počimlje *„dare e avere"* svijeh pojedinijeh glavnica, pripadajućijeh samostanu, a to s jedne strane glavnica ili ti u opće imovni predmet, i izostavljeni dobitci, a s druge, što je bilo plaćeno fratrima prije predaje uprave u ruke blagajne i dalje. Sve to ide od arka 1—276, a od g. 1784, do 1824.

Na str. 181.—186. ima stavaka zapisa, pripadajućijeh Franovcima, koji se nalaze u upravi: 1. bratovštine popovske; 2. bratovštine Sv. Roka; 3. bratovštine Sv. Antuna; 4. bratovštine Gospe Začeća; 5. iznos najamninâ *„della Borsa Comune"* u upravi Rizničara G. V.; 6. Iznos kamata od glavnica, upravljanijeh po Rizničarima G. V. na račun Male Braće, koje potiču od zabilježenijeh oporučitelja.

15. *Amministrazioni dei Frati di S. Francesco.*

Ova knjiga *in folio grande* vezana u koži i u kartunu, napisana je u tvrdoj hartiji od arka 1—91. Ona svršuje s prvom stranom arka 91., odakle fali nastavak, očevidno istrgnut, koji je obuhvaćao barem još toliko araka. (Br. 21, S. A. O. P.)

Na pročelju čita se:

MDCCXXVIII.

Libro dell' amministrazione delli RR. Frati della Provinzia di S. Francesco di Ragusa. Dominus custodiat introitum tuum et exitum tuum.

Knjiga sadržava s jedne strane prihode, pripadajuće usljed ostavljenijeh zapisa, na što su oni naslonjeni, i ko ih duguje, a s druge obavljene uplate od god. 1728.—1730. Veći dio legata je od misâ. namijenjenijeh različitijem fratarskijem samostanima.

Neke glavnice za pobožne svrhe uložene su izvan zemlje, naime u Mlecima na *„Zecca di Venezia“ — Camera del Purgo a Venezia“ — „Magistrato del sale a Venezia“ — „Deposito nuovo Macina a Venezia“ — „Deposito nuovo oglio eretto a Venezia“ — „Ternaria d'ogli a Venezia“* — u Napulju na *„Monti della fedelissima città di Napoli sopra l' arendamento del grano a rotolo“ — „sopra l' arendamento della Dogana di Napoli“ — „sopra l' arendamento della Farina Vecchia“.*

Vigjeli smo, kako Mala braća izgubiše pod francuskom vladom glavnice, uložene u mletačkoj kovnici.

Za tijem dolazi *dare e avere* pojedinijeh dužnika pobožnijeh zapisa (šest araka).

Ima zapisa, ostavljenijeh ovom popularnom redu za fratarsku odjeću *(per il vestiario delli frati)* — za samostansku bônicu *(all' infermeria di S. Francesco)* — za sakristiju itd. itd.

16. *Libro dell' entrate di Giugno Marco di Pozza* (Br. 67. S. A. O. P.)

Knjiga je in *folio piccolo* vezana u kartunu, koja sadržava *„dare e avere“* ostavštine Gjunja Marka de Pozza od god. 1729.—1777. (p. 1—110), kojom su upravljali Rizničari po testamentu od god. 1721., gdje je vas imetak njima ostavljen za blaga djela po njihovom sudu. (Rg. p. 43.)

17. *„Vacchetta di Bergatto“.* (Br. 46. S. A. O. P.)

Ova knjižurina, u duljini sastavljena, vezana u kartunu i dobro sačuvana, ima netočan i manjkav naslov, jer sadržava blagajnički dnevnik — *dare i avere* — od g. 1741.—1783. *svijeh benediktinskijeh Lokrumskijeh dobara*, a po tome je mnogo zanimiva. Ta dobra se nalaze ne samo na Brgatu, nego u Župi, u Konavlima, na Kalamoti, u Šumetu, na Lopudu, na Šipanu, u Zatonu, u Rijeci, u Dubrovniku, u Čibaći, u Slanu i na Mljetu.

Odmah na prvoj strani ima ukupni iznos prihoda, izvagjenijeh iz gore spomenutijeh dobara za godinu 1741., naime ipp. 890, groš. 6 i malu frakciju. Za tijem je naputak za onoga, koji hoće usporegjivati ovu *vacchettu* (dnevnik) s prijašnjom.

Slijedi zatijem na lijevoj strani prepis, ovjerovljen po bilježniku Martellini-u, onijeh senatokonsulta, koji se tiču vjerodostojnosti ove knjige, i pravne posljedice jednokratne uplate crkvi itd., kako se vidi iz slijedećega:

„Ex libro Eccmi. Rogatorum Consilii de 1473. in fol. 199, X. Maii 1475.“

„Prima pars est de declarando, quod illi qui solverunt hactenus affictus dominis Canonicis, seu Thesaurariis aut Procuratoribus Sanctae Mariae et aliis procuris, teneantur etiam de caetero solvere dictos affictus, etiam si non appareret scriptura obligatoria dictorum affic-

tuum et D. Rector praesens et qui in posterum erit debet compellere renitentes ad solutionem . . . 132 bal. c. 3.

Secunda pars est de non declarando.

Martellini Canc. Notarius.

„Ex libro Excmi. Rogatorum Consilii de 1690. in folio 226. Die Sab. X. Mensis Novembris 1695".

„Prima pars est de terminando ut dictae vachettae *(blagajnički dnevnici)* habeant vim et vigorem, uti Aptai *(zadužnica)* et de pluri, quod nemo possit opponere, si prius non faciat depositum tanti, quanti erit ejus praetensio". . . . 119 (bal.) c. 2.

„Secunda pars est de declarando ut Excmus D. Rector et quilibet ex DD. Consulibus debeat facere dictum judicatum".

Per omnes

Martellini Canc. Notarius.

Za tijem slijede navodi osuda, koje prave jurisprudenciju u crkovnijem imovinskijem pitanjima:

„Sententia Cancellariae 1604. fol. 326« — qui apparisce *quod bona ecclesiae sunt privilegiata*".

Sent. Cancellariae 1610, fol. 25. „Dicit judex visa parte Rogatorum de 1473.—1475. fol. 199. per quam apparet, qnod qui semel solvit ecclesiis, semper solvere teneatur".

Sent. Cancel. 1662—1663. f 53. vel 13 (sic!). „Die 11. Decembris 1662. Viso credentiam dari personis ecclesiasticis eorumque *vacchettis* omnino solvi debere, viso quod qui semel eisdem solvit personis ecclesiasticis semper solvere teneatur et debet.

Precepto Domini Rectoris 1630.—1632. fol. 59, die 5. Maji 1632. *„qui vien considerata la parte di Pregai del 1474. qui hactenus solverunt, teneantur in posterum".*

„Monaci di Lacroma ottengono Sentenza laudata in appello del 1705. contro la famiglia de Gozze fol. 83 et in questo a carte 149, e nella vacchetta antecedente a carte 200."

Slijede: „Indice alfabetico delli affittuarii e livellarii od A.—V." Po ovom kazalu ima zakupnika i livelara 246.

Za tijem dolazi drugo kazalo: mjestâ, gdje se nalaze nekretnine benediktinske, te dotičnijeh zakupnika i livelara: *„Indice alfabetico de' luoghi ne' quali sono li effetti del monastero co' nomi delli affittuarii e livellarii di ciaschedun luogo".* Ta mjesta, po kojim su se rasprostranjivala nekretna dobra Lokrumskijeh benediktinaca, slijedeća su: Brgat (Bergato), Župa (Breno), Konavli (Canali), Kalamota (Calamotta). Cibača (Cibaccia), Šumet (Gionchetto), Šipan (Giuppana), Lopud (Isola di Mezzo), Zaton (Malfi), Rijeka (Ombla), Dubrovnik (Ragusa), Slano (Slano), Mljet (Meleda).

Poslje toga počimlje blagajnički dnevnik pojedinijeh samostanskijeh dužnika po redu mjesta „Vacchetta di Bergato" — „Vacchetta di Breno" itd. itd. od arka 1—240.

18. *Croma.* (Br. 56. S. A. O. P.)

Ova knjižica vezana u kartunu sadržava u prostoj hartiji *„Nota delli imborsi delle vendite dei beni stabili Locromensi e della loro*

evacuazione", naime bilješke u formi dnevnika o utjeranoj cijeni Lokrumskijeh dobara, prodanijeh, kako je u ovoj raspravi kazano, usljed papine dozvole, da se novčanijem potrebam republike pod njezinijem padom doskoči.

S jedne strane dnevnika zabilježene su svote, utjerane na račun Lokrumskijeh dobara, prodanijeh privatnicima *(dare)*, a s druge troškovi, skopčani s prodajom, i svote, plaćene u druge svrhe iz cijene onijeh dobara *(avere)*. Ide od početka g. 1800 do blizu konca Junija 1803.

Obrnuvši naopako knjigu, nahodi se „*Imborso per l' estinto monastero di Làcroma*" od 10. Marta 1800 do Decembra 1810. i nešto od g. 1811. (tri male stavke) a da nije naznačen mjesec, ali ima biti Januar 1811, gdje je zabilježeno, što je od prodajne cijene Lokrumskijeh dobara unišlo. Za tijem slijede troškovi s tijem skopčani, koji idu od 31. Marta 1800 do 31. Decembra 1809.

19. ***Ristretti dell' eredità di Biagio Steffano di Tudisi*** (Br. 79. S. A. O. P.)

Ova knjižica *in folio piccolo*, vezana u kartunu, sadržava *dare e avere* od g. 1759.—1770. (s. 1—15) ostavštine pok. Vlaha Stjepanova Tudisi-a, od slavne vlasteoske obitelji, koji oporukom od god. 1754. ostavi ove svoje biće Rizničarima, da ga razdijele megju siromake, za udatbu djevojaka i za regjenje dumana. (RG. p. 166.)

Na obratnoj strani knjige ima „*dare e avere*" glavnicâ ostavinskijeh od g. 1747.—1749. (a. 1—13), a osim toga bilježaka Rizničarâ o iznajmljivanju nekretnina iste ostavštine, o uplati najamnina, sve to pomiješano s drugijem dugovima napram istoj (g. 1762. do 1773.)

Za tijem slijedi *dare e avere* od g. 1786.—1796. ostavštine *Miha Bračevića,* dubrovačkoga gragjanina, koji svojom oporukom od god. 1772. naredi, da poslje smrti svoje žene sve njegovo biće bude predano Rizničarima, da ga ulože u razne dobrotvorne svrhe.

20. ***Ristretto dell' eredità del Rev. Dn. Niccolò Slanarić, e di Donna Maria figlia inupta di qm. Vladislavo Niccolò di Bona.*** (Br. 80. S. A. O. P.)

Ovaj naslov ne odgovara sadržaju knjizice *in folio piccolo* vezane u kartunu, gdje nalazimo:

a) Dare e avere pobožnijeh zapisa za god. 1760.—1761. (četiri arka) ostavljenijeh po Dn. Niku Slanariću oporukom god. 1760. na na korist siromaka (RG. 115.)

b) Dare e avere za god. 1795.—1798. Màre pok. Vlagja Nikole de Bona pozivom na oporuku njezinu od 1793., koja nema pobožnijeh zapisa (RG. 207).

c) Dare e avere ostavštine pok. Gjunja Ivana Petra de Menze od 1763.—1765., koji svojijem testamentom od g. 1760. raspoloži znatnijem zapisima na razna blaga djela. (RG. 122.)

21. ***Ristretto dell' eredità di D. Marra quondam Niccolò Marino de Bucchia del*** 1786. (Br. 43. S. A. O. P.)

Knjiga in 4°, vezana u kartunu, počimlje s bilješkom, da je rečena Màra svojijem testamentom ostavila nasljednicom Màru pok.

Marina Nika *di Bucchia*, naredivši joj, da poslije smrti raspoloži svojijem imetkom onako, kako joj ona tajno naredi. I zbilja spomenuta Màra kasnijom svojom oporukom ostavi sva dobra Rizničarima G. V. po skrovitoj naredbi svoje pretšastnice.

Slijedi našastar: „*Inventario delle robbe, trovate in casa di suddetta D. Maria di fu Marino Niccolò di Bucchia*[1] li 1. Aprile 1786".

Za tijem dolazi jako zanimiv opis u dubrovačkom narječju svega pokućtva i robe pokojnice, što se našla u svakoj sobi i u kuhinji, a poslje toga inventar stvari, koje su se našle u kući pokojnice na Bosanci. Završuje knjiga sa *dare i avere* ostavštine gore rečene Màre pokojnog Nikole Marina de Bucchia od g. 1786.—1791. (šest araka).

XVIII. i XIX. vijeka.

22. *Libro maestro dell' eredità Garmogliesi.* (Br. 91, S. A. O. P.)

Ova knjiga *in foglio piccolo*, vezana u pergameni, sadržava *dare e avere* od g. 1781.—1810. ostavštine gragjanina i veletržca *Ivana Grmogliesi*, koji svojijem testamentom od g. 1760. ostavi svoj imetak, da se razdijeli u troje, $^1/_3$ bônici *Domus Christi*, u čijoj novoj zgradi, kako gori opazismo, urezano je na mramornoj ploči njegovo ime megju dobrotvore. (RG. 211.)

23. *Libro maestro dell' eredità di Matteo Androvič.*

Sve što se tiče ovoge slavnoga zastupnika dubrovačkoga gragjanstva nove dobe, koji poslje *Miha Pracata* zaprema prvo mjesto izmegju dobrotvoraca zavoda od gragjanske ruke, zanima, i za to ovdje bilježimo o njegovoj ostavstini:

a) gore rečenu glavnu knjigu *in folio grande*, vezanu u pergameni, što sadržava *dare e avere*, naime blagajnički dnevnik Androvićeve ostavštine od g. 1794.—1814. (Br. 27. S. A. O. P.);

b) drugu knjigu, koja nosi na hrptu naslov „*Androvič Matteo eredità*", *in foglio piccolo*, vezanu u pergameni, koja na prvoj strani nosi zabilježeno: „Marzo 1794. — Libro delli debiti e crediti attimenti all' eredità di Matteo Androvič, *trasportati delli libri del suo negozio.*" Za ovijem slijodi kazalo svijeh dužnika pokojnoga M. Androvića, koji trgovaše na veliko s glavnijem tržištima Sredozemnog mora i Male Azije. Dolazi paka *dare e avere* pojedinijeh dužnika od a. 1—180.

Na arku 181.—182 ima slijedeća opazka:

„*Giugno 1808. Nota delli crediti di questa eredità, delli quali un quarto è stato ceduto a Raffaele Androvič*" njegovome njećaku, kojemu bijaše ostavio $^1/_4$ imetka svoga, koji da se poslje smrti njeove ima razdijeliti na jednake djelove megju bônicu D. Christi, bônicu Milosrgja, Djevojačko gojilište, te siromake grada i predgragja. Ostala knjiga je prazna. (Br. 41. S. A. O. P.)

c) Ova knjiga in 4⁰ vezana u pergameni s naslovom „*Vacchetta Androvič*" počimlje s indeksom dužnika Androvićeve ostavštine. Za

[1] Pogrješno je napisano *Gozze*.

tijem slijedi *dare e avere* pojedinijeh dužnika, kojijem je posugjen novac iz ostavštine, osiguran na nekretninama, a to od g. 1794. do 1818. [Br. 72. S. A. O. P.] (a. 1—162).

d) Libro Maestro (L. M.) *bottega della tinturia alle Pille.*

Ova knjiga in 4°, vezana u pergameni, spada takogjer u Androvićevu ostavštinu, te sadržava *prihod* i *rashod* njegove mastionice na Pilama, naime bilance od g. 1773.—1790. (s. 20.—27. fale str. 1. do 20.) Počamši od s. 60. do 77. nalazi se potanki rashod mastionice od god. 1773. do 1792. [Br. 117. S. A. O. P.] (Gledaj RG. p. 240 sl. i primjetbu 69.)

STARINE

NA SVIET IZDAJE

JUGOSLAVENSKA AKADEMIJA ZNANOSTI
I UMJETNOSTI.

KNJIGA XXIX.

U ZAGREBU 1898.

KNJIŽARA JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE (DIONIČKE TISKARE).

Dionička tiskara u Zagrebu.

SADRŽAJ.

Arkivi po županiji sriemskoj.

Priobćeno u sjednici filologijsko-historijskoga razreda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 23. listopada 1896.

NAPISAO EMILIJ LASZOWSKI.

Kad je visoka kr. zem. vlada god. 1895. odredila, da se po Hrvatskoj i Slavoniji iztraže javni arkivi, ne bi li se pronašlo važnih izprava po našu domaću historiju, koje bi se izložiti mogle u historijskom odjelu kraljevina Hrvatske i Slavonije na milenijskoj izložbi u Budimpešti, zapala je mene častna zadaća, da iztražim u tu svrhu arkive po županiji sriemskoj, te onda arkiv županije požežke i eventualno još koji arkiv u potonjoj županiji.

Tečajem mjeseca juna god. 1895. proučio sam arkive po sriemskoj županiji, o kojima ću ovom zgodom govoriti u svrhu, da se upoznamo sadržajem njihovim. Takovi opisi naših arkiva, mislim, da niesu bez zamašne važnosti, jer time može svaki, koji se zanima domaćom historijom, steći neku orientaciju. S toga je sa sviem opravdana zamisao, da se prema mogućnosti priobćuju opisi naših arkiva, kakovih imade već nešto u „Starinama".

Prije nego li ću prieći na samu stvar, valja istaknuti, da u samoj Slavoniji ne ćemo naći arkivalija (barem ne mnogo), koji bi se odnosili na njezinu sredovječnu prošlost. Kad znademo, da je u današnjoj Slavoniji za srednjega vieka cvalo bogato i silno hrvatsko plemstvo, stajali mnogi prastari gradovi, varoši, mjesta i manji dvorovi vlastele, možemo računati i na obilje arkivalija, kakovih množinu nalazimo u ostalim hrvatskim priedjelima, poimence po županiji zagrebačkoj, varaždinskoj i križevačkoj, te po Dalmaciji. Nu tomu nije tako. Turske provale, koje začeše u XV. vieku, a po gotovo, kad su Turci iza mohačke bitke poplavili cielu Slavoniju, uništiše sve pismene spomenike, što ih nadjoše, pa i veći dio gradjevnih spomenika.

Sačuvao se je ipak priličan broj sredovječnih pismenih spomenika, tičući se današnje Slavonije, i to u t. z. komorskom arkivu, kamo su pohranjivani arkivi izumrlih porodica, kojih su imanja kao ošastna pripala kruni. U tom komorskom arkivu, koji je danas inkorporiran kr. ugar. držav. arkivu u Budimpešti, nalazimo množinu takovih arkivalija, tičući se prava i posjeda slavnih hrvatskih porodica: Gorjan-

skih, Iločkih, Dragfija, Morovića, Berislavića-Grabarskih i dr., koji su u srednjem vieku držali prostrana imanja po današnjoj Slavoniji.

Osim u ovom arkivu imade takovih listina u arkivima raznih kaptola i konvenata po Ugarskoj, koji su kao „loca credibilia" i po Hrvatskoj vršili svoju funkciju. I u raznim privatnim arkivima imade takovih arkivalija. Tako imade, da jedan primjer navedem, u arkivu grofova Zay u Ugarskoj važnih izprava odnoseći se na današnju Slavoniju, pošto ova porodica po ženskoj lozi izhodi od naših knezova Gorjanskih.

Što su pako samostanci, a napose Franjevci u Slavoniji imali starijih spisa, to su svi odpremljeni provincialatu u Budimpeštu. Tako evo na žalost u samoj zemlji nema mnogo vlastitih arkivalija iz sredovječne dobe naše prošlosti, odnoseći se na današnju Slavoniju.

Iz vremena, dok su Turci gospodovali po Slavoniji, veoma su nam nedostatni pismeni spomenici o Slavoniji. Tek iza oslobodjenja Slavonije, pod konac XVII. vieka, oživješe tamošnji priedjeli. Od tog vremena imamo obilnije pismene spomenike, tičući se Slavonije.

Ovom sgodom govorit ćemo samo o arkivima županije sriemske, s toga nam je nešto reći glede ove županije. Stara županija vukovska, nazivana po gradu (castrum) Vukovu (Valko), danas Vukovaru, sačinjava uz teritorij stare sriemske županije pretežni dio današnje sriemske županije. Iz doba obstanka starih županija, vukovske i sriemske, naime iz doba prije mohačke bitke, imademo doista priličan broj arkivalija, koji se odnose na ove županije. Oni se pretežno nalaze izvan zemlje, a napose u ugar. držav. arkivu u Budimpešti, dok po sriemskim arkivima nema niti jednoga takova.

Kad je Sriem uz ostalu Slavoniju poplavljen od Turaka, to od tog doba za turskog gospodstva nemamo nikakovih gotovo arkivalija o tom priedjelu. Tek iza oslobodjenja Slavonije krenulo na bolje. Od tog doba nalazimo ponešto spisa. Najstarije od g. 1689. nalazimo u arkivu kneza Odescalcha u Iloku.

Osnutkom sriemske županije god. 1745. počimlju sustavno spisi ove županije, a dalje od ove godine nalazimo spise i u arkivima gradskim. Ali ovi gradovi bijahu pod vojnom upravom, gdje je kao službeni jezik bio njemački. U civilnom dielu današnje sriemske županije bio je kao svuda do g. 1848. službeni jezik latinski, a tek iza one godine postao je hrvatski jezik službenim. Tako nalazimo zapisnike sriemske županije od god. 1862. dalje pisane hrvatskim jezikom (od 1862—1874. pisani su ćirilicom).

Istina, nalazimo u sriemskim arkivima spisa iz XVI. vieka, pače i starijih (osobito u arkivu patrijarkata karlovačkog), ali oni se ne tiču naše domovine. U arkivu sriemske županije imade takodjer arkivalija starijih od g. 1745., a to su plemići listovi hrvatskih porodica, koji su onamo deponirani ili inače došli.

Sada na samu stvar!

I. Arkiv županije sriemske.

Arkiv županije sriemske pohranjen je u prizemlju županijske sgrade u Vukovaru. Prostorija arkiva je tiesna sobica, zapremljena policama, tako, da se čovjek jedva u njoj miče. Prem je za sigurnost arkiva dobro skrbljeno, jer su prozori providjeni rešetkama i gvozdenim tablama, to je ipak s druge strane ova prostorija veoma nezgodna radi vlage, koja probija izpod poda.

U arkivu ovom nalaze se spisi u priličnom redu, te su do malog diela liepo registrirani, imajući pregledne registre. — Spisi su razredjeni u skupine i to:

I. *Plemićki spisi*: A. *Plemićki listovi:* 1. Izvornici plem. listova (armales) porodica: Balog g. 1793.; Bogdanović g. 1563.; Bubanović g. 1792.; Butković g. 1650.; Ebner g. 1752.; Ivanović-Šakabent g. 1746.; Madaraz g. 1622., Malonyay g. 1825.; Posavec g. 1793.; Szlabur g. 1798.;[1] b) ovjerovljeni prepisi plem. listova porodica: Cseh g. 1758.; Duka g. 1820.; Eckard g. 1801.; Frank g. 1689.; Gashy g. 1818.; Jancso g. 1700.; Ilić g. 1824.; Mihaljević g. 1791.; Mirković g. 1699.; Mladenović g. 1812.; Pohr de Rosenthal g. 1752.; Posavec g. 1692.; Ranković g. 1817.; Reisner g. 1791.; Reznitsek g. 1819.; Rogulić g. 1796.; Ströbl g. 1790.; Stogar g. 1600.; Stojčević g. 1759.; Sallić 1763.

B. *Catastrum nobilium comitatus Sirmiensis;*

C. *Testimoniales o plemstvu.*

II. Spisi županije pod oznakom: acta publico-politica od g. 1745. do 1. jula 1848. u nekoliko stotina fascikula. Spomenuti nam je, da ti spisi počimlju godinom osnutka sriemske županije. Prvi je spis pod tom oznakom reskript kraljice Marije Terezije od 1. jula 1745., kojim se uzpostavlja i uredjuje županija sriemska, kojoj je postavljen bio prvi župan barun Marko Pejačević. Ovi su spisi od velike važnosti po prošlost županije sriemske, osobito s gledišta upravnog.

Ovi spisi imadu točne indekse.

III. Protocolla comitatus Sirmiensis (zapisnici), 91. svezak. Od godine 1745. 11. novembra do 1848. pisani su latinski (74 svezka), a od 1862—1874. hrvatski (ćirilicom, 17 svezaka).

IV. Acta iudiciaria et criminalia g. 1746—1850. Ovi spisi imadu svoje indekse samo za god. 1826—34. 1849 - 1850. acta criminalia, a za g. 1835 - 50. acta iudiciaria.

V. Conscriptiones subditorum Ottomanicorum, g. 1770—1775. To su popisi bivših turskih podložnika, koji se tada već nalaziše po Sriemu. Ovo su veoma zanimivi spisi glede doseljivanja pravoslavnih naseljenika u onim priedjelima. Veći dio ovih doseljenika došao je trgujući iz turskih za tada priedjela, ponajviše iz Bugarske, za tiem iz Grčke, a najmanje iz Srbije te Bosne i Hercegovine[2].

VI. Spisi odnoseći se na kugu, koja je god. 1796. biesnila po Sriemu.

[1] Plem. list porodice Krajčević predan je porodici.

[2] Ovi su spisi sastavni dio actorum publ. politicorum.

VII. Spisi odnoseći se na bunu, koju je g. 1807. u Sriemu podigao Teodor Avramović aliter Ticzan. (Ticzanova buna).

VIII. Spisi urbarski (Ruma, Ilok, Vukovar.) 1756—1784. Medju ovima spomenuti mi je dosta zanimive spise u 5 fascikula pod oznakom: Opus investigationis querimoniarum in dominio Illok nec non acta concernentia urbarialia, excessus, gravamina subditorum dominii Illok. — Zanimivo glede odnošaja i stanja kmetova iločke gospoštije.[1]

IX. Computus militares g. 1776—1778.

X. Conscriptiones animarum et inpopulationum a. 1773.

XI. Rationes oppidi Ruma 1768—1778.

XII. Relationes incendiorum 1783.

XIII. Relationes de producto sericeo 1770—1784. Zanimivi podatci o uspješnom njegovanju svilogojstva u Sriemu.

XIV. Investigationes occultae 1750—1775.

XV. Conscriptio neo-colonorum 1780.

XVI. Protocolla assentationum. Vojnički spisi 1767—1821.

XVII. Criminalia. Kazneni spisi u mnogo fascikula. Neuredjeno.

XVIII. Annuales relationes de scholis ludi magistr. 1746—1782. Sadržaju važne podatke o prošlovječnom školstvu u Sriemu.

XIX. Miscellanea antiqua. Neuredjeni spisi.

XX. Relationes de diversis publicationibus. (1 fascikul).

XXI. Conscriptio fundorum parochialium, parochorum et scholarum domorumque graeco non unit. ritus.

XXII. Summaria popularis conscriptionis 1804—1845.

XXIII. Protocollum exhibitorum officii vicecomitis comitatus Sirmiensis 1785/6.

XXIV. Repraesentationes et aliae correspondentiae comitatus Sirmiensis od 13. januara 1761. do 15. febr. 1776. (1. svezak).

XXV. Protokoli i diariji župan. blagajne. 1815—1849. (87 svezaka).

XXVI. Rationes perceptorales 1828—1839. (11 svezaka).

XXVII. Spisi obitelji Malonyay.

XXVIII. Doktorska diploma peštan. sveučilišta za Atanasija Lazarevića Vukovarca 1830.

XXIX. Kr. diploma za Tomu Bubanovića, kojom je god. 1814. 7. oktobra imenovan kr. dvorjanikom (aulae reg. familiarius).

To su evo točno navedeni svi koliki spisi staroga odjela župan. arkiva. Dakako, da imade još velika množina i mladjih spisa, ali oni niesu za nas od tolike važnosti. Osim navedenih spisa čuvaju se u arkivu županijskom 74 komada starih pečatnika i to obćinskih, ali ti niesu stariji od konca prošloga vieka.

Napokon valja još spomenuti i armales sriemske županije, kojim je god. 1746. 6. jula kraljica Marija Terezija novoustrojenoj sriemskoj županiji podielila novi pečat odnosno grb. Taj se armales čuva izvan arkiva u željeznoj blagajni. Vriedno je takodjer spomenuti barjak županijski od g. 1797., koji je krasno zlatom izvezen, te nosi na zelenoj svili grb županije. Čuva se u arkivu.[2]

---

[1] Sastavni dio actorum publ. polit.

[2] Spomenuti mi je još, da sam prošle godine (1897.), po nalogu vis. kr. zem. vlade, arkiv županije sriemske, u koliko nije bio uredjen, postavio u valjani red.

II. Arkiv grada Karlovaca u Sriemu.

Arkiv grada Karlovaca nalazi se u gradskoj kući. Niti ondje nema bog zna kakovih arkivalija. Evo ih:

I. Povelja kralja Karla III. d. d. Beč 19. juna 1720., kojom oslobadja trgovište karlovačko od tereta ukonačivanja vojske, podprega, podavanja hrane itd. (Salva guardia. Izvornik njemački na pergameni.)

II. Isti kralj daruje poveljom, d. d. 16. septembra god. 1721. u Beču izdanom, trgovištu karlovačkom predij Jaskovce, Pazno i Szacse. (Intimat, per imperatorem). Na pergameni; izvornik.

III. Kralj Josip II. poveljom, d. d. 11. februara 1786. izdanom u Beču, podjeljuje vojničkoj obćini karlovačkoj sajamsko pravo, (sajmove na dane: 2. jula, 3. septembra, 28. marta i 2. decembra). Izvornik njemački na pergameni.

IV. Spisi (acta) svezani uredno u fascikule počam od god. 1791. Imadu svoje indexe.

V. Referadsblätter 1822—1850.

To je sve što ima taj arkiv.

Daleko bogatiji i zanimiviji je arkiv patrijarkije karlovačke. Taj se nalazi u palači patrijarke.

Baš u to vrieme, kad sam ja ondje bio, uredjivan je taj arkiv u novim prostorijama dvora. Imade tu mnogo izvornih povelja sredovječnih, koje se odnose na stare manastire po Srbiji, dok sami spisi patrijarkije karlovačke počimlju koncem XVII. vieka. Toliko sam mogao razviditi dobrotom arkivara, koji bi mi bio rado sve pokazao, ali mu nije bilo moguće s rečenog razloga.

III. Arkiv grada Mitrovice.

Najmanje spisa imade grad Mitrovica. Najstariji jedini spis je od g. 1787. 27. maja, sadržavajući nakon ukinuća voj. komuniteta mitrovičkoga predaju njegovu regimenti (vojničkoj upravi).

Ostali spisi gradski počimlju sustavno g. 1881., kad je previšnjim riešenjem od 2. juna iste godine postala Mitrovica gradom.

Koliko mi je poznato, traži grad Mitrovica na previšnjem mjestu obnovu svog sredovječnoga pečata, kakav je rabila obćina mitrovička (civitas st. Demetrii) god. 1388., a koji se je sačuvao na jednoj izpravi od god. 1388., nalazećoj se u ugar. držav. arkivu.[1]

IV. Arkiv grada Petrovaradina.

Arkiv grada Petrovaradina nalazi se u magistratskoj kući, te je u veoma lošem stanju (takav bio 17. juna 1895.). Jedan dio smješten je u prizemlju u nekakoj ropotarnici (noviji spisi), dok su stariji (veći dio arkiva) naslagani na tavanu. — Kako je ovaj stariji

[1] Taj pečat odnosno grb podieljen je prošle godine gradu Mitrovici.

zanimiviji dio arkiva u velikom neredu, jednostavno na kupu naslagan, težko je bilo stvoriti si dobar priegled. Moram primietiti, da spisi upravo na očigled propadaju, a najviše s toga, jer je valjda krov procurio i spisi su usljed vlage počeli trunuti.

U koliko sam mogao vidjeti, *spisi* arkiva počimlju god. 1789., a ovi su još nekako povezani u fascikule. Daljnji sadržaj arkiva jesu:

1. T. z. *Rathsprotocolle* grada Petrovaradina, prilično su podpuni, te počimlju god. 1780. i sežu do g. 1849. Ovi su zapisnici dosta važni, te su, kao svuda po krajini, pisani njemačkim jezikom. Na žalost i oni propadaju usljed navedenog razloga.

2. Zapisnici pod oznakom *Referadsblätter* nalaze se tuj od god. 1820—1851. Nadalje:

3. *Militär-Verzeichnisse* 1802 –1886.

4. Verlassenschafts-Acten 1786—1810.

5. Conscriptionslisten.

6. Grbovnica vojničkog c. kr. slob. strjeljačkoga komuniteta (Freischützen-Communität) petrovaradinskog od g. 1751. 8. oktobra, kojom vojno ratno vieće istomu podjeljuje grb, koji je na dotičnoj izpravi u bojama naslikan: Štit razčetvoren sa malim štitom crvene boje u sredini, u kojem se vidi na desno okrenuto okopljeno rame sa sabljom u šaki; u zlatnom polju 1. i 4. nalazi se dvoglavi crni orao, u srebrenom polju 2. sv. Petar s ključima, rastući iz podnožja; u modrom 3. pet golubova. Okolo je nadpis: sigillum liberae, caesareo- regiae militaris cohortis Petrovaradinensis. Na pergameni.

7. „Urbarium der kay. könig. privilegirten Militär- Frey- und Schützen-Compagnie zu Petervardein, wie solches im Jahr Christi 1762. mit und in eigenhändig unterschriebenen errichtet worden". Ta izprava uredjuje medje Petrovaradina, te je 13. septembra 1762. podpisana po 11torici osoba, kojih su pritisnuti i pečati. Ratificirana u Karlovcima 1767. 22. juna po vojnom zapovjedniku. Ovoj priležі:

8. Zapisnik uredjenja medja izmedju Petrovaradina i vojničke obćine Bukovice, od 20. septembra do 16. decembra 1762. i 10. maja 1763. Podpisano po sedmorici osoba 10. maja 1769., a ratificirano po istom vojnom zapovjedniku u Karlovcima 22. juna 1765.

9. Napokon ima još u tom arkivu 7 izvor. njemačkih izprava na pergameni, tičući se familije Bombardi i njezinih imanja u Tirolu, 1593—1825. Bez sumnje ti su spisi došli u našu zemlju s kojim vojničkim krajiškim častnikom, koji je bio istog imena. Za nas bez važnosti. Tako isto je bez važnosti njemačka izprava od g. 1762. za baruna Ginger de Kothring.

V. Arkiv trgovišta Rume.

Arkiv nalazi se u prizemlju obćinske kuće, a za čudo u velikom vanjskom redu. Soba, u kojoj su pohranjeni spisi, presvodjena je, a zatvorena željeznim vratima. Police su nove, po kojima stoje spisi, svi uredno poredani, do nekih starijih, koji se nalaze u ormaru. Nu pošto su ovi stariji spisi prije bili na vlažnu mjestu, to su veoma

oštećeni te se razpadaju. Da je ovaj, ako i ne važan i bogat arkiv, ovako u liepom redu, ima se zahvaliti presv. gosp. velikom županu dr. Ervinu pl. Csehu, koji je u svoje vrieme naložio, da se arkiv trgovišta Rume dostojno uredi.

Ako i nije sadržaj toga arkiva bog zna kakav, to ćemo ovdje ipak u kratko navesti, što li sadržava. Evo sliedeće:

I. Gerichtsprotokolle 1750 - 1849.

II Pupillen Abhandlungs-Protokolle 1792—1807.

III. Protocoll. contrastuum 1788—1817.

IV. Protocoll. causarum civil. 1793—1798.

V. Protoc. deren currenz schreiben 1772—1799. 1823—5. 1829 do 1842.

VI. Conscription-Protokolle 1786.

VII. Inwohner Conscription 1834.

VIII. Spisi sustavno tekući od g. 1875. dalje.

IX. Privilegij kralja Franje II od g. 1818. izdan cehu u Rumi.

X. Privilegij bar. Marka Pejačevića od 1. januara 1749., kojim podjeljuje Rumi slobode trga (freier Markt) te pečat. Ovo je najvažniji spis u tom arkivu, na kojem Ruma temelji svoj današnji položaj.

XI. Stariji spisi. Ovi se čuvaju u ormaru Pošto su veoma trošni, niesam ih mogao pobliže proučiti, osobito radi mog kratkog boravka u Rumi.

VI. Arkiv grada Zemuna.

Od svih sriemskih arkiva u najlošijem je stanju (19. juna 1895.) arkiv grada Zemuna. Spisi niesu na okupu, već se nalaze na tri mjesta, premda je gradska kuća (magistrat) sasviem nova, a moglo se je misliti, da se i za arkiv opredieli posebna prostorija, kad ih imade u rečenoj sgradi posve dovoljno.

Mladji spisi počam od g. 1888. nalaze se u I. spratu, u priličnom redu. Spisi od g. 1851—1887. pak nalaze se na vlažnom mjestu u podrumu, a najstariji počam od g. 1755 (?) u najvećem neredu na tavanu. To su dva kupa razbacanih i pomiešanih spisa, da se ne možeš snaći. U koliko sam mogao iz te sbacane hrpe izvući, našao sam tamo:

I. Spise (acta) počam od g. 1755.

II. Conscriptionslisten od 1755.

Povelja nema nikakovih. Koliko se znade, postao je Zemun g. 1749. slobodnom vojničkom obćinom, dobivši valjda tada svoj pečat, podieljen od ratnoga vieća, kao i Petrovaradin. Ovaj pečat nalazi se na izpravi jednoj od g. 1755. Izvornog starog pečatnika danas nema, dok se sada grad služi novim s istim grbom, kakav je bio u starog onog pečata.

U dvorani magistrata vise dvie zanimive slike i to:

1) Slika Zemuna od g. 1780. (drvorez).

2) Plan Zemuna od g. 1788. po nacrtu Šmida[1]. I time smo gotovi s gradskim arkivom u Zemunu.

VII. Arkiv kneza Odescalcha u Iloku.

Kad sam se vozeći iz Šida približavao Iloku te ugledao tamne zidine stare iločke tvrdjave, pobudila se u meni nada, da ću tamo naći veliko blago u kneževskom arkivu, koje bi nam moglo razjasniti mnoge do danas zamršene i nedostatne viesti o prošlosti Iloka i njegovih gospodara. — Ali to bijaše puka i tašta nada, koja se doskora i razplinu.

Ravnatelj iločkih dobara g. Waage bijaše naprema meni veoma ljubezan, te mi je po preporuci presv. g. velikog župana županije sriemske dra. E. pl. Cseha, bez ikakovog okolišanja otvorio cieli arkiv, koji je malo tko do sada mogao vidjeti. Dakako imadem svoju sreću pri tom zahvaliti tomu, što sam ove arkive po nalogu vis. zem. vlade proučavao.

Arkiv kneza Odescalcha u Iloku nalazi se u staroj gradini. Razdieljen je u t. zv. obći i u tajni obiteljski arkiv Prvi se nalazi u prizemlju na sigurnom mjestu, te zaprema tri velike presvodjene odaje. Spisi su liepo po policama u najboljem redu uredjeni, te sadržaju viesti počam od početka XVIII. vieka o gospodarskim odnošajima gospoštije, urbarskim itd. Nema sumnje, da bi se medju ovim spisima moglo naći i veoma važnih, samo bi trebalo pomno arkiv proučiti, što meni nije bilo moguće, jer mi je vrieme bilo na kratko odmjereno.

Drugi, t. zv. obiteljski arkiv nalazi se u I. katu grada, u gvozdenom ormaru u zidu, pod dobrim zaporom, te obseže samo 35 brojeva Ovi su spisi važni, ne samo po hrvatsku liniju knezova Odescalcha, već i po našu historiju.

Spomenuti ću nekoliko važnijih izprava.

1) Pod br 1): Povelja, kojom car Leopold I god. 1689. 29. augusta podjeljuje Liviju Odescalchu čast kneza sv. rimskog carstva. Dolje visi dvostruki carski zlatni pečat.

2) Pod br 2): Povelja, kojom car Leopold 30. jula 1697. zapisuje knezu Liviju I. Odescalchu vojvodinu sriemsku, za svotu od 336.000 for., koju je dugovao Odescalchu, primivši ove novce kao pomoć u vojnama proti Turčinu od pape Inocenta XI. Odescalcha.

3) Pod br. 3): Povelja kralja Leopolda I. d. d. Beč 21. augusta 1697., kojom se podjeljuje Liviju Odescalchu uz zapisanu vojvodinu sriemsku naslov „kneževska visost".

4) Pod br. 4): Povelja kralja Leopolda I. d. d. Beč 11. decembra 1698., kojom se vojvodina sriemska podjeljuje i nasljedstvu Livija I. Odescalcha. Pod zlatnim dvostrukim pečatom.

5) Pod br. 6): Franjo I. daje g. 1818. 4. sept. u Beču povelju (privilegij) cehu iločkom i šarengradskom.

[1] Ove dvie slike priobćio je I. Sopprou u svojoj monografiji Zemuna, pisanoj na njemačkom jeziku.

6) Pod br. 13): Indigenat ugarski za Livija II. Odescalcha 6. aprila 1751. Povelja Marije Terezije.

7) Pod br. 25): Franjo II. poveljom d. d. Beč 23. decembra 1803. dozvoljuje Liviju III. Odescalchu, da bude Ilok majoratom obitelji.

Bila je u Iloku još važna jedna skupina spisa, a to bijaše korespondencija pape Inocenta XI. Odescalcha, koja je veoma važna za poviest vojne na Turke koncem XVII. vieka. Nu ti spisi odpremljeni su u Rim, gdje stanuje vlastnik iločki knez Odescalchi, — kako dočuh, u svrhu, da se publiciraju u posebnom djelu. Tako isto odpremljena je u Rim rukopisna poviest Sriema u 11 folio svezaka, pa valjda i još druge po nas vriedne izprave i knjige.

Knjižnica kneza Odescalcha u Iloku veoma je bogata, obsežući veći dio klasične stare i moderne evropske literature, a ima tuj i obilje kinezkih knjiga. Pregledavajući ju, naišao sam na štampanu talijansku knjigu, koja sadržaje poviest Sriema. Naslov joj je sliedeći: „Chorografica istoria del ducato del Sirmio. Autore Giuseppe Avanci da Fermo e dal medesimo dedicata all' Urbano amico. Roma 1700". Knjižica je dosta zanimiva, a imade, kako mi rekoše, iste i na latinskom jeziku, ali nje niesam tamo našao. Spomenuti mi je, da je ova knjiga veoma riedka i u nas gotovo nepoznata.

VIII. Zaglavak.

Napokon da još nešto spomenem o knjižnicama i arkivima samostana po Sriemu.

I. Prijaznošću gvardijana samostana oo. Franjevaca u Vukovaru vlč. g. o. Kalasancija Zvetvera, mogao sam zaviriti u knjižnicu ondješnjega samostana. Knjižnica ova nalazi se u prvom spratu samostana, na dosta sigurnom mjestu, te je dosta velika i liepo uredjena. Sadržaje množinu, osobito starijih djela teoložkih, filozofskih, pravnih i historijskih. Razredjena je po grupama, a to je uredio poznati, za našu historiju zaslužni o. Eusebije Fermendžin, bivši definitor a sada analista reda Franjevaca.

Arkiva nema u samostanu. Jedino imade nešto starih računa „Erogationes" iz prošloga vieka, bez ikakove vriednosti. Od rukopisa, koji se nalaze u samostanskoj knjižnici, spomenuti mi je:

1) Katančić P.: Topographia Bosnae.

2) Benišić Er.: Historia ecclesiae.

3) O. B. Zombory: Orationes 1730—1776. U ovima bilježi zgode mjesta, u kojima je propoviedao.

4) O. Božić: Propovjedi.

5) O. Gregorij Čevapović: Ethica Christiana.

6) Steph. Statimirović: De introductione calendarii Gregoriani.

Od ostalih manje važnih rukopisa spominjem autore: Jos. Pavočevića, O. Fullera, O. Krkvarića, O. Jaića, O. Stojanovića.

II. Ni u samostanu Franjevaca u Šarengradu nema nikakova arkiva. Ima tu nešto samostanskih računa počam od g. 1793. te dopisa provincijalata u Budimu. Knjižnica je neznatna.

III. Tako isto nema ni u iločkom franjevačkom samostanu arkiva. Knjižnica je obilna, nu malo u neredu. Ona se nalazi na dosta pogibeljnu mjestu, gdje, ne dao bog, lako bi požarom propasti mogla. — Arkiv je odpremljen k provincijalatu u Budim.

IV. Pravoslavni manastir u Privinoj glavi ima, osim pet staroslaslavenskih rukopisnih knjiga, još dvie povelje:

1) Privilegij Marije Terezije za samostan Privinu glavu od g. 1747. 19. januara.

2) Privilegij Josipa I. od 9. aprila 1706. za metropolita Arsenija Černojevića.

V. U manastiru Beočinu jesu: 32 staroslavenska rukopisa, i još ove povelje:

1) Privilegij Karla III. za manastir Beočin od g. 1722.

2) Privilegij Marije Terezije za manastir Beočin od g. 1746.

3) Potvrda ovog privilegija Marije Terezije od g. 1747.

4) Pet svezaka samostanskih protokola od godine 1753—1820. (ćirilicom).

V. U manastiru Rakovcu ima osim nekoliko staroslavenskih rukopisnih kodeksa još samo privilegij Marije Terezije za manastir Rakovac od 19. januara 1747.

VI. U manastiru Krušedolu ima 48 staroslav. rukopisnih kodeksa, šest turskih izprava, te privilegij Marije Terezije od g. 1747. za isti manastir. U ovom manastiru bilo je prije više starosrbskih povelja, što je medjutiem, za pokojnoga karlovačkog patrijarke, koji je bio predstojnikom ovog manastira, odneseno u arkiv patrijaršije karlovačke.

VII. Manastir Velika Remeta nema osim neznatne biblioteke ništa drugo.

VIII. Manastir Grgetek ima nešto staroslavenskih rukopisnih knjiga te privilegij Marije Terezije od g. 1747. Arhimandrit ovog samostana, poznati srbski historik Hilarion Ruvarac, ima oveliku privatnu sbirku listina.

IX. Manastir Hopovo nema nikakovih arkivalija.

X. Manastir Ravanica ima 23 staroslavenska rukopisna kodeksa te sliedeće listine:

1) Hrizovulj kneza Lazara Grebljanovića za manastir Ravanicu u Srbiji. Bez godine. Na listini visi zlatan pečat.

2) Privilegij Marije Terezije za Ravanicu od g. 1747.

3) Salva guardia generala Caraffe od g. 1752. za isti samostan.

4) Četiri turske listine.

XI. U samostanu Jazku ima 14 staroslavenskih rukopisnih knjiga i privilegij Marije Terezije od g. 1747.

XII. U manastiru Bešenovu ima nekoliko starosl. rukopisa i privilegij Marije Terezije od g. 1747.

XIII Samostan Šišatovac ima 36 starosl. rukopisnih kodeksa i ove povelje:

1) Privilegij Josipa I. od 9. aprila 1706.

2) Ovjerov. prepis istoga od g. 1714.

3) Salva guardia od 5. oktobra 1702.

4) Privilegij Mar. Terezije od 20. decembr. 1746
5) Privilegij Mar. Terezije od 19. januara 1747.
6) Privilegij ruskoga cara Feodora Ivanovića od 6. augusta 1582.
7) Privilegij ruskoga cara Aleksija Mihajlovića od 3. sept. 1646.
8) Privilegij ruskih careva Ivana Aleksijevića, Petra Aleksijevića i Sofije Aleksijevne od 5. januara 1689.
9) Privilegij moldavskoga kneza Ivana Matija Basarabe od 20. novembra 1645.
10) 32 komada turskih listina.

XIV. U manastiru Kuveždinu imade 12 rukopisnih staroslavenskih knjiga, te često spomenuti privilegij Marije Terezije od g. 1747.

Izvještaji Ivana Pieronija o hrvatskim krajiškim gradovima i mjestima god. 1639.

Priobćeno u sjednici filologijsko-historijskoga razreda jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti dne 23. listopada 1896.

PRIREDIO EMILIJ LASZOWSKI.

U kranjskom zemaljskom muzeju Rudolfinu u Ljubljani nalazi se pod oznakom „Relazzioni di anno 1639." debela folio vezana knjiga, koja sadržaje zbirku izvještaja, sastavljenih god. 1639. po kapetanu i carskom inžiniru Ivanu Pieroniju o stanju nekih hrvatskih, kranjskih, štajerskih i istarskih gradova i mjesta, koja su bila od velike važnosti za obranu zemlje proti turskim navalam.

Cjelokupni sadržaj ove zbirke je sliedeći:

1. Izvještaj o Ljubljani sa dva jednaka nacrta i četiri osnove (plana) toga grada.
2. Izvještaj o Landstrassu (Kostanjevica) sa priloženom osnovom.
3. Izvještaj o Sichelbergu (Žumberak) sa nacrtom i osnovom istoga grada.
4. Izvještaj o Karlovcu sa 2 priloženim osnovama.
5. Izvještaj o priedjelu od Karlovca do Senja. Tomu su priloženi: nacrt grada Belaja, Zvečaja s osnovom, Tovunja s osnovom i nacrtom, Oštarijâ s osnovom i nacrtom, osnova Otoka, dvie osnove grada Ogulina, nacrt Modruša, Brinja s nacrtom te osnovom, i dvie osnove Otočca sa Prozorom.
6. Izvještaj o Senju, kojemu je priložena osnova grada zajedno s nacrtom gradskih utvrda i kaštela, te nacrt prosjeka i osnova Nehaja (fortice).
7. Izvještaj o priedjelu od Senja do Rieke.
8. Izvještaj o Rieci, jedan od Pieronija, a drugi od inžinira Tobije Kreiztallera.[1] Tomu su priložene 3 osnove grada (jedna od Kreiztallera), 3 osnove riečke fortice i 3 osnove riečkoga kaštela.
9. Izvještaj o Klani (Clan) u Istriji. Ovomu su dodana dva jednaka nacrta i dvie osnove istoga grada.
10. Izvještaj o Trstu. Ovomu su dodane dvie osnove cieloga grada, tri tamošnjega kaštela i dvie fortice sv. Vida.

---

[1] Ovo izvješće dodano je na kraju pod br. VII., pošto služi za razjašnjenje Pieronovih izvještaja.

11. Izvještaj o Duinu u Istri sa nacrtom i dviema osnovama i dvama nacrtima prosjeka.
12. Izvještaj o Gradiški s dviema osnovama, prosjekom i osnovom kaštela.
13. Izvještaj o Gorici s 2 jednaka nacrta, 2 osnovama i 2 nacrtima prosjeka.
14. Izvještaj o Tulminu u Friulu sa četiri osnove i dva nacrta prosjeka.
15. Izvještaj o Caporetu s 2 jednaka nacrta.
16. Nacrt bez oznake
17. Izvještaj o Bovčanskoj kluži (Fliccer Clausen) u slovenskom primorju.[1] Ovomu su dodane dvie osnove i nacrt ponora (ulaz u grad).
18. Izvještaj o Felpochu u Štajerskoj sa osnovom.
19. Izvještaj o Firstenfeldu u Štajerskoj sa osnovom.

Izvještaji Pieronovi pisani su jezikom talijanskim. U njima imade nekoliko zastarjelih rieči, a takav je i pravopis. Gotovo svakomu izvorniku dodan je i tačan prepis. Rukopis Pieronov veoma je liep i čitljiv. Svi ovi izvještaji upravljeni su na kralja, izim onoga o Rieci, koji je upravljen na ratno vieće. Nacrte i osnove izradio je sam Pieroni.

Od spomenutih izvještaja zanimivi su po nas oni, koji se tiču naše domovine, i koje ovom zgodom priobćujemo. Tih imade šest, odnosno sa onim Kreiztallerovim sedam, koji na kraju dodasmo. Ovaj posljednji jedini je pisan jezikom njemačkim te ga ovdje priobćujemo istim pravopisom kakav je u izvorniku, i to s toga, jer popunjuje izvještaj Pieronov, a i sam po sebi zanimiv je po prošlost Rieke

Reći nam je još koju o postanku ovih izvještaja te o samom sastavitelju.

Kapetan Ivan Pieroni bijaše carskim inžinirom (Hofingeniero), te uživaše kao takav u svoje vrieme dobar glas i izvrstan ugled.

Prieteća neprestana pogibelj od napadaja turskih, od kojih nije ni čas bila sjegurna naša domovina, a osobito krajina, tražila je, da se sve što se može uradi za obranu zemlje. Gradovi i utvrde na krajini znatno su oštećene tečajem šestnaestoga vieka od Turaka, te se vapilo za pomoć i saboru i ratnomu vieću i samomu kralju, da se važne tačke po obranu zemlje poprave i utvrde.

God. 1636. boravio je Pieroni u priedjelima naše domovine, te ga ratno vieće 29. jula preporuči kralju kao vrstnoga inžinira i vještaka u gradnjama utvrda. S toga, na ovu preporuku, pisao je 10. augusta sam kralj ratnomu vieću, neka uporabi vještinu Pieronijevu u svrhe utvrdjivanja krajiških gradova i mjesta, dok ne bi otišao kuda van iz zemlje, gdje bi mogao podulje izbivati.[2] Sliedeće godine 1637. 10. jula iznova predloži ratno vieće Pieronija za provadjanje utvrdjivanja Karlovca, na što je 18. istoga mjeseca naložio kralj, da se ovaj čim prije onamo odašalje.[3]

---

[1] Slika ove razvaline u „Viencu“ 1874.
[2] Lopašić: Spomenici krajine II. str. 186.
[3] Ibidem str. 195.

Čim je Pieroni primio nalog od ratnoga vieća i kralja, započeo je svoj posao g. 1639. Najprije posjeti grad Žumberak (Sichelberg,)[1] od kuda podje u Karlovac. Ovdje izradi svoje izvješće i osnovu o popravcima Karlovca.[2]

Iz Karlovca pošao je na Križanić-turanj, Belaj, Markužić, Velemerić, Budački, Barilović, Skrad i Slunj, od kuda se povrati natrag u Karlovac Od ovuda nastavi svoj put u priedjelu medju Mriežnicom i Dobrom. Ovdje obidje Zvečaj, Janjač, Ključ, Tovunj; Na ponoru, Oštarije, Otok, Ogulin, Kapelu, Brinj, Brlog, Otočac i Prozor. Na ovom ga putu snadje nesreća, jer si u Brinju slomi lievu ruku. I o tom priedjelu sastavi obsežno izvješće, dodavši mu neke nacrte i osnove.[3] Iza toga podje u Senj, o kojem sastavi liepo izvješće uz nacrt i osnovke.[4] Iz Senja uputi se Pieroni prema Rieci. Karlobaga nije mogao razviditi, jer ga smetala slomljena ruka. Za to se uputi na Ledenice; noću prodje pokraj Bakra na Rieku. Posjeti Trsat,[5] ali o njem nije ništa posebna izviestio, jer bijaše samo kratko vrieme na Rieci, a to vrieme imao je mnogo posla sastavljanjem osnovaka. Tuj mu je pomagao spomenuti inžinir i graditelj Tobija Kreiztaller, koji je, kako spomenuh, sastavio posebni izvještaj o Rieci.[6]

Izvještaj Pieronijev o Rieci prilično je obsežan i veoma zanimiv, jer nam se u njem sačuvaše nazivi pojedinih kula, koje stajahu na uglovima gradskoga zida. Tako se jedna zove Sokol, a druga Slonja (Slognia), što nam opet samo to svjedoči, da je to stari naš hrvatski grad[7], napučen hrvatskim življem!

Svoj naloženi posao obavi Pieroni do mjeseca septembra god. 1639., jer ga tada već nalazimo u Beču, gdje sastavlja za ratno vieće svoj izvještaj o Rieci.

Je li i sliedeće godine 1640. putovao hrvatskom krajinom, ne možemo za sjegurno reći, akoprem to u Kreiztallerovom izvještaju stoji, nu meni se čini, da je ondje pogrešno stavljena god. 1640. mjesto 1639.

To je sve, što znamo o radu Pieronijevom u našoj domovini.

Napokon da rečemo još nešto o sudbini samoga rukopisa. Ovaj liepi i zanimivi rukopis kupio je 13. marta 1796. barun Erberg za 13 for. 30 novč., što znademo po bilježci na naslovnom listu „De la collection du baron d' Erberg achetté 1796. 13. mars 13 f. 30 x.“. Gdje i od koga je kupio, ne znamo. Tako bude utjelovljen Erbergovoj biblioteci, a danas gdje je, znademo.

Na koricama utisnut je Erbergov grb s liepim naokolo napisom: „Vivitur ingenio, caetera mortis erunt“.

---

[1] Vidi izvještaj I.
[2] Vidi izvještaj II.
[3] Vidi izvještaj III.
[4] Vidi izvještaj IV.
[5] Vidi izvještaj V.
[6] Vidi izvještaj VII.
[7] Vidi izvještaj VI.

I.

Izvještaj o Žumberku (Sichelberg).

Sacra cesarea real Maestà. Tra il fiume Gurck, et il fiume Kulpa in Croatia sono monti alpestri, pocho però abitati se non da certi villani, che chiamano Scochi, per la lingua che parlano.

E quasi in mezo di detti due fiumi, sopra un monte spiccato da gl' altri à canto alla strada, che va a Carlstat, è posto il castello di Sighelberg[1] non più lontano da esso di leghe tre e mezo.

E Sigelbergh castello murato di ragione volmente buona muraglia, di forma, non da fortezza, ma secondo lo spatio che concede il monte, la cui salita è così ripida, che con gran difficulta ui si può salire, et in qualche parte e inaccessibile; però è passo forte, abile à tener, con poca gente, chiusa quella strada, che e molto stritta, e difficile.

Non ha bisogno di cosa sustantiale, se non che per renderlo più forte, si potrebbe farlo più inaccessibile col tagliare qualche parte del monte ne luoghi oue la salita non è tanto difficile. Et alle mura che lo circondano adattar per tutto oue si può commodità di corridori, et altro per poterui stare col moschetto alla difesa, di che mancha in alcune parti.

L' ultima salita al castello è per una scala, al principio della quale si potrebbe utilmente fare da poter serrarla cio è una porta forte, e sicura, come al fine di essa scala.

Dentro ui è mediocre commodità di abitatione per un commandante, e per altri; mà con ricoprir di tetto alcune parti che ui sono, già circondate di muro, e che restono scoperte, si farebbe commodità per allogiarui quel numero di soldati che son necessari alla sua difesa. L' aqua del' fiumecello che gli corre alle radici conuerte in pietra tutti i legni che ui stanno dentro, insino le foglie de gli alberi.

Il che è quanto ho cognosciuto douer riferire di questo castello alla cesarea Maestà vostra alla quale omilissimamente m' inchino. Vmilissimo e fidelissimo seruitore Giouanni Pieroni m. p.

Iz vana: Relationi per Sigelbergh.

II.

Izvještaj o Karlovcu.

Sacra cesarea real Maestà. La importantissima piazza di Carlstat in Croatia è situata in pianura à canto al fiume Kulpa, e non lontana dal fiume Mristrniza,[2] lontana da monti che la possino offendere, et è formata di sei baluardi reali, e regolari, di terra, di giusta

[1] Izvornom izvještaju priležì nacrt i tloris grada.
[2] Mriežnica.

grandezza, come dimostra il disegno.[1] Non è ridotta alla sua perfezione, non solo perchè non è incamiciata di muro, ma ancora per che quello che ui è di terra non è finito, ne di bastante larghezza, nè della douuta altezza. Il fosso non è cauato a bastanza à gran pezzo del bisogno; e la contrascarpa e strada coperta sono imperfette; non sono per tutto; et in molti luoghi son male accommodate.

La Maestà vostra informata di tali mancamenti, ha clementissimamente ordinato rimediaruisi con gli opportuni mezi proposti: e nell' interim per assicurarla da improuise inuasioni nemiche, ha degnatasi commandare che ui si faccia una palizzata attorno à tutta la fortezza come fù proposto: Con le quali opere si ridurrà tal piazza in molto buono, et assai sicuro stato; ma però essendo la principalissima frontiera della Croatia, e piazza tanto reale, et importante ricerca che un tratto la cesarea Maestà vostra si uolti ad essa con la pienezza della sua gratia, e statuisca che se gli dia la totale sua ultima perfettione, la quale deue essere con due altre opere: ciò è una, con farla incamiciare di muro, che sarà quello che gli darà la giusta forma: gli farà pigliar le difese dal douuto segno; l' assicurerà dalla zappa, e dalla facil salita che concede la terra; et assicurandola da scalate gli farà la sua contramina, e contrafornelli, che sono le offese, con le quali maggiormente il Turco tormenta, e sforza le piazze.

L' altra con farli fare i riuellini incontro ad ogni cortina difesa sopra tutte l' altre utilissima, e massime contro alle forze del' Turco, e che spessissime uolte salua le piazze che altrimenti si perderebbero. Però all' hora con le dette due opere la Maestà vostra si potrebbe render certa d' hauer una fortezza alta a resistere alle forze del Turco. tempo à bastanza. Il che è quanto circa tal fortezza mi par di douer riferire alla cesarea Maestà vostra, alla quale vmilissimamente m' inchino. Della cesarea real Maestà vostra vmilissimo et fidelissimo seruitore Giouanni Pieroni m. p.

Iz vana: Relatione per Carlstat.

III.

Izvještaj o Križanić turnju, Belaju, Markužiću, Velemeriću, Sv. Martinu na Martinjšćaku, Budaćkom, Bariloviću, Skradu, Novacima, Leskovcu, Vraniću, Slunju, Zvečaju, Kuševcu, Gerdencima, Novom, Janjcu, Gajaku, Ključu, Orlaku, Tovunju, Na ponoru, Oštarijama, Otoku, Ogulinu, Modrušu, Kapeli, Brinju, Brlogu, Otočcu i Prozoru.

Sacra cesarea real Maestà. Doppo Carlstat tra li due fiumi Dobra e Mristrniza è un tratto di campagna buona, abitata da villani subditi di vostra Maestà e per antemurali hanno una fila di monti, sopra i quali stanno molte guardie per asseruare, et impedire le scorrerie de Turchi, et il ricouero loro è ò in alcune reliquie di

[1] Izvorniku prileži osnova (plan) karlovačke tvrdjave.

mura, stati castelli, ò altro anticamente, ouero in alcune stanze di legno, che fabbricano in cima di alti monti, con lunghissimi legni di rouere le quali chiamano certacche[1].

Crisanetz torre. Di queste son quattro tra il fiume Kulpa, et il fiume Corana, una lega, e mezo da Carlstat: ed una dietro ad esse, che è una torre detta Crisanetz[2], doue la Corana entra nella Mristrniza, una lega sola lontana da Carlstat.

Belai castello. Passato il fiume Corana, tra esso, e la Mristrniza, lontano una lega da Carlstat, et alquanto più, è un castello rouinato, e deserto sopra un monticello separato da gli altri, che si chiama Belai[3], et è una torre tonda, circondata di un muro da essa alquanto lontano, mezzo rouinato, come è la torre ancora nella parte alta. In esso non stano guardie, essendosi quelle, che ui stauano auanzate più auanti insino al fiume Corana. Di questo Belai rapresento a vostra Maestà solo una veduta, non essendoui cosa che ricerchi notitia maggiore. Nell'alto di tal monticello è una cauerna che lo trapassa da banda à banda.

Markusitz certacca. Lungo la Corana dalla parte uerso Carlstat sono diuerse altre guardie simili alle dette lontane l'una dall'altra un quarto di lega, e più, e meno, delle quali la prima è una certacca, che si chiama Markusitz che uiene ad esser la testa in ordine.

Di poi per colline, e monticelli (bellissimi di paese, mà deplorandi di conditione, perchè nè anche ui si sente mai uccello alcuno, saluo qualche quaglia, tanto sono inculti, solitari, e deserti) si peruiene all'altre guardie delle quali

Velmeritz[4] è la 7ma, che è un pezzo di muraglia, che par reliquie d'una chiesetta, e ui stanno 44 soldati à piedi, sotto il comando del colonnello Paradais[5]. Il qual luogo haueua bisogno di alcune reparationi minime per star al coperto i detti soldati al che fù ordinato prouuedersi.

Qui rincontro poco lontano si ueggono sopr'un monte le reliquie d'una chiesa stata un decanato famoso con nome di S. Martino[6], che era sopra moltissime parrochie.

Wudazki. La seguente e 8va guardia si chiama Wudazki[7], della 9a non seppi il nome: amendue sono sopra alti monti uicini al fiume Corana.

Warilouitz. A queste segue Warilouitz[8] che è la 10a guardia. Questo è un castello, anzi reliquie d'uno posto in sito alto e pro-

---

[1] Čardak.
[2] Križanić turanj.
[3] Izvornik ima nacrt razvaljenoga Belaja. Priobćio sam ga u knjizi: Lopašić: Oko Kupe i Korane 1895. str. 45.
[4] Velemerić.
[5] Barun Rudolf Paradajzer.
[6] Sv. Martin na Martinšćaku.
[7] Budački.
[8] Barilović.

minente sopra la Corana, oue sta una guardia simile, et è poco più di due leghe lontano da Carlstat. Per il sito sarebbe luogo atto in una occasione faruisi forte, mà nel modo come stà hora, non è se non per ricourare al coperto i soldati che vi stanno, riparando à quei pocchi bisogni che rapresentarono di hauere.

Skradt. Doppo non è se non un altra guardia appresso alla Corana, lontano una lega dalla predetta e si chiama Skradt. che è una certacca.

Nouaki. Leskouats. Vranitz. Ma doppo Warilouitz seguono le guardie declinando tra mezo giorno, e ponente, che son tre certache, cio è Nouaki, Leskouatz e Vranitz.

Auanti delle quali circa meza lega si ordinò di farne un altra nel luogo segnato 16, che così fù approuato da tutti per ben fatto per auanzarsi, et acquistar paese, douendo per guardia starui li soldati di una delle predette restate à dietro.

E perche dopo questi posti detti, il fiume Corana uà assai a leuante inuerso i luoghi de Turchi, però le guardie non seguono più oltre appresso detto fiume, mà lasciono per ultima frontiera.

Slon fortezza. Slon[1], che è un castello forte lontano sei leghe ò più da Carlstat, tra il fiume Slonsgiza, e la Corana, oue l'uno entra nell'altro. Al quale Slon, nella uisita non si arriuò, mà hebbero relatione di quello che farse ui bisognaua, et hebbeuo il disegno il quale à me non fu partecipato.

Mà ritornati noi à Carlstat prendemmo il viaggio lungo il fiume Mristrniza, per l'altra parte, cio è tra esso, e la Dobra: e seguente alle certacche lasciate di là dal detto fiume succedo in prima.

Suecciai castello. Suecciai[2], che è un castello del Frangipani, lontano da Carlstat due leghe e mezzo. Questo è una torre tonda circondata di muro, come mostra il disegno, oue sta una buona guardia: la torre è bella di forte muro, coperta et insino al terzo ripiena di terra salendouisi per di fuori. Dentro ha tre stanze una sopra l'altra, con comoda salita, e finestrette per feritoie. Tra essa e le mura, è un poco d'abitatione di alcune stanze, la quale è bene che sia mantenuta, e si potrebbe utile, e facilmente aggiungerne, coprendo le torrette tonde, che sono ne quattro angoli del recinto rendendole ancora atte di starui col moschetto alla difesa, perchè il posto di questo castello è rileuato a ridotto del fiume, le mura son buone e l'entrata è in altro per una scala di legno di fuori, si che non è cosi facile ad essere sforzato quando ui siano difensori con i debiti requisiti.

Mristrniza fiume. Guardie. Il fiume Mristrniza è un fiume profondo, che corre sempre tra monti di ambe le parti precipitosi sopra di lui coperti di bosco. Mà perche il fondo suo è tutto di tufo, però fa molte trauerse, come quelle che si fanno di muro ne' fiumi per ritener l'acqua alta, per le quali passono spesso i Turchi, sì che

---

[1] Slunj.

[2] Priležì izvorniku nacrt i osnova grada Zvečaja. Nacrt priobćio sam u knjizi: Lopašić: Oko Kupe i Korane. 1895. str. 321.

il fiume solo non basta à ritener le loro scorrerie, nel paese dietro di esso. Per il che lungho di esso nell' alto son continouate guardie in alquante certacche, e castelli di legno, che sono per nome: Kuseuatz, Gerdanzi, Noui, Jaignatz[1], Gaiak, Klutz[2], che è un castello di legno disfatto, e Orlak, andandosi ad esse per colli, e monti, e luoghi piani alti, che son tutti pieni di spessissime gran buche per lo più di forma ouata, lunghe circa 80 e 100 passi andanti e profonde 20 e 30, e più. E doppo si arriua in una pianura non grande, chiusa di monti, al fine della quale in luogo alto è posto.

Touun castello. Touun[3], che è un luogo murato quadro lungo, non grande pieno d' abitationi di legno, nel quale stà guardia, sotto il comando del conte Ardeli[4]. In un angolo è una torre grande, che sporge in fuori, oue abita il comandante.

Questo luogo per esser cinto di muro, et abitarui molta gente ha bisogno d' esser aiutato, e conseruato. Per il che bisogna fare che possa ueder fuori, e bisogna alzare la sua muraglia, perchè cosi è bassa che per tutto si può scalare: onde per ciò, e per douer rouinare i tetti delle case, che sono appogiati alle mura, si dourebbe farui un corridore di legno, coperto, chiuso per di fuori, con feritoie, e farlo fiancheggiato nelle cantonate, che si faria con poca spesa, e causerebbe grandissimo utile, essendo che cosi come stà, non hanno doue affacciarsi et i Turchi possono salirui con scale ò altrimenti senza esser ueduti.

Na ponoru. Osteria. Sotto tal castello poco appresso, è una grotta nel monte di 60. passi andanti per ogni uerso dalla qualle esce tra le fessure del monte il fiume Touugnsciza, molto grosso, che meza lega prima si asconde in terra sott' un altro monte doue pur sta l' altra guardia in un castello di legno chiamato Na ponoru in posto molto alto. Doppo si descende in una pianura grande, oue a meza lega è il luogo chiamato: Osteria[5].

Quest' è un adunanza di molte case insieme in mezo delle quali sono le muraglie scoperte d' una chiesa assai ben grande piene di abbitazioni fatte di legno, e di soldatesca, la qual gente ui si chiude dentro, e non ueggon fuori se non per sopra la porta da due fine-

[1] Janjač bio nekoč grad Frankapanski.

[2] Grad Ključ na Korani spominje se već godine 1481. Tê ga godine kralj Matija uz mnoge druge gradove potvrdi Stjepanu i sinu mu Bernardinu Frankapanu. Već sliedeće god. 1482. bijaše grad Ključ u rukama i svojina Jurja Fabijanića, koji ga zajedno s posjedom Tomašnicom u župan. zagrebačkoj zapiše kao miraz ženi si Margareti Ausperger. God. 1495. odstupi Fabijanić Ključ i posjede Slapce i Stubalj (u župan. modruškoj) Bernardu Frankapanu, a ovaj mu u zamjenu dade posjede Stative tlačne na Dobri kod Novoga grada. Od toga doba osta Ključ u ruku Frankapana. Već u XVI. vieku stajaše u njem straža od 10 momaka, te je uz ostale veoma zgodnom tačkom bio u obrani hrvatske krajine.

[3] Prileži izvorniku nacrt i osnova grada Tovunja.

[4] Grof Petar Erdödi, kapetan tovunjski.

[5] Prileži izvorniku nacrt podora crkve i cieloga mjesta uz tloris. Nacrt Oštarija priobćio sam u „Prosvjeti“ 1894. str. 720.

strini et un poco ueggono da una finestretta della sagrestia, sì che stà male così. Però si pensò à rimediarli, con far un corridore in alto sopra la muraglia di essa chiesa che la circondi attorno, e farlo di legno chiuso per di fuori, con le douute feritoie, coperto di sopra, e che auanzi alquanto in fuori per poter piombare, e ne i quattro angoli farlo fiancato con maggior prominenza in fuori, e farui due buone scale, ò una almeno, ferma, sicura, e comoda per poter presto, e facilmente andarui, e perche il uolto del coro resta ancora intero, e forte fà una piazza alta molto utile per uarie comodità, e per un ultima ritirata. E però perche tra il detto coro, et il corpo della chiesa, resta il muro à spitz che reggeua il tetto (come mostra disegno in ueduta di detta Osteria) sarebbe utile il disfarlo insino all'altezza di parapetto sopra detto uolto, per auer l'uso di quel piano alto, à dominare sopra tutto il corpo basso della chiesa, e fuori ancora; e seruirsi delle pietre che se ne leueranno per piombare. Il muro della chiesa e in ragioneuole buono essere, se bene hà alcune poche fessure, è alto sei clofter, e grosso un mezo, nella sua cima.

Ottoch villaggio. Mezza lega doppo, nella medesima pianura et appresso ad al medesimo fiume Touugnisiza è un villaggio che si chiama Ottoch[1] non picolo, e ben popolato; aperto che non hà altra difesa che l'acqua del detto fiume da una parte e dall'altra una rustica palizata. Per il che quelli abitanti hanno cercato di girar l'acqua del fiume dall'altra banda ancora sì che gli circondassi, e gli facessi in isola, mà quelli di Osteria si oppongono, et esclamano di ciò e con ragione.

Imperciò che da quella parte sono uoragini, le quali assorbiscono tutta l'acqua che ui si uolta, che mai più non si riuede, sì che non è possibile, che ella si riconduca a ritornar nel fiume et à far in isola il villaggio, e però senz'utile loro farebbero danno a quelli di Osteria, scemandoli quell'acqua che è la diffesa, e la salute loro.

Ogulin castello. A mezza lega più oltre, che è presso al fine di tal pianura uerso ponente è uno scoglio spiccato d'ogn'intorno, non più alto che il piano della campagna, sopra il quale è fabbricato un castello detto Ogulin[2], il quale è cinto di buone muraglie, pieno di abitationi fatte di legno, et in una parte è il palazzo, ò castello ben murato congiunto alle mura.

Sotto di esso entra il fiume Dobra, in una gran cauerna alta, e mirabile, e subito dall'altra parte di esso, si lascia uedere un poco poco, mà tanto profondo, che non ui si può andare, e uederlo, se non con gran rischio, e pericolo di caderui. Poi subito si nasconde in terra, e non si lascia ueder più, se non lontano una lega, ò più, oue di nuouo sgorga fuori e fà il suo corso insino che entra nella Kulpa. Questo castello è forte per natura, medianti quelli scoscesi così aspri e per arte, medianti le mura à bastanza buone, et alte.

---

[1] Priležì izvorniku osnova.
[2] Izvorniku priležе dvie osnove grada Ogulina.

Non haueua bisogno, se non di restauramento de corridori dentro alle mura, et al castello, e di rifarsi alcuni tetti, le quali cose sono state ordinate di farsi, e deputatoui il danaro. Il comando di questo castello è del conte Gasparo figlio del generale Frangipani[1], e comanda ancora a Osteria, Ottoch, Modrusc, et altri luoghi.

Doppo Ogulin poco, seguono i monti che terminano la predetta pianura, i quali. perche sono grandissimi, si ritorna à passare il fiume vicino ad Osteria, e per monti, e colli inculti. à due gran leghe da Osteria, per leuante, si uisitò una piccola pianura segnata nella mappa con numero 27, la quale è cinta da due fiumecelli, che iui se uniscono, e poi poco doppo si profondano in terra, e si perdono.

Si pensaua di auanzarsi con le guardie insino a tal luogo con piantare una certacca in un picciol colle, che ui è supponendo il luogo paludoso, che i caualli non ui potessero passare, ne guadare il fiume, come di fondo fangoso, al quale poi subito seguendo monti grandi, e bosco (quale si proponeua di tagliare per impedir la caualleria del Turco) si credeua render chiuso, e sicuro quel passo. Mà io ho ueduto e prouato, che si uà a cauallo per tutto: e che uno de fiumicelli è di fondo arenoso, e pieno di pesci nobili trote, temoli e simili, che non stanno in luoghi fangosi; l'altro fiumicello è fangoso ou' io ho ueduto, ma non è certo che sia tale per tutto. Il mio parere per tanto è, che non basti auanzarsi insino à quiui con una sola guardia, mà sene ricerchino più per guadagnare quel pezzo di paeseà dietro, e farlo abitatione di Morlacchi, i quali poi per se stessi si difendono brauamente dalle scorrerie de Turchi.

Modrusch città. Da tal luogo ritornando uerso ponente, e mezo giorno, doppo due leghe di monti, e boschi, sta sopr'un altissimo monte nella costa alta di esso, la già città di Modrusch[2], stata grande, bella, e forte, e hoggi solo ui restano le uestigie, e la maggior parte delle mura che la circondano, et una torre quadra intera nella parte bassa di loro, nella quale stà guardia, ma ui mancano due palchi et il tetto, che bisogna rifarli per necessità di quelle guardie, e se si aiutassero un poco quelle mura di case, con pochissima spesa si serrerebbe spatio per uenti case le quali (dicono) che subito ui sarebbero fatte, da gente che ui uerrebbe ad abitare. Le mura della città arriuano insino nell'alto del monte. oue nel poco spatio che ui è era un piccolo castello, di muraglie forti, e buone, le quali ui sono ancora, ma scoperte, si che non ui è doue abitare se non una stanza sopra la porta di esso castello, nella quale per il mal tetto, s'alza la neue un braccio et iui dormono quei soldati che ui stanno alla guardia.

Questo luogo per il sito tanto alto, e scosceso, è forte. et è nel principio de gl'asprissimi monti, che arriuano insino al mare, con due luoghi forti di mezo Brindel, e Ottoccez, per il che pare che sarebbe gran ragione di aiutarlo à ritornare abitato, e forte, potendosi

[1] Vuk Krsto Frankopan, general karlovački 1626—1652.

[2] Prileži izvorniku nacrt grada Modruša. Nacrt je liep, ali grad je bez krova i porušen. Taj sam priobćio u „Prosvjeti" 1894. str. 748.

forse ciò fare con facilità. per le molte genti de confini dentro del paese del Turco, che uolentieri fuggierebbero da loro à noi, se hauessero luogo sicuro, come potrebbe esser questo da ritiraruisi. E la quantità dette mura, che ui sono apporterebbe gran facilità. Et all'hora con maggior ragione si potrebbe auanzarsi con le guardie nel luogo 24 atedetto, e far a dietro paese guardato per noi insino à Touun, ò forse insino à Tobolice posto appresso al fiume Mristrniza. Il che s'intenda solo, quando non offenda i patti de confini.

Ma il picciolo castello alto, è necessarissimo (se già non è fatto) coprirui alquante stanze, essendoui le muraglie, et un'ottima cisterna appresso.

Cappella, deserto. Poco doppo Modrusch si arriua al principio d'un bosco doue chiamano la porta, e subito cominciano pietre asperissime, bosco grande, e salita sopra modo strana, e leguono poi monti simili, che sono stanza ordinaria di ladroni Turchi, però è passo molto pericoloso. E doppo una lega, e un quarto in circa si troua una chiesa, e conuento deserti, che si chiama la Cappella, nella quale son nati alberi grandissimi.

Brindel città Quasi tre leghe doppo descendendo uerso mezo giorno per monti, e boschi si entra in Dalmatia[1], nel cui principio si troua una pianura tra monti non molto grande, in mezo della quale è un monticello solo spiccato sopra il quale stà posto Brindel[2], città piccola, cinta di buon muro, piena di case di legno, non troppo ben composte, et il castello congiunto alle mura di poca abitatione. La forma del ricinto è come si uede per il disegno. fortificata ne gl'angoli con bastioni tondi, et uno angolare, ne i quali, et attorno à tutte le mura si può camminare, e stare alla difesa col moschetto.

Il posto cosi spiccato, in monte libero, non facile à salirsi, la muraglia buona con la difesa tale quale è, mà sopra tutto il ualore estremo de soldati, che lo difendono, rendono questo luogo molto forte, et importantissimo, per quei confini.

Cosa di particolar bisogno per esso non ho intesa, ne auuertita, solo ho considerato, che è molto necessario tenerlo ben prouuisto di munitione per l'importanza sua, e uicinanza del Turco.

In questa città conuenendomi (abbandonato d'aiuto) prender io stesso le misure tutte, et in fretta, et essendo tutta scoglio ineguale, e come unto per l'immonditie del bestiame, sdrucciolai e percotendo sopra quello, mi si roppe il braccio sinistro, onde non mi fù possibile andar con gl'altri che uolsero partire all'hora, et andare à Ottoccez; mà da altri hauutone le misure, e da quelli del luogo relatione bastante, posso dire.

Verlog. Che doppo la pianura di Brindel, passati alti monti tra leuante, e mezo giorno à leghe una, e mezo, è un piano paludoso,

---

[1] Što je prieko Kapele, nazivlje Dalmacijom.

[2] Izvorniku priležì liep nacrt i osnova grada Brinja. Ovaj je nacrt mnogo bolji od onoga što ga ima Valvasor u „Ehre d. Herzogth. Krain“. Priobćio sam ga u „Prosvjeti“ 1895. Str. 117.

irrigato da certi fiumicelli, appresso i quali è un luogo chiamato Verlog[1] del quale non hò altra relatione, però stimo che non sia luogo di gran consideratione.

Ottoschetz città. Poi quasi una lega più oltre, nel mezo di detta pianura (quasi tutta marasso) si uniscono insieme due fiumicelli e ne formano uno che si chiama Gazga, nel concorso delle quali acque si forma un isoletta la quale circondata di muro forma la piazza di Ottoschetz[2], la cui muraglia è molto debole, senza difese, et in quattro luoghi rouinata, e pure è uno de più importanti posti de confini, vicinissimo alle fauci del Turco, si che quella sola acqua lo mantiene, mà assai più il ualore de i braui soldati che ui stano alla difesa.

Conuiene per ogni maniera rifar quelle mura e formargli ne gl' angoli alcuni bastioncelli per cauarui un poco di fianchi, acciò habbia qualche difesa, piccoli per l' angustia del sito, mà però possibili, e necessari, essendomi da tutti gli offitiali, e da altri là pratichi assicurato, che l' importanza di questo luogo è grandissima. In un disegno dunque à parte hò accennato come mi pare che si potrebbe riformar quella muraglia, perche resistesse bastantemente alle forze che può temere dal Turco.

Prosor castello. Appresso à questo luogo circa 500 passi andanti è un rialto di una collina, sopra la quale è fabbricato un piccol castello triangolare detto Prosor[3], con tre torri tonde ne gl' angoli, finito cosi pochi anni sono perche era necessario non lasciar quel posto dominante al nemico, mà si poteua ben fabbricarlo d' altra forma megliore e più capace con la medesima materia.

Doppo questa piazza non è altra insino al mare onde di quelle dicendosi à parte, non hò circa le predette che altro riferire alla cesarea Maestà vostra, alla quale vmilissimamente m' inchino. Della cesarea real Maestà vostra vmilissimo e fidelissimo seruitore Giouanni Pieroni. m. p.

Iz vana: Relationi da Carlstat insino à Segna exclusiue.

IV.

Izvještaj o Senju.

Sacra cesarea real Maestà. A quattro leghe da Ottoschetz per ponente, è situata Segna[4] città, l' ultima guardata nel confine di Dalmatia, posta su 'l mare Adriatico, a piedi di alti, et asprissimi monti di nudo sasso, che non lasciano spatio tra essi, è la città se non un poco da una parte, oue sono alcuni piccoli orti; dall' altra il monte descende tanto prossimo alla città che non resta spatio se non per un sentiero tra esso, e le mura.

[1] Brlog u Lici.
[2] Izvorniku prileže dvie liepe osnove Otočca.
[3] Osnova Prozora nalazi se uz prije spomenutu osnovu Otočca.
[4] Izvorniku prileži nacrt gradskoga platna i kaštela te Nehaja, zajedno s osnovom. Pieroni drži i grad Senj da leži u Dalmaciji.

È recinta di alte mura di pietra, con spesse torri, della forma che mostra il disegno, et un poco di seno che fà la riua del mare gli serue di porto.

Su'l monte prossimo, nel più alto di esso, è un castello quadro murato, forte, che chiamano la fortezza, nel quale stà buona guardia.

Questa città è piena di buoni, e fideli seruitori di vostra Maestà, gente com'è notissimo braua estremamente. È città di grandissima importanza, come quella che è capo del regno di Dalmatia, e che perduta essa, uacillerebbe troppo quel restante, che la Maestà vostra ne possiede.

Hà per sospetti li due suoi confinanti, ciò è il Turco, et i Venetiani, ciascuno de quali, se bene stà in pace con la Maestà vostra, con tutto ciò, e perche le cose vmane son mutabili, e perche alcuna uolta l'occasione fà non disprezzare un bel colpo, pare che sia prudentissimo consiglio il mantenerla nella buona fideltà, e deuotione che è, con tutti i mezi opportuni, et assicurarla da i pericoli che ella può patire.

Primieramente la fortezza[1] su'l monte è importantissima perche è uicinissima, e uede la città quasi in pianta, si che perduta essa, poco, e malissimo si potrebbe restare in quella: però questa bisogna conseruare (come si fà) con ogni diligenza. Ella è di grossissima e forte muraglia, quadrata, senza fianchi, se non in alto. Hà tre piane ben forti, e per tutto cannoniere fornite di belli, e buoni pezzi d'artiglieria, e particolarmente di due bellissime colubrine, et in fondo una buonissima cisterna. Non hà fosso perche la pietra durissima di che è tutto il monte non lo ammette se non con grande spesa; mà dalle parti, il monte descende tanto ripido, e scabroso, che pochissimo, e quasi niente di spatio ui resta, oue si possa stare ad offenderla: per coprirsi non ui è terra, se la non si porti di lontano: e difficilissimamente ui si puo condurre, e tenere pezzi per batterla.

D: essa dimostro in particolar disegno la pianta, e il proffilo. Non ui è mancamento alcuno, se non di licenza, e di un poco di comodità per farui una cappelletta per celebrarui la messa, cosa che sommamente desiderano, et vmilissimamente qual comandante ne supplica la Maestà vostra.

La città n' un angolo hà il castello, oue abita il capitano, ò gouernatore. Il restante hà tre particolari bisogni. Prima le torri che sono nel circuito della città per difesa di essa, non hanno tetto, e ui mancano i palchi, e le scale per salirui: queste dunque conuiene rifarui, e di più le porte à ciascuna, con i suoi serrami, acciò non siano di nuouo destrutte da i bisognosi di legne, (delle quali ui è gran carestia) e ui si uadia solo per le necessarie occorrenze.

Secondo. La parte segnata B hà bisogno di restauratione perche hà una grande spaccatura, e sempre più si dispone alla rouina: et

[1] Izvorniku prileži prosjek i osnova fortece Nehaja.

in oltre è bassa; e per di fuori ui è stata ammontata tanta materia, che si può con poca cosa per essa scendere, e salire fuori, e dentro della città: però questa conuiene rimuouere e proibirne altra, et alzarui alquanto la detta muraglia dapoi che la sia ben sicuramente restaurata.

Terzo. La principal cosa che è stata edificata per guardia e difesa dal porto, è una torre tonda su'l angolo di esso, la quale è benissimo fabbricata, di buona, e forte muraglia, e posta in ottimo sito, e molto bella, che hà seruito à tal'effetto un tempo, poi per non esserli stato resarcito il tetto, quando si guastaua, son infracidati, e poi rouinati i palchi, et è stata dismessa, onde resta cosi, e comincerà ad andar distruggendosi il che è graue danno per poca cosa: e dio guardi, per quella città, che in occasione d'inuasione nemica, quel porto non hauesse per se la difesa di questa torre. Per tanto io stimo cosa necessaria il restaurarla, e ridurla all'uso suo. e tenerui la douuta guardia. Basta rifarui il tetto e scale et i suoi piani quali loderei che si facessero col uolto, e non di legno, perche le muraglie benissimo gli comporteranno, almeno il primo da basso, e tenerui alcuni pezzi buoni di artigleria: così il posto suo è bastante ad assicurar la città da soppresе da quella parte del mare.

In oltre il porto, quand'io ui son stato, haueua bisogno che si rifacessi il ponte di legno sportante in mare, per tenerui accostate le barchette che non possono stare alla riua.

Prouiste queste cose, non resta se non di tenerui bastante et abbondante munitione, e particolarmente nella fortezza e di legne, e carbone in particolare.

Quest'è quanto circa tal città hò auuertito di douer riferire alla cesarea Maestà vostra, alla quale vmilissimamente m'inchino.

Della cesarea real Maestà vostra vmilissimo e fidelissimo seruitore Giouanni Pieroni. m. p.

Iz vana: Relatione per Segna.

V.

Izvještaj o Karlobagu, Ledenici, tvrdjavici Stretto (St. Marko), Bakru i Trsatu.

Sacra cesarea real Maestà. De confini di mare doppo Segna, era per leuante un luogo detto Carlobach, quale fù demolito, et è stato non di meno uisitato mà io non ui fui per causa del braccio rottomi, e per relatione intendo che sia molto importante, e che sarebbe cosa vtilissima che fusse rifatto, e ritornato nel pristino essere, come posto forte per natura in luogo di mare all'estremo del confine della Maestà cesarea vostra.

Mà per ponente, da Segna leghe $2^1/_2$ sopr'un alto monte stà Lednitz[1], luogo di alquante case intorno ad alcune reliquie d'un castello, nel quale sta guardia di alquanti soldati. È luogo forte

[1] Ledenica.

per il sito molto alto, e di assai dificil salita, che à un bisogno potrebbe con poco rendersi più forte ancora con l'arte, e seruire di un posto assicurato, quando molti altri mancassero. È lontano meza lega dal mare, oue sono alcune case, che seruono di porto, per qualche tascelli non grandi.

Di presente hà bisogno, che un torrione quadro, che era nel più alto, et è rouinato, sia quel restante pareggiato con le proprie sue rouine e diuenti abile à tenerui et usarui qualche pezzetto il che può facilmente uenir fatto. In tutto non è altro che la cima d'un monte alto, superiore à i prossimi, al quale dal mare si uà sempre salendo per due miglie italiane. In una breue hora che ui si stette uedendolo, non fù disegnata la sua ueduta per la pioggia, ne prese altre misure, come non necessarie, essendo pochissimo quello che ui è.

Ameno di due leghe doppo, l'isola di Vegia[1] si stringe assai uicino à terra ferma, con una punta, sopra la quale i signori Venetiani hanno fabbricato una fortezza, che chiamano lo Stretto[2], che può impedire il passo: et è però da attendere, che mai per tempo alcune non ponessero piede li rincontro in terra ferma.

Più oltre poi rincontro al fine della detta isola della Vegia è il porto di Buccari, nel quale non entrammo, mà passamo uia di notte. Intendo che sia bellissimo, molto grande e di assai importanza.

Passato questo porto di circa leghe due, e mezo, termina la Dalmatia[3] con il castello di Tersat, che è posto sopr'un alto monte, lontano quasi una lega dal mare, questo è tutto murato, di forma non di fortificatione, mà adattato alla forma della sommità di quel monte la quale è prominente ripidamente sopra l' fiume Fiume, che corre alle radici di esso monte, nascendo poco sopra.

Per esser questo sito molto forte, che da poca parte solamente ui si può accostare, potrebbe rendersi più sicuro ancora, facendo fortificatione per fuori, dalla parte donde ui si và.

Bisognauano in esso alcuni resarcimenti, quali furono notati e riferiti al'hora.

Disegno di esso non hò perche à pena potei prender le misure di fiume e di uisitar questo, nelle breuità del tempo che ne fù concesso.

Poco discosto, sotto Tersat, è la chiesa, e conuento de francescani, nel luogo oue già stette la santa casa, prima che miracolosamente fusse transportata à Loreto.

Ne altra in formatione hò di questi luoghi da poter riferire alla cesarea Maestà vostra alla quale vmilissimamente m'inchino.

Della cesarea real Maestà vostra vmilissimo e fidelissimo seruitore Giouanni Pieroni. m. p.

Iz vana: Relatione da Segna a Fiume exclusiue.

---

[1] Krk (Veglia).

[2] Tvrdjavica Sv. Marka u tjesnacu izmedju otoka Krka i bakarske obale te Kraljevice.

[3] Po tom shvaćanju sterala se Dalmacija sve do medja Trsata.

Izvještaj o Rieci.

Relatione circa la città di Fiume.

La nobile città di Fiume stà posta alla riua del mare Adriatico à canto allo sboccare del fiume detto Fiume, oue fà porto per barche.

È molto uicina al confine de Venetiani in Istria, però è piazza assai principale, e meriteuole di esser ben tenuta. e conseruata.

È posta in piano, mà dietro ad essa non molto lontano si eleua una dolce collinetta uerso tramontana, e maestro, che rende ancor quella parte della città un poco eminente sopra la restante. È circondata di mura all'anticca, mediocremente alte, e forte, et à piedi di esse è un muretto basso quasi per tutto, mà assai lacero in molti luoghi, e dauanti di questo è un fosso con acqua, oue ne è capace, mà stretto, e poco fondo.

1. Sono in essa alquanti posti per corpi di difesa, de quali il primo è il castello che è un fortezzino su le mura, nella parte più alta, tutto murato, con fosso, quale uede, e scoua fuori, e dentro della città, nel luogo è forma che mostra il disegno[1] in A. Questo (fuorche troppo piccolo) è utile per tal piazza, perche comanda dentro e difende di fuori. Mà la sua fronte di fuori essendo come un baluardo del recinto della città, non hà difese proprie, cio è dal forte medesimo, mà deue riceuerle da altri, cio è da fianchi che fà la città di fuori uicini ad esso. Però in quanto à se stesso per tal parte è imperfetto: pur con tutto ciò è utile perche non cosi presto gli sono leuati i fianchi prossimi, e in quel caso può far ritirata, e fra tanto difende, e comanda: si che merita di esser diligentemente conseruato, e riparati li suoi bisogni. I quali principali sono due. Vno che il fianco segnato 8 è troppo uoto, per che ui è un gran uacuo insino à bassso con una scala o discera scoperta, sì che ui resta sopra troppo poca piazza. Però stimerei douersi fare, che la scala detta fussi coperta con uolto e poi ripieno il tutta con terra, e fattoui cosi buona, e più capace piazza per l'uso di quel fianco, e per farui ritirata in occasione. Il 2do bisogno è, che essendo tanto piccolo che à pena basta per l'abitatione necessaria del capitano, hà scarsità di alloggiare soldatesca al coperto, massime bisognassi augmentarla. Per questo, auendo li anni passati fabbricatoui il signore capitano alcuni piccoli alloggiamenti nel luogo segnato 9., sarebbe utile hora fabbricarne dall'altra parte nel luogo segnato 10., e far ciò senza occupar piazza di sotto, altro che con due, ò tre pilastri piccoli acciò ui resti spatio capace per l'uso delle artiglerie, che stanno ordinariamente in quella cortina, che è fra i due baluardini, e cosi, essendo come una loggetta, ui si conseruerebbero sotto i pezzi, e casse loro buone per molti anni; e di sopra seruirebbe ad alloggiar soldati al coperto in tempo di bisogno; vtilità che si farà con spesa molto poca.

---

[1] Izvorniku prileži osnova kaštela i zidova gradskih.

2. La torre B. su l'angolo della città detta Slognia[1] serue di tenerui la munitione di poluere, che per esser lontana dall' abitato stà bene, mà perche ui si può accostare liberamente da ogn' uno, stà malissimo sicura. Però bisogna necessariamente chiudere tale libero accesso, con rifar il muretto che è mezo rouinato, rassettar le porte che ui sono che stano ben serrate, et auanti di esse far palizzata, si che niuno ui si possa accostare. Di poi conuiene riparar il tetto di essa, perche ui penetra pioggia e neue con danno di quella munizione.

3. Il posto C è detto fortezza[2], quale stà alla cura de i cittadini : che è un posto fabbricato di mura grosse, e forti, ben che di forma poco forte, e ripieno di terra, sotto ui passa una entratta con due porte, et à canto ui corre l'acqua del fosso della città. La collina già detta che è dietro da città, uede dentro à questo forte da tal lontananza, che l'artigleria può danneggiarui dentro troppo liberamente. Per il che sarebbe utilissimo riparare à tal inconueniente : e ciò per facilità e breuità di tempo, e di spesa non perche si potrebbe far meglio, che con attrauersarui dentro da una parte all'altra un trincerone più alto che tutto il resto, si che facessi caualiere al forte, e contra battersi l'artigleria nemica; e coprirebbe in tanto la parte restante uerso il mare, che potesse far l' offitio suo con l'artigleria e moschetteria uerso il mare, e le due altre parti. Per farlo conuerrebbe fortificar la muraglia, che è dalla parte di fuori perche più debole. acciò potersi reggere al peso della terra di tal caualiere et il fortificar di tal muraglia, mi pare che si dourebbe far dalla parte esterna del muro facendoui come un continuo barbacane. ciò è un muro à scarpa della forma che mostra il disegno particolare di tal fortezza con la linea di punti lori si farebbe poca muraglia, mà assai aiuto al muro vecchio: non conuerrebbe leuar terra di dentro ne profondar gran fondamento: essendo già assai basso iui il fosso. e si acquisterebbe un poco di fianco segnato 12. per difesa della parte 11 che mal difesa.

4. Il posto D. è la porta al mare[3], che è una torre quadra molto bella, alta, e di buona muraglia, la quale per incendio non hà i suoi solari, ne scale ne tetto, et è senza l' oriuolo che ui era solito. Desiderano li signori cittadini che tali cose ui fussero rifatte, il che stimo molto à proposito, et utile il non tener cosi perso tal corpo di difesa, e torre cosi principale, la spesa à rifar tutto arriuerebbe sole à fiorini settecento. Mà io ci desidererei che ui si facesse di più una serra cinesca di grossi e pesanti legni puntati di ferro da cadere liberi 'n un subito in tempo d' occasione, per che tal porta per esser sul mare può esser è sotto posta à sorprese et ad petardo.

---

[1] Kula na sjevero-zapadnom ćošku grada bijaše četverouglata.
[2] Na zapadnom uglu zida okrenutoga prema moru.
[3] To bijahu glavna gradska vrata, u sred zida okrenutoga prema moru. Na slici grada Rieke, što je imade Valvazor u citovanom djelu, sve se ove kule liepo vide.

5. Il posto E. è una torre tonda[1] su l'angolo della marina, circa al quale non hò notato cosa particolare se non che quando si douessi fortificare la città in tal luogo si ricerca un buon baluardo, perche è posto molto principale, si chiama Socol.

6. Dopo questo posto cominciano le mura della città ad esser debole sottili, e in molte parti rouinose, e in gran parte di esse (come ancora uerso il mare) sono appoggiate case, che hanno riuscita fuori con finestre, mà ciò è cosa antichissima. Si che hanno bisogno di restauratione, e che dentro doue sono terrapienate, sia megliorato, e meglio ugualato, e mantenuto il terrapieno. Perche il posto F. che è una torre quadra[2] aperta per di dentro è di muraglia debole e rouinosa et il terrapieno ui è scomodo e male accomodato; et essendo questo quello che per hora (insino che non si fa megliore, e uera fortificatione) hà da fiancheggiare da quella parte è necessario, che sia megliorato, e ridotto che ui si possa stare alla difesa, il che deue esser (per tale interim) con risarcire, e fortificar la muraglia e alzare, e spianare, il terrapieno che ui è dentro.

7. 8. Posto G. è un cantone[3] della città in luogo uicino al fiume, e però acquoso, e che poco per di fuori ui si pratica. Non hà forma ne fortezza in se di ualore alcuno. Però essendo che tra questo, et posto H.[4] (che è la porta di sopra ciò è una torre quadra grande, e forte, et una più bassa à rondello congiuntali di buona muraglia) li reuerendi patri Giesuiti uogliono fabbricare il loro collegio. e diregnano con gran parte di esso di uscire fuori della mura, delle quali hanno già demolito una torretta che ui era segnata ✻[5], e formarlo nel modo che mostra il disegno a numeri 1, 2, 3, 4. Mi pare che si deua con tal occasione dar forma tale alle mura della città, che hà quella parte (in tanto) ella resti ben difesa per hora, e che in occasione che si deua fortificare il resto, possa seruire, et adattarsi alla fortificatione che si facessi. Ciò penserei douersi fare come mostrano le linee di punti rossi, che il rondello H. seruirebbe, et è buono, per fianco, e poi secondo li punti 13. 14. 15. resterebbe seruato insino alle mura vecchie e uolendosi hora, ò in altro tempo fortificare più oltre, si potrebbe senza rompere, ne mutar cosa alcuna, seguitare secondo li numeri 16. 17. 18. 19. 20. 21. si come similmente si dourebbe seguitare il resto della fortificatione intorno e tutta la città, facendo baluardi à luoghi conuenienti, come all'hora si disegnerebbe.

9. E quanto à detta muraglia intorno al collegio deue essere di buona grossezza, con scarpa et alta quanto l'altra muraglia.

10. Il tempio che fabbricano li detti reuerendi patri douerà esser tenuto basso, acciò non copra il castello e non copra il ponte che è sopra il fiume, ne il porto dalla uista de detto castello.

---

[1] Okrugla kula na iztočnom ćošku zida prema moru.

[2] Kula naprama Riečini u sred iztočnoga zida.

[3] Na sjev.-iztoč. uglu gradskoga zida.

[4] Okrugla kula na sjevernom zidu medju kaštelom i spomenutim branikom G.

[5] Mali toranj četverouglati izmedju G. i H.

11. La terra, e rotture che si leuono della fabbrica le portano fuori à canto le mura, che fa salita dentro però è cosa che sta malissimo, potendosi così entrar e uscir di città ogn' hora senza passar per la porta; onde è necessario che sia ordinato che si leui, ne più ui si porti.

12. Hanno fatto una fornace per calcina à canto alla porta H. per la quale si entra subite dentro al primo fosso, il quale sotto al castello hà una porta, che entra nella città come sortita, si che per essa fornace ui si può entrare, e però è dannosa, e pericolosa, se non si ripara, ò si leua tal fornace

13. Il porto dourebbe esser conseruato con rinettarlo per che si riempie, e li vascelli cominciano à non poter tanto facilmente tratteneruisi.

14. Quanto à huomini, nel castello stanno 12. soldati e con li offittiali fanno 19. piazze, pagati da sacra Maestà, mà ui mancano huomini per la artigleria, perche ui è solo il Zaichborter detto Giouanni Giachliz con un aiutante: esso è persona diligente, e intendente. Vi si ricercono al meno due altri bombardieri salariati (dicono a fiorini 8 il mese per ciascuno) e dodici altri bisognerebbono, quali si potrebbero hauer senza spesa, facendo obbligar persone a proposito, che imparino dal Zaichbort, e si esercitino, et in uece di stipendio, habbino esentione dalli obblighi imposti dal capitano e giudice della città, et hauessero licenza di portar ogni arme.

Il Zaichborter per se uorebbe un aiutante per il conseruar nette l'armi, et hauer un stipendio, che dice non l'hauere, et è suggetto che merita essere aiutato.

15. Quanto à munitione la piazza è mediocremente prouuista, in ogni sospetto hà bisogno di più, et hora di salnitro, et olio di lino, che ui mancano.

Che è quanto hò saputo auuertire nel breve tempo che sono stato in tal città per seruitio della cesarea Maestà, e più non hò altro da riferire alle illustrissime signorie vostre, alle quali fò vmilissima riuerenza.

In Vienna Settembre 1639. Delle signorie vostre illustrissime et eccellentissime vmilissimo seruitore il capitano Giouanní Pieroni. m. p.

Iz vana: Alli illustrissimi et eccellentissimi signori Presidente e consigliari della camera e di guerra della Maestà cesarea[1].

VII.

Kreuztallerov izvještaj o Rieci.

Allerdurchleichtigister grosmächtigister und unüberwindtlichister römischer Khayser, allergnadigister Herr und Lands-Fürst etc. etc. Dieweillen in verwichenen 1640igisten Jahr, ich mit dem Hoff In-

[1] U drugom izvornom primjerku stoji pod naslovom „Relatione etc." još i to: „come fu data all'eccelso consiglio di guerra di Graz."

geniero Gioan Pieroni auf die Crowat. und Mörr Gränitz zu besichtigung der Orth Posti, Vestung und Gränitz Hauser, von hier abgeordnet, und verreist bin. Alss habe in gleichen nach eingenombenen Augenschein der Stadt St. Vaits am Pflaumb, so gegen den Venecianern an Mörr ligt, weliche Alantico erbaut befundten, wier dass zu derselben Reparierung notwendig ist. Als erstlich an der Fordeca A. die obere Haubtmaur 1, 2, 3; wegen der allernegsten überhöchung der hochen Gebürg M.[1] Carsto genant vormüg hierbeiligenden Grundt-Abrüss sambt der perspectiuo völlig bis in die 18 Workhschuch hoch erhöbe und ordentliche Schiessscharten mache, oben auf den Dükhen der Maur sein Scarpa gebe, damit das Wasser von gemelter Maur sein Abrünnen habe, und alsoweüter khein Schaden leide, solliche gestalten khan das völlige herbey, .so umb die Statt repariert werden.

Die eüssersten zwo Posto B.[2] und C. gegen der Überhöchung des gemelten Bergs M.[1] daran dieser ganz Statt vill ist geleg, weliche an der Gemaur schwach und nider kheine inwendig Pfailler oder spironi sambt der vollig Maur und Schissscharden erhebt und mit Schüdt angeschüdt, damit die Stukch darauf kheinen plontiert werden, und weillen die Cordina Maur von B. biss C. vill zu lang, alss ist inwendig midtten der Maur hoch notwendig ein ordentliche platanorma wie mit K. deligniert zu erbauen, in gleichen auf den neuen Pollwerkh oder Pastein die Mauer von 4, 5, bis 6 so gegen Mörr herauss erbauet, von den Berg aber überhöcht, bis in die 18 Workhschuch hoch erheben damit die plantierte Stukh bedekht khenen werden.

Wie auch das eingefallne Gewölb von 7 bis 8 dadurch dass Wasser von den Stattgraben rünndt, wiederumb von neuen erbaue.

Weilen der Posto F.[3] so gegen den Mörr, an welch vill geleg, khlein, schwach und vill zu weith von des posto D.[4] wiewollen der Thurm und Postten E.[5] in mitten der zweyen Cordinen Maur. So ist doch khein einig Flanqua noch Streichwächr gegen den Mörr, dass doch die maiste difese, von diesen beidem Posto beschehn muess, ist deroweg hoch notwendig ain ordentliches Pollwergck oder Pastein heraus zu erbauen. so mit 9, 10, 11. 12, und 13 deligniert.

Der Posto G. so überhöcht von den Berg N.[6] negst bey dem Wasser Stromb Pflaumb[7] genant, wellicher in gleich an dem Gemaur schwach und inwendig die hölzene beden alles erfvüllet und ohne Tach, khan gleich massen an Geschüt und die aüssere Maur auf der Dükchen wie vorgemelt repariert werden.

Der Posto H.[8] wellicher an dem Gemauer am schwächisten ist daran in gleich vill geleg, khan wie vorgemelt inwendig mit zur

---

[1] Brieg prema Kalvariji.
[2] Kula Slonja.
[3] Kula Sokol
[4] Fortica na zapad. uglu južnoga zida.
[5] Glavna gradska vrata prema moru.
[6] Briežuljak na Sušaku.
[7] Riečina.
[8] Ugao gradskih zidina na sjeveroiztoku.

maurn der Pfeiller, sambt der Maur aufgebauet werden, wie mit 14, 15, 16, und 17. deligniret und mit Schüdt angeschüdt, damit die Stukh gegen den Berg N. plantiert darauf khenen werden.

Wann dass Pollwergkh oder Pastein L bis z den obern Posten I. wie mit 18, 19, 20, und 21 deligniert völlig gebauet werden khan solicher Gestalten denen PP. Jesuiter vorhabendes Gebey, so punktiert von, O: P: Q: und R.[1] verwilligt werden.

Jedoch alles ohne undterthenigister Massgebung Eur Khays. Mayest. hürrüber mich allergenedigist befelhewt.

Eur Khays. Mayest. aller undterthenig und aller gehorsambister Thobias Creiztaller Ingeniero und Pauemaister m. p.

Iz vana: Der Röm. Khays. auch zu Hungarn und Behaime königl. Mayest., etc. etc. in aller undterthenigistem Gersambst zu übergeben.

Zu Händen deroselben I. Ö. hochlöb. Hoff khriegs Rath.

La relatione de Chreitstaller.

---

[1] Crkva sv. Vida i okoliš.

Regestum litterarum zadarskoga nadbiskupa Mafeja Vallaressa (1449—1496 god.)

Prof. Dr. L. Jelić.

U Barberinskoj knjižnici u Rimu čuva se papirnati u finoj koži uvezani rukopis, u katalogu označen naslovom „Maphaei Valaressi archiepi Hyadrensis epistolae", XXIX, 153; on zahvaća u dvadeset tabaka 710 stranica veličine 0.215 × 0·15 m. Tabaci nijesu jednaki: I—XIII broji svaki po 36 stranica, IX—XVI po 40, XVI—XVIIII po 36, a zadnji, XX, 34 stranice; a izpisano je 669 stranica, ostale su pak neizpisane. Rukopis je napisan preporodnom sitnom kurzivom druge polovine petnaestoga vieka; obiluje kraticama poglavito u vlastitim imenima; nakitnih inicijala je malo, i prosto perom orisanih. Izpisane stranice su pobrojene arabskim brojkama; a pojedini komadi ne nose broja. Na rubovima gdje i gdje ima po koji naris, odnoseći se na tekst; česte su pak obrubne bilježke, označujuće sadržaj ili vriednost pisma; n. p. „epistola commendatitia et bona", „bonum principium", „do notitiam eiusdem causae sibi commissae", „lege hanc epistolam, quia digna et gravis est", itd. Premda pisar nije nigdje svoga imena zabilježio, iz susljedjaja pisama, kao i po obrnbnim opazkama, kojih subjekt je često u prvoj osobi indikativnoga praesenta, sliedi, da je cieli pismovnik, ako ne vlastoručna bilježnica samoga nadbiskupa Mafeja Vallaressa, a to barem pod njegovim očima izpisan. Sam Mafej spominje češće svoga pisara

Rukopis sadrži 565 poslanica, od kojih 552 spadaju na Mafejevo dopisivanje, a 32 su pisma različitih Mafeju suvremenih osoba, kano Fantina Vallaressa Kretskoga nadbiskupa, Trogiranca Ivana Subote i inih manje poznatih ličnosti. Mafejevo dopisivanje, koje zahvaća, sudeći po datovanim pismima, razdoblje 1450—1479 god., predstavlja nam odnošaje zadarskoga nadbiskupa za trideset godina sa vrhovnim crkvenim vlastima u Rimu, sa Mletačkom vladom u Mletcim i njezinim organima po Dalmaciji i Istri, sa skoro svima dalmatinskim biskupima, sa svećenstvom zadarske nadbiskupije, sa hrvatskim banima i krčkim knezovima, i sa mnogobrojnim njegovim rodjacima i prijateljima po Dalmaciji i Italiji. Regest sadrži, ne računajuć pisma bez adrese i izprave (19 komada), Mafejevo dopisivanje sa 180 lič-

nosti. Uz javna pitanja dolaze i privatni posli; često je govora i o suvremenim dogodjajima u Dalmaciji i pograničnim zemljama, Arbaniji, Bosni i Istri; ima viesti i o svjetskim suvremenim dogodjajima. Mafej je bio humanista, te je vješto latinštinom pisao; mnogo njegovo pismo spominje kodekse klasika, stare spomenike, i monumentalne sgrade, koje su se za njegova nadbiskupovanja gradile u Zadru. U jednu rieč, Mafejov pismovnik nam je zrcalom javnoga i privatnoga života u Dalmaciji za druge polovine petnaestoga vieka.

Farlati (*Illyr. Sacr.* V, 122) i Ughelli (*Italia sacra*, V, 1426) znali su za ovaj rukopis, te vele, da sadrži pisma i besjede Mafejeve; ali besjedama nije traga. Izim samog jednog pisma (Farlati n. mj.), sva pisma su dosele ostala neobjelodanjena.

Pisma nijesu razporedjena susljednim kronologijskim redom. Mafej je istodobno prepisivao pisma, koja je sam šiljao i koja je primao na razne tabake, koji su pak bili napokon uknjiženi. Većina pisama nosi datum; mnogim se datum dade ustanoviti po susljednosti i predmetu; a zadnji dio pak su nedatovana. Često je upotrebljivan mletački datum, po kojem godina počimlje prvim ožujka.

Ja ću najprije prenieti nekoliko važnijih pisama iz prvog diela Mafejeva regesta onim redom, kojim stoje u rukopisu; a sliedeća pak oznakom adrese.

1. Bar(bonus) Maur(ocenus) Mapheo Archiepiscopo Hyadrensi.

Cognovi iam diu Pater Reverende, te non solum clara stirpe ipsa nostra preclarum, verum industria, studio, et vigilantia etiam virtutibus ac scientia ornatissimum. Videbam quoque te apostolicum talem esse principem et antistitem, qui summa vel prope divina sapientia ingenia liquido perscrutatur et maxima potentia ac clementia benemeritos condignis praemiis donare solet. Sperabam ideo quotidie te ingenti aliqua dignitate extolli debere. Cum vero usque ad hoc tempus nihil meis optatis respondere viderem: cruciabar animo; angebar dolore; ita ut ad te scribere neque vellem neque possem. Evenit demum, ut Dominationem Tuam non episcopatui set Archiepiscopatui: neque eiusdem oppidi, set potentis atque antiquissime Urbis Yadriae, donatam audiremus. Gavisus sum ea re: a(p)prime, et continue ad te scribere non modo posse, imo silere non posse cognovi. Cum enim quod tam diu speraveram, tam ardenter volueram, tam denique maxime peroptaveram: nobis datum prospexerim, non potuit mens plena gaudio tacere: et maxime tecum qui huius letitiae causa es et origo. Dominationi ergo tuae etiam atque etiam permaxime gaudeo, et ut ei aeterne saluti ac perpetuae laudi sit ipse pontificatus exopto; quod facile consequeris: si ab immortali deo dignitatem hanc largitam cognoscens: eidem persepe commendaveris; et si posthabitis mundanis caducisque pompis: humanitati et virtutibus quibus a puericia nutritus es: insudaveris: nec tibi ad hoc leve calcar erit memoria Rmi. illius Dominat. tuae patrui Cretensis Antistitis, qui scientia et vitae sanctimonia posteris omnibus, tibi autem in primis haud obscurum benevivendi exemplar reliquit.

Haec tamen quoniam optimum ingenium tuum longa consuetudine cognovi: non ut te velud iacentem excitarem dixi: set ut currenti: iam tibi stimulum adderem. Me vero quem innacta tibi humanitate in fratrem usque modo habuisti nunc quaeso filium tenere non renuas. Et si quod pro tua re vel dignitate efficere me posse diiudicas; id ex me ut ex filio expecta, expectatumque habebis, mea eïs in Dominat. tuam caritas ac reverentia aetate dignitateque tua simul acrescit. Caeterum Rev.^{mo} Patriarchae caeterisque nostris me plurimum comenda. Vale. Ex Venetiis XV. kalendas Augusti MCCCCL. *Str. 1.*

2. Maphaeus Archiepiscopus Hyadrensis Capitulo suo.

Cum simus in praesentiarum quamplurimis irretiti negociis: neque possimus omnibus adesse locis: necessarium duximus illuc mittere germanum nostrum dominum Jacobum; qui praeveniens adventum nostrum praeparari et instrui faciat Archiepiscopium, et quae sunt necessaria. Cum quo etiam mittimus Donatum Belloria virum per omnia probatissimum et sufficientissimum quaem exigentibus virtutibus meritisque suis elegimus in Vicarium nostrum generalem, tam in temporalibus quam in spiritualibus: revocantes et irritam facientes omnem aliam ordinationem et electionem per nos alias factam. Quo circa dilectissimi nobis in christo filii gratum erit: si germanum nostrum humaniter et officiose accipietis: ubi vos facturos non dubitamus Praefato autem domino Donato Vicario nostro debitam reverentiam pariter et obedientiam: ut dignum est: exhibeatis. Valete in domino semper. Ex Venetiis die XXII. Novembris MCCCCL. *Str. 2.*

3. Ad Rev. patrem dominum N(atalem) episcopum Nonen.

Cum simus maximis in praesentiarum irretiti negociis: adeo ut non possimus aliquotiens nostris satisfacere: dum aliena curamus; opere precium fore rati sumus, ut quod per nos fieri non potest: per eos qui sunt nobis magis proximi expleantur. Proinde germanum nostrum dominum Jacobum illuc mittimus providendum, quae sint frugi ac necessaria adventui nostro; libuitque una cum dicto germano etiam dominum Donatum Belloria: quaem digne ac merito (vir enim et sufficientissimus et nobis probatissimus est) in vicarium nostrum generalem tam in spiritualibus quam in temporalibus constituimus. Quod quidem oro paternitatem tuam, moleste haud quaquam accipias. Non enim ideo constituimus eum; ut tibi iniuriam faceremus, aut te deprimeremus: cui obligatos nos esse pro tuis in nos meritis arbitramur. Verum enim vero cum nos ipsi illuc profecturi simus: illicque residentiam nostram acturi: ut facilius onera nostra et curam pastoralem gerere valeamus: oportunum fuit: ut talem virum apud nos haberemus: qui vice nostra interdum fungeretur: et iugum onusque nostrum aliquotiens alleviaret. Tuque etiam sollertius et accuratius tuismet negociis vacare possis. Idcirco iterum atque iterum oramus Paternitatem Tuam: ne graviter feras: quod a nobis nonnisi optimo animo factum est: Hoc tibi persuasum

*

esse velimus: nos non parvi te facere: set maxime quidem, et consilia tua: quibus saepenumero libentissime utemur: cum illic erimus. Vale pater Reverende, et ut facis; nos ama. Dat. Venetiis die XXII. Novembris [1450]. *Str. 3—4.*

4. Ad Rev. dominum P(etrum) Cardinalem Sancti Marci.

Etsi parum in presentiarum accidat: quod ad Dominationem Vestram Rev. scribam: cum superioribus diebus satis abunde prout necesse fuit: conscripserim, non possum tamen continere me silentio: quia dulce est mihi cum eadem Dominatione colloqui: quam nimium diligit anima mea: dulce est mihi de ipsa cogitare: quae me amoris sui et beneficiorum vinculo obligavit. Quod enim ad eam loquar? quod primum exordiar; nisi ut dignas Dominationi Vestrae grates perquiram? quas ingentes dico, et libenter refero. Set cognoscens me tantis muneribus imbecillem, et tenuem posse satisfacere: tandem me remitto ad illum creatorem nostrum: qui sua clementia desiderium meum supplere potest. Cum autem essem Rev.^me^ domine in vestri contemplatione, in qua frequentissime persisto: menteque volvens, si quid possem invenire: quod delectabile esse posset eidem Dominationi Vestrae non quod ea re vestris aliqua in parte beneficiis erga me indignum collatis: satisfacere me putarem: cui iamdiu me totum dedicavi. Set potius ne videar immemor Vestrae Clementiae circa me ac benignitatis: veniens mihi ad manus pusilla Tabula, in ea virginea figura plimario opere elaborata margaritarum gemulis aliquantulum irrorata: quam illico Dominat. Vestrae dedicavi. Accidit etiam divino munere, ut non deesset etiam opportunus Lator dominus Zacharias Trivisano ad maiestatem Regis Aragonum Orator destinatus: qui sua humanitate eam deferendam Dominationi V. Rev.^mae^ hilari fronte ac libenti animo acceptavit. Accipiat igitur Rev.^ma^ Dominatio Vestra eam Tabulam quaeso hac lege et hoc pacto: ut non attendat ad rem oblatam (Res enim est parum digna tanto domino) set animum spectet offerentis: qui se obligatissimum eidem Dominationi Vestrae dum vita manebit non ignorat. Et certe haec mea sententia est: non excidet a memoria mea humanitas ac summa benignitas vestra: quam erga me servum suum et habuit Dominatio Vestra et semper habitura est: adeo ut ego et totum genus meum si quid in eo est: se totum debitorem Vestrae Rev.^mae^ Dominationis non immerito continue fateatur. Diutius in sermone et gratiarum actione equidem libentissime immorarer: Set ne Dominat. Vestrae ingentibus negociis occupatae fastidium afferam: sermonem precidens: ad finem accedo: meque ac genitorem meum fratresque meos Dominationi Vestrae humiliter commendo, atque semper et ubique offero. Valete diu ac foeliciter in domino. Ex Venetiis die IIII. Novembris MCCCCL. *Str. 4—6.*

5. Idem ad eundem.

Rev.^me^ domine mi unice etc. Cum essem Venetiis scripsi Dominationi V. Rev. de his quae mihi tunc occurrebant. Litterasquae illas commisi Magnifico viro Domino Triadano Griti: qui designatus erat

ad Ill.mum Regem Aragonum Orator: simul et quandam Tabullam: de qua alias. Nec dubito haec omnia delata fuisse Dominationi V. Rev.mae Caeterum ex quo Hyadram veni: nihil Dominationi Vestrae scripsi. Hoc autem non ex negligentia, aut oblivione feci: cum semper habeam humanissimam Dominationem Vestram et in ore et in corde: Sed Tabellariorum penuria id effecit: ut non possem satisfacere animo meo: qui nil aliud anellat: nisi Rev. Dominat. Vestrae non ingratus videri. Cum igitur Rev. pater dominus episcopus Nonensis illuc se profecturum dixisse mihi: non sum passus eum vacuum litteris meis abire ad Eminent. Dominat. V. R. quamvis haberem in animo visitare gelatinis Jadrensibus potiusquam carta et atramento. His enim non eget Dominatio Vestra. Illas vero seu gelatinas admodum phenicem raro videre contingit Dominatio V. Sed cum sim adhuc novus in hac Civitate: negociaque tanta mihi cumulentur in dies: obque carentiam prelati, quam passa est haec Civitas; tantae mihi lites componende sunt et causae; ut nunquam habere possim requiem: nec mihi ipsi aliqua in parte satisfacere. Itaque quod in hoc principio facere non potui: imposterum satisfaciam favente deo. Nil aliud quod scribam Vestrae Rev. Dominationi nisi eidem humillime supplicare: ut sicut pro humanitate sua me presentem dilexit; ita et absentem diligere dignetur. Ego enim multo magis accensus sum, ferveoque plus modo quam Romae morem gerere Rev. Dominationi V. eique in omnibus inservire. Valeat Dominatio V. meique iugiter recordetur. Dat. Hyadrae die. XVIII. mensis Martii. MCCCCLI. *Str. 6—7.*

6. Ad Sanctissimum dominum nostrum papam Nicolaum.

Sanctissime ac Clementissime in christo pater et domine post pedum oscula beatorum. Postquam ab V. Santitate me oculis subtraxi ad Jadrensem proficiscens ecclesiam; cui S. V. me licet indignum in prelatum preesse pastoremque dignata est ad quam prospero ex Venetiis navigans cursu: die XIIII. februarii proxime elapsi salvus applicui: nulla mihi nunciorum facultas hactenus affuit, per quos de statu meo aliquid B. Vestrae innotescere potuissem. Et quoniam nunc Rev. pater dominus episcopus Nonensis personaliter se ad curiam transfert: per has breves meas litteras S. V. notificare decrevi: qualiter hic quidem tam a clero quam ab universo populo benigne maximaque cum caritate susceptus fui; debitus quoque honor et reverentia S. V mediante ab omnibus mihi exhibetur; et ego erga omnes paternalem tenens affectionem, summa cum diligentia pastoralem gero curam: ut reddere possim domino populum acceptabilem bonorumque operum sectatorem; spero quoque de die in diem, quod proficiet. Caeterum Beatissime pater cum his superioribus diebus ex relatione mihi facta S. V. aegrotare sensi; molestum admodum tuli, maximumque cordis dolorem intrinsecus passus sum etc. Hyadriae. XVII. Martii 1451. *Str. 7—8.*

7. Ad Moysem de Buffar(dis) decretorum doctorem.

Nuper accepi per quemdam monachum suaves litteras tuas, quae ingenti me gaudio affecerunt; quod et Rev. domini mei totiusque familiae et tuam potissimum incollumitatem pre se ferebant. Quod autem scribis te partem illarum suppellettilium mearum vendidisse, preciumque septem ducatorum inde traxisse, ac Decano Cretensi pro parte cuiusdam debiti mei meo nomine dedisse: gratias habeo tibi. Facis enim uti decet amicum pro amico insudare. Reliquam vero partem significas te invexisse in domum Rev. domini mei; si hoc ex scientia eius fecisti: gratias habeo. Non enim tantum res meas; verum etiam me ipsum totum in opus Rev. Dominationi Suae tamdiu oblatum habeo ac dedicatum. Verum si id Dominationi Suae latet: obsecro te; ut des operam: quo innotescant ei res ipsae etc. Vale faeliciter in domino. Ex Jadra. XVIII. Martii [1451]. *Str. 8—9.*

8. Ad Claris. equitem dominum Paulum Barbo.

Ex quo Hyadriae me transtuli: nihil ad te dedi litterarum mearum: neque enim opportunum erat; set cum redditurus esset Venetias Marcus frater meus: dignum duxi per eum ad te alliquid scribere, quod et incollumitatis meae, et amoris maximi erga te esset aliqua tibi coniectura. Non igitur solum ad te scribere suffecit mihi: nisi aliqua re indicarem affectum ad te cordis mei. Mitto itaque tibi per prefatum M. (*ad marg.:* Mitto pisces in gelatina) vasculum plenum piscibus in gelatina: quae quidem res etsi non sit tam digna: ut deceret Tuae Magnificentiae, Tu tamen pro tua humanitate non ad rem: set ad manum dantis hilara fronte spectabis. Debitorem equidem tuum in his et in aliis quamplurimis me recognosco. Tu autem ignoscas si uti caritas me compelleret: non satisfacio. Nam quod vires nequeunt: dilectio ipsa subministrat. Vale dignissime equitum quaem salvum et faelicem semper cupio. Ex Jadra. III. Aprilis [1451]. *Str. 9.*

9. Ad Rev. dominum dnum. P. Cardinalem Sancti Marci.

Non dubium est mihi: quando Rev. Dominatio Vestra exceperit litteras meas; quas eidem misi per episcopum Nonensem. Vestrae autem Dominationi litteras per episcopum Auserensem ego quidem sitibundus amplexus sum: quae licet fuerint perbreves: dulces tamen mihi super mel et favum: insuper remittentes sese dicti domini Auserensis. Qui cum alia multa, tum praecipue Rev. Dom. Vestram mihi pro humanitate sua propitiam et affectam more solito esse dixit. Tabullamque illam a me missam hilari fronte ab eadem Dom. V. acceptam extitisse. Qua ex re summa iocunditate affectus sum; quod Dom. V. Rev. id gratum hauerit. Non tamen ea lege dictam Tabullam Dom. Vestrae missam volo: ut pro tot ac tantis beneficiis mihi a Domin. V. Rev. collatis satisfaciat; set ut sit aliqua coniectura gratitudinis meae pro acceptis beneficiis a V. Dominatione, cui quoad vixero obligatum me reputo. Summam diligentiam usque modo

habui in querendis corniolis et Medaiis: nec invenire aliquid potui: quoad possem mittere Domin. Vestrae Rev. nisi ossa matris magnae id est arida saxa: quae se gradientibns offerunt ultro. Corniolae autem aut Medaiae non solum non inveniuntur Jadrae: set nec quid id sit scitur. Siquid in futurum huiusmodi rerum invenero: participem efficiam Dom. V. nihil mihi reservans. Credo non latere Dom. V. Rev. quod cum essemus Fabriani etc. Valeat ipsa Dom. V. diu ac faelicissime. Dat. Hyadrae. III. Maii. [1451.] *Str. 10—11.*

10. Rev. domino F. episcopo Portuensi Cardinali Veneto.

Pridie summa cum reverentia accepi litteras Rev. Dominationis Vestrae quae adeo mihi gratae ac iocundae fuerunt: ut nihil supra. Set respondere eisdem non aliunde quam a gratiarum actione incipere praestat. Ast opis meae non est fateor Rev. Dom. V. grates persolvere dignas; verum si quas possum habeo in animo pro tam suavibus ac mellifluis litteris eidem Dom. Vestrae quibus exploratum habeo eodem loco me absentem haberi a Rev. Dom. V. quo presens habitus sum. Quod vero se offert commodis meis eadem Dom. V. id excedit quidem merita mea, ac benigne nimium humaneque mecum agit. Cui et in hoc non habere ingentes grates non possum. Libere autem si opus fuerit: patrocinio utar Rev. Dom. V. uti eidem pro sua clementia semper placere cognovi etc. Valeat faeliciter etc. Ex Hyadra die XIIII. Maii. MCCCCLI. *Str. 11.*

11. Rev. domino meo P. Cardinali Sancti Marci.

Nuperrime cum omni reverentia excaepi litteras suavissimas Rev. Dom. V. plenas omni officio caritatis ac benivolentiae. Quibus ab eadem admoneor, ut abstinear a tanto gravamine caritativi subsidii: (*Ad marg.:* pro caritativo subsidio clericis imposito expurgo me.) quod imposuisse dicor omni provinciae meae; et mitius agere in diocesi mea. Grates ingentes habeo Dominationi V. quod pro humanitate sua cautiorem me reddere dignatur in his vel evitandis: quae honori aut dedecori meo incumbunt. Ego etsi non credam quod Dom. Rev. Vestra arbitretur me affinem esse huius maculae; set obtrectatorum linguis; quas nec ipse Jesus christus evitare potuit; patere me declarat ipsa Dom. N. ut si verum est quo de me dicitur, sponte mea corrigar et emender; sin secus est, atque mihi detrahitur: gaudeam hac innocentia. Tamen quo veritas supermineat; et malitia detrahentium confundatur; purgans conscientium meam, non nisi veritatem ut moris est mihi loquar eidem Rev. Dom. V. Ego quippe in provincia mea nemini caritativum subsidium vel iniunxi iniungere unquam cogitavi conscientia teste: Imo in diocesi mea mitius egi: quam alii predecessores mei, tam in summa pecuniaria: quam in tempore exactionis: prout ex eorum scriptis facile cognoscitur. Declarando etiam Dominationi V. quod id subsidii caritativi: quod habui in diocesi mea: non fuit a me iniunctum; set ipse clerus meus quod sua sponte obtulit se mihi daturum, sine aliqua contradictione accoeptavi. Idcirco nescio unde sit orta de me querela eius-

modi. Set si forte etc. Nihil aliud occurit quod ad presens scribam Dominationi V. Rev. nisi eandem rogare atque obsecrare: ut me dignetur commendare Sacrosanctis pedibus Smi. Domini nostri, omnibusque aliis: quibus me debitorem novit Dominatio Vestra. Quam semper valere faeliciter opto. Dat. Hyadrae die XIIII. Maii. MCCCCLI. *Str. 11—13.*

12. Capitulo Pagensi.

Legimus Litteras vestras, quas misistis per Venerabilem virum presbyterum Mis. erga quem humanitatis officio usi estis intuitu nostri, cuius rei gratia gratificari ne vobis multum debeamus: an secus: non videmus, quia secundum vetus proverbium. qui in uno offenderit: reus efficitur omnium. Et qui in caput peccat: refragatur caeteris membris. Vos autem quantum in nos culpabiles reddamini; testes sunt Litterae vestrae, quae cum non sint eo sale conditae; quo deberent, tum maxime in aliquibus nos carpere videntur, adeo: ut nisi caritas christi urgeret nos: vestras infirmitates ac imperfectiones affectu sufferre: facile nos lacesseretis, ut paulo severius quam moris est nostri vobiscum ageremus. Set prima ducti compassione: ignoscendum vobis censemus. Speramus enim domino prestante vos de caetero corectiores effici: neque in stimulum calces dare. Nunc tantummodo monemus vos ac hortamur filioli: ut si pastorem vestrum venerari vultis humilitate potius ac obedientia invicem contendatis. Nos enim non sumus adeo inhumani: ut ultra id quod facere potestis: humeros vestros oneremus. Satis enim novimus partim ex vobis: partim informatione bonorum virorum quantum oneris ferre potestis. Cum autem veniemus illuc visitare vos: sedulo curabimus cognoscere oves nostras, earumque necessitatibus si fieri poterit: providebimus. Interim curate residuum debiti vestri caritativi subsidii ad nos quam cito mittere; nec irritare verbis, set factis potius mitigare. Satis excusatione ac dilatione usque modo usi estis. Deinceps nihil nobis rescribatis, set opere potius adimplete quod debetis. Valete in domino. Jadrae die V. Junii 1451. *Str. 13.*

13. Magistro Andreae phisico.
Clarissime artium ac medicinae doctor etc.

Cum hesterna die visitandi gratia venistis ad nos quondam ex civibus Jadriae primarii ordinis: quo ordine cessaverint medicum phisicum huius civitatis s. N. de coneglano: naravit nobis. Dumque percuntaretur a nobis (ad hoc enim publice deputatus erat) an haberemus aliquem medicum idoneum sufficientem probabiliorem hoc nostro: mens nostra ad te subito pervolavit. Quantam enim curam ac diligentiam habueris circa Magnificum dominum patrem nostrum iampridem Comitem Sibenicensem tunc temporis aegrotantem clare nobis constat. Deinde etiam frater noster Marcus praeclara de te predicat. His bonis de te testimoniis edificati, praeoptamus apud nos ut sis. Itque quod animi habeas an te isthuc velis conductum solito

salario CCC.orum ducatorum an nolis ex quo tempore firmae tuae terminus instat; litteris tuis fac nos quam mox certiores. Speramus enim te si voles conduci huc. Rescribas ergo sententiam tuam ut citius poteris. Ut quod sit faciendum nobis, sciamus. Nam super virtutibus tuis favebimus. Vale. Datum Hyadrae die XVI. Julii. [1451.] *Str. 14.*

14. Ad clarissimum dominum Marcum Barbo.

Postquam ad Jadrensem ecclesiam meam veni, nihil me credo tibi scripsisse, nec tuas aliquas accepisse: hoc ideo, quod nihil opportunum fuit ad scribendum Et licet in praesentiarum partium occurrant quod necessarium tibi scribam, considerata tamen antiqua nostra consuetudine, et amicitia a cunabulis firmata, statui non praetermitendum esse ut ultra procedat silentium nostrum, quod ad praesens debilitare posset amicitiae nostrae vinculum. Ego enim etsi absum tibi, ita tamen te cordi praefixum habeo, ut mihi videar te praesentem videre, itidemque te facere non dubito. De episcopatu Vincentino qui adiunctus est Rmo domino meo gavisus sum maxime, congratulorque in primis honori ac utilitati Suae Rmae Dominationis, tum tecum hanc laeticiam, tanquam cum suavissimo fratre meo comunico. Et precor Immortalem deum ut antequam ex hac vita migremus utrinque videamus Rmam Dominationem Suam elatam ad summum usque principatus culmen. Et quoniam superfluum est tibi offerre id quod in tua potestate est, non arbitror me tibi offerendum. etc. Jadrae XX. Augusti. [1451.] *Str. 15.*

15. Ad celeberrimum dominum Barbonum Marcum.

Ex eo tempore quo me praesentia corporali absente seiunxi (Nam spiritu et animo adsum saepe tibi) nihil tuarum literarum accepi. Qua ex re considerata nostra antiqua mutua necessitudine ac benevolentia, non possum non demirari ex hoc tuo tam longo adversum me silentio. Ego autem cum ex animo meo tuum spectem non possum mihi persuadere, quod tibi tam cito a memoria deciderim. ac in oblivionem prorsus venerim. Sed hoc potius negotiis tuis ascribo familiaribus curae etiam tuae, quam ex officio erga rempublicam habes. Et licet tu idem e contra de me conqueri posses quod nihil ad te ante hoc scripserim; si ego ipse tacuero neque me de hoc purgarem, tu ipse pro tua prudentia facile advertere animo potes, quantis maxime in his principiis tenear sollicitudinibus et occupationibus curae pastoralis, ita ut dum aliis satisfacere studeo, mihi ipsi aliquando non possim. Tamen cum sim circa plura distractus et occupatus, quam tu, non sum oblitus tui, ut mihi non vindicarem aliquid tempusculi, quo tibi aliquid scriberem, ac lacesserem te ad scribendum. Ut igitur mihi scribas oro. Quicquid vero scripseris cordi erit maxime si mihi significabis ut procedit respublica, in factis Lombardiae, et quod tu opineris ac sentias. Nam opinio ac sententia tua mihi pro decreto erit firmo ac stabili. Non autem mihi ea significanda peto, quae patribus conscriptis archana sunt,

set quae in vulgus sine periculo produnt. Ego siquid pro te ac tuorum quovis Jadrae vel alibi locorum possum, non recuso laborem. Vale in domino, meique memineris. Jadrae XX. Augusti. [1451.] *Str. 16.*

16. Ad Venerabilem dominum Joannem Condul(marium) Subdiaconum apostolicum.

Probe facis ut quae sunt preciosa ac desiderabilia mihi, ea tu facis rara, ut quanto minus est spei tanto magis desiderem. Set interim nostrum frustras amorem, dum te subtrahis, dum nihil scribis. Ex quo enim me habet Jadra, expectavi literas tuas; frustra tamen quod nihil accepi. Quo circa facile oblivionis mei ac negligentiae te reprehendere possem, si non amor meus maxime tibi ignosceret, ac tuum hoc silentium ex occupationibus ac negociis tuis provenire potius quam ex oblivione mei censeret. De caetero nequaquam te reddas ita tardum ad scribendum maxime mihi, a quo unice amaris. Si nihil habes quod scribas, scribas saltem de caelo aereque Veronensi. Magnam enim et copiosam invenies materiam. Et licet non dubitem te prudentissime ac optime procedere in dies cum parochianis tuis Sancti Sebastiani, tamen ut de hoc me certiorem efficias. Ut si verum est quod de te sentio congratulor tibi. Diceris enim devotus effectus esse praeter modum: quod summopere laudo. Videbaris autem mihi etiam Romae huius devotionis habere radicem; ita ut aliud non restaret nisi ut in tortam ferres cervicem. Quia sis autem sollicitus ac vigilans circa gregem curae tuae comissum, audire iucundum est. Set timeo te in os laudare, ac hortor ut de virtute in virtutem ambules deo serviendo, sicut caepisti. Audio praeterea te in inungendis confessionum penitentiis paulo plus severiorem. Et quia amo te non possum tibi non consulere ex animo licet consiliis meis parum indigeas. Qualiter enim peccatoribus dande sint penitentiae, nosti partim ex te ipso, partim in libris legisti; mea tamen sententia melius est in clementia ac lenitate nimia delinquere, quam in severitate. Summum enim ius saepe summa est malitia. Fretus tabellarii fidelitate, duxi iocari tecum. Nunquam ad te scribo, quin mihi in memoriam non veniat antiqua nostra consuetudo, ac familiaritas iucundissima: de hoc satis. Peterem abs te summo affici beneficio, nisi vererer importunum haberi. Hoc autem est, quod a te maxime volo ac desidero: ut si quando Venetias venire tibi contingeret, transferas te Hyadram usque mei amore etc. Vale in domino, et ut scribas saepius ac saepius iterum rogo. Datum Jadrae XXV. Augusti MCCCCLI. *Str. 17—18.*

17. Ad eximium doctorem dominum Urbanum Vignati Archidiaconum Castel(anensem).

Ubi abs te seiunctus Hyadram me transtuli, nihil tuarum litterarum accaepi, quod mihi admirationis fuisse scias. *(Ommissis)* Opus est mihi aliquo pontificali bono etc. Vale in domino, et ut me mutuo diligas, obsecro. Jadrae, ultimo Augusti [1451.] *Str. 18—19.*

18. Ad dominum Lucam Leono canonicum Veronensem.

Nuper accepi litteras tuas mihi valde iocundas, quibus te excusatum facis ab hac culpa; quod mihi tuarum litterarum redditum mihi fuisse questus sim, quam excusationem pro meo in te singulari amore admitto, ac potius tabellariis hoc vicio do. Quod autem libros capellani mei extorquere non potueris a manibus illius presbyteri, aegre fero. Caeterum rogo te, ut cum Veronam reddieris quam melius scias de manibus lupi eos eripias. Spes omnis capellani in te facta est, dolebitque sibi multum, si non hoc mei causa effeceris. Nec diffido te effecturum prudentia tua, ut dicti libri Jadram usque transmittantur. De his satis, nam semel dictum sapienti sat est. *(Ommissis).* Vale. Ex Hyadra XII. Septembris. [1451] *Str. 19—21.*

19. Ad Clarissimum utriusque iuris doctorem dominum Andream Venerio.

Nihil dignum *(Ommissis).* Ex Hyadra die XII. Septembris MCCCCLI. *Str. 21.*

20. Ad dominum Laurum Quirino.

Clarissime ingenuarum artium doctor ac iuris interpres eximie, uti frater optime, salutem in domino. Non dubito redditas tibi esse litteras, quas superioribus diebus ad te dederam. Set miror nihil te respondisse, neque reddidisse Acronem meum, quem a capellano meo presbytero Sy. habuisti. Ego vero e contra Laercium tuum ad te remisi quem nescio si habuisti a Johanne germano meo. Quo circa rescribas mihi quam primum atque reddas queso Acronem ipsum M. germano meo presentium latori, postquam etiam absolveris reliquos codices meos, videlicet Lucraetium Cornutum et Persium quam mox ad me transmittas, ut et ego tibi tuos missos faciam. Siquid pro te aut tuorum quovis Jadrae atque alibi locorum possum, presto sum, periculum facito. Vale. Hyadrae die XII. Septembris. [1451.] *Str. 21—22.*

Izostavljeni br. 21—23, str. 22—26.

24. Ad dominum Laurum Quirino.

Cum ternas *(Ommissis).* Memineris queso te codices illos meos Acronem seu Lucretium Cornutum quaedam alia mutuo sumpsisse a capellano meo, e contra te sibi dedisse, nescio quaedam ut ita loquar commentaria atque Laertium Dyogenem. Mea sententia, meo consensu comunicatos tibi feci codices illos, ac libenter me quidem feci, ita tamen, ut ad tempus restitutum iri eos meminisse debeas, prout pollicitus es, et ut id citius faceres remisi ego ad te Laertium tuum, quem nescio si habueris a Johanne germano meo, qui si forte non reddidit eum tibi, infortunio illo tuo quam negligentiae potius vicio dabis. Tu vero codices meos quasi quibusdam compedibus vinctos aut quoquam prodire sinis. Diu omnes expecto. Set ut mihi videor videre, non se recipient in locum suum, nisi prius

tute tuos adesse tibi intuearis. Non possum mihi persuadere te hoc animi adversum me habere. Tamen si id cordi tibi est, si non una omnes, saltem unum ex eis ad me per presentium latorem transmittas. Ego prope diem reliquos tibi tuos mittam. Siquid litterarum tuarum mihi impertieris, beneficio affecisti. Vide si an tui amore ego aliquid possim, non me existimes defuturum, priusquam quod te iuvet effecero. Valeas prospere. Hyadrae, V. nonas Octobris [1451]. *Str. 26—28.*

Izostavljen br. 25, str. 28—30.

26. Johannes Sobotae Mapheo archiepiscopo Hyadrensi.

(Ad marg.: „Bona est epistola et cuilibet legenti digna".) Novi excellens ingenium tuum, quam cupidissimus sis magnarum rerum, praecipue strenue ac magnifice gestarum. Hoc insigne ac memorabile facinus, quod hisce diebus ex sententia Senatus non minus prudenter quam fortiter gestum est, ad te vir ornatissime impresentiarum scribere constitui. Bartholomeus Colionus vir in re militari non spernendus, homo sane magni animi, et utinam sapientis consilii fuisset! susceptis maximis et amplissimis ab hoc ordine ornamentis, quae ipsum et posteros eius plurimum honestarent; vix (ut opinio mea fert) sibi maiora tribui poterant, praeerat summa cum potestate splendidissimo equitatui, omnium peritorum huiusce disciplinae bellicae opinione nulla gens in tota Italia suae genti conferenda erat. Sed tam immoderata cupiditas dominandi, tanta re ambitio animum eius invasere, ut omnia divina et humana iura facile perversurus videretur. Patribus quibus cura est, ne quid res publica detrimentum caperet, haec animi elatio perniciosa visa est, et a quiete publica vehementer aliena. Animus paratus ad periculum si sua cupiditate non utilitate communi impellitur; audaciae potius quam certitudinis nomen habet: ut sapientes litterarum monimentis pulcherrime tradidere. Ex hac elatione et animi magnitudine, facillime pertinatia et nimia cupiditas principatus nascitur. A patribus conscriptis compertum est ipsum imperata negligere, nimis alta ac immoderata petere, cum hoste sentire. Hac indignitate rei decemvirum severissimus ordo compulsus, more maiorum in Colionum tamquam in improbum et audacem animadvertere statuit, N. Canalio, qui hac tempestate decreto Senatus una cum magnanimo Gentile in castris erat, mandat omni studio quam diligentissime curaret, ut Bartolomeus cum omnibus suae factionis militibus in praedam ac dirreptionem traderetur. Susceptis litteris, nulla interiecta mora, Gentilem proconsulem et magnificum Jacobum Picen. fortissimos et amantissimos reipublicae viros vocat; omnem rem exponit; que voluntas sit Senatus, ostendit. Illi autem qui omnia de republica praeclara ac egregia sentirent, sine recusatione et sine ulla mora negocium suscipiunt. Et cum advesperasceret cum circiter V. milia electissimorum equitum, composito exercitu, prout temporis angustiae patiebantur, ad stationem Bartholomei (erat enim in agro Veronensi) incredibili celeritate con-

tendunt, ut illum nihil suspicantem facilius opprimerent. Ea nocte confecto maximo itinere ferme LV. milia passuum, sunt nonnulli qui tradunt, sole oriente, sublato clamore militari de more, stationes Colionensium militum audacissime et cupidisime invadunt ac diripiunt, nihil preter libera corpora relinquunt. Bartholomeus novitate rei exteritus, fuga saluti consuluisse dicitur, ornatissimis armis, pulcherrimis equis, nostri magna cun laetitia ac alacritate potiuntur, quicquid auri argentique ex Gallorum Alobrogumque manubiis apud Bartholomeum congestum fuit, id totum parvo momento hosti fortuna elargita est, quae nihil magnarum ac laetarum rerum integrum parumque permittit; set bona simul ac mala miscens mortalium vita affligit Nonne magnam partem et gloriae illorum praeclarissimorum preliorum quam cum Gallis Alobrogisque fortissime dimicando militari virtute vendicaverat, hac insigni calamitate fortuna evertisse videtur? Littere preterea publice et privatae quaecunque repertae sunt integris signis proconsuli tradite sunt, indices suorum consiliorum. Circiter III. centi milites quadrato agmine Lignacum contendunt, quos magnificus Carolus magni Bracii filius consecutus, audacissime invadit, tumultuarie ex itinere dimicare coguntur; tandem captis non amplius XIIII. equitibus, caeteri incolumes tum fugiendo, tum strenue dimicando, inter maenia et valum consistunt pretoris fidei sua omnia divina et humana permittunt, pro vallo pugnant. Pretor Carolum monet, ne dedititios oppugnet, tandem ab urbanis peditibus reiectus est, susceptis duobus periculosissimis vulneribus, ad suam stacionem defertur; quid de militibus statuendum sit, Senatus haec animadversio est. Bartholo in quodam agri Mantuani oppido se continet, erepta etiam omni spe; quae homines sola in miseriis consolari solet; publicatis bonis, hostis a Senatu iudicatus est. Nihil praeter haec relatu dignum gestum est. Vale vir ornatissime et me tibi commenda. Ex Venetiis, IIII. kalendas Julii 1451. Post scriptas et obsignatas litteras, nunciatum est Bartholomeum ex agro Mantuano ad Ducem Mediolani se contulisse. *Str. 30—33.*

Izostavljeni br. 27—28, str. 34—35.

29. Ad Vicarios nostros Pagenses.

Expectavimus his diebus, ut decimarii illi nostri ad assignatum terminum istuc venientes persolverent nobis reliquam sui debiti partem, nec tamen venerunt. Quocirca cum nobis in presentiarum quam plurime incumbant expensae et angarie; maxime autem Ill. Dominationi nostrae, cui pro taxa mihi imposita citra persolvere compellimur. Precipimus ergo vobis, ut dictis debitoribus decimariis nostris denuncietis terminum nomine nostro octo dierum ad satisfaciendum nobis pro reliqua parte, quod si negligentes fuerint, ac predictum octo dierum terminum per incuriam transgressi fuerint, mandato et auctoritate nostra eos per censuram eclesiasticam compellentes, omnino cogatis, sive mediante foro seculari, sive anathe-

matis censura, ut satisfaciant debito suo. Significetis tamen prius nobis, si dicti non curaverint solvere quod debent, quia tunc transmittere vobis intendimus per litteras auctoritatem nostram, ut possitis eos excomunicare, si opus fuerit, ut paena graviori. Valete. Hyadrae, III. Aprilis. [1452.] *Str. 36.*

30. Ill. Dominio Venetiarum.

Serenissime princeps etc. Superioribus diebus sicuti fortuna tulit, accidit in his regionibus quidam enormis et inauditus casus: quod quidam presbyter genere Vulachus sceleratissimae vitae, habitator Pagi, comisit ibidem homicidium pensatum, assasinamentum et furtum in persona cuiusdam pagensis. Capto igitur dicto nequissimo presbytero, et cognito de eius delicto per iudicium et officium meum, tandem iustitia sic exigente, damnandus est ad perpetuam penitentiam panis et aquae in cabia. (Nam degradari et in potestatem iudicis secularis tradi nequivit; multis rebus opportunis ad huiusmodi solemnitatem deficientibus). Cumque excogitarem locum apud quem sententia exequeretur, nullum locum idoneum et securum inveni, ubi cabia poneretur, nisi apud aliquam turrim castri vestri Jadrae; habitoque de hoc colloquio cum magnificis Rectoribus vestris etc. Nam sicuti vestra Excellentia declarabit, ita exequetur, videborque Deo et mundo satisfecisse; gratiae Serenitatis vestrae semper me recommitendo. Hyadrae, XX. Aprilis. [1452.] *Str. 36—37.*

31. Ad Rev. patrem dominum P(etrum) Foscari primicerium sancti Marci (abbatem comendatarium SS. Cosmae et Damiani Rogovae).

Litteras paternitatis Vestrae superioribus diebus accaepi, quibus propediem responsum iri cordi erat, si non eisdem, quibus et ipsa Dominatione tua, atque aliis causis et occupationibus destinerer. Item nudius tertius alterae mihi eiusdem R. Dominat. tuae litterae redditae fuerunt, quas prompta accipiens manu, legi ardentissimo atque hylari animo, utpote quae ferebant prae se nomen et decus piissimi patris carique propinqui cuius propinquitate mihi gloriandum medius fidius non mediocriter; set haec satis, ne in os laudasse videar, assentationis potius causa quam quod ita, ut in veritate sententiam. Nunc autem ipsas utrasqae litteras respondebo. In quibus illud potissimum est conari manibus ac pedibus, acerrimaque oratione asseverare illa R. Dominat. tuam abbatiam eius esse immunitatis. ut nemini unquam archiepiscoporum Hyadertinorum solvere quippiam consueverit subsidii caritativi. Verum etsi quid aliquando solvit ut puta R. patri dno. Laurentio penultimo praedecessori meo ducatos XXV. hos nequaquam iure subsidii caritativi, set potius consecrationis illius abbatis gratia solutos fuisse. Qua quidem ex re non mirari supra modum non possum, quo paternitas tua id sibi tam facile persuadeat dictum dnum. Laurentium memoratam auri quantitatem consecrationis causa potius quam subsidii caritativi exegisse, cum ex libris eiusdem liquido pateat praefatos XXV. ducatos

pro caritativo subsidio, nulla autem alia causa habuisse. Alioquin si quod consecratione exegisset, nonne omnino amens, nonne symoniae notandus macula? Absit, ut tantae prudentiae ac sanctitatis virum ad tam turpia devolutum commertia credamus. Set praeter affirmationem scripturae manu ipsius factae, non desunt mihi etiam idonei testes, qui id viva affirmant voce, praedictam abbatiam et pendere consuevisse caritativum subsidium, et subiacere visitationi Jadertini praesulis. Quocirca oratam velim R. Paternit. vestram, ut veritatis firmitate et scripturae testimonio, si creditur ei, contenta, non inani persuasione ac confirmatione ducta; dignetur ut in caeteris omnibus, ita etiam in hac parte cervicem sumittere iugo ecclesiasticae ordinationis et consuetudinis, ac in me observatum iri velit, quod in se ipsam vellet observari; quae etsi bonorum meorum non indigeat, si tamen vult sibi dictam pecuniam donationis gratia remitti, facturum me libentissime id offero. Oraturus, ne me vel litis vel expensarum, si pergam exigere ius meum incursione terrifiat. Licet enim res mihi exilior sit, pro iure tamen ecclesiae meae salvo amicitiae ac propinquitatis vinculo, visceretenus dimicare non recuso. Quo vero R. Dominat. tua petit, ut huic rei supersedere velim, donec quid iuris decernatur. Neque hoc admiratione vacat, quod Paternitas tua me tam hebetem arbitratur, ut nodum in sirpo querere instituam, et in re liquida luceque ipsa clariore quaestionem introducere velim. Quae ambiguitas hic iuris est, nisi videre, an praefata abbatia consueverit solvore dictum caritativum subsidium, et si hoc, aut per testes aut per scripturam declarari potest, et e contrario? Jubeat igitur R. Dominat. tua a quovis legis libros rationum dicti dni. Laurentii praedecessoris mei, ubi facile quilibet edoceri potest ita esse, ut loquor. Ego autem non sum is, qui velim novam in diocesi mea inducere consuetudinem, aut alienam discerpere tunicam: ut meam resarciam. Solum stat animo tueri ac observare iurisdictionem ecclesiae meae, nec id vicio vertat ipsa Dominatio tua, quin potius omissis dillationibus, debito suo satisfacere dignetur. Valeat diu et faeliciter tua R. Dominatio, ac me diligat. Jadrae XXI. Aprilis. [1452.] *Str. 37—39.*

Izost. br. 32—33, str. 39—40.

34. Ad Rev. dominum Ja(cobum) Turlono electum Traguriensem.

Superioribus diebus per litteras meorum ex Venetiis accaepi, qualiter Dominatio vestra promota sit ad ecclesiam Traguriensem, maximo patrum ac summi Pontificis consensu, et voluntate ac desiderio maiora etiam vobis conferendi; quod mihi fuit auditu iucundissimum, adeo ut me continere nequiverim; que etsi ob virtutes ac merita sua in Curiam ampliori munere digna omnium videatur opinione, hic tamen gradus honestissimus est ac perornatus, et principium vobis ad maiora facillime ascendendi. Ego autem Deum precor, ut caeptis faveat, et melior fortuna sequatur. Valeat faelix Dominatio V. quae si videt me sibi usui esse posse, disponat

de me, prout debet et potest. Dat. Hyadrae, XVIII. Julii, 1452. *Str. 40—41.*

35. Ad Rev. dominum meum Cardinalem s. Marci.

Sciens hunc praesentem praesbyterum Jadrensem Romam usque iturum devotionis suae causa, non par visum est mihi, ut absque litteris meis ad Rev. Dominat. V. iret; maximae obligationis meae respectu, quam adversus eandem habeo pro innumerabilibus beneficiis, quae si essent linguae centum et totidem ora, minime enumerare possem. Et licet ipsa Rev. Dominat. V. tam longo mecum utatur silentio, ego tamen id ascribens occupationibus eiusdem, omnia in meliorem partem accipio, quia ipsa experientia teste semper R. D. V. adversum me visa est maiori benignitate ac humanitate per gratiam suam, quam exigunt merita mea. Si quid est quod parvitas mea etc. Valeat diu D. V. etc. Hyadrae, die XVIII. Julii. [1452.] *Str. 41.*

36. Johannes Sobotae Mapheo archiepiscopo Hyadrensi.

Omnes qui excellens ingenium tuum novere, clara voce et predicant et fatentur, te iustitiae esse accerimum patronum, nec unquam ullius auctoritas tantum efficere potuit; ut a dignitate, splendoreve tuo discederes; qua ex re virtute tua et animi magnitudine fretus, Luciano sacerdoti modestissimo illa de te pollicitus sum, quae de summo viro polliceri possunt. Postquam iudicem suum te esse cognovi, ipsum bene sperari iussi. Est mea ex sententia sacerdos singulari modestia; mihi iustis de causis carissimus. Habet preterea causam (ut opinio mea fert) luce meridiana clariorem, cum diligentius consideres; pro singulari tua iuris prudentia, multarumque rerum usu facile percipies, non iure, set vi aperta et auctoritate nonnullorum causam suam oppugnari; et quod magis mirum ac stupendum est, illi aperte ipsum oppugnant, qui praecipuam sanctimoniam prae se ferunt, vivosque in cathalogo sanctorum, si quis non numeret, commoventur ac indignantur. Huiuscemodi hominum genus perversissimum est, qui omnia non ex iure, sed ex sua libidine moderantur. Scio virtute pravam libidinem vinces. Usque ad haec tempora nunquam vidimus patronos, qui suo labore, suaque impensa ecclesias edificavere dedicavereque violato divino et humano iure, maximis contumeliis affectos, proprio et avito iure privari. Lucianum suasi sine aliqua hesitatione, tuae fidei omnia sua iura committat. Aegre fert bona illa abs te sequestrari, quae ille et patronatus iure et apostolica auctoritate possidet. Maiorem in modum rogo, ita rem suam suscipias, ut ipse intelligat me ad te hac de re non frustra scripsisse. Vale. Ex Tragur. IIII. nonas Sextilis MCCCCLII. *Str. 42—43.*

37. Ad praesbyterum Mar. ecclesiae Hyadrensis mansionarium.

Non parum admirati sumus, quod dum a nobis licentiam habueris mensium duorum Venetias aut Paduam pro recuperanda sanitate tuae egritudinis te ut transferres, deindeque Hyadram redires; uti

nobis promiseras, promissionem tamen tuam minime hactenus adimplere curasti, quod minus quam bene fecisti. Nos autem sperantes quod tuae promissioni omni modo satisfaceres, diu locum tuum reservavimus et hucusque etiam ad patris tui contemplationem tuorumque amicorum illum reservavimus. Unde si venire disponis fac ut cum patre nunc venire cures, quoniam graciose te acceptabimus. Quod si redire neglexeris, nullam habeas spem locum tuum habendi. Non enim intendimus quod ecclesia nostra aliquid patiatur detrimentum. De G. fratre tuo, si vult reverti et vivere bene honesteque prout decet clericum, contenti sumus, quod veniat nec timeat carceris penam, dummodo de caetero etc. Jadrae, XI. Octobris. [1452.] *Str. 43.*

Izost. br. 38-41, str. 44—45.

42. Praesbytero Bogdano canonico Hyadrensi.

Superioribus diebus plures litteras tuas legimus gratumque fuit nobis quod bene valeas, bene contenteris sorte tua. Hortamur autem te, ut sicut instituisti, ita perges ac perseveres honeste, ac secundum virtutem vivere: maxime ideo ut commendationes ac testificationes, quas ex te litteris nostris reddidimus, solide ac veritatis plene inveniantur, quod si feceris, aud quaquam dubitamus, te in brevi, mediante favore R.^{mi} domini tui aliquid dignitatis habiturum munus. Nam fautores sat habet semper qui recte facit. De his hactenus. Quod vero scribis ac saepius replicas de facto illius quitationis etc. breviter tibi respondemus. Si recte sapis, potuisti iam olim advertere animo, qualem et quantam humanitatis copiam ex quo te novimus impertiri studuerimus; quantumque tibi per omnia faverimus, tu ipse iudex esto: neque ista commemoramus tanquam nos facti peniteat; set cum totiens reppetas de quietatione verba, videris de nobis dubitare, quod non licet. Nam semper te dileximus, ac in presentiarum pari modo diligimus etc. Vale. Jadrae XVIII. Novembris. [1452.] *Str. 45.*

Izost. br. 43—47, str. 45—50.

48. Ad rev. patrem dominum Jo. episcopum Arbensem.

Quanquam deliberaverimus post festa Resurrectionis dominicae proxime sequentia, divina favente gratia, nos ipsi per litteras illuc accedere ad visitandum locum illum, totamque simul provinciam, tamen propter scandala illa quae ibi superioribus diebus exorta noscuntur, ut satisfaceremus debito iustitiae ac voluntati civium illorum, necessarium duximus ad hoc specialiter illuc mittere vicarium nostrum. qui audire debeat, causamque illam intelligere, nobis ad tempus visitationis omnia alia reservantes. Valete. Dat. Hyadrae, die primo Martii MCCCCLIII. *Str. 50.*

Izost. br. 49, str. 50.

50. Domino Donato Belloria vicario Jadrensi.

Litteras tuas datas Arbi hodie accaepimus, quarum tenore, quoniam intelleximus te comitesque tuos salvos et incolumes illuc appulisse, oblectati sumus. Quod autem dicis causam illam abs te intricatissimam ex parte omnium repertam, et quod a concordio et pace tractare incohaveris, laudamus operationem tuam. Illud potissime ad memoriam reducendo, quod et alias saepissime diximus, ut personarum acceptionem aliquam non facias, set recto cale ut consuevisti, nullius respecta facie. Et si forte praesbyter ille Col. culpabilis abs te inventus fuerit, talem ex eo iusticiae penam sumas, ut esse possit spectaculum omnibus qui praelatos suos temere diffamare praesumpserint. Si quid etiam aliud relatione dignum sentire in futurum contigerit, significare nobis cura, ut si quid nobis providendum est, secundum temporis varietatemve inveniamus, ut aiunt inter oscitantes improvisi. Bene valeas, ac super omnia des operam, ut cito inde te absolvas ac demum revertaris. Dat. Hyadrae etc. [1453.] *Str. 51.*

Izost. br. 51, str. 51.

52. Domino Stephano abbati s. Nicolai Sibenicensis.

Cum exploratum mihi esset vos iam diu Magnifico dno. genitori meo amicitiae vinculo alligatum, praeterea etiam bona fama probitatis et aequitatis vestrae dedit mihi fiduciam, ut causam certae diceriae, quam cum dno. primicerio s. Marci Venetensis per apostolica scripta comitti facerem rev. patri dno. episcopo Sibenicensi essetis ac moraremini. Set cum modo nunciatum mihi esset, Dominat. vestram Spaleti morari, mittens Sibenicum germanum meum dm. Ja. pro supradicta et aliis causis, decrevi ut Spaletum quoque se tranferet, et vos in praefata causa tanquam ore meo plenius conformaret, cui integram in omnibus praestare fidem ac si mihi ipsi potestis. Quare si absque incomodo vestro fieri potest, rogo paternitatem vestram, ut se transferat Sibenicum et una cum rev. patre dno. episcopo adesse velit in iudicio dictae causae; quod mihi gratissimum admodum erit. Paratus et ego ad quaequam iocunda ac beneplacita vestra; quam bene valere opto. Hyadrae, die III. Julii 1453. *Str. 52.*

53. Ad rev. patrem dnum. G. episcopum Sibenicensem.

Cum quandam satis levem diceriam habeam cum dno. primicerio s. Marci Venetensis, fretus ea familiaritate et amicicia quam habet mag.[cus] dnus. genitor meus cum paternitate vestra, tam bona fama aequitatis vestrae, commiti feci praefatam causam eid. Pat. vestrae ac dno. abbati per apostolica scripta, ut a germano meo dno. Ja. praesentium latore perdiscere potestis, quem illuc ad Pat. vestram mitto, ut huic negotio detur principium aliquod, cui plenariam in omnibus tanquam mihi ipsi fidem eadem Pat. vestra praestare velit; et quia ad ipsum me remitto, qui ore proprio vos cumulate informabit, de

dicta causa nihil scribere existimavi. Quocirca rogatam velim eandem Pat. vestram, ut onus mei amore sumere placeat, uti et ego pro vobis facerem. Declarando, quod non aliud nisi decus et honorem ex hoc assequi poterit, cum sit res facilis ac luce meridiana clarior. Paratus etc. Dat. Hyadrae die III. Julii 1453. *Str. 53.*

54. Rev. patri domino episcopo Scardonensi.

Etsi nihil dignum occurrat quod mihi scribendum sit, cum tamen illuc esset profecturus germanus meus dnus. Ja., non fui passus eum abire vacuum litteris meis ad paternitatem vestram etc. Valete in Domino, et me ut hactenus fecistis diligite. Ex Hyadra, die III. Julii MCCCCLIIII. [1453] *Str. 54.*

55. Praesbytero Petro de Sibenico canonico.

Respectu cuiusdam diceriae satis frivolae quam habeo cum dno. primicerio s. Marci Venetensis, quam per apostolica scripta committi feci rev. patri dno. episcopo Sibenicensi, et quibusdam aliis collegis, ut ex ipsis rescriptis discere poteris, fretus prudentia ac probitate tua, quas iam diu in te cognovi, constitui te procuratorem meum in praefata causa; in qua te germanus meus dnus. Ja. ad unguem instructum proprio ore efficiet. Ad quem me totaliter remitto. Non dubito autem quin laeto animo eam suscipies causam, tua prudentia curandam, sicut ex opposito ego pro te facerem. Vale et me ad commoda et beneplacita tua paratum ne dubita. Hyadrae etc. [1453.] *Str. 54.*

56. R. domino meo P. cardinali sancti Marci.

Commendaturus *(Ommissis).* Dat. Hyadrae die VIII. Julii [1453.] *Str. 54.*

Izost. br. 57, str. 54.

58. Mag. domino Jo. de Frangepanibus Vegle domino.

Venit ad me nobilis vir M. praesentium lator cum litteris credentialibus, quem ob reverentiam vestrae magnificae Dominationis libenter et officiose vidi. Et quae mihi pro parte sua exposuit, bene intellexi, ac integram sibi fidem exhibui. A me autem quid responsum sit, ex ipso nuncio perdiscere poterit. Quam similiter oratam velim, ut relationibus eius plenariam ad praesens fidem adhibere dignetur. Valete. [$^{8}/_{7}$ — $^{18}/_{7}$ 1453.] *Str. 55.*

59. Rev. patri domino J. episcopo Veglensi.

Archipraesbyter et vicarius Pat. tuae attulit nobis litteras quas laeto vidimus animo, licet adventus tuus ad nos magis ad propositum extitisset. Et quia nihil alliud scribit Paternitas tua, nisi ea quae faciunt partim ad defensionem contra obtrectatores ut dicis tuos, partim ad vitae tuae commendationem, nos qui coram plura tecum conferre necesse habemus, quae honestius ac melius viva tractantur

*

voce, quam per internuncios et epistolas, quod potissimum rescribere debeamus, non videmus nisi quae ipsa paternitas tua scribit, si vera est ut asserit, commendare et approbare. Set cum simus in eo gradu constituti, ut non solum de vilicacione vestra, verum etiam de cuiuscunque humeris nostris impositi vita ac moribus racionem reddere coram Christo Jesu teneamur, nefas esset ut surda incedamus aure et velatis oculis subditorum dissimulemus errata. Neque hoc dixerimus, quod aliquid sinistri de tua pat. facile credamus, quanquam universitati credere non posse difficillimum sit. Verum enim mag. ille dominus et paternitas tua propriis nunciis oravit nos ut mandatum quo iniunximus tibi ut ad nostram praesentiam infra unum mensem post adventum tuum ex Venetiis te reciperes causa honoris tui remissum faceremus; non possumus non gerere morem, et ex aliqua complacere parte, maxime cum amore illius nos esse obstrictos cognoscamus. Itaque contenti sumus ut adventus ad nos tuus aliquantulum differatur. Et si id honeste fieri posset, rem totaliter omissam faceremus. Verum quia conscientiae urgemur aculeis, pat. vestram hortamur in Domino, monemus ac eidem per praesentes iniungimus, ut omnino se transferat ad nostram praesentiam saltem circa diem festum s. Symeonis, quo tempore erit vobis honestissima causa, neque ex improbis musitare possit Valeat in Domino paternitas vestra, cuius praecibus ad Deum nos recommitti cupiemus. Jadrae XVIII. Julii. [1453.] *Str. 56.*

60. Johannes Sobotae Mapheo archiepiscopo Hyadrensi.

Multis de causis, vir clarissime, Stephanus Cige a me et diligitur et amatur; qua ex re maiorem in modum te rogo atque etiam rogo, ita illum suscipias, ut intelligat meam commendationem apud te tantum et ponderis et auctoritatis habuisse, quantum scribens confidebam. Habet causam (ut opinio mea fert) iustam et virtute tua dignissimam, umbra tantum tui presidii facile defendi poterit. Et quia virtus tua preclara, in multis magnisque rebus mihi cognita ac spectata est, sibi suasi ut omnem spem in singulari ac prope divina virtute tua ponat, nec aliunde auxilium presidiumve speret. Vale, et vivens gloria tua fruere. Ex Trag pridie kalendas Julias. [1453.] *Str. 57.*

61. Rev. dno. Jo. episcopo Arbensi.

Accaepimus litteras paternitatis tuae per N. quibus se excusat nostris illico responsum ideo non dedisse, quia nuncii defuerunt; licet quidam praesbyter Christophorus Hyadram iter arripuerit tibi inscio. Ad quas ita respondemus: excusationem tuam nobis admissam. Hortamur autem in Domino Pat. tuam, ut tam cum laicis quam cum clericis benigne vivat, prout decet ministrum Christi et pastorem animarum; quod si ita feceris, nemo erit qui sit tibi timendus, nisi solus Deus etc. Vale in Domino. Ex Hyadra XXVIII. Julii. [1453.] *Str. 57.*

62. Rev. dno. meo dno. P. cardinali sancti Marci.

Heri vespere accaepi litteras Rev. Dominationis V. consueta animi iocunditate. quas ubi legi, absque mentis angore remansi; admirans technas et fallacias illius boni viri, quibus semper utitur ad alios circumveniendum, nec est veritus queri de me falsa pro veris D.[ni] V. R.[mae] suggerendo. Noverit eadem D. V. qualiter iuxta illam primam determinationem et compositionem vestram Fabriani factam inter ipsum scilicet dnum. Phi(lippum) Fos(cari) et me sibi satisfactum esse ad unguem. Et licet credebam omnes dicerias nostras, illa prima composita, sopitas, ipse tamen qua est prousus postquam R. D. V. Venetias venit, nova bella movit, alias suscitat lites, compositores obtundit aures, quo factum est ut R. D. V. se ab eius fastidiosa et importuna flagitatione expediret et me ab eo totaliter liberaret, usa mecum quadam securitate, condemnavit me centum et quattuor ducat. quos eidem dno. Phi. persolvere deberem, cui deliberationi ac sententiae ego me humiliter sumisi, sciens quod ipsa D. vestra id fecerit ad finem bonum. licet non dubitem etc. Valeat Dna.[tio] V. Jadrae VIII. Augusti. [1453.] *Str. 58.*

63. Ad eundem R. dominum meum.

Nuper accaepi unas litteras R.[mae] Dna.[tionis] V. quas ubi legi non potuit mihi non moveri animus a sede sua, intelligendo nonnulla de me falsa subsibilata fuisse auribus suis; adeo ut a multo tempore citra ipsa Dominatio Vestra non bene sincero animo sese adversum me habuerit ob istas malas frequentesque informationes. Verum considerans innocentiam meam et conscientiam recte factorum, quorum recordatio suavissima est, revocans animum aliquantisper me ipse consolans eo maxime quo anima tantum angebar, nescius eius quis esset, qui me clam a tergo carperet et in odium duceret apud tantum dominum meum. Nunc ergo intelligens talium auctorem fuisse rev. patrem dnum. episcopum Nonensem, cui ob reverentiam Rev. Dominationis V honor et humanitas omnis a me exhibita est: opere praecium fore duxi si me et apud eandem et coram ipso etiam dno. episcopo de eo quod mihi impegit purgarem; ne si hoc tacuissem vel assensisse videar, vel quod absit, in contemptum dixisse. Hodie itaque praemissis praecibus, praefato dno. episcopo, ut ad me veniret effeci. Similiter mag.[cum] dnum. comitem huiusmodi civitatis rogavi, ut una et ipse veniret, quos simul cum quibusdam ex nostris nobilibus in secretum cubiculum respectu honoris ipsius dni. episcopi mecum duxi. Quibus coram legi feci litteras V. Rev. Dominationis eidemque dno. episcopo dixi, ut si quid umbrae de me haberet, quod ego moleste feram, exemptionem monasterii s. Grisogoni Rev. Dom. V. prout ipsa scribit etc. Prolixius quam forte debueram scripsi, vestramque rev. Dom. rogo, ut mihi ignoscat; quia multa dicere paucis verbis nescio etc. Valeat Dominatio V. Ex Hyadra XXV. Augusti. [1453.] *Str. 59.*

Izostav. br. 64, str. 60.

65. Ad rev. patrem dnum. Georgium episcopum Sibenicensem.

Cum fratres Conventuales s. Francisci de Jadra a nonnullis vexentur ac diffamentur emulis, et obtrectatoribus suis asserentibus, plerosque eorundem fratrum impudentem agere atque olim actitasse vitam, inter quos etiam includunt fratrem Johannem nunc guardianum s. Francisci de Jadra, rogamus paternitatem V. ut quia de dicto fratre Johanne plenam ut ipse asseruit noticiam habetis qualem Sibenici tanto tempore duxerit vitam, iuxta noticiam vestram et aliorum testimonium ab extra nobis intimare velitis per litteras vestras. Maxime quoniam per apostolica mandata nobis iniunctum est super diligenti inquisitione eorundem moribusque vitae. Parati et nos ad quaeque grata et beneplacita quia vestrae (sic) cuius orationibus nos adiuvari desideramus. Valete. Ex Hyadra die XXVI. Novembris MCCCCLIII. *Str. 60.*

Izostav. br. 66—68, str. 61—63.

69. Spectabili dno. Fant. Delphino comiti Pagensi.

Novit Spectabilitas vestra quanta superiori tempore controversia, ob quorundam civium Pagensium instigationem vobis factam, inter nos habita sit; eo usque ut etiam ill.mo Dominio tum temporis non recta informatio de me data fuerit. Verum ego qui et indemnitatem aecclesiae meae conservare, et honorem meum tueri teneor, illo tunc scripsi ad praefati ill. dni. celsitudinem rei gestae declarans meram veritatem. Quo circa habita recta ac debita informatione, ab eodem ill. dno. rescribitur nunc V. Spectabilitati per praesentes litteras ducales. Quae quoniam ea controversia nostra quiete ac pacifice iam sedata est, superfluae videntur, nec est opus praeteritae meminisse litis. Sed eam amicitiam quam se habere cum tota domo nostra fatetur conservare, et ut etiam inter nos magis ac magis augeatur, operam dare. Valete in Domino cui me tanquam bonus amicus et frater ad vota offero. Jadrae XXIII. Aprilis. [1454.] *Str. 63.*

70. Praesbytero Marg. archipraesbytero Pagensi.

Bene nosti qualiter superiori. tempore ob eam diceriam quae inter nos et dnum. comitem Pagi versabatur pro illorum sale etc. praefatus dnus. comes una cum Pagensibus conquesti apud celsitudinem ill. Dominii, non rectam de nobis informationem exhibuerunt. Quare nos volentes purgare iudicii et sententiae nostrae aequitatem, necessarium duximus tunc temporis praefato Dominio ill. scribere et rei veritatem insinuare. Ad quas quidem litteras rescribitur nunc per litteras ducales dicto dno. comiti. Quas litteras per presentium latorem tibi transmittimus hoc ordine: ut existenti ipsi comiti aut in logia sua aut in platea debeas eas praesentare, et ab eo humaniter petere, siquid velit ad nostras respondere; nosque eidem ad sua beneplacita offere. Jadrae XXIII. Aprilis. [1454.] *Str. 64.*

71. Ad rev. patrem dnum. electum episcopum Catharensem.

Ea consuetudine ac benivolentia quae mihi cum paternitate vestra semper extitit maxime considerata, viderer forsan contra officium hactenus egisse, in eo quod cum accaeperim eandem paternitatem vestram ad ecclesiam Catharensem promotam, non illico saltem litteras congratulationis ad eam dederim, quando personaliter ipse adesse eiusmodi letitiae nequiverim. Set si me audierit Paternitas V. nihil mihi ob eam taciturnitatem imputabit. Nam ut verum fatear, et debitor sum id facere, gratulari scilicet vobis, et ex vestris commodis ac honoribus mihi summam comparare voluptatem. Quorum omnium mihi praetermisi, praeterquam litteras gratulationis indices; quod idcirco obtigit, quoniam ubi terrarum siet Paternitas V. ignorabam. Nunc attingens huc archidiaconus vester iturus ad V. Paternitatem, tabellarii loco officium explebit, et praesentes litteras gratulationis meae ad eandem apportabit. Et quia praefatus archidiaconus vester et mihi et omnibus de familia nostra carus acceptissimusque semper, ob merita virtutum suarum habitus est ac inpraesentiarum habetur; propterea venturus ad Paternitatem vestram non possum facere quin eum eidem recommittam, ac ita recommittam, ut arctius et strictius facere nequeam; orans eandem vestram Paternitatem, ut intuitu mei se sibi benignum, et si opus fuerit, favorabilem exhibeat. Quod quidem mihi ipsi factum reputabo. Paratus ego ad quaeque grata et iocunda. Paternit. V. quam bene et prospere valere cupio. Ex Hyadra die IIII. Maii, MCCCCLIIII. *S/r. 65.*

72. Responsive ad Superiores.

Per archidiaconum meum congratulatorias vestrae Dominationis pridem recepi litteras. Ago eidem gratias de tanta sua in me caritate. Ipse potens et misericors Deus, qui me licet immeritum numero episcoporum ecclesiae sanctae suae aggregari voluit, me dignum efficiat, quaeso. Dnum. archidiaconum praefatum, tum quia mihi urbanus apparet, tum intuitu V. Rev. Dominationis commendatum suscepi et in futurum habebo. Altissimus conservet praefatam Dominat. V. cui me benigne et libenter commendo. Venetiis XXV. Maii. [1454.] *Str. 66.*

Izostav. br. 73—78, str. 66—69.

79. Ad rev. patrem dnum. Jo. episcopum Arbensem.

Nuper accaepimus litteras tuas per Hermo. cumcivem tuum; quas quidem laeto animo vidimus. Qui vero purgas tuam tarditatem in scribendo, iustis rationibus allegatis, admittimus, et excusatum recipimus; eo tamen pacto, ut eodem tarditatis nescio an torporis vel segniciae vicio nos minime laborare putes; quippe cum iam plurimi dies sint quod primicerio ordinavimus unas litteras ad Paternit. tuam, quibus eidem significatum volebamus cum de appulsu nostro Jadrae, tum de rebus gestis Venetiis cum oratoribus Arbi coram Rev. dno. patriarcha circa negocium pecuniarum solvendarum. Set

ut novit Pat. tua primicerii nostri extrema pigricia, nedum in alienis negociis, verum etiam in suis propriis, eo factum est, ut easdem litteras in hunc usque diem mittere protraxerit. Itaque hanc culpam ei potius ascribas. Illud autem quod scribit Pat. tua de nimia ovium suarum (im)perfectione etc. intelleximus, hortamurque, ut aequo animo toleres. Sic enim et virtus tua et eorum improbitas tandem cognoscetur, nobis itidem non defuit cicadarum huiusmodi molestia, quidem importunitas, set virtutis et aequitatis mucrone facile superata; per varios casus, per tot discrimina rerum tendimus in caelum: de his alias. Reliqua vero quae pertinent circa factum differentiae tuae cum Arbensibus, et quid fecerimus cum oratoribus illis, diffusius intelliges ex presentium latore; cui ad os tibi plura iniunximus referenda. In omnibus autem quae nostro nomine referet tibi, fidem ei plenariam exhibeas. Vale in domino semper, et clerum tuum nostro nomine salvere iubeas; eiusdemque orationibus imbecillitatem nostram recommittas. Ex Hyadra VI. Januarii. [1455.] *Str. 69 i 70.*

80. Ad eundem episcopum Arbensem.

Quidam clericus nuncius vester attulit hodie nobis litteras Paternitatis V. nequaquam breves, set scriptas ex integro, quibus ad binas nostras superioribus diebus missas respondet, dilatantes maxime sermonem vestrum super facto compositionis per nos fiendae inter Pat. V. et Arbenses illos, et super scripturis et processibus tradendis. Ad quae omnia brevi responsione opus est. Cum enim moleste audiremus laedi honorem vestrum ab oratoribus imo oratoribus illis, hortante R. dno. Patriarcha, suscepimus id oneris componendarum controversiarum, ut ipsis malivolis vestris finem latrandi statueremus; et ut de caetero pax inter vos locum haberet. Set postquam Pat.[ti] V. hoc non placet, et moleste ferret omnem compositionem, nos reiicimus onus ad utrasque partes; nec sit nostrum tantas inter vos componere lites. Verum si quid officii nostri ea in parte intererit, fiet de iure. Hortamur autem Pat. V. et obsecramus in Domino, ut lites quoad potest fugiat, et pacem sectetur; ut Deus pacis adsit operibus vestris. Nostis enim filios huius seculi prudentiores et astutiores filiis lucis; et laicos clericis oppido infestos scitis; propterea tolenda est omnis scandalorum occasio. De his hactenus. Unum errorem commisit paternitas Vestra, quod existentibus nobis Venetiis, nihil unquam scripsit. Si que missa fuisset nobis ille polliza conventionum inter illos etc. iam res habuisset finem. Valete in Domino. Ex Hyadra die XXIIII. Januarii. [1455.] *Str. 71.*

81. Religioso fratri Hieronimo Lauredano ordinis sancti Francisci.

Allatae mihi nuper litterae caritatis tuae, plus ne iucunditatis genuerint, quod antiquam necessitudinem nostram praeferant, quam accusent tantae crudelitatis et immanitatis adversum veros Christi servos et observatores regulae s. Francisci, fratres videlicet ordinis tui, quos me insequi et debellare dicis: vix discernere queo. Sed ut

verum fatear, in hoc recte gloriari possum in Domino, mihi a teneris unguiculis ardentissimam quandam caritatis affectionem erga omnes Christi servos, potissimumque ordinis tui fratres insitam medullitus, eo magis nunc id attinet, veros imitatores Christi venerari, ac etiam omnes fideles in Christi visceribus complecti. Quos ut·ego insequi, et ut tu dicis opprimere pergam, Deus omnipotens prohibeat, et talem a me immanitatem avertat. Quicunque igitur ille fuerit qui tibi haec ad aures inflaverit, ne credas facile, improbus est. Ipsi fratres tui testes mihi esse possunt, si verum fateri velint: nullum sibi commodum in me clausum, nullam denegatam gratiam: set omnibus ecclesiis meis et praecipue Cathedrali usi sunt et in praedicationibus et in confessionibus, quod alibi fieri non consuevit, perinde ac sua propria. Verum si quod ego in re conventualium mitior, et ipsis fratribus tuis aliqua ex parte contrarius esse iussisem, id me scias non mea sponte fecisse, set apostolicis quibus teneor mandatis parere voluisse. Si quid in contrarium ipse S.[mus] Dominus N. mihi iusisset, fecissem itidem. Quare oro ac etiam obsecro te in Domino Jesu, ut hanc ex religioso pectore tuo falsam de me opinionem amoveas, ac prorsus eradices Et me tibi tuisque fratribus in Christo deditissimum et fautorem maximum in rebus licitis et honestis, et quae non sint contra caritatem Dei et proximi, ne dubita esse. ac in futurum fore. Vale in Domino, frater dilecte, et meam imbecillitatem devotis orationibus tuis, quantum potes, potes autem multum, adiuva. Ex Hyadra, die XXV. Aprilis MCCCCLIIII. [1455.] *Str. 72.*

Izostav. br. 82 i 83, str. 73.

84. Rev. patri fratri M. de Bononia fratrum de Observantia Vicario generali.

Cum plerisque nobilibus huius civitatis nota sit antiqua amicitia nostra, audacter accendentes rogaverunt me; ut ad Paternitatem vestram in cuius manu totius fere ordinis observantiae summa consistit, scriberem et rogarem, ut quendam fratrem N polen. qui alias praefuit monasterio vestro Jadrae, dignaremini in hoc anno isthuc mittere etc. Ex Jadra XXVIII. Aprilis MCCCLV. *Str. 74.*

Izostav. br. 85 i 86, str. 74.

87. Rev. patri dno. Jo. episcopo Arbensi.

Ex litteris tuae praefatis quas accepimus per praesentem nuncium, quid causae fuerit quod ad concilium provinciale non fueris profectus, intelleximus ac firmis coniecturis consecuti sumus: te optimum negociatorem assiricas conduxisse merces, non piperis indici aut arabicis thuris, set quod ornare solet delicatos principum thalamos podagrici gothoni perpulchra ordimenta. Nihilominus bene fecisses,

si causam impossibilitatis tuae etc. Interim valetudinem tuam cura. Hyadrae, die XVI Maii. [1455.] *Str. 75.*

Izostav. br. 88—91, str. 75.

92. Rev. patri dno. episcopo Scardonensi.

Venit *(Ommissis).* Jadrae V. Novembr. [1455]. *Str. 76.*

93. Dno. Margeto archipresbytero Pagensi.

Cum pridem sinistra quaedam relatio de presbytero G. tuo nobis exhibita fuisset, nos ex paternae sollicitudinis officio cupientes morbidae vulneribus oviculae congruum adhibere medicamen, iussimus eum ad nostram pervenire preasentiam. In quo non ita invenimus quemadmodum relatum erat. Commonitum igitur ad te remittimus praecipientes ut oculos apertos ad ipsum habeas, qui cum sub tua creverit disciplina, quicquid male egerit, in te culpa reiicietur. Haec satis. Visus est nobis praeterea te unicum ac solum vicarium nostrum insulae Pagi constituere, quem per praesentes constituimus et constitutum declaramus; nostram tibi auctoritatem committentes, ut vigilantem curam illius nostrae Pagensis ecclesiae et cleri totius habeas. Et omnia ac singula tam in spiritualibus quam in temporalibus quae opportuno remedio indigere cognosces, auctoritate nostra disponas ordinesque, ac prorsus inspirante Deo omnes corrigendos corrigas et castiges, cum omni severitate ac caritate, quemadmodum decet ministros Christi. Et ut nemo excusari possit de hac nostra deliberatione et institutione, quod eam ignoraverit, congregari facias omnes clericos Pagenses qui ibi praesentes fuerint; quibus astantibus, legi facias istas, ut mentem nostram intelligant, et tibi utpote unico vicario nostro de caetero sint reverentes et obedientes. Vale. Ex Hyadra, die IIII. Decembris. [1455.] *Str. 77.*

Izostav. br. 94—100, str. 77—82.

101. Ad rev. patrem dnum. Laurentium episcopum Spalatensem.

Litteras rev. Paternitatis tuae hesterna die acceptas, non mediocris voluptatis loco duxi; eo praecipue, quod et navigationem tuam et appulsum Venetias felicem et incolumem significent. Quod vero de novis contingentibus scribis et scripturum te imposterum polliceris, domestice agis et amice; quod quidem gratissimum est atque erit. Pro oblationibus autem tuis tam amplis, tam liberalibus, quibus cum res postulabit, ad vota utar, habeo gratias ingentes. Tantumdem ex opposito et eo amplius quo magis tibi ob singularem humanitatem tuam affitior, me atque mea omnia qualiacunque existant offero atque dedico. De Patriarcha electo, quod subterfugere videatur onus a multis desiderantibus, veram tulisti sententiam. Valeat faeliciter Dominatio tua cuius me orationibus commendo. Ex Hyadra XIIII. Martii. [1456.] *Str. 83.*

Izostav. br. 102—105, str. 84—86.

106. Rev. patri dno. Fant. Dandulo episcopo Paduano.

Justum ac rationabile est unicuique ad palmam virtutum currenti omnem opem et auxilium si fieri possit, impendere. Proinde cum venerabilis vir dnus. Donatius Belloria de Seravallo praesentium lator, qui officio vicariatus a sexennio in hunc usque diem fideliter ac laudabiliter mihi servivit, isthuc proficiscatur ad capienda insignia doctoratus, quibus ob iuris peritiam perdignus est, iudicio meo; non possum facere quin eum R.^{mae} Dominat.ⁿⁱ V. quantis possum viribus commendem, rogans humiliter eandem, ut ad meam contemplationem ei faveat, et in hoc assequendo gradu auxilietur. Ita ut has praesentes litteras sibi profuisse cognoscat. Paratus et ego ad quaeque grata et iocunda eidem rev. D.ⁿⁱ V. quam bene valere cupio. Dat. Hyadrae die XXVIII. Aprilis. [1456.] *Str 87.*

Izostav. br. 107, str. 88.

108. Clar. dno. Petro Marino Universitatis scholarium Rectori.

Etsi nunquam te viderim aut cognoverim, tamen ob mirificas virtutes tuas et singularem humanitatem quae in te sita esse dicitur, diligo atque amo. Nec sum veritus his brevibus commendare tibi venerabilem virum dnum. Donatum Belloria vicarium meum praesentium latorem, qui cum superioribus annis multum insudaverit acquirendae virtuti et studio iuris pontificii, cupit nunc excipere fructus et honorem laborum, doctoratus videlicet gradu insigniri. Quapropter rogo te et obtestor in Domino, ut auctoritatem ac dignitatem tuam interponendo ad instantiam precum et commendationum mearum ei favere auxiliarique velis. Ita ut isthinc regressus, gloriae et laudis loco ducens, te ei optimum fautorem fuisse referre queat, et mihi et amicis suis. Paratus et ego etc. Hyadrae XXVIII. Aprilis. [1456.] *Str. 89.*

109. Magnifico dno. Leo. Cont. Paduano capit.

Quanquam nulla mihi familiaritas vobiscum interveniat, tam ob humanitatis et virtutis vestrae optimam famam vendicavi mihi tantam fiduciam, ut ad Magnificentiam Vestram has praesentes scribere non vererer. Cum igitur Paduam se transferat venerabilis et doctis.^{mus} vir dnus. Donatus Belloria praesentium lator; ut praeteritorum studiorum ac vigiliarum suarum palmam et bravium excipiat, et doctoratus gradum consequatur, eidem Mag.^{tiae} Vestrae cuius auctoritas et dignitas multum ubique valet, commendandum duxi. Rogans et obsecrans in Domino Jesu, ut in obtinendis iustis ac honestis votis suis, opportunos favores et auxilia sibi praestare dignemini, eo maxime, quod ad singularem eius peritiam iuris mirifica quaedam bonitas accedit; quam in exercendo vicariatus officio, quo mihi inservivit, continue in omnibus operibus suis demonstravit. Valeat Mag. vestra etc. Ex Jadra XXVIII. Aprilis. [1456.] *Str. 90.*

110. Magnifico dno. Antonio Diedo Potestati Paduano.

Confissus vestra singulari humanitate et bona amicitia, quae intercedet vobis cum genitore meo, non fui veritus his brevibus commendare Magnif. vestrae praesentium latorem, venerabilem virum dnum. Donatum Belloria vicarium meum; qui cum superioribus annis ediscendo iuri canonico maximam operam dedit, nunc laborum et vigiliarum suarum palmam reportare desiderat, et doctoratus dignitate insigniri. Licet autem in ea facultate sit peritissimus ac sufficientissimus, multum tamen proderit ei si Magn.tiae vestrae favorem habere potuerit. Quare eandem rogo, ut ad meam contemplationem dignetur ei opportunas favores auxiliaque praestare; ita ut has litteras meas cognoscat sibi adiumento fuisse apud eandem Magnif. vestram. Cuius beneplacitis et me et mea omnia qualiacunque sint offero atque dedo. Valete in Domino. Dat. Jadrae XXVIII. Aprilis. [1456.] *Str. 90.*

111. Spect. dno. Andreae Marcello comiti Jadrae designato.

Nihil mihi per hos dies vel iocundius vel optabilius accidere potuit, quam quod dignissimum Jadertinae praeturae munus maximo Senatus consensu vobis demandatum, ex litteris genitoris mei intellexerim. Quo fit, ut in amicorum vobis gratulantium numero, aut perpauci aut nemo me gratulatione superet; cum aliis multis de causis, tum potissimum ob integritatem et probitatem incredibilem quae in vobis sita praedicatur; tum demum ob singularem amicitiam quae semper observata est inter domum et domum utriusque nostrorum. Quare si quam interim facultatem in me videtis, quae aliquid ad decus et commodum vestrum conducere possit, ea fide. ea spe ac familiaritate mihi significatum velitis, perinde ac filio vestro etate, aut fratri dignitate. Valete. Dat. in insula Boxave X. Julii 1456. *Str. 91.*

Izostav. br. 112, str. 91.

113. Nobilibus Jadrensibus Gregorio Tetrico et fratribus.

Egregii et optimi viri filii nobis in Christo dilectissimi, salutem; et in dno. Jesu visceribus compassionem. Molestum nuncium et vere acerbum ad nos hodie perlatum est de morte dilecti olim filii nostri in Christo Ludovici confratris vestri, viri dum vixit spectati et probati. cuius intempestum fatum paterno amore doluimus. Eoque gravius, quo vestrum omnium angorem. gemitus, lamenta cordis auribus magis sentimus. Licet enim ab ovium nostrarum p(ec)uliari grege longe videamur abesse: nullus tamen est in ea civitate, cui non ex intimis praecordiorum compassionibus condoleamus: unicuique pro meritis. Vobis autem omnium, quod pro mirificis virtutibus vestris maiorumque vestrorum ampliori dilectione vos in Domino Jesu complectimus et carissimos habemus. Cum autem vos omnes ea prudentia praeditos intelligamus, ut in prosperis nemo fere moderatior, et in

adversis pauci admodum constantiores inveniri possint, non putamus nobis laborandum esse in oratione, cuius vi dolorem vestrum lenire possimus. Vos enim ipsi et doluistis hoc tempore moderate, ut arbitramur, et virtute prudentiae vestrae invicem consolamini. Nos vero pro magnitudine amoris id polliceri possumus annum lugere vel integrum triennium una vobiscum; ut matronae Brutum luxisse leguntur, si tantumdem modo vitam ipsam filii nostri Ludovici redimere valeamus. Quod cum fieri nequeat, quid aliud agendum sit, nisi aequanimiter ferre, quod est nefas? corrigere non videmus. Nam et Christus dolens mortem Lazari quem diligebat, lacrimatus est, et fremuit spiritu; set infremuit suspiciens in celum. Et vos igitur in celum mentis vestrae oculos attollite, et bono Jesu confirmamini, sine cuius nutu nec folium arboris cadit in terram, ne dum vita hominis. De hoc satis hactenus. Reliquum est, ut admoneamus et hortemur vos in Domino, caritate ducti, potius quam quod opus habeatis, quippe qui recte in omnibus rebus sapitis; ut saluti reliquorum omnium vestrum consulatis, et seorsum alius ab altero: separatim autem omnes a familia stare velitis, ut iuxta sententiam Jacob: Si una turma periculo subiacebit, ne dicam perierit, alia salva fiat. Hoc autem dicimus quia relatum fuit nobis omnes vos fuisse egritudini mortique eius. Quod si feceritis, pergratum erit; et nos timentes familiolae nostrae longius navigare statuimus, Arbum scilicet usque. Quo in loco gratia Dei manebimus, quoad civitatem ab ea clade convaluisse intelligemus. Valete in Domino Jesu; qui vos a malo custodiat; et benedictio sua sit super vos semper. Ex insula Boxavae nostrae Hyadrensis diocesis, die III. Julii MCCCCLVI. *Str. 92.*

Izostav. br. 114, str. 92—94.

115. Venerabili dno. Donato Belloria decretorum doctori Vicario meo.

Quod valeas bene gaudeo; ego itidem Dei gratia cum tota familia valeo. Maxima me voluptate per hos dies litterae tuae affecerunt, quod significarent affectati gradus et honoris tui consecutionem; quae fuit cum unanimi consensu totius celebratissimi illius doctorum collegii. Spero de hinc reliquos honores et dignitates tibi facilius patere. Ut autem omnino pateant favores nostri qualescunque sint, profecto non deerunt. Quod reliquum est negociorum tuorum, gratum est quod expedire pergas, ut maturius revertaris, quanquam vel totum Septembrem in Italiam transigeres; dummodo bene expedias rem tuam, parvi refere puto, nisi isthic diutius morari pigeat; quod undique pestis diffusa vigeat; quae cum Jadrae fere omnino conquieverit, dum libuerit illuc loci, recta poteris proficisci. Bene et prospere ut valeas cupio. Dnus. Ja. qui nuper Roma venit salvere te iubet. Item omnis familia, maximeque presbyter Sy. Iterum vale. Ex Arbo die II. Augusti MCCCCLVI. *Str. 95.*

Izostav. br. 116, str. 95.

117. Spectabili dno. Stephano Erizo comiti Spalatensi.

Singulari virtute ac probitate vestra freti, has breves ad vestram Spectabilitatem dare veriti non sumus; sperantes nos vel consecuturos quae aliena petimus causa, vel saltem petentis amici animo satisfacturos. Igitur propter evitationem pestis quae civitatem nostram Jadrensem iam pridem populari caepit, Arbi nostrae provinciae in praesentiarum existentes, inter gratos et iocundos filios nostros in Christo et amicos qui nos visitandi gratia frequentant, magistrum Andream phisicum acceptissimum hactenus habuimus et habemus. Is alias conductus ab Arbensibus, firmam temporis sui ut asserit, iam complet. Intellexit autem istam civitatem Spalatensem indigere medico, et a nonnulis civibus Spalatensibus hac estate tentatus fuit an vellet isthuc venire. Nunc habito prudenti ac maturo consilio veniret ait, dummodo Spectabilitati V. ac nobilibus illis viris placeret, et de salario condecenti ei constaret. De cuius viri sufficientia nihil est profecto dubitandum. Veteranus enim miles est, quippe qui bonam etatem consumpsit in arte sua decore ac strenue ubique functus officio suo. Quapropter rogamus Spectabilitatem V. ut ad nostram contemplationem eum commendatum habere, et eidem conducendo favores opportunos impertiri dignetur. Ita ut has litteras nostras quae ad eius requisitionem sunt libenter factae, aliqua in parte si non in toto sibi de sententia animi vestri et voluntate civium per litteras vestras constet quam vellemus. Parati et nos tam vestris quam amicorum vestrorum beneplacitis. Valete in Domino. Ex Arbo pridie kalendis Septembris. [1456.] *Str. 96 i 97.*

118. Rev. patri dno. episcopo Scardonensi.

Metu pestis quae Jadrae hactenus viguit in praesentiarum Arbi moramur, ubi loci existentes satis bonam relationem tam a rev. patre dno. episcopo Arbensi, quam a quibusdam nobilibus Arbensibus habuimus de sufficientia et probitate magistri Andreae de Mediolano; qui alias conductus ab Arbensibus, nunc firmam suam complet. Cum autem intellexerit civitatem Spaleti medico indigere, licet habeat et alia inviamenta bona, tamen propter illorum Spalatensium bonam famam veniret illuc libenter, si placeret eis, et de convenienti salario sibi constaret. Quapropter rogavit nos, ut eum Paternitati V. litteris nostris commendaremus; quam non dubium est apud illos nobiles auctoritate sua plurimum posse. Itaque rogamus ut intuitu nostri ei favere dignemini, ut conductus honesto salario, et Paternitati V. gratias habeat, et has nostras litteras sibi adiumento fuisse gaudeat. Paratus etc. Ex Arbo pridie kalendas Septembris MCCCVLVI. *Str. 98.*

119. R. dno. meo dno. P. cardinali s. Marci.

Recentissimo nuncio significatum est mihi rev. patrem dominum episcopum Sibenicensem in castris Hungarorum ex aura vitali decessisse; cuius mortem pro antiquo amore satis dolui. Cum autem ea

nunc vacet ecclesia, statui ad rev. Dominationem V. quod est meum singulare confugium per hunc specialem nuncium scribere; humiliter supplicans, ut eadem Dominatio V. si non est ab aliis in hoc negocio (quod minime credo) praeoccupatus, in collatione praefatae vacantis ecclesiae meminisse dignetur domini Ja. germani mei, ut eam, mediante firmissimo favore eodem Dominationis V. Rev. obtineat. Quod si fieri nequit, saltem illa beneficia, quae praefatus episcopus habebat Paduae, vel illa quae habuerit, quippiam aliis, cui eadem vacans ecclesia conferretur antedictus dnus. Ja. habeat; ut possit citius in curiam regredi, et eidem rev. Dominationi V. commodius et decentius deservire, ut optat. Verum si etc. Valeat Dominatio V. R. etc. Ex Arbo, die XXIIII. Septembris. [1456.] *Str. 98.*

120. Ad eundem (P. cardin. s. Marci).

Ut meminisse poterit rev.^{ma} Dominatio V. hac estate prope elapsa, cum esset dnus. Ja. Romae, obtinuit quoddam beneficiolum Paduae, mediante vestra intercessione. Deinde pestis Romae supervenit; ita ut ipse dnus. Ja. quemadmodum et reliqui Curialium, saluti suae volens consulere, curia sese ad tempus absentaverit; nec bullas praefati beneficii exhibere potuit. Nunc dubitans sibi aliquid praeiudicium imminere, quod bullas dicti beneficii infra tempus sex mensium praesentare non possit, hac solum de causa praesens nuncius isthuc mittitur ad eandem rev. Dominationem V. cui humillime supplico, ut huic rei aliquo modo suppetias, et auxilium ferat; faciendo sibi prorogari terminum exhibendarum bullarum ad quattuor menses, vel qua visum fuerit, alia tutiori via: dummodo periculum amissionis beneficii non impendeat. Licet dictus dnus. Jacob prope diem eo loci sit venturus; iamque ingressus esset iter, nisi de hoc navigio insufficienti dubitasset. Haec hactenus. Reliquum est quod me clementissimae Dominationi V. commendatum velim. Quam faeliciter valere cupio. Ex Jadra XXVIII. Novembris [1456.] *Str. 99.*

121. Capitulo Payensis diocesis Jadrensis.

Ad litteras vestras tam prolixas, scriptas et in tergo nec dum finitas, sic est brevi respondendum. Inculcatione verborum nobis minime satisfactum videri, adeo ut si verborum argumentis, quod longe abesse debet a dignitate nostra, contendere vellemus, nihil esset in ipsis litteris vestris quod vel confutationem vel oppositionem non acciperet. Ad ea tamen quae clare constant vos errasse, non potest non videri. Primum illud est secundum iuris dispositionem; non sufficit citandos in domibus propriis ut assertis citare, set praesentialiter ubi reperiuntur, consignando sibi terminum convenientem veniendi ad capitulum, qui maxime non fuerit extra diocesim. Nec illud obstare debuisset quod etc. Quare a priori sententia nostra animum non deflectentes, eiusmodi electionem vestram inanem ac prorsus nullam reputamus. Verum ut ad humaniorem partem declinemus, et maxime ut caritati vestrae complaceamus, quod potissimum bonam relationem de ipso novo per vos electo canonico nobis feceritis,

auctoritate ordinaria ipsum in canonicum elegimus ac instituimus: mandantes vobis, ut eum in capitulum recipiatis; dantes ei stallum in choro etc. prout moris est vestri. Bene valete omnes. Dat. Jadrae die XI. Decembris MCCCCLVI. *Str. 100.*

Izostav. br. 122, str. 101—103.

123. Ad Rev. dominum dnum. P. Cardinalem s. Marci.

Etsi nihil hic gestum sit novi aut rumore perlatum, quod scribam dignum cognitione vestra; nequae meis negociis quippiam habeam quod agam cum rev. Dominatione vestra, litteris absens. cum vestra in me officia non solum inviciata verum etiam cumullatissime impensa atque etiam explecta constent; ut nisi ego tantundem effecero, quod oblectet rev.^{mam} Dominationem vestram, quantum ab eadem, quod mihi prossit, effectum est vitam omnem prorsus acerbam mihi putem. Tamen cum dnus. Ja. frater meus ad curiam esset reversurus, militaturus sub umbra saluberima firmissimi patrocinii vestri, non minus sponte sua quam exemplo mei; hinc ad clementissimam D^{nem} V. scribendae (sic) occasionis materiam sumpsi. Licet enim certo sciam vestram Dominat.^{nem} quanta est eiusdem humanitas, non me solum qui nunc veteranus ut ita loquar et antiquus servitor ipsius habeor, set meos omnes commendatos habere, ut ineundae gratiae novarum commendationum opus non sit; quia tamen Dominatio V. R. gravibus curis apostolicae rei distrahctus, ita ut familiaribus negociis vix satisfacere possit, nisi saepius ac saepius requiratur vel potius obtundetur, modeste verecundeque quoad possim rogatum velim candidam rev. Dominat.^{nem} vestram, ut ad ingenium vestrum pium atquae benignum et promptum omnem subire laborem pro conservandis iuvandisque hominibus preces accedant meae; quae supradictum dnum. Jacobum commendatum vobis iterum atque iterum reddant: ut cum per clementiam vestram fautor fuistis in assequendo munere subdiaconatus apostolici, eidem in sustinendo atque exornando eo gradu adiutor et gubernator fieri dignemini. Nihil enim mihi optatius est quam ipsius fratris exaltandi principium aliquid, qui etsi virtute poleat, quod novus curialis est, principio tyrocinii sui difficilem ascensum habebit, nisi adiuvetur favore eodem Dominationis V. cuius gratiae et meam parvitatem cupientissime ac devotissime dedico atque commendo. Jadrae XI. Januarii MCCCCLVII. *Str. 103.*

Izostav. br. 124—128, str. 104—108.

129. Rev. patri domino Ja. episcopo Traguriensi.

Quia tua in me benivolentia obscura non est, nec mea in Dominationem tuam observantia vulgaris, eo fit ut multi per litteras meas tibi commendari velint. Set omnium quos unquam eidem Dominat. tuae commendaverim, hunc virum dnum. Peregrinum archidiaconum Nonensem commendatissimum tibi fieri cupio, cui ob summam eius

probitatem, modestiam singularem, litterarum peritiam generisque claritatem sic affitior, ut inter necessarios hunc carissimum habeam, cui ipse faveor et alios fauturos velim. Quare omni prece atque diligentia adhibita peto, et maiorem in modum rogo, ut Dominatio V. sic eum benigno favore prosequatur, ut nostram amicitiam intelligat non vulgarem esse, et hanc commendationem sibi magno usui atque adiumento fuisse, isthuc regressus, testetur. Ex Hyadra die prima Aprilis MCCCCLVII. *Str. 108.*

Izost. br. 130, str. 108—9.

131. Rev. patri dno. Ja(cobo) episcopo Traguriensi.

Etsi non dubitem quid apud vestram potestatem mea pro Martino clerico Jadrensi praesentium latore prima commendatio satis ponderis vestra humanitate sortita fuerit, ut nova confirmatione non sit opus; cum tamen mei moris semper fuerit, ut omnibus quoad possem, tum ope, tum opera nedum oratione, quod parvi constat, prodessem etc. Vale. Dat. Jadrae XV. Maii MCCCCLVII. *Str. 109.*

132. Ad Rev. dominum Lau. Archiepiscopum Spalatensem.

Vendicavi hanc mihi libertatem in dominationem tuam, ut ad eam domestice familialiterque et quasi pro meo iure scriberem; siquid esset, quod me cupere significarem. Cum itaque M. clericus etc. Set quia magnam spem in litteris meis constituit, quas non dubitat aliquid ponderis apud te habituras: ea propter commendatum eum tue dominationi cupio: sicut dignitas tua et pudor meus postulat; ut et facilem additum et quae eque ac iure quesierit, firmiter optineat, sentiatque inanem spem in litteris meis tua magna humanitate non habuisse. Paratus et ego etc. Dat. Jadrae die XXVIII. Junii MCCCCLVII. *Str. 109.*

133. Rev. patri domino Felici episcopo Scardonensi.

Vereor ne in commendando saepius hoc clerico, importunus paternitati vestrae videar. Set quia non me fugit quantum eadem paternitas vestra possit et valeat apud Rev. dominum Archiepiscopum etc. Jadrae. [1457.] *Str. 110.*

134. Lau. archiepiscopus Spalatensis Mapheo archiepiscopo Jadrensi.

Fuissem his quidem longior et fortasse verbosior; sed est in causa paternitas tua, quae nescio qua ratione ducta, nihil respondere curavit litteris meis; quas in manus tuas pervenisse, iam pridem certior sum factus. Extitit enim illarum lator frater Georgius Niger. Quare dolere haud non possum silentium hoc, quod vel non redditis litteris, vel non bono in me animo tuo evenire necesse est, quorum neutro dignum me paternitatem tuam facere merito posse non video.

Sed me plura scribere non meretur adventus istuc reverendi patris domini episcopi Scardonensis qui harum erit lator, quique meo nomine plura apud eandem Dominationem tuam exponet. Cui fidem indubiam praestet, quae me amet et se amari a me sciat. Bene vale. Ex Spalato die IIII. Octobris MCCCCLVII, festinatissimo calamo. *Str. 110.*

135. Johanni de Dominis Nobili Arbensi.

Non potuit melius et accuratius expediri negocium emendorum ficuum quam est abs te effectum et expeditum. Nam mercimonium ipsum credimus bonum et dignum amicis etc. Oblationes tuas animi generosi officiosissimique et ad omnia nobis in futurum grata peragenda preparati utemur tempore opportuno eo libentius, quo liberius ea spondes; quo etiam studium nostrum quod omni commodo et honore tuo augendo cumulandoque tibi alias vigilantissimum optulimus. Vale. Jadrae XV. Octobris. [1457.] *Str. 110 i 111.*

Izost. br. 136, str. 111.

137. Magn. domino Antonio Diedo procuratori s. Marci designato.

Etsi virtus *(Ommissis).* Valete etc. die quo supra. *Str. 111 i 112.*

138. Ad Rev. patrem dominum Urbanum episcopum Sibenicensem.

Explicaturus omnia quae hactenus post discessum tuum acta sunt in causa monialium, non epistola quam brevissima expedit esse; set commentariis diffusioribus opus haberem. Omisso itaque in praesentiarum brevis apostolici usu et suffragio quemadmodum una egimus, accedens ad monasterium illud auctoritate ordinaria, sacristanam intrusam ab abbatissa revocavi, deposuique, et quandam aliam de novo institui; mandans et praecipiens etc. Novi aliud nihih accidit. Tu vale, et nos ut valeamus operam continuabimus. Ex Hyadra V. Decembris MCCCCLVII. *Str. 112.*

139. Magn.^co^ *equiti domino Paulo Barbo.*

Praestantissime vir, senatorii et equestris ordinis primarie amice observande, salutem. Vehementer laetor et exulto Senatum istum recte intelligere, per quos viros respublica nostra munera, dignitates summosque magistratus administrari opportete cupiat. Cumque inter alios quorum virtutis ac sapientiae saluberrimorumque consiliorum splendor et gloria maiorem in modum ad astra se tollit ipsa respui; te in primis iudicio quoddam prodat, manuque ostendat; voce clara te nomenque tuum servet: quod est quod de futuris viribus tuis putes, quo minus brevi ad summum apicem imperii ducatusque evocaris. Cui rei Deum anuere cupio. Qui autem in praesentia istud

advocationis amplissimum munus tu virtute centuriatisque suffragiis cum luade maxima, videlicet scripsit genitor ad me nuper assecutus sis, gaudeo gratulorque tibi iure amicitiae obligationumque mearum tibi familiaeque tuae Barbae, in qua laudanda et extollenda vox mihi nunquam faucibus hesit. Haec alias diffusius; in re mea hoc accidit. Cum habeam quasdam controversias cum quibusdam nobilibus Jadertinae faecis, quorum temeritas tanta fuit, exarserint etc. misi istuc vicarium meum praesentium latorem, quem amplitudini tuae commendatum esse vellem. Ut si qua in re tui officii suffragio indigebit dum requisita fuerit Magnificientia tua a genitore meo, sic favere digneris honori meo ac utilitati ecclesiae meae, sicut fides mea in te postulat. Vale virorum optime. Ex Hyadra die XIII. Decembris MCCCCLVII. *Str. 112—113.*

140. Rev. patri domino Angelo episcopo Cathareno.

Paulo ante redditae sunt mihi iltterae Pat.[tis] vestrae plene officii et amoris, in eo quod curam et sollicitudinem vestram circa pecunias illas indicant. Amoris, quod ob tarditatem vestram scribendi ad me veniam precamini, quasi magno aliquo beneficio meo adiuti, persolvendae eius modi gratiae obnoxii videamini. Set hoc utrunque est ex magna quadam humanitate, comitate, bonitate natnrae vestrae procedit, potius quam a me iure alicuius debiti requiratur. Et amorem itaque vestrum, qui mihi antiquissimus est, et officia vestra mihi sane quam gratissima stricte ulnis et corporis animaeque complector; ut nunquam relaxaturus sim. Pecunias vero illas a rev. patre domino episcopo Nonensi habui. Recipio item oblationes vestras ex vero amore procedentes, equales et maiores si opus est, eidem Paternitati vestrae hostimento quodam spondendo. Ex Jadra, kalendis Januarii MCCCCLVIII. *Str. 113—114.*

141. Ad Rev. patrem dominum Lau(rentium) episcopum Spalatensem.

Emiratur forsan Dominatio tua quod ad respondendum litteris eiusdem ad quartum idus Septembris mihi redditis segnior ac debuissem, iussus sim. Set si causam tantae cuntationis ipsa Dom.[tio] tua intelliget, et ignoscendum mihi facile putabit, et quicquid est admissum tarditatis virtute potius . . . . cum praesertim ego quidem discernere nequeam cuius rei me maior incedat cupido celestium ne bonorum, an potius ut fruar suavissimis colloquiis tuis quae cum vivae vocis oraculo fieri nequeant, accipiundis scribundisque litteris perfici modo quodam poterunt. Itaque cupienti mihi ad tuas dietim respondere, et expectanti cursores tabellariosque qui ad te litteras meas recte hinc perferrent, nullus nunquam affuit. Tandem ut animo meo morem gererem et extinguerem sitim desiderii mei, longo ussus me anfractu per Venetias scribere ad te decrevi: videlicet sero potius quam unquam legas meas. Haec satis ad meam excusationem. Quod ad mansionem tuarum attinet, id tale: ut nihil

per hos dies desiderabilius perlegerim quam felicem progressum navigationis tuae, quae si non eatenus quatenus cupiebamus processit, id cuiquam tuorum occulto reatui potius quam deffectui orationum nostrarum, ut scribis imputes. Satis enim est nobis ita ferventer orasse, videlicet ad litus qualecunque incolumes advehere-mini, quod si portus navem recipere oruit, non mirum quippe, quia superiori adventanti potentiae elementum inferius timendo repugnare videtur. Illud me magis sollicitat, ne civitas Anconae infecta peste cuipiam familiarium tuorum nocuerit, te enim Deus elegit et praelegit atque tuetur, tu tuaque salus cordi eius est Nihil enim est quod fortunam timeas, si te ut soles consulte in omnibus gesseris. Quae autem adversa hactenus acciderunt, acciderunt infortunio et culpa quadam domini Thomae aut domini Archidiaconi, qui non contentus eo lepore, quem ascendens scapham in ripa ipsa Jadrae non manibus solum set pedibus ipsis saliens in morem egregii pardi intrepidus caepit, etiam in agrum aut litus Nonensia expositos leporarios tuae Dominationi defatigare non erubuit, priusquam duos ut scribis lepusculos caperent: quod ioci causa dictum velim, ne amicus moleste ferat, quod non debet. Cum etiam Julio Caesari idem acciderit qui priusquam egrederetur in littus Africae e navi procidens in mare, teneo te Africa, inquit; ut indicaret se gerere animum etiam adversantibus superiorem. Nova quae scripsit rev. Dom.^{tio} tua tum delegato Marchiae, quem dixerunt maiores agrum Picenum, tum de(legato) Ja. Pizinino, scitu gratissima fuerunt. Nunc tuam Dom.^{em} Romam attigisse non dubito, ubi loci dominum Ja. fratrem meum tibi commendo, ut magis ardenter nequeam etc. Ex Hyadra VIII. Januarii MCCCCLVIII. *Str. 114—116.*

142. Responsive ad Superiores.

Mi pater et domine rever.^{me} observandissimeque. Habeo binas tuas litteras, alteras VIII, alteras vero XIIII. Januarii die Jadrae scriptas quibus mihi est respondendum, paucis tamen. Sicut enim meae responsive et nuncius iam molestus effectus est mihi repentino suo discessu nunc mihi notificato. Mente percipio, oculis video, manibus teneo quam fuerint tuae Dominationi gratissime iucundissimaeque litterae meae, atque ex iis recreatus sis. At non minus et gratae et iocundae fuerunt mihi tuae litterae, amoris, officii, eruditionis, elegantiae plenae, quam tibi ut scribis meae; quae ruditatem quandam atque barbariem sapiunt. Intellexi libentissime operam tuam in litteris meis ad Scardonensem perferendis, et ago tuae Dom.^{ni} innumeras gratias. Nunc autem quo percipias in dies quantum de te mihi polliceor, mitto praesentibus alligatas litteras alias ad eundem, quibus inclusi unum breve importantiae quidem maximae. Quare velim oroque, ut quam in caeteris rebus meis soles curam adhibeas, quo litterae ipsae una cum breve cito fideliterque ipso Scardonensi reddantur; etiam si per primum nuncium istinc mittendas esse D^{ni} tuae visum fuerit, modo scias non esse perituras.

Sumatim hoc onus tuae rev. D^{ni} libenter bonoque animo impono: qui iugum ferre te iubente non erubescerem. Causam, qua istuc ad te venit nobilis harum lator dnus Ludovicus Contarenus quem iam mihi commendasti, commendo tuae D.^{ni} Quae felix valeat, et ignoscat celeritati, longitudini non minus quam ornatui inimica; quaeve expectet ad octo dies post harum acceptionem longiores meas litteras, quarum erit lator canonicus quidam meus: quem hic retinui XX dies continuos, ut certum nuncium mitterem Spalatum de provisione facta beneficiorum olim archidiaconi Spalatensis; quae omnia beneficia etsi me inscio diversis medio Rev.^{mi} domini Niceni collata fuere. Intelliges tamen ut spero effectum de eisdem et utilem et honorificum mihi. Valeas, mi pater amantissime, cum omnibus tuis et praesertim fratre et Symone. Romae XXVIII. februarii M.CCCCLVIII. *Str. 116—118.*

143. Serenissimo principi domino Francisco Fos(cari) Duci Venetiarum.

Priusquam queri incipiam de temeritate quorundam civium Jadrensium, causam iniuriae ab eis mihi nuper illatae paucis exponam, ne longitudine sermonis auribus Celsitudinis vestrae fastidium ingeram. Cum enim processissem ad institutionem novae sacristanae loco eius quae defuncta nuper est in monasterio monialium s. Mariae de Jadra, quemadmodum fecerunt praedecessores mei, non modo in hoc monasterio verum etiam in altero quoddam s. Catherinae eiusdem professionis monialium, abbatissa supradicti monasterii tam ex industria ingenii sui mali quam instigatione improbissimorum quorundam nobilium huius civitatis, quorum cura et studium promptissimum ad novas res moliendas est, rebellis et adversa mihi praeter modum extitit. Tandem honestatis causa et gratia sopiendae seditionis quae in eodem monasterio per quosdam nobiles accendebatur, cum proposuissem eidem abbatissae ut vel pareret consuetudini per predecessores meos observatae, vel regulam professionis suae et quasdam constitutiones coram me productas observaret, sub excomunicationis pena, utramque condictionem sprevit, contraque mandatum meum suasu dictorum nobilium monasterium egressa, in manu forti et magno comitatu huius insolentissimae nobilitatis et rectoribus vestris nihil horum scientibus, demumque recessum eis prohibentibus, mane una cum dictis nobilibus assendit; et nunc ut dicitur venit ad conspectum Serenitatis vestrae, ut femina impudentissima et temeraria, ita humilitate stimulata et consultis mendaciis cum dictis nobilibus pariter cum ea excomunicatis, conquesturis et imploraturis a Ser.^{te} vestra favorem auxiliumque malitiae ac iniquitati eorum. Quapropter non sine animi molestia perfero hanc temeritatem dictorum nobilium, qui praefatam abbatissam non solum extraxerunt e monasterio, verum etiam Venetias usque comitati sunt, in contemptu christianae religionis et in praeiudicium animarum suarum. Proindeque humillime supplico eidem Celsitudini vestrae, ut praedictis Jadrensibus tanquam

excomunicatis non solum favorem gratiae vestrae quem non merentur nequaquam exhibere, verum etiam debitam noxae penam ad aliorum exemplum eis infligere dignemini. De vehementissimo autem abbatissae praefatae errore castigando, scripsi Rev.^{mo} domino Patriarchae, nec dubito paternit.^{em} suam huiusmodi impunem non praetergressuram etc. Jadrae III. februarii [1458] *Str. 118—119.*

144. Ad rev. dominum Mapheum patriarcham Venetiarum.

Licet multa cum rev. Dominatione vestra ad nos potius coramque conferre desiderem, nunc brevibus utar; ne lassum egritudine caput, quod levet Omnipotens, vobis defatigem. Conquesti sunt coram me clerici Pagenses quod nobiles eiusdem loci, qui omnes clericos odio gratis habent, dederunt et mandaverunt quaedam capitula contra dictos clericos et contra libertatem ecclesiasticam, ambassiatoribus seu oratoribus suis, quos nuper ablegaverunt ad Ill.^{mum} dominum. Et eadem capitula in modum statutorum dolose formata cupiunt etc. Valeat D.^{tio} vestra cui me obnixe commendo. Jadrae V. februarii. [1458] *Str. 119—120.*

Izost. br. 145—9, str. 120—3.

150. Ad R.^{mum} dominum dom. P. Cardinalem s. Marci.

Consulte putavi complures dies fore intermittendos quibus ad clementissimam Dominationem vestram non scriberem, veritus eidem inter maiora versanti negocia ineptiis meis stomachum moverem. Instante tamen quadragesimae tempore, cum statuissem gellatinas condiri facere nomine Rev.^{mae} Dom.^{nis} vestrae; in quibus condiendis etsi parva sit impensa, maxima tamen difficultas urgentibus institutoribus piscium, quos mittunt in profundam Venetiarum voraginem, ut facile testimonium perhibere poterit huic rei Rev.^{dus} pater dominus episcopus Nonensis, haec pauca scribere ad humanissimam Dom.^{nem} vestram duxi. Supplicans eidem ut hanc exiguam gellatinae satis electorum ac tempestate piscium in duobus barillis stipatorum ilari fronte accipere dignetur more quondam Xerxis, qui ut fertur haustam e proximo fonte utraque manu aqua ei oblatam a paupere viatore labris attingere non renuit, oblaetatus potius animo dantis quam re ipsa quae per se vilis est etc. Valeat Rev. Dom.^{tio} Vestra diu et faeliciter. Dat. Jadrae die X. Martii MCCCCLVIII. *Str. 124.*

151. Rev. domino Gaspari de Fermo Auditori Rotae.

Antiqua mutua benivolentia nostra vitae ac moribus bonis instituta non exigit ut iure meo longis utar exordiis, quasi plus verba possint quam antiquus amor. Haec igitur in causa occurrunt, quod magnis confiteor meroribus, cum intueor homines eos infestare ecclesias et pauperes Christi, qui eos tueri ac sublevare debuissent:

hoc dicto de vener[do] viro domino Ja. Brag. qui operam dedit ut molestet ac perturbet tenuissimum et exile capitulum ecclesiae meae etc. Dat. Jadrae die XIII. Martii. [1458.] *Str. 125.*

Izost. br. 152, str. 125.

153. Laurentius archiepiscopus Spalatensis M. archiepiscopo Jadrensi.

Superioribus diebus litteris meis pollicitus Vestrae Rev. Dominationi per magistrum Bla. harum latorem fore me diffusius scripturum. Verum pauca occurerint digna relatu, malui tamen sic succincte servare quod promiseram, quam promisionis meae sibi factae immemor videri. Sanctissimus dominus noster conclusit treuguas inter Rev.[mos] dnos. Ursinum et de Columna ipsorumque seguaces, excluso tamen Comite Everso, optima ut aiunt ratione motus. Sperabatur enim Comitem ipsum qui hactenus concordia et pacta renuere visus est, nunc ipsarum treuguarum causa facile ipsis sensum fore daturum; tametsi hodie praedictum est ipsum iam treuguis huiusmodi consensisse. Rev.[mus] dominus Cardinalis Ursinus prope diem fertur huc venturus; quod facile credi potest, si vera fuerit preafati Comitis in treuguas assensio etc. Vacavit superioribus diebus abbatia s. Cipriani Venetiarum. Institit plurimum dominus Donatus filius domini Antonii, ut illam intercedente Rev.[mo] domino sancti Marci assequeretur. Insiterunt quoque non minus domini Jacobus et Symon Cont. ac Bartholomeus Paruta; set omnes spe sua decepti sunt. Nam cum idem Rev.[mus] dominus sancti Marci supplicationem super ipsa abbatia signandam pro domino Symone ad summum Pontificem misisset, Pontifex ipse dictam supplicationem motu proprio in commendam ad vitam pro dicto domino sancti Marci signavit. Unde autem haec tam liberalis Pontificis voluntas exhorta sit, duxi sapientiae vestrae Dom.[nis] excogitandum relinquere etc. Commendo me Dominationi V. R.[mae] quae diu faelix valeat. Romae XVII. Januarii 1458.

Impeditus rebus quibusdam reumaticis, commisi has scribendas secretario meo, non tamen Archidiacono tuo Nonensi qui, me volente idque desiderante, sponte tamen isthuc ad vos reversurus est, ut puto, cito. Vale. *Str. 125—126.*

154. Responsive ad Superiores.

Etsi superioribus mensibus binis litteris meis, unis per Venetias, alteris per Anconam plenissime de omni re occurenti scripserim Dom.[ni] Vestrae; dolebit mihi si nunc idem non effecero, praeocupatus repentino nuncii recessu. Cum autem ad omnes vestras rescripserim, restat ad eas solas brevissime respondere, quas magister Bla. nuper attulit, quas certo teneatis mihi iocundissimas fuisse; quod incolumen Dom.[nem] V. significabant. Set tamen, quia ut in calze earundem manu propria scribitis rebus quibusdam reumaticis videbamini impeditus, cura non levis subiit mihi, quippe qui vereor eas

res renunciatas male speciei fore, nec sine febre solere accidere, qualia mihi interdum contigerunt. Deus bene vertat, restituatque vos pristinae siccitati. Meo tamen consilio rectius egeritis, si participaveritis eiusmodi reuma cum domino Thoma, qui habet validiores scapulas quam Rev.^{ma} Dom.^{tio} V. quae natura sui delicatissima est. Nova curiae quae significat eadem Dom.^{tio} V. iocundissima scitu fuerunt, eo maxime quod vera omnia puto, quae relatione eiusdem intelligo. In causa praefati magistri Blasii nihil actenus actum est, cuius supplicatio etsi aliqua ex parte inanis videatur, ego tamen ad contemplationem V. Dom.^{nis} enitar pro mea virili ut consequatur effectum suum. Sin id fieri non poterit curabo, ut pecuniae ad Dominationem V. mittantur, et bulla seu rescriptum extrahatur. Meminit Rev.^{ma} Dom.^{tio} Vestra cum esset Jadrae, quanta fide ac devotione capitulum ecclesiae meae eidem sese ac bona sua commendaverit, supplicans ut causam litis quam eis movet dominus Ja. Brag.^{no} contra ius et aequitatem, eadem Dom.^{tio} V. susciperet sub protectione sua, quae maxima est. Memineatque quanta est eius clementia et humanitas, satis benigne ac gratiose eis promisisse suos navaturam dictae eorum causae liberandae ac expediendae. Quare eandem Rev.^{mam} Dom.^{nem} V. oro, ut mediante auctoritate propria quae gravissima est, mediantibus etiam amicis eiusdem, quorum est maximus numerus, praedictam causam capituli mei ita commendatam habeat, ac si mea ipsius esset. Nec dubium, quin mea sit, quia si male res verteret, quod advertat Deus, ecclesia mea defraudaretur tribus missis, quod esset iniquissimum. Habebitis informationem ex Domino Ja. qui nomine capituli causam praedictam procurabit; quantos favores igitur poteritis, potestis autem multos, adhibeatis huic rei, cui ius ipsum et pietas favet, nec Dominatio V. rem magis gratam hoc tempore fecerit. Valete. Jadrae XVI. Martii. [1458.] *Str. 127—128.*

155. Magn.^{co} equiti domino Mauro Zeno comiti Sibenici.

Singularis amor quo affitior virtutibus magistri Andreae phisici Jadrae salariati compellit me, ut omnibus commodis et utilitatibus eius mea sponte, ne dum ab eo requisitus libens invigilem. Ei namque debetur certa quantitas pecuniarum a quibusdam civibus Sibenici, pro quibus quidem pecuniis exigendis, mittit praesentem nuncium Petrum Cimelich civem Jadrae procuratorem suum ad hoc specialiter deputatum, rogavitque me, ut dictum eius nuncium litteris meis vobis commendarem etc. Jadrae XVII. Martii [1458.] *Str. 129.*

(Ad marg.) Responsio huius epistolae habetur in medietate, quam vide omnino, quia digna et ellegans est.

156. Laurentius archiepiscopus Spalatensis M. Archiepiscopo Jadrensi.

Facit viri optimi domini Thomae cousilium, ut in tuarum litterarum ab eo mihi redditarum responsionem paucioribus contentus

sim, quam fortassis expostulet hac in parte, vel dignitas rei vel expetatio vestra, vel voluntas mea, quando quidem ipse prudentis ac optimi viri officio motus, bello pacem anteponit, plurique facit a praesule nobilissimo vinci quam invito eo victoriam triumphumque reportare. Sunt quidem a nobis ei non modo agendae amplissimis verbis gratiae, verum etiam purissimo corde habendae, quippe qui et me summo ac molestissimo levavit onere; et causam suam tuae fidei mandat, tibi committit, te unum omnium integerrimum constituit iudicem prudentissimumque, nullo aliio quidem vel fautore vel procuratore usus, quam hoc uno aequitatis ac iustitiae splendoris Quid enim opportet in te perlucida perscrutatione uti, et quod clarum est, id omne curare obumbraculis, tenebrosum reddere. Intellexit profecto prudentia tua, vel ut rectius loquar, intelligere potuit nos nihil petere, nihil excogitare, nihil exoptare, quod iustum sanctumque non sit. Qua in re si ulla te admiratio caepit, nolim in me huiusmodi fabam cudas sed in te ipsum, qui cum saepe ac saepius iuris pontificii codices non modo verteris, verum etiam memoriae mandaris, quod clarissimum est, id et obscuram esse simulas, quodque eius iuri ascriptum est, id tuum, seu nescio quibus consuetudinibus praedicas. Sed haec missa faciamus, et ut de me aliquid etiam dicam, ego quidem, quoniam a teneris usque annis ita sum instructus ut morem gerere unicuique pro viribus meis cupiam, hoc eius arbitratu uti volo. Gaudeo, laetor, quo praesertim accipiat Dominatio tua mentem meam a bello liteque abhorrere, pacem amicosque peroptare, meque etiam malle aliqua nota mea sibi amicum praestare quam omnia quae ad iustam honestamque meam utilitatem etiam ornamentum attinent inquirere. Vult namque Tullius noster nullam vitae iucunditatem esse sublatis amicis. At vero illos qui iudicium tuum forte subierint debeo miseros nimis appellare, in quos, anteaquam condemnes, exequaris. Solent duodecim tabulae id iudicium nullum reddere, quod latum fuerit praeter reorum defensionem. Iccirco proximioribus litteris meis a me ipso confidentiam sumpsi, ut sententiam istam tuam quam accerbius in insontem tulisti ego refellerem. Audatius scripsi tua pro dignitate, et furentem potius me ipse vidisti quam aliquo pacto sublandientem: quo factum est ut me iracundiae nomine condemnes, addisque tacite crimen temeritatis, meque tanquam amentem tabulae iudiciorum pinxisti. Sed admirari nolit Dom.[tio] tua, cum et canes humaniores non ab incognitis modo, sed a dominis irritati in eos latrare soliti sint, eosdemque quandoque mordere. Noxam hanc tibi potius iniungere, qui me instigaris, atque omnia perfugii loca substuleris, ubi me tuto tegere possim, nisi dentem acuerem. Verum tamen si litteras meas perspicatius perpendisti, si eas intus, et ut dicitur, in cute intellexisti, dulcedinem quandam mei in te amoris summi latenter absconditam perspicere potuisti, quae te potius ad augumentum benivolentiae quam ad aliquem indignationis vomitum excitabat; teque ad omnem criminis lituram peragendam, si quod tabulae fuerat expressum compellebat, et me inter ulnas suavissimi amoris tui strictius collocabat. Verba

ista meo fuerunt tanto caritatis melle illinita, ut spongiam amoris iam suum officium egisse non dubitarem, atque omne crimen ita delesse, ut sicut oculus in Polyphemi fronte, ita ego in medio animi tui collocatus sedeam ociose. Qua de re facio coniecturam ex me, quia cum te et amem et observem mirifice, nihil est quod de te mihi spondere sperare non possim. Facio igitur, praestantissime Praeses, ut optimi viri domini Thomae communis et benemeriti amici et servitoris commodum et honorem tuum facias. Cum ipse non dubitet te omnia veritatis inquisitione, aequitatis moderatione, iustitiae confirmatione prosecuturum; et ita quidem ut nullis amicitiae cuiuspiam vinculis, nullis perturbationibus, nullis animorum excogitationibus nullisve suffragiis ab ipsa humanitate et beneficentia non modo dimoveri, set nec cieri etiam possis; possis item merito laudari clementia magis quam severitate delectari. Quod si feceris, erit amoris nostri clavis ita perfixus, ut nulla unquam sit adversa fortuna, quae animos nostros disiungere separareque possit, ac memoriam mutuam inter nos aliquo pacto abolere. Hoc te facturum Cato philosophus persuadet, qui ut iam finem imponam epistolae, amatorium nobis in amoris armentario sine medicamine, sine herbis, sine ullius veneficae carmine commostravit: Si vis, inquit, amari, ama. Vale. Ex Spalato XIIII kalendas Septembris MCCCCVII. *Str. 129—132.*

157. Responsiva epistola ad Superiorem.

Non mediocri dolore affectus sum litteris Rev. Dom.^{nis} V. nuper mihi redditis a domino Thoma, quales nec vos mihi debebatis, consideratione amplitudinis, dignitatis, gravitatis vestrae, nec ego sperabam fretus mea in dominationem vestram singulari observantia et magno amore multis argumentis et officiis confirmato. Cum nihil unquam magis alienum a me fuerit, quam de me benemeritos iniuriis lacessere, et nihil vobis convenientius quam amantissimos vestri debita humanitate complecti. Verum si vobis cordi est iura vestrorum tueri ac defendere, quod ego quoque approbo, non debetis tamen in levissima cuiuspiam vestri causa tam acriter moveri ac ita excandescere, ut mihi, homini observantissimo, Dom.^{tio} V. bellum in curia Romana indiceretis. Faciat Rev. Dom.^{tio} V. pro iure arbitrii sui, quicquid inciderit in mentem; ego interim nec arcem instruam, nec propugnacula, navaliaque parabo, quibus adventantem hostem intrepidus excipiam; set cum omni deditione et contentione officii et amoris vobis perinde ac patri meo in Christo et domino ubicunque fuerit opus cedam. Spero autem eandem Dom.^{nem} vestram non facturam tantum quantum minari videtur; ut conservet scripturam dicentem: Cum iratus fueris misericordiae recordaberis. Memineritque Dom.^{nem} V. multos Catonem in iudicium vocasse, neminem condemnasse. Set si Dom.^{tio} V. veram ac debitam informationem illius causae domini praesbyteri Thomae habuisset, aequo animo ferret, quod a me factum est: non quidem in damnum dedecusque, ut scribitis, vel rerum vel ipsius domini Thomae; set pro necessitate

ecclesiae meae, quae mihi luminibus ipsis carior esse debet. Queritur igitur Dom.tio V. moleste fert, minatur, quod quadam mansionaria (sic enim appellatur) eundem dominum Thomam vicarium vestrum privaverim, non monitum, ut dicitis etc. Ad quod ego breviter respondeo; ut aliqua ex parte dolor siquis est leniatur. Nam ut missa faciam statuta, constitutiones consuetudinesque huius ecclesiae, quae sunt prorsus contraria petitioni domini Thomae, ut praeteream etiam iura vulgatissima *de cleri. non resi. cum glo. et. doc.* hoc solum pro declaratione sat erit, iliud beneficiolum non esse beneficium perpetuum tituli et dignitatis, quippe quod confertur in stipendium illis dumtaxat, qui nocteque dieque divinis ecclesiae huius officiis intersunt: ut merito appelletur mansionaria a manendo continue in residentia. Et sciat Dom.tio V. quod nullus unquam mansionarius ecclesiae praefatae privata aliqua honesta vel utili absens causa habere huiusmodi stipendium consuevit; minime omnium deservire per substitutum. Nec inficiari potest dnus. Thomas se monitum non fuisse, licet monitio huiusmodi fieri non consuevit; set monitus fuit, non quidem litteris, set vivae vocis meae oraculo, tum Venetiis tum Jadrae. Nec unquam, salva insinuantis reverentia, quis Jadrae consuevit ordinari ad titulos beneficiorum, set patrimonii esset praeterea omnino contra ius et honestatem; ut ex incommodis et iacturis ecclesiae meae hic vester ac noster benemeritus lucrari sibi paret; quamquam lucrari hoc parvi sit faciendum: et Dom.tio V. quae per Christi gratiam bonis cum naturae tum fortunae locupletissima florentissimaque habetur, hoc damnum, si damnum est, facile si velit reficere queat. Quod autem eadem Dom.tio V. commemorat Martini clerici Jadrensi, quem litteris meis Dom.tio V. in omni iusta honestaque petitione commendatum feci, causam suscepisae tanquam si causa vestra esset, habeo eidem gratias immortales, quamquam is Martinus nihil a vobis factum dicat in causa sua, ex animi sui sententia, quin potius queratur se admodum gravatum, quod minis vestris renunciaverit quoddam benefi(ci)olum acceptatum vigore gratiae suae. Forsan aliquid occultius est, quod mei contemplatione secum benigne gratioseque egeritis, quod ego minime intelligo, et ipse dicere nescit. Quod mea interfuit, hic noster dominus Thomas illico ad vota expeditus est. Si quid aliud est in me quod cedat ad usum atque decus tam vestri quam vestrorum quorumcunque, spondeo meam curam nunquam defuturam, quamdiu non expleam vota eiusdem Vestrae Rev. Dom.nis Quam bene valere cupio. Ex Jadra kalendis Augusti 1457. *Str. 133—136.*

158. Ad Rev.mum patrem dominum Laurentium archiepiscopum Spalatensem.

Ad kalendarum XV maiarum, Lorinus tuus homo concinus et iocundus litteras Dom.nis tuae datas Romae XVIII martii, mihi earundem cupientissimo attulit, per quem ad eas respondere desperaram; quippe quod is Lorinus paulo post redditas prodiit in forum

civitatis; agnitusque ex Spalato venisse, ubi loci pesti obitur, illico pulsus est extra moenia. Credabamque ipsum hac nocte sub diro frigidoque Jove indurare non posse longe remotiores villas petiturum: set habendae sunt ei magnae a me gratiae, quia expectaverit usque ad hoc mane, ut ne vacuus mearum ad eum quem non ignorat mihi carissimum redderet etc. Quod autem in estivis Dalmatiae commigrare statueris, laetor, expectoque antiquum hospitem fraterno desiderio. Si tamen Spalati sedem orebis, Jadrae in archiepiscopatu partim ad Scopulum meum residebis una mecum. Placet instare adventum domini Cardinalis Avinionensis, doletque in tam longa eius absentia, qui si adesset, votis tuis conduceretur in multis. Tua interim Dominatio de novis curie deque nostris praelatis, de quiqus alias collocuti sumus certiorem me suis litteris reddat. Haec satis ne Lorinus diutius ad solem extra muros expectet etc. Dat. Hyadrae die XII aprilis MCCCCLVIII. *Str. 136—137.*

Izost. br. 159, str. 137.

*160. **Rev. domino, domino P. Cardinali sancti Marci.***

Nuperime accepi litteras Rev.^{mae} Dom.^{nis} V. omni qua decuit reverentia, quibus ipsa hortatur, id est praecipit, ut siquid contra abbatissam et moniales monasterii sanctae Mariae de Jadra et contra earum consuetudinem egerim; id revocem, propter querelam in curiam contra me dellatam etc. Habeo ingentes gratias clementissimae Dom.^{ni} V. pro tanta benigna ac humanissima admonitione, quam certe in optimam partem quemadmodum scripta fuit, accipio; atque etiam maximi beneficii et gratiae munus existimo, quod merear emoneri, et quasi honeste corripi a tanto domino, cuius monitiones, hortationes et quaelibet iussa ac mandata mihi fidelissimo servitori suo capescere fas est, eisque parere convenientissimum. Set si veritas excusationis est admittenda, credat Rev.^{ma} Dom.^{tio} V. me nunquam quenquam contra ius vexare consuevisse, nec aliquam molestiam dictae abbatissae et monialibus hactenus intulisse, nec in futurum velle inferre; nisi in quadam iurisdictione dumtaxat archiepiscopali, quam tandem iampridem omisi, malens de iure meo cedere, quam cum barbaris hominibus contendere; prout latius de his omnibus tam magnificus dominus Paulus germanus V. R Dom.^{nis} quam etiam dominus Ja. frater meus possent eidem testimonium reddere. Nam ipsa abbatissa instigata a quibusdam nobilibus Jadrensibus malae mentis malique animi conquesta est de me indebite tam coram serenissimo dominio Veneto quam coram Rev^{mo} domino Patriarcha; set ubique habuit repulsam iniquitati suae arguentem; ut melius novit idem magnificus dominus P. qui propter officium suum advogatus dictam causam tractavit. Pluribus verbis uterer ad excusationem mei, causamque ipsam altius reppeterem; ut R.^{ma} Dom^{tio} V. intelligeret meam honestatem et partis adversae temeritatem; set ne tedium iugeram auribus suis, finem orationis faciens, nequeo inficiari me hominem esse, posseque erare ac decipi. Tamen si clementis-

sima Dom.[tio] V. coram audiret me, profecto diceret omnia me hactenus in hac causa rectissime egisse; set ne ipsa Dom.[tio] V. suspensa mente remaneat, declaro eidem me iamdiu revocasse, quod facere volebam etc. Aliud scribere in presentiarum non occurit; nisi quod me fratremque meum humiliter Rev.[mae] Dom.[ni] V. commendo, quam Deus omnipotens in statu foelicissimo conservare dignetur. Ex Venetiis die XV Junii MCCCCLVIII. *Str. 138—140.*

Izost. br. 161, str. 140.

162. Venerabili domino Nicolao primic(erio) Jadrensi ac Vicario.

Videbis ex copia litterarum Ducalium, quam nuper misi in manus domini Jo. fratris, quanto cum honore meo in facto oratorum Jadrensium nobilium ab Ill.[mo] Dominio expeditus fuerim. Qui certo si non venissem huc Venetiis, poterant isti boni viri falsa eorum informatione corda dominorum auditorum ita venenare; ut facile forssan obtinerent primos additus ecclesiasticae libertatis et immunitatis oppugnandae; quorum temeritati postquam huc attigi, ita me opposui cum omni modestia et honestate, ut maiorem laudem consecutus sim ex hac pugna, quam utilitatem ex victoria. Set causam ecclesiae tuae ita acerrime privatim et publice tutatus sum, ut Ill.[ma] Dominatio nec respondere quidem voluerit ad illud capitulum pertinens ad oblationes archae, postquam iura et consuetudines audivit, quas in favorem tuum alegavi. Amodo itaque esto animo optimo et benefaciens, non timens deinceps latratus canum, quorum os ita obtusum est, ut non solum non latrare sed ne hiscere quidem sine suo futuro malo audeant; de quibus alias diffusius ad os coramque ad paucos dies praestante Domino simul loquemur. Interim hortare totum clerum ad sectandos bonos mores et ad imitandum sanctorum vestigia, et ad bene beateque vivendum. Vale tu. Ex Venetiis XII Julii MCCCCLVIII. *Str. 141—142.*

Izost. br. 163, str. 142—3.

164. Lau. Spalatensis archiepiscopus Mapheo archiepiscopo Jadrensi.

Tandem Spalatum sum appulsus, praeses dignissime, addo etiam colendissime; quod etsi non me fallit arduum esse persuasu ut Urbem relinquerim, hoc praesertim tempore, non tamen conabor persuadere multis verbis. Si quid posses, et merito quidem, his quamvis scriptis propria manu fidem non praestare, dubitans de loco ubi scriptae sint, Spalati videlicet, an Romae datum mentiente meque tecum iocante. Quare impresentiarum decrevi tantummodo mittere ad te his alligatas litteras fratris tui, qui etiam in causa est, ut non discedam ab ipsa brevitate mihi amicissima, hoc loco praecipue. Dixit enim mihi plura scitu digna commisisse litteris ipsis, quae clarissimo erunt argumento reditus mei. Verum aliud unum clarius longe in medium nunc adducam, promissum scilicet factum

a te mihi, hoc est ut Spalatum naviges, consumpturus mecum aliquot dies, quod ut non praetermittas et roga, etsi fas est. mando, neque id arroganter dictum puta, nulla namque ratione pati debeo ut fideiviolator videaris, in tuos praesertim amantissimos, quo nomine, Deum testor, nisi promissum serves, appellabo te. Vale, mi pater et amantissime domine, una cum germano et reliquis tuis ac Sy. nostro. Spalati die ultima Septembris MCCCCLVIII. *Str. 144 145.*

165. Reverend.^{mo} dno. domino P. Cardinali sancti Marci.

Nihil est quod libentius faciam, quam quod scribam ad Rev.^{mam} Dom.^{em} Vestram, set nihil magis optarem quam ut litterae meae plenae forent officio et actione virtutis, minusque haberent verborum. Quod cum secus accidat ac ipse vellem, Vestra Rev. Dom.^{tio} quae prudentissima est partim considerans imbecillitatem virium mearum, partim incommoditatem regionis in qua dego, facile veniam dabit inanitati litterarum ipsarum, quas potius volui vel inanes appellari, quam ut extarent nullae, quae per hunc optimum idoneumquae nuncium rev. patrem dominum episcopum Nonensem mitterentur a me. Tanta est insuper magnanimitas eiusdem R^{mae} D.^{nis} V. ut potius gaudeat granditudine animi generosi expectet vel mediocrem debiti satisfactionem, cum nemo sit ex servitoribus clementissimae D. V. cuius merita superata non fuerint magnitudine gratiae vestrae. Plura dicturus non sum, nisi quod meam parvitatem commendo. Jadrae XI. Octobris. [1458.] *Str. 145.*

166. Laur. archiepiscopus Spalatensis Mapheo archiepiscopo Jadrensi.

Cum vehementer quotidie tuas litteras expectarem admirabar quidem tarditatem tuam in respondendo. Sed tandem mihi redditae sunt, amantissime domine, quarum ex omni parte cum maximam cepissem laetitiam, quae huiusmodi est ut neque ore, neque calamo explicari posset, ne dicam mente concipi: tum vero finis earum attulit cumulum gaudii. Scribis enim te priusquam kalendae novembris expirent futurum meum hospitem, huicque rei, etiam priusquam invitareris a me invigilare. O signum non commune! o argumentum non vulgare tui ad me animi amantissimi! Nam etsi non facile diiudicatur amor verus et fictus, tamen ut quasi aurum igni, sic benivolentia tua erga me hoc tempore perspici potest. Moriar si uno hoc signo, caeteris praetermissis, quae plurima sunt, non ita me incensum esse in te sentio, ut nihil unquam mihi in amorem fuerit ardentius. Siquidem ipsis litteris tuis satisfecisti tarditati, satisfecisti brevitati, ita ut te non poeniteat, intercapedinem scribendi fecisse. Satisfecisti mihi, satisfecisti rev.^{do} patri domino Scardonensi nostro, cuius ego iam falso iudicio et persuasione nescio quod mecum animo volvebam, accipiens in malam partem tam longum silentium tuum, et ita satifecisti, ut Dom.^{em} tuam excusatione nos poenitentia dignos

et iudicemus et fateamur. Amo igitur te ex animo ac vere, quia scio me sic coli, sic observari a te, ut merito amari putem. Nostra enim fortuna nostraque natura eam se esse ostendit, ut nobis simulandi causa non sit. Quare ut finem blacterandi faciam, gratias immortales tibi nunc habeo, cum vero coram aderis, agam aliquando relaturus. Vale, mi amantissime domine, cum domino Sy. nostro, quos expectamus. Novae sigilli impressionis causam atque infinita alia decrevi non litteris, sed ore, tuae D.ni nota facere, optima motus ratione. Da ergo veniam merenti, rev.do patri Scardonensi etiam persuadente, qui se plurimum tuae Dom.ni commendat. Vale iterum, mi amantissime domine Spalati XVIII. octobris M.CCCCLVIII. *Str. 145—147.*

Izost. br. 167, str. 147.

168. Lau. archiepiscopus Spalatensis Mapheo archiepiscopo Jadrensi.

Nihil, pater rev.me, post tuum illum praematurum intempestivumque discessum ad me dedisti litterarum, neque interim scripsi, quod quid scribere non habebam, nisi me tristem et solicitum esse tum repentino ipso discessu, tum mora tam longa scutiferi mei, quem quotidie ex Urbe desidero. Quare ne silentium tuum inertiam aut non dignum ocium afferat mihi, obsecro interdum tuis occupationibus intermissis, lacessas me aliquo litterarum genere sive iocoso sive gravi. Ego equidem respondere facilius possem quam provocare. Quod enim hoc tempore auribus tuis dignum scribere possum, privatus praesertim optimo illo fructu disputationum vestrarum. Videbantur enim mihi interdum adesse honestissimi illi veterum philosophorum illustriumque hominum cetus. Abiit igitur una tecum voluptas omnis, et quam maxime de te spem ceperam tu abiens, abegisti. Navigasti huc teste tota Dalmatia, quod quibus causis factum sit, explicare non est doctrinae meae seu copiae dicendi. Siquidem expostularet caritas erga me tua et humanitas incredibilis in medium adduci, et summis laudibus immortalitati mandari, quod forte etiam apud te mihi adulatoris nomen imponeret. A quo quantum abhoreat natura tua non ignoro. Quid ergo scribam est non de ipsa quidem voluptate quam coepi illo tuo adventu, nam etsi maxima fuit, nescio tamen voluptatis ne plus mihi adventus an molestiae discessus attulerit. Quamobrem non video quo alio pacto, nisi aliquo scripto tuo lacessitus possim scribere, et non modo volens, verum etiam coactus. Affirmaverant enim ii nuncii se non discessuros nissi ad occasum solis, nunc vero mutata sententia instant discessum, clamant, vociferant, minantur se nequaquam expectaturos. At obaudiam ego quoad saltem scribam, quae nullo pacto scilentio transiri possunt, applicuit huc Johannes scutifer meus, reddiditque mihi inter caetera multorum litteras et dominorum et amicorum meorum, tnas etiam. A quo audivi quoque plura quae et te in magna parte non fugiunt et a me recedere ad te nunc minus possunt angustia temporis. Verum gratulor

tibi et mihi gaudeo quod Romana curia nostra futura sit. Libros promissos mihi ab eodem recepi, pro quibus vobis habentur immortales gratiae; polliceor me fidum eorum custodem fore et eos loquentes quam saepissime auditurum. Vult enim praeceptor Valla, ut dum legimus audiamus, et dum scribimus loquamur. Non possum amplius tecum morari, nec tuis litteris diffusius respondere, reiterant enim voces. Vale una cum omnibus tuis et Symone nostro. Spalati die XXVI Novembris. [1458.] *Str. 148—150.*

169. Responsivae ad Superiores.

Et provocari te aliquo litterarum genere a me flagitas, et ipse mirum in modum provocas atque excitas me quasi inhertem escitantemque, ut certem tecum calamo quem graviorem mihi puto quam astra metiendi. Quis sum ego homuncio, vel quae vires meae, qui tibi viro facundissimo doctissimoque non dico congrediar contentione, set nec respondere digne tuis elegantissimis litteris idoneus parque habear? Facillime superabis me superasque in dicendo, cui et in reliquis omnibus longe antecelis; placetque me obrutum gloriae tuae magnitudine. Ita me Deus adiuvet, nulla potest esse tanta vel fortunae vel naturae accessio, quae mihi tenuis non videatur, per quam, quod opto tibi tuo devictus amore mirifico: sed haec hactenus. Gaudeo Jo. scutiferum sospitem advenisse, librosque apportasse. Siquid novi ex curia puto R. D.ni tuae clam non esse. Caeterum ex litteris meorum hoc nuperime accepi, Pontificem Maximum procellavisse discessum suum ex Urbe ad exactionem festorum Natalis domini nostri Jesu Christi. Oratores nostros ingressos Urbem XIIII Novembris, eosdemque solemni pompa honorum supra omnes alios acceptos, duos ex eis remansuros in curia, Matheum Viturium et Hieronymum Barbadicum, videlicet reliquos duos reversuros; Legatum maritime discessurum Cretha, videlicet rev. dominum Camerarium VIII Novembris, archiepiscopum Crethensem advectum Venetias, illico migraturum in Curiam magno rumore spei futurae etc. Haec tantummodo, tu, mi domine vale, valeantque tui omnes. Faxit Deus. Jadrae VII Decembris MCCCCLVIII. propter properantiam huius patris Ministri non revisa, quem tuae Dom.ni commendo. *Str. 151—154.*

Izost. br. 170, str. 151—4.

171. Sereniss.mo principi Pasquali Maripetro Duci Venetorum.

Litteras Vestrae Sublimitatis a magnificis rectoribus vestris heri accepi, easque legi cum et qua decuit reverentia, nec sine animi magno dolore, considerans id mihi accidisse, quod nec sperabam nec augurabar, ut causa mea quae per se iustissima est atque honestissima, calida ne dicam nefaria Jadrensium oratorum narratione, dubia rederetur apud Vestram Celsitudinem ac iniusta, quemadmodum eedem Celsitudinis Vestrae litterae personabant. In quibus scribis

molestum fuisse Vestrae Serenitati, quod ea equidem debite non miserim executioni, quae eidem superiori tempore promiseram, tam circa absolutionem abbatissae et monialium Sanctae Mariae de Jadra, ac remissionem excomunicationis atque interdictorum omnium amotionem, quam circa rem etc. Nunc autem absoluta et ab omni interdicto levata pro tantis enormitatibus impunis effecta, peiora deinceps aggredietur, confisa nobilibus suis, qui gloriantur in malitia sua, iactantes se a Serenitate Vestra contra me indigna quaeque obtinuisse; eoque fit ut veritus ecclesiasticae disciplinae quasi fractus amodo incedere cogatur etc. Nec aliud in praesentiarum; almam et inclitam personam vestram custudiat et protegat Omnipotens Deus. Ex Hyadra die XIIII februarii MCCCCLVIII. *Str. 155—156.*

172. Lau. archiepiscopus Spalatensis Mapheo archiepiscopo Jadrensi.

Tandem tuis litteris respondebo, sed expediam me paucis, et hoc non quod etsi meis sint responsivae non multa dicenda sint, set ne ipse tiro veteranum videar velle superare, quod esset aerem pugnis percutere; quando quidem ut mihi videris te Paladis clipeo protegis et Mercurii gladio defendis. Conabor tamen aliquando de fonte pedis percussione natum bibere seu labra humidare, quominus cum in campum discendero, videar somniasse in Citherone et Elicone montibus. De navigatione nostra nihil opus est dicere; versa enim est in reversionem seu mansionem, ut puto duabus rationibus, quarum altera tua est, altera mea, immo utriusque. In illa patrem tuum intellige Hyadram profecturum officii capitaneatus causa, quod ei mandatum esse gaudeo, laetor ac si sororium meum hic praetorem viderem. In hac electione Mantuanae civitatis et Utinensis omissum ostendo, qui fit ut nisi certo intellexero rev.^mum^ dominum Avinionensem aut alios quosdam Venetias venturos, hinc hoc anno discedere non decreverim; navigaturus tamen ad tuam Dominat.^em^ Hyadram factis festis Paschalibus solatii et te videndi gratia. Modo intelligam tuam, quod vel non ituram Venetias, vel saltem mansuram ad illud usque tempus; quae omnia te non piegat mihi tuis litteris scribere, quod ut faciat rogo. Ardeo equidem cupiditate te videndi et alloquendi. Vale, mi amantissime domine, cum omnibus tuis et domino Symone nostro qui mihi carissimus est. Spalati die XVII Februarii MCCCCLVIII. Festinanti calamo et non revisa *Str. 156—157.*

Izost. br. 173—4, str. 157—8.

175. Capitulo Hyadrensi.

Mapheus Vallaresso, archiepiscopus Jadrensis, venerabilibus et dilectis filiis fratribusque in Christo, praelatis et canonicis nostrae Jadrensis ecclesiae, salutem in eo qui est vera salus.

Cum dicat eximius gentium doctor se debitorem esse cunctis gentibus, Judeis primum et Graecis, possum itidem ego dicere et asse-

verare me praesertim universitati vestrae in multis debitorem esse et obligatum, in generali et in particulari. Primum ad exhibendum nobis sincero affectu paternam dilectionem, qua ita vobis affitior ob singulares virtutes vestras atque ob reverentiam et obedientiam mihi a vobis semper habitam, ut animam meam pro commodo et honore vestro, si opus sit, exponere periculis non verear, tum ad commonefaciendos et exhortandos vos in domino ad bene beateque vivendum. Quid enim aliud significat baculus ille pastoralis, quo omnes pontifices in pontificalibus utuntur, nisi disciplinam spiritualem, qua grex animarum ducitur et dirigitur ad vitam salutis eternae? Ego autem licet absim a vobis corporali praesentia, spiritu tamen ita praesens adsum, ut mihi videar universos vos intueri et alloqui. Quae sint igitur alloquutiones? Nempe huiusmodi: ut recognoscatis statum et vocationem vestram, qua vocavit vos deus ad gratiam suam; ut sitis clerici, hoc est de sorte Domini; ut serviatis Deo in toto corde vestro, abiicientes a vobis omnem immundiciam et cupiditatem huius seculi, inherentesque sanctorum patrum vestigiis secundun possibilitatem fragilitatis humanae; memores etiam dignitatis vestrae, quae est canonicorum, hoc est regulariter viventium. Vos enim estis primi post pontificalem dignitatem, qui in primis tenemini canonice, hoc est secundum regulam Evangeliorum Christi vivere, ac alios ad ita vivendum inducere, quoad potestis. Rogo itaque vos omnes, ut tam honeste ac pure conversari et vivere studeatis, ut omnis materia vobis detrahendi ac murmurandi laicis, qui clericis oppido sunt infesti, prorsus adimatur. Insuper ecclesiam ac divina officia frequentetis, et rev.[do] patri domino episcopo Nonensi tanquam locumtenenti, necnon vicario nostro reverentiam exhibere studeatis. Interim vero, siquid me videtis scire ac posse, quod cedat ad utilitatem ornatumque vestrum, scribatis ea fide, qua filii ad patrem. Ego enim quantuluscunque sim, vestrum me profiteor. Valete omnes. Ex Padua, die II. Octobr. MCCCCLVIII. *Str. 158—160.*

176. Domino praesbytero Matholdo archipraesbytero Jadrensi.

Ne videar tui oblitus, quotienscunque nactus fuero scribendi ad te opportunitatem aliquam, eam non omitto. Licet autem in his nihil habeam dignum quod ad te scribam, nam vel impertinentiam scribam, ut scis, me velle id ipsum te facere, ut cum non habes quae scribas, serio saltem quod scribas ioco invenire studeas. Quaecunque enim ad me scripseris, ob singularem amorem quem erga te habeo, iocunda erunt. De nobis ut scias quod agatur, noveris nos omnes gratia Dei sospitate frui, Paduaeque ad prae ens esse nomini consolatione spirituali ac corporali. Superfluum puto commendare tibi ecclesiam et fabricam eius, quas tibi esse non dubito etc. Tu vale. Ex Padua die II mensis Octobris MCCCCLVIII. *Str. 160.*

177. Rev.[do] patri domino Natali episcopo Nonensi locumtenenti Jadrae.

Ex litteris vestrae Paternitatis nuperime acceptis ac iocundo animo perlectis, consideravi vestrum officiosum atque ardentissimum animum

non minus erga me ipsum quam erga ecclesiam in clericosque meos; quos eidem Patern.[ti] vestrae commendavi; de qua tantum mihi polliceor immo tantum praesumo, ut ipsum onus, quod omnium difficillimum humerisque meis peculiariter defferendum in eiusdem Pat.[tis] vestrae dorsum magno subnixum virtutis robore, ea familiaritate, ea fide reiiecisse videar ad aliquid tempusculum, ut non familiarius id facere adversus patrem ipsum potuissem. Quare habeo vobis immortales gratias, quod et onus assumpseritis, et sub eo aliquantulum mei amore insudare pergatis. Nihil enim fieri potest per humanissimam paternitatem vestram quod non sit prudentissime et ex maximo amore factum. Verum enimvero moleste aliquantulum tuli, quod vicarius meus, ut ita dicam, temere permiserit illos clericos promoveri ad apicem sacerdotalem, quo viri doctissimi indigni sunt; nedum imperiti et immodesti ab eodem reppellendi, quales puto esse eosdem promotos. Considerata enim imperitia et immodestia clericorum meorum, et ut honeste loquar, ineptia et negligentia ad virtutes capescendas singulorum, fateor Paternitati vestrae me restitisse eisdem pro virili mea, ne promoverentur. Quod si qui promoti sunt non mea sponte, set importunitate potius petentium seu supplicantium. Nam cuperem ut ad id munus suscipiendum se iuxta imbecillitatem humanam dignos ac idoneos redderent. Tunc profecto per me non staret, quin eorum votis honestis annuerem. Set cum videam eos aspirare ad sacerdotium, non desiderio devotionis ac purioris et exemplarioris vitae, set potius cupiditate lucri, nescio qua conscientia assentiri queam, ut huiusmodi homines ad sacra pertractanda admittantur etc. Super facto monialium quae cupiunt mutare capellanos contentus sum, ut antiqui et consueti restituantur. Deinde tenebimus modum, ut ipsi sponte sua renuncient illi servituti. Postea eaedem moniales facultatem habeant pro hac vita tantum eligendi sibi ex antiquioribus clericis honestae famae et reputationis capellanos quos velint, sicque electos nobis praesentent; quos in nomine Domini confirmabimus, si nihil canonicum eis obsistat. Et hic modus optimus erit, ut maxime antiqui capellani cum suo remaneant honore, ne videantur quasi pro facinoribus indigni recusati etc. Ex Padua die II. Octobris. [1458.] *Str. 161—162.*

*178. Magnifico domino **Matheo Victuri.***

Cum per hos dies proxime praeteritos missum fuerit mihi ex provintia Dalmatiae non nihil fructuum ad hyemem accomodatorum, decrevi ob singularem amicitiam et amorem quem ad Magnitudinem vestram habeo, cum eadem participare. Itaque ordinavi germano meo, videlicet Marco, ut duo barilia ficuum meo nomine transmittat ad domum eiusdem. Quam obnixe rogo, ut in signum amoris acceptare dignetur, nec ad exilitatem rei attendat, set ad animum mittentis. Paratus etc. Ex Padua die XIIII Novembris [1458.] *Str. 162—163.*

179. R.mo domino dno. P. Cardinali sancti Marci.

Cum continue prae oculis habeam infinitas obligationes meas adversus Rev. Dom.em vestram, recuperare studui aliquas medalias quibus eadem oblectatur, easque per dominum Ja. germanum meum misi; licet autem maiora debeam, tamen cum illud munusculum tenuissimum et exile R.ma Dom.tio V. non duxit acceptandum, nisi precio dato, quod certe mihi medulitus doluit, multo magis displicuit quod idem dominus Ja. memoratum precium recepit, quasi ego in huiusmodi mercimoniis emendis vendendisque animum appulerim, ut novo lucri genere utar cum R.ma Dom.ne V. et non potuis pure id fecerim, et redimendae obligationis meae gratia. Cum autem idem germanus scribat mihi, ut originalem illius medaliae maioris refusae recuperare enitar pro ipsa R.ma Dom.ne V. cui placituram summopere dicit, peream ac intereăm si id fecero, vel aliquam alia de cetero misero, quandoquidem a R.ma Dom.ne V. non aliter quam precio dato recipiuntur. Supplico autem eidem ut ignoscat mihi, ita forsan temere loquenti; cum cuasam ita dicendi praestet V. Rev. Dominatio, cui me commendo. Paduae X Januarii. [1459] *Str 163.*

180. Venerabili domino Nicolao primicerio ac Vicario Jadrensi.

Lectis ultimis litteris tuis, moleste admodum tuli praesbyteri Francisci temeritatem per quem non stetit, ut per vim laycalis potestatis saecularisque fori iurisdictio spiritualis afficeretur contumelia ac iniuria in dedecus ecclesiastici regiminis. Cum enim iuxta summi Oratoris sententiam duobus modis, id est aut vi aut fraude fiat iniuria frausque quasi vulpeculae; vis leonis videatur utrunque ab homine vestrum alienissimum (sic). Set fraus est odio digna maiore; totius autem iniustitiae nulla capitalior fraus, quam eorum qui tum cum maxime fallunt id tum agunt, ut viri boni esse videantur, cum non sint. Idcirco ne is ex malitia sua lucrum reportet, quia fraus et dolus alicui patrocinari non debet, in eo puniendus est in quo delinquit, ne tale quid in futurum praesumat, et caeteri sint ad iniuriam tardiores. Licet mereretur maiorem animadversionem per *cap. si diligenti. de fero compet.* cui obviavit trahendo personam spiritualem ad purgationem fori saecularis vel per se vel per interpositas personas per modum querelae aut denunciationis seu aliquavis quesita et affectata fraude. Consultationi tuae bre iter respondendo videtur nobis, et ita volumus ut contra eum procedas per sententiam correctionis propter eius temeritatem manifestam et notoriam, ex qua praemonitus a te abstinere noluit. Condemnes eum hoc modo, videlicet ut mansionaria sanctae Anastasiae sit per annum privatus, a capella sancti Silvestri per biennium plus minusve prout in futurum corrigibilis et emendatus apparebit. Quam quidem sententiam contra eum in scriptis feras, convocatis omnibus clericis absque laicis. Licet enim utilis fuerit ecclesiae quoad cantum suum, cum sit tam scandalosus, satius est ut abscindatur, ne corrumpat caeteros. Melius est esse paucos bonos et rationi obedientes, quam multos malos et superioribus rebelles. Nec proinde volumus ut praesbyter Virgilius in

locum eius succedat, set aliquem alium capellanum illi frataliae des de quo contentari valeant. De minis domini Comitis tibi factis nihil est dicendum, postquam reconciliati estis, mediante magnifico domino genitore nostro; speramusque in futurum quod cavebit in talia cuntumeliae verba in te prorumpere. Neminem tamen timeas in administranda iustitia; uti facis. Nam dici non potest quam cordi mihi fuerit quamque placuerit responsio tua, quam in eo congressu apud s. Demetrium tu ei fecisse scribis. Itidem in posterum facere non dubites. Super facto decimarum, quas Frataliae solvere detractant, feci fieri optimum consilium, cuius copiam penes me nolo retinere, quam exemplato ad te transmittam originale. Vale. Datum Paduae die III Martii MCCCCLVIIII. *Str. 164—165.*

181. Ad Magnificum dominum Benedictum Venerio comitem Jadrae.

Litterae vestrae, ad me perlatae, nihil aliud nisi summam erga me benivolentiam vestram indicant; cum in aliis multis tum in eo maxime quod in eisdem magnificentia vestra prae se ferre videtur quandam desiderii vehementiam reditus mei, ad quem etiam accelerandum suavissimis persuasionibus me adhortamini, admonentes praesentiam meam; quod mihi profecto non est dubium gratissimum fore eidem vestrae Magnif.tiae totique civitati, nedum ipsi domino genitori meo. Ego vero non video cur desideria et expectationes tantorum virorum frustrare diutius debeam, quo magis gesturus morem tot cupientissimis voluntatibus subeundae navigationis Hyadram versus non animum praeparem, cui rei maturandae, volente Deo, dabitur aliquando opera, quoad commode per me fieri poterit. Interim autem, si quid V. Magn.tia iubet in me quod cedere possit ad decus et ornamentum suum, perinde ac ob re sua ipsius iure suo et arbitrio disponat, meque ut facere videtur diligat, ecclesiam et clerum commendatum habeat. Ex Padua kalendis Martii MCCCCLVIIII ab Incarnatione. *Str. 165—166.*

182. R.mo domino dno. P. Cardinali sancti Marci.

Quemadmodum alias scripsi V. Rev. Dom.ni, causa mansionis meae Venetiis et Paduae fuit propter controversiam quandam quam habui cum Jadrensibus de quadam iurisdictione mea spirituali ac temporali in fabrica ecclesiae meae, quam quidem iurisdictionem coram Ill.mo Dominio opprimere conati sunt. Set tandem auxiliante Deo, iustitia mediante, victor evasi; stimulatusque praecibus patris, qui nunc Hyadrae praefecturam gerit, hinc ad paucos dies ad sedem meam redire destinavi. Quia vero servus quocunque verterit se domini sui est, sive stet, sive cadat; idcirco dignetur R.ma D.tio V. suo iure uti in me perinde ac in servo suo fidelissimo, quem si ad commodum aliquid et ornamentum suum frugi videt ac utilem et idoneum, nullo respectu vel conditionis, loci aut temporis habito exerceat omnibus laboribus, et huc atque illuc impeliat ad arbitrium animi sui. Quod si fecerit humanissima D.tio V. dabit mihi argumentum evidentis-

simum gratiae suae, atque immortali beneficio me obligatum reddet. Aliud in praesentiarum V. R.^{mae} D.^{ni} scribere non habeo, nisi quod eidem commendo dominum Ja. ac parvitatem meam. Venetiis XVIIII Julii MCCCCLX. *Str. 166—167.*

183. Ad eundem R.^{mum} dominum meum.

Cum Rev. pater dominus episcopus Nonensis iturus esset in curiam, nolui eum absque litteris meis ad Rev.^{mam} D.^{em} V. proficisci. Et quamvis superfluum putem servos eiusdem sibi commendare, quorum cura non vilis est domino suo; considerata tamen domini Ja. fratris mei fideli servitute, quam continue impendit eidem V. R. D^{ni}, non possum non dolere sortem eius prae caeteris omnibus conservitoribus suis duriorem videri, et esse in effectu: ut ipse solus a tanto tempore nihil consecutus sit, quo possit ecclesiastico beneficio per se sustentari. Ego enim hactenus in eodem iuvando sustinendoque in curia, multas exposui pecunias, praeter alias impensas extraordinarias, quibus certe ita ex omni parte premor ut vix respirare queam. Quare humillime supplico R.^{mae} D.^{ni} V. ut et ipsi dno. Ja. fidelissimo servitori suo succurrere, et me tanto onere levare dignetur. Ignoscatque humanissima Dom.^{tio} V. quod has ratiunculas minus verecunde recenseam, quasi videar credere eandem Dom.^{em} V. vel ipsi domino Ja. vel mihi aliqua in parte obligatam esse. Scio enim et libere fateor id non esse, quin potius ex parte nostra tot sunt obligationes adversus eandem D.^{em} V. ut nullis unquam temporibus satisfacere possimus quae attingat earum particulam aliquam. Nec tamen ideo cessare debemus, cum ex clementissima D^{ne} V. tanquam ex flumine pietatis aquam gratiae sublimioris petamus. Petentis namque culpa redarguitur ubi de dantis benignitate non dubitatur. Plura in praesentiarum dicturus non sum, ne fastidio afficiam R. D.^{em} V. cui me propensius commendatum esse cupio. Ex Hyadra die XII octobris MCCCCLX. *Str. 167—168.*

184. Rev. patri domino Her. Barbaro episcopo Veronensi.

Ommissis. Donatum Belloria contemplatione mei solito magis ac magis commendatum habere dignetur etc. Jadrae VII. Februarii. [1460.] *Str. 169.*

185. Ad Rev.^{mum} dominum dnum. P. cardinalem sancti Marci.

His brevibus noscat R.^{ma} Dominatio V. mihi fuisse curae partem aliquam maximarum obligationum mearum erga eandem persolvere, si gravi aere nequeo, saltem gelatinis mediocribus, quarum sex barilia a Salma mitto V. Rev. D.^{ni} Anconam usque, in manus vicarii domini episcopi eiusdem civitatis: hoc ordine, ut quamprimum per mulaterios illius loci ad Rev. D.^{nem} V. deportentur. Quas quidem gelatinas Sublimitas vestra dignetur accipere tanquam a vassallo suo in tributum et in signum subiectionis alacriter missas. Aliud

scribendum non occurrit, nisi quod parvitatem meam eidem V. Rev. D.ni commendo, quam et foeliciter valere desidero. Jadrae VII. Februarii. [1460.] *Str. 169—170.*

186. Venerabili domino . . episcopi Anconitani vicario.

Has breves ad te scribendi causam dedit Rev.mus dominus meus Cardinalis sancti Marci ex cuius commissione fieri feci certas piscium gelatinas, barilia scilicet octo; sex maiora et duo minuscula cum armis dicti R.mi domini. Quas quidem gelatinas et mandato et commissione praefati R.mi domini Cardinalis mitto in manus tuae fraternitatis, certus te habuisse destinatum ordinem ex earundem gelatinarum transmittendarum in curiam ad ipsum dominum cardinalem illico per mullaterios eius sumptibus ad id conducendos. Verum etiam si huiusmodi ordinem ab eodem domino Cardinali non habuisses, non propterea stes, quin mox repertos pisces ad eum mittas, nihil dubitando de facto satisfactionis fiendae victuralibus sarcinarum. Latori praesentium nomine N. de Hyadra patrono navigii cui dedi ipsas gelatinas ad te deportandas, pro naulo nihil solvas, cum a me integre solutum fuerit eidem. Aliud scribendum non restat, nisi ut me et mea omnia tuis offeram beneplacitis, quod et facio libenter. Ex Hyadra VIII Februarii. [1460.] *Str. 170.*

187. R.mo domino dno. P. cardinali sancti Marci.

Litteras commendatitias et in favorem Christofori de Roma comestabilis Hyadrae scriptas pro parte Rev. D.nis V. accepi reverenter et officiose. Et licet camera Jadrensis absque pecuniis in praesentiarum inveniatur, ego tamen apud eos quibus ea res est in manu, non modo insteti, verum etiam ut exequerer voluntatem R.mae D.nis V. praeter morem meum importunum fui. Ita ut idem Christoforus intelligere facile possit litteras eiusdem sibi adiumento fuisse. Quicquid aliud potest et valet parvitas mea, praesto et omnibus oxequendis gratia Rev D.nis V. quam bene valere cupio. Dat. Hyadrae die VIII Martii MCCCCLX. *Str. 171.*

188. Ad clarissimum equitem dnum. Paulum Barbo.

Cum ex litteris Marci fratris mei nuper acceptis didicerim animum vestrum non mediocriter adversum me turbatum ex iniqua abbatis sugestione vel potius criminatione; in qua diluenda purgandaque paucis utar, confissus summa humanitate, equitate, moderatione vestra. Res enim veritate fulta pro se ipsa loquitur, ut nullo alio patrocinio indigere videatur. Ego inficiari, negareque nec possum nec debeo, quicquid honoris, commodi ac dignitatis in me refulget, id totum procesisse ex benignitate R.mi domini mei germani vestri cuius servitorem et clientem antiquiorem melioremque puto me semper fuisse quam est hic abbas, qui se servitio eiusdem R.mi domini mei noviter ingessit, nullo quidem amore ductus, set spe proprii

commodi et lucri, tanquam mercenarius. Ea propter cum nullam habeam causam ut quicquam committam quod non cedat ad summam et R.mi domini mei et vestrae Magnificentiae vestrorumque omnium commodum et ornamentum, si sum homo rationis compos, qualem me reddere studeo et esse non dubito, formam et habitum ingrati animi erga Barborum celeberrimam familiam de me optime meritam assumere, ne unquam viderer emori potius vellem, supremaque omnia pati. Non sum enim adeo ignavus, adeo ebes, adeo perversus, adeo insolens, ut contra veram rationem niti velim; ut summa in me beneficia malificio ac ingratitudine recompensare studeam. Hoc summo Deo displiceret, hoc molestum esset hominibus, hoc natura rerum improbaret, hoc ratio detestaretur, hoc magnificentia et prudentia vestra singularis damnaret, hoc ego prorsus non defenderem; quippe qui me putarem in vicio iniurie ita versari, si iniuriam defenderem, sicut ille qui eam infert. Quid autem iniurie intullerim abbati sancti Grisogoni vel cuiquam mortalium. profecto non video; nisi quia volui defendere iurisdictionem dignitatis et ecclesiae meae; idque cum voluntate R.mi domini mei, idem abbas fortasse moleste tullit. Sic et Judei scandalizabantur verbis Christi, opera eius principi demoniorum attribuentes. Set ipse propterea non desistebat ab optimo instituto suo; quod et mihi etiam faciendum puto, quanquam cum isto abbate nullum habeam neque familiaritatis commertium, neque ex parte mea odii fomitem. Principio enim quando nuper ex Venetiis Hyadram redii, audivi a multis moleste ferentibus, quod idem abbas praeter privilegii sui metam, praeter iuris et consuetudinis terminos pontificalibus uteretur, primo, iterato tertioque pedato tacui; tandem semper ego auditor nunquam ne reponam vexatus totiens refferentium vocibus, qui voce domini custos in vinea, in grege pastor, operarius in messe, in verbo domini preco ac evangelizator appellor; cum autem huiusmodi prevaricationes abbatis, multaque alia delicta indigna quotidie ad me defferentur. Quid egi equidem? nunquid increpavi? nunquam repente aut sero, tandem in eum processi. Vocavi eum qui vix precibus exoratus accessit, tandem allocutus sum eum dulcibus et humanissimis verbis, memorans ei qualis rumor et vox in ore vulgi et quorundam nobilium de moribus eius sonaret. Dixi etiam eidem saepius ac saepius omnia eius delicta me laturum aequanimiter ob reverentiam R.mi domini mei, cuius pensionarium eum esse cognoscebam. Hortatusque sum eum, ut vel mores emendaret, ne laycis detur occasio detrahendi, vel privilegia sua in lucem proferat, quibus se adversus obloquentes defendat. Quid his verbis meis melius, humanius ne potuit dici? Ipse tamen quanta est eius barbara impudentia et protervitas, nunquid in partem accepit bonam? Immo protinus in furorem et iracundiam excandescere cepit, quasi crederet me livore invidiae ductum, moleste ferre quod sit abbas; respondendo mihi ampulose insollenterque ac minatorie, saepius ac saepius replicans: providebo, providebo, ne subsim tibi. Interim autem plerique creditores eius multique alii provocantes contra eundem comparebant, contra eum petentes a me

sibi ius et iustitiam ministrari. Haec erant aperta et manifesta: hic gloriabatur se neminem superiorem habere sub pretextu cuiusdam privilegii in forma communi concessi cuidam ex praedecessoribus suis, deridendoque miseros homines nunc ad Comitetem nunc ad me dimittebat eos cum quadam subsinuatione dicendo eis: videritis quid proficietis. Quis hominum insensibilis haec ferre posset? ferre si posset, nunquid ferre debeat? Ego tamen qui pro more meo omnia prius experiri consilio quam armis soleo, quid egi, quid feci aut confeci adversus abbatem? Iterum rogavi ut satisfaceret quibus debebat in termino, quod cum negligeret cum assertione quadam, quod nihil mecum habebat agere: non obstante contumatia et negligentia eius, duas sententias contra eum feci, quas hanc usque diem executioni mandare distuli: cupiens prius siscitari mentem R.mi domini germani vestri. Nunquid tamen dictas sententias contra honorem R.mi domini mei fecerim, ut in derogationem privilegiorum abbatis (quanquam in hac parte nihil ei suffragentur) nequaquam. Novit enim Magn.tia Vestra et si de hoc dubitat, scire poterit a iurisconsultis, quod quilibet privilegiatus quantacunque gaudeat exemptione, nihilominus ratione contractus et delicti. aut rei de qua agitur, subest ordinario. Licet autem is abbas et iure comuni et rationibus premissis et longeva consuetudine subsit ordinario, per me tamen cum effectu rei nullum incommodum in rei veritate nullam accepit iniuriam aut molestiam. Si conquesitus sum R.mo domino meo de viciis eiusdem abbatis: illaeque litterae in manus suas pervenerint, sibi ipsi imputet qui dedit causam querellae, non mihi qui si paterer occupari et opprimi iura ecclesiae meae, credat mihi Magnif.tia vestra pacem haberem cum omnibus et concordiam, dicererque pacificus pastor et praelatus, quod quidem facere in detrimentum ecclesiae meae neque possum, neque debeo. Super omnibus hiis diceriis idem abbas quesitus est interim tam R.mo domino meo quam eidem Magnif.tiae vestrae; set quid ipse Rev.mus dominus una cum R.mo domino Bononiensi priusquam audiverint et intellexerint iura mea quae paulo ante in curiam ad eos misi responderint et rescripserint, ex copia litterarum suarum his alligata poterit intelligere, eorum R.mas dom.nes pro me potius sensisse ac iudicasse, multo fortius id facturos, quando viderint allegationes iurium meorum. His praemissis ita se habitis, accidit quoddam scandalum, quod quidam praesbyter olim sodalis, socius et coniunctissimus abbatis similis sui pellectus illecebris quarundam ancillarum in domo matris ipsius abbatis habitantium, abbate auctore. fraudis et illecebrae huiusmodi, hora IIa noctis ordine dato, cum foeminis eiusdem condictionis ingressus est domum dicti abbatis, additus praesidio cuiusdam iuvenis incauti qui erat miles patris mei. Hi, abbate ut dixi auctore, primo domus ingressu capti sunt per monacos et familiares ipsius abbatis, quos ad eam decipulam paratam ex industria miserat ad fovendas excubias in eadem domo. Sicque capti, iuncti verberibusque affecti, per noctem totam; nonne eis vel saltem clerico a me succursum mitti debuit? nihil magis. Set nunquid ego haec somniare videor, et quasi falsa

pro veris praetendere? absit. Extat enim processus superinde agitatus, cuius copiam si tempus suppeditabitur, Magnif.tiae vestrae transmittam; ut ex attestationibus testium familiarium ipsius abbatis, fraudem et iniquitatem considerare possitis. Mirari fortasse poterit eadem vestra Magnif.tia quod tanta fraus et iniquitas homini religioso ascribi possit. Set si veritati fides astipulari potest, audacter asseverabo nullum reperiri malum quod non superetur iniquitate istorum barbarorum. Nam et layci et clerici eodem morbo laborant, omnes involuti sunt eadem iniquitate. Nullus est praelatus in civitatibus Dalmatiae cui pacifice vivere datur; omnium sive corpus, sive anima et honos nomenque decus carpitur, laceratur et molestatur. Haec certe initia sunt dolorum, ut nibil dubitare debemus supremum iudicii Dei diem instare. Haec pro veritate, declaratione, pluribus quam opus erat fortasse, expressi ac exaravi calamo curenti. Super quibus quod amplitudo vestra sive pro arbitrio suo sive pro bono pacis statuerit et mandaverit mihi profecto ratum et gratum omnino erit. De quibus quidem rebus hactenus ideo ad Mag.am vestram non scripseram, credens abbatem procul dubio facturum boni viri officium, neque de me questurum fore, cum querendi causam non haberet honestam. Quod autem dominus Nicolaus de Canali obtractet et obloquatur, facit officium suum consuetum. Vestra interim Amplitudo valeat et me ut semper fecit diligat. Dat. Hyadrae V. nonas Maii MCCCCLXI. *Str. 171—177.*

189. Spect.mo domino Petro Mauroceno s. Justinae co(miti) sp(alatensi) designato.

Quantae mihi voluptati fuerit nuper intellexisse ex litteris Marc germani mei vestram Specta(bilitatem) versari in eo magistratu reipublicae qui dicitur sapientum t.³ . . f. . . quod antehac neque litteris neque nunciis quisque mihi rettullerat. Quod maxime iterum eadem voluptas mea cumulata sit accessione et augmento vestrae dignitatis hoc praeturae Spalatensi facilius potest a vobis intelligi cui spectatus et cognitus est animus et amor meus, quam a me calamo exprimi; cum exprimendis affectibus animi calamo omnis deficiat. Haec autem Sp(ectabilitatis?) vestrae quasi nova et inexpectata ex me missum iri non puto, quin etiam si me a scribendo continuissem, etiam pro certo teneretis, quemadmodum tenere debetis, secundis rebus vestris affici laetitia non minus quam cuiusquam strictissimi propinqui vel afinis mei. Gratutor itaque honori, dignitati et ornamento vestro, precorque Deum immortalem, ut in primis lucrum et salutem animae, tum eam in repu(blica) existimationem quam quaeritis, et quam nos omnes cupimus et exoptamus exinde reportetis. Valete. Ex Hyadra quinto nonas Maii MCCCCLXI. *Str. 177—178.*

190. R.mo patri domino Andreae Bondimiero patriarchae Venetiarum.

Cum paulo ante, hoc est ad quartum diem nonarum Maii vestrae R.mae paternitatis litteras datas XIII. Aprilis proxime praeteriti ac-

ceperim, quibus ab eadem ad suum comprovinciale Concilium videor invitari et quasi ex improviso invassus; tam cito me properare ad iter, neque propterea nuncios aut procuratorem in rebus maxime mihi ignotis in eodem concilio agitandis huic ablegare in praesentiarum duxi. Quin potuis statui vocem et auctoritatem meam praesentium tenore eidem V. Rev. Patern.[ti] committere cum hoc tamen, ne decernatur aliquid novi in provincia mea. Cum mea intersit una cum suffraganeis meis rebus oportunis eiusdem provinciae meae providere. Ignoscat autem Rev. Paternitas V. quod, causis antedictis impeditus, non veniam, cuius rei culpa non meae negligentiae, set tabellariorum ignaviae, qui litteras tardius quam opus erat reddiderunt. Aliud scribendum non occurit, nisi quod me eidem V. Rev. Paternitati commendo, quam bene valere cupio. Ex Hyadra die VI Maii MCCCCLXI. Raptim. *Str. 178—179.*

Izost. br. 191—296, str. 178—300.

297. *Ad dominum Johannem Sobotae Traguriensem.*

Legi nuper ornatissimas litteras tuas consueta animi oblectatione, quibus commendatum mihi earum latorem Lucianum presbiterum facis, quem ego et si a nemine rogatus essem, quantum ad iuris aequitatem attinet, commendatum suscipio. In reliquis autem omnibus tui gratia humanitatis quantum fas est, impartui, ac deinceps impartum ei. Quod non tu eam de me existimationem facias, que fieri debet de iustissimo viro animo maiorem, quam est in re opinionem de me habes, gratias tibi ratas refero. Hoc tamen mihi ex te non fuit novum aut inexpectatum. Semper siquidem ob singularem probitatem tuam maxima benivolentia coniunctum te effecisti: ut etiam si velles de me, quam optime non sentire nequeas. De his hactenus. Superioribus diebus alteras abs te litteras accepi, eo sale conditas, quo caetera soles, quibus mihi significabas de re bene gesta exercitus nostri. Et ego tibi ex opposito immediate contracripsissem: nisi . . . legens tuas . . . animo te ex Venetis decesisse: imo solus Jadram dando ad me litteras navigasse: quod ubi scivi te ad amicum non . . . moleste tuli. Si forte aliquo honesto impeditus negocio, id efficere non potuisti, facies tamen in futurum: quod gratum erit. Me atque mea tibi offerre, credo superfluum. Si quod tamen est, quod per me exequi sit ad rem tuam, scis, cui . . . credere debeas. Vale. etc. Jadrae XII. Septembris. [1452.]. *Str. 301.*

298. *Ad reverendum patrem dominum Johannem Episcopum Arbensem.*

Reddidit mihi nuper quidam frater litteras Paternitatis Vestrae datas ex Arbo 29 Augusti, quas non absque animi perturbatione a vobis dictatas video: si quam vellem ad eas credere . . . verba vestra, dicerem, quae forsam vobis non placerent. Si ignosco vobis ac potius imputo primis motibus, quam velim aliter credere de Pa-

ternitate Vestra. Hortor tamen vos, ut de caetero cautius ac diligentius scribatis. Ego nunquam ut dicitis, facilem de vobis, aut de aliquo alio fidem alicui dedi. Verum appellantes ut de iure est admittere, ac petentibus justitiam dare compulsus sum: ac ita inhibitiones facere consuevi, ut si ita est, super adiicere; quae clausula etiam si non esset apposita, semper intelligenda est. Non possum autem non mirari de Paternitate Vestra ex eo, quod dicit, me prius debuisse, ac in futurum debere vobis significare de eo, quod de vobis quis conqueritur, aut . . . . . Ergo etiam papa deberet prius significare per litteras apostolicas quod de aliquo dicitur, demum in eum procedere, quod esset absurdissimum. Itaque nec ego teneor significare, quod sim acturus. Et Pater. V. procedere . . . ius in iudicio. Inhibitioni autem si de iure est, cedere, sin alius purgare se, et nihilominus in eam procedere: de his satis. Hortor tamen et oro vos ut cum subditis vestris humanius vivatis, ne quid ad aures meas, ut factum est, perveniat. Hoc autem Paternitati vestrae dico domestice, quum diligo eam, ac eius honori faveo. Valeat Paternitas Vestra diu et bene in Domino Jesu. Hyadrae die III. Septembris MCCCLI. *Str. 302—3.*

299 Ad clarissimum dominum Laurum Quirino.

Ingenue ac litteratissime vir salvere te cupio. Festinus nuncii abitus dat etiam brevius scribendi. Adeo pediarium ad orationes. T. C. mitto tibi per eum nuntium praesentium latorem. Retinui autem Donatum tuum super eundem T. quem transcribi facio una cum aliis opuscolis in eodem volumine contentis. Ubi opus absolutum fuerit, melius ac fidius ad patronum sum faxo revertetur. Tu interim praedicto nuncio reddas T. Lucrecium, qui mihi expectatissimus est. Bene vale, ac insuetae brevitati agnosce, tuarumque aliquid impartire dignare. Hyadrae XXVIII. Septembris [1452.]. *Str. 304.*

300. Ad Rev.^{mum} dominum Johannem Episcopum Arbensem suffraganeum.

Presentium lator veniens isthuc, detulit nobis litteras paternitatis vestrae quas consueta animi iocunditate, ut omnia vestra vidimus, ac perlegimus: quibus particulariter non . . . . tum . . . aliis . . . . . destinemur curis: prout ab ipso nuncio discere potestis. Tum et quia super ea . . . . Aliud ad presens loqui non est necesse. Speramus autem huius rei veritatem ad breve tempus elici posse. Licet nos de paternitate vestra nihil sinistri sentire possimus. Hyadrae VII. Januarii. [1453.]. *Str. 304.*

301. Ad eundem.

Regressus isthuc vicarius noster una cum comitibus suis, ut se se habuit cura vestra, sufficienter nobis declaravit, remque ordine dixit, quo circa non mediocrem voluptatem accepimus; tum quod

iustitia suum habuit debitum; tum quod paternit. vestra tantis erepta curis, ad culmen honoris sui restituta, aliquantulum consolata sit. Amodo eamdem paternitatem vestram hortamur et obstetamur: ut deinceps cautius intendat: tam cum laycis: quam cum ipsis clericis: ut non de integro tale incidatis inconveniens. Et ut obtrectatores oblatrandi curam non habeant: quamvis difficile sit eorum effugere morsus. In presentiarum scribere diffusius temporis celeritas et officiorum divinorum . . . prohibet: vel tempus visitationibus reprovantes. Bene valete interim, ac pro nobis orate. Jadrae 30. Martii 1453. *Str. 304.*

*302. Ad **Rev.**^{dum} **patrem dominum Jelicem Episcopum Scardonensem.***

Et si nihil dignum accidat quod mihi scribendum sit ad paternitatem vestram; cum tamen illuc esset iturus frater meus dominus Joannis, non fui passus eum abire vacuum litteris meis ad eamdem paternitatem vestram. Cui notifico me ac omnes meos bene valere: itidem et vobis ac vestris desiderare. Valete in Domino, et me ad commoda et beneplacita sua paratum ne dubitet, meque ut hactenus fecit, diligat. Jadrae die III. Julii MCCCCLIII. ***Str.** 305.*

*303. Ad **dominum Andream de Comitibus.***

Angustia temporis dat curam breviter ad te scribere: et id quod scribere duxi, non magni tibi fore laboris spero. Quamquam si ita esset, laeto animo subires: proinde ac ego tui amore facere non vererer. Res habet se ita. Scribo litteras reverendissimo domino meo super quodam negocio non mediocris ponderis etc. Quare confisus tua exactissima in omnibus rebus diligentia ac sollicitudine, eam rem tibi commendare non dubitavi. Rogans ut . . . cum prelibato domino Joanni curam tuam adhibeas: ut super his litteris mihi . . . . . . dignetur: quam . . . . per Venet. aut aliqua tutiori via mihi transmittas. Vale. Hyadrae XXVIII. Augusti 1453. ***Str.** 306.*

Mafejeva pisma bez oznake datuma.

Dok si pridržajem o sliedećim datovanim pismima br. 304—564 (str. 306—678), kao i o izostavljenim br. 191—296 (str. 178—300), drugom prigodom izcrpivo izviestiti, upozorit mi je, da ima još 21 pismo bez oznake godine, te ih ovdje priobćujem, u nadi da će mi poznije, kad budem imao pred očima prepis cieloga Regesta, poći za rukom barem nekojim pismima opredieliti godinu. Rimska brojka u zaporkama naznačuje tabak rukopisa.

216 (VI), 15/11, Jadrae, Nicolao papae V.° Pismo pada u razdoblje 145—155.

496 (XVI), 27/7, Jadrae, Ludovico Fuscareno ad Maximum Pontificem oratori.
512 (XVII), 5/12, Venetiis, Georgio comiti et F. Minoto capitaneo Jadrae.
510 (XVII), — — Litterae credentiales.
514 (XVII), — — *Svjedočba redjenja.*
516 (XVII), — — „ „
532 (XVIII), 3/1 — Fantino Vallaresso.
535 (XVIII), — — *Bez adrese.*
537 (XVIII), — — „ „
542 (XIX), — — ad Johannem Traguriensem.
543 (XIX), — — Johannes Traguriensis Mapheo.
549 (XIX), — — *Bez adrese.*
550 (XIX), — — „ „
554 (XIX), 15/7 — Johannes Traguriensis Mapheo.
555 (XIX), 27/2 — Johannes Sobotae Mapheo.
556 (XIX), — — idem ad eundem.
557 (XIX), — — „ „ „
558 (XIX), 5/7 — „ „ „
559 (XIX), 1/9 — „ „ „
565 (XIX), — — *Bez adrese.*

Srednjebugarsko jevanđelje Srećkovićevo i njegov odnošaj prema ostalim crkveno-slovenskim versijama jevanđelja.

Studija gramatičko-leksikalna.

Napisao Đuro Polívka.

S dva fotografička snimka.

Predgovor.

Za svoga boravka u Biogradu o ljetnim praznicima god. 1893. ogledao sam mimo drugo ne doduše mnogobrojnu, ali vanredno dragocjenu rukopisnu zbirku prof. Pantelije Srećkovića. Među njegovim rukopisima izazvalo je moju pažnju jevanđelje na pergameni bugarske redakcije: listajući ovaj rukopis razabrah, da se odlikuje kako starim jezičnim oblicima tako i mnogim osebinama leksikalnima, koje se nalaze samo u najstarijim staroslovenskim tekstovima jevanđeljâ, a da ipak uz to ima štošta različno od najstarije recensije i zajedničko s mlađim tekstovima. Činilo mi se, da bi potanje izučavanje ovoga rukopisa mogao biti koristan prilog istoriji jezika bugarskoga kao i istoriji prijevoda jevanđeljâ u Južnih Slavena.

Budući da se u Biogradu nijesam mogao dati na dublje izučavanje spomenika, umolih gosp. Srećkovića, da bude tako ljubazan, te mi svoj rukopis pozajmi u Prag, a on se je s rijetkom spremnosti odazvao mojoj molbi, na čemu mu ovdje javno izričem svoju smjernu hvalu.

U Pragu, mjeseca Siječnja 1895.

Đ. Polívka.

I.

Opis rukopisa. Paleografija.

Rukopis Srećkovićev broji sada 173 pergamenska lista. Sadašnja njegova paginacija, koju ću dolje citirati, potječe iz najnovijega vremena. Rukopis sastoji sada od 21 kvaterniona; iz 12. su kvaterniona istrgnuta dva lista, prvi i pošljednji, i to među listom 94. i 95., 100. i 101.; dalje je iz pošljednjega kvaterniona istrgnut jedan list

među l. 167. i 168. Osim toga sadrži rukopis još četiri umetka po dva lista iz tvrdoga i grubog pergamena, koji su poslije ušiti. Listovi su na kraju rukopisa jako pokvareni, uži okrajci su im potrgani. Rukopis nije čitav; dosta znatan njegov dio je na kraju izgubljen. Pergamen rukopisa — osim onih umetaka — različite je kakvoće, sad veoma jak, a sad opet slab, tanak; u opće pak je gladak, rijetko kad hrapav, amo tamo probušen. Visina listova iznosi u opće 15½ ct., širina 12 ct. Linije, označene na kraju listova bodom, urezane su tupim oruđem; ovim je oruđem obrubljen tekst odozgo i sa strane okvirom. Udaljenost linija iznosi poprijeko 4 mm., širina okvira nad tekstom poprijeko 1—1·1 ct., na kraju su teksta dva okvira, uži od 6 mm., širi poprijeko od 1·1 ct. Cijeli je rukopis — osim onih umetaka — pisan jednom rukom, tek amo tamo napisano je nekoliko redaka drugom rukom, na ime na l. 15^a, r. 22—24, l. 26^a r. 21—24., l. 34^b r. 1—4, l. 37^a r. 12—18, l. 47^b r. 5—6, l. 48^a r. 3—8, l. 74^a r. 3—6, l. 79^a r. 6—11, l. 146^a r. 16—23 (Vidi drugi snimak, priložen ovoj knjizi). Druga je ruka crvenom tintom pisala još završetke pojedinih čitanja pod tekstom ili nad njim, a gdjekad i na kraju teksta.

Nad počecima se jevanđeljâ nalaze ornamenti, t. zv. „zastavice“, slikane grubo, posve nevješto. Drugih nakita u rukopisu nema: nakitni se inicijali nahode samo na početku jevanđelja (Vidi prvi naš snimak). Osim toga nalazimo na onim umecima, na kojima je napisao pisar, sudeći po jeziku, Srbin, popise kapitula, čitanja jevanđelja, — likove jevanđelistâ sv. Mateja, sv. Marka i sv. Jovana, ali likovi su na žalost veoma pokvareni, boje jako otrte, tako da su fisiognomije jevanđelista i nabori odijela nejasni. Popis kapitula sv. Luke sadrži 4 strane, te nije bilo više mjesta za njegov lik.

Cijelim svojim tipom ide Srećkovićevo tetrajevanđelje među starije spomenike srednjebugarske; jezikom, osobito oblicima, nadilazi drugo sred.-bug. tretrajevanđelje, t. zv. trnavsko; jedva ćemo se pak prevariti, ako ga metnemo u prvu polovinu XIII. vijeka. Tako je presudio prof. V. Jagić po fotografičkim snimcima, koje sam mu poslao moleći ga, da kaže svoje mišljenje.

Sadržaj je rukopisu ovaj:

l. 1^a—2^a **Главы ѥѵглїамь иже ѿ маѳꙗ. числа.**
l. 2^b Slika sv. Mateja.
l. 3^a—56^b Jevanđelje sv. Mateja.

l. 57^a—58^a **главы ѥѵлїамь ѿ марка. числа.**
l. 58^b Slika sv. Marka.
l. 59^b—92^a Jevanđelje sv. Marka.

l. 93^a—94^a **главы ѥѵглїамь иже ѿ лоукы. числа.**
l. $95^a$$100^b$ Jevanđelje sv. Luke, kap. I, v. 18— **ми къ днехъ своихъ** sve do kap. III. v. 17. **гоумно свое.**
l. 101^a—151^a Jevanđelje sv. Luke, kap. IV. v. 5. **и възведъї диꙗволъ** . . . pa do kraja.

l. 152ᵃ Главы бл҃говѣствованиꙗ иже ѿ іѡ̀ана. числа.
l. 152ᵇ Slika sv. Jovana.
l. 153 je prazan.
l. 154ᵃ—167ᵇ Jevanđelje sv. Jovana do kap. VII, v. 28 мене же ненавидить.
l. 168ᵃ—173ᵇ Jevanđelje sv. Jovana kap. VII. v. 50 ꙗко ӓзь сьвѣдѣтельствоуѭ pa do kap. IX, v. 28 ѡни же оукориша и и рѣша.

Izgubili su se, kako je naprijed kazano, listovi među l. 94. i 95. sadržavajući početak jev. sv. Luke do kap. I., v. 18.; dalje jedan list među listom 100. i 101. sadržavajući dio jev. sv. Luke od kap. III., v. 17. do kap. IV., v. 5.; i napokon jedan list među listom 167. i 168. sadržavajući dio jev. sv. Jovana, kap. VII. od v. 28—50. Potpuno je izgubljen konac jevanđelja sv. Jovana od kap. IX., v. 28 počevši. Listom 173. završava se 21. kvaternion.

U tekstu jenvanđelja označuju se počeci i završeci pojedinih čitanja, a na kraju broj čitanja. Nad tekstom ili pod njim napisani su naslovi kapitula, ali drugom rukom, različnom od one, koja je pisala tekst, i od one, koja je pisala popis kapitula, i to jezikom srpskim. Ovi se naslovi dalje u pojedinostima razlikuju od sumarnih popisa kapitula, koji su poslije rukopisu dodani. Istaknut ćemo razlike: Jev. sv. Mat. l. 15ᵇ: .аі҃. ѡ запрѣщении морю — u popisu: (д/і) ѡ запр. водамь; l. 16ᵃ.ві҃. ѡ бѣсноуѭ двою — u popisu: ѡ двою бѣсноуюшоу се; l. 18ᵃ: — ні҃. ѡ бѣснѣмь и нѣмѣ — u popisu: ѡ бесноуюшимь се глоусѣ; l. 22ᵃ. ка҃. ѡ соухороуцѣмь (također u jev. Marka kap. .з҃.) — u popisu: ѡ имоуцимь соухоу роукоу, tako glase naslovi također u popisu kap. jev. sv. Marka i u jev. Luk. l. 105ᵃ; l. 33ᵃ. лє҃. ѡ бѣсноуюшим се нанокь мц҃ь, tako čitamo također u popisu jev. sv. Marka kap. .кс҃. (l. 57ᵇ) i sv. Luke kap. .л҃. (l. 93ᵇ) — ali u popisu (l. 1ᵇ) о мѣсечьствоуюшим'се; l. 47ᵇ: .нѳ҃. ѡдесетидвь — u popisu (2ᵃ): .нѳ҃. о петиидвахь; l. 55ᵇ. .ѯи҃. ѡиспрошении тѣла іс҃ка — u popisu: о испр. телесе гн҃ꙗ. Jev. sv. Marka: l. 72ᵃ ѳі҃. ѡ финикисанинѣ — u popisu о финикисии. — jev. sv. Luke l. 116ᵃ. лк҃. ѡнеповелѣнѣмь вь слѣдь ити — u popisu: оненов. последовати; l. 127ᵇ. нв҃. ѡнелюбити прѣсѣданиꙗ (д) — u popisu (94ᵃ): онелюб. прьвовьзлѣганиꙗ; l. 128ᵇ. нд҃. ѡ сьздании стльпа — u popisu о стльпѣ притча; l. 139ᵇ. ѻ҃. ѡвьпрошающи (х) іс҃а кинᵇса ради — u popisu (94ᵃ) одающих к. р.; l. 141ᵃ. ѻг҃. ѡ двѣю пѣнезоу — u popisu одавши. в҃. пѣнеза; l. 141ᵇ. ѻи҃. ѡ кончинѣ — u popisu: оконьцѣ.

Ovi se popisi kapitula razlikuju od popisa u drugim starim tekstovima u glavnome samo gramatički i leksički; stvarnih razlika nema mnogo: jev. Mat. kap. 29, natpisano о хананѣи kao u grčkom tetrajevanđelju X—XI. v., što je u *HN* napisano о финикисии; kap. 59. о петии дѣвахь, ali u *HN* i u tekstu našega jev. složno s grč. о · і · — ти дѣвъ. U popisu kap. jev. sv. Marka razdijeljen je po-

grješno kap. 37. na dva kapitula, 37: о вьпрошьшихь г҃лѧ на льсть i 38: о киньсѣ. U popisu kap. jev. sv. Luke ispušten je zaglavak kap. 30. о прѣображении ис҃ѣ, uvršten u *MZNH;* natpis kap. 36. podudara se potpuno s *MN*ᵉ*H*, u *Z* tek su imena premetnuta; u natpisu kap. 38 (= 39) ispušteno je нѣмъ prema *ZNH* (u *M* je tu pogrješka); kap. 77 (= 88) о прошени сотонинѣ. u *NH* о испрошеніи неприѣзнинѣ, u *M* drukčije о испр. а҃нлмъ; kap. 81. razdijeljen je pogrješno na dva: kap. 80 о покаавшимъсе i 81 о разбоиницѣ. Od leksikalnih razlika spominjemo: u 2. kap. jev. sv. Mat. prevedeno je περὶ . . . τῶν παίδων: о . . . дѣцⷯа, u *NH* отроуищехъ; δαιμονιζόμενος je prevedeno: бѣсноующи сє u 12, 18 i 22 kap. jev. Mat., ali u *NH* бѣсьнъ; παραλυτικός: kap. 13. jev. Mat., 5. kap. jev. Marka, 13. kap. jev. Luk. расслаблєнь, ali u ostalim tekstovima ослабленъ; περὶ τοῦ σεληνιαζομένου prevedeno je о мѣсечьствоующимъсє u 35 kap. jev. Mat., о бѣсноующими сє на новь мц҃ь u 26 kap. jev. Mark., 30 kap. jev. Luk., dok je u drugim tekstovima prevedeno ovo u 35 kap. Mat. i 26 kap. Mark. о зьлодѣжштимь сѧ на новы мѣсацѧ ili новъ мѣсаць. Posvuda se čita мѵромь u 62. kap. Mat., 45. kap. Mark., 21. kap. Luk., 12. kap. Jov., gdje je u drugima *(M:* Luk. kap. 21) хризмоѭ. U 42. kap. Mark. čitamo цѣтѣ mjesto пѣнѧзѧ *MNH.* περὶ ἀμνησικακίας u 34. kap. Mark. prevedeno je о непоминании злобы, u *MH* о непомьнѣти враждꙑ; u *N* о непомьнѣнии вражди. περὶ τῶν . . . ποιμένων u 2. kap. Luk. prevedeno je složno s *MNH* о пастырихъ, što je u *Z* о пастоусѣхъ. Napokon još napominjemo, da u kap. 15. Mat., 12. kap. Mark. i 25. kap. Luk. čitamo о дьщери архисинагоговѣ složno s *N*, gdje je u drugim tekstovima од. синагоговѣ.

Pismo.

Slova su pisana svagda nad retkom. Majuskule se protežu pod redak, i to tako, da je uvijek gornja njihova čest jednako visoka s drugim malim slovima.

Pravilno se u opće upotrebljavaju prejotirana slova ꙗ, ѥ, ѩ, ѭ. Pored ѧ upotrebljava se amo tamo, osobito ondje, gdje je nekoliko redaka napisano položenim pismom i drugim pisarom, slovo ѧ: видѧть 34ᵇ, г҃лѧ 37ᵃ, сѧдеть 37ᵃ, вьзѧсѧ 47ᵇ, приѩсѧ 47ᵇ, ak. sg. земѧ 48ᵃ, ak. sg. мѧ 74ᵃ, 1. sg. pres. створѧ 79ᵃ, десѧте 99ᵃ, тѧ 101ᵃ, г҃лѧщіѧ 146ᵃ; stoji ѧ također za ѧ i za ѩ, kao i za ѭ.

Pored оѵ piše se оͮ, t. j. nad о položeno ѵ; veoma je rijetko pisano jednim ѵ. Ponajčešće nalazimo оͮ na kraju retka, gdje nije bilo dosta mjesta, ali koji put i u sredini retka, gdje ne možemo uzeti, da je nedostatak mjesta gonio pisara na skraćivanje slova оѵ. Jedanput je napisano ѵ mj. оѵ: дрѵгь 119ᶜ na kraju retka.

Jeri se piše ovako: ь-і, t. j. među ь i і mala je spona, ali koja se ne dotiče ni ь ni і. Veoma je rijetko pisano ьи: вѣрьньи пристакникь и мѫдрьи 124ᵃ (Luk. 12. 42).

рѣ skraćuje se načinom, poznatim iz drugih rukopisa, nad р se natpiše ˉ, gornji dio slova ѣ bez onih crtica, a inače se upotrebljava ova ligatura poradi nedostatka mjesta na kraju retka: пр҄|дасть 35^{b}, сьгр҄|шить 35^{a}. клевр҄|ты 47^{a}, ѡбр҄|тьше 61^{a}, кьзр҄|вь 70^{a}, пр҄|дь 122^{a}, 122^{b}, кр҄|мѫ 124^{a} i dr.; veoma rijetko je nahodimo u sredini retka: пр҄иди 33^{b}. Na isti je način pokraćeno jednom na kraju retko рѣ: скврⷭ|нити 29^{b}.

Dosta obilno se upotrebljava ligatura od ти, osobito na kraju retka, gdjegdje i u sredini retka; u ligaturi je spojeno T visoko ističući se nad ostala slova s и, dok se inače svagda piše т jednako veliko s ostalim slovima[1]: tako nalazimo na primjer всⷮи|30^{b}, поустⷮи|35^{a}, маⷮи|55^{a}, витаⷮи|136^{b}, по паⷮи|138^{a}, жрьⷮи|143^{a}; u sredini retka: треⷮи 156^{a}, ali ovdje na radiranom mjestu, gdje je bio omeđen prostor, нⷮи 32^{a}, napisano kao popravak nad retkom.

Veoma su rijetke ligature od тв: сьвѣдѣтельствⷪ|мть 52^{b}, i od тр: obješeno je pod malo obično т slovo р tako, da je kolutić od р na lijevu stranu otvoren: сесть-і 136^{a}, ти|десать 165^{a}.

Razmjerno je veoma obilna ligatura od ни: u pokraćivanju riječi нынѣ: ꙟѣ, 51^{b}, 52^{b}, 54^{b}, 132^{b}, 144^{b}, 160^{a}, вь ꙟѣшиимь 65^{a} (Mark. 4, 11, griješkom mj. вьнѣшнимь); dalje u slogu — ни —: врѣмено| 25^{b}, врѣмеꙟѣ 101^{a}, ѡгꙟѫ 26^{b}, 27^{a}, любодѣꙟаго 36^{a}, оувитѣꙟа 41^{b}, страꙟа 49^{a} (dva puta), сьхра|ꙟо 87^{b}, по виꙟа 88^{b}, закоꙟомоу 98^{b}, закоꙟикь 118^{a}, закоꙟикомь 121^{b}, закоꙟи и пр҄рци 132^{a} (Luk. 16, 16. griješkom mj. законь и пр.) плѣꙟикомь 101^{b}, гостиꙟикоу 118^{b}, иноплемеꙟикь 133^{b}, истиꙟоѥ 160^{b}, истиꙟо 163^{a}, 166^{b}; napokon u bibličkim riječima i imenima: гееꙟѣ 44^{a}, ѡсаꙟа 39^{b} (tri puta), маꙟѫ 166^{b}, аꙟа 99^{a}, аꙟѣ 100^{a}, иѡаꙟа 110^{a}.

Nad samoglasima na početku riječi i slogova, nad оу, ы, nad и, і, ako označuje j ili ji, meću se dvije točke: всѣхь людиї 98^{b}, людиї твоїхь 99^{a}, ї҄ємоӱ 42^{b}, 60^{a}, 130^{a}, вѣроӱѭть 111^{a}, дроӱгоӱ 98^{a}, небⷭиїи 110^{b}, бӹсть 98^{a}, ї҄зӹдь 24^{a}, ѩзӹкомь 19^{a}. 120^{a}, ѩзӹкы 142^{a}, tako isto nad suglasima, među kojima je ispalo ъ, ь: в̈дока 99^{a}, в̈сѣ 99^{a}, м̈ногомь 108^{b}, тьк̈мо 30^{a}, ник̈тоже 109^{a}, б̈дѣль 124^{a}, десат̈ма 129^{a} i dr.; također se nad ligaturom ꙟ meće kašto jedna točka.

II.

Glasovi.

Razlika je među ъ i ь posve iščezla; ь kud i kamo prevladava, ъ se piše ovamo onamo, da bi se očuvao etimologički njegov znamen. Ali se za to sačuvano ь mjesto izvornoga ь i mjesto ъ sa zamjernom

---

[1] Kašto se samo i drugdje nalazi: Твоѥго 35^{b} (Mat. 18, 33), 36^{b} (Mat. 19, 19) Твоимь 109^{a} (Luk. 7, 37), ali ondje je т popravljeno iz с, a izabran je vitki visoki oblik, jer za obični т nije bilo mjesta.

*

brigom i vjernosti piše ondje, gdje je bio pun glas i gdje je već u najstarijim spomenicima pisan pun glas *(e, o)*. Čitamo dakle: 1. ь: вьсь 138^a, дьнь 13^a, instr. pl. дьньми 52^a, дьбрь 100^a, льсть 25^b, 55^b, льгко 22^a, сьньмь 146^a, сьньмьше͞м сѧ 122^a, шьдьши 56^a, сьшьдьшоѹ 14^b, пришьльца 44^a, кьзньꙃь 55^a (Mat. 27, 48); u nastavcima: слѣпьць 29^b, слѣпьца 29^b, dat. pl. слѣпьцемъ 29^b, пришьльць 149^b (Luk. 74, 8), агньць 155^a, стоѹденьць 159^b, стоѹденьцъ 159^a, gen. pl. ѡвьць 129^a (Luk. 15, 4), коръць 131^b (Luk. 16, 7), рожьцъ 130^a (Luk. 15, 16), вѣрьнь 131^b, лѫкавьнь 128^b, подобьнь 21^a, 107^b, ѵьстьнь 107^b, gen. pl. разоѹмьнь 117^b (Luk. 10, 21), дньсъ 104^b; 2. mjesto ъ: бьдръ 51^a, вьпль 47^b, дьждь 14^a, 14^b, дьщи 17^a, 27^b, 99^a, зьлъ 14^a, 23^b, сьтникь 14^b, 15^a, тьгда 14^a, на сьньмищихь 18^a, вьзми 16^b, сьзда 14^a, 14^b, 41^a, вьнь (mj. вънъ) 27^a, 41^a, 139^b, 145^b (Mat. *13*, 48; *21*, 39; Luk. *20*, 14; *22*, 62), вьнъ 126^b, 166^a (Luk. 13, 28; Jov. 6, 37), вьнь = вънь͡ 156^b (Jov. 2, 11); u nastavcima: врьтьпь 138^b, рьпьть 168^a, крѣпькь 130^a; pred t. zv. članom: народьсь 72^b (Mark. 8, 2), родьсь 45^a, 46^b, 73^a, 85^a, 142^b (Mat. *23*, 36; *24*, 34; Mark. *8*, 12; *13*, 30; Luk. *21*, 32), образьсь 42^b (Mat. 22, 20), рабьть 35^a (Mat. *18*, 26, 28), ѵл̅ѣкь тъ 86^b (Mark. 14, 22). — вь ть ѵась 122^b.

Dosta je često ispušteno ь, redovno u riječi: дкри 47^b, 55^b, 91^a, 119^a, 126^b, ѿ дкреи 91^a (Mark. 16, 3), кь дкремь 61^a (Mark. 1, 33), при дкрехь 46^b, 61^b, 80^b, 85^b (Mat. *24*, 33; Mark. *2*, 2; *11*, 4; *13*, 29); rijetko je očuvano ь: дкьри 126^b (Luk. *13*, 24, 25). Protiv etimologije napisano je ь u сьлѣпьць 136^a (Luk. 18, 35), i to сь na mjestu radiranom..

Osim toga nalazimo ne rijetko, ali u opće manje često, nego u mnogim starosl. spomenicima, pune glasove *o*, *e* mj. ъ, ь: 1. *o:* книгоѵнѧ 43^b, 44^a pored книгьѵнѧ 44^b; врьтопь 39^b, 80^b, опрѣсноци 85^b, gen. pl. ѡпрѣснокь (Luk. 22, 1, 7), книосьны 42^a (Mat. 22, 18), кротокь 22^a, 39^a, крѣпокь 28^b; pred t. zv. članom: домоть 64^a (Mark. 3, 25), родось 21^a (Mat. 11, 16). 2. *e:* дениѥ 17^a, 62^b, 95^a, 96^b, 97^b, 104^b, 138^b, 147^b, сьнемъ 88^a, сьнемь 52^a, 89^a; вь темницѫ 125^a, 144^b, 147^a, 158^b, вь темници 49^a, весь 51^a, 133^b, 149^a, 150^a, меньшихь 49^a, пришедьше 15^b, жеꙃла 113^a; днесъ 31^a, дне̂ 53^b, 98^a, 101^b; ѡтеѵьствиѥ 68^a, ѩремиѵа 39^a, вь скѫделницѣ 143^a, младеньць 96^a, 98^a, 98^b, dat. pl. младеньцемь 117^b, иꙃь оѹсть младеньѵъ 40^a; простерь 24^b, 28^b, 51^b, 61^b, 103^b pored простьрь 14^b, наѵень 37^b; сѫѵець 13^a, сѫѵецъ 107^a, льстець 55^b, прьвѣнець 97^b, агнець 155^b, стоѹденець 127^a, телець 130^b; ѡцеть 54^b; смѣрень 22^b, странень 48^b, вѣрень 131^b, грѣшень 103^b, истинень 92^a, 159^a, мирень 97^a, праведенъ 4^a; мѫжьскь поль и женескь 36^a, ali tu je є popravljeno u ь.

Napokon nahodimo jedno pored drugoga: брьниѥ 173^a (Jov. 9, 15), брениѥ 173^a (Jov. *9*, 11, 14), брениѥ — брьниѥмь 172^b (Jov. 9, 6); скрьжеть 126^b (Luk. 13, 28) pored скрежеть 15^a, 26^b, 27^a, 42^a, 47^a (Mat. *8*, 12; *13*, 42, 50; *22*, 13; *24*, 51).

Amo tamo napisano je ь mjesto *o:* мьшьны 18^{b} (Mat. 10, 10), истьчникь 67^{b} (Mark. 5, 29), 159^{b} (Jov. 4, 14), кь ѥзерь 111^{b}, 112^{a} (Luk. 8, 23, 33). — Pravilno se piše ь mj. *e:* шьсть 157^{a}, шьсты 95^{a}, шьстаа 148^{a}, 159^{b}, шьстьдесать 149^{a} pored шестьдесать 25^{b}, 65^{a}, шестыѧ 54^{b}, шестѫ 37^{b}, napokon u шьстѣи 90^{b}, gdje je ь popravljeno iz є.

Pravilno je pisano *o* u доволно 144^{b}, доволни 100^{b} i dr.

ь mj. ы nalazimo u четьри 99^{a}, четьрми 61^{b}, ali rijetko pored običnijega четыри 46^{b}, 73^{a}, 73^{b}, 85^{a}, четыремь 31^{a}, четырьми 157^{a}.

ъ dulji se pred и (ak. sing.) u ы: оубиѥмыи 41^{a} (Mat. 21, 38), призвавыи 35^{b} (Mat. 18, 32), призвавыи реч ѥмоу 131^{a} (Luk. 16, 2), поимы ѥдиного 72^{b} (Mark. 7, 33), видѣвыи 83^{a} (Mark. 12, 34), вьзведы дияволь 101^{a} (Luk. 4, 5 ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος), покрьгы вѣсь 102^{b} (Luk. 4, 35), ѡбльвкы вь ризѫ 146^{b} (Luk. 23, 11), показакы 147^{a} (Luk. 23, 22), tako isto pred и = καί: пришьды и видѣвь и инмонде 118^{a} (Luk. 10, 31). Možda amo pripada i*:* низложи сил ныѩ сь прѣстолы́ 96^{a} (Luk. 1, 52 ἀπὸ θρόνων καὶ...). Očito je stegnuto ыи u ы slično kao nom. sg. masc. g. adj. u složenoj deklinaciji.

ь dulji se pred *j* u и: ak. sg. змиѩ 13^{b} (Mat. 7, 10), свиниами 13^{a}; пропатиѥ 38^{a}, n. pl. голѫбиѥ 19^{a} i dr., gen. pl. дѣтиї 36^{b}, днии 46^{b}, 111^{b}, людии 98^{b}, людиї 99^{a} трии 118^{b}; n. sg. m. g. болии 43^{b}, 109^{a}, 115^{a}, 115^{b}, болиї 21^{a}, велии 9^{a}, 115^{b}, мьнии 9^{a}, 109^{a}, минии 109^{a}, 144. — оубиѩть 19^{a}, оубиѥноу 32^{a}, кьзлиѩ i dr. ии t. j. *ij* steže se u *i:* gen. pl. люди сихь 25^{a}, люди своихь 108^{b}, дни .м̃. 60^{a}, дѣти 77^{b} (Mark. 10, 14); n. sg. m. боли 44^{a} (Mat. 23, 17), трети днь 32^{a}, 38^{a}, мни 45^{b} (Luk. 9, 48), лоучши 22^{b} (Mat. 12, 12), прильпши 117^{a} (Luk. 10, 11). — Češće je za ьи, ь*j:* еи, *ej* gen. pl. дѣтеи 28^{b}, 30^{b}, костеи 44^{b}, свинеи 16^{a}, господеи 30^{a}, ѿ днеи 138^{b}, днеи .м̃. и нощиї 7^{a}, людеи 81^{b}, 139^{b}, 143^{a}, 147^{b}, треи 34^{b}, зелеи 65^{b}; n. sg. m. закона беи 29^{a}, снь беи 54^{b}, 55^{a}, болеи 144^{a}, 159^{b}, 172^{a}, велеи 7^{b}, 55^{b}, 56^{a}, 91^{a}, 95^{b}, вaщеи 38^{b}, 79^{b}, искрьнеи 118^{b}, крѣплеи 6^{b}, 60^{a}, 100^{b}; омочеи 50^{a}, 86^{b}, рождеи са 4^{b}, оудареи 88^{b}, 146^{a}, негасащеи 76^{b} (Mark. 9, 43) i dr. Naprotiv je sačuvano ь u чьи 42^{b}, 43^{a}, 82^{a}, 140^{a} (Mat. *22*, 20, 42; Mark. *12*, 16; Luk. 20, 24), gdje je u najstarijim spomenicima чии ili чи.

Jotirani samoglasi označuju se pravilno slovima ꙗ, ѥ, ю, ѩ i ѭ.

Mjesto ꙗ piše se poslije л, н i р: ѣ, na pr.: волѣ твоꙗ 11^{b}, власвимлѣѥть 16^{b}, подавлѣѥть 25^{b}; сьблажнѣѥть 9^{b}, искрьнѣго 10^{b} gen. sg. n. нс урѣвл матернѣ 36^{a}; n. sg. боурѣ 66^{a}, gen. sg. великаго црѣ 10^{a}, морѣ 26^{b}, 66^{a}, 164^{a}, i od česti poslije с u nom. sg. f. g. i nom. pl. n. g. вьсѣ, i u вьсѣкь pored вьсакь: вьсакь недѫгъ и вьсѣкѫ ꙗзѫ 8^{a}. Osim toga nalazimo ѣ mj. а poslije ц: nom. sg. ладницѣ 63^{b} (Mark. 3, 9), poslije *r:* дирѣ 62^{b} (Mark. 2, 21) pored дирꙗ 17^{a} (Mat. 9, 16). Mjesto ѣ poslije л jedan put je napisano ꙗ: ба наковлꙗ 140^{a}. Koji put nalazimo ꙗ i poslije sičnih palatala: вьжигаꙗть 8^{b} (Mat. 5, 15); множаѥ 83^{b}, 120^{b} (Mark. 12, 43;

Luk. *11*, 31, 32), множяншжа 21ᵇ (Mat. 11, 20), ѡмножяншихь 121ᵇ (Luk. 11, 53), ищяте 123ᵃ (Luk. 12, 29) pored ищѣте 123ᵇ (Luk. 12, 31).

Mjesto ѧ nalazimo osobito poslije а često napisano а: деснаа твоа ржка 9ᵇ, вьсѣ июдеискаа страна 59ᵇ, бждять стрьньтнаа вь нраваа 100ᵃ, безводнаа мѣста 120ᵃ, показание 62ᵇ, 104ᵇ, 129ᵇ i dr. pored покаяние 100ᵃ, прѣдаание 71ᵃ, impf. даяше 68ᵇ, 73ᵃ, 150ᵃ pored дааше 64ᵇ, 70ᵃ, 114ᵃ, 130ᵃ, ali rijetko poslije е: варѳоломеа и матѳеа 63ᵇ (Mark. 3, 18), ѡ моѵсеа 168ᵇ (Jov. 7, 22); posvuda u nestegnutom završetku imperfekta.

Rijetko nalazimo е mj. ѥ: ег 90ᵇ, емлете 171ᵇ, послошаеть 171ᵇ, бывающее 145ᵃ. Naprotiv je napisano ѥ mj. е u: спящемь 56ᵇ (Mat. 28, 13), ali je moguće, da je pisar ovdje metnuo omiljeli već oblik prema složenoj deklinaciji (спящимь), s obzirom pak na prijedlog popravio и u е, ali nije svršio popravak.

ю piše se pravilno samo poslije ч: чюють 11ᵃ, чюдеши 13ᵃ, чюдеса 39ᵇ, 46ᵃ, 85ᵃ, чюждааха са 160ᵇ, vok. sg. враче 101ᵇ. ali poslije *š, št, žd* pisano je samo оу: шоуица 11ᵃ, творящоу 11ᵃ, ѡщоутишѧ 47ᵃ, междоу 45ᵃ i dr.

Poslije *r* bude doduše još ѣ = ѧ, ali pored ю često već оу: црю 69ᵇ — цроу 41ᵇ, морю 62ᵃ, 63ᵇ, 66ᵃ, 70ᵇ, 165ᵃ — мороу 7ᵇ. Na mekoću *r* pokazuju još i oblici s *e:* dat. sg. кесареви, adj. poss. кесаревь (Mat. 22, 21; Mark. 12, 16; Luk. *20*, 24, 25; *23*, 2), gdje u stslov. spomenicima dolazi često oblik s nepreglašenim *o*. Ovdje ćemo još spomenuti instr. sg. данилемь (Mat. 24, 15; Mark. 13, 14), koji se u stslov. spomenicima svršava na -омь.

Mjesto ѣ nalazimo kašto, ali veoma rijetko а (ѧ): lok. sg. вь ижцѧ 26ᵃ (Mat. 13, 33), насладать 8ᵇ (Mat. 5, 5), насладите 48ᵇ (Mat. 25, 34), u čemu možemo možda imati svjedočanstvo za bugarski izgovor ѣ; u dat. instr. dual. двама 156ᵇ (Jov. 2, 6) prodrlo je može biti а iz nom.; dosljedno se piše само mj. сѣмо, kako u svima srednjebugarskim[1] spomenicima, i u onima, gdje se inače ne nalazi а mj. ѣ: najradije pretvara se сѣмо, само prema тамо, ispr. rus. сямъ i тамъ. ѣ u вѣравѫ 53ᵇ (Mat. 27, 21) za cijelo je samo pisarska griješka, bez jezičnoga značenja. Svuda se čita травѧ, nigdje трѣвѧ kao u stslov. i srednjebug. spomenicima.

Nasali. *A.* Mjesto ѫ pisano je ѫ 1. na početku riječi i slogova:

α) жглоу 41ᵃ, 82ᵃ, 139ᵇ, ждицѫ 33ᵇ, жжини 95ᵇ, жжемь 66ᵃ—66ᵇ (Mark. 5, 3), instr. pl. жжи 112ᵃ (Luk. 8, 29), жѕа 72ᵇ, gen. sg. жѕы 126ᵃ (Luk. 13, 16), akus. pl. жѕы 112ᵃ (Luk. 8, 29), вь жѕилищи 20ᵇ, жѕьва 13ᵇ, жѕьными 13ᵇ, вь жтробѣ 4ᵃ, жтрьждоу 44ᵇ, ѡ жтрьждоу 119ᵃ, изь жтрь 72ᵃ (Mark. 7, 23).

β) вьнѣждоу 44ᵇ, 71ᵇ; akus. sg. f. g. деснжж 10ᵃ, четврьтжж 28ᵇ; instr. sg. коеж областиж 81ᵃ, сь силож многож и славож 85ᵃ, pres.

---

[1] Tako je само pored семо u jednom srpskom rukopisu za cijelo iz XVII. v., gdje se inače slova ѣ i е promiscue upotrebljavaju. (Сборникъ за народни умотворения IX. str. 177.)

1. l. sg. ицѣлѭ 15^a (Mat. 8, 7), 3. pl. просираждаѭть 11^b, подкапакаѭть 12^a, дѣѭть сѧ 69^a; part. pres. akt. сѣтоуѭще 11^b, кьстрьгаѭще 63^a i dr.

2. poslije suglasa:

α) poslije *ļ, ń, r'*: akus. sg. колѧ 14^a (Mat. 7, 21), колѧ б҃жиѭ 64^b, коүнлѧ 137^a (Luk. *19*, 13, 15); pres. sg. 1. l. оүподоблѧ 14^a, 21^a, слѧ 45^a, послѧ 19^a, 59^b, помолѧ сѧ 51^a, 87^a, хкалѧ 135^a (Luk. 18, 11), аꙁь . . . гыблѧ 130^a; 3. pl. г҃лѧть 21^a i dr. — akus. sg. кь наже мѣрѫ 13^a. akus. sg. кромѣшнѭѭ 48^b (Mat. 25, 9); pres. 1. sg. иꙁгонѧ 23^a (Mat. 12, 27); сьблажнѧ сѧ 50^b (Mat. 16, 33); мнѧ 133^a (Luk. 17, 9); докьнатрь 88^a, кьнатрьнеѥ 44^b, кьнатрьѭдоү 44^b pored кьнѫтрьѭдоү 134^a. — akus. sg. кеүерѧ 69^a (Mark. 6, 21); pres. 1. sg. стколрѧ 39^a (Mat. 20, 32), ꙁрѧ 73^b (Mark. 8. 24), проꙁрѧ 136^b (Luk. 18, 41), раꙁорѧ 88^a (Mark. 44, 58); part. pres. akt. рабѧ имѣѭ орѧщѧ 133^a (Luk. 17, 7).

β) poslije labijala, gdje nema epentet. *l*: 1. l. sg. pres. погоүбѧ 166^a, трьпѧ 33^a, славѧ 172^a, приѥмѧ 25^b, 163^b i dr. U primjerima je navedeno epent. *l*.

γ) poslije *č, š*: akus. sg. притьүѧ 25^a, 25^b, 26^a (Mat. *13*, 18, 24, 31) i dr. мьꙁдѫ пр҃рѧ 20^a (Mat. 10, 41), сткори колѧ ѡүѧ 40^b (Mat. 21, 31), pres. 3. l. pl. кьсплаүѧть сѧ 46^b, part. pres. akt. ak. pl. плаүаѧщѫ сѧ 68^a (Mark. 5, 38), плаүаѧщемь сѧ 91^b, альүаѧщѧ 49^a; akus. sg. д҃шѧ скоѭ 32^a (Mat. *16*, 25, 26, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ).

δ) poslije *c*: akus. sg. пьшеницѧ 26^a (Mat. 13, 29); poslije *s* u akus. sg. f. g.: кьсѧ od кьсѭ: кь кьсѧ странѫ тѫ 29^a, 61^a. 100^a, кьсѧ спирѫ 54^a i dr.

B. Mjesto ѧ pisano je ѫ, ali samo poslije suglasa, nigda na početku riječi i slogova:

α) rijetko kada poslije *ń*: part. pres. akt. жьнѫ 48^a (Mat. 25, 24), жнѫи[1] 160^b (Jov. *4*, 36, 37), gen. sg. жены самарѣнинѫ сѫщѫ 159^b (Jov. 4, 9).

β) pravilno poslije *š, ž, št, žd*: gen. sg. своѥѭ д҃шѫ 128^b (Luk. 14, 26), ak. pl. д҃шѫ кашѫ 142^a (Luk. 21, 19), nom. ak. pl. f. m. g. множаишѫѭ силы 21^b, множаишѫ оүүеникы 159^a (Jov. 4. 1), кьсхотѣкьшѫ сѧ 137^b (Luk. 19, 27), gen. sg. ѭкльшѫ сѧ ꙁкѣꙁды 4^b (Mat. 2, 7), ak. pl. дроүгы кашѫ 10^b, дльгы нашѫ 11^b, жены кашѫ 36^a, главы кашѫ 142^b, ногы нашѫ 97^a; pres. 3. pl. слышѫть 20^b, 25^a, 65^a, 108^b, оүслышѫть 163^a, оүтѣшѫть сѧ 8^b; part. pres. akt. слышѫ 107^b (Luk. 6, 47), слышѫи 14^b, 25^b, 163^a, слышѫще 25^b, 65^a, слышѫщеи 120^b. Svuda u nastavku 3. pl. aor.: кидѣшѫ 91^a, бѣжашѫ 91^b i dr. Amo ide još ѩсѧ и юношѫ (Mark. 14, 52), gdje je юношѫ nom. pl. mjesto юношѧ, kako se čita u *MTH* i dr. = κρατοῦσιν αὐτὸν

---

[1] Scholvin (Archiv VII, 217) misli, da je pres. osnova bila *žьno-*, *žьne-*, nipošto *žьnjo-*, *žьnje-*, jer je 1. sg. жьнѫ (Mat. 25, 26), 3. pl. жьнѫть (Mat. 6, 26), gdje bismo očekivali жьнѧ prema naprijed rečenom pravilu; tako čitamo ovo i u *T* (Star. XX, 167). Tako bi se morao onda tumačiti i part. жьнѫ(и) kao градѫ(и); vidi niže.

οἱ νεανίσκοι; u Zogr. jev. čitamo opet ovdje юношѫ, tako i u Nik. юношоү složno s drugim mlađim tekstovima, za cijelo pod utjecajem drugoga grčkog izvora, po kojem je tekst u Zogr. jev. popravljen. (Isp. Tischendorf, N. T. Graece ed 7. Амфалох. Четв. И. Таличское I, 848.)

жѧтва 18ª, 26ª, 26ᵇ, 46ᵇ, 85ª, 142ᵇ, 160ᵇ pored жатвꙑ 116ᵇ, жѧти 160ᵇ, жѧждѫ 160ª (Jov. 4, 5), вьжѧждеть 159ᵇ, вьжѧдати сѧ 165ᵇ, жѧждѫщеи 8ᵇ, жѧждѫщꙑ 49ª; ak. pl. мрѣжѧ 7ᵇ, 8ª, 103ª (Mat. *4*, 18, 20, 21; Luk. *5*, 2, 4); pres. 3. pl. блѧжѧть 96ª, бѣжѧть 84ᵇ, подвижѧть сѧ 85ª, дрьжѧть 111ª, вьзложѧть 65ᵇ, 92ª, 141ᵇ, обложѧть 76ᵇ, приложѧть сѧ 12ᵇ, 13ª, 173ᵇ, послоүжѧть 38ᵇ, 79ᵇ, оүмиүнжѧть 75ª; part. pres. akt. дрьжѧще 71ª, лежѧщѫ 15ᵇ, 149ª, слоүжѧи 144ª, слоүжѧщи 99ª, n. pl. fem. g. слоүжѧщѫ 55ª (Mat. 27, 55).

нщѧдника 6ª, 23ᵇ, 44ᵇ, 100ª; недша ли больши юсть нищѫ а тѣло ѡдеждѫ 12ᵇ, 123ª (Mat. 6, 25; Luk. 12, 23); ak. pl. козлищѫ 48ᵇ (Mat. 25, 33); ak. pl. спащѫ 51ª, 87ª, 145ª (Mat. *26*, 40. 43; Mark. *14*, 37, 40; Luk. *22*, 45), бдащѫ 123ᵇ (Luk. 12, 37), глащѫ 150ª (Luk. 24, 34); n. pl. f. g. зращѫ 55ª, 90ᵇ (Mat. 27, 55; Mark. 15, 40); ak. pl. нижѧ 49ᵇ, твораштѧ 10ᵇ, болащѧ 18ᵇ, вса продаащѧ и коүпоүщѫ 39ᵇ i dr.; part. pres. akt. нщѫ 24ª (Mat. 12, 43). нщѫи 168ª, 171ᵇ (Jov. *7*, 18; *8*, 50).

Po izuzetku dolazi jednom ѫ mj. ѧ poslije *č:* безь пѫтүѫ 26ª, i to na mjestu, koje je napisala druga ruka.

γ) poslije *c, dz:* gen. sg. ѿ смоковницѫ 85ª (Mark. 13, 28), ·р· корьць пшеницѫ 131ᵇ (Luk. 16, 7); nom. pl. любодѣицѫ 40ᵇ (Mat. *21*, 31, 32); akus. pl. погоүби оүбиицѫ 41ᵇ (Mat. 22, 7), птеньцѫ своѧ 45ª (Mat. 23, 37), своѧ мрьтвьцѫ 15ᵇ, 116ᵇ (Mat. 8, 22; Luk. 9, 60), приношаахѫ . . . младеньцѫ 135ª (Luk. 18, 15), вь . . . темницѫ 141ᵇ (Luk. 21, 12). — прозѧбе 25ᵇ, 64ᵇ, прозѧбнеть 46ᵇ, 85ª, прозѧбь 110ᵇ, прозѧблють 65ᵇ, прозѧбають 42ᵇ, ali прозабѫ 24ᵇ (Mat. 13 5), samo što je ovdje а popravljeno iz ѧ, a otiranje je još dosta vidljivo; gen. sg. ниюдиноѧ польѕѫ 67ᵇ (Mark. 5, 26).

δ) poslije *s* u nastavku 3. l. pl. aor.: ѿврѣсѫ сѧ 6ᵇ (Mat. 3, 16), страсѫ сѧ 56ª (Mat 27, 4), вѣсѫ 173ª (Jov. 9, 13).

Nalazimo u Srećkovićevu jevanđelju evo ova pravila: 1. na početku riječi i slogova čuva se staro ѧ, a mjesto ѫ dolazi ѧ; 2. poslije *l, ń, r'* dolazi ѧ mjesto ѫ, osamljeno se samo poslije *ń* nalazi ѫ mjesto ѧ; 3. poslije *č* je pravilno ѧ za ѫ, iznimno pak obrnuto ѫ mjesto ѧ; 4. poslije *š* dolazi pravilno ѫ, a veoma rijetko obrnuto ѧ mjesto ѫ; 5. poslije *ž, št', žd'* čuva se ѫ, ѧ se mijenja u ѫ; 6. poslije *c, dz* čuva se ѫ — samo smo jednom našli poslije *c* ѧ mjesto ѫ —, a ѧ prelazi u ѫ; 7. poslije *s* dolazi ѧ mjesto ѫ samo u вьсѫ — вьсѧ, a obrnuto ѫ mjesto ѧ kašto u nastavku 3. l. pl. sigmatskoga aorista.

Katkada je, ali rijetko, pisano а mjesto ѫ iza tvrdih glasova: сакꙑ 125ᵇ (Luk. 13, 11), kako čitamo i u drugim srednjebugarskim spomenicima: u biograd. jev. XII—XIII. v., četverojev. Mihanovićevu XIV. v., bug. četverojev. Šafařikovu (Lemanskij: О нѣкоторыхъ

славян. рукоп. въ Бѣлградѣ, str. 16; Archiv f. slav. Phil. IV, 571; Starine XIX, 198), потраснѫ сѧ 107ᵃ (Luk. 6, 38), ak. sg. въ геєнѫ 10ᵃ (Mat. 5, 30), въ корвѫнѫ 53ᵃ (Mat. 27, 6); part. pres. akt. ak. pl. кльнѫщѧѩ 10ᵇ (Mat. 5, 44), slično кльнѫ u četverojev. Mihanovićevu (Archiv IV, 570), ali oblik ovaj treba da se jednako prosuđuje kao вѫдѫщи, ѩдѫщи, o kojemu ćemo niže raspravljati. Analogija glagola s pres. osnovom na *o* razjašnjuje se najvjerojatnije 3. l. pl. pres. просвьтѫть сѧ 26ᵇ (Mat. 13, 43), isp. Archiv IV, 571.

Mjesto nasala nalazimo dalje čiste glasove:

A. mjesto ѫ a) iza tvrdih glasova: 1. а: плинѧвьше 54ᵃ (Mat. 27, 30), разгнѣвь 101ᵇ (Luk. 4, 17), ѩко нѧстоить жѫтва 65ᵇ (Mark. 4, 29). tu je bilo u жѫтва popravljeno а iz ѫ; 2. ь: ньждѫ 128ᵃ, 147ᵃ (Luk. *14*, 18; *23*, 17) i obrnuto ѫ mj. ь: стѫзы 6ᵃ (Mat. 3, 3), стѫзѧ 59ᵇ (Mark. 1, 3), стѫзѫ 100ᵃ (Luk. 3, 4); 3. ы: нѧсыщьнии 11ᵇ, 119ᵇ (Mat. 6, 11; Luk. 11, 3) mjesto нѧсѫщьнѣи, isp. u biogr. jev. (Lamanskij op. c. 3.); možda je ovdje ы mj. ѫ došlo utjecajem prostonarodne etimologije; ovaj se je adj. dovodio u svezu s нѧсытити? Osobito u nastavcima: g. sg. сь тралезѫ 30ᵃ (Mat. 15, 27), možda ovamo pripada također ѿ ѥрихѫ 39ᵃ (Mat. 20, 29) isp. отъ єрихы Sav.; ak. pl. оукнищѫ тѫ 41ᵇ (Mat. 22, 7), сквозѣ тѣснѫѩ двьри 126ᵇ (Luk. 13, 24), въ дни ноѥвѫ 134ᵃ (Luk. 17, 26), и тѫ (sc. книгы) сѫть 163ᵇ (Jov. 5, 39); жены ѩже вѣдѧхѫ нэнишьлѫ 148ᵇ (Luk. 23, 55); 4. оу: моуднѧ 149ᵇ (Luk. 24, 25) i obrnuto ѫ mj. оу: несѡкнинѫѩ сѧ 168ᵃ (Jov. 7, 26), ali već u Zogr. jev. stoji jedno i drugo мѫдити i моудити.

b) iza mekih glasova: 1. а: l. sg. pres. ѿпоущѧ клѧь 89ᵇ (Mark. 15, 9), 3. pl. pres. силы дѣѧть сѧ 27ᵇ (Mat. 14, 2) i obrnuto: тѧ вьлѧдии зѧвазѧѫщѫ мрѣжѫ 60ᵇ (Mark. 1, 19), оузрите сн҃ѧ чл҃ческаго ... сѣдѧщѧ и грѧдѫщѫ 88ᵇ (Mark. 14, 62).

B. mjesto ѧ a) iza tvrdih glasova: 1. є, ѣ: прѣдъ влкы же и цре ведени бѫдете 19ᵃ (Mat. 10, 18), i obrnuto dosljedno je pisano пѧтель mj. пѣтель, kako nalazimo također u biogr. jev. (Lamanskij op. c. 3); možda možemo ovdje suponirati sekundarni nasal, smijemo li vjerovati P. D. Draganovu, koji među primjerima za nasal u makedonskim dijalektima navodi пѣнтел[1] (Носовые гласные звуки въ современныхъ македонско-славянскихъ и болгарскихъ говорахъ — Русскій Филол. Вѣстникъ XIX, str. 24); dalje čitamo: въ прамнѫѩ[2] высь 138ᵃ (Luk. 19, 30), a u исѧкнѫ 67ᵇ (Mark. 5, 29) bilo je prije napisano ѣ, ali je poslije popravljeno u ѧ. 2. ь: 3. pl. pres. нѧсытѣть сѧ 8ᵇ (Mat. 5, 6), isp. naprijed navedeno: просвьтѫть сѧ; 3. pl. aor. вьзнѣсь 133ᵇ (Luk. 17, 13), isp. aoriste вѣсѫ i sl. naprijed spomenute!

b) iza mekih glasova: 1. ak. pl. домашьи-є-го 10ᵇ (Mat. 10, 25, τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ), трѣвоуѩщеѩ исцѣлѣаше 113ᵇ (Luk. 9, 11,

[1] U popisu ostataka nasalizma u kostur. dijal. u solunskoj книжици за прочитъ (I, 17 i d.) ne nahodi se ova riječ.

[2] Možda se je ovdje sačuvalo staro *ę*, na koje pokazuje slovensko *priam* i rusko прямъ (isp. Zubatý: Archiv XV, 496).

τοὺς κρείοντας . . . ἴᾶτο). 2. ѧ: ak. pl. кльнащѧѩ 10^b (Mat. 5, 44), ины многы вьшьдьшѧ сннмь 90^b (Mark. 15, 41), вьждадати 159^b (Jov. 4, 14): ѧ označuje ovdje glas kao ѫ pisan u takim zgodama, čemu smo dokaze naprijed naveli; ali i obrnuto nalazimo ѩ, ѧ mj. ѩ: о себѣ во землѩ плодить се 65^b (Mark. 4, 28), братиѩ твоѩ 64^a (Mark. 3, 32), u stihu 31. okrenuto je u ovom primjeru ѩ u ѧ. Napokon je napisano ѧ mj. ѧ i u tvrdom slogu: блажена неплодки 147^b (Luk. 23, 29), isp. Zogr. блажени неплодъви, ali u Mar. блажены.

Razlike je među и i ы nestalo; dosta često upotrebljavaju se slova ы i и promiscue; ne držim za potrebno navoditi za to primjere.

ю je sačuvano u плюнѫвъ 73^b (Mark. 8, 23), плюнѫ 172^b (Jov. 9, 6), плюновениѩ 172^b (Jov 9, 6), gdje je u stslov. spomenicima bilo prijeglasom *i*.

Mjesto є je u nepreglašenom slogu *i*: пшениця (Mat 13, 30), ѡдеждиѩ сѧ 12^b (Mat. 6, 31)

Katkada se pišu udvojeni samoglasi, gdje im nije mjesto: gen. sg. до сего дниӥ 53^a, instr. pl. прѣдь аггли̇ї б҃жии 122^a, прѣдь аггли̇и б҃жии 122^b, instr. sg. сь . . . иѩкокоӧмъ 15^a, lok pl вь мѫкаӓхь 132^b, ѡ вьсѣхь силӓхь 138^a, aor. 1. sg. глӓхь 150^b (Luk. 24, 44. ἐλάλησα), 171^a (Jov. 8, 40, λελάληκα), слышаӓхь 170^b (Jov. 8, 26, 40, ἤκουσα), 3. sg исцѣли̇ї 15^b (Mat. 8, 16), позила 154^a (Jov. 1, 10), 3. pl. послӓша 154^b (Jov. 1, 19), бѣжаша 112^a (Luk. 8, 34), глӓшѫ 169^a (Jov. 7, 4). Možda se je ovdje htio označiti naglas? Nalazimo u drugim mlađim rukopisima, na pr. u bug. četverojev. Šafařikovu послӓша 104^b, 131^b, 132^b, бѣжӓша 27^b, 108^b, 142^a i slič. u starim štampanim srpskim rukopisima. (Гласник срп. уч. др. sv. 44, str. 44, 116.)

Glas *dz* označuje se slovom ꙃ; slovo s upotrebljeno je jedan put i to u obliku ꙅ za oznaku broja 6. Slovo ꙃ nalazimo u ovim riječima: ꙃѣло 5^b, 14^b, 16^a, 33^b i t. d, ꙃвѣзды 85^a, ꙃиждете 121^b, ꙃиждѫщеи 82^a, 139^b, ꙃидахѫ 134^a, съꙃиждѫ 31^b, 88^a, кнаꙃь 135^b, о кьнаꙃи 18^a, ѡ кнаꙃы 119^b, nom. pl. кнаꙃы 147^b, 149^b, ak. pl. кнаꙃа 146^b, пѣнаꙃь 82^a, ak. dual. пѣнаꙃа 118^b, 141^a, instr. dual. пѣнаꙃема 122^a, gen. pl. пѣнаꙃь 35^a, 86^a, ak. pl. пѣнаꙃѫ 157^a; ѩꙃа 72^b; gen. sg. ѿ ѩꙃы сеѩ 126^a, ak. pl. стѫꙃѫ 100^a: польꙃа 74^a, польꙃевало 29^a, 71^b, полꙃьствоуеть 114^b. — скоꙃѣ 57^a, 126^a, 135^b. — стаꙃати сѧ 35^a, 73^a, истаꙃа сѧ 48^a, стаꙃашѫ сѧ 76^a, вьстаꙃавь 146^b, стаꙃмета сѧ 149^b, стаꙃаюте сѧ 75^a, стаꙃаюшѫ сѧ 75^a, 83^a, стаꙃающема сѧ 149^a. — вьжиꙃають 129^b. — ѡкоꙃѣ 96^a, 158^b, вьнодкиꙃѣ 145^a, вьнедѫꙃѣ 162^a, ноꙃѣ 34^a, 42^a, 56^a, 77^a, 109^b(2), 110^b, 150^b(2), слоуꙃѣ 9^b, 101^b, вь (на) мноꙃѣ 11^a, 49^b, 118^b, 131^b: (вь) пищи мноꙃѣ 109^a; nom. pl. мноꙃи 14^a, 78^b, 83^b, 88^a, 102^a, 110^a, 126^b, 157^a; lok. pl. мноꙃѣхь 99^a, 129^b, impt. 2. sg. врьꙃи(сѧ) 34^a, 101^a, вьврьꙃи 33^b, ѿврьꙃы 34^a, ѿврьꙃи 126^b, вьꙃлаꙃи 133^a, оклꙃи 150^a, помоꙃи 75^b (Mark. 9, 22, 25). Dalje čitamo ꙃ mj. ꙁ: иꙃидѫть 163^a, i u grčkoj riječi трапеꙃѫ 72 (Mark. 7, 28). U opće je češće pisano ꙁ nego ꙃ: ꙁвѣзда 5^a, ꙁвѣзды 4^b, 46^b, ꙁвѣздѫ 4^b. 5^a, ꙁвѣздахь 142^a; сьꙁиждѫ 122^b, ꙁиждете 44^b, ꙁиждѫщоу 107^b, ꙁиждѫщеи 41^a.

сьѕидаѩ 54^{b}, 90^{a}; **кнаѕь** 17^{a}, 112^{b}, 125^{a}, 157^{b}, **кнаѕа** 17^{a}, **ѡ кнаѕы** 64^{a}, nom. pl. **кнаѕи** 168^{b} (Jov. 7, 26), **кнаѕемь** 69^{a}, **кнаѕемъ** 140^{a}; **нѣкнаѕь** 42^{a}, 70^{a}, 140^{a}, 164^{b}, **попѣнаѕоу** 37^{b}, 38^{a} (Mat. *20*, 2, 9, 10, 13); **ѩѕѫ** 8^{a}, 18^{a}, **ѩѕами** 61^{a}; **стѫѕы** 6^{a}, **стѫѕа** 59^{b}; **польѕа** 32^{a}, **нниєдиноѩ польѕѫ** 67^{b}, **польѕа** 167^{a}; **скоѕѣ** 22^{a}, 24^{a}, 62^{b}, 76^{a}, 78^{b}, 105^{a}, 120^{a}, 126^{a}, 159^{a}; **стаѕати са** 35^{a}, 144^{a}, **истаѕаль** 157^{b}, **истаѕаи** 106^{b}, **стаѕающе са** 75^{a}, **стаѕаниє** 158^{b}; nom. pl. **мноѕи** 8^{a}, 13^{b}, 14^{b}, 16^{b}, 22^{b}, 24^{b}, 38^{a}, 39^{a}, 80^{a}, 103^{b}, 128^{b}, **мноѕы** 15^{a}, 30^{a}, gen. pl. **мноѕѣхь** 20^{a} (Mat. 10, 31); impt. 2. sg. **крьѕи** 40^{a}, **кькрьѕи са** 81^{a}, **крьѕы** 7^{b}, 9^{b} (Mat. *4*, 6; *5*, 29, 30), 2. pl. **кькрьѕѣте** 42^{a}, 48^{b}, **помоѕи** 40^{a}. Osim toga čitamo samo ѕ, gdje u drugim spomenicima dolazi ꙁ: svagda u oblicima riječi **проѕакати**, **проѕакнѫти** 24^{b}, 25^{b}, 46^{b}, 64^{b}, 65^{b}, 85^{a}, 110^{b} (Mat. *13*, 5, 26; *24*, 82; Mark. *4*, 5, 27; *13*, 28; Luk. *8*, 6, 8), **подкиѕлите са** 126^{a} (Luk. 13, 24), lok. sg. **дроуѕѣмь** 12^{b}, 103^{a}, 131^{b} (Mat. 6, 24; Luk. *5*, 7; *16*, 13), nom. pl. **дроуѕии** 39^{b}, 74^{a}, 80^{a} (Mat. 21, 8; Mark. *8*, 23; *11*, 8), nom. pl. **вражи** 20^{a}, 138^{b} (Mat. 10, 36; Luk. 9, 43).

Jedno pored drugoga se nahode oblici s epentetičkim *l* i bez njega: nom. sg. **ѕемлѣ** 7^{b}, 9^{a}, 24^{b}, — **ѕемѣ** 46^{b}, 55^{a}, 85^{b}, 142^{b}; gen. sg. **ѕемла** 117^{b}, 142^{b} — **ѕема** 24^{a}, 24^{b}, 64^{b}, 103^{b}, 159^{a}, **ѕемиѩ тоѩ** 130^{a} (Luk. 15, 15); ak. sg. **кь (на) ѕемла** 5^{b}, 10^{a}, 111^{b}, 124^{b}, 145^{a} — **(на) ѕема** 8^{b}, 29^{a}, 45^{a}, 65^{b}, 70^{b}, 125^{b}, 129^{a}, 149^{a}, 158^{b}, 172^{b}, **ѕема** 48^{a}; dat. lok. sg. **ѕемли** 19^{b}, 21^{b}, 24^{b}, 25^{b}, 30^{b}, 98^{b}, 104^{a}, 107^{b}, 111^{a}, 119^{a} — **ѕеми** veoma često, u svemu 30 puta; vok. **ѕеме** 4^{b} (Mat. 2, 6); ak. sg. **коупла** 137^{a} (Luk. *19*, 13, 15), gen. sg. **коупла** 157^{a} (Jov. 2, 16), — pored **на коупиѩ своѩ** 41^{b} (Mat. 22, 5).

ѿ коупиѩ 71^{a} (Mark. 7, 4) — **кораблъ** 112^{a}, **корабъ** 24^{b} — često. u svemu 16 puta čita se **корабь**, gen. sg. **ис кораблѣ** 103^{a} — **корабѣ** 28^{b}, 66^{a}, 70^{b}, 165^{a}; dat. sg. **кораблю** 15^{b}, lok. sg. **кь дроуѕѣмь кораблн** 103^{a} (Luk. 5, 7) — **кь корабн** 8^{a}, 28^{a}, 28^{b}, 67^{a}, 73^{a}, instr. sg. **кораблемь** 69^{b} (Mark. 6, 32), nom. pl. **кораби** 165^{a} (Jov. 6, 23), ak. pl. **кораба** 165^{a}, ak. dual. **кораблѣ** 103^{a}, 103^{b} (Luk. *5*, 7, 11) — **древе** 116^{a}, 117^{a} (Luk. *9*, 59, 61; *10*, 5, 13).

бь авраамъ . . . и бь ѩковль 42^{b}, **спь авраамль** 137^{a}, **стоуденьцъ ѩковль** 159^{b}, **бь авраамъ и бь исаковь и бь ѩковь** 82^{b} (Mark. 13, 26), **ба авраамлѣ . . . ба ѩковлѩ** 140^{b}, **сна авраамлѣ** 3^{a}, **лоно авраамле** 132^{a-b}, **сѣма авраамле** 170^{b}, 171^{a}, **чада авраамлѣ** 6^{b}, 100^{b}, 171^{a}, **дѣла авраамлѣ** 171^{a}, **дьщере авраамла** 126^{a}, **мариѩ ѩковлѣ** 55^{a}, 91^{a}, 149^{a}, **мариѩ ѩковлѣ малаго** 90^{b}, **июдѫ ѩкововлѣ** 105^{b} (Luk. 6, 15) mjesto **ѩковлѣ**, **иѡана брата ѩкова** 63^{b}, 67^{b} (Mark. *3*, 17; *5*, 37).

кь кѫпель силоамла 173^{a}. **ѕемлѣ невьѳалимѣ** 7^{b} (Mat. 4, 13), **кь прѣдѣлѣхь ѕаулоних и невьѳалимыхъ** 7^{b} (Mat. 4, 15), također **прѣжде вьѕваниѩ филипѣ** 156^{a} (Jov. 1, 49).

ѡставлѣѥмь 119^{a}, **ѡставлѣють са** 127^{a}, **противлѣюще са** 126^{a}, 141^{b}, pres. 1. sg. **срамлѣѩ са** 131^{a}, 134^{b} (Luk. *16*, 3; *18*, 4), **посрамлѣють са** 139^{b}, **ѩвлѣють са** 46^{a}, 143^{a} i pored toga: **истрѣбѣѩ**

71^b, ослабѣꙑть 72^b, ѡставѣѥте 44^a, 77^b, ѡставѣѥть са 45^a, 47^a, приставѣѥть 62^b, 105^a, подавѣꙑть 65^a, носрамѣꙑть са 81^b, part. pres. akt. срамѣꙗ са 134^b (Luk. 18, 2), ꙗвѣѥть 88^b, ꙗвѣѥте са 44^b. — вьземлєши 137^b, ѿѥмлєть 131^a, приѥмлєть 20^a, 20^b, 115^a, 115^b, 119^b, не ємлєте 171^b, part. pres. akt. вьземлꙗ 137^b (Luk. 19, 22), ѿ вьземлꙗщааго 106^b (Luk. *6*, 29, 30), i pored toga: pres. 1. sg. приѥмꙗ 25^b, 163^b, (Mat. 13, 20; Jov. *5*, 34, 41), 3. sg. поѥмєть са 47^a, приѥмєть 76^b, 159^a, 160^b, 168^b; 2. pl. ѥмєте 163^a, 164^a, не ѥмєте 171^b, не приѥмєте 164^a; 3. pl. вьсприѥмѫть 12^a, приѥмѫть 65^a (Mark. *4*, 16, 20), ѡбємѫть 13^b; part. pres. akt. ѥмꙗ 163^a (Jov. 5, 24), вьземаи 155^a (Jov. 1, 29), приѥмꙗ . . . приѥмꙗ и 20^a (Mat. 10, 41), приѥмꙗще 164^a (Jov. 5, 44). — pres. 1. sg.: гыблꙗ 130^a (Luk. 15, 17) i pored toga посыпꙗ 125^b (Luk. 13, 8), 3. pl. сыпать са 129^a (Luk. 14, 35), part. pres. akt. гыбꙗщеѥ 165^b (Jov. 6, 27).

pres. 1. sg. поставлꙗ 48^a (Mat. 25, 21), трьплꙗ 115^b (Luk. 9. 40), трьпꙗ 75^b (Mark. 9, 19), оуподоблꙗ 109^a (Luk. 7, 31). i pored toga погоувꙗ 166^a (Jov. 6, 39), поставꙗ 48^a (Mat. 25, 23), славꙗ са 172^a (Jov. 8, 54), трьпꙗ 33^a (Mat. 17, 18), оуподобꙗ 126^a (Luk. *13*, 18, 20).

impf. дивлѣахѫ са 14^b, 70^b, 101^b, 115^b, дивлѣхѫ са 25^a, 37^a, 42^b, 60^b, 67^a, 68^a, 72^b, славлѣаше 125^b, славлѣахѫ 104^a, 108^b, i pored toga бл̑вѣаше 151^a, бл̑вѣше 77^b, дивѣаше са 80^b, дивѣахѫ са 78^b, 168^b, мльвѣаше 118^b, ѡставѣше 61^a, славѣхѫ 30^b.

part. pret. ak. I.: дивльше са 140^a, изблѣвльшемь са 97^a, оставль 51^a, оставльша 8^a, оставльше 88^a, 118^a, погоувль 114^b, 129^a, приступль 7^a, 14^b, 15^b, 48^a (3), 51^b, 56^b, 108^b, 118^a, 148^b, приступльши 17^b, приступльшоу 136^b, приступльше 51^b, 140^a, приступльшемь 52^a, gen. sg. ꙗвльшѫ са 4^b (Mat. 2, 7), ꙗвльша са 114^b — i bez epent. *l*: оставь 7^b, 20^b, 31^a, 40^a, 73^a, 88^a, оставьша 60^b, оставьше 42^b, 52^a, 82^a, 103^b, поставьше 169^a, приступь 35^a, 36^b, 40^b, 55^b, 56^b, 61^a, 83^a, 87^b, приступьше 112^b приступиши 118^b, приступьше 28^a, 29^b, 30^a, 69^b, 77^a, 111^b, приступише 28^a, 52^b, приступьша 52^a, 114^a, прѣломь 28^a, 50^b, 73^a, 150^a, сподобьшеи са 140^b.

part. pret. pas. ѡслабень 104^a, ослабленомоу 104^a (2), ѡставлень 134^b, оставлена 134^b, вьзлюбленыи 32^b, 75^a, вьзлюбленааго 139^b, оуправлень 134^b — i pored toga često bez epent. *l*: бл̑вень 39^b, 80^a, 96^a, 127^a, 138^a, бл̑вена 95^b, 96^a, бл̑вено 80^a, бл̑венааго 88^b, 139^b, бл̑вени 48^b, вьзлюбены 7^b, 22^b, 60^a, 81^b, ѡслабень 15^a, 16^b, 61^b (3), 62^a (2), ослабены 8^a; nomen verbale: избавлениѥ 97^a, 142^b, приставлениѥ 104^b, 105^b, ꙗвлениꙗ 97^b, — ali češće bez epent. *l*: избавлениѥ 38^b, 79^b, избавениꙗ 99^a, приставениꙗ 17^b, 62^b, прѣломениѥ 150^a, прѣположениѥ 168^a, ꙗвлениѥ 65^b, 149^b.

Oblika bez epentetskoga *l* ima u opće više, samo u pos. adj. jesu oblici s epent. *l*: авраамль, ꙗковль i sl. u većini. Veoma zanimljivi su oblici: gen. земꙗ, коупꙗ, ak. коупꙗ; nalaze svoju analogiju

samo u oblicima supr. *izbaviaše*, *pristavijenъ* (Miklosich, Vgl. Gram. I^{2}, 229); od drugud su nepoznati, tek *kupija* još iz jednoga mlađeg spomenika citira Miklošić (isp. Vondrák Sitzungsberichte d. kais. Acad. d. Wissensch., phil.-hist. Cl. 112, str. 752 i dalje).

sk prelazi pred *ê* i *i* (od indoevrop. *oi̯)* u *st* i *sc*, ali u našem rukopisu češće u *sc:* dat. lok. sg. fem. **июденсцѣи** 6^{a}, **галиленсцѣи** 156^{b}, **морьсцѣи** 34^{a}, **силоамьсцѣ** 172^{a}, **юлеѡньсцѣ** 80^{a}, **юлеѡньсцѣи** 138^{a}; lok. sg. m. g. **вавилоньсцѣмь** 23^{b}, **галиленсцѣмь** 7^{b}, 30^{a}, **вь градѣ иерⷭ҇лмьсцѣ** 151^{a}, **июденсцѣмъ** 4^{b}; nom. pl. m. g.: **аркиеренсци** 147^{a}, **цр҇е ꙁемьсци** 33^{b}, **людьсци** 40^{a}, 53^{a}, **иинекгитьсцини** 24^{a}, **иине- ѵгитъсци** 120^{b}, — i u *st:* lok. sg. f. g. **вь иѡрданьстѣи рѣцѣ** 6^{a}, lok. sg. m. n. g.: **ѵлѵстѣмъ** 75^{a}, 136^{a}, **при юꙁерѣ геинсаретьстѣ** 103^{a}, ak. dual. f. g.: **вь ржцѣ ѵлкѵьстѣ** 76^{a}, nom. pl. m. g.: **людьстии** 49^{b}, **фарисеисти** 62^{b}, 104^{b}. Pored toga nalazimo samo *st*, kao u Trn. jev. (Star. XX, 174): **блистати** 114^{b}, 134^{a}, **блистаниюмь** 121^{b}, gdje u stsl. spomenicima stoji *sc*, osobito u Zogr. i Mar. jev.

Mjesto *v* nalazimo pisano *u:* **оу витьфагиꙗ** 80^{a} (Mark. 11, 1) mj. **въ вит.** εἰς Βηθφαγῆ, ali također pred drugim suglasima, nego što je *v:* **народь мещеть мѣдь оу гаꙁофилакиꙗ** 83^{b} (Mark. 12, 41) pored **вь газофилакиꙗ** ib. v. 43: εἰς τὸ γαζοφυλάκιον; **оукысе все** 126^{a} (Luk. 13, 2) mj. **вькысе**, *ZS* (**вькысѣ** *M*, **въскысѧ** *A*, **въскысе** *NH)*; možda amo pripada i: **глась оу рама слышань бысть** 5^{b} (Mat. 2, 18), jednako čitamo u Sav., ali u drugim tekstovima, i to u *ANHvP* **въ рамѣ**, u *Š* nesklonjeno **въ рама**, u *St* griješkom **въ арамѣ**: φωνὴ ἐν Ῥαμᾶ ἠκούσθη, mjesno se je ime u mlađoj redakciji zadržalo s oblikom grčkoga originala. U ovome *u* mj. *v* imamo primjer za promjenu *v* u bug. kao *w* ili *ů*, od drugud dosta obilno opaženu, isp. Lavrov Обзоръ 90. Možda smijemo ovamo brojiti još mjesni prijedlog **въ** i **оу**, isp. **аггль гнь ста въ нихъ** *ZMASNHvŠH*, ali **оу нихъ** *OKpT* Luk. 2, 9 (ἄγγελος κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς) . **не и ли сестры . . . . сѫтъ оу насъ** *MH* i *Sr.*, ali **въ насъ** *ZNHvŠT* Mark. 6, 3 (οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ . . . πρὸς ἡμᾶς).

Jasni se i tamni suglasi asimiliraju: **где** 4^{b}, 50^{a}, 86^{a}, 91^{a}, i dr. **иигдеже** 154^{b}, **да ꙁьбѫдеть са** 26^{a}, **здраки** 62^{b}, 92^{a}, poradi etimologije: **сьдракь** 162^{a}, a jedno pored drugoga etimologički i fonetički: **сьꙁ͗рабыї** 30^{b} (Mat. 15, 31); **пьчель** 150^{b}, **бес плода** 25^{b}, **искоралѣ** 28^{b}, ali je također etimologički pisano **безь прит'чѫ** 26^{a}.

Sibilanta pred sibilantom nestaje, no rijetko kad: **бе-страха** 97^{a} (Luk. 1, 74), **ицѣлѣꙗ** 15^{a}, **ицѣлѣють** 15^{a} i dr., ali je običnije **исцѣлиї** 15^{b}, 23^{a} i dr., **ись црк҇ве** 157^{a} (Jov. 2, 15).

ꙁ pred *č* rijetko kada otpada: **бе-чьсти** 27^{b}, 68^{b}, **бе-чьстиа** 81^{b}, **бе-чадь** 140^{a} (Luk. 20, 28, 29, 30), običnije je za *ꙁч*: **сч**, tako na pr. **ис чрѣва** 36^{a}, **исчистити** 14^{b}, 61^{a}, **исчистишѧ са** 133^{b}, **исчтени сѫть** 122^{a}, **расчтеть** 128^{b}, poradi elimologije **изьчтени** 19^{b}, nigda ne dolazi za *sč: št.*

s pred *ń* prelazi u *ś*: **доднешнѣго дне** 21^{b}.

Među *s* i *r* utisnulo se *t*, posvuda čitamo по стрѣдѣ 19ª. 27ᵇ, 28ᵇ, 34ª, i t. d., ѿ стрѣды 27ª, nalik u Mak. ap. (Archiv f. slav. Phil. X. 124).

Od prijedloga от- otpalo je kašto *t*: ѡтрасѣте 20ª (Mat. 10, 24), ѡшьлъ 103ª (Luk. 4, 42) i dr.

III.

Oblici.

Osnove na *-ĭ*: господь: gen. sg. гн҃ Luk. 4, 12 (гл҃ *M)* i гл҃ Mat. 21, 21; Luk. *1*, 43, 45; 16, 5 (гн҃ *M)*; dat. sig. гн҃ Luk. 2, 23 (гкн҃ *MZAS)*, гоу҃ Mat. 23, 24, Mark. 12, 36. Luk. 20, 42 (гкн҃ *MZ*, гю҃ Zogr.ᵇ Mat. 22, 44), къ гоу҃ Luk. 19, 8 (гн҃ *M*., гю҃ *ZA)*; vok. sg. гє҃ Luk 19, 16, od drugda nije poznat, ni iz mlađih spomenika; dat. dual. дкѣма гл҃ма Luk. 16, 13 (гьма М, гн҃ома *ZAS)*.

Osnove na *-n*: ak. sg юда камы подасть юмоу Mat. 7, 9. — lok. sg. на камене Luk. 19, 44 kao u *Z* (камени *M)* — nom. pl. дне ти Mat. 24, 22 (kao u *MZ)* Luk. 21, 22 (дьньє *MZ)*, i pored toga: придѫть дьниї Luk. 21, 6. — gen. pl. и аще неби гь прѣкратилъ днь Mark. 13, 20 (дьниш *MZ)*. — instr. pl. трьми дьньми Mat. *26*, 61; *27*, 40; Mark. 14, 58; 15, 29 poradi osnova na *ĭ* (дьньы Mark. 14, 58 *Z)*, — lok. dual. по двою дню Mark. 14, 1 (дьноу *MZ)*. — кь дниї Luk. 21, 37 prema къ дьнє *MZNH* i dr. je najvjerojatnije ak. pl. prema grčk. τὰς ἡμέρας kao u *Hv.* — gen. sg. крѣмене Mat. 26, 16 (kao u *Z*, крѣмени *M)*.

Osnove na *-r*: ak. sg. чьти ѡ҃ца и матєрє Mat. 19, 19; Luk. 18, 20, чти ѡ҃ца твоюго и м҃тєрє твоѩ Mark. 7, 10, поими ѡтроча и матєрє юго Mat. 2, 13 (tako i u *Dč, St* матеръ), поѩть ѡ҃ца ѡтроковици и матєрє Mark. 5, 40; иже ѡставить домь . . . ли ѡ҃ца ли м҃терє ли женѫ . . . Mark. 10, 29; — любить с҃на ли дьщерє Mat. 10, 37, ali u v. 35 ak. sg. дьщерь; сиѩ же дьщерє авраамлꙗ Luk. 13, 16, ali Luk. 12, 53 čitamo ak. sg. дьщерь i матерь, a tako i drugda nalazimo ovaj oblik ak. sg.: поѩть ѡтроча и м҃терь юго Mat. 2, 14, 21 (= *St*, матерє *D* u v. 14), поими ѡтроча и м҃терь юго Mat. 2, 20 (= *St*, матерє *Dč)* i dr. Obilnije se ovaj oblik na *e* u službi ak. sg. nalazi u Trn. jevanđelju, a naprotiv rjeđe u mlađem jevanđelju Jana Aleksandra. To su izvorni oblici genitiva (v. Scholvin. Archiv II, 522 i d., Brugmann Grundriss II, 522).

Osnove na *-s*: gen. sg. сь небеси Mat. 21, 25; lok. sg о словесє Luk. 1, 29 (-и *MZA)*, кь словесє Jov. 8, 31 (-и *MZA)*, кь оуєсє Luk. 6, 42 (= *MZ)*, pored toga на небеси Mat. 19, 21; 24, 30 (-є *M)*. Od ovih osnova nalazimo osim toga oblika načinjenih prema *o*- osnovama, gdje su u stsl. spomenicima sačuvani stari oblici: lok. sg. вь ѡцѣ Luk. 6, 41, kako u v. 42 čitamo u *MZ*, gen. sg. тѣла Luk. 24, 3, dat. sg. небоу Mark. 13, 27.

Osnove na *-ū*: nom. sg. црькиї Mat. 23, 17, tako na ovom mjestu u jev. Jana Aleksandra. — gen. sg. и ѿ вьземлющаго ти ризѫ и сраквє невьзбрани Luk. 6, 29 (срачица *MZNᵇTŠH)* — ak. sg.

вьниде і͞с вь цр͞кве б͞жиѩ Mat. 21, 12; пришьдьшоу юмоу вь цр͞кве Mat. 21, 23; вьниде вь юр͡слмь і͞с вь цр͞кве Mark 11, 11 (εἰς τὸ ἱερὸν) вьѕыдете вь цр͞кве помолити са Luk. 18, 10, вьшьдь вь цр͞кве Luk. 19, 45; прихождаахѫ к немоу вь цр͞кве послоушати юго Luk. 21, 38, вьѕыде і͞с вь цр͞кве Jov. 7, 14. — раѕарѣѩ и цр͞кве Mat. 27, 40, Mark. 15, 29; разорите цр͞кве сиѩ Jov. 2, 19 (λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον). Taki oblik ak. sg. nahodi se već u najstarijim spomenicima stsl., obilnije pak u mlađim kao n. pr. u Trn. jev., dok u jev. Jana Aleksandra ima samo jedan primjer (Archiv VII, 179). Stari nastavak lok. sg. *-e* sačuvan je koji put pored češćega *-i*: вь цр͞кве Mark. *12*, 35; *14* 49; Luk. 22, 53; ѡ цр͞кве Luk. 21, 5, na ovom se pošljednjem mjestu mlađi analogni oblik na *-i* čita već u *MZ*.

Osnove na *-ŭ*: Stari je ak. sg. često sačuvan: вьѕвахь с͞нь мои Mat. 2, 15; посла с͞нь свои Mat. 21, 37; привѣсъ с͞нь мои вь тебѣ Mark. 9, 17 (сына моего *A)*, призри на с͞нь мои Luk. 9, 38 (сына *AS)*, родиї с͞нь свои прьвѣньцъ Mat. 1, 25; Luk. 2, 7; ѕачать с͞нь Luk. 1, 36 (сына *MA)*, родиши с͞нь Luk. 1, 31, роди с͞нь Luk. 1, 57. оуѕрѣвьше с͞нь Mat. 11, 38 (с͞на *Z*[b]*)*; rijetko je kada gen. oblik mjesto akus.: приведи с͞на своюго Luk. 9, 41, jednako pored staroga akus.: оуѕношаахѫ оумьрьша с͞на иночадь матери своюи Luk. 7, 12. — vok. sg. сыноу Mat. *1*, 19; *8*, 29; *9*, 27; *15*, *22*; *20*, 31, Mark. 10, 47, pored: сыне Mat. 20, 30; Mark. *5*, 7; *10*, 48; Luk. 8, 28; *18*, 38, 39. — dat. sg. сынови Mat. 21, 25 (kao u *M;* сыноу *ZS* i dr.) nom. dual. си ѡба с͞на моꙗ Mat. 20, 21. — gen. dual. с͞ноу Mat. *20*, 20; *27*, 56 (сынокоу *M)*; — instr. dual. сынома Mat. 20, 20 (сынъма *M)*.

Osnove na *-ā*: instr. sg.: подь трапезѫ Mark. 7, 28 (подъ трапеѕоѭ *M* i dr. = ὑποκάτω τῆς τραπέζης).

Osnove na *-o*: a) masc. Stari se je ak. oblik sačuvao, ali rjeđe nego kod osnova na -ŭ: вьсѣкь гнѣваꙗи са на брать свои Mat. 5, 22 (на брата своюго *Z)*, привѣса юмоу дльжникь юдинь Mat. 18, 24, посла аг͞гль мои Mark. 1, 2 (аг͞гла своего *S)*, поражѫ пастырь Mark. 14, 27 (пастырѣ *MZ)*, да пришьдь с͞псеть рабь юмоу Luk. 7, 3 (раба *MAZ)*. — вьстанеть ꙗѕыкь на ꙗѕыка Luk. 21, 10 složno sa *ZNHvTH* (ꙗзыкъ *MKstS)*, ali ak. oblik ꙗзыкъ je u ovoj rečenici Mat. 24, 7 kao u *MNHvTŠ* osim *ZH*, gdje je gen. ꙗзыка, i Mark. 13, 8 kao u *MZ*[b]*ASONHvTŠP* osim *H*, gdje je gen. ꙗзыка. Prema *ŭ*-osnovi dolaze analogički oblici: dat. sg. чловѣкови Luk. *6*, 48, 49; мѫжеви Luk. 19, 7; gen. pl. вранові Luk. 12, 24; dat. pl. врачевомь Luk. 8, 43; obrnuto čitamo dat. sg. богоу Mat. 22, 21; Mark. 12, 17, gdje u *M* čitamo богови; gen. pl. грѣхь Luk. *1*, 77; *24*, 47 (*M* грѣховь). Prema ĭ-osnovi načinjen je nom. pl. июдение Jov. *5*, 16; *6*, 41; *8*, 48; *9*, 18; садоукеню Mark. 12, 18, фарисею Mat. *9*, 14; *12*, 38; *15*, 10; Mark. 8, 11, оучителию Luk. 5, 17. Prema *ĭ*- ili *ŭ*- osnovi načinjen je instr. pl. сьсѫдьми Luk. 21, 5. Od моси je dat. sg. мосии Mat. 17, 4; Luk. 9, 33; Jov. 5, 46, gdje je u *MZ* i dr. моссови мосѣови, ali tako isto čitamo мосеѡви složno s *M* u Mark.

9, 5, gdje je u Trn. jev. na pr. мωсии. — instr. sg. сь мωсеωмь Mark. 9, 4 (jednako *Z*, -емь *M)* Jov. 1, 17 (složno s *M)*.

b) neutr. lok. sg. imenicâ na -ние svršava se na -ии; по вечерѣнии Luk. 22, 20, прикоснжть сѧ вьскрилии Mat. 14, 36, вьскрилиї ризы его прикоснжть сѧ Mark. 6, 56, коснж сѧ вьскрилиї ризѣ его Luk. 8, 44, вь вьскрѣшении Mat. 22, 28; вь многѣ глании Mat. 6, 7, по изгнании Mark. 10, 30, о окаменении Mark. 3, 5, вь своемь ѡучьствиї Jov. 4, 44, ѡ ѡцѣщении Jov. 3, 25; вь прѣлюбодѣянии Jov. 8, 3, 4, на распжтии Mark. 11, 7, вь рождении Mark. 6. 4, вь точении Mark. 5, 25, вь трьниї Mark. 4, 7, вь трьнии Luk. 8, 14, вь трьпѣнии Luk. 8, 15, по оубиении Luk. 12, 5: вь црствии Mat. *8,* 11; *18,* 4; *26,* 29; Mark. 14, 25; Luk. 22, 29, a pored toga na -и: о величьстви Luk. 9, 43, по вьзмѫщени Jov. 5, 4, прикоснж сѧ вьскрилы Mat. 9, 20 (-ы označuje ovdje očevidno *y* mj. *-i*, nipošto -ы), по вьскрьсновени Mat. 26, 32. вь (ѡ) вьскрѣшени Mat. *22*, 30, 31; вь знани Luk. 2, 44, на камени Mat. 13, 20; Luk. 8, 13, при корени Luk. 3, 9, вь своемь ѡтьчьстви Mark. 6, 4, вь своемь ѡтьчьстви Mat. 13, 57; Luk. *4*, 23, 24; ѡ ѡчищени своемь Luk. 5, 41; вы (sic) паки быти (37[a]) Mat. 19, 28, по прѣдани Mark. 1, 13, вь рождени Luk. 2, 44, вь сконьчани Mat. 13, 4, вь точени Luk. 8, 43, вь трьни Mat. *13*, 7, 22; Mark. 4, 18, вь трьпѣни вашемъ Luk. 21, 19, вь (ѡ) оучени Mat. *7*, 28; *22*, 33; Mark. *1*, 22; *4*, 2; *11*, 18; *12*, 38; Luk. 4, 32; Jov. 7, 17; вь (ѡ) црстви Mat. *5*, 19: *11*, 11; *14*, 43; *16*, 28; *18*, 1; *20*, 21; *21*, 31; Luk. 7, 28; 9, 11; *13*, 28; *14*, 15; *23*, 43.

gen. pl. прѣгрѣшении вашп Mark. 11, 26, съгрѣшинии Mat. 6, 15 (bis), на стьгнахь распжтии Mat. 6, 5, знамении Jov. 4, 48, знамениї Jov. 3, 2, i stegnuto -и: ѿ имени своихь Luk. 8, 3.

instr. pl. сь ѡржжиї Mat. 26, 47, сь ѡржжии Mark. 14, 43. послѣдоуюштими знамении Mark. 16, 20 jednako s *ONTH* (знамениими *M)*.

instr. sg. završava se pravilno na -ниемь, gdjekoji put je asimilacijom izišao završetak -ниимь: прѣданиимь вашимь Mark. 7. 13, сь ѡржжиимь Mark. 14, 43, stezanjem: -имь: неиштевланымь Mark. 12, 40, ы je ovdje pisano mj. и.

lok. pl. на зданиіхь Luk. 12, 3, češće stezanjem -ихь: на камениxь Mat. 13, 5, вь ѡдѣяни Mark. 12, 38, на распжтихь Mat. 12, 19; Mark. 6, 56, вь црствихь Luk. 7, 25.

Nominalna deklinacija adj. i part.: dat. instr. dual. neutr.: вь колѣнома їсовома Luk. 5, 8, kao u *AO*, ali u *MZ* исоусовама. колѣнома излекома Luk 22, 30, jednako u *M*, gdje je u *Z* nastavak -ама. — nom. dual. два птеньца голжбинѣ Luk. 2, 24 mjesto голжбина *MZAS* i dr. — instr. sg. svršava se pravilno kao u *ā*-osnove na -ож, ali хламидож чрьвленж Mat. 27, 28. — nom. pl. m. g. лоучьше Mat. 6, 26 (-и *MZ);* 10, 31 (= *Z*, -и *M)*, pored toga соуньши Luk. 12, 24 (лоучьше *M*, лоучьши *Z)*. — nom. pl.

f. g. ıако овца неимжщи Mat. 9, 36, mjesto -а. — nom. pl. n. g. горьшы Luk. 11, 26 pored горьша Mat. 12, 45.

Adjektiv je свободь neskloniv, ali ipak nalazimo свободи бждете Jov. 8, 33, 36.

Brojevi. Mjesto gen. трьи čitamo i mlađi oblik: каце трехь сать пѣназь Mark. 14, 5. — Nesklonivo четыре: ѿ четыри вѣтри Mat. 24, 31, Mark. 13, 27, dalje седмь: ѿ седмь Mat. 22, 28, ѡ девать десать и девать праведникь Luk. 15, 7, четырми десаты и шьсть лѣть Jov. 2, 20. Ali naprotiv se tvori i plur.: ѡны ѡсмыи надесате Luk. 13, 4 (ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ) югда испльни сд ѡсмы дни Luk. 2, 21, isp. Mikl. Vgl. Gram. III², 61. (isp. Archiv f. slav. Phil. VII, 188). — тисжща: instr. dual. сь двѣма десатма тисжщьма Luk. 14, 31. — gen. сь десатии тисжщъ Luk. 14, 31 jednako u *M* (тысаштж *Z*). — Pored натьдесать dolazi i тридесать Mat. *13*, 8, 23; Mark. 4, 8; Jov. 6, 19, ѡкѣмa же надесать ап͡cлома Mat. 10, 2, заповѣда ѡвѣма на десать оученикома своима Mat. 11, 1.

Lične zamjenice. Spominjemo, da čitamo enklitičke oblike mjesto raširenih u stsl. spomenicima: dat. sg. ıаже дасть ми ѡць Jov. 5, 36, г͡ла ти Luk, 12, 59, глеть ти Luk. 22, 11, сьтвори ти Jov. 9, 26. Mjesto akus. nalazimo oblike genitivne: ıакоже мене видите Luk. 24, 39; изbави нась Mat. 6, 13, югда неиавидать вась члвци и югда розлжчать вась Luk. 6, 22, ali i obrnuto: постиже на вы црствию б͡жию Luk. 11, 20, ovdje je očuvan stari oblik akus., gdje u *MZ* dolazi oblik genit. васъ.

Ostale zamjenice. Gdjegdje je sačuvan stari akus. oblik: вѣрокашж вьнь Jov. 4, 39 (вь него *MZ*), Jov. 8, 30 (въ него *M*), навь же вы оупвасте Jov. 5, 45 (на него *MZA*), ali češće nalazimo genit. oblik, gdje je u stsl. sačuvan stari akus.: иже прѣдасть юго Mark. 3, 19; искаахж юго внести Luk. 5, 18; моля юго Luk. 7, 3; вдасть юго матери Luk. 7, 15; молѣаше юго Luk. 8, 41, искааше видѣти юго Luk. 9, 9, видѣвь юго Luk. 10, 33 i dr. — nom. sg. f. си юсть година вьша Luk. 22, 53 prema grč. αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, u ostalim tekstovima *MZNHvTŠH* stoji n. sg. n. g. се. — gen. sg. f. pored моюна nalazimo još oblik моа: ньзды своа Mat. 10, 42; Mark. 9, 41; ѿ раны твоа Mark. 5, 34, нещж вола моа Jov. 5, 30; никоа же вины Luk. 23, 4; польза никоа же Jov. 6, 63. — instr. sg. n. obično своимь, osim toga nahodimo i надь вьсѣмь имѣнием своимь Luk. 12, 44. Prema nominalnoj deklinaciji: gen. pl. многь птиць Luk. 12, 7 (многѣхъ *MZ*), instr. pl. таџѣми притьчами многами Mark. 4, 33 (= *Z*, многѣми *M*), ali i prema pronominalnoj deklinaciji: gen. pl. многѣхь птиць Mat. 10, 31 (= *MZ*). Prema nominalnoj i pronominalnoj deklinaciji gen. sg. толикы вѣры Luk. 7, 9 (толикоа *MZ*) i толикоа вѣры Mat. 8, 10 (толикы *MZ*).

Mjesto lok. sg. комь *MZ* čitamo: ѡ кымъ Luk. 11, 19, ниѡкымьже Mat. 22, 16. Ovdje je potrebno navesti i lok sg. fem. вь тыижде страиѣ Luk. 28. Nekako pod utjecanjem složene deklinacije nastade

oblik ѥѥ mj. ѥ: неньітъ вьнити вь нѥѥ (sc. вь цѣсарьствиѥ) Luk. 18, 17.

Složena deklinacija. Nom. sg. m. Stari oblik добрън t. j. dobrъj, čini se, da se je sačuvao u: вѣрьньй приставникь и мждрьй Luk. 12, 42, приѥмьи Jov. 3, 33.

Od dobrъj razvio se oblik dobryj, i taj je obilno sačuvan: кь ωгнь вѣчныи Mat. 18, 8, животь вѣчныи Mat. *19*, 16; *25*, 46; Mark. 10, 30; Jov. *3*, 36; *4*, 14, 36; *5*, 39; оучителю благыи Mat. 19, 16; Mark. 10, 17, Luk. 18, 18; сӥнь мои вьзлюбеныи Mat. 3, 17; Mark. 9, 7; добрыи рабе блгы- и вѣрне Mat. *25*, 21, 23, блгы- и добрыи рабе Luk. 19, 17, ѕьлыи рабе Mat 24, 48, ѕьлыи рабе Mat. 25, 26, Luk. 19, 22, злыи чл҃кь Mat. 12, 35; Luk. 6, 45, дроугыи Mat. *8*, 21; *10*, 23; Mark. 14, 19; Luk. 23, 40, ѿць вашь небсныи Mat. *5*, 48; *6*, 14, 26, 32; *15*, 13; кь ст҃ыи градь Mat. 27, 53; кь дьнь сждныи Mat. 12, 36; прьвыи Luk. *14*, 18; *19*, 16; посылавыи ма ωць Jov. 5, 37; рекомыи Jov. 4, 5, сьшедыи Luk. 20, 29; Jov. 3, 13, сӥнь чл҃вчскыи Mat. *8*, 20; *9*, 6; *10*, 23; 13, 27; *17*, 12; *20*, 28; Mark. *2*, 27; *9*, 9; Luk. *17*, 24; *18*, 8, *22*, 22.

Od dobryj postaje dalje dobry, pošto je *j* otpalo: блгы чл҃вкь Luk. 6, 45, хлѣбь истиньны Jov. 6, 33, добры чл҃вкь Mat. 12, 25, дроугы Luk. *7*, 41; *9*, 61; *14*, 19, 20; *17*, 34; *18*, 10, 22, 58; прьвы Mat. 22, 25; Mark. 12, 29; Luk. 20, 29; дхь нечисты Mark. 1, 26; вторы Mat. 22, 26; Mark. 12, 21; Luk. *19*, 18; *20*, 31; ѿврьгы са Luk. 12, 9; прѣдавы ѥго Mat. 27, 3; ньы Mat. 22, 24; Mark. 3, 1; Luk. 4, 33; ωць нашь небсны Mark. 11, 25; сӥнь чл҃вчьскы Mat. *12*, 8, 32, 40; *13* 41; *16*, 27; *17*, 22; *18*, 11; 19, 28; *24*, 44; *25*, 31; *26*, 2, 24, 45; Mark. *2*, 10; *9*, 31; *10*, 33, 45; *14*, 21, 41; Luk *5*, 24; *6*, 5; *7*, 34; *9*, 26, 44, 58; *11*, 30; *12*, 8, 40; *17*, 30; *19*, 10, *22*, 69; Jov. *3*, 13; *6*, 27.

Kod mekih osnova isprvično божьи čini se da je sačuvano u: вѣкь граджщъи Mark. 10, 30, ali je običniji oblik божии: сӥнь б҃жии Mat. *14*, 33, Mark. *15*, 29; Luk. *1*, 35; *4*, 41; *22*, 70; *23*, 35; Jov. *1*, 34, 50; аще сӥнь ѥси б҃жии Mat. *4*, 3, 6; прѣстоль ѥсть б҃жии Mat. 5, 34; гнѣвь б҃жиї Jov. 3, 36; домь б҃жиї Luk. 6, 4; дхь б҃жии Mat. 3, 16; гль б҃жиї Luk. 3, 2; Jov. 8, 47; храмь б҃жии Mat. 12, 4; Mark. 2, 26; сьвѣть б҃жиї Luk. 7, 30; агньць б҃жии Jov. *1*, 29, 36; дарь божии Jov. 4, 10; болии . . . ιωана кр҇тлѣ никтоже ѥст мнии иже вь цр҇твии б҃жии болии ѥго ѥстъ Luk. 7, 28; которъіи ихъ оубо ѥсть болии Luk. 9, 46; мьнии нар҇еть са . . . велии наречеть са Mat. 5. 19; третии дн҃ь Mark. 8, 31, третиї дн҃ь Luk. 24, 46; od toga opet: мьни na pr. мни бо вь вьсѣхь вась ть ѥсть велии Luk. 9, 48; трети дн҃ь Mat. *16*, 21; *17*, 23; *20*, 19; Mark. *9*, 31; *10*, 34; Luk. *9*, 22; *18*, 33: *24*, 7, 21; Jov. *2*, 1; трети Mat. *22*, 26; Luk. *13*, 32; *20*, 31; прахь прильпиши нась Luk. 10, 11, кто ми ѥсть искрьнии Luk. 10, 29; кь граджщи (sc. вѣкъ) Mat. 12, 32; Luk. 18, 30.

Osim toga od божьи nastaje još божеи: сынь беи Mat. 27, 40; Mark. 3, 11; ꙗко беи ѥмь снь Mat. 27, 43; беи снь бѣ Mat. 27, 54; законь беи Mat. 15, 6, омочеи Mat. 26, 23; Mark. 14, 20 i dr. (vidi gore str. 101); od *tret-ĭjĭ (v. Brugmann II, 125) postaje третии, трети, a može biti i третеи; mjesto ovoga nalazimo третиѥи 82[b] (Mark. 12, 21, ὁ τρίτος); možda je pisar našao u izvorniku третеи, pa je k napisanomu već трети dodao još -еи.

gen. sg. m. n. Od staroga oblika očuvao se je samo jedan primjer: добраѥго Mat. 12, 35. Pravilno se nalaze oblici sa završetkom -ааго: възлюбленааго 139[b], вѣчнааго 158[a], 166[b] (2), дроугааго 12[a], злааго 107[a], иночѧдааго 154[b], 158[a] (2), нбсьнааго 34[b], члчьскааго 109[b], 134[a], 142[b], 145[a], 156[b], 166[b], 167[a], 170[b]; болѧщааго 108[a], бывьшааго 112[a], 113[a], 156[b], вышнѣаго 54[a], 95[b], 97[a], 106[b], 111[b], грѧдѫщааго 6[a], 100[a], 154[a], 166[a], нынѣшнааго 67[a], искрьнѣаго 43[a], могѫщааго 19[b], нижнѣаго 55[a], погывьшааго 137[a], пославьшааго 160[b], 166[a], 168[a] i dr., češće pak oblici stegnuti: благаго 107[a], богатаго 132[a], вавилоньскаго 4[a], великаго 10[a], ветьхаго 62[b], вѣчнаго 163[a], 166[a], 167[b], галилеискаго 39[b], 60[a], геѡньскаго 45[a], дроугаго 90[a], 131[b], 147[b] живаго 31[b], 52[a], 149[a], 167[b], животнаго 9[b], ѕлаго 23[b], искарнѿскаго 64[a], котораго 42[b], 119[b], крѣпкаго 23[a], 64[a], малаго 90[b], нарицаѥмаго 7[b], 49[b], 53[b], 113[b], нбснаго 25[a], 31[b], 36[a], неключимаго 48[b], нагаго 50[b], 86[b], ѡбидликаго 131[b], повелѣнаго 100[b], праведнаго 45[a], прокаженаго 49[b]. 85[b], пропиенаго 56[a], пропѧтаго 91[b], реч҃наго седмаго 42[b], слѣпаго 73[b], члчскаго 31[b], 46[b], 47[a], 52[b], 85[a], 88[b]; бѣсновавьшаго сѧ 67[a], вьпиѭщаго 59[b], 100[a], 155[a], вышнѣго 66[b], грѧдѫщаго 129[a], давьшаго 16[b], днешнѣго 21[b]. ѕаблѫждьшаго 34[b], искрьнѣго 10[b], 36[b], 83[a], 118[a], имѫщааго 48[b], 122[a], 137[b]; нарицаѭщаго 105[b], 143[a], погывьшаго 121[b], пославьшаго 20[a], 76[b], 115[b], 117[a], 163[a], прѣдаѭщаго 143[b], сѣявьшаго 25[a], третиѥго 55[b], хотѧщаго 10[b].

dat. sg. m. n.: nalazimo samo dva primjera najstarijega oblika: ѕвавьшоуѥмоу Luk. 14, 12; сѣѭщоуѥмоу Mat. 13, 4; trag oblika s asimiliranim završetkom -оуоумоу očuvao se možda u дроугооумоу 15[a] (Mat. 8, 9); i oblik sa stegnutim završetkom sačuvao se u jednom primjeru: глащоумоу 24[b]; inače nalazimo samo dativ načinjen prema pronominalnoj deklinaciji: бѣсномоу 67[a], воднομоу 111[b], дроугомоу 40[b], 108[a], 131[b], лѫкавомоу 24[a], ослабеномоу 16[b], прьвомоу 40[b], члвчьскомоу 158[a], ѥдиномоу 38[a] i dr., isto tako u mekim osnovama: бывшомоу 149[a], имѫщомоу 13[a], обладаѭщомоу 100[a], послѣдьствоуѭщомоу 108[a], просѧщомоу 10[b], 106[b], хотѧщомоу 10[b] i dr., rijetko -ѥмоу: послѣдниѥмоу 38[a].

lok. sg. m. n. svršuje se svuda na -ѣмь.

instr. sg. m. n. svršuje se svuda na -ымь.

nom. pl. m. g.: снове брачнии 17[a] (Mat. 9, 15), старьци людьстии 49[b] (Mat. 26, 2), маловѣрнї 16[a] (Mat. 8, 26), насыщенни 106[a] (Luk. 6, 25), снове бжии 8[b] (Mat. 5, 9), ali kud i kamo je češće steg-

*

nuto: сноке брачни 62ᵇ (Mark. 2, 19), дроуѕи 39ᵇ (Mat. 21, 8), дроуѕьї 31ᵇ, 74ᵃ (Mat. 16, 14; Mark. 8, 28), иѕгнании 8ᵇ (Mat. 5, 10), кротьци 8ᵇ (Mat. 5, 5), старци людьсци 53ᵃ (Mat. 27, 1), мл҃тиви 8ᵇ (Mat. 5, 7), мрьтви 163ᵃ (Jov. 5, 5), аггли небсии 46ᵇ (Mat. 24, 36), доуси нечисти 63ᵇ (Mark. 3, 11), чисти 8ᵇ (Mat. 5, 8), нищи 8ᵃ (Mat. 5, 3), прочи 55ᵃ, 133ᵃ (Mat. 27, 49; Luk. 18, 11), i dr.; tako čitamo na pr. Mat. 11, 5 (l. 20ᵇ): слѣпи . . . хромии . . . прокажении . . глуси . . . мрьтви . . . нищи, slič. Luk. 7, 22 (l. 108ᵇ—109ᵃ) pored прокаженнї, нищиї. — Nom. pl. m. part. ima pravilan završetak: вьходащеи Mat. 7, 13, сѫщеи Mat. 12, 3 i dr., gdje u *M* na pr. čitamo: въходащи, сѫщи i u *Z* въходащи.

gen. pl. svršavao se na -ъ-ихъ, -ь-ихъ, mjesto ь dolazi i pun glas: продающеихь 86ᵇ (Mark. 11, 15). Duljenjem ъ, ь razviše se završeci -ыихъ, -иихъ, a i ti su u maloj mjeri sačuvani: иѕбраныихь 42ᵃ, любащиихь 141ᵃ, mnogo češće nalazimo oblik sa stegnutim završetkom: старьць людьскыхь 51ᵇ, вь мрьтвыхь нь живыхь 42ᵇ, плѣвель селныхь 26ᵇ, стыхь 97ᵃ, болащихь 161ᵇ. бывшихь 101ᵇ; ненавидащихь 97ᵃ, сѣдащихь 128ᵃ, сѫщихь 97ᵃ i dr.

dat. pl. Nestegnuti je oblik rjeđi: вѣрокавьшиимъ 92ᵃ, ненавидащиимъ 10ᵇ, прѣстоащиїмь 137ᵇ, слышѧщиїмъ 106ᵃ, сѫщиїмь 48ᵇ; na l. 154ᵇ čitamo вѣроуѫщиємь (Jov. 1, 12), čini se, da će tu prije biti u završetku ѥ nego и, a upozorio bih na oblik kao слышаштеїмъ Zogr. (Mark. 4, 24) i sl. (isp. Mikl. Vgl. Gram. III², 59, Jagić Codex Mar. 435). — Češći su oblici sa stegnutim završetkom: боѭщимь са 96ᵃ, вьѕлежѧщимь 69ᵃ, 164ᵇ, вьходащимь 121ᵇ, вь вѣровавшимь 170ᵇ, древьнымъ 9ᵇ, 10ᵃ (Mat. 5, 21, 27, 33), ненавидащимь 106ᵇ, понесьшимь 38ᵃ, слышѧщимъ 65ᵇ, вь стоѭщимъ 88ᵇ, сѫщимь 22ᵃ, 49ᵃ, 63ᵃ, 105ᵃ, шдьшимь 164ᵇ.

lok. pl.: oblici s nestegnutim završetkom su rijetki: вь вышниихь 138ᵃ, mnogo češće sa stegnutim završetkom: ѡ вьсѣхь славныхь бываѭщихь 126ᵃ, вь вышнихъ 39ᵇ, 80ᵇ, 98ᵃ, ѡ словесехь исходащихь 101ᵇ, ѡ напаствоуѭщихь 106ᵇ.

instr. sg. m. n. g. i instr. pl. imaju završetke samo stegnute.

instr. sg. f. g. svršava se na -оѭ: сь марнеѭ ѡбрѫченоѭ ѥмоу женоѭ Luk. 2, 5.

Mjesto neodređenih oblika stsl. tekstova među se oblici određeni, gdje u grčkom originalu nema adj. sa članom. Stslov. se tekstovi ovdje ne slažu, u mnogom se razlikuju u ovoj stvari.

1. α) nom. sg. ѥдинь многоцѣньныи бисерь Mat. 13, 46 složno sa *S* (osim ѥдинь), ali многоцѣньнъ *MZOA*ʳ*NHvTŠ* (u *A* gen. sg.). — ѡ роде невѣрны и раѕвращень Mat. 17, 17 složno s *NHv*, u *MSP* dolazi s određenim oblikom oš раѕвраштены, ali neodređeni oblik u oba adj. u *AOA*ʳ*HTŠ*. — дхь бѣ сты вьнемъ Luk. 2, 25 jednako sa *ANHvP*, ali свѧтъ *MZOTŠH*. — β) gen. (akus.) sg.: раѕвѣ словесе любодѣинаго Mat. 19, 9 tako i u *ZONHvP*, ali прѣлюбодѣина *MAHŠ*. — γ) dat. sg.: члвкоу сьвьшомоу доброѥ сѣма

Mat. 13, 24, određeni oblik imaju u part. i u adj. također *ZNHv*, tek доброє, ali part. s nominalnim oblikom *AOUfrŠP*, oboje pak prema nominalnoj deklinaciji *MTH*. — δ) lok. sg.: по прѣселеніи же вавилоньсцѣмъ Mat. 1, 12 složno sa *SODčŠHP*, ali вавилонстѣ *A*. — ε) gen. pl.: бысть . . . множьство воин небесныхь хвалащихь бъ и глаголщихь Luk. 2, 13, tako i u *ZSONHvTŠHA*ʳ, ali хвалашть *M*, глаголѫщть *A*.

2. Određene oblike nalazimo samo u drugim mlađim versijama, ili se ni u njima ne čitaju: α) nom. (akus.) sg.: иа новы мѣсаць бѣсноуѥть са Mat. 17, 15, новъ *SONHvA*ʳ*JurMtDbr*., на новы мѣсаца *MAHŠ*. — обрѣте . . . бѣсь ишьдьши Mark. 7, 30, ишьдьшеи *Mr*., ишьдъшь *MZNHvTŠH*. — бѣ тоу . . . искоушаѥмы Mark. 1, 13 složno s *N*ᵃ*Hv*, искоушаемъ *MZN*ᵇ*TH*, приде к немоу прокаженыи Mark. 1, 40, прокаженъ *MZASONHvTŠHP*. — β) gen. (ak.) sg.: оуꙁрите сна чльчьскаагo градѫщаагo на ѡблацѣ Luk. 21, 27 složno s *N*ᵇ, снь чловѣчьскъıи *ZSKpOA*ʳ*P*, градѫшть *ZSP*, идѫщь *O*, градѫща *AN*ᵃ*HvTŠH*. — γ) instr. sg.: бѣ чльвь неч͗истымь дхомь Mark. 1, 23, tako i u *NHv*, нечистомь *ZMTH* (въ доусѣ нечистѣ *KstŠDbr.Trn*. prema grč. ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ), иже добрымь срцемь и блгомь слышѫще Luk. 8, 15, добромь *MZASOTŠH*, ali добрымь ср. и благымь *NHv*.

Određeni oblik nalazimo često u svezi dat. abs.: пришьдьшимь имь Mat. *17*, 14, 24; ıадѫщимь имь Mat. 26, 21; възлежѫщимь имь и ıадѫщемь Mark. 14, 18; rjeđe u sg.: обладаѫщомоу понтьскомоу пилатоу Luk. 3, 1; ѡбрѫчеиѣи бо бывьшиї матери Mat. 1, 18, složno s *DčMr* (isp. Archiv VII, 199).

Apositivno imenici dodan supstantiv u gen. sa članom prevodi se pridjevom, a katkada se meće, ako je u grč. originalu član, u stsl. tekstovima oblik neodređeni, kašto i određeni, kao na pr. u naprijed navedenom primjeru iz Luk. 21, 27, gdje i u *M* čitamo: чльчскаагo. Tako je i u našem tekstu prevedeno ὁ υἱὸς τῶν ἀνθρώπων: снь чловѣчьскы Mat. *20*, 18; *26*, 24 (2); Mark. 8, 38, ali u *MZAS* чловѣчьскъ, samo na prvom mjestu u Mat. 26, 24 nalazimo чловѣчьскы(и) i u *MZA*, ali i ovdje u *S*: чл҃скъ. — прѣдь сномь чльчьскымъ Luk. 21, 36, tako i u *SNHvŠHP*, чльчьскомь *MZAOT*, ali i u našem rukopisu čitamo nominalni oblik: видать сна чльчьска градѫща Mat. 16, 28, gdje je određeni u *M*: снъ чльчьскы градѫшть, сна чскаго градѫща *Z*ᵇ*Mr*. — ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων prevedeno je: црь июдеискы Mat. 27, 11; Mark. 15, 2, 18, 26, ali июдеискъ u *MZASOTH*; češći je i u našem rukopisu nominalni oblik Mat. *2*, 2; *27*, 29, 37; Luk. *23*, 37, 38; tako čitamo i внаꙁь июдеискь Jov. 3, 1, праꙁдникь июдеискь Jov. *5*, 1; *6*, 4; *7*, 2. — τῶν ἐλαιῶν . . . . вь горѫ ѥлеѡньскѫѭ Luk. 22, 39; Jov. 8, 1, gdje u *MHvH* dolazi oblik neodređeni: елеѡньскѫ, u *Z* Luk. 22, 39; određeni oblik čitamo još u *Z* Jov. 8, 1 i Mat. 26, 30; Mark. 14, 26, gdje u našem

rukopisu složno s *M* nalazimo oblik neodređeni **ѥлеѡньскѫ**; određeni je oblik obrnuto u *M* i u našem rukopisu Luk. 12, 37 **горѣ ѥлеѡньсцѣи**, gdje je u *Z* neodređeni **елеоньсцѣ**; a neodređeni oblik čitamo u našem rukopisu Mark. *11*, 1; *13*, 3 složno sa *MZ*. Određeni i neodređeni oblik jedno pored drugoga nalazimo: **ꙁеми содомьсцѣи и ꙁеми гоморьсцѣ** Mat. 10, 15, složno sa *M*: **ꙁ. содомьсцѣ и гоморьсцѣи**, ali u *Z* samo nominalni za grč.: γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων.

Osim toga nalaze se u našem tekstu oblici neodređeni, nominalni, gdje u stslov. spomenicima, bar u nekojima, dolaze određeni oblici: α) nom. (vok.) sg.: **кто оубо ѥсть рабь вѣрьны и мѫдрь** Mat. 24, 45 složno sa *OH* prema grč. ὁ πιστὸς ὁ δοῦλος καὶ φρόνιμος, **вѣрьнꙑ и мѫдрꙑ** *MZANHvTŚP*, **вѣрьнъ . . . мѫдръ** *S*. — **добрꙑ рабе блгꙑ и вѣрне** Mat. *25*, 21, 23 složno sa *MSKpONTurP*, v. 21 *A*, v. 23 *ZHvH*, ali **вѣрьнꙑ** v. 21 *ZHv*, v. 23 *A*, v. 21 i 23 *TŠ*. — **о роде невѣрне и раꙁвраштень** Luk. 9, 41; **невѣрьчꙑ и роꙁвраштенꙑ** SN^b, **невѣрьнъ** $MZAON^aHvTŠHP$; isp. i naprijed navedeni primjer iz Mat. 17, 17. — β) nom. ak. sg. n. g.: **кь ѡдѣꙗнию брачно** Mat. 22, 11, jednako u *Z* (= ἔνδυμα γάμου), ali **брачьное** *MAONHvŠHP*. — **ѥже ѥсть нарицаѥмо** Mat. 27, 33 složno sa ZN^aHv, **нарицаѥмоѥ** *MO* (l. 199ᵃ) N^bH, **нарицемоѥ** *O* (l. 189ᵃ), **съкаꙁаемо** AA^r, **глаголемое** *TŠP* (**ѥже нарицаетъса** *S*). — **слышавь слово глемо** Mark. 5, 36 složno sa *NHv* (= παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον), ali **глемое** *MZTŠH*. — γ) gen. sg.: **гласъ вьпиѭшта** Mat. 3, 3, tako i u *S* (= φωνὴ βοῶντος), ali **въпиѭштаего** *ADčStONHvŠHP*. — **ѿ нечаꙗниꙗ шоума морска** Luk. 21, 25 (ἐν ἀπορίᾳ ἤχους θαλάσσης), ali **морьскаего** *MZASONHvTŠHP*. — δ) dat. sg.: **никтоже пивь ветхо абиѥ хоштеть новоу** Luk. 5, 39 (= θέλει νέον), ali **новоуоумоу** *MZ NTŠH*. — ε) akus. pl.: **ꙁлꙑ же и добрꙑ** Mat. 22, 10 (πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς), ali **ꙁълꙑꙗ же и добрꙑ** MZ^b, **ꙁълꙑ же и добрꙑꙗ** *H*, **ꙁлꙑꙗ же и добрꙑꙗ** *AONHvŠP*. — **растоучи грьдꙑ мꙑслиꙗ** Luk. 1, 51 (διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ), ali **гръдꙑꙗ** *MZNH* (**гръдꙑꙗ мꙑсли** *KstT*, **гръдꙑ мꙑсли** *Š*). — ζ) gen. pl.: **болѧштихь множьство, слѣпь, хромь, соухь, чаѭщь движениꙗ водѣ** Jov. 5, 3 (ἐκδεχομένων), ali **чаѭштиихъ** *MZAOHvTŠHP* (**чаюште** *N*).

Napokon nalazimo gdjegdje oblik imenični, neodređeni, gdje u grč. originalu stoji član: **шьдь приимь ·е· таланьть** Mat. 25, 16 tako i u v. 20 **пристѫпль приѥмь ·е· таланьть**, u tekstovima ostalim suglasno sa grč. ὁ λαβὼν dolazi **приимꙑи**. — Luk. 16, 10 za grč. ὁ πιστὸς uzeto je **вѣрьнь** složno sa N^aHv, ali u ostalim tekstovima **вѣрънꙑ**. — **горе же непраꙁднамь** Luk. 21, 23, ali u svim ostalim tekstovima **непраꙁдьнꙑимъ** složno s grč. ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις. — **ѥдинь ѿ ѡбою слꙑшавьшоу Иѡана и по немь шьдьшоу** Jov. 1, 41 složno sa *Mr*, ali u *MZAOŠ*: **слꙑшавъшюю**. — **шьдъшюю** — **катапетаꙁма црковна** Mat. 27, 51, ali **црквнаѣ** $MZAŠON^aHv$ i dr.

Kašto se razlikuju i grčke versije, u jednima je član, a u drugima ga nema, na pr, Mark. 14, 16: юще имѣаше юдиного сна възлюбена своюго, ali u *MZNHvTŠH:* възлюбленаго, kako i u nekim grčkim versijama čitamo τὸν ἀγαπητόν.

Vremena. Lični nastavci: 1. lice sg.· Oblik кѣдѣ čitamo Luk. 13, 25 složno sa *ZS,* gdje je u *MA* вѣмь, dalje Jov. 8, 37 *(MZA* вѣмь), невѣдѣ Jov. *8,* 55; *9,* 12 (невѣмь *MZA); drugdje* nalazimo oblik вѣмь složno sa *M,* Mat 25, 12 (вѣдѣ *ZS),* нропо-вѣмь Mark. 1, 38 (нропоовѣдѣ *AS).*

2. l. sg. Jednom nalazimo nastavak *-šь:* сиишьли Mark. 14, 37. — 1. l. pl. svršuje se gdjekad na -мы: юсмы Mat. 3, 9; Mark. 5, 9; имамы Mat. 14, 17; Luk. 9, 13; что юмы ли что пиємъ Mat. 6, 31; оуготовамьїи тебѣ Mat. 26, 17 (ἑτοιμάσωμέν σοι); osim jednoga slučaja upotrebljen je ovdje nastavak -мы u glagola, koji je u 1. l. sg imao nastavak -мь; težnja, da se razlikuje 1 l. sg i 1 l. pl., dovela je evo do novotvorine (isp. A Kalina: Roprawy wy dj. filolog. XV, 518, Lavrov Обзоръ 197). Nastavak 3. l. sg kašto otpada: доидеже ѿпоустн народы Mat 14, 22, створи Luk. 18, 8 (ποιήσει), съвѣдѣтельствоую Jov 3, 32, иенма Jov. *4,* 14, 44, втое Luk. 19, 3.

U aoristu glagola, kojih se korijen svršuje na *-n, -m, -r,* ili na čisti samoglas, i u aoristu glagola na *-mĭ,* prima 2. i 3. l sg nastavak -ть; rijetko je ovaj oblik bez nastavka i u našem rukopisu: оумрѣ Mark. 12, 20 *(MZ* i dr.: оумирам, samo *Kp:* оумрѣть), прострѣ Mark. 3, 5 *(= M),* ньча Luk 15, 14 (начать *MZAS),* поби Luk. 13, 4 *(= MZ),* ali прострѣть Mat. 12, 13 *(= Z,* простьрѣ *M),* почать Mark. 12, 20, 21 (= *Z* v. 21, пом *M, Z* u v. 20), принять Luk. 6, 4 (прим *M).* Primjera za oblike bez nastavka -тъ ima manje, nego u *M,* ali u razmjeru s time, kako se upotrebljavaju drugi glagoli.

2. l. dual. svršuje se svuda na -та.

3. l. dual. svršuje se na -те, katkada samo nalazimo nastavak -та u aor. i u impf.: обрѣтоста Mark. 14, 16; Luk. *19,* 32; *22,* 13; сьрѣтоста Mat. 8, 28, стаста Luk. 24, 4; вѣста Mark. 9, 4; Luk. 23, 12; зрѣаста Mark. 15, 47.

Imperativ. 2. pl. ищате Luk. 11 9; ищате Luk. 12, 29, ищѣте Luk. 12, 31, глѣте Luk. 10, 9 (глите *MZ)* pored глите Mat. 6, 7, (глѣте *Z),* заколѣте Luk. 15, 23 *(= ZSO).* naprotiv покажите Luk. 20, 24 (-ѣте *MZ),* осажите Luk. 24 29 (ате *M);* osim navedenoga primjera slaže se ovdje naš tekst sa *M.* — 2. l. sg. подаждь Luk. 6. 29 (подаи *MZ).*

Oblik se бимь čuva dosta često; ako je i naš pisar drugda često pisao ы mjesto и, ovdje je dosta vjerno sačuvao и. — 1. l. sg.: и пришьдь азь вьзаль бимь Mat. 25, 27; да сь дроугы моими вьзвеселиль са бимъ Luk. 15, 29; и азь пришьдь . . . и стазаль бимь Luk. 19, 23; — 1. l. pl.: аще бимь были вь дни ѡць нашихь, не бимь ѡбещиници были Mat. 23, 30; — 2. l. pl.: аще бисте имѣли вѣрж . . .

глали бысте Luk. 17, 6; аще во бисте вѣровали мосии, вѣрѫ бисте мли миѣ Jov. 5, 46; аще ма бисте вѣдѣли, и оца моѥго вѣдѣли бисте Jov. 8, 19; аще чада авраамлѣ бысте были, дѣла авраамлѣ бисте творили Jov. 8, 31; аще бь оць вашь бѣ, любили ма оубо бисте Jov. 8, 42. — U 3. l. pl. ne upotrebljava se oblik бѫ, nego mjesto njega бихѫ: да бихѫ са явили Mat. 6, 16; како и бихѫ погоубили Mark. 11, 18; да бихѫ и обльстиле (sic) Mark. 12, 13; что бихѫ отвѣщали Mark. 14, 40; да бихѫ и низринѫли Luk. 4, 29; да бихѫ слышали Luk. 5, 1; како и бихѫ оубили Luk. 22, 2. Osim toga upotrebljava se još oblik бишѫ: аще не бишѫ са прѣкратили дни ти, неби оубо сп^с^ла са Mat. 24, 22; аще бишѫ силы были . . . покаяли са бишѫ Luk. 10, 13, ali i sa ы: бышѫ: покаяли са бышѫ Mat. 11, 21 (u v. 1. sačuvano бышѫ), аще не бы содомѣхь бышѫ силы быле (sic) бывьшѫѩ вь тебѣ, прѣбыли бышѫ Mat. 11, 23.

K pres. osnovama. *j-ьmą:* поимѫ, a poslije prijedloga na suglas: вьз-ьмѫ, отьмѫ, ali po analogiji oblika имѫ, поимѫ dolazi отиметьса Mat. *9*, 15; *21*, 43; Mark. *2*, 20; *4*, 25; Luk. *10*, 42; отиметь Mark. 4, 15; pored вьзметь Mark. 2, 21, вьзметь са Mat. 13, 12 i dr. Nalazimo jednom вьземеть Luk. 11, 22 (отьметъ *MZ)*.

Svuda nalazimo pres.: 1. sg. пиѭ Mat. 26, 29; Mark. 14, 25; Luk. 17, 8; 2. sg. пиѥши Luk. 17, 8; оубиѥши Mat. *5*, 21; *19*, 18; 3. sg. пиѥть Mark. 2, 16; 3. pl. пиѥть Luk. 5, 30; оубиѥте . . . биѥте Mat. 23, 24; 3. pl. оубиѭть Mat. *10*, 21; *24*, 9; Mark. *9*, 31 i dr. Za oblik sa slabim stupnjem u korijenu бьѭ, пьѭ nema primjera. — Prema pres. зиждѫ načinjen je impf. зидаахѫ Luk. 17, 28, ali prema inf. osnovi зъдаахѫ, *MZN^b^HvTŠH*.

Jedno pored drugog nahodimo pres. искѫ i иштѫ: 1. sg. ищѫ Jov. 8, 50 *(= Z*, искѫ *M)*, 3. pl. искѫть Mark. 1, 37 *(= A*, иштѫть *MZ)*; tako isto u part. pres. akt.: искѫщеи Mat. 2, 20 *(= A*, ищѫще *S)*, искѫще Mat. 21, 46 *(= M)*; Mark. 8, 11 *(= M)*, Jov. 6, 24 *(= M)*. Osim toga tvori se pres. umetkom *-o* i *-i̯o*, od *met-:* мещеть Mark. 12, 41 *(= Z*, мететъ *M)*, inače s umetkom *-o* složno sa *M*.

Već se je u stsl. spomenicima asimiliralo *-aje-* u završetku presentskom *-ai̯o-;* u našemu rukopisu nalazimo samo jedan primjer, koji dolazi dva puta: разлѫчать Mat. *19*, 6; *25*, 32; a osim toga je jedan nesiguran: сьмрьтиѭ да оумира^є^ть Mat. 15, 4 (оумираєтъ *T*, u ostalim tekstovima оумьретъ).

Aorist. 1. Jaki aorist stari sačuvan je u velikoj mjeri tako, te u tom pogledu dostiže naš rukopis Marinsko jevanđelje. Sviju primjera ne nalazimo za potrebno navoditi, navest ćemo samo neke: 1. l. sg.: обрѣть Mat. *8*, 10; Luk. *7*, 9; *15*, 6, 9; *23*, 14, 22; приобрѣть Mat. *25*, 20, 22; придъ Mat. 5, 17 (2); Mark. 2, 17; Jov. *1*, 31; *5*, 43; *7*, 28; *14*, 42 (2); изыдь Mark. 7, 38; Luk. 11, 24; Jov. 8, 42; виидъ Luk. 7, 45; сиидь Jov. *6*, 38, 42; принесь Mat. 7, 16. — 1. l. pl.: идомь Mat. 19, 27; Luk. 18, 28; придомь Mat. 2, 2; не вьзмогомь Mat. 17, 19; Mark. 9, 28; обрѣтомь Luk. 23, 2; Jov.

1, 42, 46. — 2. l. pl.: иꙁидете Mat. *11*, 7; *26*, 55; Mark. 14, 48; Luk. 22, 52 (na prvom mjestu l. 20[b] čita se є na radiranom mjestu; možda je tu bio isprvični oblik иꙁидосте. — 3. l. pl.: идѫ Mat. *2*, 12; *4*, 25; *8*, 1; придѫ Mat. *2*, 1; *7*, 25, 27; обрѣтѫ Mat. 26, 60; срѣтѫ Jov. 4, 51; вьсѣдѫ Jov. 6, 24; нападѫ Mat. 7, 25; оутонѫ Mat. 8, 22; проꙁѧбѫ Mat. 13, 5; присвадѫ Mat. 13, 6; исъхѫ Mat. 13, 6; иꙁврьгѫ Mat. 13, 48; приврьгѫ Mat. 15, 30 i dr. — 3. l. dual.: идете Mat. *4*, 20, 22; *9*, 27; *20*, 34; Mark. *1*, 18, 20; *10*, 35; *11*, 4; Jov. 1, 37; вьнидете Luk. 9, 34; придете Mark. 14. 16; Luk. 2, 44; Jov. 1, 40; иꙁидете Mark. 14, 16; вьꙁыдете Luk. 18, 10; ѡбрѣтете Mark. 11, 4.

Pored ovih oblika su oblici tako zvanoga složenoga aorista osamljeni: 1. l sg. внидохь Luk. 7, 44; 1. l. pl. придохѫмь Mat. 25, 39; 2. l pl. придосте Mat. 25, 36; 3. l. pl. ѡбрѣтошѫ Luk. *5*, 6; *24*, 23; оужасошѫ сѧ Mark. 16, 5; 3. l. dual. иꙁыдете оученика и придете вь градь и ѡбрѣтоста 14 16; ѡбрѣтоста Luk *19*, 32; *22*, 13; *24*, 33; сьрѣтоста Mat. 8, 28. Rijetko kad nalazimo ovaj oblik aorisni od glagola, kojima se osnova svršava na guturale; samo jedan primjer: 3. l. dual. текосте Mat. 28. 8, inače samo pravilno od ovih glagola tvoreni sigmatski aorist: 3. l. pl. сьвлѣшѫ Mat. 27, 31; Mark. 15. 20; облѣшѫ Mat. 27, 31; Mark. *15*, 17, 20; нарѣшѫ Mat. 10, 25; притѣшѫ Mark. 6, 33; прѣтѣшѫ Mark. 6, 55; 3. l. dual. рѣсте Mat. *26*, 26; Mark. *10*, 37, 39; *11*, 6; Luk. *7*, 20; *9*, 12; Jov. *9*, 20 i dr.

Korijen *žьg-* ima u aor. jaki stupanj: 3. sg ꙁажеже Mat. 22, 7 (ꙁажьже *MA*).

Od korijena *tьr-* je 3. sg. отьрь Luk. 7, 44 (= *A* отръ, ali *MZ*: отьре), no Jov. 12, 3 отръ u *MZA*, gdje *S* na oba mjesta ima отьре (Wiedemann Beiträge 87, 92).

Sigmatski aorist upotrebljava se sa rijetkom pravilnosti i u tom obziru naš rukopis prestiže najstarije spomenike staroslov. Potvrde su ove: 1. l. sg.: привѣсъ Mark. 9, 17; griješkom pisano поѩса mj поѩсъ Luk. 14, 20 (l. 128[a]). — 1. l. pl.: вьвѣсомь Mat. 25, 38; ѩсомь Luk. 13. 26; ѩсомь Luk. 5, 5; приѩсомъ Jov. 1, 16; osamljen je oblik вьꙁахомь Mat. 16, 7 *(Z)*. 2. l. pl. вьвѣсте Mat. *25*, 35, 43; привѣсте Luk. 23. 14; ѩсте Mat. *21*, 26, 32. 3. l. pl. вѣсѧ Mat. *26*, 57; *27*, 2, 31; Mark. *14*, 53; *15*, 1, 6; Luk. *4*, 29; *22*, 54; Jov. 9, 13; вьꙁвѣсѧ Luk. 22, 66; иꙁвѣсѧ Mat. 21, 39; Mark. 15, 20;повѣсѧ Luk. 23, 26; привѣсѧ Mat. *4*, 24; *8*, 16; *12*, 22; *14*, 35; *18*, 24; *19*, 13; Mark. *7*, 32; *8*, 22; *15*, 22; Luk. 23, 1; Jov. 8, 3. — вьꙁмѧсѧ сѧ Mark. 6, 50 (вьꙁмѧшѧ сѧ *M*, вьꙁматошѧ сѧ *Z)*, съмѧсѧ сѧ Mat. 14, 26 (съмѧшѧ *M*, съматошѧ *Z)*. — ѩсѧ Mat. *14*, 20; *15*, 37; Mark. 6, 42; Luk 9, 17; Jov. *6*, 23, 31, 49, 58; наѩсѧ сѧ Jov. 6, 12; погрѣсѧ Mat. 14, 12; Luk. 16, 22; въꙁнѣсѧ Luk. *2*, 22; *17*, 13; принѣсѧ Mat. *2*, 11; *9*, 2 32; *14*, 11; *22*, 18; Mark. *9*, 20; *12* 16; Jov. 2, 8. — открѣсѧ сѧ Mat. 27, 52; Luk 1, 64; ѡкрѣсѫ сѧ Mat. 3, 16. — страсѧ сѧ Mat. 28, 4. — ѩсѧ Mat. *21*, 32; *26*, 50; Mark. *8*, 8; *14*, 46, 51; *16*, 11, 13,

14; Jov. *2*, 22; *9*, 18; **поѩсѧ** Mark. *4*, 36; *12*, 21; Luk. 5, 9; **приѩсѧ** Mat. *20*, 9, 10; *25*, 4; *27*, 9, 30; Mark. 14 65; Luk. *9*, 52; *13*, 2; Jov *1*, 11; *4*, 45; **прѣѩсѧ** Mark. 7, 4; **вьꙁѧсѧ** Mat. *14*, 12, 20; *15*, 37; *25*, 3; Mark. *6*, 29, 43; *8*, 8; Luk. 9, 17; Jov. 8, 59. **снѧсѧ сѧ** Mark. 14, 53. — **пропѧсѧ** Mat 27, 38; Mark *15*, 25, 27; Luk. *23*, 33; *24*, 20. — **начѧсѧ** Mat. *12*, 1; *26*, 22; Mark. *2*, 23; *5*, 17; *6*, 55; *8*, 11; *14*, 19, 65; *15*, 18; Luk. *5*, 21; 7, 49; *11*, 32; *14*, 18; *15*, 24; *22*, 23; *23*, 2. — 3 l. dual. **вьвѣсте** Luk. 2, 27; **привѣсте** Mat. 21, 7; Mark. 11, 7; Luk. 19, 35; **ѿврѣсте сѧ** Luk. 24, 31; Jov. *9*, 10; **раꙁврѣсте сѧ** Mark. 7, 35. — **ѩсте сѧ** Mat. 28, 9; **сьнѧсте сѧ** Mat. 1, 18.

Imperfekt. Za stari oblik 2. l. pl. i 2. i 3. l. dual. ima samo jedan primjer: **бѣашете** Mark. 1, 16. Jedno pored drugog nalazimo oblike s punim završẹtkom **-аахъ**. **-ѣахъ** i sa stegnutim završetkom **-ахъ**, **-ѣхъ**. Navest ćemo ovdje sve primjere jedan pored drugoga:

1. imperf. ima završetak **-аахъ** (**-ꙗахъ**):	α) glagoli s infinit. osnovom na **-а**:
	3 dual. **бесѣдовасте** Luk. 24, 14
	боꙗше сѧ Mark. 6, 20; **боꙗхѫ сѧ** Mark. *9*, 32; *10*, 32; *11*, 18; *16*, 8; Luk. *9*, 45; *22*, 2.
бꙑвааше Jov. 5, 4 (2).	**прѣбꙑваше** Luk. 1, 22.
валѣаше сѧ Mark. 9, 20.	3. sg. **бѣжаше** Mark. 14, 52.
вьдварѣаше Luk. 21, 37; **вьлаахѫ сѧ** Luk. 8, 23.	**вьливахѫ сѧ** Mark. 4, 37.
вьпрашааше Mark. *4*, 9; *8*, 23; *9*, 33; Luk. *18*, 36; *22*, 9; **вьпрашаахѫ** Mark. *7*, 17; *9*, 11; Luk. *2*, 14; *8*, 9; *20*, 27; Jov. 9, 15.	**вьпрашаше** Mat. *2*, 4; *16*, 13; Mark. *8*, 27; *10*, 17; *15*, 4; Luk. 15, 26; Jov. 4, 52; **вьпрашахѫ** Mark. *7*, 5; *9*, 28; *10*. 2, 10; *12*, 18; *13*, 3; Luk. *3*, 10; *22*, 64.
вѧꙁаахѫ Luk. 8, 29.	**вьстрьгахѫ** Luk. 6, 1; **вѣровахѫ** Luk. 24, 11; Jov. 7, 5.
гл҃ааше Mark. *2*, 27; *9*, 31; *12*, 35; Luk. *6*, 20; *13*, 18; *14*, 7; *16*, 1; *21*, 10; *23*, 34, 42; Jov. *5*, 18; *6*, 71; *7*, 15; *8*, 23; *9*, 9; **гл҃аахѫ** Mark. 15, 13; Luk. *4*, 22; *22*, 65; *24*, 10; Jov. *4*, 42; *6*, 42; *7*, 11 (2), 25; *8*, 19, 22, 25; *9*, 8, 9, 16.	**гл҃аше** Mat. *9*, 21; *12*, 22; *14*, 4; Mark. *2*, 2, 25; *3*, 23; *4*, 2, 9, 11, 21, 24, 26, 30, 33, 34; *5*, 9, 28; *6*, 4, 10, 14, 18; *7*, 9, 13, 20, 35; *8*, 24, 32; *9*, 1; *12*, 38; *14*, 31; Luk. *1*, 64; *2*, 38; *3*, 7; *6*, 5; *9*, 11; *10*, 2; *11*, 27; *13*, 6, 14; *18*, 1; *24*, 32; Jov. *4*, 27; *6*, 65; *8*, 27, 31; 3. dual. **гл҃асте** Luk. 9, 31; **гл҃ахѫ** Mat. *9*, 34; *21*, 11; *26*, 5; *27*, 47, 49; Mark. *2*, 16, 24; *3*, 21, 22, 30; *4*, 41; *5*, 31; *6*, 15; *11*, 5; *14*, 2, 31, 36, 70; *15*, 31, 39; *16*, 3; Luk. 6, 11; Jov, *5*, 10; *6*, 14; *9*, 9, 10, 16.

огладдааше са Mark. 5, 32.
продакаахѫ Luk. 17, 28.

въздвиӡааше са Jov. 6, 18.
дльжнокааше Luk. 7, 41.
држжаахѫ Luk. *4*, 42; *19*, 48.
желааше Luk. 15, 16.

ӡвааше Mark. 10, 48.
ӡидлахѫ Luk. 17, 28.
ӡнааше Mat. 1, 25
изБираахѫ Luk. 14, 7.
искааше Mark. 14, 11; Luk. *6*, 19; *9*, 9; *19*, 3; *22*, 6; 3. dual. искаасте Luk. 2, 44; искаахѫ Mark. *11*, 18; *12*, 12; *14*, 1, 55; Luk. *4*, 42; *5*, 18; *19*, 47; *22*, 2; Jov. *5*, 16, 18; *7*, 1, 11
исцѣлекаахѫ Luk. 6, 18.
съкаӡааше Luk. 24, 32; съкаӡа[д]ше Luk. 24, 27.
кланѣаше са Mat. 8, 2; кланѣахѫ са Mark. 15, 19.
коупокаахѫ Luk. 17, 28.
лежааше Luk. 16, 20; Jov. 5, 3; прилежаахѫ Luk. 23, 23; Jov. 8, 7.
ѡблиӡаахѫ Luk. 16, 21.
маӡааше Luk. 7, 38.
метаахѫ Mark. 12, 41.
мльчааше Mat. 26, 63; мльчаахѫ Mark. 3, 4.
ѿмѣтааше са Mark. 14, 70; вьмѣтаахѫ Luk. 23, 34.
наӡирлаӡѫ Luk. 6, 7.
нарицаахѫ Luk. 1, 59
облачааше са Luk. 8, 27.
обрѣтаахѫ Mark. 14, 55; Luk. 19, 48.
ѿвѣщааше Luk. 23, 9.
ѿвѣщакааше Luk. 3, 16; Jov 5, 17.

писааше Jov. 8, 8.

плакаахѫ Luk. 8, 52.

гнѣвлаше са Mark. 6, 19.
гладлаше Mat. 12, 22.
даяше Mark. *4*, 8; *6*, 41; *8*, 6; Luk. *9*, 16; *15*, 16; даяше Mark. 6, 7; некьдлаше Jov. 2, 24; даяхѫ Mat. 13, 8; Mark. 15, 23.

недостояше Mark. 2, 26.
ѡдржжаше Luk. 5, 9; 3 dual. држжасте са Luk. 24, 16
дѣяше Mark 1, 35.
3. dual. ӡвасте Mat. 20, 31; 3 pl. ӡвахѫ Mat 21, 9; Mark. 3, 11.

искаше Mat. 26, 16; 1. dual. искаховѣ Luk. 2, 48; 2. dual. искаста Luk. 2, 49; искахѫ Mat. 26, 59.

скаӡаше Mark. 4, 34.

кланѣше са Mat. *9*, 18; *18*, 26.

лежаше Mark *1*, 30; *2*, 4; *5*, 40; въӡлежаше Mat. 26, 20; въӡлежахѫ Mat. 9, 10; Mark. 2, 15.

маӡахѫ Mark 6, 13.

мльчаше Mark. 14, 61.

наӡирахѫ Mark. 3, 2.
напаяше Mat 27, 48; Mark. 15, 36.
облачаше са Luk. 16, 19.

3. dual. ѿвѣщасте Jov. 9, 20.
ѿвѣщакаше Mat. 27, 12; Mark. *14*, 61; *15*, 3.
отираше Luk 7, 38.
припадахѫ Mark. 3, 11.
плакахѫ Luk. *5*, 2; *23*, 27.

	пльвахѫ Mark. 15, 19.
исповѣдааше Luk. *2*, 38, 51.	проповѣдаше Mark. 1, 7; 3. dual. повѣдасте Luk. 24, 35; проповѣдахѫ Mark. *6*, 12; *7*, 36.
подобааше Luk. *11*, 42; *15*, 32; *24*, 26, 46.	подобаше Mat. *18*, 33; *23*, 23; *26*, 54; Luk. *13*, 16; Jov. *4*, 4.
подражаахѫ Luk. *16*, 14; *23*, 35.	
полагаахѫ Mark. 15, 47.	полагахѫ Mark. 6, 56.
постилаахѫ Mat. 21, 8; Mark. 11, 8.	помахѫ Luk. 1, 62.
похищааше Luk. 8, 29.	прикосахѫ са Mark. 6, 56 (l. 70b, na mjestu radiranom poslije a je mjesto prazno).
простираахѫ Luk. 19, 36.	
протрьꙁаахѫ Luk. 5, 6.	
	радовахѫ са Luk. *1*, 58; *13*, 17.
раꙁарѣаше Jov. 5, 18.	
рьпьтаахѫ Mat. 20, 11; Luk. *5*, 30; *15*, 2; *19*, 7; Jov. 6, 41.	
рыдаахѫ Luk. 8, 52.	
рѣꙁаахѫ Mark. 21, 8.	рѣꙁахѫ Mark. 11, 8.
рѫгаахѫ Luk. *8*, 53; *23*, 36.	рѫгахѫ са Mat. *9*, 24; *27*, 29; Mark. 5, 40; Luk. *22*, 63.
скитааше Luk. 23, 54.	
послоушааше Mark. 6, 20.	
слышааше Luk. 23, 8.	слышаше Mark. 12, 37; Luk. *9*, 7; *10*, 39; слышахѫ Mark. *6*, 55; *11*, 14; Luk. 16, 14.
спааше Mat. 8, 24.	спахѫ Mat. 25, 5.
стоꙗахѫ Luk. 23, 48.	стоꙗше Mat. 13, 2; Jov. 1, 35; стоꙗхѫ Mat. 12, 46; Luk. *23*, 10, 35; оустоꙗхѫ Luk. *23*, 23.
съблюдааше Luk. 2, 19.	
съвѣдѣтельствоваахѫ Mark. 14, 56; Luk. 4, 22.	съвѣдѣтельствовахѫ Mark. 14, 57.
исконьчавахѫ са Luk. 8, 23.	спа͡схѫ са Mark. 6, 56.
	стаꙁахѫ са Luk. 4, 36.
	таꙗше са Luk. 1, 24.
трѣбоваааше Jov. 2, 25.	
оугнѣтаахѫ Luk. 8, 42.	оугнѣтахѫ Mark. 5, 24.
	оужасахѫ са Mark. *6*, 51; *10*, 24, 32; Luk. *2*, 47; *4*, 32.
оумирааше Luk. 8, 42.	оумираше Luk. 7, 2.
	оутанахѫ Mark. 5, 13.
	цѣловахѫ Mark. 9, 15.
оупва͡аше Luk. 11, 22.	чаꙗше Luk. *23*, 8, 51.

β) glagoli s pres. i inf. osnovom na *-i:*

бл͡свѣлше Luk. 24, 51.	блажнѣахѫ са Mat. 13, 57.
съблажнѣахѫ Mark. 6, 3.	приближаше са Luk 22, 1.
привождаахѫ Luk. 4, 40.	въꙁбранѣше Mat. 3, 14.

въꙁвраштаахѫ сѧ Luk. 23, 48.	
въꙁглашаахѫ Luk. 23, 21.	
гонѣахѫ Jov. 5, 16; иꙁгонѣахѫ Mark. 6, 13.	давлѣше Mat. 18, 28.
дивѣаше сѧ Mark. 11, 18; дивѣахѫ сѧ Mark. 10, 26; Jov. 7, 15; дивлѣаахѫ сѧ Mark. 6, 51; Luk. *4*, 22; *9*, 48.	дивлѣхѫ сѧ Mat. *12*, 23; *19*, 25; *22*, 33; Mark. *1*, 22; *5*, 20; *6*, 2; *7*, 37; Jov. 4, 33.
	женѣхѫ сѧ Luk. 17, 27.
крьштааше Jov. *3*, 22; *4*, 4; крьштаахѫ сѧ Jov. 3, 24.	крьштахѫ сѧ Mat. 3, 6; Mark. 1, 5.
крѣплѣаше сѧ Luk. *1*, 80; *2*, 40; *22*, 59; крѣплѣахѫ сѧ Luk. 23, 5.	
вълаждааше Jov. 5, 4.	
мльвѣаше Luk. 10, 40.	
молѣаше Luk. *7*, 36; *8*, 41; *9*, 18; *11*, 37; *18*, 11; *22*, 44; Jov. 4, 47; молѣахѫ Mat. 14, 36; Mark. 7, 32; Jov. *4*, 31, 40.	молѣше Mat. 18, 29; Mark *5*, 10, 18, 23; *7*, 26; *14*, 35; Luk. *8*, 38; *9*, 29; *15*, 28; *22*, 41; молѣхѫ Mat. 15, 23; Mark. 6, 56; Luk. *7*, 4; *8*, 31.
моуждааше Luk. 1, 21.	
помышлѣаше Luk. *1*, 29; *12*, 17; недомышлѣаше сѧ Luk. 9, 7; помышлѣахѫ Mark. 11, 31; помышлѣахѫ Mat. *16*, 6; *21*, 25; Mark. 8, 16; Luk. *20*, 5, 14; *24*, 37; 3. dual. помышлѣасте Mark. 9, 33.	
възмѫштааше Jov. 5, 4.	
възношааше сѧ Luk. 24, 51; 3. d. поношаасте Mark. 15, 32; иꙁношаахѫ Luk. 7, 12; приношаахѫ Luk. 18, 15.	приношахѫ Mark. *1*, 32; *10*, 13. 3. dual. поношасте Mat. 27, 44.
прошаахѫ Mark. 15, 6; Luk. *11*, 16; *23*, 25.	
прѣштааше Luk. *8*, 29; *23*, 40; ꙁапрѣштааше Mark. 7, 36; прѣштаахѫ Mark. 14, 5; Luk. 18, 39.	прѣшташе Mark. *3*, 12: *8*, 15. прѣштахѫ Mark. 10, 13.
ѿпоуштааше Mark. 5, 6.	
ѡтрѣшаасте Mark. 15, 32.	
саждаахѫ Luk. 17, 28.	
славлѣаше Luk. 13, 13; славлѣахѫ Luk. *5*, 26; *7*, 16.	славѣхѫ Mat. 15, 31.
слоужаахѫ Luk. 8, 3.	слоужаше Mat. 8, 15; Mark. 1, 31; Luk. 4, 39. слоужахѫ Mat. 4, 11; Mark. *1*, 13; *15*, 41.
	ѡставѣше Mark. 1, 34.
творѣаше Mark. *3*, 8; *6*, 20, 21; *15*, 8; Luk. *9*, 43; *24*, 28; Jov. *2*, 23; *5*, 16; *6*, 2. творѣахѫ Luk. 6, 23.	творѣхѫ Mark. 3, 6.

оучаашє Mark. *4*, 2; *9*, 31; Luk. 5, 3; Jov. *7*, 14.	оучашє Mat. *13*, 54; Mark. *1*, 21; *2*, 13; *10*, 1; *11*, 17; Luk. 4, 15.
хождаашє Mat 14, 29; Jov. *5*, 9; *7*, 1; *8*, 59; исхождаашє Mark. 11, 19; Luk. 6, 19. ѡхождаашє Luk. 2, 37; прихождаашє Luk. 18, 3; прохождаашє Mat. *4*, 23; *9*, 35; Luk. *2*, 1; *13*, 22; *17*, 11; *19*, 1. сьхождаашє Luk. *10*, 30, 31. 3. dual. хождаастє Luk. 2, 41; хождаахѫ Mark. 15, 41; исхождаахѫ Luk. 4, 41; Jov. 8, 9; прихождаахѫ Luk. *9*, 6; *21*, 38; Jov. 3, 23.	хождашє Mark. 5, 42; въхож[д]ашє Mark. 6, 56; исхождашє Mat. 3, 15; Mark. 1, 5; Luk. 4, 37. ѡбьхождашє Mark. 6, 6. прихождахѫ Mark. 1, 45.
хранѣашє Mark. 6, 20.	
хоулѣашє Luk 23, 39.	хоулѣхѫ Mat. 27, 39; Mark. 15, 29.
чюждаахѫ сѧ Luk. *1*, 21, 63.	чюждахѫ сѧ Jov 4, 27.

γ) Glagoli, kojima se pres. osn. tvori umetkom *-jo-*, *-je-*, a inf. osn. nema osobitoga umetka:

	биѣшє Luk. 18, 13; биѣхѫ Mat. 27, 30; Mark. 15, 19; Luk. *22*, 64; *23*, 27.
	въпиѣхѫ Mat. 27, 23; Mark. 11, 9; въпиѣшє Luk. 18, 39.
	мыѣшє сѧ Jov. 5, 4.
пиѣахѫ Luk. 17, 27.	пиѣхѫ Luk. 17, 28.
	сиѣашє Luk. 2, 52.
	сѣѣшє Mark. 4, 4; Luk. 8, 5.
	смѣашє Mark. 12, 34; не съмѣахѫ Luk. 20, 40.

δ) Glagoli s osnovom na gutural:

можаашє Luk. 19, 3: можаахѫ Luk. 8, 19.	можашє Mat. *8*, 28; *22*, 46; *26*, 9; Mark. *1*, 45; *5*, 3, 4; *6*, 5, 19; *7*, 24; *14*, 5; Luk. 1, 22. можахѫ Mark. 4, 33.
стрѣжаахѫ Mat. 27, 36.	

2. imperf. ima završetak -ѣахъ:

ϰ) u glagola I. razreda s osnovom na suglas osim guturala:

ведѣахѫ Luk. 23, 32.
градѣ[а]шє Mark. 2, 13. градѣахѫ Jov. 4, 30.
жрѣахѫ Mark. 14, 12
идѣашє Mat *2*, 9; *9*, 19; *24*, 1; *26*, 58; Mark. 5, 24; Luk. *4*, 30; *5*, 28; *7*, 6, 11; *8*, 42;

18, 43; *19*, 28; *22*, 47, 54; *23*, 27; *24*, 15; Jov. *4*, 50; *6*, 2; *8*, 59. **проидѣашє** Luk. 5, 15. 3. dual. **идѣастє** Luk. 24, 28. **идѣахѫ** Mark. 9, 30; Luk. *2*, 3; *7*, 11; *14*, 25; Jov. *6*, 17, 21; *8*, 2.	3. dual. **идѣстє** Mat. 28, 8.
насѣахѫ Luk. 17, 27.	
растѣашє Luk. *1*, 80; *2*, 40.	

β) u glagola sa pres. osnovom bez osnovnoga vokala:

бѣашє Mat *14*, 21; *15*, 38; Mark. 6, 44; Luk *2*, 4; *4*, 29; *8*, 29; *9*, 14; Jov. *2*, 25. 3. dual. **бѣашєтє** Mark. 1, 16. **бѣахѫ** Mat. *9*, 36; *15*, 1; *27*, 54; Mark. *1*, 36; *2*, 18; *3*, 8, 21; *4*, 10; *5*, 13; *6*, 31; *9*, 6; *10*, 32; *14*, 56; *15*, 40; Luk. *1*, 65; *2*, 8; *4*, 27; *5*, 7, 9, 17, 29; *6*, 3; *8*, 2, 37, 40; *9*, 18, 32; *14*, 1; *15*, 1; *23*, 55; *24*, 10, 53; Jov. *1*, 24; *3*, 23; *4*, 8; *9*, 8. **бѣ**[д]**хѫ** Mat. 27, 55.	1. sg. **бѣхъ** Mark. 14, 19. 3. dual. **бѣстє** Mat. *4*, 18; *26*, 43; Mark. 14, 40; Luk. *4*, 20; *5*, 10; *7*, 41; *9*, 30; *24*, 13. **бѣста** Mark. 9, 4; Luk. 23, 12. **бѣхѫ** Mark. *2*, 15, 25; *4*, 36; *5*, 40; *8*, 9.
дадѣашє Mark. 11, 16; Luk 4, 41.	
идѣахѫ Luk. *6*, 1; *15*, 16; *17*, 27.	**идѣхѫ** Luk. 17, 28.

γ) u glagola sa inf. osnovom na *-ě:*

волѣашє Jov 4, 46.	
видѣахъ Jov. 1, 34; **видѣахѫ** Mark. 3, 11; Luk. 4, 41; Jov. 6, 2. **ненавидѣахѫ** Luk. 19, 14.	**видѣшє** Mark. 12, 41.
вѣдѣахъ Jov. *1*, 31, 33; **вѣдѣашє** Mat. 27, 18; Mark. *9*, 6; *15*, 10; Luk. *6*, 8; *19*, 22; Jov. *2*, 9, 24, 25; *5*, 13; *6*, 4, 64. **вѣдѣахѫ** Mark. *1*, 34; *3*, 12; *9*, 34; Jov. 2, 9.	2. dual. **невѣдѣста** Luk. 2, 49.
живѣашє Luk. 8, 27; Jov. *1*, 40; *3*, 22	
3 dual. **ꙁрѣаста** Mark. 15 47.	**ꙁаꙁьрѣхѫ** Mark. 7. 2.
имѣахъ Luk. 19, 20. **имѣашє** Mat. *3*, 4; *13*, 46; *18*, 25; *21* 18; Mark. *4* 5; *5*, 3; *12*, 6, 44; *16*, 8; Luk. *8*, 6, 27; *13*, 6; *16*, 1; *21* 4; *23*. 17. **имѣахѫ** Mat. 21, 46; Mark. *3*, 10; *8*, 7, 14; *11*, 32; Luk. 4, 40.	**имѣшє** Mark. 4, 6; **имѣхѫ** Mat. *13*, 6; *14*, 5.
мнѣахѫ Mat. 20, 10.	

стыдѣахѫ сѧ Luk. 13, 17.	
сѣдѣахь Mat 26, 55; сѣдѣаше Mat. *33*, 1; *15*, 29; *26*, 58, 69; Mark. *3*, 32; *10*, 46; Luk. *18*, 35; *22*, 55; Jov. *4*, 6; *6*, 3.	
оумѣахѫ Mark. 14, 40; разоумѣахѫ Luk. 18 34.	не разоумѣхѫ Mark. 9, 32.
хотѣаше Mat. *18*, 30; *27*. 34; Mark. *6*, 48; *7*, 24; *9*, 30; *10*, 32; Luk. *9*, 31; *10*, 1; *15*, 28; *18*, 4; *19*, 4; Jov. *6*, 71; *7*, 1. хотѣахѫ Mat. 27, 15; Jov. 6, 11.	хотѣше Mark 6, 19; хотѣхѫ Mat. 22, 3; Jov. 6, 21.
цѣлѣаше Luk. 4, 40; исцѣлѣаше Luk. *6*, 19; *9*, 11; исцѣлѣахѫ Mark. 6, 13.	

Što se tiče razmjera nestegnutih i stegnutih oblika impf., to nije nipošto čudno što nestegnuti završetak -ѣахъ znatno prevladava nad stegnutim -ѣхъ. Pri završetku -аахъ spominjemo, da u glagola, kojima se pres. tvori umetkom *-jo*, *-je*, a inf. osnova nema osobitoga umetka, do jednog izuzetka, nalazimo posvuda oblike stegnute. Neobičnije je, da su u glagola I. razreda, kojima se osnova svršuje na gutural, stegnuti oblici mnogo obilniji, a naprotiv u glagola s inf. osnovom na *-a* oblici stegnuti su obilniji od nestegnutih samo u jev. sv. Mat. (29, 6) i sv. Marka (97, 27), ali nestegnuti su obilniji od stegnutih u jev. sv. Luk. (74, 51) i sv. Jov. (31, 15). Ovaj razmjer vidimo u impf. glagola s inf. i pres. osnovom na *-i*: stegnuti su obilniji u Mat (16, 6) i u Marka (30, 23), nestegnuti su pak kud i kamo obilniji u Luk. (55, 11) i u Jov. (18, 2). U opće su u našem rukopisu oblici impf. na -аахъ, -ꙗахъ češći, nego li oblici stegnuti (-ахъ, ꙗхъ).

Part. pres. akt. N. sg. m. g. сы Luk. 24, 44. ꙗдаи Mark. 14, 18; Jov. *6*, 54, 56, 57, 58. не имꙑ Mat. 22, 25. приимаи Mat. 25, 22. Pored pravilnih dalje oblika n. sg. m. g. -ꙑ nalazimo analogne na -ѫ: сѫ Jov. 6, 46; сѫи Jov. *1*, 18; *3*, 13, 31; могѫи Mat. 19, 12; градѫи Luk. 6 47; Jov. *6*, 14, 35 pored градꙑи Mat. *11*, 3; Mark. *11*, 9; Luk. *7*, 19, 20; *13*, 35; *19*, 38. — Za cijelo pod utjecajem part. видашти nastali su oblici вѣдащи Mark. 5, 33; вѣдаще Luk. 8, 53; невѣдаще Mat. 22, 29; Mark. 12. 24 (isp. Archiv VII, 43); pod utjecajem analogije bit će također stvoreno: владащѣ Luk. 2, 2; кльнащѫꙗ Luk. 6, 28; въ ѡгнь не гасащеи Mark. *9*, 43, 45, isp. негасащиимъ Ass. Luk. 3, 17; горащи Luk. 12, 35 *(T* Star. XX, 168), tako već u Supr. pored горѫщи. Ali gdje u starobug. spomenicima pravilno (isp. Star. XX, 164; Archiv VII, 44) nalazimo имащи u našem je rukopisu svuda složno sa staroslov. spomenicima имѫщи.

Part. pret. akt. I. Od korijena *ĭm-* bude **j-ьmъ*, a od toga sada имь, sada емъ. U našem rukopisu nalazimo oba oblika: имь Mat. 14, 3; Luk. 8, 54; имьше Mat. *21*, 35, 39; Mark. 12, 3; Luk. 22, 54; поимъ Mat. 16, 22; Mark. *7*, 33; *10*, 32; Luk. *9*, 10, 28; *20*, 29. приимь Mat *25*, 16; *26*, 26, 27; *27*, 24, 49, 59; Mark. *8*, 6, 32; *14*, 22. 23; Luk. *9*, 11, 16, 47: *14*, 4; *19*, 15; *22*, 17, 19; приимыи Mat. 25, 18; приимьши Luk. 13, 21; приимьше Mat. *20*, 11; *27*, 6; *28*, 15; приимьшѫ Mat. 21, 1; приимьша Mat. 25, 3; rjeđe кемь Mark. *1*, 31; *5*, 41; *8*, 23; кемьше Mark. 12 8; Luk. 23, 26; поемь Mat. 26, 37; Luk. 18, 31; приемь Mat. *14*, 19; *15*, 36; *25*, 20, 24; *27*, 48; Mark. *6*, 41; *9*, 36; Luk. 13, 19; приемьшеи Mat. 26, 52. U svezi sa zatvorenim prijedlogom jeste въз-ьмъ: въземь Mat. 13, 31; Luk 24, 30 i dr, tako i объмъ Mark. *9*, 36; *10*, 16 Zogr., обемъ ib. Mar., analogno se uzima -кемь, i tako čitamo u našem rukopisu ѡбьемь Mark. *9*, 36; *10*, 16.

Part. pres. pas. pored пропатъ nalazimo i пропиена Mat. *27*, 44; *28*, 5.

Infinitiv sa slabim stupnjem u korijenu: тльщи Luk. 13, 25 (tako i u *T* i u jev. Jana Aleksandra), поурьсти Jov. 4, 7 (sl. u Trojanskoj pripovijesti, vidi Lavrov Обзоръ 191).

Od pres. сѣѧ je stsl. inf. сѣти, a pored toga sekundarni oblik сѣяти (Wiedemann op. c. 150). U našem se rukopisu tvore infinitivni oblici samo od sekundarne. šire osnove: сѣяти Luk. 22, 31; part. pret. akt. I.: сѣявь Luk. *19*, 21, 22; всѣявы Mat. *13*, 37, 39; сѣявьшаго Mat. 13, 18; сѣявьшоуоу Mat. 13, 24; part. pret akt. II.: сѣяль Mat. *13*, 27; *25*, 24; part. pret. pas.: сѣяное Mat. *13*, 19, 20, 22, 23; Mark. 4, 15; всѣяно Mark. *4*, 31, 32; aor. 1. sg. сѣяхь Mat. 25, 26; 3. sg. всѣя Mat. *13*, 25, 31; tako i u nom. verb. сѣяниѧ Mat. 12, 1; Mark. 2, 23; Luk. 6, 1. Slično se upotrebljavaju oblici: aor. 1. pl. одѣяхомъ Mat. 25, 38; 2. pl. одѣясте Mat. *25*, 26, 43; 3. pl. одѣяшѫ Mat. 27, 28, kao u *T* mjesto одѣхомъ, одѣсте, одѣшѧ ostalih tekstova; part. pret. pas. одѣянь Mark. *14*, 51; *16*, 5; Luk. *7*, 25, kao u *THv;* nom. verb. одѣяніе Mat. 28, 3; Luk. 9, 29; tako isto Mat. 28, 3 već u *A*, Luk. 9, 29 već u *Z*, ali одѣние u ostalim starim tekstovima (одежда Mat. 28, 3 *S*).

IV.

Sintaksa.

Kao kod glasova i oblika, tako ćemo i kod sintakse istaći samo znatnije pojave našega spomenika, osobito, gdje se on razlikuje od starosl. jevangeličkih tekstova. Pored starih tekstova ispoređujemo i mlađe, jer hoćemo ovdje podati prilog ne samo istoriji jezika, nego i istoriji prijevoda, a tu je doista vrijedno istaći, u čemu se naš tekst razlikuje, a ostali se mlađi tekstovi slažu s najstarijom recensijom staroslovenskoga prijevoda jevanđelja.

Broj. Dual iščezava, te se naknađuje pluralom: **бѣше лѣтомь двѣманадесате** Mark. 5, 42 (**лѣтома** *MZNHvT*). U Mat. 28, 5 i dalje zamijenjeni su dualni oblici pluralnima: **рече женамъ, небоите са вы**; i u v. 7: **рьцѣте**, u **боитє** (l. 56ᵃ) bilo je є očito pod utjecajem prijedloga okrenuto u а; slič. čitamo samo pluralne oblike u *T* u v. 5—7: tako i u v. 10 plural pored duala: **гла имь іс не боитє са**, gdje je u svima i mlađim tekstovima **има**. Tako zamijenjeni dual s pluralom vidimo još Jov. 1, 38: **іс виддѣвь и по себѣ идѫща гла има**, gdje je u svim ostalim tekstovima dual **ѣ** (**и**) *MZAOMrNHvTŠ*.

Ako je skupno ime subjekt, meće se u stslov. tekstovima glagol. predikat često u množinu, ako i ima ovdje u stsl. tekstovima mnogo izuzetaka. U našem se tekstu u tom slučaju upotrebljava jednina: **вьсь градь изыде** Mat. 8, 34 složno sa *ZASOMrNHvŠHP*, ali **изидѫ** *MA*ʳ (πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν). — **вьсь народь дивѣаше са** Mark. 11, 18 složno sa *NHvTKpKstbFb*, ali **дивлѣахѫ са** *MZHSy* (ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο); — **и вьставь вьсе множьство** Luk. 23, 1 složno sa *N*ᵃ*Hv*, ali **въставъше** *ZMN*ᵇ*TŠHP* (ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος); — **по немьже идѣаше народь многь** Jov. 6, 2 složno sa *MZSONHvTŠHP* (u *A* je ispuštena ova rečenica; Mikl. Vgl. Gram. IV, 49 navodi ne znam iz kojega spomenika ovo mjesto s pluralom: **идѣахѫ**). Inače pak nalazimo množinu: **и молишѫ и вьсь народь** Luk. 8, 37 složno sa *MZSON*ᵃ*THP*, sg. samo u *N*ᵇ*Š*: **моли** u *Hv* **молаше**, ali ovdje je i u gdjekojim grč. tekstovima: ἠρώτησαν, a u drugima: ἠρώτησεν.

Imena označujući uda tjelesna, ruke, koljena i t. d. meću se, ako se protežu na subjekt, u množinu, ili pak u dvojinu ili množinu: **аггломъ своимь заповѣсть о тебѣ и на рѫкоу вьзмѫть** Mat. 4, 6 jednako u *DčOA*ʳ*NŠHR*, ali **на рѫкахъ** *AZSStHvP* (ἐπὶ χειρῶν). — **и пльвахѫ нань и прѣгыбаюше колѣнѣ поклањѣахѫ са кмоу** Mark. 15, 19 složno sa *TrgHvTP*, ali **колѣна** *MZASOA*ʳ*NŠH*. — Ako je subjekt u jednini, onda tako ime može biti u jednini i u dvojini: **кмоуже лопата вь рѫцѣ кго** Mat. 3, 12 jednako u *NŠH* (ἐν τῇ χειρί), ali **въ рѫкоу** *ZDčStHv*; to se mjesto čita isto tako još Luk. 3, 17 složno sa *MOTŠHP*, dok dvojinu nalazimo u *ZASNHv*. — To isto vrijedi o odijelu ovih udova: **кмоу нѣсмь достоинь сапога понести** Mat. 3, 11 složno sa *ODčH*, gen. dual. nalazimo pak u *ZA*: **сапогоу**, gen. pl. **сапогъ** *StNHv*, ak. pl. **сапогы** *Š* (τὰ ὑποδήματα). — **кмоуже нѣсмь достоинь ѡрѣшити ремене сапогь кго** Luk. 3, 16 složno sa *MON*ᵃ*TH*, ali gen. dual. **сапогоу** u *AZN*ᵇ*HvŠRP*, gen. sg. **сапога** *S*. — Mark. 3, 5: **о окамененіи срдьць ихь** složno sa *ASKstP*, ali **срдца** *MZONHvTH* prema grč. τῆς καρδίας αὐτῶν. — Jov. 6, 7: διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς prevedeno je u našem rukopisu: **двѣма стома пѣназь хлѣбь недовлѣеть имь** složno sa *AŠH* (**довлѣеть** *N*ᵇ*HvP*), pod utjecajem grč. plurala prevedeno množinom u *M*: **довьлѣтъ** i u *Z*: **довьлатъ**, a još je više udešena

rečenica prema grč. uzoru u *ONª*: хлѣби недоканѣкжть (*T*: хлѣби недоканѣтъ).

Rod. Mjesno ime ієроусалимь uzimalo se u stsl. tekstovima kao masc., ali u mlađima pod utjecajem očevidno grčkim uzima se kao fem., tako i u našem rukopisu: ієр͡слимє изьбивьшиꙗ пр͡оркы и побивающи Mat. 22, 27 složno sa *ZᵇAONHvTAʳMstDbr*, Luk. 13, 34 složno sa *NªHv*, ali muški je rod na prvom mjestu u *MŠHP*, na drugom u *MNᵇKpTŠH*; ієр͡слмь бѫдеть попираієма Luk. 21, 24, ali попираємъ *MZNHvTŠH*. — Pod utjecajem grčkoga originala srednjega je roda: катапетазма црковноіє Luk. 23, 45, ali žen. rod u svima ostalim tekstovima u *MZAOTrgNHvTŠH*, u koliko nije prevedeno, tako i u našem rukopisu Mat. 27, 51 složno s ostalim tekstovima.

Mjesto genitiva ili, prema prilici, dativa svojine upotrebljava se mnogo adj. pos.: вь домѣ двдвѣ ѡтрока εвоієго Luk. 1, 69 složno sa *ZNHvTH*, ali gen. давида *MŠ*. — иѡсиина мати Mat. 27, 56 složno s *O*: иосиина мати i sa *P*: ѡсѣина мати, ali иосии мати *MZANHvTŠHFa*. — ѿ крьвє авєлєвы до крьвє захариины Luk. 11, 51, ali gen. авєлѣ . . . захариꙗ *MZNHvTŠH*, gen. авєлѣ očuvan je u *MZNHvTS* time, što je spojen s pridjevom: праведьнааго. — можеть въздвигнѫти чада авраамлѣ Mat 3, 9 složno sa *NHv*, ali dat. аврамоу *AStŠ*, аврамови *DčOH*; tako i Luk. 3, 8, gdje u svima ostalim tekstovima dolazi dat., samo u *T* gen. авраама. — Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ Mat. 16, 17 prevedeno je: симонє варъ иѡнинъ, tako i u *NᵇR*, a sl. u *NªHv* с. вариониние, ali doslovno su uzete grčke riječi: симонє вариѡна u *MZAOŠHP*. Očevidno je potonji revident stslov. prijevoda jevanđelja znao, da βὰρ u sir. i kald. jeziku znači sin, pa je samo od poštovanja prema posvećenomu tekstu zadržao tuđu riječ. — ты ли ієси црь июдєнскь Luk. 23, 3 složno sa *NHvT*, ali июдєомъ *MZŠH*; drugdje se posvuda i u stslov. tekstovima upotrebljava ovdje adj. июдєнскъ, tako Luk. 23, 37, 38 i dr. I od mjesnih imena tvoreni su adj. na -ьскъ: ѿ витьсаидьска града Jov. 1, 45 složno sa *ZOMrH*, ali отъ виѳсаидꙑ отъ града *MNᵇKstŠJur* (= ἀπὸ Βηθσαϊδὰ ἐκ τῆς πόλεως), отъ видсаидꙑ градьца *A*, отъ видьсаидꙑ града *SNªHvT*. — Jedno pored drugoga čitamo: кь кана галилєнсцѣи Jov. 2, 11, kao u *MANHvTŠH*, ali къ кана галилєі *ZO* i naprotiv кь кана галилєи Jov. 2, 1 složno sa *AOJMstDbrSy*, prema къ к. галилєнсцѣи u *MZOhrNHvTŠH*, i кь кана галилєꙗ Jov. 4, 46 složno sa *MZTH*, dok je adj. галилєнскѫ *KstŠNªHv* (кь кан галилѣскы *Nᵇ*) — Tako još čitamo на вса силѫ вражиꙗ Luk. 10, 19, kao u *ZASNHvTP*, gdje je gen. врага u *MŠH*, dat. врагоу u *OAʳ*, i наимникомь ѿчємь ми Luk. 15, 17, gdje je u svima ostalim tekstovima отьца моієго.

Ali pored toga se u našem rukopisu u ovom značenju meće gen., gdje je u stslov. i u mlađim tekstovima adj.: кь вєрь жє сѫвоть

*

Mat. 28, 1, сѫботьнꙑи *MZASOTHF*^{a}*PR*, samo u *NHv* čitamo ovdje dat. соуботѣ. — сѫпрѧгъ воловъ Luk. 14, 19 (ζεύγη βοῶν) složno sa *KstTJurMstDbrSyP*, ali с. воловьнꙑихъ *MZASONHv ŠA*^{r}*H*. — старьци людеи Luk. 22, 66, ali ст. людьсции *MZNHvT ŠHP*. — домоу коупла Jov. 2, 16, д. коупльнаего *MZAOMrNH*^{r} *TŠH*. — ili dativ: ꙗдѧть ѿ кроупицѧ дѣтемь Mark 7, 28 složno sa *Kp*, u drugima gen. дѣти *NHvTŠ* (prema grč. τῶν παιδίων). ali adj. дѣтескъ *MZH*. — снъ бо чвческꙑ имать прѣдати сѧ въ рѫцѣ члвкомь Luk. 9, 44; tako i u *Mr;* gen. čitamo u *Hv*. чловѣкъ (dodaj грѣшникъ), u ostalim adj.: чловѣчьсцѣ *MZN*^{b}*TŠH*, чловѣчи *N*^{a}. — снъ бо члвческꙑ не приде дшѧ члвкомь погоубити Luk. 9, 56, ali u svima ostalim tekstovima дшь члвческъ *MZNHvTŠH*. — ѡбласть тмѣ Luk. 22, 53 (ἐξουσία τοῦ σκότους) — обл. тьмьнаѣ *MZONHvT ŠH*. — дроугъ женихоу Jov. 3. 29, tako i u *Kp* (ὁ φίλος τοῦ νυμφίου), др. жениховъ *MZAOMrNHvTŠH*. — Mat. 26, 31 διασκορπισθήσονται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης prevedeno je doslovce: разидѫтъ сѧ овьцѧ стада u *MZOŠH*, u nekim se mlađim upotrebljava adj. mjesto gen.: овьцѧ стадьнꙑѩ *TA*^{r}*JurMstDbr* i dr.; pisari ostalih tekstova dopustiše sebi promjenu htijući prvobitni prijevod popraviti, tako u *A* čitamo овецъ стада, *S* pak upotrebljava adj. овьчѧ стада; pisac je našega rukopisa u ovome nastojanju pripisao prijedlog на nad ѡвьцѧ, u *NHr* овцѧ стада upotrebljene su obje riječi kao nom. pl. i razdijeljenje za to veznikom и.

U svim tekstovima, u četverojevanđeljima i u nedjelnim jevanđeljima prevedeno je Luk. 2, 8 φυλάσσοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς: стрѣгѫште стражѧ ноштьнꙑѩ, samo je u našem rukopisu preveden grč. gen. instrumentalom temporis: нощиѭ.

Povratna zamjenica posesivna upotrebljava se, kad je subjekt rečenice i zamjenice isto lice. U stslov. se prijevodima ne pazi mnogo na ovo pravilo, očevidno pod utjecajem grčkoga jezika; pojedini se tekstovi jevanđeljâ amo tamo razilaze. U našem se rukopisu ovdje ondje pazi na to pravilo, gdje je u starim tekstovima to propušteno:

1) 1. l. sg.: азъ посꙑлаѭ аггела своѥго Luk. 7, 27, ali анћлъ мои *MZ*, ангела моего *NHvTŠH*. — гла . . . рабоу своѥмоу Luk. 7, 8 jednako u *T*, ali моемоу *MZAONHvSHP*. — възвращѫ сѧ въ домь свои Luk. 11, 24 jednako u *Hv*, ali мои *MZNTŠH*. — посла сна своѥго възлюбленаго Luk. 20, 13, сꙑнъ свои *S*, снъ мои *MZT*. сꙑна моего *NHvŠH*. — идеже пасха съ оученикꙑ своими снѣмь Luk. 22, 11 složno sa *Z*, ali моими *MMrNHvTŠHP*. — прѣдаѭ дхъ свои Luk. 23, 46, мои u svim tekstovima, koje smo poredili.

2) 2. l. sg.: възлюбиши искрьнѣаго своѥго Mat. 22, 29 složno sa *ZASOHvTŠP*, samo u *MNH* nalazimo твоего. — вьниди въ радость га своѥго Mat. 25, 21 složno sa svim tekstovima osim *M*, gdje čitamo твоего. — въꙁми ложе своѥ и иди въ домь свои Luk. 5. 24 jednako u *S* одръ свои — д. свои, ложе твое — д. твои *ATur*, одрь

твои — домъ свои *NHv*, одръ твои *MT*, ложе твое *ZOH*, домъ твои *MZOTH*. — вьзми ѡдрь свои Jov. 5, 11 složno sa *ANHv*, ali твои *MZOTŠHP*. — вьзврати са вь домь свои Luk. 2, 39 složno sa *NHvP*, твои *MZAŠOTŠH*. — изврѣщи древе врьвно ѿ ѡка своѥго Luk. 6, 42, изьми прѣжде бр. из- оуесе твоего *MZMr NᵇHvH*, своего *NᵃT*. — приведи сна своѥго Luk. 9, 41, tako samo u *O*: снъ свои, ali твои *MZASTP*, сына твоего *NHcŠH*. — градеши сь сжпостатомь своимь Luk. 12, 58, slič. съ сжпьремь своимь *ZNᵃH*, съ сжперникомь своимь *NᵇŠ*, ali съ сжпьремь твоимь *M*, съ сжперьникомь твоимь *T* — незови дроугь своихь ни братиѩ своѥѩ ни рождениѩ своѥго Luk. 14, 12, povratnu zamjenicu imadu samo na prvom mjestu (своихь) *HvŠ*, inače posvuda *MZNTH* imadu zamjenicu 2. lica. — сьтвори ма ѥко ѥдиного наимьникь своихь Luk. 15, 19, ali твоихь u svim ostalima (*MZASONHvTŠHP*). — запрѣти оученикомь своимь Luk. 19, 39 složno sa *Š*, твоимъ *MZN HvTH*. — пригласи мжжа своѥго Jov. 4, 16 složno sa *ZANHvT ŠAʳ*, ali мжжь твои *MOJurMstSyP*, мжжа твоего *H*. — недостоить тебѣ вьзати ѡдра своѥго Jov. 5, 10 složno sa *ZANᵇHvŠTH*, ali твоего *MONᵃP*.

3) 2. l. pl.: вьзрите оунма своима Jov. 4, 35, u ostalim tekstovima вьзведѣте оуи ваши *MZAONHvTŠHP*.

4) 3. l. sg.: ѡлнъ нимѣаше . . повсь оусникмь ѡ урѣслѣхь своихь Mat. 3, 71 složno sa *AOStNHvAʳHR*, ali єго *SLčŠP*.

Ovo pravilo nije ipak u našem tekstu potpuno provedeno; nalazimo u njemu dosta izuzetaka u slozi sa mnogim starim tekstovima.

1) 1. lice sg.: азь посла аггль мои Mat. 11, 10 složno sa *MZ AOKpNHvŠHPR*, samo je u *T* свои (u *S* ispuštena je posvojna zamjenica). — ѡтьврьзж вь притчахь оуста моꙗ Mat. 13, 35, tako i u *MZNHcŠH*, samo u *T* своа — немогж оумолити ѡца моѥго Mat. 26, 53, tako isto u *MZASONHvŠHP*, samo u *T* своего. — гла же вамь дроугомь моимь Luk. 12, 4 složno sa *ZANHvTP*, ali своимъ *MOŠH*. — да сь дроугы моими вьзвеселиль са вимь Luk. 15, 29 složno sa *MZASOMrNHvAʳ*, своими *TŠHP*. — Jedno pored drugoga imamo u ovoj rečenici: сьберж тоу вьсѣ жита своꙗ и блага моꙗ Luk. 12, 18, a tako samo još ж. моꙗ и доброе свое *Š*, ali жита моѣ и доброе мое *MZANHvTHP*, ж. м. и блага моꙗ *OKstŠJur. Mst Dbr*.

2) 2. l. sg.: да не прѣтькнеши ѡ камень ногы твоѥѩ Mat. 4, 6, tako i *AODcStNHcŠHPR*, ногы своеꙗ *Aʳ*, ногж своꙗ *ZS*. — не искоусиши га ба твоѥго Mat. 4, 7 složno sa *StNHvHPR*, ali своего *ZASODč*. — гоу боу твоѥмоу поклониши са Mat. 4, 10 složno sa *SODčStNHvŠHPR*, samo u *ZA* своемоу. — аще оубо принесеши дарь твои Mat. 5, 23, jednako u *DčHrŠH*, ali još u *Z* свои. — чти ѿца твоѥго и матере твоꙗ Mark. 7, 10 složno sa *ZNHvTŠH*,

gdje već ima *M* своего — свою; jednako Mark. 10, 19 u toj rečenici u našem rukopisu i u N^a*HvT*, i твоего *MN*^{b}*Š*, ali своего *ZH* (твою ispušteno u ovim tekstovima). — сѣма сѣꙗль еси на селѣ твоемь Mat. 13, 27 složno sa *MZS*, ali своемь *AOUfrNHrH*. — продаждь твое имѣние Mat. 19, 21, jednako u *MZ*^{b}*AONŠHP*, ali свое *SHvT*. — неподобаше ли тебѣ помиловати клеврѣта твоего Mat. 18, 33 složno sa *MZ*^{b}*ANHvH*, своего *SOTŠ*, ali u našem rukopisu (l. 35^b) ispravljeno je u твоего slovo т iz с. — възлюбиши га ба твоего сѣмь срцемь твоимъ и всею дшею твоею и вьсею мыслию твоею Mat. 22, 37, tako i u *Z*^{b}*AN*^{b}*HvP*, zamjenice 2. lice nalazimo još osim дшею своею u *MŠH*, u *O* jedno pored drugoga zamjenice га ба своего вьс. ср. своимь ... твоею ... твоею, u *S* čitamo samo га ба своего вс. ср своимъ, ostalo je ispušteno, u N^a samo je na kraju своею, inače je zamjenica 2. lica, posvuda pak povratnu zamjenicu nalazimo u *T*. — Ovu rečenicu cijelu čitamo Mark. 12, 30: възлюбиши га ба твоего к'сѣмь срцемь твоимъ и всею дшею твоею и вьсѣмь оумомь твоимь и всею крѣпостию твоею, tako isto u *TŠ* i u *Hv* (ali je ovdje ispušteno вс. оум. тв. i t. d.); u *A* je ovdje posvuda povratna zamjenica, u ostalim su tekstovima obje zamjenice jedna pored druge, *M*: ба твоего вьс. ср. твоимъ, ali dalje povratna zamjenica, u *Z* ба своего. дшею своею, a dalje zamjenica 2. l., N^b: ба твоего, ср. своимь, д. своею, оум. твоимь, кр. твоею, N^a*H*: ба твоего, ср. твоимь, д. своею (ostatak u oba ispušten). — възлюбиши искрьнѣго твоего Mat. 19, 19 složno sa *N*, ali своего u svim ostalima *MZASOHvTŠHP*; ovu rečenicu čitamo jednako Mark. 12, 31, a i ovdje je u svima своего: *MNHvTH*, подроуга своего *Z*, samo u *S* ближнѣго твоего. — вьниди вь радость га твоего Mat. 25, 23 složno sa *MO* (l. 84), ali своего *ZASO* (l. 150) *NHv TŠHTur*. — иди кь домь твои кь твоимь Mark. 5, 19, tako i u *MZŠH*, ali д. свои кь своимь N^a*Hv*, д. твои кь своимь N^b. — нинѣ ѿпоустиши како раба твоего Luk. 2, 29 složno sa *MZASOŠHR*. samo u mlađim tekstovima своего *NHvTDbrMstSyP*. — възми одрь твои Jov. 5, 12 složno sa *MZAON*^{a}*TŠH*, свои samo u N^b*Hv*. — Osim toga nalazimo u našem rukopisu obje zamjenice jednu pored druge: възлюбиши искрьнѣго своего и възненавидиши врага твоего Mat. 5, 43, a tako još u *ODčŠH*, svuda imaju povratnu zamjenicu *M Miha*, *Z* (подроуга своего — врагы свою) i *S* (ближьнаго си — врага своего). — възлюбиши га ба твоего вьсѣмь срцемь своимь и всею дшею своею и всею крѣпостию своею и всѣмь помышлениемь своимь и искрьнѣго си ꙗко и себе Luk. 10, 27; ovdje imaju zamjenicu 2. l. *MH*, pak *Z* pored ба своего i подроуга своего, i *AHv* pored ба своего i искрьнꙗаго своего, jednako N^a pored ср. своего .. искр. своего, N^b pored вс д своею .. искр. своего, *TŠ* pored искр. своего; svuda nalazimo u toj rečenici povratnu zamjenicu u *S* pored

помышлениемь твоимь, a u *O* pored **близжьнимаго твоего**. — **въсприяль ты блага своя въ животѣ твоемь** Luk. 16, 25, svuda je zamjenica 2. lica u *MZAONHvTŠH*, ali u *S* **благыя въ животѣ своемь**. — **възьми одрь твои и иди въ домь свои** Jov. 5, 8 složno sa *MZ*N^b *ŠH*, svuda zamjenica 2 l. u *AOP*, posvuda povratna zamjenica u *HvT*, samo u N^a **свои — твои**.

3) 3. l. sg.: **соломонь въ всеи славѣ его облѣче са** Luk. 12, 27, ali u svim ostalim tekstovima *MZUfrNHvTŠH* **своеи**, kao u toj rečenici u Mat. 6, 29 nalazimo složno sa svim ostalim tekstovima i u našem rukopisu. — **тако бѫдетъ снь члвчьскы въ дни его** Luk. 17, 24, ali **въ дьнь свои** *MZNHvTŠH*. — Naprotiv čitamo **вдасть его матери своиеи** Luk. 7, 15; kao i u N^b*Š*A^r*H*, mjesto **его** *MO* (= καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ; cijela je rečenica ispuštena u *ZA*N^a*HvT)*. — Povratna zamjenica upotrebljava se svagda, kada se ima izreći odnošaj k izrečenomu subjektu (Mikl. Vgl. Gram. IV, 104 c); odstupanje od toga pravila nalazimo u našem rukopisu: **молѣше и вь домь его вьнити** Luk. 8, 41 jednako sa *Š*, ali **свои** *MZ ASONHvHP (T* ispušta **свои**).

Mjesto zamjenice posvojne upotrebljava naš rukopis obilnije dat. zamjenice lične, i to u obliku skraćenom, enklitičkom. To vidimo i u stslov. tekstovima, ali na rijetko, a u mlađim tekstovima nalazimo ovo u istoj mjeri kao u Srećkovićevu jevanđelju: 1) **да ми подь кровь вьндеши** Luk. 7, 6. **да п. кр. мои вьн.** *MZASOHvNTŠH* (ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς). — **олѣемь главы ми непомаза** Luk. 7, 46, **главы моея** *MZASOMHvTŠHP* (τὴν κεφαλήν μου). — **кто ми есть искрьнии** Luk. 10, 29 složno sa *Z*, ali **искрьнии (ближьнии) мои** *MASONHvTŠHP* (τίς ἐστίν μου πλησίον). — **невькоусить ми обѣда** Luk. 14, 24, **не вък. моея вечера** *MZASONHvTŠHP* (γεύσεταί μου τοῦ δείπνου). **не можеть ми оученикь быти** Luk. *14*, 26. 27, 33, **мои оученикъ** *MZNHvTŠHR*. — **оустоудить ми мзыкь** Luk. 16, 24, **мз. мои** *MZASONHvTŠHP*. — **мьсти ма ѿ сѫпостата ми** Luk. 18, 3, **сѫпьрѣ моего** *MZASOHvT*A^r*H*, **оть сѫпрьника моего** N^b*ŠP*. — **где есть обитель ми** Luk. 22, 11, zamjenica je ispuštena u *MZ MrNTŠHP*, samo je u nekim grč. tekstovima dodano μου poslije τὸ κατάλυμα. — 2) **вьсе тѣло ти** Luk. *11*, 34, 36, **твое** *MZUfrN HvTHR*. — **брать ти приде и заклл ѿць ти** Luk. 15, 27, **бр. твои** i **отьць твои** *MZASONHvTŠHP*. — **вѣра ти сп͠ та** Luk. 18, 24, **твоѣ** *MZAONHvTŠHP*. — **снь ти живь есть** Jov. *4*. 51, 53, tako i *MAH* u v. 51, ali u svima ostalim tekstovima u v. 51, 53 i u *MAH* u v. 53 **твои**. — **ѿврьзе ти очи** Jov. *9*, 17, 26, tako samo u *P* čitamo **ти** u v. 26, ali **твои** u svima ostalima i u *P* u v. 17. — 3) **простри рѫкѫ си** Luk. 6, 10, **свою** N^a*Hv*, **твоѭ** *MZAO*N^b*T ŠHP*. — **възлюбиши искрьнѣго си** Luk. 10. 27, **своего** *ZASNHvTŠ*, **твоего** *MOH*. — **чти оца и матере си** Luk. 18, 20, **твоѭ** *MAOŠ* (zamjenica ispuštena u *ZSNHvT)*. — **егда придеши въ црстви си**

Luk. 23, 42 složno sa *TŠ*, slič. къ црствие си *AP*, къ црствии твоемь, *MZONHvH*, къ црство твое *A*ʳ. — 4) Jednom nalazimo dativ zamjenice u širem obliku: главы ѡ себѣ славы себѣ иштеть Jov. 7, 18, ali своеѩ *MZAONHvTŠHP* (τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν). — 5) да нашь бѫдеть достоѩние Luk. 20, 14, наше *MZNHvTŠH*. — 6) а колии васъ да бѫдеть вашь слоуга Mat. 23, 11 složno sa *MZ*ᵇ*AOHv* prema grč. ἔσται ὑμῶν διάκονος, ali u *T* вашь (u *Š* ispušt., u *NH*: вѣсьмъ). Naprotiv čitamo: вашии женкласи вьсиизьчтени сѫтъ Mat. 10, 30 složno sa *AOKpNHvP*, ali вашъ *MZTŠH*.

Brojevi. Kako smo već naprijed spomenuli, uzima se pored пать-десатъ, шестьдесатъ i t. d. također тридесатъ. Dalje se sačuvalo дъвааадесате, ali i ovaj broj vrijedi za jednu riječ, prva je čest дъва izgubila svoju samostalnost, i za to se imenica, spojena s tim brojem, ne meće više u dual, kako je u stslov. spomenicima pravilo, nego u gen pl., kako i poslije drugih brojeva: патьнадесате i dr. Tako čitamo: двааадесате легеѡнь Mat. 26, 53, a nipošto легеѡна, kako nalazimo u svim ispoređenim tekstovima i u mlađim osim *N*ᵃ; ѡ двоюнадесате лѣть Luk. 8, 43 mjesto лѣтоу, kako je u svim ostalim tekstovima. — Ali već u *M* vidimo gen. pl. poslije ovoga broja Luk. 9, 17: možda se to razjašnjuje time, što broj nije napisan slovima, nego tek brojevima označen: възаша изълишъшее имъ кошъ ·ві·, jednako čitamo u *N*ᵃ кошьниць ·ві· те, a tako i u našem rukopisu, gdje je broj napisan slovima: възаса изъбывьшиихь оукроухь кошинць дъвѣнадесате, slično u *T*, gdje je već oblik дванадесате, a tako i u *Kp*, jednako u *H* кошь дванадесате, ali pravo prema pravilu коша дъванадесате *ZN*ᵇ*Š* ·ві· кошьници *Hv*. — U našem rukopisu čitamo još Mark 6, 43 ·ві· кошь, tako i u *T*, ali dual коша *MZN*ᵇ*ŠH*, кошинци *N*ᵃ*Hv*. — Pravilo je pak zadržano i u našem rukopisu: ·ві· кошиницы Mat. 14, 20 i ·ві· коша Jov. 6, 13, gdje je u *T* već gen. pl. кошиниць. — Napokon se je razvio oblik дванадесать, a označeni se predmet meće u gen pl.: дванадесать лѣть имжщи Mat. 9, 20, gdje je u svima i u mlađim tekstovima po pravilu дъвѣнадесате лѣтѣ.

Brojevi пать, десать i t. d. drže se, kako znamo, za imenice, a njihov se predmet meće u gen. pl., bez obzira na to, u kojemu je padežu broj. Pravila se ovoga ipak ne drže sa svim ni stsl. tekstovi, očevidno pod utjecajem grčkoga originala. Čitamo na pr. о девати десать и о девати праведьникъ Luk. 15, 7 u *ZNHvTH*, a gen. sačuvan je i u našem rukopisu, a broj je već nesklonjiv: о девятьдесатьидевать праведникь, a još u *Š* s mlađom novotvorinom broja: о деватьдесатихь и девати праведникь, ali već u *M* nalazimo pripadajući predmet u lok.: о деватидесатъ и девати праведьницѣхъ. Na isti način nalazimo i u našem rukopisu: надь десатиѩ грады Luk. 19, 17, надь патиѩ грады Luk. 19, 19, gdje je u svima i u mlađim tekstovima gen. pl. градъ (градовь *Š*).

Glagol kao predikat poslije brojeva пать i t. d. dolazi u sg., ali i od toga pravila ima izuzetaka u stslov. spomenicima pod utjecajem grčkoga originala: tako čitamo na pr.: и силъни са осмь дьнии Luk. 2, 21 *ZAON^a HvHP*. tako još i u našem rukopisu: исплънии са осмь дни, ali već *MS* i u mlađim *KstTŠR* (cir. i glag.): исплънишѧ са осмь дьнии. Na taj je način napisao i pisar našega rukopisa ·є· же бѣхѫ ѿ нихь боуи и ·є· мѫдрь Mat. 25, 2, gdje je u svim ostalim tekstovima sg. (бѣ *MZH*, бѣше *NHv*, бѣаше *TTur*).

Doslovce je po grčkom originalu prevedeno: бѣахѫ же ѩко двѣ тысѫщи Mark. 5, 13 složno sa mlađim tekstovima *NHvTŠ* (ἦσαν δὲ ὡς δισχίλιοι) mjesto бѣ же ихь . . . ., kako čitamo u *MZH;* tako i бѣшѧ же ядьше ѩко четыре тысѫщь Mark. 8, 9, mjesto бѣ же ядъшиихъ ѩко четыре тысѫщѧ kako čitamo u *MZH*.

O padežima. Katkada se upotrebljava nominativ mjesto vokativa: радоуи са црь июдеискъ Mark. 15, 18 (црю *MZASOTrgNHvTŠHP).* — и ты каперилоумъ Luk. 10, 15, jednako u *ZM*, ali каперънаоуме *MNHvTŠ*

Glagol *učiti* slaže se očevidno pod utjecajem grčkoga originala s akus.: пѫть бєи оучиши Mark. 12, 14; Luk. 20, 21: пѫть бєи вь истинѫ оучиши Mat. 22, 16, gdje je u svim i mlađim tekstovima dativ: пѫти божию.

Dativ cilja upotrebljava se kašto, na pr. Mat. 22, 44: положѫ врагы твоѩ подножию ногама твоима složno sa *SONP*, tako u toj rečenici i Luk. 20, 43 čitamo u *MZN^b Hv;* ali pored toga nahodimo mjesto dat. cilja za cijelo pod utjecajem grč. originala akusativ, i to u našem rukopisu Luk. 20, 43 složno sa *TŠ*, i Mark. 12, 36 složno sa *MZAHvTŠ*, na kojem je mjestu dativ u *NP;* a tako već nalazimo u najstarijim tekstovima Mat 22, 44 u *MZA* (i u mlađim *HvTŠ*, оу подьножие Luk. 20, 43 *N^a*).

Vjerno je zadržao grčku svezu s akus. naš rukopis Mat. 8, 22: ѡстави мрьтвыѩ погрєсти своѩ мрьтвьцѧ složno sa *ASDčMrOHA^r HvŠ*, i jednako još Luk. 9, 60 u *ASON^a HvTŠHP* i u našem rukopisu, samo s tom razlikom, što je infinitiv ovdje opisan: да погрєбѫть. Naprotiv je vjerno prema slavenskoj sintaksi preveden na oba ova mjesta dativ u *MZKp*: ѡстави мрътвымъ погрєти своѩ мрътвьцѧ (ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς).

Objekt se meće pri glagolu „pitati" u akus.: въпрашаашѧ Mat. 2, 4 složno sa *ASStON*, ali prema grč. παρ' αὐτῶν: оу нихъ *Dč*, ѿ н*х* *Š;* inače pak u genitivu, kako traži slavenska sintaksa (Mikl. Vgl. Gram. IV, 490): аще кто вас въпросить Luk. 19, 31, gdje je naprotiv upotrebljen akus. prema grčkomu: ὑμᾶς u *MZNHvTŠHP*. Očevidno je po nerazumijevanju upotrebljen gen. u rečenici: въпрашаше же словесь многь Luk. 23, 9, gdje je grč. ἐν λόγοις ἱκανοῖς dobro i pravo prevedeno словесы многы u *MZNHvŠHP*.

Genitiv se upotrebljava uz glagole vidjeti. slušati i sl. (Mikl. IV. 492), tako na pr. слоушали словесе моего Jov. 5, 24 *MZAONHv TŠH*, ali u našem rukopisu akus.: слышаи слово мое. Naprotiv se pazilo u našem rukopisu na pravilo: слышаше словесь его Luk. 10. 39, *R* gen. sg. с(лове)се, gdje je u ostalim tekstovima *MZASON HvTŠHP* akus, слово его (grčki se tekstovi ovdje razilaze; u jednima je akus. sg. τὸν λόγον, a u drugima gen. pl. τῶν λόγων). — Pravilo se još drži: слышавь же народа мимоидѫща Luk. 18, 36, tako u *AA*ʳ народа мимоходѧща, ali akus. je upotrebljen u *MZON HvTŠH*.

Mjesto gen. part. preveden je akus.: прииать же хлѣбы Jov. 6. 11 složno sa *ZOA*ʳ*NTŠH* prema grč. ἔλαβεν δὲ τοὺς ἄρτους, a gen. part. хлѣбъ upotrebljen je ovdje u *MAHvP*. Kao gen. part. smijemo može biti tumačiti i svezu: живота имѣти (isp. Mikl. Vgl. Gram. IV, 496), ali u stslov. tekstovima dolazi u ovoj rečenici često akusativ, možda samo pod utjecajem grč. ζωὴν ἔχειν. Tako čitamo: ѣко бо ѡць животь имать вь себѣ, тако дасть и снови животъ имѣти вь себѣ Jov. 5, 26 u našem rukopisu i jednako u *ZANHvTŠP*, ali u *MH* je na oba mjesta gen. живота, u *O* je na prvom mjestu gen., na drugom akus. Naprotiv čitamo s gen. opet u našem rukopisu: да живота имате Jov. 5, 40 složno sa *AOHP*, ali s akus. животъ *MZ MHvTS*. — Dalje opet jedno pored drugoga, akus. нь имать животь вѣчныи Jov. 3, 16 složno sa *ASONHvTŠP*, gen живота вѣчнааго *MH*, a u v. 15 je gen. u našem rukopisu složno sa *MMrH*. ali akus. u *ASONHvTSP*.

Akusativ s prijedlogom въ označuje: 1) cilj: шьдьши вь домь свои Mark. 7, 30 složno sa *NHvTS*, dok je upotrebljen dat. домови u *MZH*, домовь *Mr*. — 2) svrhu: наати дѣлатела вь виноградь свои Mat. 20, 1 složno sa *ZAONHvKpKstMrTŠMst* (= εἰς τὸν ἀμπελῶνα), ali dativ je upotrebljen: виноградоу своемоу u *MSHR*; — 3) vrijeme, dob: вь многа бо лѣта похищааше Luk. 8, 29; akusativ bez prijedloga многа лѣта nalazimo u *NH*, instrument. многы лѣты *A*, inače: отъ многъ лѣтъ *MZSOTŠHP* (πολλοῖς χρόνοις). — вь прѣселенние вавилонское Mat. 1, 11, jednako u *SOA*ʳ*HNHvR*. ali въ прѣселении вавилоньстѣмь *AD*ʳ*ŠP*.

Akusativu s prijedlogom въ odgovara lokativ s prijedlogom въ u drugim tekstovima: 1) вь са же пришьдь Luk. 15. 17, tako još samo u *P*: вь себе (gr. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθών), ali въ себѣ пришьдь *MZAO NHvTŠH* (помысливъ же въ себѣ *S*). — 2) ни вь ʒемл ни вь гнои трѣбѣ есть Luk. 14, 35 složno sa *NHvT* i to prema grč. οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν, ali вь ʒеми *MZŠ*. — 3) поʒнасте и вь прѣломление хлѣба Luk. 24, 35. jednako u *AŠa*, ali вь прѣломлении *MOhrOMrHvHP*.

Napokon imamo akus. s prijedlogom въ, gdje je u stslov. samo akus.: биюще вь прьси свои Luk. 23, 48, jednako čitamo samo još u *P*, ali prosti akus bez prijedloga u *MZOTrgNHvTŠH* (pr. grč. τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ στήθη). Jednako Luk. 18, 13: бииаше вь прьси

скоѭ složno sa *ASHP*, ali prosti akus. *MZNHvTŠ*; u gdjekojim grč. tekstovima čitamo: εἰς τὸ στῆθος, u drugima je prijedlog ispušten.

Akusativ s prijedlogom ꙁа: ꙁа клаткꙑ и къꙁлежѧщѧѩ с нимь Mark. 6, 26, jednako još samo u N^b, ali ꙁа клаткꙑ и къꙁлежащтиихъ *MZOA*ʳ*H*, ꙁа клаткѫ и къꙁлежащии (sic) *A*, ꙁа клеткоу и ꙁа къꙁлежещее *NHv*, клаткꙑ ради къꙁлежѧщиихъ *TŠP*; u grč. samo διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους; radi akus. sg. $AN^a Hv$ (kao i prema *TŠP*) možemo suponirati, da je i u (ꙁа) клаткъ u *MZOA*ʳ*H* gen. sg., ali ne poznajemo grč. teksta, koji bi tomu odgovarao. Tako je prevedeno i Mat. 14, 9 u našem rukopisu клаткꙑ же ради и за къꙁлежѧщѧѩ, jednako u *NKpKst*, ali кл. ради и къꙁлежаштихъ *MZHrŠH*.

Akusativom s prijedlogom на označuje se: 1) cilj kod glagola kretanja: късѣкь падꙑ на ть каменъ сьдрокить сѧ. а на него же падеть, сьтреть и Luk. 20, 18, ali u svim je tekstovima на s lokativom: на камене томь . . . на немь же *MZKpNHvTъH*. — крьние положи ми на оуи Jov. 9, 15, ali на оушю *MZONHvTŠHP*. Najradije se i ovdje javlja utjecaj grč. prijedloga (ἐπὶ s akus.). — 2) predmet, na koji radnja smjera: дасть и силѫ и коласть на кса кѣсꙑ Luk. 9, 1 složno sa *S*, ali s lok. u ostalima: на късѣхь кѣсѣхъ *MZAONHvTŠHP*; ovdje je očit utjecaj grč.: ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια. — 3) пропокѣдаѩ крьщение на покаꙗние Luk. 3, 3, jednako u *ZSONHvTHR*, ali кръштение покаꙗниѣ *MŠ* prema grč. βάπτισμα μετανοίας. Ovo je isto pak prevedeno Mark. 1, 4 пропи. кр. на покаание samo u *S*, кр. покаꙗниꙗ *NHrъH*, napokon s dat. кр. покаꙗнию u našem rukopisu i u *MZOT*.

Genitiv: 1) gen. seperationis: остави нась грѣхꙑ наша Luk. 11, 4, jednako samo u *H*. — 2) gen. causae: не плачите сѧ мене, ѡкаче секе плачите сѧ и чадь кашихь Luk. 23, 28, tako samo još u *P*, u ostalim tekstovima za cijelo pod utjecajem grč. ἐπ' ἐμέ: о мьнѣ *MZTrgNHvTŠH*, ali ostali su genitivi zadržani. — 3) gen. svojine: u stslov. tekstovima često je sad dat. svojine, sad opet gen. svojine. Pojedini se tekstovi u toj stvari dosta razlikuju.

a) U našem je rukopisu gen. svojine: галилеѩ ꙗꙁꙑкъ Mat. 4, 15 složno sa *ADčONHvŠHR*, ali dat.: ꙗꙁꙑкомъ *Z*. — иѡана брата его Mat. 4, 21 složno sa *AŠH*, ali емоу *ZD S·ONH*. — кь ѡкцамь погꙑкьшиимь домоу иꙁлека Mat. 15, 24, jednako u *ZSONHvTŠH Tur*, ali dativ: домоу иꙁлекоу *M*., некѣ ракьно ськѣдѣтельстко ихь Mark. 14, 59, isto tako u *ZNHvTŠH*, dativ имъ samo u *M*. — иѡань есть имѧ его Luk. 1, 63 složno sa *N*, u svim ostalim dativ емоу *MZAOHvTŠHP*. — кьꙁасте ключь раꙁоумѣниꙗ Luk. 11, 52 složno sa *NHv* (= grč. τῆς γνώσεως), ali раꙁоумѣнью *MZTH*. — нераꙁоумѣ крѣмене посѣчениꙗ (sic) ткоего Luk. 19, 44, isto tako gen. посѣщениꙗ ткоего *NHvTKs·Š* (= τῆς ἐπισκοπῆς σου), ali dat. посѣштенью *MZH*. — приближи сѧ ꙁапоустѣние его Luk. 21, 10, tako samo još u *Tyn* (= ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς), ali емоу *MZNHvTŠH*.

— се сътвори ҁачатъкъ ҁнамении Jov. 2, 11 (τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων), dat. ҁнамениемъ *MZAONH·TŠHP*. — ҁа слово жены съвѣдѣтельствоуѭщѧ Jov. 4, 39 složno sa *HrJurDbr* (= grč. διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς μαρτυρούσης), ali dativ женѣ съвѣдѣтельствоуѭшти *MZAON TŠH*. — Očevidno je u našem tekstu ispravljen genitiv mjesto dativa starih tekstova. Na različitim prijedlozima grčkima osniva se za cijelo izuzetak Jov. 8, 29 аҁъ оугодна юго твора, tako još samo u *S*, ali емоу *MZAONHoTH;* gdjekoji grčki tekstovi imaju čitanje: ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ, drugi gen. αὐτοῦ.

b) Češće nalazimo u našem rukopisu dativ svojine, osobito mnogo u slozi s nekima stslov. tekstovima, gdje je u drugim starim tekstovima genitiv: пѫть мороу Mat. 4, 5 složno sa *ODčNHoHR*, ali gen. п. морѣ *ZASfŠ* (= ὁδὸν θαλάσσης). — к крѣма жатвѣ Mat. 13, 30 složno sa *ZAOUfrH*, gen. жатвы *MNHo* (adj. къ годѣ жѧтвьныи *T*). — коньчаниѥ вѣкоу ѥсть Mat. 13, 39, tako isto u *ZOHvT*, ali gen. вѣка *MANSH*. — поѩть ѥ . . . иѡана брата ѥмоу Mat. 17, 1, jednako u *ZAOA*[r]*NHvT*, ali брата своего *MHŠP*. — да поиметъ братъ ѥго женѫ ѥмоу Mat. 22, 24 složno sa *KpA*, ali его *MZHv TŠHP;* naprotiv ovu rečenicu čitamo u našem rukopisu Mark. 12, 19: да поиметь братъ ѥмоу женѫ ѥго složno sa *MZNHoT*, gdje je samo u *ŠH* gen его mj. емоу (u *MZ* ispušteno емоу), i još Luk. 20, 28: да поиметь братъ ѥго женѫ složno sa *ZN*[a]*T*, gdje je red riječi drukčiji u *MN*[b]*:* женѫ его бр., i u *S:* бр. его поим. ж., samo u *Ho:* бр. его ж. его. — гнъ храмоу Mat. 24, 43 složno sa *ON*, dativ još u *S:* храминѣ, ali gen. храма *MZAHP*, храмины *A*[r]*HvTurKru*. — нарече сѧ село то село кръви Mat. 27, 8 složno sa *SONHvP*, gen. кръве *MZAŠH*, adj. кръвное *T*. — поѩть ѡца ѡтроковици Mark. 5, 40, tako samo u *Z*, gen. отроковица *MNHoTŠH*. — ѿ коньца ҁемн до коньца невоу Mark. 13, 27, tako samo u mlađima *KpTŠ*, slič. ҁемли . . . небеси *N*, gen. i dat. ҁемла i небеси *Z*, samo gen. ҁемлѧ — небесе *MH*, i također *Hv*, gdje je gen. pl. небесъ; tako nalazimo i Luk. 11, 31: ѡ коньць ҁемн kao u *UfrT*, ali gen. ҁемлѧ *MZNHrŠH*. — въ праҁдникъ пасцѣ Luk. 2, 41 složno sa *ZASOA*[r]*H*, ali пасхы *MNHoTŠP*. — хлѣбы прѣдложениѥ пріимать Luk. 6, 4, gen. u svim ostalim tekstovima: прѣдложениѣ *MZAONHvTŠHP*. — андреѫ братл ѥмоу Luk. 6, 14, его *MZNHoTŠH*. — съвръшенъ же вьсѣкъ бѫдеть ѣко оучитель ѥмоу Luk. 6, 40, его *MZMrNHoTŠH*. — ѿ иҁбытъка бо срдцоу глать оуста ѥго Luk. 6, 45, jednako samo u *N*[a]*Hr*, ali gen. срдца *MZMrN*[b]*TŠH* (= τῆς καρδίας). — ҁнамениѥ иѡнѣ пророкоу Luk. 11, 29, ali иѡни пророка *MZUfrNH·TŠH;* a s gen. se čita u našem rukopisu u slozi s ostalim tekstovima Mat. *12*, 39; *16*, 4, samo u *Z* je u Mat. 16, 4 dat. ҁнамение иѡнѣ пророкоу. — имь же пилатъ кръвь смѣси Luk. 13, 1, ali gen. ихъ же *MZ NH·TŠH* (ὧν τὸ αἷμα). — граждане ѥмоу ненавидѣахѫ ѥго Luk. 19, 14 složno sa *ZAH*, gen. его *MHoTŠMs*[t]. — цре иҁыкомь Luk. 22, 25 složno sa *ZNHvTH*, ali gen. иҁыкъ *MS*. — комоу ихъ бѫдеть

жена Luk. 20, 33, ali gen. котораago *MZNIHvTŠH*; ovu rečenicu čitamo s dat. которомоу Mark. 12, 23 složno s našim imenovanim tekstovima, naprotiv s gen. котораго u Mat. 22, 28 opet u svima ovim tekstovima. — ꙗкениıє аггломъ кидѣкьша Luk. 24, 23, u svima ostalim tekstovima gen.: gen. pl. аггл҃ъ *MZANHvTŚHSa*, gen. sg. аньгєла *OMstSy*; adj. анг(є)ллоко *Mr.*

Drugdje je d a t i v mjesto gen. najradije za to, što se je imenica združila ravno sa glagolom: кьзлиꙗ на главж ıємоу кьзлєжѧщоу Mat. 26, 7 složno sa *AONHvKstTŠP*, ali gen. єго къзлєжѧшта *MZSH.* — заилькашѧ лицє ıємоу Mat. 26, 67 složno sa *TN*^{b}*P* (str. 179), slič. ємоу лицє *AO*, ali gen. єго *MZSN*^{a}*HvŠHP* (str. 163) — кѣньць . . кьзложишѧ на главж ıємоу и трьсть кь дєсницж ıємоу Mat. 27, 29 složno sa *AONHvP* (str. 198, ali ємоу — єго str. 185), gen. єго *MZSTŠH.* — кьзкали камєнь кєлєи на дкри гробоу Mat. 27, 60 složno sa *ONHvP*, gen. гроба *MZATŠHFa.* — да спєєть рабь ıємоу Luk. 7, 3, ali genitiv єго *MZASONHvTŠH* (τὸν δοῦλον αὐτοῦ). — да прѣдадать и . . . ѡбласти коıєкодѣ Luk. 20, 20 složno samo sa *Kp*, gen. sg. коєкоды (= τοῦ ἡγεμόνος) *MN*^{b}*KstŠ*, gen. pl. коєкодъ *ZH*, adj. коскодинѣ *N*^{a}*Hv*, коєкодьнѣи *T.* — прѣданоу быти кь ржцѣ члвкомь грѣшномь Luk. 24, 7, dat. sg члокоу грѣшьникоу *Sa*, gen. pl. члокѣкъ грѣшьникъ *MZAONHvTŠH.* — ѡчи жє ıма дрьжастє са Luk. 24, 16, ali gen. єю *MZAOMrNHvTŠHSa.* — Slično poslije subst. verbale: исходитє кь срѣтєниıє ıємоу Mat. 25, 6 složno sa *AON*^{b}*TurP* (str. 86), ali gen. єго *MZSHvTŠHP* (str. 149). — и бысть раздроушєниıє храминѣ тои кєлиıє Luk. 6, 49, tako samo u *N*^{a}*Hv*, ali gen. храмины тоıа *MZTŠH;* ali s gen. i u našem rukopisu и бѣ раздроушєниıє ıєıа кєлиıє Mat. 7, 27 složno sa *MZA DčOŠH.* samo u *NHv* dativ єи. — Za cijelo samo nerazumijevanjem grč. ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία prevedeno je Luk. 13, 21 u našem rukopisu ськры кь мжцѣ трьмь сатомь, u ostalima gen. трии сатъ *MZAT*, трии сата *O* (l. 122^{a}) *A*^{r}. сата три *Š*, трии полъспꙗдиꙗ *O* (l. 237^{b}) *H.* ali na drugom mjestu Mat. 13, 33 u našem je rkp. gen. kao u *MZKp:* три сать; inače u ostalim tekstovima трии саты *H.* кь мжчныихь сата три *Š.* кь мжчнъıхъ ситахъ трєхъ u *TMihb* i slićn. u ruskim jevanđeljima XII—XIII v. *JurMstTynDbrSy* i još u drugim mlađima; napokon je na oba mjesta mj. gen. ili dat. posvojnoga adj. u *NHv:* трисатнѣ Luk. 13, 21, трисутьнии Mat. 13, 33.

Dativ ovdje mjesto genitiva drugih tekstova odgovara kašto grč. originalu· да . . . кьскрѣситъ сѣма братоу скоıємоу Mat. 22 24 jednako u *ZNHvTP* prema grč. τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, ali gen. брата скоєго *MŠH;* tako isto je dat. u ovoj rečenici Mark. 12, 19 u našem rukopisu i u *N*^{b}*TŠ*, ali gen. u *MZN*^{a}*HvH;* naprotiv gen. u toj rečenici čitamo u našem rukopisu Luk. 20, 28 kao u *MZN*^{b}*TH*, gdje je dativ u *N*^{a}*HvŠ.* — Prema grč originalu nalazimo još dativ: кьси

ҳнлюмн юмоу Luk. 23, 49 (οἱ γνωστοὶ αὐτῷ) u našem rukopisu i u *AON^{a}HvT*, ali gen. **его** u *MZTrgN^{b}ŠH* suglasno s genit. οὗτοῦ drugih grč. tekstova.

Dativ mjesto genitiva meće se dalje u našem rukopisu poslije komparativa: **егда кто уьстнѣн тебе бѫдеть ҳванымъ** Luk. 14, 8 složno sa *N^{a}T*, ali genit. **ҳъванъıхъ** *MZASON^{b}HvŠH*; **старѣн мн бѣ** Jov. 1, 30, ali **прьвѣн мене бѣ** *MZASOHvTŠHPR* (πρῶτός μοῦ ἦν).

U stslov. tekstovima uzima se često **отданные, отпоущенніе** s dat. **грѣхомъ**, a i s genit. **грѣхъ (грѣховъ)**; naš se rukopis ovdje slaže, ondje odstupa od stslov. tekstova. tako čitamo: gen. **кь ѡтданнıе грѣховь** Mat. 26, 28 složno sa *ONHP*, ali s dat. **грѣхомъ** *MZAS HvTŠ*; **кь ѡтпоущенніе грѣховь** Mark. 1, 4 složno sa *AONHvŠHP*, i Luk. 3, 3 složno sa *ZSONHvHP*, **кь ѿпоущенніе грѣхь нашнхь** Luk. 1, 77 složno sa *MZNHvTŠH*; **ѿтданню грѣхъ** Luk. 24, 47, i s gen. **отъпоущенню грѣховъ** *MANHvTŠHSaPR*; ali dativ čitamo Mark. 1, 4 u *MZST*, Luk. 3, 3 u *MATŠR*, Luk. 24, 47 u *ZO*.

Genitivus partitivus. **ҳлѣмшѧ хлѣбь въҳатн** Mat. 16, 5, tako samo u *KstHv*. i Mark. 8, 14 složno samo sa *Hv*, ali akus. pl. **хлѣбы** *MZNTŠH* na oba mjesta. — **хлѣбь бо егоже азь дамь** Jov. 6, 51, jednako u *A*, ali akus. sg. **иже** (= grč. ὃν ἐγὼ δώσω) *MZ ONHvTŠHP*.

Genitiv partitivni može biti imamo u rečenici: **кто тн дасть областн снѧ** Mat. 21, 23, gdje je u ostalim tekstovima akus. sg. prema grč. τὴν ἐξουσίαν ταύτην: **область снѫ** *MZNHvŠH*, **власть снѫ** *TMrPand Ant*. — Prema gen. part. u našem rukopisu dolazi u drugim, i u starijim, tekstovima gen. s prijedlogom **отъ**: **стомь мѣрь ѡлѣа** Luk. 16, 6 (= ἑκατὸν βάτους ἐλαίου), tako i u *ZNHv*. **масла** *TŠH*, ali **отъ олѣа** *M*; **ико едниого нанмннкь своихь** Luk. 19, 21 (= ἕνα τῶν μισθίων σου), ali **отъ нанмннкъ** *MZASONHvTŠP*. — Naprotiv čitamo u našem rukopisu **еднмь ѡ оудь твонхь** Mat. 5, 29, 30 složno sa *KstHv*, ali prosti gen. bez prijedloga u *MZMihaDčŠH* kao u grč. ἓν τῶν μελῶν σου.

достонкь slaže se s genitivom i s dativom: **створнте плоды достонны покаанна** Mat. 3, 8, tako i u *DčStŠH*. ali s dat. **покаѣнню** *AOHHv*, i s dativom čitamo ovu rečenicu u našem rukopisu Luk. 3, 8 složno sa *MZSONHvTH*, a s genit. samo u *AŠ*. Drugda opet u našem rukopisu s dativom: **достоннь бо дѣлатель мьздѣ своюн** Luk. 10, 7, gdje je u svim tekstovima genit. **мъзды своюа** *MZN HvTŠH*. I tako je gen. Mat. 10, 10 **достоннь есть дѣлатель пнщѧ своюа** složno sa *ZNHvTJurMstTynDbrSy*, **мъзды своеа** *MŠH*.

Objekt se meće u negativnim rečenicama u genitiv. ali u našem je rukopisu ovdje mjesto gen. često akusativ: **ѿпоустнтн нхь неадьше нехощѫ** Mat. 15, 32, tako samo u *NŠ*, ali s genit. *MZASOA^{r}T HvHP*. — **бѫднте невѣдаще кннгы нн снлы божна** Mat. 22, 29, ali gen. **кннгъ** *MZNHvTHP* (gen. pl. **пнсанїа** *KstŠ* = τὰς γραφὰς). — **ннктоже прнставленнıе рнҳы новы прнставлѣеть** Luk. 5, 36, ali gen.

приставлениѣ *MZNHvTŠH*. — несоставитали декать десать и декать Luk. 15, 4, jednako u *S*, декати дес. и декать *ZT*, декати десатъ и декати *MNH*. Ali i obrnuto nalazimo u našem rukopisu u trim rečenicama genit., gdje i u starijim tekstovima kašto čitamo akusativ: да не кьгда пръткнеши ѡ камень ногы твоюа Mat. 4, 6 složno sa *ADčStOA^rNHvŠHP*, ali akus. ногѫ своѭ *ZSR*; u ovoj je rečenici Luk. 4, 11 genit. složno sa *MNHvTH*, akus. ногѫ твоѭ pak samo u *KpŠ*. — знамени врѣменемь неможете (sc. разсѫждати) Mat. 16, 3 složno sa *NHvŠH*, знамени врѣменъихъ *T*; ali akus. pl. знамениѣ u *MMr* (= τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ συνίετε). — U negativnim rečenicama eksistencijalnim nalazimo slično nomin. mjesto gen.: кольши сею ина заповѣдь нѣсть Mark. 12, 31 složno sa *ANHvTKstŠ* prema gen. кольша сеа инои заповѣди нѣстъ *MZH*. — и нѣсть инь развѣ юго Mark. 12, 32, jednako samo u *KpTŠ*, ali иного *MZANHvH*.

Luk. 22, 20 τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί σου preveđeno je: си чаша новыи завѣтъ моею кръвиѫ u *MZNHvTŠHP*; mjesto instr. nalazimo ovdje u našem rukopisu gen. моеа крьви, ali tu je poslije крьви nešto izradirano, može biti nastavak -ѭ, možda je i naš pisar napisao najprije instrumental, isp. u ostalom lat. novi testamenti sanguinis mei.

Genitiv poslije prijedloga: 1) близь салима Jov. 3, 23 (= ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ) složno sa *AOMrNHvŠ*, ali s dat. близъ салимови *MTH*. — 2) за: немогѫще приступити за народа Mark. 2, 4 (διὰ τὸν ὄχλον), за народъ *MZMrA^rH*, народа ради *OTŠ*, народомь *ASNHvKpKstP*. — 3) отъ: α) власъ ѡ главы вашеа непмать погыбнѫти Luk. 21, 18 složno sa *AONHvTDbrP*, ali sam gen. главы bez prijedloga čita se u *MZSŠA^rH* (ἐκ τῆς κεφαλῆς); β) ѡтати хлѣбь ѡ чадь Mark. 7, 27, jednako u *NHvT*, ali dativ чадомъ *MZŠH* (λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων); γ) mjesto instr. kod pasiva: видѣнь бысть ѡ неѫ Mark. 16, 11 složno sa *AOA^rNHvTŠ*, ali instr. еѭ *MZMrHJurP*; нареченное ѿ аггла Luk. 2, 21 složno sa *AONTRglag*, instr. анћеломь *MZSHvŠHRcir*. прѣдани же бѫдете ѿ родителъ и братиѫ и рожденииѫ и дроугь Luk. 21, 16, instr. родителы и братрьѭ и родомь и дроугы *MZASONHvTŠHP*. — и ерⁱмь бѫдеть попирамѫ ѿ ѩзыкь Luk. 21, 24, instr. ѩзыкы *MZNTŠH*. чловѣкы *Hv*, a tako čitamo s instr. i u našem rukopisu Mat. 5, 13 попираѥмъ члвкы složno sa *ZDčStHvŠH* (ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων). — Obrnuto čitamo u našem rukopisu s instr. прѣдана кыша ѡцемь моимь Luk. 10, 22, jednako u *N^bP* (str. 226), ali отъ отца моего *MZAN^aHvTŠHP* (str. 261); Mat. 11, 27 čitamo istu ovu rečenicu s instr. u našem rukopisu i u *MZASONHvTŠHP*. — 4) ради: неможаахѫ бесѣдовати к немоу народа ради Luk. 8, 19, jednako samo u *KstS* (διὰ τὸν ὄχλον), ali instr. народомь *MZASONHvTHP*; na drugom pak mjestu Luk. 5, 19 čitamo народа ради u našem rukopisu i u *ZAS OMrNHvŠHJurP* (н. дѣлѣ *T*), instr. народомь samo u *M*. — 5) оу: просащимь оу него Mat. 7, 11 složno sa *ZDčNHvŠ*, ali его bez

prijedloga *MH* (= τοῖς αἰτοῦσι αὐτόν); i u našem rukopisu nalazimo просащимь юго Luk. 11, 3, ali пр. оу него *MZASONHvTŠHP*.

Dativom se označuje cilj: припадьши юмоу Luk. 8, 47 (προσπεσοῦσα αὐτῷ), ali падьши прѣдъ нимь *MZASONHvTŠHP*. — приближи са храминѣ Luk. 15, 25 (ἤγγισεν τῇ οἰκίᾳ) — къ домоу *MZASONHvTŠHP*. — бѣахѫ же юмоу приближающе са Luk. 15. 1 (ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ) — къ немоу *MZNHvTŠH*. — пристѫпи юмоу юдина рабыни Mat. 26, 69 (προσῆλθεν αὐτῷ) — къ немоу *MZSONHvTŠHP*. — Na ostalim je mjestima u našem rukopisu posvuda пристѫпи кь немоу i sl. složno sa starijima i mlađima tekstovima, tako na pr. Mat. 8, 5 kao u *MZADčONHvŠH*, dok приide емоу čitamo u *S* (= προσῆλθεν αὐτῷ). — Tako isto приide к немоу Mark. 5, 33, припадахѫ к немоу Mark. 3, 11 složno sa svima ostalim tekstovima.

S dativom, pa i s lokativom slaže se glagol прикоснѫти са: α) да са прикоснѫть юмоу Mark. 3, 10, ovo isto u *NHvŠ*; прикасахѫ са юмоу Mark. 6, 56, jednako u *NHvT*; прикасати са юмоу Luk. 6, 19, jednako u *NHv*; прикасають са юмоу Luk. 7, 39, tako i u *NHv*; прикоснѫ са юмоу Luk. 8, 47 složno sa *NHv*; u svim je ostalim tekstovima ovdje lokativ. — β) Pored toga i češće nalazimo lokat.: прикоснѫть са кьскрилии ризы юго Mat. *9*. 20; *14*, 36; slič. Mark. 6, 56. прикоснѫ са ихь Mat. 17, 7. прикоснѫ са ѡчию има Mat. 20, 32. прикоснѫ са ризахь моихь Mark. 5, 30. прикасають са брѣменехь Luk. 11, 46. неприкасають бо са июдеи самарѣнехь Jov. 4, 9. Jednom sa lokat. прикоснѫ са ризѣ юго Mat. 9, 21 složno sa *AOTHP*, gdje nalazimo gen. ризы u *M* (краи ризѣ *S*, ризь *Š*).

U dat. stoji lice, na koje se radnja odnosi, kojemu se nešto čini. сьблѣшѫ юмоу прѣпрѫдь Mark. 15, 20, tako i u *OA*^{r}*NŠ*, ali съ него *MZASTrgHvH* (ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν), u grčku se je svezu ugledalo u *T*. — чтоже створа исоу нарицаюмомоу хоу Mat. 27, 22 složno sa *SNKpA*^{r}*HP*, ali prema grč originalu je akus. іса нарицаемааго u *MZAOHvTŠ*. — свѣть вьсиꙗ имь Mat. 4, 16, jednako u *ASODčStNHvŠHPR*, tako i u grč. ἀνέτειλεν αὐτοῖς, ali вьсиѣеть на насъ *Z*.

длъжьнъ slaže se s dativom: дльжьникь юдинь тмѣ таланьть Mat. 18, 24 složno sa *ZS*, ali s instr. тъмоѭ *MAONHvTŠHP*, a tako s instr. i u našem rukopisu u v. 28 къ юмоу дльжень стомь пѣназь složno sa svima tekstovima, također sa *ZS*.

Dativ uzroka: жѫждѫщеи правдѣ Mat. 5, 6, jednako u *H*, правъды ради *ZDčStR*, ali prosti gen. u *ASOHvŠP* (διψῶντες τὴν δικαιοσύνην).

Dativ stoji poslije glagola reći: рече матери своюи Mark. 6, 24, tako i u *AOA*^{r}*NHvŠ*, ali къ матери своеи *MZTHP* (εἶπεν τῇ μητέρι αὐτῆς); poslije prijedloga по: по главию Mark. 16, 19, jednako u *AMrNŠP*, ali s lok. по главии *NOA*^{r}*HvTHSaR*.

Lokativom bez prijedloga označuje se vrijeme: томь часѣ Mat. 17, 18 složno sa *MANIHvTH*, ali кь томь часѣ *OTyn*, кь тои

тѣсь *Kp*, въть часъ *P*, отъ того часа *SKstŠ* prema grč. ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

S lokativom se slaže glagol прилѣпити сѧ: прилѣпи сѧ єдиномь Luk. 15, 15 složno sa *MZASOTHP*, ali s dat. єдиномоу *NHvŠ*. — прилѣпить сѧ женѣ своєи Mark. 10, 7, tako još samo u *T*, ali u ostalima къ женѣ своєи *MZNŠHvH* prema grč. πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ; bez prijedloga къ čitamo ovo isto Mat. 19, 15 kao i u *MZ AN^b THP*, ali къ женѣ своєи *ON^a HvKstS*, (u gdjekojim grč. tekstovima je samo τῇ γυναικί, u drugima πρὸς τὴν γυναῖκα).

Lokativ poslije prijedloga 1) къ: α) za oznaku vremena: не сказашѧ вь тѣхь днехь ничесо же Luk. 9, 36 (prema grč. ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις), ali къ s akus.: не възвѣстишѧ вь ты дьни ничьсоже *MZONHvTŠH*. — бѣ же вь дни оуча вь црькве а вь нощи исхода Luk. 21, 37, jednako samo u *NHv*, gdje instr. нощтиѭ čitamo u *MZTŠH*, a pored toga je instr. дьниѭ i u *KpTJurMstDbrSy* (grč. τὰς ἡμέρας . . . τὰς νύκτας). — β) болеи вь васъ Luk. 22, 26, tako još samo u *Š* (prema grč. ὁ μείζων ἐν ὑμῖν), ali gen. васъ *MZNHv TH*. — γ) osobito obilno nalazimo lokativ s prijedlogom въ za označivanje cilja kretanju: приближишѧ сѧ вь ієр͠лмѣ оу витьфагиѩ Mark. 11, 1. — и идѣахѫ вси написати сѧ къждо вь своємь градѣ Luk. 2, 3 (εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν). — и вь огни вьврьже и вь воды Mark. 9, 22 (εἰς πῦρ), isp.: и вьсѧ вьселеннѧ ѭ въврьжеши въ водахъ Supr. 381, 1. — и идѣта вь веси ѩже єсть Mat. 21, 2. — и придѫ вь веси (є)иже имѧ гетьсимании Mark. 14, 32. Iznenađuje to, što adjektiv nalazimo u akus. pored supstantiva u lok.: внидѫ вь веси самарѣньскѫ Luk. 9, 52. — Ovdje svagda čitamo u svim ostalim tekstovima, starijima i mlađima, въ s akus. Očevidno je pisar našega teksta preko mjere zamilovao svezu u stslov. tekstovima dosta običnu poslije drugih glagola kretanja, na pr. егда придеши въ црствии твоємь Luk. 23, 42 *MZTrgONHvH*, tako i u našem rukopisu єгда придеши вь црстви си, jednako u *TŠ*, ali s akus.: въ црствие си *AP*, въ црство твоє *A^r Jur*.

2) на: α) mjesto prostoga lokativa: можеть приложити на тѣлѣ своємь лакоть єдинь Luk. 12, 25 (= ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ), ali prosti lok.: тѣлѣ своемь *MZUfrTH*, a dat. u mlađim tekstovima: тѣлеси своемоу *NHv*, вьзрастоу своемоу *KstŠ*. — не приставлѣєть на ризѣ ветьсѣ Mark. 2, 21, jednako u *NKpT*, ali lok. bez prijedloga *MZH* (ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ, u nekojim tekstovima i bez prijedloga ἐπί). — β) на свѣщницѣ полагаєть Luk. 8, 16, ali s akus. на свѣштьникъ *MZASONHvTŠH*, на свѣтильникъ *A^r P*. — плюнѫвъ на очию єго Mark. 8, 23, ali u svima ostalim tekstovima s akus. очи. — γ) осѫдать и на съмрьти Mat. 20, 18; Mark. 10, 23, ali u svima ostalima s akus. на съмрьть.

3) о: α) о немь же ты сьвѣдѣтельствова Jov. 3, 26, ali dat. ємоу *MAOMrNHvTŠHP* prema grč. ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας. — β) сѫдащь

ѡ десныхь Mark. 16, 5, ali о деснѧѧ *MZAONᵃHvTHR*, въ десныхъ *KstŠNᵇ* prema grč. ἐν τοῖς δεξιοῖς.

Instrumentalom se označuje vrijeme, dob: ѩко дьщи нноуадл бѣ ѥмоу ѩко и двѣма на десяте лѣтома и та оумираааше Luk. 8, 42, ali gen. дъкою нл десяте лѣтоу *MZASONHvTHP* (оть двию дл д. л. *Hv*, лѣть двѡе на десяте *S*).

Instr. oruđa: водоѭ крьщаѩ Jov. 1, 31, u ostalim tekstovima въ водѣ *MZSONHvTŠHPR* (въ водахъ *A*) prema grč. ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων — ali instrumentalom je ovo isto prevedeno u svim tekstovima Mat. 3, 11; Mark. 1, 8; Luk. 3, 16, samo je u *Kst* udešeno prema grč. ἐν ὕδατι: въ водѣ. — падж ѡстриѥмь мьча Luk. 21, 24, slič. u *JurMstTynDbrSy:* остриѥмь меуьнымь, ali въ остриі мьча *MZNHvŠH*, въ остриеи. *T:* ovdje se i grč. tekstovi razilaze, u jednima je ἐν στόματι μαχαίρας, u drugima samo στόματι bez prijedloga. — уимь осолить са Luk. 14, 34, jednako u *TMstDbrSy*, ali о уемь *MZNHvH*, въ уемь *S;* ali Mat. 5, 13 je u toj rečenici instr. уимь u našem rkp. i u *ZDčStHvŠH;* i Mark. 9, 50 je instr. уимь ѩ ѡсолите složno sa *KpHvJurMstDbrSy*, tako i u *MTH:* уимь осолите, i u *NKstŠ:* уимь осолить са, ali u *Z:* о уемь ѭ осол. (prema grč. ἐν τινί). — възлюбиши гл бл твоѥго вьсѣмь срцемь своимь и вьсеѩ дшеѩ своѥѩ и всеѩ крѣпостиѩ своѥѩ и всѣмь помышлениѥмь своимь Luk. 10, 27 složno sa *SO*, pored instr. čitamo отъ вьсего срца твоего *MZNᵇŠHAᵛP*, отъ вьсего срьдьца твоего и вьсеѧ доушеѧ и отъ вьсеѩ крѣпости твоеѩ и оть вьсего помышлениѧ твоего *ANᵃHvTP*. U sličnoj rečenici Mat. 22, 37 čitamo posvuda instrumental: всѣмь срцемъ твоимь и всеѩ дшеѩ твоѥѩ и вьсеѩ мысльѩ твоѥѩ složno sa *MZASONHvTŠHP*. Tako isto instr. sg. čitamo još u slič. rečenici Mark. 12, 30: всѣмь срцемъ твоимь и всеѩ дшеѩ твоѥѩ и вьсѣмь оумомь твоимь и всеѩ крѣпостиѩ твоѥѩ opet u slozi sa *MZANHv KpKstTŠHP*. — ѡдьжди ѡгнемь и жоупелоімь Luk. 17, 29, gdje u ostalim tekstovima nalazimo akus. жюпелъ и огнь *MZNᵇHvKpTH* (кламы гораще *KstŠJurMstTynSy)* prema grč. ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον. — испльниша са вси ѩростиѩ Luk. 4, 28 složno sa *ONᵃKpT*, ali gen. ѣрости *MZNᵇHvŠH*.

Instrumentalom se označuje mjesto, na kojemu radnja biva: tako je i prevedeno Mark. 7, 19 и афендрономь исходить *KstŠ*, ili проходомь исходить *Dbr*, gdje se u starijim tekstovima upotrebljava prijedlog сквозѣ s akus.: сквозѣ афедронъ исходитъ *MZMrNHv*, i u mlađima: сквозѣ проходъ исходить *TH*. U našem je tekstu sačuvan prijedlog сквозѣ složno sa starijim tekstovima; jednako se upotrebljava u slozi s mlađim tekstovima instrum., pa tako čitamo: сквозѣ афедрономь проходить (εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται). Miklošić Vgl. Gram. IV, 759 navodi samo iz maloruskoga jezika primjere za ovaj prijedlog s instr., ali u istinu je i ovdje prijedlog pored instr. sekundaran, poslije je dodan instrumentalu kao za bolje objašnjenje.

Instrumental s prijedlogom подъ: подь ωдромь поставлѣють Luk. 8, 16, tako i u *S*, подь одромь полагаеть *ZANHvŠJurMstDbrP* (također *TA*ʳ ali подлагаеть), naprotiv akus. подъ одръ подълагаеть *MOH*. Ali svuda s instr. čitamo поставать юго подь спждомъ Mat. 5, 15; да подь спждомь положень бждеть ли подь ωдромь Mark 4, 21; полагають ни подь спждомъ Luk. 11, 33 u našem rukopisu i u svima ostalim tekstovima.

Glagol. Naš rukopis i stslov. tekstovi jevanđelja razlikuju se dosta često u upotrebljavanju glagola imperfektivnih i perfektivnih.

U našem tekstu nalazimo present glagola imperfekt. za grč. futur: трьми дньми движеши ѧ Jov. 2, 20, ali въздвигнеши *MZONHvTŠ HP*, съзиждеши *AMr* prema grč. ἐγερεῖς. — и елико аще не приимжть вась ни слоушають вась Mark. 6, 11, ali ни послоушажть *MZNHvTŠH* prema grč. μηδὲ ἀκούσωσιν. — иже егда слышжть Luk. 8, 13 složno sa *ATH*, ali оуслышать *MZSONHvŠ* prema grč. οἳ ὅταν ἀκούσωσιν. — всѣкь градь ли домь раздѣлить сѧ (grieškom mj. раздѣль сѧ = μερισθεῖσα) на сѧ нестаеть Mat. 12, 25 mj. нестанеть, kako čitamo u *MZNHvTŠH* prema grč. οὐσταθήσεται. — нь потомь егда вьскрⷭ҇нж варѣѫ вы вь галилеи Mark. 14, 28 složno sa *NHr*, варѭ *MZTŠH* za grč. προάξω. U istoj pak rečenici Mat. 26, 32 dolazi u našem rukopisu варѣѫ složno sa *MZNHvKpKstTŠ*, ali варѭ *ASOHP* za grč. προάξω. — приемаи прⷪ҇рка . . . мьздж прⷪ҇рча приемлеть, и приемаи праведника . . . мьздж праведнича приемлеть Mat. 10, 14, tako nalazimo i u *SOAMrNHvP*, приемлетъ . . . приметъ *MTH* suglasno pak s grč. λήμψεται na oba mjesta čitamo u *ZAŠR* приметъ. — иже колиждо приеметъ ωточа такого едино . . . мене приемсть Mat. 18, 5, jednako u *Z*ᵇ*MrT*, ali vjerno prema grč. ὃς ἐὰν δέξηται . . . ἐμὲ δέχεται prevedeno je u *MNHrŠHR* приметъ . . . приемлетъ. — иже аще едино таковыхь ωтроча приемлеть . . . мѧ приемлеть, и иже аще мене приемлеть, не мене приемлеть нь пославшаго мѧ Mark. 9, 37, tako i u *ANHvP*, u *MZTŠH* je odstupanje samo na prvom mjestu, i to vjerno prema grč. приметъ, u *O* pak posvuda приметь, u *R* na prvom i trećem mjestu приметь, u grč. ὃς ἐὰν . . . δέξηται . . . ἐμὲ δέχεται. καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέχηται, (u drugima δέξηται) οὐκ ἐμὲ δέχεται. Ovo isto čitamo još Luk. 9, 8, ali i u našem rukopisu nahodimo na prvom mjestu приметь, jedkako u *MZNHvTŠH* vjerno prema grč. δέξηται. — азь пришьдь ицѣлѣѭ Mat. 8, 7, ali u svima ostalima ицѣлѭ za grč. θεραπεύσω; također Mat. 13, 15 čitamo исцѣлѣѭ mj. ицѣлѭ u ostalim tekstovima za ἰάσομαι. Inače se u našem rukopisu vjerno upotrebljava pres. oblik glagola imperfektnoga prema grč. obliku presentskomu: аще ли вы не ѿпоущаете Mark. 11, 26 složno sa *ONHvTŠFb* (= ἐὰν ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε), ali отпоустите *MZH*. — не вьжизаеть ли свѣтилника и помѣтаеть Luk. 15, 8 (οὐχὶ ἅπτει λύχνον καὶ σαροῖ), ali помететь *MZNHvTŠH* (u *T* također вьжежеть). — иже не приемлеть крⷭ҇та моего Mat. 10, 38, tako i u *O* (l. 59ᵃ) *TH*, ali приметь *MZA*

O (l. 67[b]) *MNHvŠMstPR* (**въʒиетъ** *S*), grč. λαμβάνει. — **иже кы приѥмлеть мѧ приѥмлеть, и иже приѥметь мѧ приѥметь посълавъшаго мѧ** Mat. 10, 40 složno sa *MAOMrNHvTŠR*, *Z* ima na prvom mjestu **иже кы приметъ**, partic. na 1. i na 3. mjestu **приємлѧи** u *S* prema grč. ὁ δεχόμενος, u *H* samo na 1. mjestu. — **глѧ семоу иди и идеть и дроугомоу приди и приходить, и рабоу своѥмоу сткори и створить** Luk. 7, 8 ἔρχου καὶ ἔρχεται, ali u svim tekstovima **придетъ** *MZAS ONHvTŠHP*, tako nalazimo i: **придеть** za grč. ἔρχεται i u našemu rukopisu na paralelnom mjestu Mat. 8, 9. — **съмрьтиѭ да оумирѣѥть** Mat. 15, 4, jednako u *T*, ali **оумьретъ** *MZNHvŠH* (grč. τελευτάτω). — **симонь иже нарицаѥть сѧ петрь** Mat. 10, 2 jednako sa *ZNHvŠH*, ali **нарецетъ сѧ** *M* (**глаголемыи** *T* prema grč. ὁ λεγόμενος).

Ove se razlike u pojedinim tekstovima osnivaju osim toga od česti na različnim grčkim tekstovima: **по томь же бѫдеть и дьнь вьньже снь чл҃вчскы ꙗвлѣѥть сѧ** Luk. 17, 30, ali **ꙗвитъ сѧ** *MZN*[b]*HvTŠH*, u gdjekojima je grčkim tekstovima ἀποκαλύπτεται, u drugima ἀποκαλυφθῇ. — **да иичесоже не вьʒмѫть** Mark. 8, 6 složno sa *NHvT ŠH* (= ἄρωσιν), ali **вьʒемлѭтъ** *MZ* (= αἴρωσιν). — **имьже снь чл҃вчскыи прѣдаѥться** Mat. 26, 24 složno sa *ON*[b]*TP* (= παραδίδοται), ali **прѣдастъ сѧ** *MSN*[a]*HvŠA*[r]*H*, **прѣданъ бѫдетъ** *ZA* (= παραδοθήσεται). Na paralelnom mjestu Mark. 14, 31 čitamo **прѣдаѥть сѧ** u našem rukopisu složno sa *MZŠH*, ali **прѣдасть сѧ** *NHvT*, **прѣданъ бѫдетъ** *Kp*.

Imperativ: **не прѣлюбы твори** Luk. 18, 20, jednako u *S*, ali **сътвори** *MZASONHvTH* = μὴ μοιχεύσῃς. Pored toga u istom stihu **не оукради** = μὴ κλέψῃς složno s našim tekstom, dok u *S* **не кради**. — **не бои сѧ** Mat. 1, 20, ali **не оубои сѧ** *ASNDčH* za grč. μὴ φοβηθῇς.

Infinitiv glagola imperfektivnih, u grč. inf. aor.: **не вьʒможе ѥдиного часа бѫдѣти сь мноѭ** Mat. 26, 40 složno s *ON*, ali **пободѣти** *MZASHvTŠHP* prema grč. γρηγορῆσαι. — **ничтоже ѥсть, ѥже ... неможеть оскврьнити и** Mark. 7, 15, ali **осквръннти** *MZN HvTŠH* vjerno prema grč. κοινῶσαι. — **ꙗко не мощи имь хлѣба ꙗсти** Mark. 3, 20, jednako u *TŠJurTynDbr*, složno s grč. φαγεῖν preveđeno **сънѣсти** u *MZNHvH*.

Aorist se tvori u staroslovenskim tekstovima i od glagola trajnih, u našem tekstu pak od glagola perfektivnih: **благоиʒволихь** Mark. 1, 11, tako i u *NHvKpRP*, ali **благоволихъ** *MZSOTŠH* (= εὐδόκησα). **сънѣсть** Luk. 24, 43, ali **ꙗстъ** *MO* za ἔφαγεν. **не вьʒможе сьврьшити** Luk. 14, 20 (u *S* **невьʒможе**), ali **неможе** *MZNHvTH* (οὐκ ἴσχυσεν). — **не вьʒмогѫ** Luk. 20, 26, ali **не могѫ** *MZN*[b]*TH* (οὐκ ἴσχυσαν), *N*[a] impf. **неможахоу**. Inače nije prijedlog služio za oznaku radnje, nego je samo označivao cilj kretanju ili odgovarao grčkomu glagolu, složenomu s prijedlogom: **вьʒвѣсѧ** Luk. 22, 66 = ἀνήγαγον, **приведошѧ** *T*, ali **вѣсѧ** *MZKp*, **ведоша** *NHvTrgŠHP* (i u gdjekojim grč. tekstovima se čita: ἤγαγον). — **привѣсѧ** Luk. 23, 1, tako isto **приведоша** *ZNHvTH*, ali **вѣсѧ** *M*, **ведоша** *TrgŠJur* (= ἤγαγον). —

ѡни же шьдъше и придѫ къ свинии Mat. 8, 32, вънидѫ *ZMP*, идѫ *MSOMrNHvŠH* (ἀπῆλθαν). — ѿпоустишѫ Luk. *20*, 10, 11, jednako u *Kp;* isto tako N^a*Hv* u v. 11, ali поустиша *MZTH*, v. 10 N^a*Hv*, v. 11 N^b (посланѫ *Š)* za grč. ἐξαπέστειλαν.

Osim toga čitamo u Srećkovićevu jevanđelju oblike glagola perfekt., gdje se u stslov. tekstovima upotrebljavaju oblici glagola imperfekt. Present glagola perfekt. za grč. present: и се дхъ приемлеть и внезаапѫ възьпиѥть и прѫжаѥть сѧ сь пѣлами Luk. 9, 39, tako još čitamo samo u *S* възъпиетъ, ali въпиетъ *MZAONHvTŠHP* za grč. κράζει (иметь N^a*Hv*, емлетъ *MZASO*N^b*TŠHP* = λαμβάνει). — и аще кто вꙑ въпроситъ Luk. 19, 31 mjesto въпрашаетъ, kako čitamo u *MZNHvTŠH* za grč. καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ. — вьсѣкъ книжникъ ... подобенъ ѥстъ чл҃коу домовитоу, иже изнесетъ ѿ съкровища своѥго нова и ветъха Mat. 13, 52 mjesto износитъ *MZASONHvTŠHP* (ὅστις ἐκβάλλει). — вьсѣкъ бо просѧи приѥмлеть и ищѫи обрѧщеть и тлъкѫщоумоу ѿврьзѫтъ сѧ Mat. 7, 8, tako čitamo обрѧщетъ još u *SNHv*, ali обрѣтаетъ *MZAODčŠHP* za grčki εὑρίσκει; dalje opet отъврьзѫтъ сѧ još u *SDčHvDbr*, отъвръзетъ сѧ *ZAON*, ali отъврьзаетъсѧ *MŠHP*, u gdjekojim je grč. tekstovima ἀνοιγήσεται, u drugima ἀνοίγεται (u *O* samo iznimno приниметь za λαμβάνει). — къждо вась въ сѫботѫ не ѿрѣшить ли волоу своѥго Luk. 13, 15 složno sa *OA*^{r}*JurMstTynDbrSyP*, ali не отрѣшаетъли *MZASNHvTŠH* prema grč. οὐ λύει. — възбоудишѫ и глаще ги сп҃и ны погыбнемь Mat. 8, 25, složno sa *Z*, jednako u toj rečenici Luk. 8, 24 složno sa *ZOTH*, gdje čitamo погыблемъ u *MN* na obadva mjesta, u *AŠ* Luk. 8, 24, a погыбаемъ na obadva mjesta u *Hv*, na prvom u *ŠH*, na drugom u *KstP* za grč. ἀπολλύμεθα. — идеже татиѥ не подькопаѭть Mat. 6, 20, ali u v. 19 подькопаваѭть и крадѫть, a tako u svima tekstovima u obadva stiha nalazimo подъкопаваѭтъ za grč. διορύσσουσιν, samo u *P* u obadva stiha подъкопаѭть. — иже ѥгда слышѫть с радостиѭ приимѫть слово Luk. 8, 13, jednako u *O*, ali приемлѭтъ *MZASNHvTŠHP* za grč. δέχονται. — ни въжигаѭть свѣтилника и поставятъ Mat. 5, 15, ali поставлѣѭтъ *ZAOStMrHvŠH* = οὐδὲ καίουσιν λύχνον καὶ τιθέασιν. — не разоумѣѭть Mark. 4, 12 složno sa *ZNHvTŠH*, ali не разоумѣваѭтъ *M* (μὴ συνιῶσι). — и не разоумѣѥть Mat. 13, 19, разоумѣваетъ *MZNHvH* (неразоумѣваете *T*, неразоумѣваѭщоу *Š*, = μὴ συνίοντος). — Glagol разоумѣти je kako znamo imperfektivan

Drugdje nalazimo u našem rkp. pres. glagola perf. pravilno za grč. fut., ali se stslov. tekstovi ovdje ondje razlikuju: ѥгоже аще въспросить Mat. 7, 9 složno sa *ZNHvS*, ali проситъ *MDčH*, a tako isto u v. 10 čitamo i u našem rkp. просить kao u *MDčNHvŠH* (u *Z* ispušteno) mjesto въспроситъ *Mst*, u grč. tekstu u obadva stiha αἰτήσει (ili αἰτήσῃ). — ѥгда кьгда отѧжѫть сѧ ср҃ца ваша Luk. 21, 34, отѧжаѭтъ *MNHvH*, отѧгъчаѭтъ *ZASP*, отѧжьчаѭтъ *T*, отѧготѣѭть *O*, отѧгчаваѭтъ *Š*; glagolski oblici u tekstovima stslov. najviše su također

perfektivni (grč. βαρηθῶσιν ili βαρυνθῶσιν) — оу нѣѥ бо ти ѥсть да погыбнеть ѥдинь ѿ оудь твоихъ Mat. 5, 29, 30, tako i u *MihaDč StHvŠH*, ali погыблетъ *MZ*. — аще не покаѥте са вьси такожде погыбнете Luk. 13, 3 složno sa *ZONHvTŠH*, ali погыблете *M*; u toj rečenici u v. 5 i u *M* čitamo погыбнете za grč. ἀπολεῖσθε. — да ничтоже погыбнеть Jov. 6, 12 složno sa *ZAONHvTŠHP* (= ἵνα μή τι ἀπόληται), ali погыблетъ *M*. — ѥгда понесѫть вашь Mat. 5, 11, понесѫтса *St*, ali поносать *ZSODčHvŠHP* (понесатъ *A*) za grč. ὀνειδίσωσιν. — ѥгда разлѫчать вась и поносать и проносать има ваше Luk. 6, 22, понесѫтъ *Kp*, пронесѫтъ *MZAONTŠHP* (принесоуть *Hv*) = ὀνειδίσωσιν καὶ ἐκβάλωσιν. — азь придь ... и не приѥмлете мене, аще инь придеть вь има своѥ того примете Jov. 5, 43 (= λήψεσθε), ali приемлете *MZAONHvTŠHP*. — се дваа вьıтробѣ прииметь Mark. 1, 23 složno s *ASOŠH* (= ἕξει), ali приемлеть *Dč StKpNHvP*. — аще бо вѣры не имете Jov. 8, 24, jednako u *ATŠ* (πιστεύσητε), емлете *MZNH*. — съкажѫ же вамъ кого са оубоите Luk. 12, 5 složno s *AKpN^aHvMst* (= ὑποδείξω), ali съказаѭ *MZ ON^bTŠH*. — Luk. 6, 47 u svim tekstovima čitamo съкажѫ, pa i u *MZ* i t. d. za ὑποδείξω (3. sg. pres. съказаетъ са: ἑρμηνεύεται Jov. 1, 43 *MZH* i u našemu rukopisu). — идеже тѣло тоу орли сьньмѫтьса Luk. 17, 37, съберѫтъ са *N^bHvTŠ* za grč. συναχθήσονται, сънемлѫтъса *MZH*.

Na drugim mjestima odgovara raznoličnost mlađih tekstova i stsl. također raznolikosti među grč. tekstovima: аще ли просадѫть са мѣси и вино пролѣѥть са и мѣси погыбнѫть Mat. 9, 17, ovako u *NHvT ŠH*, ali погыблѭтъ *M*; u grč. tekstovima nalazimo i ἀπολοῦνται i ἀπόλυνται. U ovoj je rečenici Mark. 2, 22 i Luk. 5, 32 svagda samo погыбнѫть za grč. ἀπολοῦνται. — ѥлико аще неприимѫть вась Luk. 9, 5 složno s *AOP*, ali приамлѭтъ *MZSNHvTŠH* za grč. ὅσοι ἂν μὴ δέχωνται, u drugima δέξωνται. — вѣроуите ѣко приимете Mark. 11, 24 složno s *ONHvTJurFbTynDbrSy*, приемлете *MZŠH*. u gdjekojim grč. tekstovima λαμβάνετε, u drugima λήμψεσθε. — да не слѣзеть Luk. 17, 31 složno sa *ZTH*, да не сълазитъ *MN^bHvŠ*, možda prema grč. tekstovima, gdje je u jednima μὴ καταβάτω. u drugima μὴ καταβαινέτω. — ѥгда оуслышѫть Mark 4, 15, jednako u *ZNHvTŠ*, ali слышатъ *MH*, u gdjekojim grč. tekstovima čitamo ἀκούσωσιν, u drugima ἀκούωσιν.

I m p e r a t i v. покаите са Mark. 1, 15 složno sa *ZTŠH*, ali каите са *MNHv* za grč. μετανοεῖτε. — призови Luk. 14, 13, nalik възови *TJurMstSy*, ali зови *MZNHvŠH* za grč. κάλει. — повѣждь Luk. 8, 39, jednako u *TKp*, ali повѣдаи *MZASONHvŠHP* za grč. διηγοῦ. osim toga повѣждь Mat. 24, 3; Mark. 8, 26 složno sa svima ostalim tekstovima (samo *S* Mat. 24, 3 рьци) za grč. εἰπὲ, εἴπῃς. (isp. заповѣдь повѣдаѭ вамъ Jov. 13, 43 *M*, gdje je u svima ostalim tekstovima *ZASONHvTŠHP* заповѣдь даѭ doslovce po grč. ἐντολὴν δίδωμι). Perfektivnost je glagola još pojačana prijedlogom u вьдадите Luk. 19, 24, gdje u svima ostalim tekstovima nalazimo дадите, samo u *Kp* даите za grč. δότε.

Infinitiv. **начать възвати** Mark. 10, 47 mjesto **ꙁъвати** kako čitamo u *MZNHvMrTŠH* za grč. κράζειν. — **вѣсте искоусити** Luk. 12, 56, ali **оумѣете искоушати** *MZN*^{a}*HvTŠH*, **расоуждати** *N*^{b} za grč. οἴδατε δοκιμάζειν. — **снимахѫ сѧ народи мноꙁи . . . слышати и исцѣлити сѧ** Luk. 5, 15, tako i u *T*, nalik *Z*: **ицѣлитъ сѧ**, ali **цѣлити сѧ** *MŠH* (**цѣлѣти се** *NHv*, valja da **ѣ** = **и**) prema grč. ἀκούειν καὶ θεραπεύεσθαι. — **дасть имь силѫ . . . . недѫгы исцѣлѣти** Luk 9, 1 složno sa *N*^{a}*Hv*, **ицѣлити** *SŠP*, ali **цѣлити** *MZAOTA*^{r}*H* za grč. θεραπεύειν. — **посла ѩ проповѣдати црствие бжие (и) исцѣлити** Luk. 9, 2 složno sa *ZON*^{b}*Š*, **цѣлити** *MASN*^{a}*HvTH* (ἰᾶσθαι). — **и сила гнѣ бѣ исцѣлити ѩ** Luk. 5, 17, **цѣлити** *MZTHTur* (**цѣлѣти** *NHv*) grč. εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτούς (**исцѣлающи** *N*^{b}*Š*, **вь ицѣление имь** *Mr*). — **ѡбласть дасть ѥмоу и сѫдь створити** Jov. 5, 27 mjesto **творити**, kako je prevedeno κρίσιν ποιεῖν u *MZAONHvTŠH*. — U opisanom futuru: **камение възьпити имать** Luk. 19, 40 složno sa *ZNHvT*, ali **въпити иматъ** *MH* (**възъпиетъ** *KstŠJurMst* = κράζουσιν).

Drugdje je pravilno upotrebljen infin. glagola perf. za grč. inf. aor.: **достоить ли . . . добро створити ли ꙁло створити** Mark. 3, 4 složno s *ANJurMstDbr* za grčki ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι, ali **д. творити — ꙁ. сътворити** *O*, **д. сътворити — ꙁ. творити** *A*^{r}, a **д. творити i ꙁ. творити** *MZSHvKstŠ*. — **можете добро створити имь** Mark. 14, 7 složno s *ONKp* a grč. εὖ ποιῆσαι, ali **творити** *MZHvTŠH*.

Na drugim opet mjestima nalazimo razlike i među grč. tekstovima: **въꙁбранѣюща дати кесареви дань** Luk. 23, 2, **даѣти** *MZTrgNHvTŠH*, u nekim je grč. tekstovima διδόναι, u drugim δοῦναι. — **како можеть сотона сотонѫ иꙁгнати** Mark. 3, 23 složno sa *ZTyn* za grč. ἐκβαλεῖν, **иꙁгонити** *MNHvTŠH* za grč. ἐκβάλλειν. — **сиже подобаше створити и ѡнѣхь же не ѡставити** Luk. 11, 42, ali **не ѡставлѣти** *MZNHvTH*, u grč. tekstovima nalazimo ἀφιέναι, pa i ἀφεῖναι. Ovu rečenicu čitamo jednako Mat 23, 23 s inf. **ѡставити**, i jednako sa *MZ*^{b}*N*^{b}*TŠH*, ali **оставлѣти** *N*^{a}*HvP*, a **творити** *NHvŠ* prema **створити** ostalih tekstova; i ovdje neki grčki tekstovi imaju ἀφεῖναι, drugi ἀφιέναι, svi pak ποιῆσαι.

Kad se i ne će označiti različita snaga radnje, upotrebljavaju se ovdje ondje različno tvoreni glagoli: pres. **да бѣжѧть** Mark. 13, 14, jednako u *N*^{b}*Š*. — **бѣгаѭть** *MZN*^{a}*HvTH* (= φευγέτωσαν); ali Mat. 24, 16 i Luk 21, 21 čitamo i u našem rukopisu složno s ostalim tekstovima **да бѣгаѭть**. — Part. pres. akt. **крьщаѩ** Jov. 1, 31, ali **кръстѧ** *MZASONHvTŠHPR* (= βαπτίζων); ipak je Mark. 1, 4 i Jov. 1, 28 i u našem rkp. upotrebljen je part. **кр҃тѧ** kao u svima ostalim tekstovima. Kako znamo, ima pres. oblik **кръщѫ** značenje futursko, a uzima se za to za pres. βαπτίζω oblik **кръщаѭ**, vidi na pr. Mat. 20, 22 **крьщаѩ сѧ** (l. 38^b, r. 8—9), gdje je **ѧ** popravljeno od **ѫ**, **ѩ** u slijedećem rijetku pripisano uz redak; **кръщаѭ сѧ** čitamo ovdje i svima ostalim tekstovima, ali u *Kp* i u rus. jev. XII—XIII v. osim *H*: **кръщѫсѧ** za grč. βαπτίζομαι. — Jednako Mat. 20, 23 čitamo:

крьщенниемь имь же азь крьщаьѫ са, крьститa са složno sa *MŠMrN Hv* za grč. βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, ali **кръщѫ сѧ** $Z^{b}HvT$; istu rečenicu čitamo još Mark. 10, 39 složno sa $MAMrN^{b}ŠH$, ali **кръштѫ са** $ZSON^{a}HvTA^{r}$. — Može se još navesti **носащѫ** Luk. 24, 1 složno s $AHvA^{r}$ prema **несѫшта** *MZONTŠHSaP* za grčki φέρουσαι. — **смышлѣѭщи** Mark. 5, 15, ali **смъишлашта** *MZNTŠH* (**смышлена** *Hv*) za grč. σωφρονοῦσαι.

Iterativni je glagol kašto u našem tekstu spojen s prijedlogom: **вы поклоньѥте са ѥгоже не вѣсте. мы покланѣѥмь са ѥгоже вѣмъ** Jov. 4, 22, u ostalim tekstovima: **кланѣете са — кланѣемъса** *MONHv TŠHP* (προσκυνεῖτε, προσκυνοῦμεν). — **гроздь ѥмѫть** Luk. 6, 44, tako isto **емлѭть** *NHvKpTŠ*. **овемлѭтъ** *MZMrH*. — Part. pres. akt. **кланѣѭщихь са** Jov. 4, 23 složno sa *ZAONHvTH*, **покланѣѭштихъ са** *MŠ*. — Infin: **покланѣти са** Jov. 4, 24, **кланѣти са** *MZAON HvTŠH*. U našem je tekstu upotrebljen prosti durativ, u drugima pak tekstovima iterativ složen s prijedlogom: **не могѫть** Luk. 16, 26, **не възмагаѭтъ** *MZASNTH*, (**не възмогѫтъ** *OHvKstŠ*) za grč. μὴ δύνωνται. — **вънь сыпать са** Luk. 14, 35, **исъпаѭтъ** *MMHvTŠH*, **изъпаетъ са** *Z* (βάλλουσι). Part. pres. pas. **рекомыи** Luk. *22*, 1, 47 za grč. ἡ λεγομένη, **нарицаемъıи** *MZNHvTŠH*. Također obratno **народи оугнѣтаѭть та** Luk. 8, 45, jednako u *Kp*, ali **гнетѫтъ** *MZASNHv TŠH* za grč. ἀποθλίβουσιν, (συνέχουσιν nije prevedeno u našem rkp. i u *Kp*, u *O*: **оугнѣтаѭть та и гнѥтѫть та**). — **исцѣлѣѥте са** Luk. 13, 14 — **цѣлите са** *MZASONTŠH* (**цѣлеть се** *Hv*) za grč. θεραπεύετε — **съблажнѣѥть** Jov. 6, 61 — **блазнитъ** *MZANTH* za grč. σκανδαλίζει. — Impt.: **не възбранѣните** Luk. 18, 16 — **несбраните** *MZNHv TŠH* za grč. μὴ κωλύετε. — **исцѣлѣните** Luk. 10, 9, ali **цѣлите** *MZN HvTH* (**исцѣлите** *Š*) za grč. θεραπεύετε. — Part. pres. akt.: **ωзирал** Luk. 9, 62, **зьра** *MZAONHvTŠH* za grč. βλέπων; **исцѣлѣѭще** Luk. 9, 6 složno s *OŠ*, ali **цѣлаще** *MANHvTH* za grč. θεραπεύοντες. — Infin.: **начать ωмакати ноѕѣ ѥго** Luk. 7, 38, jednako u *A*, **мочити** *MZONTŠH* (**облѣкати** *Hv*) za grč. βρέχειν. — Napokon se upotrebljavaju iterativi različno tvoreni: **разбиваѥть** Mark. 9, 18 — **разбиваѥть** $MZN^{b}ŠHA^{r}$ (**разбиѥть** $SN^{a}HvKpMstP$) za grč. ῥήσσει. — **не влѣѥть** Mark. 2, 22 — **не въливаетъ** *MZNHvTŠH* (na paralelnom mjestu Luk. 5, 37 i u našem rkp. **вьливаѭть**), obratno **ѭже . . . проливаѥть са** Luk. 22, 20 složno sa *NTH*. ali **пролѣетъ са** *MZ*. — **съвѣщаѥть** Luk. 14, 31 jednako u *T*, **съвѣштаваетъ** *MZNHvŠH*. — **погыбаѥмь** Mark. 4, 38 složno sa *ZNHvŠH*, **погыбаемъ** *MT*. — Impt.: **вьнимаите севѣ** Luk. *12*, 1; *17*, 3; *21*, 34, u svima ostalima **вънемлѣте**. — Part. pres. akt.: **възлиıаа** Luk. 10, 34. **възливаıа** *MZASONHvTŠH*. — **бѣ помаıа** Luk. 1. 22 složno s *AT*, **помаваıа** *MZONHvŠHP* za grč. ἦν διανεύων. — Infinitiv: **вьливати** Luk. 5, 38, jednako u *NHvT*, **въливати** *MZŠH*; tako i Mark. 2, 22 čitamo **вьливати** složno sa *NTŠ* i *Z*: **вьльѣти, вьлѣвати** *Hv*, ali **лиѣти** *M* nalik *H* (**льати**). — **вьстрьзати** Mat 12, 1, jednako u *Kp*, **въстръгати** *MZNHvTŠH*. — **прѣрицати** Mat. 16, 22 složno sa *ZNKp*, **прѣрѣкати** *MHr* za grč. ἐπιτιμᾶν, (**стаклати** *H*).

Imperfekt od glagola perf.: 1) пазьрѣахж Luk. 6, 7 *M*, mjesto toga čitamo u našem rkp. i u *ZAONHrTŠH* назираахж za grč. παρετήρουν; a tako opet u *M* Mark. 3, 2 kao i u našem rkp. i u ostalim tekstovima. — недадѣаше Luk. 4, 41 složno sa *ZNHvH*, ali недаѣше *M* (недѣаше *T*, неоставлѣаше *Š*); Mark. 11, 16 čitamo i u *M* i u ostalim tekstovima недадѣаше (osim *Š*: неоставлѣаше). — 2) помахж Luk. 1, 62, помаахж *HrT* — помаваахж *MAOŠR*, помаваахж *Z* (помаhоу N^a, помаhоуше N^b) za grč. ἐνένευον. — въстрьгахж Luk 6, 1, jednako u *NHrTŠH*, въстрѣзаахж *MZAO* (ἔτιλλον). — продавахж Luk 17, 28, tako i N^bHr, продаѣахж *M*, продаахж *ZTŠH*. — похыщааше Luk. 8, 29 složno sa N^aHr, похыщааше *A*, въсхыштааше $MZON^bTŠHP$, похващааше *S* za grč. συνηρπάκει. — снимахж са Luk. Luk. 5, 15 složno sa ZN^aHvH, ali u *M* сънъмаахж са (съвираахж са *KpTMstDbr*, схождаахж са $N^bKstŠ$) za grč. συνήρχοντο. — 3) цѣлѣаше Luk. 4, 40 složno sa ZN^aTH, исцѣлѣаше $MN^bHrKpKstŠ$ za grč. ἐθεράπευεν, naprotiv u našem rukopisu исцѣлѣаше Luk. 9, 11, tako isto u *Hr*, ali цѣлѣаше *MNTŠH* za grč. ἰᾶτο; i Luk. 6, 19 složno sa *ZAOTŠ*, a цѣлѣаше *MSNHrH*. — 4) онь ничесоже ѡвѣщааше юмоу Luk. 23, 9, отвѣщаваааше *MZTrgNHvTŠH*; naprotiv u ovoj rečenici Mark. 14, 61 u našem je rukopisu ѡвѣщаваааше složno sa *ZNHvTŠH*, ali отвѣштааше *M*. Na ostalim mjestima Mat 27, 12; Mark. 15, 3; Luk. 3, 16; Jov. 5, 17 nalazimo i u našem rkp. отвѣщаваааше (ili -ваше) kako u svima ostalim tekstovima. — исцѣлеваахж Luk. 6, 18, ali исцѣлѣахж са $MSN^bHvŠH$, цѣлѣахж са *ZA* ON^aT za grč. ἐθεραπεύοντο. — 5) гониль бѣаше Luk. 8, 29, u svima ostalim tetra- i aprokos-jevanđeljima гонимъ бываше za grč. ἠλαύνετο.

Aorist načinjen jedan put od imperfektivnoga glagola: постилашж Mat. 21, 8, tako isto u *NHr*, gdje u ostalim tekstovima čitamo постълаша (u *TŠ* постилахж) za grč. ἔστρωσαν. — Mark. 11, 8 čitamo sada doduše постълашж, ali je ovdje bilo ъ popravljeno od и.

Pored aorista i mjesto njega dolazi u stsl. tekstovima opisani preterit, tako zvani perfekt. Ovdje se tekstovi u mnogom razilaze. U našem se rkp. upotrebljava perfekt rjeđe: 2. l. sg. ѡкрыль юси Luk. 10, 21 složno sa *SONHrTŠP*, ali aor. ѡкры *MZAH*; pred tim je u svim tekstovima perf. оутаилъ еси za grč. ἀπέκρυψας. — 3. l. sg. даль юсть Jov. 3, 16, složno s *A* (str. 131) *KpNHrTHP*, (далъ еси *S*), aor. дастъ *MA* (str. 10) *OŠMst* za grč. ἔδωκεν. — 2. pl. видѣли юсте Jov. 6, 26 za grč. ἴδετε, aor. видѣсте *MZAONHvTŠ HP*, ali odmah za tim čitamo perf. ѣли есте za grč. ἐφάγετε u svim tekstovima osim *ONHv*, gdje je upotrebljen aorist ѣсте. Češće ipak nalazimo u našem rkp. oblik aorisni, gdje je u stslov. tekstovima već perfekt: 2. sg. сьсца юже сьса Luk. 11, 27, еси съсалъ *MZASON HvTЪH* (ἐθήλασας). не дасть Luk. 15, 29 — не далъ еси *MZASO MrNHvTŠHP* (ἔδωκας). въсприять ты Luk. 16, 25 — въсприялъ еси ты *MZAONHvŠHP*, прияль еси *STJurMstDbrSy*. — 3 l. sg.: оуподоби са Mat. 18, 23 složno s *AONŠHP* — оуподобило се есть

MZTHv (**подобьно єсть** *S* za grčki ὡμοιώθη). — **не оумрѣть бо дѣвица** Luk. 8, 52, tako i u *Š*, ali **нѣсть оумрьла** *MZASONHvTAr HP*; na paralelnom je mjestu Mat. 9, 24 u svima starim i mlađim tekstovima aorist **оумьрѣтъ**, samo u rus. jevanđ. XII—XIII. v. osim *H* dolazi perf. **нѣсть бо оумьрла**. — 3. l. pl.: **да разоумѣють каца коупла створишѫ** Luk. 19, 15, ali **сѫтъ сътворили** *MZANHrTŠHP* (ἵνα γνῷ τί διεπραγματεύσαντο). Inače se u ovim stvarima naš rkp. potpuno slaže sa *M* i s ostalim stslov. tekstovima (isp. A. Potebnja Изъ записокъ по русской грам. 2. izd. str. 256).

Jednom smo našli pluskvamperfekt: **на немь бѣ лежалъ** Luk. 5, 25 prema imperfektu: **лежаше** u *MZASOMrNHrTŠHTur* za grč. κατέκειτο. Isp. **бѣ лежало** za grč. ἔκειτο Jov. 20, 12 u *MAOHP*, **лежа** *TMst* (isp. Potebnja o. c. str. 262).

U našem se tekstu kao i u drugim starijim i mlađim tekstovima kašto upotrebljava imperfekt, gdje je u gdjekojim stslov. tekstovima aorist. Ova se različnost osniva ponajviše na različnim grčkim tekstovima. **ѥ... вьшьдь на горѫ сѣдѣаше тоу** Mark. 15, 29, jednako u *NHvTH*, ali **сѣде** *MZKst* (**сѣдѣ** *S*) za grč. ἐκάθητο, impf. je ἐκάθητο inače u staroslovenskim tekstovima posvuda prevedeno. **глаѫ** Mark. 5, 31 složno s *AOMTP*, Mark. 11, 5 složno sa *ZMHrTŠH*. ali aor. **глаша** Mark. 5, 31 *MZSHvŠHR*. Mark. 11, 5 *M* u grč. tekstovima nalazi se samo ἔλεγον). — **приде к нимь по морю ходя и хотѣаше минѫти ѩ** Mark. 6, 48 složno s *N^bHrTŠ*, **хотѣ** *MZH* (u grč. tekstovima ἤθελεν i ἠθέλησεν). — **не разоумѣхѫ** Mark. 9, 32 složno sa *ZNSH*, ali aor. **не разоумѣша** *MHvT* za grč. ἠγνόουν; aoristom je pak prevedeno u našem rkp. i u svima ostalim četverojevanđelijima Luk. 9, 45. — **и вьшьдь вь домь никогоже хотѣаше да би увѣдѣлъ и не можаше оуталити сѧ** Mark. 7, 27, **не може** *MZNHrTSH* (u grč. tekstovima ἠδυνήθη i ἐδύνατο). — **свѣдѣтельствоваахѫ** Luk. 4, 22 složno s *AONHrŠP* (**послоушьствоваахѫ** *T*). — aor. **съвѣдѣтельствоваша** *MMrH* (**послоушаша** *S*), u Tischendorfa se navodi samo impf ἐμαρτύρουν, a u svim se tekstovima prislanja na to impf. **дивлѣахѫ сѧ** — **и оставль все вь слѣдь ѥго идѣаше** Luk. 5, 28 **иде** *MZAONHrTŠHTurKrnP* (u grč. tekstovima ἠκολούθησεν i ἠκολούθει) — **си вьсе житиѥ своѥ ѥже имѣаше вложи** Luk. 21, 4 složno s *AON^aHvTP* (za grč. ὃν εἶχεν). — **имѣ** *MN^b* (*ZSH* ispuštaju **еже имѣаше**). — **чловѣкь ѥтерь имѣаше чадѣ двѣ** Mat. 21, 28 složno sa *Z^bNHrTH*, ali **имѣ** *MŠ*; **иже имѣаше бѣсь ѿ лѣть многь** Luk. 8, 27 složno sa *ZASN^bŠ*, ali aor. **имѣ** *MON^aHrTH* (u grč. εἶχεν).

Obrnuto nalazimo u našem rkp. kašto aorist prema imperfektu drugih starijih i mlađih tekstova: **камениѥ распада сѧ** Mat. 27, 51, **распаде сѧ** *MZSONHrTŠHFaP*, **распадааше сѧ** *A* (αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν). — **ѥгда заиде слнце** Mark. 1, 32, jednako u *NHrJur DbrTyn*, **захождааше** *MZTŠH* (u grč. ἔδυ, ἔδυσεν). — **мнози же ризы своѩ постьлашѫ** Mark. 11, 8 (**ъ** ispravljeno od **и**) za grčki

ἔστρωσαν, постилаахѫ *MZNHvTSH* za grčki ἐστρώννυον. дивишѫ са Luk. 11, 14 poradi grč. ἐθαύμασαν, дивлѣахѫ са *MMZNHvTŠ* prema tekstovima, u kojima je bilo ἐθαύμαζον. — видѣвьше же оученици запрѣтишѫ имъ Luk. 18, 15, tako se isto aor. nahodi u *Kp.*, ali s bugar. dočetkom запрѣтихѫ za grčki ἐπετίμησαν, ali прѣщаахѫ *MZNHvTŠH* za grč. ἐπετίμων. — оувоахь бо са тебе Luk. 19, 21 složno s *ADbr* za grč. ἐφοβήθην, боѣахъ са *M*, боѣхъ са *ZNHv TŠHP* za grč. ἐφοβούμην. — вьслахъ бо вы к немоу Luk. 23, 15, посълахъ *ZTrgNHvTŠH* za grčk ἀνέπεμψα, ali посылахъ *M*. — и нѫдисте и глаша ѡблазни снама Luk. 24, 29 za grč. παρεβιάσαντο, ali нѫждаашете *MZOhrH*, нѫждаасте (-а) *AOMrNHvTŠPSa* za grčki παρεβιάζοντο.

Grčki je praes. histor. preveden u našem tekstu aoristom, u stslov. tekstovima imperfektom: и привѣса к немоу слѣпа и молишѫ и Mark. 8, 22, tako i *NHvJurMstSy*, ali молѣахѫ (prema привѣса) *MZTŠH* za grč. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλὸν καὶ παρακαλοῦσιν αὐτόν.

Inače je dakako u našem rkp. imperf. ili aor., gdje se u poznatim grčkim tekstovima nalazi željeni oblik impf., dotično aor.: a) ѡнъже ѡставь плащаницѫ нась бѣжаше ѿ них Mark. 14, 52, ali aor. бѣжа *MZNHvTŠH* za grč. ἔφυγεν. — и азь видѣахь и сьвѣдѣтельствовахь Jov. 1, 34, видѣхь *MZASONHvTŠHPR* = ἑώρακα καὶ μεμαρτύρηκα. — b) ѥиже имѣ дьщи дхь нечисть Mark. 7, 25, jednako u N^b*HvT*, ali имѣаше *MZ*N^a*ŠH* za grč. εἶχεν; isp. naprijed navedenu potvrdu iz Luk. 21, 4, gdje je εἶχεν prevedeno aor. имѣ *M*N^b. Drugdje čitamo aor. имѣ za εἶχεν u svim tekstovima i u našem: чловѣкь ѥтерь имѣ сна два Luk. 15, 11. složno sa *MZASONHrTŠH* — идеже не имѣ земл многы Mark. 4, 5 složno sa *MMrNHvTH*, samo u *Š* имѣаше (ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν). — вѣдѣаше что хотѣ створити Jov. 6, 6 za grč. ᾔδει τί ἤμελλεν ποιεῖν, хотѣаше *AP* pres. хощеть *NKstŠ*, хотать *ZJur.*, part. pres. хота *MOHvTA*^{r}*H*. Isp. Potebnja Изъ записокъ по русс. грамм. 209. Drugdje je u našem rkp. prevedeno ἤμελλεν imperf. хотѣаше tako Luk. *9*. 31; *10*, 1; *19*, 4. Jov. *6*, 71.

Oblik 3 sg. бѣ i бѣаше, 3 pl. бѣша i бѣахѫ upotrebljava se promiscue; tako nalazimo Jov. 1, 1 svuda бѣ kao u *AOMrNHvTŠR*, бѣаше *MZHJur.*, obratno и бѣаше ꙗдьшиихь Mark. 6, 44, jednako u *NŠ*, ali бѣ *MZMrT* (бѣша же ꙗдъшеи *H*); бѣхѫ Mark. 5, 40 složno sa *NHvTŠ*, ali бѣша *MZH*, i obratno бѣшѫ Mark. 6, 34, gdje u *MZNHvTŠH* čitamo бѣ(а)хѫ. Jednom smo našli aor. бъиша za grč. ἦσαν: вь истинѫ гла вамь ꙗко многа вдовица бышѫ вь дни иллиины Luk. 4, 25, tako je i u *NHv* ovdje napisano быше, što ipak ne mora biti aor., jer je moguće, da je i ovdje bilo ы (= и) napisano mjesto ѣ kako je prečesto u obadva ova ikavska spomenika: бѣша čitamo u *MASOTH*, бѣхѫ *Š*. — Aor. pas. ἐκλήθη preveden je u našem rkp. Jov. 2, 2: звань же бѣ, ali u svim ostalim tekstovima зъванъ же бысть.

Među pojedinim tekstovima opažamo razlike u upotrebljavanju vremena; na jednoj strani čitamo oblike presentske, na drugoj aorist ili imperfekt. U tome se dakako mnogo razlikuju i grč. tekstovi.

a) U našem je rkp. pres. glagola perf. ili fut. i obratno: кто оубо есть рабь вѣрны и мждрь, егоже поставить гь на домомь своимъ Mat. 24, 45 složno sa *ZASONHvTŠH*, ali aor. постави *MP* (u grč. tekstovima καταστήσει i κατέστησεν). — се дахь вамь власть Luk. 10, 19 složno sa *ZASONHvTHP*, ali дамь *MŠ* (u grč. tekstovima δέδωκα i δίδωμι). — рече же вь себѣ приставникь домоу. что створа . . . копати не могж, хлѣбати срамлѣѥ са, разоумѣхь что створа Luk. 16, 4 tako i u *ZNHvTŠH* za grč. ἔγνων, ali разоумѣѭ *M*. — славы ѿ улвкь не прием̑а, нь разоумѣхь вы, ѩко любве бжиѩ не имате вь себѣ Jov. 5, 42, jednako *ZAONHvTŠHP*, ali pres. разоумѣѭ *M* za grč. ἔγνωκα. — pres. ни оуми разоумѣєте ни помните Mat. 16, 9 složno sa *NHvKp*, разоумѣваєте *HMst*, ali aor. разоумѣсте *MZ MrŠ*; u Tischendorfa čitamo samo pres. οὔπω νοεῖτε οὐδὲ μνημονεύετε. Jov. 3, 13 čitamo и никтоже вьзыдеть, tako i u SN^b, ali aor. вьзиде *MAOMrN*^{b}*HvTŠHP* za grč. ἀναβέβηκεν. Možda je to i aor. sa sekundarnim završetkom -тъ kakav je potvrđen u *Sav*. (v. Wiedem nn op. c. 23). Napokon još čitamo: и ты отроча вышнѣаго нарече са Luk. 1, 76, gdje u svima ostalima tekst. nalazimo наречеши са za grč. κληθήσῃ; može biti da je ovdje nepažnjom pisarevom otpao završetak -ши.

b) u našem je tekstu pres. glagola imperf., u drugima aor. za za grč. present: вьсхотѣшѧ видѣти, ѩже видите, и не видѣшѧ, и слышати, ѩже слышите и не слышашѧ Luk. 10, 24 složno sa *ZANHv TŠHP*, u *M*. aor. слышасте je bez sumnje grieška pisareva (grč. ἀκούετε). — и приходать кь ерихѫ Mark. 10, 16, tako i u N^a, придѫ *MZN*^{b}*HvTŠH* za grč. ἔρχονται. — воини же вѣса іса вьнѫтрь . . . и призываять вьса спирѫ Mark. 15, 16 složno s *AONKp*., призвашѧ *MZSHvTH*, съзваша *A*^{r}*P* (съзвавше *Š*), grč. ἀπήγαγον . . . καὶ συγκαλοῦσιν. — емоуже мьне ѿдаеть са, мьньшими любить Luk. 7, 47, отдаат са *T*, отпоуштаетъ са *ZAOMHvHP*, оставлѣет са *KstŠ* za grč. ἀφίεται ali отъда са *M*. — вьзникнѣте и вьздвигнѣте главы ваша, zане приближаеть са избавление ваше Luk. 21, 28, tako još samo u *Kst* prema grč. διότι ἐγγίζει, ali aor. приближи са *MZNHv TŠH*. — егда же видѣ народь, ѩко іса нѣсть тоу Jov. 6, 24, jednako samo u *Kp* prema grčkom ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν, ali не бысть *MAONHvTŠHP*, не бѣ *Jur*.

c) u našem je tekstu present, u drugim tekstovima imperfekt: ихь же недостоить ѩсти Luk. 6, 4, достоѣаше *MZAONHvTŠHP* u grč. tekstovima ἔξεστι pa i ἐξὸν ἦν). — некьды са что глеть Luk. 9, 33 jednako u *Mst* za grč. λέγει, еже глааше *MZONHvTŠHP*. — разоумѣвь ѩко многа лѣта юже имать Jov. 5, 6 prema grč. ἔχει, имѣаше *MZAONHvTŠHP*.

Napokon nalazimo part. pret. prema part. pres. drugih tekstova i obratno:

a) испльнишѧ сѧ вси ꙗростиꙗ на сьньмищи слышѧще си Luk. 4, 28 složno sa *KpKstŠA*ʳ, слъшаште *MZAONHvTH* (u grč. tekstovima ἀκούσαντες i ἀκούοντες). аже на добрѣ ꙁємли си сѫть иже . . . слышѧще слово дрьжѧть Luk. 8, 15, jednako u *ZAONHvTHP*, слъшавъше *MŠ* (слъшатъ *S*), i ovdje čitamo u nekim grč. tekstovima ἀκούοντες, u drugima ἀκούσαντες.

b) вечерѹ бывьшоу Mat. 16, 2, jednako u *KpMrNHrTJurMst TynDbr*. za grč. ὀψίας γενομένης, поꙁде бывши *KstŠ*, ali вечеръ сѫштю *MZH*. — и послоушавь ѥго много творѣаше Mark. 6, 20 složno s *ANKpTKstŠ* za grč. ἀκούσας, ali послоушаꙗ *MZOH* (послоушаше *HrJur*). — ꙁнамениꙗ же вѣрокавьшиимъ послѣдоуꙗть си Mark. 16, 10 složno s *AOMrNHvTŠA*ʳ za grčki τοῖς πιστεύσασι, ali вѣроуѭштиимъ *M*, nalik *R*, послѣдьствоуюшїимъ *H* nalik *S*ᵃ*P*).

c) и ты капернаоумъ вьꙁносаи сѧ до небсе до ада сьнидеши Mat. 11, 23 ali вьꙁнесыи сѧ *MZTŠH* prema grč. ἡ ὑψωθεῖσα (2. sg. aor. вьꙁнесе се *NHv* prema grč. ὑψώθης); u toj je rečenici Luk. 10, 15 i u našem rkp. вьꙁнесы сѧ složno s ostalim tekstovima. Drugdje je složno s grč. part. pres.: вьсходащемь имь вь ѥр҃лимъ . . . и коньчавьшемь дни вьꙁвращающемь сѧ имь ѡста ѡтрокь исҍ вь ѥр҃лмѣ Luk. 2, 42, tako i u *ZASONHvŠHP*, въходаштемъ *S* za grč. ἀναβαινόντων, ali part. pret. вьшедъшемъ *M*.

Futur se u stslov. tekstovima kašto opisuje, mjestimice se također izriče pres. glagola perfekt. Futur opisan pres. имамь i infin. ima obično značenje modalno i odgovara grč. svezi οὐ μή s konj. aor. fut.: а моꙗ словеса неимѫть прѣити Mark. 13, 41, jednako u *NHr KpT*, ali не прѣидѫть *MZŠH*, не мимоидѫть *JurMstDbr*., jednako opisano Luk. 21, 33 složno sa *ZNHvTŠH*, не имѫтъ мимоити *S*. не имѫть минѫти *OSy*, ali не мимоидѫтъ *MAA*ʳ*JurMstTynP* za grč. οὐ μὴ παρέλθωσιν — и ничтоже васъ не иматъ врѣдити Luk. 10, 19. ali врѣдитъ *MZASONHvTŠHP* za grč. οὐ μὴ ἀδικήσῃ, ali u nekim tekstovima indik. ἀδικήσει — не иматъ погыбнѫти Luk. 21, 18, ali не погыбнетъ *ZAONHvTŠHP*, не погыблетъ *M*, za grč. οὐ μὴ ἀπόληται. — не иматъ вьꙁгласити дн҃е пѣтель Luk. 22,34, ali невъꙁгласитъ *MZNHvT ŠHP* za grč. οὐ μὴ φωνήσῃ. — не иматъ вь жадати (sic) сѧ вь вѣкь Jov. 4, 14 složno sa *ZAONHvTHA*ʳ*P*, не въждадетъ сѧ *MKstŠ*, grč. οὐ μὴ διψήσῃ u nekojim indik. διψήσει.

Rjeđe se prevodi na ovaj način prosti futur grčki: ходаи по мнѣ неимать ходити вь тмѣ, нь имѣти иматъ свѣта животнаго Jov. 8, 12 složno sa *SP* (str. 52), ali нь иматъ св. ж. *MZAONHvKpTŠHAP* (str. 25) za grč. οὐ μὴ περιπατήσῃ . . . ἀλλ᾽ ἕξει.

Naprotiv je u našem rkp. prosti pres.-fut., a u stslov. je tekstovima opisani futur: a) za οὐ μή sa konj.: не виндеть (sic) вь црствие небсноѥ Mat. 5, 20, nalik не вънидете *KstŠDbr*, ali не имате вьнити

ZDčHvH za οὐ μὴ εἰσέλθητε. — ꙗко не исконьчаѥте градь иꙁлекъ Mat. 10, 23, не имате исконьчати *MNHvKp*, не имате кончити *Š*, не имать исконьчати са *Z*, bez са *H* za grč. οὐ μὴ τελέσητε, ali i s ind. τελέσετε. — b) za grčki prosti konj.: не пьцѣте како ли что въꙁглете Mat. 10, 19 složno sa *MZTKstŠH*, по имате глати *AONHv* za grč. τί λαλήσητε, ali u gdjekojim grč tekstovima dolazi ovdje i ind. λαλήσετε. — не ищате что ꙗсте и что пиѥте Luk 12, 29, jednako u *Kp*, что имате ꙗсти и что пити *MZUfrNHvTŠH*, grč. τί φάγητε καὶ τί πίητε. — Inače se u tom pogledu naš tekst potpuno slaže sa *MZ;* isp. moj članak „Czas przyssły w języka starosławieńskim" Prace filolog. II, 186 i d.

Vjerno je našljedovana grčka sveza: ꙁвѣꙁды бѫдѫть сь небе надающа Mark. 13, 25, tako isto u *NHvT*, в. спадаѭще *ŠJurMst TynDbrSy* doslovce prema ἔσονται ἐκπίπτοντες, ali начьнѫть падати *MZH*. — U starim tekstovima čitamo i къто есть хотаи прѣдати и *MZANH* za grč. ὁ παραδώσων, ali u našem rkp. кто ѥсть прѣдаꙗи ѥго, jednako u *TKst*.

Pasiv grčki rijetko je kad preveden u stslov. tekstovima upravo pasivom, t. j. part. pres. ili pret. pas. i oblikom glagola jesmь, bada, bylь, byvaja, nego običnije refleksivom. Pojedini se tekstovi ovdje razlikuju, a od česti se i naš rkp. razlikuje od drugih tekstova:

a) U našem je tekstu upotrebljen refleksiv, u drugim tekstovima pasiv: въꙁметь са Luk. 8, 18, jednako *N^bKstŠA^r*, отъиметъ са *MZ SOTHP*, отьемлеть се *N^aHv*, ali pas. въꙁато бѫдетъ *A*, za grč. ἀρθήσεται. — дасть са много Luk 12, 48, дано бѫстъ *MZN^aHvH*, дано бѫдеть *N^bTŠ*, u grč. ἐδόθη — да не прѣльстите са Luk. 21, 8, да не прѣльщени бѫдете *MZSOŠA^rH* za grč. ἵνα μὴ πλανηθῆτε (не оужасаите са *AP*, ispušteno u *NHvT*). — имь же прѣдаѥть са Luk. 22, 22 složno sa *ZSy* za grč. παραδίδοται, прѣдастъ са *KpŠ*, прѣданъ бѫдетъ *MNHvTH* za grč. παραδοθήσεται. — спахѫ са Mark. 6, 56, jednako u *NHvTŠH*, съпасени бывахѫ *MZ* za grč. ἐσώζοντο. — спсѫть са Luk. 8, 12, jednako u *KstŠ*, спена бѫдетъ *MZASO NHvTŠHP* za grč. σωθήσεται. — да вы спете са Jov. 5, 34, tako i u *Kp*, спени бѫдете *MZAONHvTŠHP* za grč. ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε. — кто можеть спти са Luk. 18, 26, спснъ быти *MZSAONHvTŠHP* za grč. σωθῆναι. Drugdje je refleksiv složno sa stslov. tekstovima: спеть са Mat. 24, 13, jednako u *MZ^bASONTŠHP*, samo u *Hv* спасень боудеть za σωθήσεται. — спсе са Luk. 8, 36, tako i *MZS ONHvTŠHP* za ἐσώθη. — не би спла са Mat. 24, 22, tako i *MZ SONHvTŠHP* za grč. οὐκ ἂν ἐσώθη Obratno je i u našem rukopisu pasiv složno sa stslov. tekstovima: спена бѫдѫ Mat. 9, 21, jednako u *MZAOMrNHvŠHP*, Mark. 5, 28 složno sa *MZASONHvTŠHPR*. ali спасѫ са Mat. 9, 21 u *ST* za grč. σωθήσομαι. — спень бѫдеть Mat. 10, 22, jednako u *MZANHvKpKstŠ*; Mark. 13, 13, jednako

u *MZNHrKpTKstŠ*; Mark. 16, 16 složno sa *MAOMrNHrTŠHSa PR*, ali спсеть сѧ Mat. 10, 22 *TH*, Mark. 13, 13 *H*. — спенѧ бѫдеть Mark. 5, 23, tako i *MZN^a HrTH*, спасеть сѧ *N^b KstŠ*. — спенѧ бысть Mat. 9, 22 složno sa *MZAOVrNHrKpKstŠP*, ali спасе сѧ *STH*. — спени бышѧ Mat. 14, 36, jednako u *MZNHrTŠH*. — неби бъıлѧ спсенѧ Mark. 13, 20, jednako u *MZNHrTH*, ali спасла сѧ *KstŠ*. — кто можеть с енъ быти Mat. 19, 25, tako i u *MZAON HrŠHP*; Mark. 10, 26 složno sa *MZNHrTŠH*, ali спасти сѧ Mat. 19, 25 *ST*. — ѿрекьшѧ сѧ Luk. *14*, 18, 19, jednako u *ZS* u v. 19, u *Dbr* nalazimo отърекъшѧ bez refleks., u *S* u v. 18 infin. отърещи сѧ; ali part. pret. pres. отреүена u *Z* u v. 18 i u *KpTKstŠP*, adj. отроүьна *MAONHrIIA^r*. — Pravilno se meće u našem rkp. složno sa stslov. tekstovima part. pres. pas. нарицаемъ Mat. *2*, 23; *4*, 18; *26*, 3, 14, 36; *27*, 16, 17, 33; Mark 15, 7; Luk *1*, 37; *9*, 10; *19*, 2, 29; *21*, 37; *23*, 33; Jov. 9, 11; ili рекомъ Luk. *22*, 1, 47; Jov. 4, 5 (нарицаемъ *MZD*), rijetko нарицаѭщи сѧ Luk. 7, 11 (нарицаемъı *MZAONHrŠHTurKrnP*, нарекомъıи *T*), Luk. 8, 2 (нарицаемаѣ *MZNHvŠH*, нареүенаа *T*), Luk. 10, 39 (нарицаемаѧ *AONŠ*, именемь *MZTHA^r JurMstTynDbr*) za grč. ἡ καλουμένη. — нарицаѭщаго сѧ Luk. *6*, 15; *22*, 3, нарицаемаго *MZNHrTŠH*. Jednom nalazimo part. pres. pas. нарицаемаго Mat. 4, 18 kao i u *AODčStN HrŠHP*, рекомаго *S*, ali refleks. нарицаѭщаго сѧ *Z* za grč. τὸν λεγόμενον; a рекомое Mat. 27, 33 kao u *SNIIvA^r Jur* (нарицаемое *MZAHP*, na drugom mjestu нарицаемо *MZONHrTH*, нарнуемое *O*, глаголемое *T*).

b) Rijetko kad čitamo part. pas mjesto refleks. drugih starijih i mlađih tekstova: събраномь же сѫщемь Mat. 27. 17 složno s *AO NHvKp*. (сѫщемь ispušt. *TŠ*), ali refleks. събракъшемъ же сѧ *MZ SHP* za grč. συνηγμένων δὲ αὐτῶν. — зане глемо бѣ ѿ етер Luk. 9, 7, jednako u *ZNHrTŠH* za grč. διὰ τὸ λεγέσθαι ὑπό τινων, u *M* je napisano глаглъ t. j. za cielo глаголъ.

Pasivnu je grčku svezu navrnuo prevodilac često u aktivnu:

a) U našem je rkp. aktivna sveza prema pasivnoj drugih tekstova: егда оставать мѧ Luk. 16, 4, ali оставленъ бѫдѫ *MZNHvKpTKst HŠ* prema grč. ὅταν μετασταθῶ. — въпросишѧ же и фарисеи Luk. 17, 20, ali въпрошенъ же бъıвъ отъ фарисеи *MN^b HvTŠH*, въпрошенъ бъıстъ *Z*, u grč. ἐπερωτηθείς. Aktivna je sveza u Mark. 16, 6 идеже положишѧ и, tako i u *ONHvTŠPR* prema pasivnoj бѣ положенъ u *MZAHSa*, što odgovara točno grč. ἔθηκαν.

b) Drugdje je obrnuto u našem rkp. pasivna sveza: вьвръжень бѫдеть вь море Mark. 9, 42 složno sa *NHrKpTKstŠ*, ali въвръгѫтъ и *MZH* za grč. βέβληται. — нареүено бысть има емоу Luk. 2, 21, tako i u *AON^a KpKstP*, ali наръча имѧ *MZSN^b HTŠHA^r R*. — едннь поѩть бѫоеть а дроүгыи ѡставлень Luk. 17, 34, ali единъ поемлѭтъ а дроүгъı оставлѣѭтъ *MHvKpTH*, refleks. ед. поемлетъ сѧ а др.

оставлѣеть *ZŠ* (ост. се N^b) za grč. εἷς παραληφθήσεται παραλαμβάνεται καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται (ἀφίεται). Tako i u slijedećem v. 35 čitamo: **юдина поъата бѫдеть а дроуга юставлена**, ali aktiv: **единѫ поемлѭтъ а дроугѫѩ оставлѣѭтъ** *MZHvTH*, refleks. **едина поемлеть са а дроуга оставлѣеть са** $N^bKpŠ$. Isto ovo mjesto Mat. 24, 40 čitamo ovako: **юединь поюмѫть а дроугы юставлѣють са** jedno pored drugoga akt. i refl. u istoj rečenici kao u *MO* (l. 174ª) *H*, ali je ovdje ispravak mlađom rukom, ѫ je u **поюмѫть** izradirano, mjesto njega je napisano ѧ i natpisano э, i tako **поюмлють** bez **са** nahodimo i u *OTur* i *Krn* na l. 83ᵇ; svuda refl., dakle i **поемлетъ са** čitamo u *ZASNIHvŠP*, aktiv u *T:* **поюмѫть . . . оставлѣѭть**. U slijedećem v. 41 provedena je sveza s refleks. **юдина поюметь са и юдина юставлѣють са** u našem rkp. i u svima ostalim tekstovima

c) Aktivnom je svezom prevedena grčka pasivna u našem rkp., dok je u drugim tekstovima refleks.: **възъмѣрать вамь** Mat. 7, 2, tako isto u *ZAH*, refl. **възмѣритъ са** *MDčKpNIIvKstSP*, **мѣритъ са** *S* za grčki μετρηθήσεται, pređašnje je u ovom stihu κριθήσεσθε prevedeno **сѫдать вамъ** u našem rkp. i u *MZADčŠH*, ali refl. **сѫдитъ са вамъ** *SONHvA*ʳ, **ѿтсоудить са вамъ** *MstP*. — **ѩко поꙁнасте и** Luk. 24, 35, jednako samo u *Hv*, ali **ѩко са поꙁна имъ** *MAOMrUTKstŠHSaP* za grč. ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς.

Verba neutra u aktiv. obliku odgovaraju grč. pasivu, tako na pr. svuda i u svim tekstovima čitamo **исцѣлѣвыи** Jov. 5, 13 za grč. ὁ ἰαθείς, **исцѣлѣвъшоумоу** Jov. 5, 10 za grč. τῷ τεθεραπευμένῳ, a tako isto u našem rkp. **жены ѥтеры иже бѣахѫ исцѣлѣли** Luk. 8, 2, gdje je u ostalim tekstovima part. pret. pas. **исцѣлены** *MZNHvTKst ŠH* za grč. ἦσαν τεθεραπευμέναι.

ἄσβεστος je ovdje ondje prevedeno part. pres pas. **негасимъ**: tako Luk. 3, 17 **огньмь негасимъıимь** *OA*ʳ*R*, ali u ostalim tekstovima part. pres. akt. **огнемь негашѧштиимь** *MZSTH*, **негасащиимь** *A*, **негасоуштиимь** *NHv*, **негасащиимь** *ŠP*, iz našega rkp. istrgnut je list, na kojem bijaše napisan ovaj stih. Dalje čitamo ovo mjesto Mat. 3, 12, a tu je part. pres. pas. **негасимъıимъ** u *ZDč*, ali part. pres. akt. **негасащимъ** u našem rkp. i u *NHv*, **неоугасающимъ** *St*, **негасѫщим** *Š*, **негашющимъ** *H*. Tako isto part. pres. akt. čitamo Mark. 9, 43, 45 **вь ѡгнь негасащеи** u našem rkp. i slično u svim ostalim četverojevanđ., samo je u nekojim ruskim tekstovima upotrebljen i ovdje part. pres. pas.

Od glagola intransitivnih tvorio se u stsl. ovdje ondje part. pres. pas., ali za cijelo samo pod utjecajem grčkim; u našem je rkp. ipak part. pres. pas. **бъıваемъ** posvuda zamijenjen part. pres. akt.; tako čitamo **бъıвающее** Luk. 22, 49, jednako u *UHvT*, ali **бъıваемое** *MZŠH* za grč. τὸ ἐσόμενον. — **чаѩше ѥтеро ꙁнамениѥ видѣти ѿ него бъıвающе** Luk. 28, 8, **бъıваемо** *MZTrgNHvTŠH* za grč. γινόμενον. Na drugim se mjestima nalazi part. pres. akt. u našem tekstu kao i u stslov. tekstovima, tako Mark. *13*, 29; Luk. *9*, 7; *21*, 21; *23*, 48; part. pres. pas. čita se Luk. 21, 31 samo u *N* **бьваемаѣ**, i Luk. 23, 48 u *Sy* **бъıваюмаѩ** (ovdje **бъıвъшаа** *OP*, **бывшее** N^b)

I m p e r a t i v. Prema imperativu našega rkp. u drugim je tekstovima present: **рече юи к томоу ѿ тебе никтоже плода не снѣждъ** Mark 11, 14, tako i u *Z*N^{b}*TH* za grčki μηδεὶς καρπὸν φάγοι, ali pres. 3. sg. **снѣсть** N^{a}*HrKstŠ*, **изѣсть** *MstTynDbrSy*, u *M* također **сънѣстъ**, ali je to bilo popravljeno u **сънѣждъ** (u gdjekojim se grč. tekstovima čita ovdje φάγῃ). — **ни пооучаите са, нь иже аще дасть са вамь, вь ть часъ глите** Mark. 13, 11 složno sa *ZNHrTŠH*, ali **глаголете** *M* (λαλεῖτε). — Drugda je opet u našem rkp. pres. glagola perf., a u drugim tekstovima impt.: **придѣте оубиюмы-и** Mat. 21, 38, jednako *HrA*^{r}, **да оубиемъ** *S*, ali impt. **оубиѣмъ** *ZAOTŠ*, **оубимъ** *M*, **оубиимъ** *MHP* za grč. δεῦτε ἀποκτείνωμεν. Tako je isto preveden Mark. 12, 7 imperat. u našem rkp. i u ostalima: **оубиимы-и**, tako i *MZTŠH*, **оубимь** *N*, samo *Hr* **оубиемь**, i onda Luk 20, 14 u našem rukopisu **оубимь**, jednako u N^{b}*H*, **оубиѣмъ** *MZTŠ*, a pres. **оубиемь** N^{a}*Hv*.

Imperativ je opisan pres. sa veznikom **да**: **се же да вѣсте** Luk. 12, 39, ali **вѣдите** *MZASOUfrTŠH* (**видѣте** *NHr*) za grč. τοῦτο δὲ γινώσκετε. — **прѣжде да врьжеть камень** Jov. 8, 7, ali **връзи** *MZN HrTŠH* za grč. βαλέτω. — **да бѫдѫть чрѣсла ваша прѣпоиасана** Luk. 12, 35 složno s *OJurMstDbrSy*. bez **да** *NHrŠHP*, ali **бѫдѫ** *MZA ST* za grč. ἔστωσαν; očevidno je došao stari oblik konjuktiva (isp. Wiedemann op. c. 37) s nerazumijevanja.

Jednoć stoji u našem rkp. imperativ za grč. infinitiv: **начаша са молити и ѡтиди ѿ прѣдѣлы-ихъ** (l. 67[a]) Mark. 5, 17, **отити** *MZNHv TŠH* prema grč. ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν; najvjerojatnije je, da je u **ѡтиди** griješkom napisano **д** mjesto **т**. — Mark. 10, 49 nahodimo impt. **ре҇ч възгласите и**, jednako u *ZNHvTH*, ali infinitiv **възгласити** u *MKstŠ* (nalik **повелѣ възвати и** *Dbr*); grčki su tekstovi ovdje različiti, u jednima čitamo infinitiv: εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι, u drugima opet φωνήσατε.

Mjesto k o n d i c i o n a l a stslov. tekstova nalazimo u našem tekstu obilno svezu s indikativom: 1) gdje se označuje želja, pomisao, da se nešto dogodi ili ne dogodi: **съвѣть творѣхѫ на нь како да погоубать и** Mark. 3, 6, nalik u *KstŠ*, **како его погоубать**, ali **како и бѫ погоубили** *MZ*, nalik *NHv* (**би**), *TH* (**бышѧ**) za grč. ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν. Ova je rečenica prevedena indikativom Mat. 12, 14: **съвѣть створиш҄ѧ на нъ како и погоубать**, upravo tako u *MZNHvTŠH*, nalik u *Kp* (**да**) i *Kst* (**како да**). — **глахѫ дроуга кь дроугови что оубо створать юви** Luk. 6, 11, **чьто бишѧ сътворили** *MZNHvTŠH* za grč. τί ἂν ποιήσειαν. — **молѣаше же юго ютерь ѿ фарисеи, да ıасть сниыъ** Luk. 7, 36, **да би ѣлъ** *MZAONHvTŠHP* za grč. ἵνα φάγῃ. — **многы бо исцѣли ıако нападати юмь да са прикоснѫть юмоу** Mark. 3, 10, jednako u *NTŠ*, **да би се прикосноули емоу** *Hv* za grč. ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται (ali se nalazi i ἅψονται), u *MZH* čitamo **хотаще прикоснѫти са емь**, možda prema drugom grč. izvoru? — Tako su

prevedene i grčke sveze infinitivne: ıако да прѣдадать и кназѣмъ Luk. 20, 20, jednako u *Kp*, да бѫ и прѣдали *MZ*, nalik *NHv* (би), *THJurMstDbrSy* (бъша) za grč. ὥστε (εἰς τὸ) παραδοῦναι αὐτόν. — Na drugom je mjestu u našem tekstu našljedovana grč. sveza: испроси васъ исѣвати ıако пшеницѫ Luk. 22, 31, tako i *JurTynDbr Mst* za grč. ἐξῃτήσατο ὑμᾶς τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον, gdje je u stsl. tekstovima i u mlađima još kondicional: да би сѣалъ ıакы пьшеницѫ *MZNHvTŠHA^{r}P*. Obrnuto čitamo u našem rkp. kondicional, gdje je u ostalim tekstovima indikativ: молихь са оученикомь твоимь да бихѫ и изгнали Luk. 9, 40, да ижденѫтъ u *MZASONHvTŠHP* za grč. ἵνα ἐκβάλ(λ)ωσιν. Isto je ovo Mark. 9, 18 prevedeno u našem rukopisu upravo indikativom: да ижденѫть и kao i u svima ostalim tekstovima.

2) U zavisnoj rečenici upitnoj dolazi indikativ mjesto kondicionala u stslov. i u mlađim tekstovima: вниде же помышленне на на, которыи ихъ оуко ıесть болии Luk. 9, 46, къто ихъ каштьи би бълъ *MZMr NHvTŠH* za grč. τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν.

Mjesto kondicionala u našem je rkp. upotrebljen jednoć imperfekt, kako se osobito često nalazi u jeziku bugarskom, pak i u hrv.-srp. (Mikl. IV, 786): аще бо оць ваш бѣ, любили ма бисте Jov. 8, 42 mjesto би бълъ u ostalim tekstovima (εἰ . . . ἦν ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ). — Napokon čitamo još Luk. 7, 39: аще би прр͡кь, разоумѣлъ би mjesto аште би бълъ za grč. εἰ ἦν προφήτης ἐγίνωσκεν ἄν; možda je ovdje naš pisar naprosto zaboravio napisati былъ poslije би, ali isporedi primjer iz *Supr.* naveden u Mikl. IV, 788: аште не бъ нехоудьнь, не бъ прѣдалъ са, t. j. aorist mjesto kondicionala: isp. još slično upotrebljavanje *bi* u čakavskom, Luka Zima Nekoje, većinom sintaktičke razlike između čakavštine, kajkavštine i štokavštine str. 269 i d.

Participske sveze. Poslije glagola govorenja i nalik stoji particip kao koordinirana dopuna subjekta i odgovara u mnogom grčk. infinitivu: кого ма глать народи сѫща Luk 9, 18, tako još samo u *Š*, ali s infin.: не пьштюѭть быти *MZMr*, глѫть быти *N^{a}HvKpT Kst*, мнать быти *H* za grč. τίνα με οἱ ὄχλοι λέγουσιν εἶναι; nalik Luk. 9, 20 u našem rkp.: вы же кого ма глете сѫща, ali u svima ostalim tekstovima infin. быти za grč. τίνα με λέγετε εἶναι. Obadvije konstrukcije jednu pored druge čitamo u *N^b* u obadva stiha соуща быти. — Obratno se upotrebljava kao u grč. infinitiv: кого глать ма чльци быти Mat. 16, 13 složno s *AOA^{r}KpKstNHvR*, ali particip сѫща u *MZŠHP*; u toj je rečenici upotrebljen infinitiv Mark. 8, 27 u svim tekstovima, pa tako čitamo s infinitivom: вы же кого ма глете быти Mat. 16. 15; Mark. 8, 29, sa partic. сѫща samo u *MstDbr*, a na prvom mjestu još u *JurTynP*. Napokon čitamo partic. svezu još Mat. 20, 12: глѫште яко сьи послѣдниы єдинъ часъ сътворьша u *MOH*, ali u našem rkp. točno prema grč. гл. яко си послѣдни єдинь часъ сткоришѫ složno sa *ZAMrNHvTŠ* = λέγοντες ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν.

Tako se meće i particip mjesto infin. poslije glagola ткорити сѧ, мьнѣти, ali u našem je rkp. prema grč. upotrebljen infin.: ткорѧще сѧ прлкьдьници сѫще Luk. 20, 20 *MZKp*, ali u našem rkp. ткоращє сѧ пракєдникы быти složno sa *NHvTŠH* prema grč. ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι. — мьнѣахѫ дхъ кидаще Luk. 24, 37 *MAOŠHSaPR*, ali u našem rkp. s infin. мьнѣахѫ дхь кидѣти, tako i u *NHvTR* prema grč. ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν. — Drugdje s infin. i u stslov. tekstovima: мьнѣахѫ сѧ каще приѩти Mat. 20, 10 *MA SOŠH*, ali u našem rkp. мнѣахѫ сѧ ѩко кащє приимѫть složno sa *Z^b MrNHvT*, nalik *MstDbrTyn* prema grč. ἐνόμισαν ὅτι πλεῖον λήμψονται. — Ali i u našem je rkp. zadržana particip. sveza: ѥжє ащє мнить сѧ имы Mat. 25, 29, и ѥжє мнить сѧ имѣѩ Luk 8, 18 kao i u svima ostalim tekstovima (samo u *A^r* čitamo Mat. 25, 29 inf. имѣти) za grčki ὃ δοκεῖ ἔχειν. — Tako i нєкѣстл сѧ чєсо просащл Mark. 10, 38 složno sa *MZASOMrN^a TH*, no просита *N^b HvKstŠP* prema grč. οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. Ali Luk 23, 34 u našem rkp. нє ко кѣдать сѧ что ткорать složno sa *MZAN^a HvŠ* prema grč. οὐ γὰρ οἴδασιν τί ποιοῦσιν, sa partic. ткорѧщє *SON^b THP*. Isp. Potebnja op. c. 151 i d., 208 i d.

Grčki je particip preveden u našem rkp. također participom, dok je u drugim tekstovima opisan: кєзѹмнии нє сткорєи ли кнѣшнѣѣ а кьнѫтрьнєє сткори Luk. 11, 40, tako isto u *Kp* prema grč. ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησεν, кєзоумьнии нє ижє ли єсть сътворилъ кьнѣшьнєє и кънѫтрьнєє сътвори *M Ufr NHvTH*, сътворилъ za grč. ἐποίησεν u *Z*. — имѣѩ и клагалищє да къзмєть тлкождє и крѣтищє, и нє имѣѩи да продлсть ризѫ скоѭ Luk. 22, 36 prema grč. ὁ ἔχων — ὁ μὴ ἔχων, u ostalima je tekstovima opisano: ижє имлтъ — ижє нє имлтъ *MZNHvTŠHP*. — кланѣѩщиимь сѧ ѥмоу . . . подокаѥть покланѣти сѧ Jov. 4, 24 prema grč. τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν . . . δεῖ προσκυνεῖν, ali ижє кланѣєтъ сѧ *MZAON HvTŠHP*. — народь стоѩи ѡконь поль морѣ Jov. 6, 22 prema grč. ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκώς, ali ижє стоѣашє *MANHvŠHP*, ижє стоѣахѫ *Z*. — дѣлатєлє жє оузьрѣкьшє Mat. 21, 38 složno sa *ZNHvTJur MstTynDbrP*, кидѣкъшє *SKpKstŠ* prema grč. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες, ali дѣл. жє єгдл оузьрѣшѧ *MAHA^r*, također se u *O* čita aor. оузьрѣшѧ, ali bez ѥгдл.

Obrnuto je grč. particip razdriješen u našem rkp.: нє чтєть ѡца ижє посла и Jov. 5, 23 složno sa *ZAONHvTHP*, ali посъланъшааго *MKpKstŠ* prema grč. τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.

Član uz particip u grč. originalu ne prevodi se osobitom zamjenicom u stslov. tekstovima, tek u mlađim tekstovima probija težnja ropskom vjernošću našljedovati grč. original, i za to se u njima prevodi rečeni član zamjenicom ижє: tako u našem rkp.: си сѫть ижє кьтрьнии сѣѥмии Mark. 4, 18, jednako u *NHvT*, nalik *Š* си с. ижє кътр. сѣлнны, ali u *MZH* си сѫтъ сѣании кътрънии, οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι; ali odmah za tim u našem tekstu u v. 20 си

сѫть свѧнии на добрѣ ꙁели složno sa *MZN^aTH*, gdje se иже pred participom čita u *N^bŠ*.

Grčka sveza: član pred prijedlogom, odnoseći se na imenicu i zamjenicu, prevodi se u stsl. tekstovima na taj način, da se meće finitni oblik glagola *esse:* ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον Luk. 22, 49 prevedeno je видѣвъше же, иже бѣахѫ съ нимь, бꙑвлемое *Z*, tako i u *MŠH* (онемь), i u *NHvT* (онемь бꙑваѭще), ali u našem je tekstu vjerno našljedovana grčka sveza: видѣвъше иже ѡнемь бꙑвающее. — съказаше има въ книгъ ѣже бѣахѫ онемь Luk. 24, 27 *MAMrNHvT ŠSaP*, съказ. имъ отъ вьсѣхъ кънигь иже бѣахѫ онемь *ZOOhr*, nalik *H* (иже), ali u našem je rkp.: сказаше има вь вьсѣхь книгахе иже ѡ себѣ doslovce prema grč. ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ. — обрѣтета събъкоупльша сѧ единого на десяте и иже бѣахѫ съ ними Luk. 24, 33 *MAMrNHvTŠHSaP*, ali u našem rkp. ѥдиного на десяте и иже сь ними prema grč. καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς. — Drugdje se nahodi u stslov. tekstovima također pres. сѫть, u našem je pak tekstu upotrebljen pridjev: ѡтѣщати сѧ домашнихь ми Luk. 9, 61, tako i u *Kp*, отърѣщити ми сѧ иже сѫть въ домоу моемь *MZASONHvT ŠHP* za grč. ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. — въздадите оубо ѣже сѫть кесарева кесареви, и ѣже сѫть божиѣ бви Luk. 20, 25 *MN^a HvH*, za grč. τὰ καίσαρος, τὰ τοῦ θεοῦ; prvo je prevedeno u *ZT* adj. кесарекое, a u našem rkp. oboje кесареколе, божие; u drugim je mlađim tekstovima prema grč. dodana zamjenica pred adj., tako u *N^b* ѣже кесарова, u *Š* иже божиѣ. — Ova se rečenica čita još Mat. 22, 21; Mark. 12, 17 i ovdje je u svima tekstovima upotrebljen adj., samo Mat. 22, 21 opisano ѥже ѥсть кесарево, ѥже ѥсть божие u *T* i u ruskim jevanđ. XII—XIII v. — Na drugim je još mjestima metnut u stslov. tekstovima particip сꙑ, ali u našem tekstu imperf. бѣахѫ ipak složno s nekim drugim tekstovima: оужасъ бо ѡдрьжаше и и вьсѧ иже бѣахѫ с нимь Luk. 5, 9, jednako u *AOMrNHvKpT Tur*, ali и вьсѧ сѫщаа съ нимь *MZŠHP* za grč. καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ. — и иже бѣахѫ ѿ тѵрѣ и сидонѣ Mark. 3, 8, jednako u *N^a HvT*, сѫштеи *MZH*, ropski prema grč. иже ѿ тѵра и сидона *N^bŠ* = καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα. — Drugdje nalazimo ovu svezu u našem rkp. i u svima ostalim tekstovima na pr. Mat. 12, 4 ихь же не достоино ѥмоу бѣ ꙗсти, ни сѫщимь сnимь (οὐδὲ τοῖς σὺν αὐτῷ), Mat 24, 16 тьгда сѫщеи вь июдеи да бѣгаать (οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν) i dr. — и сьи на селѣ да не вьзвратить сѧ вьспять Mark. 13, 16, сьи napisano mjesto сыи, kako čitamo *MH*, сꙑ *Z*, сѫи *T* za grč. ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὤν, u *N^a* nalazi se сь mj. сыи, možda je to zamjenica сь zastupajući grčki član, kako misli Miklošić Vgl. Gram. Gram. IV, 127; u nekim je grč. tekstovima ispušten particip ὤν i tako je иже на селѣ *N^bŠ*. — Grčki se je član ipak već u stslov. tekstovima prevodio zamjenicom иже, tako na pr. Mark. 13, 15 и иже на кровѣхъ да не слазить za grč. ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος u našem rkp. i u svima ostalim tekstovima. — а иже да хвь хꙋла Mat. 12, 31

u našem rkp. i u *Š*, юже и. д. хоула *O*, ѣже и. д. хоула *MAP*, ѣже на д. власвимиѣ *Z*, nalik *NHv* (иже) юже на д. крѣдно глаголю *H*, samo je u *S* upotrebljen kao u naprijed navedenim primjerima adj.: а доуховное хоуленне za grč. ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία.

Dat. apsolut. U našem se rkp. upotrebljava ova sveza, gdje je u drugim gdjekojim tekstovima razdriješena: и сѣдьшоу юмоу Mat. 5, 1, jednako u *ŠR* za grč. καθίσαντος αὐτοῦ, ali ѣко сѣде *ZASO DčStNHvHP*. — пришьдьшоу юмоу Mat. 21, 23 složno sa Z^b*Mr NHvTŠ* za grč. ἐλθόντος αὐτοῦ, ali егда приде *MH* Ovom je svezom prevedena i grčka infinitivna sveza глащоу же юмоу молѣаше и фарисеи Luk. 11, 37 ali razdriješena егда же глааше u *ZMUfr*N^b*H*, егда же гла N^a*HvT* za grčki ἐν τῷ λαλῆσαι. — Obrnuto je u našem rkp. prevedeno ἐφοβήθησαν ἐν τῷ ἐκείνους εἰσελθεῖν Luk. 9, 57· оубоюшѧ сѧ егда вьнидете они вь облакь, nalik u *P*. ali dat. apsol. вьшьдьшема има онѣма *MO*, вьшьдъшемъ же имъ *ZNHvTŠH*; ropski je našljedovana grčka sveza u *Mst*: вънегда внити. — ὀψίας γενομένης prevedeno je u našem rkp. вечероу бывьшоу Mat. 16, 2 složno sa *Mr NH KpTJur*, вечероу соущю *H*, Mark. 6, 47 složno sa *MNHv TŠH*, Mark. 14, 17 složno sa *MZNHvTŠH*; mjesto dat. čitamo akusativ: вечерь сѫштю Mat. 16, 2 *MZ*, вечерь бывъшоу *MstTyn DbrSy*, i tako isto вечерь бывъшю Mark. 6, 47 *Z* (isp. Mikl. IV, 616). Osim toga je ovo prevedeno u našem rkp. i u drugim tekstovima поздѣ бывьшоу Mat. 8, 16; *14*, 15, 23; *27*, 57; uz to čitamo još иножь поздѣ бывьши Mark. 15, 42 mjesto бывьшоу, kako nalazimo u ostalim i mlađim tekstovima; slično je i u *Z* napisano Mark. 1, 32 поздѣже бывъши; moglo bi se možda misliti, da je to dat. femin. gen prema grč. γενομένης? Napokon je napisano u našem rkp. još поздѣже бывше Mark. 1, 32, tako i u *N* бывше mjesto бывьшю u *MHvTŠH*; slično se čita i u Mat. 16 2 поздѣ бывше u *Kst*. Najbolje je da to držimo za obamrle oblike partic., isto tako još u и вьшьдьши юмоу Mark. 9, 28 mjesto вьшьдъшю u *MZASO NHvTŠHP*. — U partic., navlastito u dat. pl., uzimaju se nastavci prema složenoj deklinaciji, kako je već naprijed (na str. 117) pokazano. — Na pukoj se griješki osniva: и оубиюноу быкь . . . вскрьснеть Mark. 9, 3 mjesto оубиенѣ za grč. ἀποκτανθείς.

Supin se po pravilu meće poslije glagola kretanja, objekt pak ima uza se u genitivu, ako je supin tvoren od glagola prelaznoga. U našem je rkp. gotovo svuda zamijenjen supin infinitivom, tek se rijetko kad upotrebljava supin: огнѣ приде вьврѣщь на землѧ Luk. 12, 40 složno sa *MH*, gdje se infin. mjesto supina nahodi već u *Z*, pak u *NTŠ*, a mjesto genit. preveden je ovdje akus. u *KpHv*. — вьниде . . . . ѣсть хлѣба Luk. 14, 1 složno s *MASOTA*^{r}*H*, ali infin. u N^b*P*, a infin s akus. u N^a*Hv*. — ико снь улчьскы не приде да послоужѧть юмоу, нь послоужить и дати дшѫ свою . . . Mark. 10, 45 složno sa *MZSTH*; ali je moguće, da je послоужить 3 1 sg. pres., zavisno o vezniku да, jer čitamo нъ да послоужитъ u *AOMrNŠA*^{r} (да послоужиты

Hv), a uz to još 3 sg. дасть u *JurMstDbrTynSyP* za grč. οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι.

Ako se supin u našem rkp. obično i zamjenjuje infinitivom, ipak se čuva genitiv, što se u ostalom nalazi već u starim tekstovima: ꙗко мира придь дати на землѧ Luk. 12, 51 složno sa *MZNHvTŠ*, sup. se дать samo u *H* čita. — не мьните ꙗко придь вьврѣщи мира на землѧ, не придь вьврѣщи мира нь мьчь Mat. 10, 34 jednako u *N*, sup. s genit. въврѣщь мира čita se na obadva mjesta samo u *H*, na drugom pak mjestu u *M*, gdje je na prvom inf. s genit., a ovaj se pak na obadva mjesta nalazi u *ZT*. — приде слышати прѣмѫдрости соломона Mat. 12, 42, tako i u *HvTŠ* (a u *M* je pripisano na kraju, jer je pisar v. 42 ispustio), ali s akus. sg. u *NKpKst*, a supin s genit. čita se u *ZH* za grč. ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶνος. — Ova se rečenica nahodi još u Luk. 11, 31, ali ovdje je u našem rkp. kao i u *HŠ* već infin. s akus., a i infin. s genit. u *MNT*, a samo u *ZH* upotrebljena je pravilna sveza: слышать прѣмѫдрости соломоуна. — вьшьдь же црь видѣти вьзлежѧщихь Mat. 22, 11 jednako u *NHv*, sup. видѣть *MZAOTŠHP*. — придѫ обрѣзати отроуате Luk. 1, 59, sup. обрѣзать *MZAOTHRP*, ali infin. s akusativom *NHvKstŠ*. изыде сѣıаи сѣıати сѣмене своюего Luk. 8, 5 složno sa *N*^{b}*KpŠ*, sup. сѣать *MZAON*^{a}*THP*. — изыде же видѣти бывьшаего Luk. 8, 35 u *N*^{a}*Hv*, infin. s akus. *ON*^{b}*KstṠP*, supin *MZASHA*^{r}. — изыдете . . . ꙗти мене Luk. 22, 52 složno sa *ZNHvT*, s akus. мѧ *Š*, sup. ꙗть мене *H* (u *MO* je to ispušteno, kako i u gdjekojim grčkim tekstovima συλλαβεῖν με). Jednako čitamo Mat. 26, 55 u našem rkp. i u *NHvT*, samo u *A* sup. s genit. ꙗть мене, ali inf. s gen. ꙗти мѧ dolazi ovdje već u *MZSOŠH*. Ova se rečenica čita još Mark. 14, 48, ali ovdje je naš rukopis složan sa *MTŠ*: infin. s akus. мѧ što se s genit. мене nahodi u *ZNHv*, a sup. s genit. ꙗть мене samo u *H*. — изидѫ ꙗти юго Mark. 3, 21, jednako u *N*^{a}*T*, ꙗти *MZHvH* (да имоуть и *N*^{b}). U ovim slkčajevima može ipak stajati gen. мене, юго mjesto akus. мѧ, и, jer gen. oblik istiskuje oblik akusativni.

Obilnijih potvrda imamo u našem rkp., gdje infinitiv zastupajući supin ima uza se objekt u akusativu; i ovdje se slaže naš rkp. s ostalima starijim tekstovima, na pr послa рабы своꙗ ка дѣлателемь приꙗти плоды юго Mat. 21, 34 složno sa svima tekstovima, samo u *S*: имать вина своего. — изыде наꙗти дѣлатела Mat. 21, 1 složno sa *Z*^{b}*ONHvTŠ*, ali наꙗть дѣлатель *MASMrH*. — да не вьзвратить сѧ вьспать вьзати ризь своꙗ Mat. 24, 18, jednako u *Z*^{b}*NHvT*, вьзать ризъ своихъ *MASH*, infin. s genit. *OŠ*. Tako čitamo i u našem rkp. Mark. 13, 16 kao i u *NHvT* u toj rečenici infin. s akus pl. (s akus. sg. ризѫ своꙗ *KstŠ)*, infin. s genit.: вьзати ризъ своихъ *Z*. ali sup. вьзать ризъ своихъ *MH*. — ни да вьнидеть вьзати что Mark. 13, 15, jednako u *N*^{a}*Š*, вьзети чесо *N*^{b}*Hv*, вьзать чесо *M*

ZTH. — посла и пасти свиньи Luk. 15, 15, jednako u *NHvŠ* свиньи пасти *T*, пасть свиньи *MZASOHP*.

Supin se tvori u stslov. od glagolâ imperf. i od glagola perfekt. (Vidi Mikl., IV. 874 i d.). Vrijedno je spomenuti, da se u našem rkp. mjesto sup. od glagola perf. nahodi infinitiv, ali od glagola imperf.: не придъ ко праведникы призывати Mat. 9, 13, tako i u *ST* праведникъ зъвать, ali od perf. glagola: праведникъ призъвать *MAOH*, inffn. призвати s gen. *N*, s akus. *HvŠ*, osim toga i gen. грѣшьникъ *SO*, ali s akus. грѣшьникы *MAH* itd. — Ova se rečenica s infin. призывати nalazi još Mark. 2, 17 i Luk. 5, 32 u našem rkp., зъвать Mark. 2, 17 *S*, ali призъвать Mark. 2, 17 *MZAOH*, Luk. 5, 32 *MZAOHA^r P*; dalje još genitiv грѣшьникъ pored genit. праведьникъ čitamo Mark. 2, 17 u *ZS*. ali u ostalim je tekstovima i Luk. 5, 32 i u *Z* akus. грѣшьникы.

Grčkomu accus. cum infin. odgovara u slavenskom dativ s infin.; ali pored toga nalazi se pod utjecajem grčkim i accus. cum infin.; tako u našem rkp.: они же вьси осѫдишѧ и быти повиньна съмрьти Mark. 14, 64 složno sa *ONHvTS* prema grč. κατέκριναν αὐτὸν ἔνοχον εἶναι θανάτου, ali dativ повиньноу *MZH*. — Obratno je pravilno preveden dat. poslije inf. u našem rkp.: посѫди быти прошению ихъ Luk. 23, 24, tako i u *NHvTŠP*, ali akus. прошение *MZH* prema grč. ἐπέκρινεν γενέσθαι τὸ αἴτημα αὐτῶν.

Grčke infinitivne sveze od česti se u stslov. tekstovima ropski našljeduju, samo što dolazi dat. mjesto akus.

1) ὥστε s infinit.: ѣко кораблю покрывати сѧ вльнами Mat. 8, 24 u našem rkp. i u *MZNHvŠH*. — ѣко прити птицамъ небеснымъ и витати на вѣтвехъ Mat. 13, 32, jednako *MZMihbNHvTŠH*. — ѣко народоу дивити сѧ Mat. 15, 31 u svima tekstovima. — ѣко прѣльстити Mat. 24, 24 složno sa *MZAON^b HvTŠH* za grčki ὥστε πλανῆσαι, samo u *N^a* ѣко прѣльстеть. — ѣко оубити и Mat. 27, 1, jednako *MZON^b Š*, nalik *TJurMst* itd. (оуморити) za grč. ὥστε θανατῶσαι αὐτόν, ali ѣко да оубиѭть u *ASN^a HvH* (možda za grčki ἵνα θανατώσουσιν). — ѣко дивити сѧ игемоноу зѣло Mat. 27, 14 složno sa svima tekstovima. — ѣко не мощи имь ни хлѣба ѣсти Mark. 3, 20, tako *MZNHvTŠH*. — ѣко мощи подь сѣнью его птицамь небеснымь витати Mark. 4, 32 upravo tako u svima četverojevađ. (samo u *T* мощно za δύνασθαι). — ѣко дивитисѧ пилатоу Mark. 15, 5 u svima tekstovima. — ѣко погрѧжати сѧ има Luk. 5, 7 *MZAO MrNHvTŠHrTur*.

Drugda se ova grčka sveza u stslov. tekstovima opisivala, u mlađim ipak tekstovima, ovdje ondje i u starijima, osobito u nedjelnim jevanđeljima vjerno se našljedovala kao u primjerima naprijed navedenima; upravo je tako u našem rkp.: ѣко дивити сѧ имь и глати Mat. 13, 54, jednako u *NHvKstŠ* (i u *Kp*, samo глаше) za grčki ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγεσθαι, ali ѣко дивлѣахѫ сѧ и глахѫ

MZH. — ѩко (и) стѧѕати сѧ къ себѣ глаголѫ Mark. 1, 27, tako i u *NHvTKstŠ* za grč. ὥστε συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντας, ali ѣко истаꙁааахѫ сѧ къ себѣ глѫште *MZ*, ѩко съвъпрашахоу сѧ къ с. гл. *H*. — ѩко къ томоу не мьмѣщати сѧ Mark. 2, 2 složno s *ANHvTKstŠP* za grč. ὥστε μηκέτι χωρεῖν, ali ѣко къ т. не въмѣштаахѫ сѧ *MZSOMrH*. — ѩко дивити сѧ и славити гл глаголѭ Mar. 2. 12, jednako *AONHrTKstŠP* za grč. ὥστε ἐξίστασθαι πάντας καὶ δοξάζειν τὸν θεὸν λέγοντας, ali ѩко дивлѣахѫ сѧ вьси и славлѣахѫ бл глѫште *MZSKpMrA*[r], jednu pored druge obadvije sveze nalazimo u *H*: ѩко дивити сѧ вьсѣмъ и славлахоу бл глюще. — ѩко нападати ѥмь Mark. 3, 10, tako i u *NHvTŠ* za grč. ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ѣко нападаахѫ емь *MZH*. — ѩко самомоу влѣꙁъшоу въ корабль сѣдѣти Mark. 4, 1, jednako *N*[b]*HvTKstŠJurTynDbr* (сѣсти *N*[a]) za grč. ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον καθῆσθαι, ali ѣко самъ вьлѣꙁъ къ кор. сѣдѣаше *MZ*. tako i *Mr* (samo вьлѣꙁъ). — ѩко юже погрѫжати сѧ Mark. 4. 37 složno sa *NTKstŠ* (покрывати *Hv*) za grč. ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι, ali ѩко оуже погрѫжати хотѣаше *MZH*; isp. Luk. 5, 7. — ѩко многомь глати Mark. 9, 26 složno s *AONH*·*TKpKstŠJurMstTynSyP* za grč. ὥστε πολλοὺς λέγειν, ali ѣко мноꙁи глаахѫ *MZSH*. — ѩко попирати дроугъ дроуга Luk. 12, 1 nalik *NHv* (прѣпирати) za grč. ὥστε καταπατεῖν ἀλλήλους, ali ѣко попираахѫ *MŠ*, ѣко прѣпираахѫ *ZTH*.

Kašto je stari prijevod ove sveze sadržan u našem rkp.: ѩко не-можааше никтоже минѫти пѫтемь тѣмь Mat. 8, 28 složno sa *MZAH*, ali ѩко немощи никомоужe минѫти *OMrNHvKpKstŠ* za grč. ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν. u *Š* dat. apsol. ѩко немогѫщю никомоуже трити. — ѩко слѣпы и нѣмы глаше и гладаше Mat. 12, 22 složno sa *MZNHvH*, ѩко слѣпоомоу и нѣмоомоу глати и видѣти *T*, nalik *Š* (samo гладати) za grč. ὥστε τυφλὸν καὶ κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. — и ѩко влѣꙁъ въ корабь и сѣде Mat. 13, 2, tako i *MZH*, vjerno prema grč. ѩко вьлѣꙁьшю смоу въ к. сѣдѣти *NHv*, nalik *T* (samo сѣсти), ѩко смоу въ к. вълѣсти и сѣсти *KstŠ* za grčki ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι — ѩко к томоу неможааше ѩвѣ въ града внити Mark. 1, 45 složno sa *MZNHvTH*, samo je u *KstŠ* našljedovana grčka sveza: ѩкоже кт. немощи смоу prema grč. ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι . . . εἰσελθεῖν.

Grčka sveza ὥστε s infin. prevodila se osim toga veznikom да i pres. perf glagola: дасть имь власть на доусѣхъ неүистыхъ да иꙁгонать ю и испѣлѣвать вьсѣкь недѫгь Mat. 10, 1, jednako *Dbr*. tako i *ZAOKpŠP* (исцѣлатъ) i *SNHv* (цѣлатъ), ali je i našljedovana grč sveza да s inf.: да иꙁгонити ѩ и цѣлити *H*, nalik u *M* je je poslije да иꙁгонатъ inf. цѣлити, tako i u *R*, ili pak ѩко s inf. ѩкоже иꙁгонити ѫ и цѣлити *T* za grč. ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ καὶ θεραπεύειν. — Tako je prevedeno u našem rkp. εἰσῆλθεν . . . ὥστε

ἑτοιμάσαι αὐτῷ Luk. 9. 52: вьнидѫ ... ıако оуготивити ıемоу, ali u ostalim tekstovima да оуготоваѭтъ *MZMrN^a HvT*, да оуготоватъ *N^b ŠHP*.

2) ἐν s infin. I ova se sveza ropski našljeduje u našem rukopisu: ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτόν Luk. 5, 12 и бысть ıегда бъıти ıемоу ali егда бъıстъ *MZNHvTH*, ег. бѣ *Š*. — ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας Luk. 9, 51: бысть же вь сконьчати са днемь вьсхожденıю ıего, ali егда съконьчавахѫ са дьньє *MZMrNHvTŠHP* — ἐγένετο ἐν τῷ ἐγγίζειν Luk. 18. 35: бысть же ıегда приближити са ıемоу, ali б. же егда приближи са (u nedjelnim jev. · бъıстъ приближити са ıсоу). — Jednom je mjesto infin. u našem rkp. partic.: и бысть ıегда раздѫчающеса ѿ него Luk. 9, 33, ali impf. раздѫчаашесте *MZTHP*, aor. раздѫчисте са *ONHvŠ*. za grč. ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτούς. — Drugdje je ipak većinom opisana ova sveza u našem rkp. jednako kao u ostalim tekstovima, tako na pr. и бысть ıегда вьнидє вь домь ıетєра knaza Luk. 14, 1, gdje je samo u *KstŠ* našljedovana grčka sveza егда внити емоу za grč. ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτόν.

3) διὰ s infin. I ovo je ropski našljedovano: да не ... ıемоу прѣтрьгати са ѿ него ıажемь желѣзномь и ѫтомь ськроушати са Mark. 5, 4. tako i u *NHvTKstŠ* za grč. διὰ τὸ ... διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετρῖφθαι, ali u *MMH*: да не ıемоу ... прѣтрьзахѫ са отъ него ѫжа желѣзнаа и ѫта съкоушаахѫ са. — да не близь быти имь ıерлма и мнѣти имь Luk. 19, 11 za grč. διὰ τὸ ἐγγὺς εἶναι ἱερουσαλὴμ αὐτὸν καὶ δοκεῖν αὐτούς, u *KstŠ* je samo infin. быти, ali impf. мнѣахѫ, u njima nije očevidno ovdje reforma potpuno provedena, stari je prijevod bio да не жетъ бѣ близъ иıма и мьнѣахѫ *MZNHvTH*. — Inače je zadržan i u našem rkp. stari prijevod. na pr. да не же бѣаше ѿ домоу и отьчьствиıа двдва Luk. 2, 4, gdje je u *KstŠ* vjerno našljedovana grčka sveza: да не быти емоу za grčki διὰ τὸ εἶναι αὐτόν.

4) Grčka sveza infinit. s gen. člana τοῦ našljeduje se isto tako, osobito u mlađim tekstovima, a i u našem rkp.: не вьзможно ıесть не прити сьблазномь Luk. 17, 1 za grč. ἀνένδεκτόν ἐστιν τοῦ τὰ σκάνδαλα μὴ ἐλθεῖν, ali opisano да не приндѫтъ съблазни *MZNHvTKpŠH*. — ıако дьне мьщению си сѫть сконьчати са вьсѣмь напиcаннымъ Luk. 21, 22 nalik ıако исплънити са вьсемоу писаномоу *KstŠJurTynDbr Mst* prema grč. ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα, ali opisano да исплънатъ са вьсѣ написанаа *MZN HvTH*. — очи же иıма држаасте са не позн[а]ти ıего Luk. 24, 16 prema grč. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτούς, ali opisano: да его не познаıесте *ZH*, познаста *Hv*, да его не познаете *MAOMrNHvTŠSaP*.

5) Grčka se sveza akus. c. inf. u stslov. tekstovima opisivala, ali u mlađim se tekstovima, pa i u našem rkp., prevodila dat. c. infin.: речемъ огню снити ѿ ннсе и поıасти ıа Luk. 9, 54, jednako u *Kp* za grč. εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς,

ali да огнь сънидетъ съ небесе и поѣстъ ꙗ *MZMrNHvHP*, nalik *TKstŠ* (samo потрѣбитъ mj. поѣстъ). — рече призвати юмоу рабы сиꙗ Luk. 19, 15, nalik *KstŠ* (пригласити) za grč. εἶπεν φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, ali да пригласатъ *MZANHvHP*, да призовѫтъ *T*, да възовѫтъ *JurMstTynDbrSy*. — ѿвѣщашѧ не вѣдѣти Luk. 20, 7, tako i u $N^{a}Hv$ prema grč. ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι, ali отвѣ. не вѣмъ $MZN^{b}TŠJur$ i dr. — молите сѧ не вьнити вь напасть Luk. 22, 40 prema προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν, u ostalim tekstovima м. сѧ да не вьнидете вь напасть *MZNHvTŠH*, u ostalom u nekim se grč. tekstovima čita ovdje μὴ εἰσέλθητε, kao u slijedećem v. 46; isp. Mat. 26, 41: Mark. 14, 38. — ꙗко юще писаномоу семоу подобаюеть ськоньчати сѧ Luk. 22, 37 za grč. ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι; ali ѣко еще писаное се подобаетъ да съконьчаетъ сѧ *MZNHvTŠH*. — U svima opet tekstovima čitamo kao u našem rkp.: ꙗко подобаютъ сконьчати сѧ вьсѣмъ напнсанымъ Luk. 24, 44 za grč. ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τα γεγραμμένα. — подобаюеть прѣжде проповѣдати сѧ юѵглию Mark. 13, 10 za grč. δεῖ πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. — Napokon se čita u našem rkp. još: ꙗко хотать прити и вьсхытити, да створать и цр̑ѣ Jov. 6, 15 složno sa *Kp* za grč. ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα; ali u ostalim tekstovima čitamo да въсхытатъ и исътворатъ *MZAONHvTŠHP* možda prema drugom grč. tekstu.

Jednoć je ova sveza u našem rukopisu opisana, dok je u drugima, i starijim, tekstovima sačuvana infinitivna sveza: ѡстави мрьтвыꙗ да погребѫть своꙗ мрьтвьцѫ Luk. 9, 60 ali ост. мрътвыимь погрсти $MZN^{b}TA^{r}$, ост. мрътвыꙗ погрети $ASON^{a}HvTHP$ za grčki ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς. Ovo je prevedeno Mat. 8, 22 u našem rkp.: ѡстави мрьтвиꙗ погрести своꙗ мрьтвьцѫ, tako i u *MZAODčMrNHvŠH*, i u *S* (своихъ мрьтвыхъ), dativ mjesto grč. akus. u infin. čita se samo u *P* (мерьтвыимъ).

Infinitivna sveza grčka prevedena je dat. apsol. u starijim tekstovima: и бысть мимоходаштю емоу Mark. 2, 23 *MZH*, ali prema grč. бысть мимоходити юмоу u našem rkp. i u *NHvTKstŠ*; za ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτόν; moguće je, da se tekst *MZH* osniva na grč. ἐν τῷ παραπορεύεσθαι; ovako se, koliko dosada znamo, samo u gdjekojim ruskim jevanđ. XII. v. kao u *Jur.*, prevodila ova sveza: глаголющемь женамь архиереемъ и старьцемъ Mat 27, 12, ali u ostalim tekstovima stslov., i u mlađima, егда нань глахѫ архиереи и старьци; za grč ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων . . ., nalik и бысть сѣющю mjesto и б. егда сѣаше Mark. 4, 4 za grč. ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν.

Infinitiv je preveden u starijim tekstovima kondicionalom, ali u našem je rukop. očuvana sveza infinitivna: не вьсхотѣвьшаꙗ мнѣ цр̑ствовати надь ними Luk. 19, 27 tako i u *Kst* prema grč. τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ᾽ αὐτούς, ali не хотѣ вьшаꙗ мнѣ да цр̑ь быимь бымь *MZNHv* (быхъ *TŠH*). — молѣше же сѧ юмоу мѫжь . . .

бꙑти сиимъ Luk. 8, 38 za grč. ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ . . . εἶναι σὺν αὐτῷ, u ostalim tekstovima ipak: да би съ нимь бꙑлъ *MZASON HvTŠHP*, možda su mlađi tekstovi upotrebili ovdje kondicional, jer u nekojim grč. tekstovima čitamo mjesto infin. ἵνα ᾖ.

Mat. 2, 12 čitamo отъвѣть приемьше къ сиѣ не къзвратити сѧ къ продоу u našem rkp. i u *OA^r H* prema grč. χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι, ali u ostalim tekstovima не възвратиша сѧ *AS DčStNHrŠR*, vjerojatno po drugom grčkom tekstu, u kojemu bijaše aorist.

Subst. verbale za grč. infin.: прѣжде възванил Филипъ Jov. 1, 48 za grč. πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, u ostalim tekstovima: прѣжде да же не възгласи тѧ (тебе) Филипъ *MZASOMrNHvTŠHP*. — Isp. по въстании моемъ Mark. 14, 28 *JurMstDbrTynSy* za grč. μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με, u našem rkp. složno s ostalim tekstovima по томь егда въскрьнѫ

U stslov. tekstovima nalazimo kašto infinitiv za grč. rečenicu ἵνα s konj. aor. i nalik: семоу задѣшѧ понести крть его Mat. 27, 32 *MZSN^a TŠHP*, ali u našem rkp. томоу задѣшѧ да понесеть крть его složno s *AON^b Hv* za grčki ἵνα ἄρῃ. Ovo je prevedeno Mark. 15, 21 svuda u svima tekstovima да възьметъ. — не дадѣаше никомоу мимонести Mark. 11, 16 *MZH*, ali u našem rukopisu не дадѣаше да кто мимонесеть, jednako u *Kp*, nalik *NHvFb* (да) i *Š* (не оставлѣаше да), prema grč. οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ. — не обрѣтъше кѫдоу вънести и Luk. 5, 19 *MZASONŠHP*, ali кѫдоу вънесѫть и u našem rkp. i u *HvMrTTur* prema grč. μὴ εὑρόντες πῶς πόθεν εἰσένγκωσιν αὐτόν. — Ipak se i u našem rkp. nahodi infinitivna sveza prema cijeloj rečenici s finitnim glagolskim oblikom u grč. tekstu: гла камь лко неоудобь внити богатꙋ въ црствие небесное Mat. 19, 23 složno sa *SHvA^r DbrP*, ali ѣко не оудобь вьнидеть богатъ *MZAO NTŠH* prema grč. ὅτι πλούσιος δυσκόλως εἰσελεύσεται. — Mark. 8, 36 čita se u našem rkp. кал ко полъза есть приобрѣсти весь миръ и отъщетити дшѫ своꙗ složno s *AON^a Hv*, ali аште приобрꙗштеть . . . и отъщетить *MZSN^b TŠHFbP*, ovdje se grč. tekstovi razilaze, u jednima je ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ, u drugima (τί γὰρ ὠφελεῖ . . .) κερδῆσαι τ. κ. ὅ. καὶ ζημιωθῆναι.

Negativne rečenice. U stslov. tekstovima u glavnom su valjano očuvana pravila slavenske sintakse, svakako u većoj mjeri, nego u mlađim tekstovima, koji u nastojanju što više se približiti grč. originalu, griješe protiv slavenske sintakse. To vrijedi od velike česti i za naš tekst; čitamo u njemu na pr.: да никомоу же рекѫть Mat. 16, 20 složno sa *Z^b HvŠ*, nalik *T* (повѣдать), ali ник. нерекѫтъ *M MrNH*. — запрѣти емоу никомоу же рещи Luk. 5, 14 za grčki μηδενὶ εἰπεῖν, — ник. не глати *MZH*, ник. не повѣдати *N^b HrKpT Š*, ник. не повѣждь *N^a* — повелѣ никдиномоуже глати Luk. 9, 21, никомоу же глати *N^a Hv*, ali никомоу же не глати *MZMrN^b TŠ*

H. — колии въроꙁ̑деныхь женами прркь ишнна крттѣ никтоже ѥсть Luk. 7, 28 prema grč. οὐδείς ἐστιν, u svima ostalima četverojevanđ. нѣсть. — никогоже на пѫти цѣлоуите Luk. 10, 4 prema grč. μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσῃ θε, ali нецѣлоите u svima ostalim četverojev. — никтоже нѣсть Luk. 10, 22, jednako samo u *Š*, u svim ostalima не нѣсть. — ниѥдинь мѫжь онѣхь ꙁванныхъ вькоусить Luk. 14, 24 složno sa *SŠH*, ali не вькоусить *MZAONHvTP*. — никтоже видѣ нигдеже Jov. 1, 18, jednako u *Š*, никт. не видѣ никъдеже *AOMrN HvTHP*, и. не видѣ николиже *MZ*. — да ничтоже погыбнеть Jov. 6, 12, не пог. *MZAONHvTŠHP*. — никтоже можеть прити Jov. 6, 44, 65, jednako u *Š* i u *A* u v. 65, ali не можеть u obadva stiha *MZONHvTHP*, u v. 44 *A*. — никтоже можеть дѣлати Jov. 9, 4, jednako u *KpŠ*, ali немож. *MZOMHvTH*. — ни азь себе осѫждаю Jov 8, 11, tako i u *MZTŠH* prema grč. οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω, ali не ос. *NHv*; u našem rkp. čini se da je pisar najprije не napisao, ali ga opet izradirao, ili je ostalo poslije тебе radirano prazno mjesto, a crte se od є očuvale. — Obratno pravilno je u našem rkp.: нии кь ѥдиной же их не посланъ бысть илиѣ Luk. 4, 26, tako i u *T*, gdje je u *MASONHvŠH* не ispušteno.

Objekt negativnih rečenica stoji u genit. i u našem još rkp.: ни вь иꙁлиї толикоѥ вѣры обрѣть Mat. 8, 10 složno s *ASODčMHvŠH*. Luk. 7, 9 složno s *ANHvŠHP*. ali не обрѣть Mat. 8, 10 *MZP*. Luk. 7, 9 *MZSOT*. — ѩко ничесоже оуспѣють Mat 27, 24. tako i u *ZSONHv*, akus. ничьтоже оуспѣеть *AP*. ничтоже оуспѣваеть *Š*. po pravilu ничьсоже не оуспѣеть *MTH*. — онь же ничьсоже отъвѣщаваше Mark. 15, 3, не отъв. *MZNHvTŠH*.; tako i Mat. 27, 12 složno sa *MZHvŠ* ali не отъв *ASOTrgNTH*, i Luk. 23, 9 složno sa *HvŠ*, ali не отъв. *MZNTH*. — никьтоже вьливаеть вина нова Luk. 5, 37, tako i *KstŠDbr*. не вьлив. *MZNHvTH*. — ничесоже ꙋлищи Luk. 6, 35 složno sa *ZNŠH* не ꙋ. *MOOHvTJurKrn*, ничтоже не ꙋ. *P*. — ничьсоже вьꙁмѣтена пѫть Luk, 9, 3, tako i u *SOŠ*, ничесоже не вьꙁемлѣте *MTH*, ничьсоже не вьꙁмѣте *ZNHv*, s akus. ничьтоже не вьꙁмѣте *AP*. — ничьсоже сихь раꙁоумѣша Luk. 18. 34, jednako u *Š* (ѡ си), ничьсоже отъ сихь не раꙁоумѣша *MZ NHvTH*. — ни ѥдиноѩ же обрѣть вины Luk. 23, 14. tako i u *Š*, необрѣть *MZNHvTHP*. — никоѩ же обрѣтаю вины Luk 23, 4, jednako u *Š*, необрѣть u ostalima. — сь ничесоже ꙁла створи Luk. 23, 41 složno s *AOTAr*, не сътв. *MZTrgNHvŠH*. — свѣдѣтельства ѥго никтоже приѥмсть Jov. 3, 32, не приѥмлеть *MAONHvMr TŠHP* (u *Ohr*. akus. свѣдѣтельство, nije li tu štamparska grješka u izdanju Sreznevskovu).

Rijedak je akus. mjesto genit. u našem rukopisu: ничтоже достонно сьмрьти обрѣть ѡ немь Luk. 23, 22, tako još u *P* za grč. οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον, ничесоже достоино *NHv*, ничтоже достоина *TH*. ali ничьсоже достоина сьмр. обрѣть *MZTrgŠ*.

U rečenici negativnoj negacija je u glagola kao i u zamjenice i prislova, na pr. u našem rkp.: на неже николиже никтоже ѡ ꙋло-

кѣкь не кьсѣде Luk. 19, 30, tako i u N^a*HvTKstJur*. nalik N^b*DbrMst TynSy* (**никогдаже** m. **николиже**), u *Š* ispuštena je negacija pred glagolom, ali u ***MZ*** čitamo: **ни кътоже къде о. ул. не късѣде** (u *H* ispušt. **къде**) za grč. οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισεν. — Tako i u našem rkp.: **ни гласа юго где слышасте** Jov. 5, 37, ali **никъдеже** ***MZONHvTŠ*** za grč. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, drukčije u *AHP*: **ни гласа его никтоже не слъшитъ**, u Tischend. je naveden odgovarajući grč. tekst. — **и кы юдинѣмь прьстомь не прикаслеуе са брѣмендхь** Luk. 11, 46 nalik *Š*., u *MZH* čitamo doduše **ни єдинѣмь**, ali negacija je ispuštena pred glagolom, samo u *NHvT* **ни єдинѣмь пр. не прикас.** za grč. ἑνὶ τῶν δακτύλων οὐ προσψαύετε **нѣсть ко уто таино** Mark. 4. 22, jednako u *NHv* za grč. οὐ γάρ ἐστίν τι κρυπτὸν, ali **нѣсть ко ниутоже г.** *MZTH*, (**ни ко сєгь таино** *Š*).

Obratno u našem rkp. **никоторыи же пррокь неприѩть юсть** Luk. 4, 24 složno sa *Hv*, **неприѩтенъ** AN^a ali samo **приѩтенъ** bez **не** za grč. οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν čitamo u ***MSONTŠH***, i to bez sumnje popravljeno, gdje je u našem rkp. i u ostalim nalik mu tekstovima pravi smisao grčke rečenice pomućen ili se niječni izraz „svaki prorok nije nemio“ (neispravno „jest“) ruši.

Negativne rečenice združene s veznikom *ni*: **аще и ка не боѭ са ни улвка срамлѣѭ са** Luk. 18, 4 složno s AOA^r, ali **и улвкъ не срамлѣѭ са** *MZSNHvTŠHP*, u nekojim se grč. tekstovima čita εἰ καὶ τὸν θεὸν οὐ φοβοῦμαι καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι, u drugima οὐδὲ ἀνθρ. ἐντρεπ.

Negativna čestica stoji pred riječju, koja se ima negirati: οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος prevodi se **нѣсмь достоинъ**, tako i u našem rkp. Mat. 8, 8; Luk. 15, 19; Jov. 1, 27, ali Luk. 15, 21 **недостоинъ юсмь**. Na drugom još mjestu Luk. 7, 7 čita se **не ко юсмь достоинь** doslovce prema grč. οὐ γάρ εἰμι ἱκανός.

U opisanoj rečenici infinitivnoj: οὐδένα ἤθελεν γνῶναι Mark. 7, 24: u našem rkp. **никогоже не хотѣаше да кы уюль**, jednako u *Š*, **не** je pred glagolom sačuvano u *TKpKst*, **хотѣаше да ки никтоже уюль** *NHv*, **нехотѣаше да ки и къто уюлъ** *MZH*.

V.

Leksičko objašnjenje.

A.

Grčke se riječi ne prevode, nego se čuvaju u crkv.-slav. prijevodu.

1) U našem se rkp. čuvaju grč. riječi, ali se prevode u drugima, u starijima, osobito pak u mlađim tekstovima:

ἀκρίς: **акриды** Mat. 3, 4 složno sa *AODbr*, Mark. 1, 6 složno sa *MZAONHvKpŠ*A^r*SyP*, ali prevedeno **пражди** Mat. 3, 4 *SDčStNHv ŠHP*, Mark. 1, 6 *ŠTH*, **акредиѥ** Mat. 3, 4 ***Mst***.

ἀσσαρίου πωλεῖται Mat. 10, 29: **нассарии вѣниимѣ ѥсте** složno sa *MTH*, **на асыри** *A*, **ассарии** *O*, **на сысари** *NHv*, ali prevedeno **нѣназоу**

вѣните са *Z*, на юдинои мѣрѣ продаюта са *JurMstTynDbrSy*. Na drugom mjestu Luk 12, 6 prevedeno je ἀσσαρίων δύο u našem tekstu i u svima ostalima: пѣнѧѕема двѣма kao *MZAONHvTŠHP*, no нати сребрьникъ *JurMstTynDbrSy*.

δηνάριον: Luk. 7, 41 sačuvano динарѣ prema grč. δηνάρια, динарь *MZA*, динарии *ONHvŠ*. ali prevedeno сребрѣникъ *T* i u *Supr*. 292, 19, пѣнязь *MstTyn*. Na ostalim mjestima Mat. *18*. 28; *20*, 2, 9, 13; *22*, 19; Mark. *6*. 37: *12*. 15; *14*, 5; Luk. *10*, 35; *20*, 24: Jov. *6*, 7 prevedeno je пѣнѧѕ kao u stslov. tekstovima, a od česti i u mlađim jugoslavenskim i svuda u *H*, samo Mat. *20*, 2 došla još u *S* riječ сребрьникъ koja je istisnula stariju пѣнязь u *O* Luk. *10*, 35: *6*. 7, a poimence u ruskim jevanđ. *JurMstDbrTyn*; pored toga upotrebljava se još riječ цата u *O* Mat. *18*, 28; *22*, 19; u *T* Mat. 20. 2, 9. 13, i napokon još riječ ѕлатницъ Mat. *18*, 28 u *T*.

ἔλαιον: юлеи Luk. 10 34 složno sa *O*, na ostalim je mjestima Mat. *25*, 3. 4, 8; Mark *6*, 13; Luk. *7*, 46; *16*, 6 upotrebljeno u našem rkp. kao svuda u *M* олѣи: елѣи: čitamo i drugdje: Mat *25*, 3, 4 *O*(l. 85ᵇ i 148ᵃ) i u *Š*. Mark. 6, 13 *Š*, prevedeno pak riječju масло Luk. *7*, 46: *10*, 34 u *ZTŠH*, Luk. *16*, 6 *TŠH*, Mat. *25*. 3, 4. 8 *KstJurMstTynDbr*; Mat. 25, 8 *Š*; Mark. 6, 13 *KstNᵃHv*. масломь дрѣвѣныимъ Mark. 6, 13 *T* i Mark. 6, 13: Luk. 7, 46 *JurTynDbr*, масть Mat. 25, 3, 4, 8; Mark. 6, 13 *H*. — Isp. V. Jagić Четыре крит. палеогр. ст. str. 53.

ἰῶτα: Mat. *5*, 18 zadržano kao u *DčStMrHvH*, prevedeno писма *ZAOS*.

κεντυρίων zadržano Mark. 15, 45 ѿ кентоуриона kao u *MZNᵃHv HO*(l. 194ᵇ) i *P* str. 191 v. 44 i 45. gdje je bilo prevedeno отъ сътьника u *ANᵇTŠO* (l. 17ᵇ) *P*(str. 16) i u *glag. mis.*, a jednako prevedeno Mark. *15*, 39. 44 u našem rkp. i u ostalim tekstovima.

κρίνον zadržano Mat. *6*, 28; Luk. 12. 27, ali prevedeno цвѣть (gen. pl.) na obadva mjesta u *Z*. цвѣтьць *MstTynDbrSy* i u *glag. mis*. (Mat. 6, 28). цвѣтьца Luk. 12. 27 *T*.

μαμωνᾶς: Luk. 16, 11 (вь неправедимѣмь) мамонѣ kao u *AONHv KpP*. ali prevedeno житии *MZŠTŠH*.

ὁλοκαύτωμα zadržano Mark. 12, 33 ѡлокавтомать složno sa *MZNᵇ*, prevedeno съжагаемыихъ *AKpTyn*, сьжигаемыхь *NᵃHv*, жеженыхъ *T*, въсе съжежении *KstŠJurMstDbr*, трѣбъ *H*.

πέτρα Mat. 16. 18 на сеи петрѣ, nalik на семь петрѣ *ANHvHilf7*, prevedeno на семь камене *MZOHlf6ŠHP* i u *glag. mis*.

Ῥαββεί zadržano равьви Jov. *6*, 25; *9*, 2 kao u *ZONHvTŠHP* i u *glag. mis*. Jov. 9, 2; prevedeno оучителю već u *MA*; zadržano još i Mat. *23*, 7, 8 kao i u *M* i dr., gdje je bilo prevedeno оучитель u *AAʳJurMstDbrTyn*.

σπεκουλάτωρ zadržano Mark. 6, 27 спекоулатора kao u *ANHvHilf7 TŠ* i u *glag. mis.*, prevedeno конина *MZNAʳ*, мечьника *O*, оусѣкателм *JurDbrP*.

σμυρίζω, ἐσμυρισμένον οἶνον Mark. 15, 23 zadržano ωζмрьнено вино kao u *ANᵃHilf6*, nalik осмирьнено N^b, єzмyрннzмено *Š*, нzмоyрьно *Hr*. оирьено *Hilf7*; prevedeno оцьтьно вино *MZSOAʳJurMstDbrP*, огорчено к. *TH* i *glag. mis.*

Grčke se riječi, u glavnom lična imena, čitaju u našem rukopisu na različit način izmijenjena.

Ἀλεξάνδρου Mark. 15, 21 Алексадроу, jednako u *M*, ali za cijelo prema grč. -ан- *ZAS* i dr.

Ἀνδρέας: akus. sg. Аньдреа Mat. 4, 18 složno s *ASONHvP*, Mark. 1, 16 složno sa *ZNIIvH*, ali Аньдрѣѫ Mark. 4, 18 *ZDčStŠH*, Mark. 1, 16 *MTS*, a tako i u našem rkp. Mark. 3, 18; Luk. 6, 14, gdje u *NHv* čitamo Андрѣа.

ἀπὸ Ἀριμαθαίας Luk. 23, 51 ѿ Ариматѳеа mj. -ѳеѧ ostalih tekstova (-ѳеѧ *T*), možda je ovdje pisano а mjesto ѧ (ѩ) kao drugdje; drugdje Mat. 27, 57; Mark. 15, 43 i u našem rkp. čita se ovaj oblik s nasalom u završetku.

Ἀρχέλαος Mat. 2, 22 рахилъ kao u *P*, архелъ *DčStŠH*; архилаи *AOSAʳNHv*, prema Ἀρχίλαος, Ἀρχέλαος, kako se također nalazi.

Βεελζεβούλ: вельzавоулъ Mat. *10*, 25; *12*, 24, 27; Mark. 3, 22; Luk. *11*, 15, 18, 19; u stslov. tekstovima i također u strus. *H* pisano je вельzѣво(ү)лъ.

Βηθλεέμ: виѳлеемъ Mat. *2*, 5, 6, 8, 16 i виѳлеωмъ Mat. 2, 1; Luk. 2, 15.

γαζοφυλάκιον: Mark. *12*, 41, 43 оу гаzафилакиа, ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ Jov. 8, 20: къ гаzофилакьтиї s pogrješnim završetkom; Mark. 12, 41 pisac je držao grčku riječ za dvije riječi i preveo κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου: прѣмо газѣ филакиωви, ali u ostalim tekstovima pravilno čitamo гаzофилакеωви *M*, гаzофилакиωви *Z*, гаzофюлакиωвї *H*, гаzофилакы *NHv*; u mlađim su tekstovima pokušali to prevesti: кроницє нищиихъ *T*, скровищное хранилище *KstS*.

γέεννα: геєна Mat. *5*, 22, 29, 30; *10*, 28; *18*, 9; *23*, 15; Mark. *9*, 45, 47; Luk. 12, 5; геωна Mark. 9, 43, геωньскаго Mat. 23, 33.

U grč. se tekstovima jedno pored drugoga nalazi δίδραχμα i δίδραγμα, u našem je tekstu дидрагмы Mat. 17, 24 ak. pl. složno sa *ZSIIvP*, gen. pl. дидрагьмъ složno sa *ZNHv*, ali nesklonjeno дидрагма u *MAOTAʳH*, a na prvom mjestu jednako u *N*; u *Š* čitamo дидрахма.

Ζακχαῖος: nom. sg. zакьхеа Luk. 19, 2 kao u *Z* mj. zакьхеи, što čitamo u *MAOH* i dr., a i u našem rkp. u v. 8 složno sa *MZOH* i dr. — vok. Ζακχαῖε Luk. 19, 5: također zакьхеа, ali zакьхѣє *MZOH*, zакьхеоу *A*.

Ζαχαρίας: svuda zахариа; Luk. 1, 59 ἐκάλουν αὐτὸ (sc. παιδίον) ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν prevedeno je: нарицаахѫ є (sc. отроча) имєнимь отьца своего Zахариѧ u *Z* i jednako u našem rkp.; imenica je u *Z* za cijelo u gen. sg., u našem rkp. može biti gen., ali i akus. prema grč. originalu: u ostalim se tekstovima čita oblik zахариѫ (-ю) *MAONHvTŠHP*.

Ἱεριχώ: akus. sg. (кь) иєрихѫ Luk. *10*, 30; *19*, 1 složno sa *MZANHv* i dr., Mark. 10, 46 složno sa *MZN^aHvTŠ*; u ovom stihu čitamo ѿ ієрихѫ, ali отъ єрихона *MZN^bTŠ*, єрихѫ *N^a* (gen. od grč. oblika -o): nesklonjivo ime u *OH:* кь єрихо, оть єрихо; u *N^bP* nalazimo akus. sg. єрихонь. Na drugom je mjestu Mat. 20, 29 i u našem rkp. gen. ієрихона kao u *MAONŠP*, gen. pl. єрихъ *Z*, єрихъ *T*, єрихы *S*, a tomu odgovara za cijelo oblik єрихє u *Hv*, nalazeći se ovdje još Mark. 10, 46.

Grčki lokativ pl. ἐν Ἱεροσολύμοις našljedovan je къ иp̂лимѣхъ Luk. 23, 7 u našem rkp. i u *ZN^aTH*, ali lok. sg. къ иєрусалимѣ čita se u *MN^bHvŠ*; dalje u našem tekstu Jov. 4, 20 složno sa *ZNHvTŠP*, ali lok. sg. *MAOH*: Jov. *2*, 23; *4*, 21, 45: *5*, 2 čita se lok. pl. u svima tekstovima osim nekih osamljenih mlađih.

κοδράντης: коньдрать Mat. 5. 26 kao u *ZDčŠH*; Mark. 12, 42 kao u *ZNTŠH*, коньтрать *Hv*, ali prema grč. кодрать Mat. 5, 26 *Miha*, Mark. 12, 42 *M*: prevedeno цатоу *JurMst*.

εἰς τὸν κορβανᾶν Mat. 27, 6 кь корвана, nalik къ коръвань *OTŠ*, къ корвонѫ *A*; къ кар'ванѫ *MZH*; u gdjekojim je grčkim tekstovima ovo pisano κορβονα ili -βωνα.

Mjesno se ime назарєть u stslov. spomenicima sklanja, gen. отъ назарєта Jov. 1, 47, tako i u našem rkp., ali pored toga se učuvao i grč. oblik ѿ назарєѳь Jov. 1, 46; ѿ назарєѳь галилєискаго Mark. 1, 9.

σμύρναν Mat. 2, 11, čita se također ζμύρναν, prema tomu: ζьмѵрнѫ, nalik ζмѵр(ь)нѫ *ASO*, ζмирнѫ *DčStŠ*, ζмюрноу *HP*, ζмоурьно *NHv*.

Uskrik Hristov na krstu glasi u našem rkp. Mat. 27, 46 или или лємма савахтании, Mark. 15, 34 єли єлма ζавахтании za cijelo grješkom mj. єли лима. U različitim tekstovima glasi različno, a očevidno prema različnim grč. izvorima; u jednima je bilo na pr. ἠλι, ἠλει ili ἐλωΐ, i tako čitamo єлѡи Mat. 27, 46 *MH*, Mark. 15, 37 *MZN^aTŠH*, єли Mat. 27, 46 *Z*, Mark. 15, 37 *N^bHv*, єли Mat. 27, 46 *A*.

Imenice obitavališne sa završetkom -αῖος prevode se obično u stsl. tekstovima imenicom sa završetkom -ѣнинъ: галилєанинъ i t. d.; rijetko je kad zadržan u starim tekstovima grčki oblik, tako je upotrebljen Luk. 13, 1 u svim tekst. oblik о галилєихъ za grč. περὶ τῶν Γαλιλαίων; češće pak u mlađim tekstovima, tako u našem rkp. nom. sg. галилєи Mark. 14, 70, ali галилѣанинъ *MN^bHvŠ*, галилєанинъ *ZH*; pored toga nalazimo i nom. sg. галилєань Luk. 22, 59 mjesto галилєанинъ u *MZNHvTŠH*. — Nalik se čuva Ναζαραῖος: назарєи Mark. 10, 47; Luk. 18, 37 kako već u *A*, lok. sg. назарєи Luk. 24, 19 složno s *A*, instr. sg. назарѣємь Mat. 26, 71, назарєомъ *A*. Drugdje se i češće u našem rkp. čita назарѣнинь: Mat. 2, 23 složno sa *SKpNHvKJurDbrMstSyP* (назарєи *AODčStA^r*, назорєи *ŠH*), назарѣнина Mark. 16, 6 složno sa *MZAONHvTŠHSaP*; vok. назарѣнинє Luk. 4, 34 složno sa *MZAONHvTŠHP*, instr. sg. съ наза-

ранииомь Mark. 14, 67 složno sa *MZONHvTŠH*. — Nalik ἰσραηλίτης, νινευΐτης zadržava se u grčkom obliku, ili se dodaje slavenski završetak -книнъ: Jov. 1, 48 čita se u našem tekstu издлитъ, ali издлѣнинъ *M*, издранлитѣнинь *ZASO* (l. 7ᵃ i 128ᵇ) *H*, издранлтѣнинъ *MrRP*, издракильтинь *Hv*. — Dat. pl. Luk. 11, 30 u našem rkp. ниневгитѣнемь, nalik *T*: ниневгитѣнемъ, ali grčki je oblik očuvan ниневъѣитомъ *MZH*, нинекитомъ *S*, невѣитомъ *NHv*.

Κυρηναῖος zadržano Luk. 23, 26 akus. sg. кvринѣа kao u *MZTrg ŠH*, ali sa slavenskim se završetkom čita Mark. 15, 21 dat. sg. кvрининноу kao u *N*, кvрѣниноу *MZ*, кvринѣнноу *ASH*, ali grčki oblik sačuvan u *TrgOTŠAʳ*; sa slavenskim završetkom čitamo Luk. 23, 26 u *N*: киринѣнина, u *TDbr*: кvринѣнина; osim toga se stvorio i adjektiv, tako čitamo Mark. 15, 21, Luk. 23, 26 u *HvP*: кюринейскоу, коурыньска, i ovaj adjektiv opet nahodimo Mat. 27 32 u svima tekstovima.

Ἰσκαριώτης čuva se obično u grč. obliku: искариотъ Luk. *6*, 16; *22*, 3; sa slav. završetkom (и)скариотѣнинь čitamo samo u *N* Mark. 14, 10; Luk. *6*, 16; *22*, 3. скароиоѣанина Luk. 22, 3 *Hv*; kašto se upotrebljava adj u svima tekstovima Mat. 26, 14; Mark. 14, 10 искариωтьскы.

Tako se i τὰ Σόδομα, Γόμορρα prevađahu u starim tekstovima sa završecima u plur. -кие: genit. от содомлѣнъ Luk. 17, 29 *MZŠ H*; dat. pl. содомлѣнемъ Luk. 10, 12 *MZH*, содомлѣнемь и гоморолѣнемъ Mark. 6, 11 *T*, содомлѣномь и гоморѣномь ib. *Kp*, содомланомъ Luk. 10, 12 *NŠ*, содомламь и гоморамь Mark. 6, 11 *NHv* i u *Aʳ* содомламъ (isp. stsrp. градамь, доубровьчамь). — Bez ovoga završetka već u *MZ* Mark. 6, 11 содомомъ и гоморѣнемъ: lok. pl. къ содомѣхъ Mat. 11, 23 u svima tekstovima. Ovaj je oblik ovladao u tekstovima mlađim i u našem rkp.: gen. pl. ѿт содомь Luk. 17, 29; dat. содомомь Luk. 10, 12 složno s *ATHv*, содомомь ли гоморомь Mark. 6, 11 složno sa *OŠ*. Kašto dolazi oblik sg.: gen. отъ содома Luk. 17, 29 *NᵇHv*, dat. содомоу Luk. 10, 12 *P*, содомоу и гоморѣ Mark. 6, 11 *JurTynMstDbrSy*.

Od mjesnoga imena Δαλμανουθά načinjen je Mark. 8, 10 adj. u našem rkp.: далманоутьскы, u ostalim tekstovima далъманоуѳаньскы *MZŠH*; griješkom дальмаѳанскы *T*, nalik u *N* samo s premetnutim а.

Prema genitivu sg. τῆς Δεκαπόλεως načinjen je adj. декаполѣнскы Mark. 7, 31 u našem rkp. i u *NHvT*, ali деканольскы *MZASOŠ HAʳ* i *glag. mis.* деканолитьскї *P*.

2) Grčke riječi, koje su u starima, a kašto i u mlađim tekstovima ostale neprevedene, u našem se rkp. prevode:

ἀμήν u frazi ἀμὴν λέγω ὑμῖν prevedeno je право Mat. *5*, 18, 26; *6*, 2, 5, 16; *8*, 10; *10*, 15, 23, 42; *11*, 11; *13*, 17; *16*, 28; *17*, 20; *18*, 19; *19*, 23, 28; *21*, 21, 31; *23*, 36; *24*, 2, 84; *25*, 12,

40, 45; *26*, 13, 21, 34; Mark. *3*, 28; *6*, 11; *8*, 12; 9, 1, 41: *10*, 15, 29; *11*, 23; 12. 43; *13*, 30: *14*, 9, 18. 25, 30; Luk. *4*, 24: 7. 9; *12*. 37; *18*, 17, 29; *21*, 32; *23*, 43; Jov. *1*, 52; 3, 3, 5, 11; *5*. 19, 24, 25; *6*, 26, 32, 47 53; *8*, 34, 51, 58. Jednako je prevedeno ἀμὴν u nekim starorus. jevanđ. XII. i XIII. v. u *Mst JurTynDbrSy*, ali nipošto tako često kao u našem rkp. U jugoslaslavenskim tekstovima [1] koliko mi znamo, nije se ova riječ prevodila osim u tetra evanđ. Srećkovićevu, tek se jednoć čita u citatu iz jevanđelja Mat. *18*, 18 *Supr*. 246, r. 15 нракь mj. аминъ. Jedanput je prevedeno u *glag. mis*. Mat. 5, 18 к истиноу.

βάτος zadržano Luk. 16, 6 u *NHv* gen. pl. кать prevedeno мѣрь u našem tekstu i u ostalima *MZTŠH*, jednako u *glag. misalu*.

βλασφημέω, βλασφημία u glavnom se održalo u našem tekstu, kašto samo prevedeno Luk. 12, 10 βλασφημήσαντι: хоулащомоу, nalik хоулникомоу *KstŠJurDbr*, иже хоулить *A*ʳ, иже хоулоу речеть *Mst*, ali иже власвимисаетъ *MZAONHvTH*; Luk. 5, 21 βλασφημίας: хоулы. jednako u *KstŠ*, хоулж *OTA*ʳ*TurJurMstTynDbrSy*, ali власфимиѭ *MZASNHvMrHP* i u *glag. mis*. Na nekim je mjestima prevedeno ovako u svim tekstovima, n. pr. Mat. 27, 39; Luk. 23, 39, drugdje se tekstovi razlikuju, n. pr. Mat. 12, 31 prevedeno βλασφημία хоула u našem tekstu i u *MAOKpA*ʳ, хоуление *S*, ali zadržano власвимиѣ u *ZNHv*. Tako, gdje se svi tekstovi slažu, moramo хоула, хоулити pripisivati doista već prvomu prijevodu, ali je bez sumnje u velikoj većini grč. riječ sačuvana. Neki mlađi tekstovi ondje, gdje je u starim tekstovima bila grčka riječ, prevedoše je drukčije, tako *T* врѣдно слово, врѣдьнѣ глаголати, a drukčije opet strus. *H* безаконьно разоумѣнье Mat. 26, 65, Mark. 14, 64, безаконьнъ разоумъ Mark. 3, 28, безаконьнѣ разоумѣти Mat. 26, 65, Mark *3*, 28, 29 i dr. Isp. V. Jagić Четыре крит. палеогр. ст. 83.

βύσσος Luk 16, 19 ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσσον prevedeno: оболачаше са вь прѣпрждь и урьвенж, drukčije въ багрѣницж и чрьвленицж *JurMstTyn*, ali zadržano: въ порфирж и вуссонъ *MZN*ᵃ*Hv TŠH*, оусонъ *S*, вусь *A*, вуссъ *OKp*, к порьпиpоу и ва оусонь *glag. misal*.

ἀπὸ . . . Δεκαπόλεως Mat 4, 25 prevedeno отъ . . . десати градъ složno sa *StŠ*, zadržano деканоѣл(лел) u *ZASODčNHrH*, a tako i u našem rkp. Mark. 5, 20 složno sa *MZHvTH* (prevedeno въ десатиградѣ *Š*, nalik *Kst*, въ · і · градь *N*ᵇ, griješkom вь декети градь *N*ᵃ) i Mark. 7, 31 прѣдѣлы деканолѣискы kao u *NHvT*, пр. деканольскы *MZASOŠHA*ʳ, prevedeno samo u *Tyn*: пр. десатиградъ.

---

[1] Samo u jevanđ.-apost. narodne biblioteke biogradske br. 146 iz XIII. v., koje sam čitao u srpnju 1894, prevedeno je jednako ἀμὴν — нрако nekoliko puta.

διάβολος prevedeno Luk. 8, 12 неприꙗꙁнь jednako u *Z* Mat. *4*, 1, 8; u ostalim se tekstovima održala grč. riječ, pa tako i u našem rkp. Mat. *4*, 1, 8, 11; Jov. *6*, 70; *8*, 14.

Jednako je prevedeno σατανᾶς неприꙗꙁнь Luk. *11*, 18; *13*, 16; *22*, 3, 31, upravo tako u *S* Luk. *13*, 16, ali inače je u svima drugim tekstovima sačuvano сотона, u mlađima сатана, tako i u našem rkp. Mat. 4, 10, gdje je u *Z* диꙗволе za cijelo pod utjecajem prеđašnjega stiha.

ἱερεύς ne prevodi se u našem rkp. kao u svima ostalim tekstovima, samo Luk. 6, 4 preveden je dat. pl. св(ѧ)щенымь, u *T* ovdje kao na drugim mjestima жрьцемъ. Isp. V. Jagić Четир. крит. палеогр. ст. 52.

καῖσαρ čuva se u svima tekstovima i u našem, samo Luk. 20, 22 čitamo цреви (дамь дати) mj. кесареви, кесароу ostalih tekstova.

λεπτόν, δύο λεπτά prevedeno Luk. 21, 2 два пѣнѧꙁа, u *S* двѣ мѣрѣ, u *JurDbrP* д. цѧтѣ, zadržano дьвѣ лептѣ *MZAONHvTH*, tako i u našem rkp. Mark. 12, 42 složno sa *MZNHvKpKstŠ*, gdje je u *TH* bilo prevedeno мѣдници.

μύρον prevedeno u našem rkp. хриꙁма Mat. *26*, 7, 12; Mark. *14*, 3, 5; Luk. *7*, 37; *23*, 56 složno sa *Kp*, jednako u *MZ* samo Mark. *14*, 3, 5, u *NHilf* 7. Mat. *26* 7, 12, u *H* Luk. *7*, 37; *23*, 56. — Iz ovoga sklada s različnim tekstovima možemo sa sigurnošću držati, da su naš rkp. i *Kp* sačuvali ovdje prvotni prijevod, i da je u ostalim tekstovima i u *MZ* prvobitno хриꙁма zamijenjeno grčkom riječju. Tako je zamijenjeno ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου Mark. 14, 4 гыбѣль хриꙁмьнаꙗ složno sa *MZKp* i glagol μυρίσαι Mark. 14, 8 ѡхриꙁмити, u *MZKp* помаꙁати, ali ѡмаꙁати N^aHv, помаꙁати $N^bTŠH$ i u *glag. mis.* — Grčka riječ μύρον zadržana je u našem rkp. Mat. *26*, 9; Luk. *7*, 38, 46, kao osim ovih mjesta još u Mat. *26*, 7, 12 Luk. *7*, 37; *23*, 56 u *MZ*; a ovdje treba za cijelo i u našem rkp. suponirati mlađi popravak, jer se хриꙁма čita Luk. 7, 38, 46 još u *H*.

οἰκονόμος je prevedeno Luk. *16*, 3, 8 пристави̇никь, na prvom mjestu složno sa *MZNHvŠH* i *glag. mis.*, zadržano pak Luk. 16, 1 kao u *NHv*, a u v. 8 u MZN^aHvH, prevedeno приставьникъ u v. 1 u $MZN^bKstŠH$ i *glag. mis.*, i u svim tekstovima još Luk. 12, 42, osim *KstŠJurMstTynDbr*, u kojima je prevedeno строитель, a tako i Luk. 16, 1, 3, 8 u *TJurMstTynDbrSy*, u *Š* u v. 8.

παρασκευή je prevedeno u našem rkp. натокь Mark. 15, 42 kao u $N^bTŠH$ i u *glag. mis.*, Luk. 23, 54 kao u *KstŠ*; ali je zadržana grčka riječ u *MZHv*, na drugom mjestu još u *NTH*, na prvom još u N^a, pa i u našem rkp. Mat. 27, 62 složno sa *MZANHvHilf* 7 *glag. mis.*, gdje je bilo prevedeno по патъцѣ u *OMrTŠHPFa*.

πήρα: prevedeno je u našem rkp. врѣтища (gen. sg.) Luk. *9*, 3; *22*, 35, 36, ali zadržano *MZNHvH (glag. mis.* спира); prevedeno dalje врѣтища još Luk. 10, 4 i ovdje složno sa *MZ* i *glag. mis.*,

gdje su svagdje mlađi tekstovi *NHvTŠH* pridržali još grčku riječ (пиры). U našem je rkp. također bilo zadržano Mark. 6, 8 kao u *MZONHrŠ*, ali prevedeno мѣха *TH*, мѣшьца *JurMstTynDbrSy*. Napokon je Mat. 10, 10 prevedeno u našem rkp. мошьна kao u *MZH*, мѣха *JurMstTynDbrLy*, ali grč. je riječ ispuštena u *NHvKpKstŠ*.

πορφύρα: prevedeno Luk. 16, 19, ali zadržano u *MZASONHvTŠHP* i u *glag. mis.*; inače prevedeno: въ багряницѫ *JurMstTyn*. U svima tekstovima prevedeno je Mark. *15*, 17, 20, pa i u našem rkp. u st. 17 вь прѣпрѫды, u st. 20 прѣпрѫдь; u ostalim tekstovima čitamo прѣпрѫдъ st. 17 *AS*, st. 20 *A*, прѣпрѫдѫ st. 20 *S*, прѣпрадѫ st. 17 *Š*, st. 20 *TrgŠ*, прапрѫдъ st. 17 i 20 *MN*^{a}*HvH*, st. 20 *Z*, прапрѫдѫ st. 17 *Z*, прапроуды st. 17 i 20 *N*^{b}. Prevedeno je pak riječju багърѣница, багрѣница u *TOA*^{r} i u ostalim rusk. jevanđ. XII. i XII. v., u st. 17 i u *Trg*, багоръ *P*. U *glag. mis.* zadržana je grč. riječ поурпироу još Mark. 15, 17, 20.

πράκτωρ: Luk. 12. 58 prevedeno дѣиствитель, u *MZTŠH* слоуга, ali u *NHvHilf* 6 zadržana je grč. riječ sa slavenskom glosom: соудиѣте прѣдасть практороу слоузѣ, и практорь те вьсадить кь тьмницоу, nalik u *N*^{b}, samo na drugom mjestu ima слоуга.

σκάνδαλα prevedeno Luk. 17, 1 dat. pl. сьблазномь kao u *ZN*^{b}*HvTŠH*, ali zadržano u *MKp* скандъдали. Na drugim je mjestima zadržana grč. riječ i u našem rkp. Mat. 13, 41 скандалы, u *MNHv* сканьдѣлы, gdje je bilo prevedeno съблазны u *ZAOUfrŠHP*, сьблазникы *T*; dalje Mat. 18, 7 ѿ скандаль složno sa *Z*, скандѣлъ *MNHv*, ali отъ съблазнъ *MrTŠHJurMstDbrSy*. napokon je Mat. 16, 23 prevedeno σκάνδαλον u svima i u najstarijim tekstovima съблазнь. Isp. V. Jagić Чет. крит. палеогр. ст. 52. Glagol σκανδαλίζειν obično se prevodi u svim tekstovima съблазнити, samo je Mat. 18, 6 zadržan glagolom prema grč. tvoren pres. 3 sg. скандалисаетъ kao u *MZN*, a Luk 17, 2 samo u *M*, dok je u svima ostalim tekstovima prevedeno: съблажнѣетъ *ZH*, съблазнитъ *N*^{b}*HvT;* u našem je rkp griješkom napisano съблазнь

σκηνή zadržano Luk. 9, 33 u *MZOH*, tako i u našem rkp. Mark. 9, 5 složno sa *M*; u *Z* su sačuvani tragovi prvotnoga prijevoda, čitamo na ime: .к. кровы. тебѣ единѫ и мосѣови единѫ і или единѫ, pisar *Z* zamijenivši grčku riječ slavenskom zadržao je ipak единѫ fem. akus. sg., i tako nije dovršio popravak. Obično je prevedena ova riječ: кровъ Mat. 17, 4 složno sa *MZAONHvKpKstŠTyn* i *glag. mis.;* Luk. 16, 9 složno sa *MZNHvKpKstŠ* i *glag. mis.;* Luk. 9, 33 složno s *Kp*, i Mark. 9, 5 u *N*^{b}*HvKpKstŠ* Osim toga je prevedeno сѣнь Mat. 17, 4 u *THP*, Mark. 9, 5 u *N*^{a}*H*, Luk. 9. 33 u *NHvŠ*; кѫща Mat. 17, 4 u *A*^{r}; Mark. 9, 5 u *TA*^{r}, Luk. 9, 33 u *TP*, i храмъ Luk. 16, 9 u *TH*.

σουδάριον prevedeno Luk. 19, 20 къ оуброусѣ kao u *MZNHvTŠHP* i *glag. mis.;* na drugim je mjestima zadržana grč. riječ соударь

Jov. 11, 44 u *NHvKp* (оукроусъ *MZASOTŠHP* i *glag. mis.*); Jov. 20, 7 u *MAONHvHSa* (соударь *glag. mis.*) оукроусъ *TA^rMstP*.

συκάμινος prevedeno Luk. 17, 6 u našem rkp. dat. sg. чрьници, inače агодичинѣ u *TKstŠ*, игодинѣ *MstDbr*, ali je zadržano сукаминѣ u *MZASON^bHvP*. Isp. Jagić Чет. крит. палеогр. ст. 54.

τρύβλιον prevedeno солило Mat. 26, 23; Mark. 14, 20 u našem rkp. i u ostalim tekstovima; grčka je riječ zadržana samo u *N* трикьлии, *Hv* трокылы i u *Kp*. Mark. 14, 20 триклии.

ὑποκρίτης zadržano u našem rkp. Mat. *6*, 2, 16 složno sa *MZA DčMihaMrNHv* i *glag. mis.*, u 2. st. i *S*, st. 16 *StH*, od česti zadržano Mat. 6, 5 u *Dč*, Luk. 12, 56 u *MZN^aH*, ali prevedeno лицемѣръ Mat. 6, 5 kao u *MZAOStMihaMrNHvH*, Mat. 6, 2 u *StO* i u st. 16 u *SO*, jednako u našem tekstu Luk. 12, 56 kao u *N^bKpTKstŠJurMstTynDbrSy*. U *H* je prevedeno još лицедѣи (Isp. Jagić op. c. 82). Inače je zadržana u našem rkp. grčka riječ još Mat. *22*, 18; *23*, 13, 15, 23, 25, 27, 29; *24*, 51 složno sa *MZN Hv*; Mat. 22, 18 *A*, Mat. 24, 51 *AS*, a prevedeno Mat. *7*, 5; *15*, 7; *23*, 14, 23; Mark. *7*, 6; *11*, 44; *13*, 15 složno sa spomenutim tekstovima; a u formi po pučkoj etimologiji nešto promijenjeno; nom. pl. ѡпокрифи Mat. *22*, 18; *23*, 13, 15, 23, 25, 27, 29; ѡпокрифи Mat. 24, 51. U *T* bijaše grčka riječ svuda prevedena.

φόρος zadržano samo Luk. 20, 22 u *NHv* i *Hilf* 6 форь, порь, u svima ostalim tekstovima i u našem rkp. prevedeno дань.

B

Grčke se riječi prevode u svima tekstovima, ali se u prijevodu pojedini tekstovi znatno razlikuju, u mnogom i naš tekst odstupa od starijih i mlađih tekstova. Ovdje ćemo navesti razlike našega jeksta sve i manje važne. Riječi ređamo u pojedine kategorije, kako je to u najnovije vrijeme učinio M. Valjavec u analizi Trnovskoga tevanđelja.

1. **Supstantivi** a) Grčki je supstantiv preveden u našem tekstu i u svima ostalim tekstovima srodnim supstantivom.

1) Svuda se čita u našem rkp. братъ mj. starijega братръ.

2) U našem se tekstu upotrebljavaju riječi s umekšanim korjenitim samoglasom: σποδὸς prevedeno Mat. 11, 21; Luk. 10, 13 u *MZH* i dr. попелъ, u našem pak tekstu kao u *NHvT* пепель.

χόρτος prevedeno u svima starijim tekstovima i općeno u tekstovima bugarskima трѣва, samo se u sin. psaltiru čita pored toga грава, a samo za ovu riječ zna naš tekst. Isp. Jagić op. c. 43.

3) U našem je tekstu preveden grč. supst. riječju istoga korijena, ali mu je dodan drugi osnovni završetak.

U našem se tekstu upotrebljavaju riječi sa završetkom -ьствие:

ἀπιστία: невѣрьствие Mat. *13*, 58 složno sa *ZNHvTŠH*; Mat. *17*, 20 kao u *SON^aŠHP*, Mat. 6, 6 kao u *ZNTŠH*, Mark. 9, 24

kao u *MSONHvHP* i *glag. mis.*; Mark. 16, 44 kao u *MNHvTŠ HSaPa glag. mis.* U ostalim tekstovima nalazimo osim toga невѣрьство Mat. *13*, 58; *17*, 20 u *M*; Mark. 6, 6 u *MHv*; невѣрие Mat. 13, 58 *Kp*, Mark. 9, 24 *ZATŠ*, Mark. 16, 14 *A*; невѣрованиe Mat. 17, 20 *N^b T*, Mark 16, 14 *O*, Mark. 9, 24 *B* i na svima mjestima u ruskim jevanđ. XII. i XIII. v. osim *HSa*.

βασιλεία: црствие Mat. 5, 20 složno sa *ŠH*, Mat. 12, 25 složno sa *KpH*, Luk. 11, 18 složno sa *ZTH*, Luk 11, 17 složno sa *MZ TH*. Ali pored toga upotrebljava se i цѣство Mat. 10, 7 kao u *A MHvTŠ JurMstDbrTynSyP*; Mat. 13, 45 bilo je u našem rkp. napisano црство, ali je popravljeno: od о je načinjeno і i natpisano ѥ, pa tako čitamo цѣсарьствие također u *MOTH*. Na navedenim mjestima nalazimo цѣсарьство Mat. 5, 20 u *ZDčHv*; Mat. 12, 25 *MNHvTŠ*, Mat. 13, 45 u *ASNHvŠP*. Luk. *11*, 17, 18 *NHvŠ*. Na ostalim se mjestima slaže naš tekst sa *M*, u kojem цѣсарьствиѥ znatnim brojem prevladava.

ἡγεμονία: Luk. 13, 1 gen. sg. владычьствиꙗ složno sa *AOTA^r*, ali владычьства *MZSNHvŠHP*.

μαρτύριον prevedeno u našem tekstu съвѣдѣтельствиѥ Mark. 1, 44: dalje Mark 14, 56 kao u *ZH*, ali съвѣдѣтельство Mark. 1, 44 u *Z ASNHvKpKstŠBP*. Mark. 14 56 u *MNHvŠP*, Mark. 14, 55 u *ZH*, Luk. 5, 14 u *MZNHvKpKstŠ*, tako i u našem tekstu Luk. 9, 5 kao u *N^b A^r P*, Mark. 14, 55; Jov. 3, 32 složno s *AOMsNHvTŠ*, ali съвѣдѣтельствиѣ u *MH*.

μεγαλειότης: Luk. 9, 43 о величьстви složno sa *SON^b P*, о величьствѣ *Mst*, о величии *MZAN^b HvTŠHA^r*.

πλεονεξία: Luk. 12, 15 genit. sg. лихоимьствиꙗ složno sa *MH*. лихоимьства *KstŠ*, лихоимиѣ *Z*, лихоимании *NHv*, лихоимѣниꙗ *T*.

πονηρία Mark. 7, 22 pl. лѫкавьствиꙗ složno sa *Š*, лѫкавьства *ZN TKp*, лѫкавьство *MKst*, лоукавьние *Jur*.

ὑπόκρισις: лицемѣрьствиꙗ gen. sg Mat. 23, 28 kao u *Z^b*, dalje još Mark. 12, 15; Luk. 12, 1: u ostalim tekstovima nalazimo лицемѣрьство Mat. 12, 15 *KpTJurMstTynDbrSy*, Luk. 12, 1 *T*; лицемѣрие Mat. 23, 28 *MNHvTŠHP*, Mark 12, 15 i Luk. 12, 1 *MZNHvŠ*, Luk. 12, 1 *HP*, лицедѣиниѥ Mark. 12, 15 *H*.

φόνος n. pl. Mark. 7, 31 оубииствиꙗ, ali u svima ostalim tekstovima оубииства, a tako i u našem rkp. na drugim mjestima.

χρήματα Luk. 18, 24 богатьствиѥ složno s *O*. ali u svima ostalim tekstovima čitamo богатьство, jednako u našem rkp. Mark. *10*, 23, 24; nalik je prevedeno kao u *M* i dr. ὁ πλοῦτος Mat 13, 22; Mark. 4, 19 i Luk. 8, 14.

Drukčijim završetkom načinjene riječi ređamo prema grčkim riječima:

ὁ ἀμπελουργός: Luk. 13, 7 къ винариноу, къ винарсви *MZNHv SH*, къ виноградови *Sy*; къ копаѹъмѣ *TJurMst*, къ копаѹеви *Dbr*.

ἄντλημα Jov. 4, 11 gen. sg. почрьпаланиꙗ složno sa *ZAON^a HvT HP glag. mis.*, почрьпала *MN^b KpKstŠA^r*.

ἀρχιτελώνης Luk. 19, 2 старѣи мытникомь, ali ст. мытаремъ *MZ ASONHvTŠHP* i *glag. mis*. Inače je svuda u našem tekstu мытарь za τελώνης.

οἱ γραμματεῖς prevedeno u našem tekstu книгъчии Mat. *23*, 13, 14, 15 složno sa *MZNTH* (u st. 13 i 15 također u *Š*, u st. 14 i 15 u *P*, st. 15 u *Hv)*, Mat. *23*, 23 složno sa *MZH*, Mat. 23, 27, 29 složno sa *ZNHvT* (st. 29 također u *Š); dalje* se čita još Luk. *5*, 21, 30; *6*, 7; *11*, 44, 53; *15*, 2; *19*, 47; *20*, 1; *22*, 2, 66; *23*, 10. Drugdje se svagda u našem rkp. čita riječ кънижьникъ tako n. pr. Mat. *23*, 25, 34, na ovom pošljednjem mjestu upotrebljena je riječ кънигъчии u $Z^bAON^aA^r$, i Mat. 8, 19, gdje se jednako čita кънигъчии u *O*.

ἔριφος Luk. 15, 29 gen. sg. козлища, jednako samo u *glag. mis.* iz god. 1483, ali козлѧте *MZASOMrNHvTŠHP*.

κόφινος prevodi se коминица i комь, i doista nalazimo u našem rkp. коминица Mat. 14, 20 kao u *AS*, i Luk. 9, 17 kao u *N^aHvKpT*, osim toga комь Mat. 16, 9 složno sa *MNHvŠH*, gdje se комьница čita u *ZKpKst*, Mark. 8, 19 kao u *MZN^bTŠH*, ali комьница u *N^bHv* i Jov. 6, 13 složno sa *MZON^bŠH*, gdje je комьница u *AN^aHvTSy* i *glag. mis.*, a tako čitamo комь još Mat. 14, 20 u *M ZONHvTŠH*, Luk. 9, 17 u *MZN^bH*. σπυρὶς je dalje prevedeno svuda комьница Mat. *15*, 37; *16*, 10; Mark. 8, 8.

λιμός Luk. 15. 17 instr. sg. гладемь, u svima ostalim tekstovima гладомь (-ъмь). Oblike od osnove na *-ĭ:* гладь navodi iz mlađih spomenika Mikl. Vgl. Gram. III², 34.

παιδίσκη Luk. 22, 56: ракыни složno sa *ONTŠ*, ракина *Hv* i *glag. mis.*; рака *MZH*.

πολίτης, ὁ Luk. 15, 15 ἑνὶ τῶν πολιτῶν: кединомоу жителинѣ, u ostalim tekstovima единомоу отъ жителъ *MZASONHvTŠP*, кединомь ѿ гражанъ *H*, кь единомоу от града *glag. mis*.

ῥίζα, ἡ: Mark. 4, 6 gen. sg. корене, jednako u *NHvTŠ*, коренинъ *MH;* Mark. 4, 17 čitamo корене u svima tekstovima.

οἰκία, ἡ: prevedeno u našem rkp. храмина Mat. 24. 43 složno sa *AONHvKpP;* Luk. 8, 27 složno sa *SP;* Luk. *8*, 51; *15*, 25; *17*, 31; *22*, 11; u ostalim tekstovima čitamo mjesto toga храмъ, tako Mat. 24, 43 u *MZSŠA^rH glag. mis*. Luk. 8, 27 u *MZAONHvT ŠHA^r*, a tako i u našem rkp. Luk. 7, 6 i još češće Luk. *8*, 51; *15*, 25; *17*, 31; *22*, 11 домъ u svima spomenutim tekstovima, dalje još клѣть Mat. 24, 43 u *T* i u rus jevanđ. XII—XIII. v. (osim *HP)*.

στρατιώτης, ὁ Luk. 7. 8 akus. pl. конны složno s *ASONHvTP*, ali кои *MZŠH;* drugdje i u našem rkp. čitamo кои Luk. 2, 13 složno sa *MZAONHvTPHP glag. mis*. [gdje je коинъ (gen. pl.) samo u *S*], jednako još Luk. *21*, 20; *23*, 11 i na drugim mjestima коинъ složno s *M*.

τετράρχης, ὁ Luk. 9, 7 четврьтовластиикъ, jednako u N^b*HvTŠ*, четврътовластьць *MZN*^{a}*H*. Luk. 3, 19 čitamo ipak четвртовластьникъ i u *M* i u svima ostalim tekstovima.

φθόνος, ὁ Mark. 15, 10 διὰ φθόνου prevedeno завиды ради, jednako u *Kp*, ali зависти р. *MZNHvTŠH glag. mis.*; a tako i u našem rkp. Mat. 27, 18.

χάσμα Luk. 16, 26 пропасть složno sa *ZASONHvUHP glag. mis.*, пропадь *MŠ*.

χιτών Luk. 6, 29 gen. sg. срачке složno sa N^a*Hv*, ali срачица *M ZN*^{b}*TŠH*. Mat 5, 40 svuda čitamo срачицѫ za grč ἱμάτιον.

Deminutiva starijih tekstova u našem su tekstu uklonjena:

κώμη Mark. 6, 6 akus. pl. грады, ali градца *MZN*^{b}*Hv* (вьси N^a *TŠH*); ali Mat. 14, 15 градьца složno sa *MHOHvHA*^{r}, грады *A NJurMstDbrSyP*, (вьси *STKstŠ*)

εἰς τὸ πλοῖον Mark. 5, 18 вь ладии kao u N^a*Hv*, въ ладиицѫ *MZ* (корабль *NTŠH*).

U našem je rkp odabran subst. verbale, jednako u svim tekstovima, ali od različnih glagolskih osnova:

εἰς πτῶσιν Luk. 2, 34 на падание složno sa *ZASTH*, ali падение *MONŠA*^{r} *glag. mis.*

μαρτυρία: Jov. 3, 33 сьвѣдѣние, ali съвѣдѣтельство *MAOMrN HvTŠ*, съвѣдѣтельствие *H*. Drugdje čitamo сьвѣдѣние složno s drugim tektovima, Mat. 8, 4; *10*, 18, gdje je свѣдѣтельство Mat. 8, *KpKstŠ glag. mis.*; Mat. 10, 18 *KpT glag. mis.*; i tako je upotrebljena riječ съвѣдѣние još Mat. 1, 44 u *MO* Luk 9, 5 u *MZA SON*^{a}*HvTŠHP*; Luk. 5, 14 u *TDbr*.

ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος Luk. 8, 44: течение крьве složno sa *ZAST Kp*, токъ кр. *MONHvŠH*, Mark. 5, 25 i Luk. 8, 43 prevedeno ovdje u svim tekstovima точение, samo Mark. 5, 25 čitamo u *AP*, Luk. 8, 43 u *TP* течение.

συγγενής, gen. pl. ὑπὸ συγγενῶν Luk 21, 16 prevedeno u našem rkp. отъ рожденииа, ali u svim ostalim tekstovima родомъ, *glag. mis.* родители Na ostalim mjestima Mark. *6*, 4; Luk. *1*, 58; *2*, 44; *14*, 12 prevedeno je οἱ συγγενεῖς u svim tekstovima рождениие, samo je u nekim mlađim tekstovima uzeta druga riječ: жжика Luk. 1, 58 u N^b*KstŠ glag. mis.*, сьродиици Luk. 2, 44 *Š*, сьродство Mark. 6, 4 *Š*; кродѣ Luk. 2, 44 *glag. mis.*

συντέλεια: коньчание Mat. 13, 39 kao u *ZAOTH;* Mat. 24, 3 kao u *MASOTH*, gdje se čita коньчинь Mat. 13, 39 u *MUfrNHv KpKstŠP*. Mat. 24, 3 u *ZNHvKstŠP*. Drugdje Mat. 24, 6 prevedeno riječju коньчина grč. τέλος u našem tekstu i u *MZASONHv TŠHP glag. mis.*, конецъ samo u *MstDbrTynSy*.

φάντασμα Mark. 6, 49 призрѣние složno sa N^a*Hv*, ali призракъ *M ZN*^{b}*TKstŠ glag. mis.*, призоръ *KpH*. Ali Mat. 14, 26 prevedeno je u našem rkp. kao i u ostalim tekstovima призракъ, gdje se čita

призоръ u *H*, бестѣлесныи мъчьть u *T*, i nalik мьчьть u *JurMst TynDbrSy*.

Obrnuto je prevedeno λέπρα Luk. 5, 12 проказеније u *MZTŠ* i u slijedećem stihu u *TJurMstTynDbrSy*, ali проказа u st. 12 u našem rkp. i u *NHvKp*, a jednako u st. 13 u svim tekstovima osim nabrojenih; tako isto još Mat. 8, 3; Mark 1, 42, a проказеније Mark. 1, 42 samo u *TKstŠ* i u rusk. jev. XII—XIII. v.

4) U našem se rkp. upotrebljavaju iste riječi kao u drugim tekstovima, ali se razlikuju različnim prijedlozima:

ἀρχή Jov. 2, 11 зачатькь, ali начатъкъ *MZAONHvTŠHP*.

ἐξουσία prevodi se обласгь i власть; naš se rkp. slaže u znatnoj većini sa *M*, samo je Luk. 20, 8 prevedeno ἐν ποία ἐξουσία: коеа областиа složno sa *ZH*. gdje čitamo властиѫ u *MNHvTŠ*, i Jov. 1, 12 обласгь kao u *AONHvMrTŠHP* i u *glag. mis.*, власть u *Z* (u *M* je ispao početak jev. sv. Jov.); isp. Jagić Cod. Mar. 467.

μεριστής Luk. 12, 14 g. akus. sg. раздѣлителѣ složno sa *NHv*, дѣлителѣ *MTŠH* (дѣлателѣ u *Z* je za cijelo griješka).

καράπτωμα prevodi se obično сьгрѣшенне, u *M* pored toga je samo jednom upotrebljena riječ прѣгрѣшение Mark. 11, 26, a upravo tako u našem rkp. i u *ZNHvH;* ali u predašnjem st. 25 čitamo u *M* već riječ сьгрѣшение, ipak je ovdje u našem rkp. i u *ZONHvH* прѣгрѣшение.

πρωτοκλισίας Luk 20, 46 прѣдьзклания, jednako *AONHvTH*, прѣждезъканиѣ *MZSŠH*.

ταμεῖον, ἐν τοῖς ταμείοις Mat. 24, 26 вь скровѣхь složno sa *ZSH*, къ кровѣхъ *AONHvKpTJurMstTynDbrSyP glag. mis.*, къ сѣкровиштихъ *MŠ*.

Druge razlike:

μίλιον Mat. 5, 41 prevedeno пьпришие složno sa *Z*, ali поньприште u *MMihaŠH*, пъприще *DčHv*, пѫприще *St*.

ξέστης Mark. 7, 4, 8 dat. pl. чьбаномь složno sa *H*, чьбанъ *MZ NHvTŠ*, (вълкомъ *JurMstTynDbrSy*).

b) Grčke su riječi prevedene u našem rkp. drugim stalnim imenicama. Navodimo glavne razlike od *M*, i dalje po redu navodimo, s kojima se tekstovima u društvu razlikuje naš rkp. od *M*. Najprije ćemo još napomenuti, koje su karakteristične riječi jednako prevedene u našem rkp. i u *M*, a različno od drugih tekstova:

ἄφεσις prevedeno je u *M* i to u jednom slučaju отъпоуштеније, tako i u našem rkp. Mark. 1, 4 složno sa *MZSOTŠ*, Mark. 3, 29 složno sa *MZNHvTŠ*, Luk. 1, 77 složno sa *MN^bH*, Luk. 3, 3 složno sa *MZSOH glag. mis.* i Luk. 4, 18 složno sa *MASOMrNHvTŠH*. Jedanput je prevedeno u *M* i to Mat. 26, 28 отъдание, jednako u našem tekstu i u *SNHv*, i tako u našem rkp. još Luk. 24, 47, gdje je отъпоуштение u *MZAKpKstŠ glag. mis.* U ostalim tekstovima osim *M* prevodi se ἄφεσις još оставление, tako Mat. 26, 28 *AOTŠ H* (отъпоуштение *Z* i *glag. mis.)*, Mark. 1, 4 *ANHvHMstDbrSy*, Mark. 3, 29 *H*, Luk. 1, 77 *ZN^aHvTŠ glag. mis.*, Luk. 3, 3 *A NHvTŠR*, Luk. 24, 47 *ONHvT*.

κέραμοι Luk. 5, 19 διὰ τῶν κεράμων сквоѕѣ скѫдьлы, jednako u *ATur*, nalik *Mr:* скоудлы, скѫдьль *S*, скѫдель *M*, скѫделы *Š*, скѫдѣлы ***Kst***. скоудѣль *NHvH*, скѫдоль *Z*, ali покровъ *TO*. стропъ *Jur MstTynDbrSy* i *glag. mis.*, сквоѕѣ дъскоу *P*.

κλίνη Mat. 9, 6 ложе složno sa *MANHrA*^r, ali одръ *ZSOŠHP glag. mis.*

κόσμος prevedeno въсьмиръ i sámo миръ u stslov. tekstovima. Naš se rkp. slaže većinom sa *M*. ali uz to je upotrebio въсьмиръ Jov. *3*, 16, 17, 19; *4*, 42; *6*, 33. 51: *7*, 7; *8*, 12, 26; *9*, 5, gdje u *M* čitamo миръ; Jov. *6*, 14 ima složno sa *M* вьсь миръ, gdje je u *Z* миръ, Jov. 7, 4 pak въсьмиръ složno sa *MZA*, Mat. 5, 14 u našem je tekstu вьсь миръ kao u *A*, gdje je u *Z* samo миръ, a tako je i u našem rkp. миръ Mat. 4. 8 složno sa *Z*, gdje je u *A* još въсего мира, u *S* je natpisano всего nad мира

μνημεῖον Mat. 8, 28 ἐκ τῶν μνημείων prevedeno ѿ жалии složno sa *MKpHvMrA*^r. отъ гребишть *Z*, гробишть *AP*, гробъ *ONŠH*, гроба *S*.

τὸ νόμισμα τοῦ κήνσου Mat. 22, 19 склаѕъ киносьны složno sa ***MZ*** *SHvH*, клеѕ *N*, стьглаѕь *A*^r*B*, ali inače образъ кин. *AKpP* str. 78 *glag. mis.*, цатѫ кинњсьнѫѭ *O*, ѕлатицѫ кинњснѫѭ *TŠJurMst TynDbrSy*, златицю кин. *P* str. 144.

πηγή Jov. 4, 6 стоуденець složno sa *MAOOHvTH glag. mis.*, ali кладязь *ZA*^r*JurTyn*, истоуьникъ *KstŠ*.

πίναξ prevedeno миса Mat. *14*, 8, 11, složno sa *MNHrKp*. Mark. 6, 25 složno sa *Kp*, Mark. 6, 28 složno sa *MKp* i Luk. 11, 39 složno složno sa *MNHvHilf* 7 *Kp*, Mark. 6. 25 i u *MNHv* uzeta je mjesto миса riječ блюдо i ona se upotrebljava svuda u *Z* i u ostalim tekstovima.

πρύμνα Mark. 4, 38 ἐπὶ τῇ πρύμνῃ на крьмѣ *MNHvTŠH*, на дохъторѣ *Z*.

σινδών prevedeno je плаштаница Mat. 27, 53 kao *MAONHvKpKst TŠA*^r, Mark., *14*, 51; *15*, 46 složno sa *MNHvKpŠ* (*15*, 46 također u *AOJur* itd., *14*, 51 *T*) i Luk. 23, 53 složno sa *MNHrKpKstTŠ*, tako još Mark 14. 51 u *glag. mis.*, ali понѣкица Mat. 27. 59, Mark. 14, 51, Luk. 23 53 *Z*, Mark. 15, 46 *ZT*, понѣка Mat. 27, 59, Mark. 15, 46; Luk. 23, 53 *H*; Mark. 14, 51 *HJurMstTynDbr*; платно Mat. 27, 59; Mark. 15, 46; Luk. 23, 53 *glag. mis.*

συνέδριον prevedeno je u *M* сънъмъ, upravo tako u našem rkp., tako n. pr. Luk. 22, 66 kako i u *MNHvTŠ* i *glag. mis*, gdje se u *ZTrgP* čita съборъ.

φρέαρ prevedeno Luk. 14, 5 стоуденець kao u *MASONHrŠHP* i *glag. mis.*, ali кладязь u *ZTJurMstTynDbrSy* (isp. Jagić Cod. Mar. 470)

U prijevodu se slaže naš rkp. sa *Z:*

ἁλιεύς Mat. 4, 18 akus. du. рыбарѣ složno sa *ZDrStNHvŠH glag. mis.*, ali ловьца *AOP*, рыбаръ ловьца *S*. Ali Mark. 1, 17 i u našem je rkp. ловьца kao u *MZTŠH*, no рыбарѣ *KpNHv*.

ἐξ ὅλης τῆς διανοίας Mark. 12, 30 вьсѣмь оумомь твоимь složno sa *ZH^{b}TKpKst*, ali вьсеѭ мꙑслиѭ твоеѭ *MŠ* (u *AN^{a}HvHJurMst DbrTynSy* ispušt).

ἰατρός prevedeno je svuda врачь kao u *Z* i u ostalim tekstovima, gdje se u *M* čita riječ балии, tako Mark. *2*, 17; *5*, 26; Luk. *4*, 23; *8*, 43.

κλινίδιον prevedeno ложе Luk. 5. 19 kao u *ZAOMrN^{a}HvTHP*, Luk. 5, 24 kao u *ZAOHP*, ali одръ Luk. 5, 19 *MSN^{b}Š glag. mis.*, Luk. 5, 24 *MSNHvMrTKstŠA^{r} glag. mis.*

κοιλία чрѣво Luk. 1, 42, 44 *ZASONHvTHP glag. mis.*, ali жтроба Luk. 1, 42, 44 *MA^{r}JurDbv*, st 44 *S*. st. 42 *Š*.

κοινωνός Luk. 5 10 n. du. обещиника složno sa *ZAONHvTŠHP*, samo u *M* наслѣдьника; ali Mat. 23, 30 i u *M* je preveden n. pl. обьштьници.

κατὰ τὴν πρᾶξιν Mat. 16, 27 по дѣанию složno sa *ZHvMst*. по дѣанием *Kst*. по дѣломъ *MNTSHSy*, по дѣлѣхь *glag. mis.* противѫ дѣломь *Kp*.

ὑπόδημα Mark. 1, 7 сапог, tako i u *HvTŠ glag. mis.*, сапогоу *ZASONP*, чрѣвиемъ *MH*. обоуви *A^{r}* (isp. Jagić Cod. Mar. 470).

χάρις prevedeno u *M* благодать, u našem rkp. čitamo Luk. *2*, 40, 52 благодѣть složno sa *ZATNHvH* i u st. 52 *Š*, ali благодѣть *MO TPaŠ* u st. 40.

ὥρα prevodi se часъ i година n. pr. Mark. 6, 35 čitamo: и оуже часоу мъногоу минѫвъшоу ... и юже година минѫ *MZ*, nalik *N HvKpKstH* i u našem rkp., ali часъ u *TŠJurMstDbrTynSy* za grč. καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης ... καὶ ἤδη ὥρα πολλή. Nalik je prevedeno πρὸς ὥραν Jov. 5, 35 къ годинѫ u *MAONHvTH*, ali къ часъ u našem rkp. složno sa *ZŠ*. Drugdje se Luk. 22, 14 očuvalo година za ἡ ὥρα u *MZNHvTHB glag. mis.*, ali u našem je rkp. i u *KstŠ* zamijenjeno riječju часъ (годъ *JurMstTynDbrSy*).

Prijevod se razlikuje od *MZ*, slaže se s *A*:

κατὰ καιρὸν Jov. 5, 4 на вьсѣко врѣма složno s *AOHJur*, на вьсѣ врѣмена *NHvT*, на врѣме *glag. mis.*, на вьсѣ лѣта *MZOKpŠ*.

U *A* je ovdje već prevedeno μαρτυρεῖν послоушьствовати tako Jov. 3, 26, 32, a tako nahodimo jednom već i u našem rkp. послоушьствие Luk. 5, 14, nalik samo još u *Tyn* исслоушьство, ali u ostalima съвѣдѣтельство *MZNHvKpKstŠ* съвѣдѣние *TDbr*, ali drugdje свѣдѣтельствие Mark. 1, 44 i samo u *TH*: послоушьство.

ὅριον, τό: κατώκησεν ... ἐν ὁρίοις Mat. 4, 13 вь прѣдѣлѣхь složno s *AODčStNHvŠHP*, samo u *Z*: къ области.

ἕνα τῶν παίδων Luk. 15, 26 ѿ отрокь složno s *AKpNHvP*, ali отъ рабъ *MZOTŠHA^{r} glag. mis.*, (единого) раба *S*.

χρόνος, ὁ: κατὰ τὸν χρόνον Mat. 2, 16 prevedeno u našem rkp. по лѣтоу по врѣмени, ovdje je naš pisar prijevod *A* по лѣтоу glosirao prijevodom ostalih tekstova по врѣмени *SODčStNHvŠH glag. mis.* Tako je prevedeno u našem rkp. ἐπὶ χρόνον Luk. 18, 5 на лѣто,

gdje u svima ostalim tekstovima čitamo на дльзѣ врѣмени. Prevedeno je doduše već u najstarijim tekstovima nalik, ali samo plur. χρόνοι: лѣта Luk. *8*, 27, 29; *20*, 9, i za sg. πολὺν χρόνον — многа лѣта Jov. 5, 6.

U *A* nalazimo jednom već riječ жизнь mjesto i pored животъ, češće pak u *S* (Vondrák — Altslav. Studien str. 9 i d.). U našem rkp. čitamo riječ жизнь tri puta Luk. 10, 25, gdje se također već čita u *S*, ali животъ u *MZAONHvTŠHP glag. mis.*, i Luk. *12*, 15: *18*, 18, gdje je u svima ostalim tekstovima upotrebljena riječ животъ.

Prijevod se razlikuje od *MZA*, slaže se sa *S*.

ὑπὸ ἐξουσίας Luk. 7, 8 подъ владыками složno sa *S*, п. владыкоѭ N^b*HvŠ*, п. властелы *MZAON*^{a}*H*, п. властиѭ *T*. Isp. Mat. 8, 9, gdje je ὑπὸ ἐξουσίαν prevedeno подъ владыкоѭ u *MZAONHrKpA*^{r} *P glag. mis.*, i u našem rkp. подъ владыками *S*, подъ властиѭ *DčŠH*.

κατασκήνωσις Luk. 9, 58 akus. pl. обитѣли složno sa *S*, ali гнѣзда *MZAONHvTŠHP*.

ζεῦγος τρυγόνων Luk. 2, 24 два грьлиѵица složno sa *SONHrTŠP glag. mis.*, дъва къгрълнчишта *MZAH*.

Prijevod se razlikuje od *MZAS*, slaže se sa *O*.

μετὰ μαχαιρῶν Luk. 22, 52 сь мьчи složno sa *OKpJurMstTyn DbrSy glag. mis.* съ оржжьемь *MZNHvTŠH*. Mat. 26, 47 prevedeno je i u našem rkp. съ оржжиї složno sa *MZAONHvH*, a tako i u st. 55 u našem rkp. i u ON^b*TH*, ali съ оржжьемь u *MZASN*^{a} *HvŠHP glag. mis.*, a tako je i u st. 47 u *STŠP glag. mis.*

σημεῖον Jov. 4, 54 знамение složno sa *ONHvTŠJurMstDbrTyn*, ѵюдо *MZAKpH*.

Prijevod se razlikuje od *MZASO*, slaže se sa *N* i s drugim mlađim tekstovima:

ἀλέκτωρ prevedeno svuda Mat. *26*, 34, 74, 75, Mark. *14*, 30, 68, 72; Luk. *22*, 34, 60, 61 riječju патель, tako i u *NHvKstŠ* (пѣтель, патель), u *Š* je osim toga Mark. 14, 68, 72 zadržana grčka riječ алекторъ, tako u *Kst* Mat. 26, 75. Nalik je prevedeno ἀλεκτοροφωνία Mark. 13, 35 патлоглашение kao u *NHv*, пятоглашеніе *Š*. Ali u *M* кокотъ, кокотоглашение, u *ZASOTH* коѵръ, коѵроглашение, u *Kp* коѵра, u *glag. mis.* петехь.

ἀνάπηρος prevedeno Luk. 14, 13 akus. pl. бѣдникы kao u N^a*HvKp*. ali маломоштн *MZTŠH*, маломощние N^b. Luk. 14, 21 prevedeno je ovo svuda u *MZASONHvTŠHP glag. mis.* бѣдьныя, u našem rkp. бѣдникы.

κυλλός Mark. 9, 43 instr. sg. бѣдникомь kao u *NHvKpKstŠ*, маломоштниѭ *MZ*, клосьноѵ *H*, кредноѵ *JurMstTynDbrSy*. Na drugom je mjestu ova riječ Mat. 15, 31 prevedena akus. pl.: u našem rukop. бѣдникы kao u *KpHv*, бѣдьныя *MNŠH* (u *Z* je za cijelo griješka бѣсьныя), крѣдны *T*; a Mat. 15, 30 бѣдни kao u *NKst* i dr., ali бѣсьны *MZH*.

Prijevod se razlikuje od *MZASON*, slaže se sa *Kp*.

τῇ ἀρχῇ Luk. 20, 20 **кнаѕемъ** složno sa *Kp*, **кладычьствоу** *MZN HvTH* **властемъ** *KstŠ*, **властелемъ** *JurMstDbrSy*, **властителемъ** *T*.

κώνωψ Mat. 23, 24 akus. sg. **мышицѫ**, jednako u *Kp*, **мъшицѫ** *MZTŠH*, **моушица** (-ѥ) *NHvŠ*.

πρόφασις Luk. 20, 47 **непщеванниемь**, jednako u *Kp*, ali **кинож** *MZASONHrTŠHP*. Mark. 12, 40 prevedeno i ovo **непъштеваниемь** u *MZNHrTŠH*, **кинож** samo u jednom jevan. XV. v., drukčije i to **изветы** u *JurMstDbrTyn*.

Različno od svih tekstova, ali složno sa *Mr* prevedeno je Jov. 1, 27 τοῦ ὑποδήματος: **ѡкоутели**, ali **сапогоу** *MZASONHvTŠHP glagolski mis*.

Prijevod se razlikuje od *MZASONKp*, slaže se sa *KstŠ*.

ἀνάγκη Luk. 23, 17 akus. sg. **нъждѫ**, jednako **нѫждѫ** *KstŠJurMst DbrTynSy*, **потрѣбѫ** *MZTrgNHvTH glag, mis*. Ali Luk. 14, 18 u svima tekstovima prevedeno je ἔχω ἀνάγκην: **имамь нѫждѫ**.

ἀντίδικος Mat. 5, 25 **сѫпериникь**, jednako u *Š*, **сѫпрь** *ZDč* (ispušteno u *MMrHJurMstDbrSy*). Na drugim se mjestima čita **сѫпрьникъ** već u *NTKp* i dr., a već i u *Supr*. (Isp. Vondrák u Archiv f. slav. Phil. XVI, 130).

ἡ ἀπολελυμένη Mat. 5, 32 prevedeno (akus. sg.) **поущеницѫ**, tako i u *Š*, ali **ѡбѣгоѫ** *Dč*, **подьбѣгѫ** *St*, **подъпѣгѫ** *MZMihaHv*, **потьбѣгоу** *H*. Mat. 19, 9 prevedeno **подьпѣгож**, jednako u *ZNHv*, **подъбѣгож** *MAOHP*, ali **поущеницеѭ** *KstŠ glag. mis.*, **отпоущеницеѭ** *T*.

βίος Luk. 21, 4 **житие**, tako i u *Š*, jednako prevedeno u našem rkp. još Luk. 15, 12, a ovdje čitamo u *Š* kao na obadva mjesta u svim ostalim tekstovima **имѣние**. Ali Mark. 12, 44 prevedeno je u ovoj rečenici, koja se čita Luk. 21, 4 τὸν βίον u svima i najstarijim tekstovima upravo **житие**.

γεωργός Mark. 12, 12 dat. pl. **дѣлателемъ**, tako i u st. 1 *ŠMst*, u st. 1 i 2 *Dbr*; u st. 7 i 9 ipak je u našem rkp. zadržan stari prijevod riječju **тажатель**, koja se u st. 1, 2, 7 i 9 čita u *MZNHr TH*. Ali na drugim je mjestima obilno u najstarijim već tekstovima prevedeno riječju **дѣлатель** grč. γεωργός, tako naročito na paralelnim mjestima Mat. *21*, 33, 34, 35, 38, 40 i dr.

ταμεῖον Luk. 12, 3 **вь храмѣхь**, jednako u *KstŠJurMstTynDbrSy*, ali **къ таилиштихъ** *MZAONHvTH*.

Napokon su grč. riječi često u našem rkp. drukčije prevedene, nego u tekstovima, koje smo ovdje isporedili.

αἰγιαλός Luk. 5, 11 ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν: **на краи**, ali **на соухо** *MZ MstJurDbrTyn*; prema drugomu grč. tekstu. u kojemu bijaše ἐπὶ τὴν γῆν, imamo **на ѕемлѭ** u *AOMrNHvTŠHTuP*.

ἀντίδικος prevedeno Luk. *12*, 58; *18*, 3: **сѫпостатъ**, gdje nalazimo **сѫпьрь** Luk. 12, 58 u *MZN*^a^*HrH*; Luk. 18, 3 *MZASOHrTH*, **сѫпьрьникъ** Luk. 12, 58 *N*^b^*TKpKstŠJurMstDbrTynSy*, Luk. 18, 3, *N*^b^*Š*.

γαστήρ Mat. 1, 23 кь жтрокѣ, ali въ чрѣвѣ *ASODčSt NHvŠH*. Tako je i Luk. 1, 31 prevedeno ἐν γαστρὶ svuda въ чрѣвѣ. Tako je prevedeno γαστήρ: жтрова u Glag. Cloz. ed. V. Vondrák 746.

δεῖπνον Luk. *14*, 16, 17, 24 обѣдъ, no вечерѣ *MZASONHvTŠH P glag. mis*. Ali Luk. 20, 46 čitamo на обѣдѣхъ osim u našem rkp. također u *ZSON^a HvTHP*, на вечерѣхъ *AN^b KstŠJurMstTynDbrSy*; u *M* oboje на обѣдѣхъ и вечерѣхъ, možda je ova druga riječ pripisana glosa?

δοχή Luk. 14, 13 akus. sg. даждж, ali пиръ *MZNHvTŠH*.

δῶμα Luk. 12, 3, ἐπὶ τῶν δωμάτων: на зданиихъ, ili на кровѣхъ *MZAONHvTŠHP glag. mis*.

εὐεργέτης Luk. 22, 25 οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται prevedeno: и обладающте ими благодателе нарицаютъ са u *MT*, благодѣтеле *ZNŠHB glag. mis.*, ali u našem je rkp. napisano властеле, za cijelo uslijed svojevoljne pisarove konjekture.

θησαυρός Luk. 18, 22 богатьство, ali съкровиште *MZASONHv TŠHP*.

θύρα Luk. 13, 24 διὰ τῆς στενῆς θύρας: сквозѣ тѣсныя двьри, ali ск. тѣснаѣ врата *MZASONHvTŠHP*.

τὰ ἴσα Luk. 6, 34 истинж, ali равьно *MZASONHvTH*, равьная *KstŠ*.

κρυπτή Luk. 11, 33 εἰς κρυπτὴν кь таинщи, ali въ съкровѣ *MN^a UfrTŠH*, вѣ кровѣ *ZN^b*, въ скровиѣ *Kst glag. mis*.

λόγος Luk. 16, 2 ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου Luk. 16, 2 въздаждь слово слоужбѣ, ali въздаждь отвѣтъ о приставлении домовьнѣемь *MZTŠ*, възд. отв приставьства твоего *NHv*, възд. отв. приставиньствоу твоемоу *H*, дай ми отвѣт' о приставствѣ твоем' *glagolski mis*.

μερίς Luk. 10, 42 ἀγαθὴν μερίδα: благою оучастие, ali благжиж часть *MZASONHvTŠHP*, болшоу честь *glag mis*.

μέρος Mark. 8, 10 εἰς τὰ μέρη кь прѣдѣлы, ali страны *MZTŠH*, горы *N*, гороу *Hr*.

μέτοχος Luk. 5, 7 dat. pl. причастникомь, ali причастьникомъ *M ZAOMrNHvTŠHTurP glag. mis*.

οἰκονομία: vid. s. v. λόγος.

πανουργία: Luk. 20, 23 лжкавьство, ali льсть *MZHvTŠH*, льсти *N*, лоукавьне *JurTynDbrSy*, лоукавниѥ *Mst*.

περίχωρος: Luk. 7, 17 по вьсеи ωбласти, ali по вьсеи странѣ *MZ NHvTKstŠH*.

κατὰ συγκυρίαν: Luk. 10, 31 по прилоучаю, по слоучаю *TKstŠ*, по приклоучаю *MZANHvHA^r*.

εἰς τέλος: Luk. 18, 5 кынеж, до коньца *MZASONHvTŠH*. U najstarijim se tekstovima prevodi въкнж grč. διὰ παντός.

φιλονεικία: Luk. 22, 24 сварь, ali пьрѣ *MZNHvTŠHBJurMstDbr P glag. mis*.

φίλος: Luk. *11*, 5; *14*, 10 prevedeno гость, ali дроугъ *MZASON HvTŠHP glag. mis*.

χάραξ: Luk. 19, 43 колию, ali острогъ *MZNHvTŠH glag. mis*.

χάρις: Luk. 6, 32, 33, 34 благодѣть, Luk. 17, 9 благодать, ali svuda хвала *MZASONHvTŠH*.

χώρα: Luk. 15, 13 εἰς χώραν на земл, Luk. 15, 14 κατὰ τὴν χώραν на земли, Luk. 15, 15 τῆς χώρας ἐκείνης земнна тоѩ, ali je u *MZAS ONHvTŠHP glag. mis.* svuda prevedeno riječju страна.

ὦμος: Luk. 15, 5 εἰς τοὺς ὤμους ἑαυτοῦ prevedeno на плещи свои, ali на рамѣ свои *MZNHvTŠH glag. mis.*, на рамѣ своемь *Kp* Mat. 23, 4: u svim je tekstovima ἐπὶ τοὺς ὤμους prevedeno на плешта.

Kašto nalazimo u nekim tekstovima adjekt., u drugima subst. za grčko adj.-subst.

τὰ ἀγαθά μου Luk. 12, 18: благл моꙗ, jednako u *Š*, благаꙗ моꙗ *OKstJurMstDbrTynSy*, добро мое *MZNHvTŠH*, доброе мое *ASA*[r]. — πολλὰ ἀγαθὰ Luk. 12, 19: многл благл, tako i u *KstŠ*, мъного добро *MZASONHvTH*, мъного добра *JurMstTynSy*, мъногл добра *Dbr*.

ἁμαρτωλός, Luk. 24 7 ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν prevedeno u našem rkp. улкомь грѣшномь, u *MZAONHvTŠHA*[r]*P* улоќкъ грѣшьникъ, u *Sa* улоќкоу грѣшьникоу. — (γυνὴ) ἁμαρτωλὸς Luk. 7, 37 грѣшна u našem rkp., ali грѣшьница *MZAONHvTŠHP glag. mis.*

ἀνάπηρος: Luk. 14, 21 бѣдникы u našem rukopisu, u svim ostalim tekstovima бѣдьнъıѩ.

δίκαιος: Mat. 23, 35 πᾶν αἷμα δικαίου: всѣкж крькь праведника jednako u *Z*[b], ali правьдьна *MNHvTŠHP glag. mis.* — Mat 27, 24 τοῦ δικαίου τούτου: сего праведника složno sa *ZTP glag. mis.*, ali c. праведнааго *MASONHvŠH*. — Luk. 23, 50 δίκαιος праведникь, ali правьдьнъ *MZHvTŠH glag. mis.* Luk. 23, 47 napisano je bilo u našem rkp. праведень, ali popravljeno u правъдни кь, dok u svim tekst. i ovdje čitamo samo правьдьнь. Obratno je prevedeno Mat. 25, 37 οἱ δίκαιοι u našem rkp. праведни složno sa *ZAONb HvTHP gl. mis.*, ali правьдьници u *MSMrN*[a]*KstŠJur*.

κυλλός Mat. 15, 31 akus. pl. бѣдникы, jednako u *KpHv*, бѣдьнъıѩ *MNŠH*.

ὀφειλέτης prevodilo se длъжьникъ, a tako je prevedeno i u našem rkp. Luk. 13, 4 дльжници, gdje u svima ostalim nalazimo длъжнеиие *MZONHvTŠH*.

2. **Pridjev.** a) Naš se tekst razlikuje od starijih tekstova sufiksom. Mjesto adjektiva небесьскъ, koji dolazi u najstarijim tekstovima, nahodimo u našem rkp samo небесьнъ Svuda čitamo улоќѣуьскъ kao u najstarijim tekstovima, jednom снь улкѣуь Jov. 5, 27 kao u *A*, ali улоќѣуьскъ *MZ* i još u *ONHvH glag. mis.*

Luk. 4, 38 čitamo posvojni pridjev: (домь) симонь, (тьщаа же) симонѣ kao u *ZH*, ali u *M* (домъ) симоновъ pored (тъшта) симонѣ, u *N*[a] sačuvao se još oblik симонь, ipak je u mlađima *NHvT* prodro već oblik симонова.

U *M* nalazimo samo oblike **кънѣштьнии, домаштьнии, кромѣштьнии**, i u *A* čitamo **кромѣштьнии** Mat. *8*, 12; *25*, 30 pored **кромѣшьнии** Mat. 22, 13. U našem tekstu složno sa *ZH* nahodimo samo **кънѣшьнеѥ** Mat. *23*, 25, 26; Luk. 11, 40 za grč. τὸ ἔξωθεν, **къ тьж кромѣшнѫѭ** Mat. *8*, 12; *22*, 13; *25*, 30 za grč. εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, **домашнего** Mat. 10, 25 mj. **домашьнаѩ ѥго** za grč. τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ, nom. pl. **домашни** Mat. 10, 36.

Ostale razlike navodimo prema grčkomu originalu:

ἀμέριμνος: Mat. 28, 14 **вы беспечални створимь**, jednako u *AN^a TKstŠ*, **беспечали** *MZON^bHrHP*.

ἀσύνετος: Mark. 7, 18 n. pl. **неразоумьливы**, tako i *ZNH*, **неразоумивы** *MHrTŠ*, **неразоумии** *JurMstDbrTyn*.

ἄτεκνος: Luk. *20*, 28, 29, 30 **бечадь**, tako i u v. 28 *MN^bH*, u v. 29 *NHv*, ali **бештадьнъ** u v. 29 i 30 *MH*, v. 28, 29 *Z*, v. 28, 30 *N^aHv*; u v. 30 čitamo u *Z* **бештада**.

βεβαρημένος n. dual. fem.: **таготьнѣ** Mat. 26, 43 složno sa *ZAS NHvH*, Mark. 14, 40 složno sa *MZNHvKstŠ*, ali **тажьцѣ** Mat. 26, 43 *MŠ*; Mark. 14, 40 *TH*, **отажьцѣ** Mat. 26, 43 *Kst*. Drugi tekstovi našljeduju grč. partic.: **отагъчена** Mat. 26, 43 *O*, **отаготѣнѣ** Mark. 14, 40 *Kp*, osim toga Mat. 26, 43: **отажьчѣлѣ** *T*, **отажьчалѣ** *A^r*, **отагчалѣ** *JurDbrTynP*, **отаготѣлѣ** *Mst*, *glag. mis.* Mat. 26, 43; Mark. 14, 40.

δεκτός: Luk. 4, 24 **приатъ** složno sa *SOHvT glag. mis.*, **приатьнъ** *MANŠH*.

κρίθινος: Jov. 6, 9 **пать хлѣбь ѩчьнѣнъ** složno sa *ZAJurTyn*. Jov. 6, 13 **ѩчьнѣныхъ** složno sa *ZATŠ*, **ѩчьнанѣныхъ** Jov. 6, 13 *OH*, **ѩчьнъ** Jov. 6, 9 *MHSyP*, **ѩчънъіхъ** Jov. 6, 13 *MA^r*, **ѩчмѣнъ** Jov. 6, 9 *T*, **ѕчмень** Jov. 6, 9 *NHv*, **ѩчьменьнъ** Jov. 6, 9 *O*, **ѕчменыхъ** Jov. 6, 13 *NHv*.

μέγας preveđeno u najstarijim tekstovima češće **велии**, rjeđe **великъ**. Naš se rkp. sasvim slaže sa *M*, samo Mat. 8, 24 čitamo u njemu **велии** kao u *ZSKp*, i Luk. 7. 16 složno sa *AON^bHvŠ*, ali **великъ** nalazimo Mat. 8, 24 u *MHvŠHDbr*, Luk. 7, 16 *MZN^aTH*.

μοιχαλίς: Mat. 12, 39 **любодѣиць**, ali **любодѣи** *MZŠH*, **прѣлюбодѣи** *HrKpT*, **любодѣлни** *N*.

βασίλισσα νότου: Luk. 11, 31 **цриц югова**, ali **южьскаа** *MZUfrN HvTŠH*.

ὀκνηρός: Mat. 25, 26 **лѣниві** složno s *ASON^aHvTŠHA^r*, **лѣнъі** *MZN^b*.

πονηρὸς prevodi se **лѫкавъ** i **лѫкавьнъ**, tako na pr čitamo u našem rkp. **лѫкавь** Mat. 12, 39 složno sa *MZNTŠH*, no **лоукавль** *Hv*, ali Mat. 7, 11 nom. pl **лѫкави** kao u *NHvKpKstŠ*, dok je upotrebljen oblik **лѫкавьни** u *MZH*, a obratno Luk. 11. 34 u našem tekstu **лѫкавно**, ali u *MZNHrTH* **лѫкаво**.

πορνείας Mat. 19, 9 παρεκτὸς λόγου πορνείας: **развѣ словесе любодѣинаго** složno sa *ZON^aHvMstSy*, **прѣлюбодѣаньна** *H*, **любодѣина** *MAŠ*,

водѣннаго N^b (блаждьнаго *T);* Mat. 5, 32 u našem rkp. любодѣиалинаго složno sa *HvŠH,* ali любодѣинаго *MZDčStMiha.*

σινάπεως prevodi se горюшьнъ, tako i u našem rkp., ali pored toga nalazimo i гороушнчьнъ, i to Mark. 4, 31 kao u *N* i nalik u *Š* (гороущчна), a Luk. 17, 6 зрьно гороушычно, ali горюшьно *MZAS ONHvTŠH.*

σιτευτὸς Luk. 15, 31 оучинтѣны složno s *OH glag. mis.*, nalik *S* (ali griješkom оукиинтѣны), i u v. 23 i 27 složno sa *MZASNHv TŠH glag. mis.*, u *O* u v. 23 i 27 оупитаныи, u *MZAONHvTŠ* u v. 30 питомыи.

σκυθρωπὸς Luk. 24, 17 dual. драсела složno sa *ZAMrNHvKpKst T glag. mis.*, драхла *MOŠHSaP.*

στυγνάσας Mark. 10, 22 драсель бывь složno sa *ZNHv,* драхлъ бывъ *MTŠH* (печаленъ *Dbr*, некы са *JurMstTyn).*

τὸ τῆς συκῆς Mat. 21, 21 смоковничьское složno sa *ZKp,* смоковьничьное *MMrNHvH,* съмоковъное *JurMstTynDbrSy.*

ὑγρὸς Luk. 23, 31 ἐν τῷ ὑγρῷ ξύλῳ: кь соурокѣ дрѣвѣ, tako i u *TKpKstŠ,* соуркѣ *Trg,* сыроцѣ *NHv glag. mis.*, сырѣ *MZHP.*

Svuda je u našem tekstu zadržana riječ иночадь, obična u najstarijim stslov. tekstovima, za grč. μονογενής, tako Luk. *7,* 12; *8,* 42; *9,* 38; Jov. *1,* 14, 18; *3,* 16, 18.

διαφέρετε prevedeno Luk. 12, 7 соулѣиши есте *MZAONKpTŠ,* ali u slijedećem v. 24 есте лоучьше *MZN^bŠH,* u našem je tekstu obratno u v. 7 лоучьше есте, tako i u *HvMst,* u v. 24 соулыши, nalik соулѣиши N^a*HvKp* (оучьше u v. 7 *HP glag. mis.*, u v. 24 *T).*

Složno sa *MA* zadržan je u našem tekstu adj. шоуи Mat. 25, 33, Mark. 10, 37: Luk. 23, 33, tako još u *glag. mis.* Mat. 25, 33; Luk. 23, 33; jednako Mark. 10, 37; Luk. 23, 33 *H,* Mat. 25, 33 u *O* l. 151ª, gdje u *ZS* i *O* (Mat. 25, 33 l. 121ª) čitamo adj. лѣвъ.

Složno s najstarijim tekstovima zadržano je u našem rkp. искрьнии za grč. ὁ πλησίον, tako na pr Mat. 5, 43 искрьнѣго kao u *MStMiha HvŠH glag. mis.*, gdje čitamo подроуга u *Z,* ближьнѣ(ю)го u *SO DčStP.*

Zadržano Jov. 2, 10 тауле kao u *MZANHvHP* za grč. τὸν ἐλάσσω, gdje je u *OKst* хоуждеје.

τὸν ἄρτον τὸν ἐπιούσιον prevedeno хлѣбъ нашь насѫштьны Luk. 11, 3 *MOHilf7N^bKstŠJur,* Mat. 6, 11 *AONŠ,* nalik Mat. 6, 11 надьсоущьни *Hilf6,* насоуштьныи днь A^r, nalik u našem rkp. насыщьныи Mat. 6, 11, jednako u *Hv,* i Luk. 11, 3; настоашт(ии) Mat. 6, 11 *Z,* настаѥшаго дне Mat. 6, 11 *MSDčKpSy*; Luk 11, 3 *KpMr*; надьнебьны Luk. 11, 3 *ZTH*; д'небьны Luk. 11, 3 *S,* приджщии Mat. 6, 11 *St,* nalik прѣидоущии Mat. 6, 11 *P,* бытьныи Luk. 11, 3 *MstDbr,* хлѣбъ нашь достоинь ѥстьствоу Mat. 6, 11 *H.*

Različno od *M,* ali složno sa *Z* i drugima prevedeno je:

ἀχάριστος Luk. 6, 35 akus pl. небьзблагодѣтныѩ, jednako u *ZA NHvHTurKrn,* некъзблагодатъныѩ *MOT,* безблагодѣтныѩ *KstŠ.* —

Tako i κεχαριτωμένη Luk. 1, 28: благодѣтнаѩ složno sa *ZAHv*, благодатьнаѣ *MTP*, благодѣтьна N^a, благодѣтелнаѩ N^bH, ѡбрадоканаа *KstŠ* i u drugim spomenicima, poimence u *Supr*. (Vondrák, Altslov. Stud. 42).

ἀληθινός Jov. 4, 37 ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀλ. слово ѥсть истинноѥ, tako i u *ZANHrTŠHP glag. mis.*, истикое *M*.

νεώτερος Luk. 15, 12 мьнеи složno sa *ZSONHvTHP*, меньши *A glag. mis.*, юнѣи *M*, юнѣишїи *KstŠ*, юнъи A^r.

Različno od *MZ*, ali složno s *A* ili nalik na *A* prevedeno:

ἀνόητος Luk. 24, 25 dual. неразоумика, неразоумънаѣ *ANHvT*, несъмыслынаа *MZOMrŠSaP glag. mis.* Isp. V. Jagić, Чет. крит.-палеогр. ст. 49.

ἀσθενής Mat. 25, 39 akus. sg. болна složno s *AOMrNHvKpTA*^{r} *Jur glag. mis.*, болаща *MZŠHP*. U slijedećem je v. 43 prevedeno ἀσθενής u svim tekstovima болень.

μογιλάλος Mark. 7, 32 akus. sg. нѣма složno s *AONHvTMstP glag. mis.*, гѫгъникъ *MZSŠHA*^{r}, u *Kp* nalazimo obje riječi jednu pored druge нѣма гѫгника.

Složno sa *S* i drugima prevedeno εἰς τὰς κύκλῳ κώμας Mat. 14, 15 въ ѡкрьстнѧ градьца — окрьстнаѩ *SOHvNKst*, ближьнаѩ *MZATŠHP*.

Složno sa *Kp* prevedeno je οἰκτίρμων: щедръ Luk. 6, 36; бѫдѣте оубо щедри. ѩкоже отць вашь щедрь ѥсть. tako čitamo i u A^r i u *Pand. Ant.* XI. v. na l. 200^b. U *M* nalazimo na prvom mjestu милостиви, na drugom милосрьдь, na obadva mjesta jednako милосрьди . . . . милосрьдь u *ZANHrTŠHTurKrnP glag. mis.*, милостиви . . . милостивъ u *O* i *Pand. Ant.* XI. v. na l. 206^b.

ὑγιής prevedeno Jov. 5, 9, 14, 15 u našem rkp. сьдравь, tako u v. 9 i u *Kst*, u v. 14 u *Pand. Ant.* XI. v. (u v. 11 ѕдрава *glag. mis.*), ali u ostalim je tekstovima prevedeno цѣлъ *MZAONHrTŠH P glag. mis.*, a tako i u našem rkp. u v. 6 i 11 Već je u *AO* bilo zamijenjeno starije цѣлъ riječju съдравъ Mark. 3, 5, kako je opazio Vondrák (Altslov. Studien 57), dok se je inače цѣлъ sačuvalo i ovdje još u mladim tekstovima jugoslav. N^b*TKpŠ* i u ruskima *HA*^{r}*B*.

Složno sa N^a*Kp* prevedeno je σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ Luk. 13, 33 днѥ и оутрѣ и въ прочии, u drugima starijim i mlađim tekstovima upotrebljena je zamjenica: въ онъ дьнь *MZN*^{b}*TKstJurMst TynDbr*, u drugima brojnik: въ третьи *HvŠH*.

Napokon se u našem rkp. prijevod razlikuje od sviju tekstova, što ih ispoređujemo.

ἄδηλος Luk. 11, 44 ὡς μνημεῖα τὰ ἄδηλα: ѩко гроби безвѣстини — невѣдоми *MZNHvTH*, невидомиї *Kp*.

(τὸν οἰκονόμον) τῆς ἀδικίας Luk. 16, 8 ѡбидливаго, ali неправьдьнаго *MZNHvTŠH glag. mis*

ἀληθινός Jov. 8 16 праведень, tako samo u *glag. mis.*, ali истиньнъ *MZAONHvTŠHP*.

αὐστηρός Luk. 19, 22 лють — ѣрѣ *MZANHvTŠHP glag. mis.*, ali u v. 21 zadržao je i naš rkp. staro ѣрь.

τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ Luk. 9, 37 кь оутрѣи днь — кь нроунн дьнь *MZ NHvŠH.*

τὸ ἔξωθεν Luk 11, 39 кьнѣщднее — кьнѣштьнее *MNT*, кьнѣшнее *UfrHvH*, кьнѣшьнаꙗ *Z.*

μέγας Luk. 9, 48 келин — каштьн *MZMrNHvTŠH.*

μείζων Luk. 9, 46 колин — каштьи *MZMrNHvTŠH.*

(τοὺς υἱοὺς) τοῦ νυμφῶνος Luk. 5, 34 сны женнхоки (sic). — с. брачьнꙑꙗ *MZNHvTŠH.*

πονηρός: πνευμάτων πονηρῶν Luk 7, 21 дхь непрниꙁннинѣ, ali дхъ ꙁълъ *MZNHvTŠH.* No Luk. 8, 2 i ovo je prevedeno kao u ostalim tekstovima дхъ ꙁълъ.

πρῶτος Jov. 1, 30 ὅτι πρῶτός μου ἦν: ꙗко старѣи ми бѣ — ѣко прѣкѣи мене бѣ *MZAONHvTŠHP*, прѣкѣе *S.*

οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι Luk. 6, 20 смѣрени доухомь, ali ништи доухомь *ŽAOSNHvTŠHP* (ispušt. u *MŠ glag. mis.).*

U nekim tekstovima nalazimo adjekt., u drugima adverb za grč. adverb.

ὅτι ὀρθῶς λέγεις Luk. 20, 21 prevedeno je u našem rkp. ꙗко правь глеши složno sa *Z*, ali праꙗо *MNHvTŠH.* Slično Luk. 10, 28 правь ѿвѣща složno sa *SO*, правѣ *MZ*, право *ANHvŠHP.* Obratno ὀρθῶς ἔκρινας Luk. 7, 43 prevedeno je u našem rkp. право сѫдиль еси kao u *SNHvŠ glag. mis.*, правѣ *MTH*, ali правь *ZAOA^r^.*

U gdjekojim, upravo starijim tekstovima, nalazimo komparativ u našem pak rkp. i u drugim mlađim positiv prema grčkom tekstu. Tako je prevedeno καλὸν ἦν Mat. 26, 24 добро би юмоу было, tako i u *NŠ*, ali добрѣе *MZSAOHvTŠHP.* I u našem je rukop. Mark. 9, 43 prevedeno καλόν ἐστιν: добрѣе ти ѥсть, tomu je u v. 47 nadopisano є kao popravak nad добрѣ, ali u v. 42 i 45 čitamo već samo добрѣ.

3. **Adverbia.** U stslov. tekstovima čitamo jedno pored drugoga oblike тѫдоу i тѫдѣ; tako i u našem rkp. ѿтѫдоу Mat. *4*, 21; *5*, 26; *12*, 9; *13*, 53; *15*, 21; Mark. *6*, 10; Luk. 12, 59; ѿкѫдоу Mat. *15*, 33, вьсѫдоу Mat. *16*, 29; a osim toga ѿтѫдѣ Mat. *12*, 15; ѿкѫдѣ Mat. *13*, 27; Jov. *3* 8; *4*, 11; *7*, 27 (2); *8*, 14 (2). — ѿсѫдѣ Jov. *2*, 16; *7*. 3.

U stslov. tekstovima nalazimo оутро, ютро i nalik, a jednako u našem rkp. kao u *M;* osim toga čitamo za τῇ ἐπαύριον Mark. 11, 20 оутро, inače u ostalim tekstovima: вь оутрьнин *MZ*, кь оутрѣи *N^a^Hv*, на оутрѣи *S*, кь ютрѣ *N^b^*, на оутриꙗ *T*, на оутрьнꙗ *H.* Luk. 10, 35 prevedeno je ἐπὶ τὴν αὔριον u našem rkp. на оутрѣ, inače на оутрьнии *MN^a^TH*, на оутрьѣ *ZASON^b^ŠA^r^P*, на оутрѣи *Hv.* — Navodimo ovdje još. da je ὤρθριζεν Luk. 21, 38 u našem rkp. prevedeno рано приходаще, ali иꙁ оутра прихождаахѫ *MZNHvTŠH* (i u *Z* je partic. приходѧще).

*

Zadržano je u našem rkp. ѭдро Mat. *28*, 7, 8; Luk. *14*, 21; *15*. 22, gdje je u *Z* i dr. već скоро (Mat. 28, 8 još u *A* ѩдро). Na drugim se mjestima i u našem rkp. čita скоро kao u *MZ*, tako Mat. 5, 25, jednako *StMihaHv* i dr., ili вь скорѣ Mark. 9, 39 kao u *MZNHvH* i dr. za grč. ταχύ, Luk. 16, 6 za grč ταχέως, gdje je скоро u *MZNHvH* i dr.

Različno od *M*, ali složno sa *Z* prevedeno je πρῶτον Mat. 6, 33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον ищѣте же прѣжде kao u *ZASONHvŠA^r^ glag. mis.*, ali паче *MHP*. — Mark. 3, 27 ἐὰν μὴ πρῶτον — аще не прьвѣе kao u *ZNHvŠH*, прѣжде *MT*.

Različno od *MZ*, ali složno s *A* prevedeno:

κάτω Mat. 4, 6 βάλε σεαυτὸν κάτω: врьзи са низъ složno s *AON HvŠH glag. mis.*, врьзи са долоу *SDčP*, поусти са долоу *Z*. — Nalik ἕως κάτω Mark. 15, 38 до низъ, до низоу *T*, до ниже *MZN Hv*, до долоу *TrgŠ*, до дола.

πώποτε Jov. 1, 18 (οὐδεὶς ἑώρακεν πώποτε) нигдеже složno s *AO MrNHvTŠHP*, николиже *Z*.

οὗ Luk 4, 16 εἰς τὴν Ναζαρέθ οὗ ἦν τεθραμμένος; вь назарєть идеже бѣ вьспитѣнь, jednako u *ANHvTŠ*, ali вь немь же *MSO MrHP*.

Različno od *MZA*, ali složno s *O* prevedeno:

πλησίον Jov. 4, 5 близь, jednako u *OTŠH glag. mis.*, искрь *MZ AKpNHv*.

οὐαί prevedeno je u *O* Mat. 26, 24 лютѣ, a tako i u našem rkp. Luk. *11*, 44, 47, 52, ali горе *MZNHvTŠH glag. mis.*, i u našem rkp. također u v. 42, 43.

Različno od *MZAO*, ali složno sa *NHv* prevedeno:

ἔτι Luk. 15, 20 юдиначе, ali еще *MZN^b^ŠH*, jednako u *glag. mis.* (още), tako i unašem rkp. Luk. 14, 32, gdje se osim navedenih tekstova i u *NHv* čita ешть, nalik u strus. jev. XII—XIII. v. тонеще. Na jednom je mjestu, i to Mat. 17, 5, bilo ἔτι prevedeno єдиначе već u *AO* i jednako *KpA^r^Tyn*, ali tu se u slozi s ostalim tekstovima i s našim rkp. upotrebilo юще.

πολλῷ Mark. 10, 48 ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν: онь же паче зѣло зваше, jednako u *NHv*, паче (bez зѣло) *TJur*, множае паче *Š*, больши *TynDbr*, излича вьпиѣше *MZMrH*, больши изличa *Mst*.

Različno od *MZAON*, a složno s *T* prevedeno:

ὧδε ὁ χριστὸς ἢ ὧδε Mat. 24, 23: сьде ... ли оньде, jednako u *TKstŠR*, здѣ ... ли овьдѣ *NHv glag. mis.*, сьде ... ли сьде *MZAO H* (u *S* isp ли сьде).

Različno od starijih i od mlađih jugoslavenskih tekstova, ali složno s nekojim staroruskim tekstovima prevedeno:

πλεῖον Luk. 7, 43 воле kao u *MstDbr*, ali каште *MZSN^a^ŠHA^r^ glag. mis.*, множае *AON^a^HvKpTP*.

Različno od sviju tekstova, koje ispoređujemo:

ἀπὸ μιᾶς Luk. 14, 18 исирьва, ali вькоупь *M*, вькоупь *ASH glag. mis.*, вькоупѣ *ZONHvTŠP*.

ἀσώτως Luk. 15, 13 не списно, ali блждьно *MZASONHvTŠHP glag. mis.*, съ блоудницами *A^r^*.

πρῶτον Luk. *6*, 42; *10*, 5, древе, ali пръвѣе *MZNHvTŠH glag. mis.* U ostalom tako je prevedeno u starim tekstovima πρῶτον Luk. 9, 59, 61 дрекле u *MZONHvTH*, u *A* u v. 61, ali прѣжде u v. 59, i u *S* u v. 59 i 61.

οὐκέτι Luk. 22, 16, ἵνα οὐκέτι οὐμὴ φάγω: ѩко к томоу неимамь ѥсти, ali ѣко отъ селѣ не и. ѣ. *MZNHvTŠHB glag. mis.* Ali inače je u najstarijim tekstovima prevedeno οὐκέτι къ томоу, v. Mar. jev. ed. Jagić Index. Tako na pr. Mark. 9, 8 никогоже не видѣша къ томоу нъ *ZN^a^TH*, н. нек. тъкъмо нъ *MHvKpKst*, нътъкъмо *A^r^* ктомоу ник. не к. тькмо *N^b^Š*. U *M* dakle ovdje nije pogrješka. Razlika među tekstovima osniva se na razlikosti grč. teksta: οὐκέτι οὐδένα εἶδον ἀλλὰ, u gdjekojima isp. οὐκέτι.

εἰς φανερὸν ἔλθῃ Luk. 8, 17 ѩвѣ придеть, въ ѩвление придетъ *M ZASONHvTŠP*. Može biti, da priređivač našega teksta u svom grč. originalu nije imao prijedloga εἰς, i ovdje za grčki φανερόν metnuo ѩвѣ, kako je drugdje našao Mat. 12, 26; Mark. 6, 14.

4. **Zamjenica.** τὶς prevodi se u našem rkp. s rijetkom pravilnosti ѥтеръ, i to se čita Mat. *12*, 38, 47; *16*, 28: *18*, 12; *21*, 28: *26*, 18; *27*, 47; *28*, 11; Mark. *2*, 6; *5* 25; *7*, 1, 2; *9*, 1, 38: *11*, 5; *12*, 13; *14*, 4; *51*, 57, 66; 15, 21, 35; Luk. *6*, 2; *7*, 2, 19, 36, 41; *8*, 2. 27, 49; *9*, 7, 19, 27, 49, 57; *10*, 25, 30, 31, 33, 38 (2); *11*, 1 (2), 15, 27, 36, 45; *12*, 13, 16; *13*, 1, 6, 23. 31; *14*, 1, 2, 15, 16: *15* 11; *16* 1, 19, 20; *17*, 12; *18*, 2 (2), 9, 18, 35; *19*, 12, 39: *20*, 27, 39; *21*, 2, 5: *22*, 56, 59; *23*, 8, 19, 26; 24, 22, 24; Jov. *4*, 47: *5*, 5; *7*, 25; *9*, 16. Osim toga čitamo ѥтеръ još Mat. 9, 18 složno s *ANHvMr*, gdje je нѣкыи *O KpKstŠ*, единъ *S*, ispušteno u *MTH*; neki grč. tekstovi imaju τὶς, drugi εἷς, neki su to ispustili. Luk. 9, 8 пророкь ѥтерь složno sa *N^a^Hv*, ali пр. нѣкыи *MZTH*, пр. единъ *N^b^KpKstŠ* po drugom grč. tekstu: προφήτης εἷς. — Luk. 24, 1 ѥтеры složno s *AN^a^HvT*, нѣкыѧ *O*, дроугыѧ *MZMrN^b^ŠHP*. — Mark. 8 3 ѥтери složno sa *NHv*, дроузии *MZTH*, нѣции *Š*. — Luk. 9. 8 ὑπό τινων ѿ ѥтерь ниѣхь, u *NHv* samo оть етерь, u *MZH* samo отъ нѣкхъ, u *TŠ* ѿ дроугыхъ. — Najzad čitamo još Luk. 14, 12 вьниде ѥс вь домь ѥтера: cijeloga mjesta nema u *MZNHvTŠH*; bez sumnje je cijelo mjesto i s ovim uvodnim riječima uzeto iz kojeg jevanđ. aprakos.: u aprak. jev. *ASOP* nije uzeto Luk. XIV. 12—15, ali se nalazi n. pr. u Jur. jev. i u drugim aprak. jev. XV. v. (v. Amfilochij Дополнение къ Галичскому сличительному четвероевангелію III, 29, 137). — Na jednom se samo mjestu čita ѥдинь u našem rkp., i to Mat 19, 16 složno sa *ZSNHvT*, prema етеръ u *MAKpA^a^B TgnP*, нѣкыи *OH* (единь нѣкыи *Š*), ali se ovdje razilaze i grčki tekstovi, jedni imaju εἷς, a drugi τὶς

οὗτος se obično prevodi u stslov. tekstovima сь, također тъ: Mat. 25, 46 οὗτοι u našem rkp. си kao u *ZAONHvP*, ali ти *MTŠH glag. mis*; τοῦτο Mark. 13, 11 се kao u *NHvTŠ*, то *MZH*; τοῦτον Luk. 12, 5 сего, ali того *MZAONHvTŠHP glag. mis.* τοὺς δούλους τούτους Luk. 19, 15 рабы сиѩ. ali рабъı тъı *MZN^b TŠJurMstDbrTyn Sy* (zamenica isp. u *N^aHvH glag. mis.*, pak u nekojim ruskim tekstovima).

Luk. 24, 26 οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν: не си ли подобааше пострадати. jednako *NHvT*, се *P*, ali не тако ли под. *MZAOMrPHSa glag. mis.* Obratno nalazimo u našem tekstu za τοῦτον Mat. 27, 32 dat. sg. томоу, jednako sa *NHv.* ali семоу *MZASOTŠHP glag. mis.* — οὗτος Jov. 7, 18 ть, ali сь *MZAONHvTŠH glag. mis.* — μετὰ δὲ ταῦτα Luk. 18, 4 по семь, nalik по сихъ *AONKpTA^rP*. послѣди *MZSŠH.*

ἄλλος prevodi se u najstarijim već tekstovima инъ i дроугъıи, u našem tekstu složno sa *M*, samo Mat. 27, 49 инь složno s *AON Hv*, ali дроугъıи *MZSTŠ* i Luk. 9, 8 инѣмьже ѣко пр̂ркь етеръ древныхь вьскр̂е, gdje se отъ дроугъıхъ čita u *MZNHvTŠH.*

αὐτός se prevodi онъ i тъ; Luk. *24*, 25, 28 prevedeno u našem rkp. онь. ali тъ *MZAOMrNHvTŠHP glag. mis.*

αὐτός prevodi se u stslov. tekstovima самъ, tako n. pr. Luk. 24, 39 u svima i mlađim tekstovima. ali u našem rkp.: ѣко естъ азъ есмь za grč. ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι.

σῶσον σεαυτόν Mark. *15*, 30, Luk. *23* 37, 39 prevedeno u svim tekstovima съпаси сѧ самъ. tako još Mat. 27, 40 u našem rkp. i u *Š glag. mis.*, ali си. себе *MZONHvTHSa*, си сѧ. *ASP.*

ἐκεῖνος prevodi se онъ ali i тъ. Mark. 16, 18 dat. du. онѣма složno sa *ONSA^rTyn*, ali тѣма *MZAMRHSaP* (инѣма *Hv*). — Luk. 14, 24 gen. pl. онѣхь, ali тѣхъ *MZASONHvTŠHP.* — Luk. 19, 27 akus. pl. оны, jednako *ŠJur.* тъı *MZNHvTH.* — Luk. 20. 35 вѣкь онь — вѣкъ ть *MZNHvTŠH.* — Luk. 22, 12 онъ — тъ *MZNHvMrTŠHA^rB glag. mis.* тотъ *P.* — Jov. 4, 25 онь, jednako u *NHvT glag. mis*, ali тъ *MZAOŠHP.* — Jov. 5, 46 онь — тъ *MZAONHvTŠH*, тои *P.* — Obratno je prevedeno ἐκεῖνο δὲ γιγνώσκετε Mat. 24, 43 u našem rkp. тоже вѣдите kao u *O* l. 147 *N HvTP*, ali сеже *MZASO* l. 83^b *ŠHKrnTur glag. mis.*

ἕτερος provodi se дроугъıи, tako n. pr. Luk. 11. 16 *MZNHvTŠH glag. mis.*: дроуѕи, ali ини u našem rkp.

οὐδείς prevodi se ни єдинъ, никоторъıи, (-єръıи), никъıи, никъто. Luk. 9, 21 dat. sg. никъєдиномоуже, ali никомоуже *MZMrNHvT ŠH.* — Jov. 7, 13 никы. jednako u *O*, никотеръıиже *MZH*, никоторъıи *ANTŠ* никтоже *Hv glag. mis.* — Jov. 4, 27 никыже, ali никътоже *MZAONHvTKstŠHP glag. mis.* Inače je jednako u našem rkp. kao u *M.*

πᾶς prevodi se вьсь i вьсѣкъ u našem rkp. složno sa *M.* — Mat. 4, 4.

ἐν παντὶ ῥήματι prevedeno je u našem rukopisu о вьсѣкомь глаголѣ kao u *ASODčStNHvŠHP*, ali о вьсемь глѣ *ZDbr*.

τίς prevodi se къто, кыи i которы, tako i u našem rukopisu. Luk. 7, 42 кыи, tako i u *glag. mis.*, ali которыи (-ерыи) *MZASONHv TŠHP*. Luk. 22, 23 τίς ἄρα εἴη: кыи оубо ѥсть; nalik *MstTynDbr*, коу *Hv*, которыи (-ерыи) оубо бѫдеть *MZNTŠHB*. — Luk. 21, 7 καὶ τί τὸ σημεῖον: и коѥ знамениѥ, ali и что есть зн. *MZNHvT ŠH*. — Luk. 9, 46 которыи — кыто *MZMrNHvTŠH*. — Mark. 15, 35 εἰς τί με ἐγκατέλιπες: ко что ма остави složno s *NHvKstŠ*, на что *T*, по что *Kp*, въскѫѭ *MZH*. — Napokon Luk. 14, 8 ὑπό τινος prevedeno je u našem rkp. нѣцѣмь, ali цѣмь *MNHv*, кымь *AŠ H*, нѣкымъ *T*, нѣкоторымь *O* (u *ZS* zamjenice nema); razlike među tekstovima dolaze otud, što je u nekojima τίς uzeto za indefin., u drugima τίς za interog.

τοιοῦτος prevedeno je u starim tekstovima сиць i таковъ, jednako u našem rkp. Jov. 9, 16 τοιαῦτα σημεῖα: таково знамениѥ; u ostalim tekstovima сице знамение *ZN^b^Jur*, сица знаменїѣ *MAOTH*. сицека знамениа *KstŠ*; сика зн. *N^a^*, сы знамены̂ѣ *Hv*, знаменїѣ сиѣ *glagolski mis.*

5. **Brojevi.** κατ' ἰδίαν je prevedeno jednako kao u *M*, samo Luk. 10, 23 πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπεν: кь оученикомь ѥдинь рече složno sa *ZANHvŠH*, единѣмъ *M*, сѣмъ *Kp*. *A* Mat. 24, 3 mjesto пристѫпиша къ немоу оученици единомоу u *MAONHvŠHP*, едини u *ZTSy*, nalazimo u našem rkp. сѣмѫ; Mark. 9, 2 čitamo u svima tekstovima възведе ѩ на горѫ высокѫ единъ, samo u *N^a^* сѣло едини za grč. κατ' ἰδίαν μόνους (u drugima mlađima *N^b^Kst* i dr. особь ѥдины).

δεύτερος se prevodi вьторыи, ἐκ δευτέρου вьторицеѭ, tako Mark. 14, 72 *MZNHvH glag. mis.*; Jov. 9, 24 *MZANHvTŠH*, tako i δεύτερον Jov. 3, 4 *MZAONHvTH*. ali je u našem tekstu na ovim mjestima второе, Mark. 14, 72 složno sa *OTŠ*; Jov. 9, 24 složno sa *OJurMstTynSy*, Jov. 3, 4 složno sa *ŠJur*. Nalik se δὶς prevodi вьторицеѭ. također дъва краты, tako Luk. 18, 12 u *MZASONHv TŠH glag. mis.*, дъвашьды *A^r^*, ali u našem rkp. двоицеѫ.

ἑκατονταπλασίων prevedeno u *M* сьторицеѭ i jednom Luk. 8, 8 сьтократицеѭ, i jednako *H glag. mis.*, ali ovdje čitamo u našem rkp. сторицеѫ složno sa *ZAONHvŠ*, .р. краты *S*, сътощи соугоубъ *T*. Isp. сътишьды соубоубь Mark. 10, 30 *JurMstTynDbrSy* - сътократицеѭ čitamo još Mat. 19, 29 *SOH glag. mis.* i Mark. 10, 30 *H glag. mis.*, u najstarijem prijevodu za cijelo nije bilo.

ἑπτάκις prevedeno u najstarijim tekstovima седмицеѭ i седморицеѭ, upravo tako u našem rkp. Mat. 18, 22 седморицеѫ, jednako u *T*, седмерицею *NHv*, седмицеѭ *MZŠH*; Luk. 17, 4 седмицеѫ, tako i u *A* na drugom mjestu, a u *S* na obadva mjesta седморицеѭ *MZ*, седмерицеѭ *N^b^HvHP*, седмькратицеѭ u *A* na prvom mjestu, седьмишьды *OT*, седмижди *Š*.

πολλάκις prevedeno obično мъножицеѭ, Mark. 5, 4 u našem rkp.: многократицеѫ, jednako u *NHv*, многократы *ZTH*, мъногы краты *M*, многащы *Š*.

τρίτον prevedeno u najstarijim tekstovima третици, i третицеѭ, tako Mark. 14, 41 složno sa *ZNHvS glag. mis.*, gdje je u *M* третиици i третие *TH*. — (третиници čita se u *M* i u drugim starim tekst. samo još Jov. *21*, 14 i 17 [2]). Luk. 23, 22 u našem rkp. трици, ali третиицеѭ *MZTrgNHvTŠH glag. mis.*, третиѥѥ *Jur.*

πρῶτος prevodi se пръвыи i прѣдьнии u našem rkp. većinom jednako kao u *M*; samo Luk. 13, 30 čitamo пръвиї (2) kao u *KstŠ* za прѣдьнии u *MNHvTH*. — Mark. 12, 29 prevedeno grčki πρώτη comparat. пръвѣиши u svim tekstovima, u 28 pak v. u istoj rečenici каꙗ ѥсть ꙁапокѣдь пръвѣиши вьсѣхь u našem rkp. i u *ANHvKpT*, ali пръва *M*, пръвлѣ *ZŠH*.

δευτερόπρωτος prevedeno je u starijim i mlađim tekstovima въторопръвыи, tako čitamo Luk. 6, 1 въ сѫботѫ въторопръвѫѭ *MH*, въ сѫботѫ въторопръвы; pisci su mlađih tekstova u nepažnji mislili, da su ovdje dva broja, pa je tako napisano: вь с. второую пръвоую *N*, въ с. въторѫѭ и пръвѫѭ *T*, u *Š* je samo staro čitanje zadržano, ali iskvareno: въ с. въторa пръвѫа, ali u našem je rkp. prijevod drugi вь сѫботѫ оутро пръвѫѫ za grč. ἐν σαββάτῳ δευτεροπρώτῳ.

6. **Glagol.** Glagol se upotrebljava u našem rkp. tako kao u *M*, razlikuje se samo prijedlozima

αἴρω prevodi se вьꙁати i отати, u našem rkp. mjesto отати češće je upotrebljeno вьꙁати Luk. 6, 29, 30 ἀπὸ τοῦ αἴροντος ѿ вьꙁемлѫщаго, nalik u *Kp* вьꙁемлѫщаго, въꙁимлѭщаго v. 29 i 30 *Kst*, v. 29 *Š*, отемлѭштоумоу v. 29 *MZNHvTH*, отемлѭштаего v. 30 *MZNHvT ŠH*. — Luk. 11, 22 αἴρει: вьꙁеметь, вьꙁметь N^{b}*KstŠ*, отьметъ *MZ*N^{a}*HvTH glag. mis.* — ἀρθήσεται Luk. 8, 18 вьꙁметь сѧ jednako u N^{b}*KstŠ*A^{r}, възато бѫдетъ *A*, отъиметъ сѧ *MZSOTHP*, отьемлеть се N^{a}*Hv*; Luk. 19, 26 вьꙁмѫть, отъимѫтъ *MZATJurDbrSy*, отиметь сѧ *NHvŠH*.

ἀναβαίνω Mat. 3, 16 ἀνέβη (εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος) — иꙁыде (ꙗкие ѿ воды) въꙁиде *ZAODčStNHvŠHP* — Luk. 18, 10 ἀνέβησαν (εἰς τὸ ἱερὸν) вьꙁыдете, nalik въꙁидоста *O* l. 11ª *T*, вьнидете *MNHv*, вьнидость(-а) *ZASŠHP glag. mis.* вълѣꙁоста *O* l. 239ª — Luk. 19, 28 ἀναβαίνων (εἰς Ἱεροσόλυμα): вьхода — въсхода *MZNHvTŠH*.

ἀνακρίνας Luk. 23, 14 вьстаꙁавь — истаꙁавъ *MZTrgNHvTŠH*.

(ἕως οὗ ...) ἀποδῷς Luk. 12, 59 ѿдаси — въꙁдаси *MZNHv TŠH*.

ἀποστρέφοντα Luk. 23, 14 прѣкраѩѭща — раꙁвраштаѭшта *MZ TrgNHvTŠHP glag. mis.*

ἄρχω Luk. 14, 29 ἄρξωνται ꙁачьнѫтъ — начьнѫтъ *MZNHvTŠH glag. mis.* Luk. 15, 14 ἤρξατο вьча — начатъ *MZASONHvTŠHP glag. mis.* — Nalik u opisanom fut. za grč. καταφρονήσει Luk. 16,

13 не радити къчнеть, не кръшти късьнеть *ZSOA*ʳ, ali не радити начьнеть *MANHvŠHP* (samo u *T* fut. neopisan, prevedeno: пръобидить).

κυλίζομαι Mat. 21, 17 ηὐλίσθη: оудвори са, jednako u *ZONHvP*, въдвори са *MMrTŠH* (всели са *SJur*).

βάλλω (κόπρια) Luk. 13, 8 посыпа — осыплю *MZNHvTŠH glagolski mis.*

δέω Luk. 13, 16 ἔδησεν: приказа — съказа *MZASONHvTŠHP glag. mis.*

διχοτομήσει Luk, 12, 46 растешеть — протешетъ *MZNHvTŠH.*

ἐκχέω Luk. 5, 37 ἐκχυθήσεται: изліеть са jednako *NHvŠ*, пролѣетъ са *MZTH.*

ἐνθυμέομαι Mat. 1, 20 ἐνθυμηθέντος оумысльщоу složno sa *StNHv P*, оумышльшоу *AOH*, съмышльшю *SMr*, съмыслъшю *Dč*, помысликъшоу *ŠR.*

ἐντραπήσονται Luk. 20, 13 посрамлѣють са — оусрамлѣжт са *M ZNTŠH*, оусраматса *KstDbrSy*, (оустыдеть се *Hv*).

ἐξέρχομαι Luk. 22, 52 ἐξεληλύθατε изыдете, jednako u *ONHvKpT KstŠ glag. mis.* придете *MZH.*

ἐπέρχομαι Luk. 1, 35 πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σὲ: дхь сты внидеть вь та; нандеть на та *MZASONHvTŠHP*, снидеть на те *glag. mis.*

ἐπιτίθεμι Mat. 27, 29 ἐπέθηκαν — възложишж, jednako *AONHv KpTŠTynDbrSyP* положиша *MZH glag. mis.* — Luk. 8, 16 (ἐπὶ λυχνίας) ἐπιτίθησιν — полагають — възлагаетъ *MZASONHvTŠHP.*

ἔρχομαι Jov. 6, 24 (ἐνέβησαν εἰς τὰ πλοιάρια καὶ) ἦλθον: прѣидж — ali придж (-оша) *MZAONHvKpTŠHP.*

καθαρίζω Luk. 17, 14, 17 ἐκαθαρίσθησαν v. 14 оучистиша са složno sa *SNᵇTŠ glag. mis.*, a tako u v. 17 u *NᵇTŠ glag mis.*; ali v. 17 исчистишж са složno sa *MZASOHvHP*, a tako i u v. 14 u *MZ AOHP.* Drugdje se i u najstarijim tekstovima upotrebljava очистити.

λαμβάνω Mark. 14, 65 ἔλαβον: приш са složno sa *ZNHvKpH*, пръш са *MOT* Luk. 24, 30 λαβὼν τὸν ἄρτον: въземь хлѣбь — приемъ хлѣбъ *MAOMrNHvTŠSaP glag. mis.*

λυθῆναι Luk. 13, 16 wдрѣшити tako i u *glag. mis.* — раздрѣшити *MZASONHvTŠHP.*

ξηραίνω Luk. 8, 6 ἐξηράνθη: исыше — оусъше *MZAONHvTŠ HP glag. mis.*

προσφωνέω Luk. 13, 12 προσεφώνησεν — приглаcи — пригласи *M ZAONHvKstŠAʳP* (призъва *STH glag. mis.*; възвь *JurMstTyn DbrSy*). — Luk. 23, 20 приглаcи — възгласи *MZTrgOHvTŠH* (възва *JurMstTynDbrSy*).

(ὁ ἥλιος) σκοτισθήσεται Mark. 13, 24 слнце wмрачить са jednako u *NHvTH*, сл. помрачитъ са *MZJurTynMstDbrSg*, сл. помръкнетъ *KstŠ.*

φοβέω Mark. 4, 41 ἐφοβήθησαν: оубоашж са, jednako u *NᵇHvT KstŠ* въбоѣша са *MZNᵃH.*

σταυρόω prevodi se u stslov. tekstovima пропати i расппти; stslov. tekstovi upotrebljavaju ili obadva oblika promiscue kao *Zogr.*, ili gotovo isključivo пропати kao u *M*, gdje se tek jednom čita распати, ili isključivo распати kao *Ass.* i *Sav.* U prvobitnom prijevodu bijaše пропати, a u mlađe tek doba prevladalo распати (Vandrák Altslov. Studien 73). Naš rkp. daje prednost пропати, ono se čita: Mat. *27*, 23, 26, 31, 35, 38, 44 (na ovom je posljednjem mjestu već u *M* prodrlo распати), dalje Mark. *15*, 13, 14, 15, 20, 24, 25, 27, 32; *16*, 6; Luk. *23*, 21, 23, 33; *24*. 7, 20; распатъ čitamo Mat. 27, 22 složno sa *ZASOTrg glag. mis.* (пропатъ *MNHv*), распатие Mat. 26, 2 složno sa *ZAS glag. mis.* (пропатие *MOHvT*). Samo dva puta nalazimo u našem rkp. распати, a 20 puta пропати. Neka se u tom pogledu naš rkp. isporedi s *Mar!* U *glag. mis.* upotrebljeno je распати Mat. *26*, 2; *27*, 31, 35, 38; Mark. *15*, 27; Luk. *23*, 23, 33, na ostalim je mjestima пропати.

Glagoli istoga korijena, ali s različnim završetkom.

U najstarijim tekstovima upotrebljavaju se oblici повѣдѣти i повѣдати; u našem rukop. ima prevlast повѣдати: Mark. 5, 16 διηγήσαντο: повѣдашѧ, jednako u *NHvTKstŠ*, повѣдѣша *MZH*, Luk. 14, 21 ἀπήγγειλεν повѣда složno sa *ZASONTŠP*, повѣдѣ *MHvH*. — Luk. 18, 37 ἀπήγγειλαν повѣдашѧ složno sa *ZAONHvTŠP*, повѣдѣша *MH*. — Jov. 5, 15 ἀπήγγειλεν повѣда složno s *AONHvTŠP*, повѣдѣ *MZH*. — Luk. 8, 56 (παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ) εἰπεῖν: повѣдати složno s *AN^{a}TŠHP* (не повѣдаите *S*), повѣдѣти *MN^b* (не повѣдита *Z*). — Mat. 19, 7 ἐνετείλατο: заповѣда složno sa *ZASONHvŠP*, заповѣдѣ *MH*. — Mat. 28, 20 ἐνετειλάμην: заповѣдахъ složno s *MASNHvTŠHP*, заповѣдѣхъ *Z*. — Mark. *10*, 3; *11*, 6 заповѣда, jednako *10*, 3 *NŠ*; *11*, 6 *N^{b}TŠ*, заповѣдѣ *MZHvT* (10, 3) *H*. — Luk. 4, 19 κηρῦξαι: проповѣдати složno sa *ASONHvT ŠHP*, проповѣдати *M*. Luk. 9. 2 проповѣдати složno sa *ZASO NHvTŠHP*, пропов(ѣ)д(ѣ)ти *M*. — Mat. 26, 13 κηρυχθῇ проповѣдано бѫдеть složno sa *ZASONHvŠ* проповѣдѣно б. *MH* (проповѣсть ся *TA^{r}JurDbrTypn*). — Mark 16, 20 ἐκήρυξαν проповѣдашѧ, jednako u *AONHvTHSaP*, повѣдѣша *MMr*.

δικαιόω prevodi se оправьдати i оправьдити, u našem se rkp. istiskuje posljednji prvim. Luk. 7, 29 ἐδικαίωσαν: оправдашѧ, jednako u *T*, оправдаше *N^a* — оправьдиша *MZN^{b}HvŠH*; Luk. 10, 29 δικαιῶν: оправдати, jednako u *Kst*, оправьдити са *MZAONHvTŠHP*.

ἔχων prevodi se jednako kao u *M* имы, имѫщи, samo Mark. 10, 23 čita se u našem rkp. имѣющеи za ἔχοντες prema имѫщеи *MZNHvTŠH*.

ἀναπαύσασθαι prevodi se поучити. ali Mark. 6, 31 u našem je rkp. ἀναπαύσεσθε prevedeno поучитѣте prema поучите *MZNHvTŠH*.

ἀκολουθέω prevodi se послѣдовати i послѣдьствовати, jednako u našem rkp. Mark. 16, 17 παρακολουθήσει: послѣдоуѭть složno sa *N HvTŠ* послѣдьствоуѭтъ *MAOMr* (u *HSaP* različan prijevod); Mark. 16, 20 διὰ τῶν ἐπακολουθούντων: послѣдоуѭщими, jednako *NHv*, по-

слѣдьствоуѭтиими *MAOMrTHSa*, nalik *Š*. — Obratno Luk. 7, 9 τῷ ἀκολουθοῦντι: послѣдьствоуѭщомоу, tako samo u *P*, ali послѣдоуѭштюоуѭоу *MZAON^a HvH* (по немь ходѧщюмоу *S*, идѫщоу *N^b Š*, идѫщомоу *T*).

κληρονομέω prevodi se u starim tekstovima наслѣдити, наслѣдовати i наслѣдьствовати, naš rkp. daje prednost наслѣдовати, ovim je zamijenjeno kao u *Z* наслѣдьствовати; Mark. 10, 17 κληρονομήσω: наслѣдоуѭ složno sa *ZNHv*, наслѣдьствоуѭ *MŠ* (приимѫ *TH*). — Luk. 10, 25 наслѣдоуѭ složno sa *ZANHrTŠA^r*, наслѣдьствоуѭ *M SOHP*. — Luk. 18, 18 наслѣдоуѭ složno sa *ZANHvT*, наслѣдьствоуѭ *MSOŠH* (причащѫ *MstSy*). Jednom je i to Mat. 19, 29 prevedeno κληρονομήσει: наслѣдьствить kao u *O*, gdje je u svima tekstovima наслѣдитъ (причастї *H*).

εὐαγγελίζομαι prevodi se благовѣстити, благовѣстовати, -ствовати, i -стьствовати, u našem rkp. složno sa *M*, samo Luk. 8, 1 εὐαγγελιζόμενος: благовѣщаѩ, ali благовѣстоуѩ *MZH*, благовѣствоуѩ *NHvTŠ*, εὐλογέω prevodi se благословити, a dvaputa u *M* prevedeno εὐλογήσας благословесить Mat. 26, 26 i Mark. 14, 22, ali u našem rkp. samo благословити, tako i Luk 1, 64 благослова složno sa *M*, gdje u *Z* čitamo бгсвста. Isp. Jagić Четыре крит.-палеогр. ст. 44.

ζημιωθεὶς Luk. 9, 25 тьщесвовавь — отъштетивъ *ZN^b Š*, отъштетитъ *MAON^a KpTHP*, оташтить *Hv*.

(τοῦ κυρίου) συνεργοῦντος Mark. 16, 20 поспѣшьствоуѭщоу složno sa *MAMrTHSa*, поспѣвающю *NMst*.

Jednom i to Luk. 20, 5 prevedeno je ἐπιστεύσατε u našem rkp. вѣрьствовасте mjesto вѣровасте u svim ostalim tekstovima

Part. pret akt. od pres. прѣдѫ za grč. n. pl. διαπεράσαντες: прѣвъше u *M* sačuvan, u drugim starim tekstovima već se zamijenjuje oblikom -ѣхавъше, tako Mark. 5, 53 čitamo u *Z* прѣхавъше, Mat. 14, 34 u *A* прѣхавъше, upravo tako u našem rkp. Mark. 5, 53 прѣхавъше kao u *TH*, ali прѣвъше još u *N^a HvKp* sačuvalo se; Mat. 14, 34 прѣхавъше kao u *AOTH* prema прѣвъше *MZNHv*; Mark. 5, 21 прѣхавьшоу, tako i u *H*, ali прѣвъшю *MZN^a Hv*.

(δύο) δαιμονιζόμενοι Mat. 8, 28 (дьва) бѣсащасе — бѣсьноуѭштаса *SONHvMr* бѣсьна *MZAŠHP*.

ζωοποιοῦν Jov. 6, 63 иже живеть složno sa *ZANHvHP*, живить *OTMstJur*, живлѣатъ *M*, nalik *Š* i Бресл. Ев. XV. v. br. 2, оживлаеть *glag. mis.* i u rus. jev. XV—XVII. v.

ποιέω Mark. 11, 3 ποιεῖτε: дѣлаета — дѣета *MZNHvTŠH*.

Glagoli upotrebljeni u našem rkp. razlikuju se od glagola u *M* i u drugim starijim tekstovima svojim korjenitim samoglasom:

ἀκούειν prevodi se слышати i слоушати, u našem je rkp. pošljednji glagol istisnut prvim: Mark. 12, 37 πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ: многъ народь слышаше его — мн. н. слоушааше *ANH Kp*, мн. н. послоушааше *TŠ*, многи народи послоушаахѫ *MZH*. Jov. 5, 24 ὁ ἀκούων:

слышѫи, Jov. 6, 6 ἀκούειν: слышати, ali u svima ostalim tekstovima слоушаѭи, слоушати (*KstŠ* послоушати).

πνέω prevedeno je u *MZ* i u drugima доухати, доушѫ i дъхати, дъхаѭ. u našem rkp. дъхати, дышѫ: Jov. 3, 8 πνεῖ: дышеть složno s *AONHvMrŠP glag. mis.*, доушетъ *MZTH*; Luk. 12, 55 πνέοντα: дышѫщь, tako i *NHv*, доушѧщь *M*, доушетъ *Z* (доующа *H*, вѣѭщь *TKstŠJurMstDbrTynSy*). — Jov. 6, 18 πνέοντος: дышѫщоу, jednako *N^a HvP*, доушѫщоу *T*, дъхаѭщю *MZAON^b ŠH* (вѣѭщоу *Jur*).

Za cijelo je analogijom u nekojim glagolima uzeto ы mj. ъ: Mark. *15*, 37, 39 издыше za grč. ἐξέπνευσεν mjesto издъше kako nalazimo u svima ostalim tekstovima; Mark. 7, 34 въздыхнѫ za grč. ἐστέναξε mj. въздъхнѫ ostalih tekstova; tako i Mat. *21*, 20; Mark. *4*, 6; *11*, 21; Luk. 8, 6 исыше za grč. ἐξηράνθη mj. оусъше i Mark. 11, 20 part. pret. akt. f. g. akus. sg. исыхьшѫ mj. оусъхъшѫ svih ostalih tekstova.

λαμψάτω Mat. 5, 16 prevedeno u našem rkp. да просвьтить сѧ, tako i u *O* l. 213^a i 228^b, просвѣтить сѧ *ZADčMrHvŠH*. Naš rkp. i *O* zadržaše ovdje za cijelo glagol u obliku, koji je bio u prvom tekstu, isp. просвьтать сѧ Mat. 13, 43 za grč. ἐκλάμψουσιν u svima starijim tekstovima.

καθίσατε Luk 24, 49 сѧдѣте složno sa *ZAOTHSa*, сѧдьте *P*, ali сѣдѣте *MKstŠ*, nalik u *N* сыдѣте.

Pravilno je u *M* оунстити, оунштение, jednom se i to Luk. 11, 39 mjesto оунштаете ostalih tekstova čita u našem rkp. i samo još u *Hv*: оцѣщаете za grč. καθαρίζετε, a jednom nom. verb. Jov. 3, 25 περὶ καθαρισμοῦ: о оцѣщении prema о оунштении *MAONHvMrTŠH*. Isp. V. Jagić, Чет. крит.-палеогр. ст. 44.

ἐπαιτεῖν Luk. 16, 3 хлѫбати, ali хлѫпати *MZN^a Hilf7Kp*, nalik хлюпати *Hilf6*; treba ipak istaći, da i u *M* čitamo хлѫбаѩ Mark. 10, 46 хлѫпаѩ za grč. προσαιτῶν u *ZNHvTMst*; u našem je tekstu očevidno nepažnjom pisara napisano хлипаѩ, nije li tu и mj. ѫ, isp. въсхлипаѭтъ u Psalt. Sin. (Jagić op. c. 45).

Za part. je supst.: καὶ προσελθὼν ὁ πειράζων Mat. 4, 3 prevedeno u našem rkp. пристѫпль искоуситель složno s *ASODčStNHvŠHP* i *glag. mis.*, пристѫпи диѣволъ искоушаѩ *ZRMstDbr*.

Grčki se glagol prevodi opet prostim glagolom ili glagolom s imenicom, adverb i nalik.

ἀκολουθέω prevodi se u najstarijim tekstovima идѫ. грѧдѫ, хождѫ въ слѣдъ, по, također послѣдоуѭ, послѣдьствоуѭ; tako i u našem rkp. sasvim složno sa *M* osim ovih mjesta: Mark. 11, 9 οἱ ἀκολουθοῦντες: вь слѣдь грѧдѫщеи, jednako u *N^b TŠJurMst*, въ слѣдъ ходѧштеи *MZN^a H*, вь слѣдь по немь ход. *Hv*; Luk. 18, 44 ἠκολούθει αὐτῷ: вь слѣдь юго идѣаше složno s *AOHvKstŠA^r JurDbrTyn glag. mis.*, въ сл. е. грѧдѣаше *MZNTHP*. — Mark. 9, 38 čitamo jedno pored drugoga иже не ходитъ по насъ i ѣко не послѣдова намъ u *MZTH* (mjesto pošljednjega u *N^b Š* pres. послѣдоуеть); u našem se

rkp. mjesto pošljednje rečenice čita ꙁа не ходитъ по насъ, jednako u *KpJurMstTynDbrSy* (u *AONHvP* složno s nekojima ruskim tekstovima ispuštena je ova rečenica). Drugdje je ἀκολουλέω u našem rkp. prevedeno послѣдоуѭ: Luk. 9, 23, 49, 57, 59, i to Luk. 9, 23 složno sa *KstŠ*, a Luk. 9, 23 да ходитъ по мьнѣ za grč. ἀκολουθείτω μοι u *MZAONHvTHP*, по мнѣ идетъ *Kp*; Luk. 9, 49 въ слѣдъ неходитъ za grč. οὐκ ἀκολουθεῖ u *MZMrNHvTŠH*; Luk. 9, 57 идѫ по тебѣ *MZAONHvTŠHP*, идѫ въ слѣдъ тебе *S* za grč. ἀκολουθήσω σοι; Luk. 9, 59 ходи въ слѣдъ мене *MZAONHvTŠHP*, поиди въ сл. м. *S*, иди въ сл. *A*ʳ za grč. ἀκολούθει μοι. Napokon je prevevedeno u našem rkp još послѣдьствоуѭ i to Luk. 5, 11 ἠκολούθησαν: послѣдьствовашѧ, ali u svima ostalim tekstovima въ слѣдъ его идѫ, i Luk. 5, 27 ἀκολούθει μοι: послѣдьствоу ми, ali иди по мьнѣ u svima ostalim tekstovima, греди по мнѣ *glag. mis.*, samo u *Sy*: иди въ слѣдъ мене; tako čitamo i u *Kp* Luk. 9, 49 послѣдьствоуеть.

ἀποδοκιμάζω Mat. 21, 42 ἀπεδοκίμασαν: не брадоу створишѧ složno s *A*, не бърадъ створиша *S*, не брѣдоу сътвориша *MZONHvKpKstŠ* *A*ʳ*BP glag. mis.*, не брѣгоша *TH*, jednako je to prevedeno Luk. 20, 17 u *MZN*ᵃ*HvTH*, a u *N*ᵇ*ŠJur* не брѣгоша, u našem rkp. ipak drukčije: не клюуньствовашѧ. Isp. Jagić Чет. крит. палеогр. ст. 47.

διανυκτερεύων, ἦν — Luk. 6, 12 бѣ обноши стоѩ, u *MZNHvTŠ H* и бѣ об нощь.

μοιχάομαι, μοιχεύω: Mat. 5, 32 μοιχᾶται прѣлюбы дѣеть složno sa *ZHvŠH*, прѣлюбы творитъ *MMihaDčSt*; a od ovoga složenica: Mark. 10, 19 μὴ μοιχεύσῃς: не прѣлюбодѣи, nalik не любодѣи *Jur MstDbrTyn*, ali не прѣлюбъдѣи *ZNHvTH*, не прѣлюбы сътвори *Š*, не прѣлюбъ дѣи *M*.

πιστεύειν prevodi se вѣровати, πιστεῦσαι: вѣрѫ ѩти, naš rkp. slaže se posve sa *M*, ali je ipak kašto upotrebio oblike glagola вѣровати, gdje u *M* i drugim starim tekstovima nalazimo oblike od вѣрѫ ѩти (-имати) Luk. 8, 13 πιστεύουσιν: вѣроуѭть složno sa *SN*ᵇ*Š glagolski mis.*, ali вѣрѫ емлѭтъ *MZAON*ᵃ*HvTH*, u v. 12 pak πιστεύσαντες u našem tekstu вѣровавше i jednako *KstŠ*, ali u svima ostalim tekstovima вѣрѫемъше. — Jov. 5, 46 εἰ γὰρ ἐπιστεύετε μουσεῖ, ἐπιστεύσατε ἂν ἐμοί: аще бисте вѣровали, вѣрѫ бисте ѩли, jednako u *N*ᵃ*Hv Jur*, u *N*ᵇ*KstŠ* i na drugom je mjestu вѣровали možda za to. što je i u nekim grčkim tekstovima na drugom mjestu ἐπιστεύετε; u svim ostalima: бисте вѣрѫ имали — вѣрѫ бисте ѩли. — Jov. 4, 48 οὐ μὴ πιστεύσητε не имате вѣровати, ali вѣры ѩти *MZAONHv TŠH glag. mis.* — Jov. 6, 30 πιστεύσωμεν: вѣроуемь, ali вѣрѫ имемъ u svima ispoređenim tekstovima. Nalik Luk. 24, 11 ἠπίστουν: не вѣровахѫ, jednako *Š*, ali не имѣахѫ имъ вѣры *MZAOMrNHv THSaP*. Isp. V. Jagić op. c. 43.

σπλαγχνίζομαι obično se prevodi u starim tekstovima милосрьдовати, pored toga i милъ ми естъ, tako je Luk. 15, 20 ἐσπλαγχνίσθη prevedeno милъ емоу бꙑстъ u *MZASONHvTSHP glag. mis.*, ali u našem je rkp. i ovdje миловa.

συμβουλεύομαι prevodi se u starim tekstovima съвѣтъ творѭ i къ вѣштати, Mat. 26, 4 prevedeno συνεβουλεύσαντο: съвѣтъ сътвориша u *MZSH* i *glag. mis.*, ali u našem tekstu съвѣщашѧ složno s *AN HvKstŠJurSyP*, съвѣщаша сѧ *OT*.

ἐπηρεάζω prevodi se творѭ напасть u starim tekstovima, n. pr. Mat. 5, 44 προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς: молитѣ ꙁа творѧщаꙗ вамъ напасти (-ь) *MZAODčStMihaHvŠSA^r P*, u *glag. mis.* i u našem rkp., ali u *S* молиткѫ дѣите о напастьствѹющихь вамъ, a jednako kao ovdje prevedeno je u *S* Luk. 6. 28 u našem rkp., gdje čitamo ꙁатворающаꙗ вамъ обидѫ *MZNTŠH*, ꙁатвор. в напасть и обидоу *Hv*.

ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον prevedeno Mat. 23, 23 отъдесатьствоуете мѧтѫ u *MZNHvŠH*, отдесатоуете *T*, jednako kao ovdje u *T* prevedeno je ovo i u našem rkp. Luk 11, 42, i ѿдесатствоуете *Kst*, ali десятинѫ даете отъ мяты *MZNHvTH*.

βασιλεύω prevodi se u starijim tekstovima цѣсарьствоуѭ, jednako je prevedeno βασιλεῦσαι Luk. 19, 27 u našem rkp. црьствовати, tako i u *Kst*, ali да црь вимь бꙑлъ *MZNHvTH*.

Složno sa *O* prevedeno je u našem rkp. ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ Luk. 18, 13 ѡцѣсти мѧ грѣшьника, u *O* s dat. оцѣсти мьнѣ грѣшьникоу, nalik оучисти мѧ грѣшьнаго *KstJur*, оучисти мьнѣ грѣшьникоу *MstDbr*, ali милостивъ бѫди мьнѣ грѣшьникоу *MZASNHvTŠHP* i *glag. mis.* (drukčije: ѡтпѹсти грѣхꙑ моꙗ *A^r*).

Nalik kao u *Kst* prevedeno je Luk. 9, 25 τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος: что оубо пол ьствоуєть члвкь, nalik u *KstŠ*: что оубо полꙃѹеть, ali кѫѣ бо польꙃа (*M* dod. єсть) чловѣкоу *MZAONHvTHP*.

Različno od sviju ispoređenih tekstova prevedeno je:

εὐχαριστέω Luk. *18*, 11; *22*, 17, 19: Jov. *6*, 11, 23 хвалити, похвалити, ali u svima ostalima хвалѫ въꙁдати, — даꙗти.

καρποφοροῦσιν Luk. 8, 15 плодать сѧ, ali плодъ творꙗтн *MZASON HvTŠH*, плодь приносеть *glag. mis.* Nalik je prevedeno οὐ τελεσφοροῦσιν Luk. 8, 14 не до крьхь плодать сѧ, tako samo u *N^a*, ali не до кр. плода творꙗтъ *MZASOHvHP*, не съкръшаѭть плода *N^b TŠ*, не приносеть плода *glag. mis.*

συνευδοκεῖτε Luk. 11, 48 сьвольствоуєте, ali волѭ имате *MZN HvH* (*T* ispušt.), волнте *JurMstDbrTyn*.

ψευδομαρτυρέω Luk. 18, 20 не льже послоушьствоуи — не лъжь съвѣдѣтель бѫди *MZTH*, не лъжи свѣ бѫди *ASONHvA^r MstP*, — не льже свѣдѣтельствоуи *Š*, лъжи послоухъ не боуди *JurSy*.

ὀφείλω Luk. 7, 41 ὤφειλεν: дльжноваше — ali бѣ дльжьнъ *MZAONHvTŠHP glag. mis.* — Luk. 17, 10 ὠφείλομεν: длъжьньствовахомь — ali длъжьни бѣхомъ *MZAON^b HvTŠHP*.

Obratno je glagol preveden također samo glagolom u najstarijim tekstovima, ali na šire u našem rkp.

Složno s *AS* i s drugima prevedeno je ζήσεται Mat. 4, 3 живъ бѫдеть, tako i *ASDčStNHvŠP*, поживеть *Z*, живеть *glag mis.*

Različno od ispoređenih tekstova:

ἔξεστιν Luk. 14, 3 ѥсть оудобь, ali достоитъ *MZASONHvTŠP*. подобаеть *glag. mis*

παθεῖν Luk. 24, 46 имжм приати, ali пострадати *MZAONHvT ŠSaP* i *glag. mis.* Nalik je prevedeno Luk. 13, 2 u našem rukopisu прииаса, ali пострадаша *MZNHvTŠH*.

Obratno opet κόπους παρέχετε prevedeno je doslovce u našem rkp. троуды даѥте Mat. 26, 10 složno s *ANHv*, Mark. 14, 6 složno sa *NHvKpKstŠ*, троудъı дѣете Mat. 26, 10 *O* l. 153ª *TA*ʳ *B*, Mark. 14, 6 *OT* ali samo glagolom: троуждаете Mat. 26, 10 *MZSO* l. 156ª *ŠHP*, Mark. 14, 6 *MZHv*; стоужаете *glag. mis.*

Složno sa *M*, ili u opće s najstarijim prijevodom prevedeno je u našem rukopisu:

ἄλλομαι: Jov. 4, 14 ὕδατος ἁλλομένου prevedeno u našem rkp.: воды вьсланащѧ, jednako u *ZAN*ª*HvKpT*; u *M* je već zamijenjeno drugim glagolom въходѧшта (v. Mar. Cod. ed. V. Jagić 470), истѣкающаа *OMst*, текѫщаа *N*ᵇ*KstŠHJur*, въсканающаа *A*ʳ. цвѣнающи *P*.

ἀποκατεστάθη prevedeno Mat. 12, 13; Luk. 6, 10 u svim tekstovima оуткрѣди са, a tako još i Mark. 8, 25 u našem rukopisu složno sa *N*ᵇ*H*, ali оуткори са *MZKstŠ*, отъткори са *N*ª*Hv*, откори са *T*, оустрои са *MstJurSy*.

βαλεῖν εἰρήνην Mat. 10, 34 вьврѣщи мира složno sa *MNHvKstŠ HJurMstDbrSy*, положити *ZT glag. mis.*; tako je i na drugim mjestima prevedeno βαλῶ: въвръгѫ složno sa *M*, ali uz to i вьложити Luk. 12, 5 (za grč. ἐμβαλεῖν), ali въврѣщи *MZAONHvŠŠHP glag. mis.*, Luk. 21, 4 вьложишѧ za grč. ἔβαλον, ali въвръгѫ *MZA SONHvKpTŠHP*. — Luk. 21, 3, 4 вьложи za grč. ἔβαλεν — въвръже jednako u svim ostalim tekstovima. Drugdje se prevodi βάλλω složno sa *M* još въмѣтаѭ, ali Luk. 21, 1 вьлагаѭщѧѩ grč. τοὺς βάλλοντας, Luk. 21, 2 вьлагаѭщѫ grčki βάλλουσαν, gdje se u svima ostalim tekstovima čita въмѣтаѭштѧѩ, въмѣтаѭштѫ.

γιγνώσκω se prevodi u *M* i dr. starim tekstovima разоумѣти, u našem rkp. još češće, gdje je u *M* i u drugim tekstovima uzet drugi glagol: Luk. 8, 10 γνῶναι: разоумѣти složno sa *Z*, ali вѣдѣти *MA SONHvTŠHA*ʳ *glag. mis.*, вѣдати *P*. Luk. 21, 30, 31 разоумѣѥте, ali вѣсте — вѣдите *MZNHvTŠH glag. mis.* — Luk. 7, 39 ἐγίγνωσκεν ἄν: разоумѣль би — вѣдѣлъ би *MZAONHvTOH glagolski mis.*, видѣлъ *A*ʳ вѣдалъ *P*. — Jov. 4, 1 ἔγνω разоумѣ složno sa *N*ª*HvTKstŠ*, оувѣдѣ *MN*ᵇ, оуслыша *ZH*. Osim toga Luk. 6, 44 γιγνώσκεται: разоумѣѥть са, ali познаеть са *MZMrNTŠH*, познано боудеть *Hv*. — Luk. 24, 18 οὐκ ἔγνως: не разоумѣ, jednako u citatu iz *Supr.* (V. Vondrák Ueber einige orthograph. u. lex. Eig. d. Supr. 42), ali не вѣси *MZAOMrNHvTKstŠHTaP* i u *glag. mis.*

δεῖ se prevodi достоитъ i подобаѥть, u našem je rkp. obilnije подобаѥть, tako Luk. 13, 14. jednako u *P* i *glag. mis.*, dok je

достоитъ u *MZASONHvTŠHA*^{r}, i Jov. 4, 24 također u *glagolskom mis.*, ali достоитъ *MZAONHvTŠHP;* tako i ἔδει Luk. 13, 16 подобаше, jednako samo u *O* (l. 106^a, 236^b) i *glag. mis.*, ali достоѣаше *MZASNHvTŠHA*^{r}, достоить *P*, i Jov. 4, 4 složno sa *KstŠ*, ali достоѣаше *MZNHvTH.*

ἔξεστιν prevodi se pravilno достоитъ, tako n. pr. Luk. 6, 2 u svima tekstovima, ali i ovdje je u našem rkp. подобаѥть.

ἐάν με δέῃ Mark. 14, 31 аще ми сѧ ключить složno sa *MNHvKp Kst*, аще ми се приключить *glag. mis.*, а. ми сѧ слоучитъ *ZJurMst DbrTynSy*, лоучить *T*, аще мѧ естъ *Š*, аще ми сѧ иметь *H*.

διέρχομαι Mark. 4, 35; Luk. 2, 15 prevedeno u *MZ*, Luk. 2, 15 u *A* διέλθωμεν: прѣидѣмъ, tako još Luk. 8, 22 u našem rkp. složno sa *ZANHvTšP*, ali прѣѣдѣмъ *MOH*.

ἐγγίζω u stslov. se prevodi приближити сѧ, ali i пристѫпити Mark. 2, 4; Luk. 22 47; tako u našem rkp. još Luk. 18, 40 ἐγγίσαντος: пристѫпльшоу, — приближьшю сѧ *MZAON*^{b}*TŠHP*, приближешоу се *N*^{a}, nalik *glag. mis.*

εἶδον, ἰδεῖν prevodi se видѣти i оузьрѣти, u našem rkp. češće видѣти; tako čitamo Mat. 5, 16 ὅπως ἴδωσιν: ꙗко да видѣвьше, nalik ꙗко да видать *Š*, ali да оузьратъ *ZAODčMrHvHP glag. mis.* — Luk. 8, 28 ἰδών: видѣвь — оузьрѣвъ *MZASONHvTŠH.* Luk. 9, 27 ἴδωσιν: видать jednako u *N*^{b}*KstŠ*, ali оузьратъ *MZAON*^{a}*THv HP.* — Luk. 12, 54 ὅταν ἴδητε: ѥгда видите — егда оузьрите *M ZNHvTŠH.* — Luk. 13, 12 ἰδών: видѣвь, jednako u *KstŠ*, оузьрѣвъ *MZASONHvTHP glag. mis.* — Luk. 15. 20 εἶδεν: видѣ, tako i u *glag. mis.*, — оузьрѣ *MZASONHvTŠHP.* — Luk. 22. 56 ἰδοῦσα: видѣвьши, jednako u *glag. mis.*, оузьрѣвьши *MZNHv TŠH.* Tako se prevodi i ὄψομαι Luk. 13. 28 ὄψεσθε: видите — оузьрите *MASONHvTŠHP.* — Obratno nalazimo Mat. 4, 21 za εἶδεν оузьрѣ složno s *AODčStNHvHP*, видѣ *ZSŠ glag. mis.* — Mark. 9, 1 ἴδωσιν: оузрать složno s *AONHvTKpH*, видатъ *MZS ŠHA*^{r}.

εἰπεῖν se prevodi рещи i глаголати, u našem rkp. češće prvim glagolom: Mark. 10, 14 εἶπεν рече, jednako u *NHvTŠ glag. mis.*, глагола *MZH;* Luk. 5, 14 εἰπεῖν: рещи, глаголати *MZH*, повѣдати *N*^{b}*HvKpTŠ* (повѣждь *N*^{a}); Luk. 12, 12 εἰπεῖν: рещи, jednako u *KstŠTyn*, глаголати *MZAONHvTHP.*

ἐλπίζειν se prevodi надѣати сѧ, оупъвати i чаати, tako i u našem rkp., samo Luk. 23, 8 čitamo za grč. ἤλπιζεν чаꙗше, ali надѣаше сѧ *MZTrgNHvTŠH glag. mis.* i Luk. 14, 21 za ἠλπίζομεν: оупвахомь, ali надѣахомь сѧ *ZAONHvMrNTŠHSaP glag. mis.*, надѣемъ сѧ *M.*

ἐμβαίνω εἰς τὸ πλοῖον u stslov. se tekstovima prevodi вълѣсти i въсѣсти; pošljednje se n. pr. čita Jov. 21 3, a jednako u našem rkp. Jov. 6, 24 ἐνέβησαν: вьсѣдѫ (вь кораба), ali вълѣзѫ (-оша) *MZA ONHvTŠHP.*

ἐξέρχομαι Mark. 5, 2 ἐξελθόντι prevedeno изльзъшю u *MZN*^{a}*Hv TŠH* i u našem rkp. (samo u *N*^{b} изьшьдьшоу), češće u našem rkp.

Luk. 8, 38 ἐξεληλύθει: излѣзж, jednako u N^aT, ali изидж *MASO* N^b*HvKpŠHP*, изиде *Z*, i Luk. 22, 39 ἐξελθὼν излѣзь, ali ишьдь *MZNHvTŠHP glag. mis.*

ἐπαίρω u stslov. se tekstovima prevodi възвести i въздвигнжти Luk. 16, 23 ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ u našem rkp. въздвигь оуи свои, jednako u *glag. mis.*, ali възведъ оуи *MZASONHvTŠH MstP*.

ἐργάζω prevedeno сьдѣлати Mark. 14, 6 i Jov. 3, 21 u *M* i u našem rkp., tako i Mat. 26, 10.

ἠργάσατο сьдѣла složno sa *ZSONHvTŠHP glag mis.*, сьдѣлать *A*, ali сътвори *M*.

ἔρχομαι i nalik prevodi se градж a идж, u našem rkp. čitamo градж složno sa *M* i drugim starim tekstovima, tako Mat. 4, 19 градѣта za grč. δεῦτε kao u *ZADčStNHvŠHP*, ali идѣта *OS*, поидѣта *glag. mis.*: Luk. 14, 27 za grč. ἔρχεται градеть složno sa MN^b*HvŠ glag. mis.*, ali идетъ ZN^aT; nerijetko mjesto идж, хождж starijih tekstova: Mark. 2, 13 ἤρχετο градѣаше, jednako u *NHvT*, ali идѣаше *MZŠH*; Mark. 11, 9 οἱ ἀκολουθοῦντες: кьслѣдь граджщеи, jednako u N^b*NTŠJurMst*, късл. ходаштеи MZN^a*HvH* Luk. 9, 37.

ἀπέρχῃ Luk. 9, 57 градеши, jednako u N^a*HP*, идеши *MZASO* N^b*HvTŠA*^{r} Luk. 17. 10.

ἔρχεται градетъ — приде̇тъ MZN^b*HvTŠH*. — Luk. 18, 37 παρέρχεται: миноградеть — миноходитъ *MZAONHvTŠHP glag. mis.*, миноидеть *Dbr*. — Rijetko je kad samo mjesto градж u *M* upotrebljeno u našem rkp. идж, хождж i tu samo u slozi s drugim starijim tekstovima: Luk. 18, 43 ἠκολούθει αὐτῷ: кь слѣдь його идѣаше složno s *AOHvKstŠA*^{a} *JurDbrTyn glag. mis.*, градѣаше *MZNTHP*. — περιπατοῦντι Jov. 1, 36 ходащꙗ složno sa *ZAMrNHvTHP glag. mis.*, иджщꙗ *OMst*, граджшта *MŠ*.

θαυμάζω prevodi se дивлꙗ сꙗ i чюждж сꙗ, Luk 9, 43 θαυμαζόντων: u našem rkp. дивꙗщемь сꙗ, ali чюдаштемъ сꙗ *MZNHvTŠH*.

θεάομαι prevodi se виждж i оузьрж, Luk. 5, 25 ἐθεάσατο: видѣ, jednako samo *P glag. mis.*, ali оузьрѣ *MZAONHvTŠHTur*. Jednako θεωρέω Jov. 6, 62 θεωρῆτε: видите — оузьрите *MZAONHvTŠHP*.

κατανοέω prevodi se u stslov. također разоумѣж, na pr. Luk. 20, 23, tako je i u našem rkp. Luk. 12, 27 κατανοήσατε prevedeno разоумѣите, ali съмотрите *MZUfrNHvTŠH*.

κλείω Luk. 4, 26 заклене сꙗ složno sa *MKp*, заклони сꙗ *NHv* i *glag. mis.*, заклюуи сꙗ *ASOTKstŠ*, затвори сꙗ *H*. — заклене čita se još Luk. 3, 20 u *MKp*, ali u našem je rkp. list, na kojem se nalazi ovaj stih, istrgnut.

κράζω prevodi se въпиж i зовж, u našem rkp. češće drugim glagolom, Mat. 20, 30, ἔκραξαν възвасте složno sa ZN^b*Hv*, възъписте (-а) *MASONTŠHP*, Mat. 20, 31; възвасте složno sa *Z*, звахоте N^a*Hv*, звваста N^b*TO*, въпиѣшете *M*, въпиѣсте (-а) *ASŠHP*, u grč.

tektovima čitamo ἔκραξαν i ἔκραζον. — Mark. 3, 11, ἔκραζον: ꙁвахѫ složno sa *NHvTKstŠ* — въпиѣхѫ *MZH*.

λέγειν se prevodi решти i глаголати, Luk. 6, 42 čita se u našem rkp. решти, jednako u *glag. mis.*, ali глаголати *MZMrNHvTŠH*.

λογίζω Mark. 15, 28 prevedeno je ἐλογίσθη приүьтенъ бысть *MZA SONHvTHP*, samo u *Š* въмѣни са, вьменен биси *glag. mis.* U istoj je rečenici Luk. 22, 37 prevedeno jednako u našem rkp.: приүте са, ali вьмѣни са *MZNHvTŠHBP*, к'мѣнень биси *glag. mis.*

μαστιγόω prevodilo se najprije тепѫ, v. Codex Mar. ed V. Jagić 467. Чет. кр. пал. ст. 44. Ovaj se stari glagol učuvao još i u našem rkp. Mark. 10, 34 μαστιγώσουσιν: оүтепѫтъ složno sa *ZAO MrN^a^Hv*, бьють *H*, оүꙗзватъ *N^b^Š* (u *MSTP* je kao u nekim grč. tekstovima ispušteno μαστιγώσουσιν αὐτὸν καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτόν). — Luk. 18, 33 μαστιγώσαντες: тепьше složno sa *ZKpTH* (егда тепоүть *glag. mis.)*, бивьше *MNHvŠ*. — Tako je prevedeno i φραγελλώσας Mat. 27, 26 тепь složno s *NHv glag. mis.*, ali бивъ *MZASOTŠH P*, tako je bilo i Mark. 15, 15 napisano тепь, ali je izradirano; тепь se ovdje čita u *ZKp glag. mis.*, бивъ u *MNHvTŠH*. Na ostalim mjestima: Mat. *10*, 17; *23*, 34 i Luk. 18, 33 slaže se naš tekst sa *M*.

οὐ μέλει σοι prevedeno je u našem rkp. Mark. 4 38 не родиши složno sa *MZNHvH*, не радиши *Š*, не брѣжеши *T*, dalje не радиши Mat. 22, 16 kao u *TŠ* i Luk. 10, 40 složno sa *T*, не родиши Mat. 22, 16. Luk. 10, 40 *MZANHvHP glag. mis.*, не брѣжеши Luk. 10, 40 *SOŠ*, Mat. 22, 16 *O*, не печеши са Mat. 22, 16 *S*. Jednako je prevedeno:

καταφρονήσει Mat. 6, 24 не радити нاүьнетъ složno sa *OStA^r^Š*, i Luk. 16, 13 не радити въүьнеть, jednako u *Š*, ali не родити наүьнеть Mat. 6, 27; Luk. 16, 13 *MNHvP*, Luk. 16, 13 *AH*, не брѣшти наүьнетъ (въүьнетъ) Mat. 6, 24 *ZASH* Luk. 16, 13 *ZSA^r^*, прѣобидитъ *T*. — Mat. 18, 10 μὴ καταφρονήσητε: не радите složno sa *Z*, не родите *MASNHvŠHP glag. mis.*, не прѣобидите *MrT*. — παρακούσῃ Mat. 18, 17 не радити наүьнетъ složno sa *ZŠ*, не родити въүьнетъ *MA*, не родити наүьнеть *NHvP*, не брѣжетъ *S* (ослоүшаетъ са *T*, прѣслоүшаеть *H*, испослоүшаеть *glag. mis.)*.

οἶδα obično se prevodi вѣмь, rijetko kad ꙁнаѭ; Jov. 6, 42 οἴδαμεν u našem rkp. вѣмь, ali ꙁнаемъ *MZAONHvTŠHP*.

ὀνομάζω Luk. 6, 13 ὠνόμασεν: нареүе složno sa *MZN^b^ŠH*, a tako i Luk. 6, 14, jednako sa *T*, ali именова *MZNHvŠH*, i u st. 13 *N^a^ HvKp*.

πληρωθῆναι prevodi se събыти са i съконьүати са, ἵνα πληρωθῇ Mat. 4, 14 да сьбѫдеть са složno s *ASODčStNHvŠHP*, съконьүаетъ са *Z*.

πορεύεσθαι prevodi se ити i ходити, Luk. 10, 38 ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς prevedeno u našem rkp. идѫщемь имь ali ходаштемъ имъ *M Tyč*, ходаштю *ZNHvTKstŠ*, сходащюємъ *H*.

προσρήγνυμι Luk. 6, 48 προσέρρηξεν ὁ ποταμός: припаде рѣка u svim tekstovima a i u našem rkp. u st. 49 složno sa *KstŠ*, dok čitamo припраꙁи са u *MZNHvTH*.

προσφέρω prevodi se приведж i принесж, u našem rukop. jednako kao u *M;* Mat. 9, 32 προσήνεγκαν (αὐτῷ ἄνθρωπον): приведоша ali привѣса *MZAMrKp*, приведоша *SONHvTŠHP*, nalik Mat. 17, 16 προσήνεγκα u našem je rkp. prevedeno принесь, ali привѣсъ *MA*, приведохъ *SONHvŠHP*, приведохомъ *T*. Obratno Mat. 14, 35 προσήνεγκαν: привѣса, jednako u *Kp*, приведоше *NHv*, ali принѣса *MMr*, принесоша *ZTŠH*.

συζητεῖν obično se prevodi сътязати сѧ, tako i Luk. 22, 23 u našem rkp. начаса стязати сѧ, ali искати u *MZNHvTŠHBP glag. misal.*

σφραγίζω Jov. 3, 33 ἐσφράγισεν prevedeno знаменатьлѣ u svim tekstovima *MAOMrNHvTŠHP*, samo u *Jur* знамена, ali Mat. 27, 66 σφραγίσαντες prevedeno je знаменавъше u *MZMrTŠA*[r] *JurMstDbr TynSyFaP*, назнаменаше *glag. mis.*, ali знаменатлѣвьше u našem rkp. i u *AONHvHilf 7 Kp*. печатлѣша *H*.

τρέφω Mat. 25, 47 ἐθρέψαμεν напитахомь složno sa *MZANHvMr* напитѣхомъ *S*, напитахомъ *OTŠHP glag. mis.*, накръмихомъ *A*[r].

φωνέω prevodilo se prvobitno глашати, въз-, пригласити (Jagić Cod. Mar. 470), ali u najstarijim već tekstovima također звати. Naš rkp. ima češće prvi glagol: Mat. 27. 47 φωνεῖ глашаеть složno s *ANHv KstŠ*, зоветъ *MZSOTHFaP glag. mis.* Mark. 10, 47 φωνοῦσι глаша . . . (na l. 79[b] je ovo otrto), глашають *N*[a]*Hv*, възглашаѭтъ *Kp*, възгласишѫ *N*[b]*TKstŠ*, звахѫ *MMrHJur*, възъвахѫ *ZMst* Luk. 23, 21 ἐπεφώνουν: възглашахѫ složno sa *ZNHvTrgŠH glag. mis*, възглашаѭще *T*, вьпиѣхѫ *MDbr*, звахѫ *JurP*. — Jov. 4, 16 φώνησον: пригласи složno sa *ZANHvTSHP*, призови *MOJurTynMstSy glag. mis.* — Jov. 9, 18, 24 ἐφώνησαν: възгласишѫ složno sa *ZANHvT ŠHO* u st. 18, *A*[r] u st. 24. призъваша *MP glag. mis.* възъваша *Jur TynO* u st. 24. Na drugim mjestima nalazimo ovaj glagol, gdje je upotrebljen i u *M*, osim ovih odstupanja: Luk. 6, 13 προσεφώνησεν: призва, jednako u *N*[b]*TŠ*, ali пригласи *MZN*[a]*HvH*. — Luk. 19, 15 φωνηθῆναι: призвати, да призовѫтъ *T*, възовѫтъ *JurMstTyn DbrSy*, да пригласатъ *MZANHvHP glag. mis.*, пригласити *KstŠ*. — Jov. 1, 49 πρὸ τοῦ φωνῆσαι: прѣжде вьзвании, прѣжде даже не възъва *Jur glag. mis.* — прѣжде даже не възгласи *MZASOMrNHvTŠHP*.

χαλάσετε Luk. 5, 4 prevedeno u svim tekstovima вьметѣте i nalik (samo u *Kst* i u dr. jev. XV. v. въкръзѣте), ali Luk. 5, 5 prevedeno je χαλάσωμεν u našem rkp. isto tako вьметемь složno s *AN*[a] *HvKpJur*, вьмещемь *Mr*, nalik *P*, ipak въкръжемъ *MZON*[b]*H glag. mis.* (u *KstŠ* въкръгѫ; u nekim je tekstovima 1 l. sg. χαλάσω).

χαρίζομαι prevedeno je jednom u stslov. tekstovima jev. даровати Luk. 7, 21, u našem pak rkp. još Luk. 7, 42, 43 ἐχαρίσατο: дарова, ali u svima ostalim tekstovima отъда, отъдастъ *MZASONHvTŠH P* (отнеусти *glag. mis.)*

χρονίζω isprva se za cijelo prevodilo мѫдити, моудити, poslije коснити (Jagić Cod. Mar. 464), u našem je rkp. prvi glagol češći:

*

Mat. 25, 5 χρονίζοντος моүдаціоү složno sa *ZASOKpTTurJurTyn Mst*, мьдлащю *HP*, късиащтоү *MNHvKstŠ glag. mis.* Luk. 1, 21 ἐν τῷ χρονίζειν: егда моүждаалше složno sa *ZAOTA*ʳ*JurTyn*, моүдѣше *Kp*, мьдлаше *HP*, къшнѣаше *MN*, что каснить *Hv*. късиащоү емоү *KstŠ*. — Luk. 12, 45 χρονίζει: моүдить, jednako u *T*, мждитъ *Z*, мьдлить *H*, късиитъ *MNHvŠ*. — Ali Mat. 24, 48 χρονίζει prevedeno je късиить složno sa *MNHvKstŠ*, моүдитъ *ZASOKpTJurMst DbrSy*, мьдлить *HP*. — Isp. Jagić Чет. крит. палеогр. ст. 47.

Različno od *M*, složno sa *Z* prevedeno je:

ἀλαλάζοντας Mark. 5, 38 клнчащѧ, jednako u *ZNHvTH*, nalik *Kp*, кричашта *MKstŠ*, къпиюща *JurMstTynDbrSy*.

διαπεράσαντες Mark. 5, 33 прѣхадакъше, jednako *TH*, nalik прѣхакъше *Z*, прѣѣкъше *MN*ᵃ*HvKp*, прѣшедше *ŠJur*, прншьдьше *N*ᵇ *MstDbrTynSy*. Mat. 14, 51 прѣхадакъше složno s *AOTH*, прѣѣвъше *MZNHv*. прѣшедше *KstŠ*, прѣплавъше *S*, прѣвезъше сѧ *JurMstTyr DbrSy*. Mark. 5, 21 διαπεράσαντος: прѣхадавьшоү, jednako u *H*, прѣѣвьшю *MZN*ᵃ*Hv*, прѣшедьшоү *N*ᵇ*TKstŠ*, прѣплоүвьшоү *JurTynDbr*.

διαστέλλω Mark. 7, 36 prevedeno διεστείλατο u svim tekstovima záпрѣти (osim *Mst* záпокѣда), slijedeće pak u istom stihu διεστέλλετο u *M* záпокѣдалше, ali u našem rkp. kao u *Z* i ostal.: záпрѣщалше (záпрѣщакаше *glag. mis.*).

ἐπιτιθέασιν Mat. 23, 4 въскладажтъ složno sa *ZAONHvHBP*, покладають *glag. mis.*, възлагажтъ *MTSJurMstDbrSy*.

ἐν τῷ μέλλοντι Mat. 12, 32 градѫщии složno sa *ZASONHvH*, бѫдѫштии *MTKstŠP*.

σκυθρωποί Mat. 6, 16 сѣтоүѫще složno sa *ZAODčStMrNHvŠHA*ʳ *P glag. mis.* жалоүѭще *S*, онълн *MstDbr*. u *M* isp. Po skladu velike većine tekstova možemo držati, da je сѣтоүѭште pripadalo prvobitnomu tekstu, a ne da je *Sav* ovdje sačuvalo originalniju riječ. Isp. V. Vondrák Ueber einige orthograph. u. lex. Eigenth. des Cod. Supr. 43 d.

Različno od *MZ*, složno s *A* prevedeno je:

ἀνήχθησαν Luk. 8, 22 прѣидѣ složno s *AN*ᵃ. поидѫ (-оша) *N*ᵇ *HvKstŠP* — прѣѣдѫ (-ошѫ) *ZTH*, вѣдѫ *MKp*, въпидоша *O*.

ἀποτάξασθαι Luk. 9, 61 ѡтѣщати сѧ složno s *ASONHvTŠHP*. — отърешти сѧ *M*, отъкрѣшти сѧ *Z*.

ἔβαλεν τοὺς δακτύλους Mark. 7. 33 вьдѣ прьсты složno s *ANHv KpKstŠTynP* i *glag. mis.*, въложи *MZSOTHA*ʳ.

ἤρχοντο Jov. 6, 17, 21 идѣахѫ složno s *ANTŠHHvP* st. 21; — ѣзѣахѫ *MZO*, ѣдыхоү st. 17 *Hv*.

διέρχεσθαι Luk. 19, 4 минонти složno s *AON*ᵃ*TMstSyP*. — минѫти *MZN*ᵇ*HvŠHA*ʳ i *glag. mis.*

ἐλαττοῦσθαι Jov. 3, 30 низити сѧ složno s *AKpSy*, ali je u našem rkp. bilo prvobitno napisano минити, onda je м izradirano, a nad ни napisano з; мьнитн сѧ *MOMrN*ᵃ*HMst*, понижати сѧ *N*ᵇ *KstP Jur*, маньшаты се *Hv*.

(ἀπὸ τῆς γῆς) ἐπαναγαγεῖν Luk 5, 3 вьзыти složno s AN^aHvT *Tur*, отъстѫпити $MZOMrN^b ŠH$, отвести *glag. mis.*, ωтринoути *P*. Tako je i Luk. 5, 4 prevedeno: ἐπάναγε (εἰς τὸ βάθος): вьзыди složno sa *HvKp*, внийди u *P*, ali вьзѣди u *MOTur*, въѣди u *AMrT*, ѣди *H*, ѣхаи *Z*, постѫпи $N^bKstŠ$, вьлѣзи N^a, вези *glag. mis.*

μαρτυρεῖν prevodi se u našem rkp. obično съвѣдѣтельствовати, u *A* i dr. već glagolom послоушьствовати, i jedanput ovim glagolom u našem rkp.: μαρτυρεῖτε Luk. 11, 48 послоушьствоуете kao u *TJur MstDbrTyn*, ali съвѣдѣтельствоуете *MZNHvŠH glag. mis.*

περιεβλέπετο Mark. 5, 32 оглядааше са složno s *AONUfr*, окгладааше са *KstŠ*, сьгледааше се *Hv*, озираше са *MZSTHP*.

πλεόντων αὐτῶν Luk. 8, 23 идѫщемь же имь, jednako u *ANHvT ŠP*, ѣдѫштемъ *MZOH*. плавающиимъ *Kst*. Nalik je prevedeno κατέπλευσαν Luk. 8, 26 прѣидѫ, jednako u *NHvŠ*, ali прѣвдѫ *MZT*, прѣѣхаша *H*.

Različno od *MZA*, ali nalik na *S* prevedeno je:

ἀπαιτοῦσιν Luk. 12, 20 вьзимѫть, nalik u *S* вьземлѭтъ, ali истазаѭтъ *MZAOSHvTH*, истажѫтъ *KstŠ*.

προσφέροντες Luk. 23, 36 придающе složno sa *STrgT*, приданаѫште *A glag. mis.*, придѣвѫще *MZONHvŠH*, приносаще A^rJurP.

τίθησιν Luk. 8, 16 поставлѣеть složno sa *S*, полагаетъ *ZANHv KstP*, подъласаетъ $MOTŠHA^r$.

ἀφίημι obično se u stslov. tekstovima prevodi отъпоустити i оставити, u *M* Luk. 7, 47 prevedeno je ἀφίεται: отъда са (isp. Codex Mar. ed V. Jagić str. 469); drugdje se u starim tekstovima ne prevodi ἀφίημι — отъдати, nego samo u mlađima kao *T*, i čini se da je prvotnomu prijevodu ova riječ bila tuđa, ali za čudo je pri tome, što je u Acta Ap. 8. 22 u svima stslov. tekstovima prevedeno ἀφεθήσεται: отъдастъ са (v Archiv f. slav. Philologie X, 462). U našem je rkp. glagol отъдати u ovom značenju bio veoma mio: čita se Luk. 5, 20. 21, 22. 23; *7*, 47, 48, 50; *12*, 10; *17*, 3, 4; *23*, 34; ovdje smo se stegnuli samo na jevanđ. Luk., jer je njegov prijevod u našem rkp. razmjerno najviše obnovljen, u ostalima se pak jevanđeljima prevodi jednako kao u *M*.

Različno od *MZAS*, ali složno sa *N* prevedeno je:

βασανιζόμενον (ὑπὸ τῶν κυμάτων) Mat. 14, 24 валаԑа са (влънами), jednako u $NHvKstA^r$ i *glag. mis.*, вълаԑа са *MZAKp* колноуԑа са *P*, погрѫжаԑа са *O*, мещѫ са *H*, мѫта са *TJurMstTynDbrSy*.

(ὥρας πολλῆς) γενομένης Mark. 6, 35 (часоу многоу) бывшоу složno sa *N HvTKstŠ*, миѫвъшоу *MZKpH*.

οὐ δύνανται . . . νηστεύειν Mark. 2, 19 не могѫтъ (. . . постити са), jednako u *MHvTŠH*, не имѫтъ *MZ*.

ἐρεύξομαι Mark. 13, 35 отригнѫ, jednako u *NHvTKstŠ*, ωрыгѫ *Kp*, открыѭ *MZH*.

λέγουσιν (οἱ ὄχλοι) Luk. 9, 18 глатъ složno sa *NHrKpTKstŠ*, не вьштюѭтъ *MZMr*, мнатъ *H*, мнитъ (народъ) *JurMstTyn*.

οἶδα Luk. 4, 41 ᾔδεισαν видѣахѫ, jednako u *NHv*, вѣдѣахѫ *MZTŠH*; u *NHv* je možda ovdje napisano и mjesto ѣ kako je često u ovima ikavskim spomenicima; u *glag. mis.* вѣхоу. Slično čitamo u našem rkp. Luk. 5, 24 да видите, ali да оувѣсте *MZAONHvMrTSHTurA^r glag. mis.*, вѣсте *SP*, ali je ovdje za cijelo pisac našega teksta imao pred sobom rkp, u kojem je bilo napisano ἴδητε, kako se i nahodi pored εἰδῆτε. Na različnosti grč. tekstova osniva se i Luk. 9, 47 видѣ, pak i u *NHv*, видѣвь *N^b* za grč. ἰδών, i вѣды *MZMrTŠH* za grč. εἰδώς (kašto γνούς).

προβιβασθεῖσα Mat. 14, 8 наоучена složno sa *NHvKpT*, наважена *MZŠH*.

Različno od *MZASN*, složno sa *Kp* prevedeno je:

ἐπέστησαν Luk. 20, 1 приидѫ, tako samo još u *Kp*, сътаща са *MZNHvTŠH*, сътѣщаша *Kst*.

παρῆσαν Luk. 13, 1 придѫ, jednako samo u *Kp* i u rusk. XII. st. *DbrMstTyn*, приключиша са *MZNH*, приключише се *Hv*, приключиша са *OTKstTJurSy*.

Različno od *MZASNKp* ali složno s drugim tekstovima prevedeno je:

ἐξέστησαν Luk. 8, 56 дивисте са složno sa *N^bKstŠ*, оужасете са *MZASON^aHvTHP*. — Luk. 24, 22 дивишѫ, ali u svim ostalima оужасиша *MZAOMrNHvTŠHSaP glag. mis.*

Složno s Pand. Ant. XI. v. prevedeno ὁ ὑψῶν: высан са Luk. 14, 11 i jednako u našem rkp. Luk. 18, 14, ali възносан са *MZASONHvTŠHP* i *glag. mis.*

Složno sa *KstŠ* prevedeno (οὐκ) ἀφῆκεν Luk. 8, 51 (не)остави jednako u *KstŠ* (не)да *MZASONHvTHP*.

σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ Luk. 23, 43 днѣ сь мноѭ јеси вь раи. jednako u *KstŠ* i u Pand. Ant. XI. v., бѫдеши *MZAOTrgNHvTHP* i *glag. mis.*

κατασφάξατε Luk. 19, 27 исколѣте, jednako samo u *NZ* sv. Aleksija i nalik u *Kst* заколите, ali исѣцѣте *MZNHvTŠH*.

οἴδατε Luk. 12, 56 вѣсте, jednako samo u *Kst*, оумѣете *MZNHvTŠH*:

Složno s *A^r* prevedeno τὸ ἀπολωλός Mat. 18, 11 заблѫждьшаго, ali погыбъшаарго *MZOMrNHvTŠHP*, погыбъшиихъ *A*, погыбъшаа *S*.

Složno s rus. jevan. XII.—XIII. v. prevedeno: ἐπάταξεν Luk. 22, 50 поразн, jednako u *JurMstTynDbrSy*, оударн *MŽNHvTŠH* i u *glag. mis.*, u st. 49 prevedeno je πατάξωμεν μαχαίρῃ opet поженъ поразимъ samo u spomenutim ruskim tekstovima, u stslov. i ostalima оударимъ, u našem pak rkp. оубиемь пожемъ.

πρὶν φωνῆσαι Luk. 22, 61 прѣжде даже невьспоеть složno sa *JurMstTynDbrSy* i s *glag. mis.*, ali възгласить *MZNHvTŠH*.

Složno sa *Dbr* prevedeno διαπορευόμενον Luk. 18, 36 мимоидѫща, jednako u *glag. mis.*, ali мимоходаить *MZAONHvŠHA^rP*, приходащь *T*.

Složno sa *Sy* prevedeno ὅπως διαμαρτύρηται Luk. 16, 28 **да повѣсть**, nalik **повѣдать** *P*, ali **да засъвѣдѣтельствоуеть** *MZONHvŠ HA*ʳ i *glag. mis.*, **съвѣдѣтельствоуеть** *AST*, **съвѣстить** *JurDbr*, **възвѣстить** *Mst*.

Različno od svih ispoređenih tekstova prevedeno je:

τοὺς ἀγαθοποιοῦντας Luk. 6, 33 **благодѣющимь** ali **благотворяштиимъ** *MZASONHvTŠHTurP*, **добротворящимъ** *Sy*.

ἵνα μὴ αἴσθωνται Luk. 9, 45 **да не уюять**, ali **да не оштютать** *MZMr NHvTŠH*, **да не разоумѣють** *Kp*.

ἀνακύψατε Luk. 21, 28 **възникнѣте — въсклоните са** *MZNHv TŠH*.

ἀνάπτω: ἀνήφθη Luk. 12, 49 **вьжеже са — възгорѣ са** *MZTŠH*, **възгорить се** *NHv*.

ἀνατέλλουσαν Luk. 12, 54 **всинающе — въсходашть** *MZNHvTŠH*.

ἀνωρθώθη Luk. 13, 13 **исправи са — прострѣ(тъ) са** *MZASON HvTŠHP* i *glag. mis.*

ἀπαγγέλλω: Luk. 8, 47 ἀπήγγειλεν: **сказа, — повѣдѣ** *MH*, **повѣда** *ZASONHvTŠP*, Luk. 9, 36 ἀπήγγειλαν **сказашѧ — възвѣстиша** *M ZONHvTŠHP*. Jednako je prevedeno ἀναγγελεῖ Jov. 4, 25 **скажеть — възвѣститъ** *MZAONHvTŠHP* i *glag. mis.* — Luk. 24, 9 prevedeno ἀπήγγειλαν u našem rkp. **повѣдашѧ**, ali **възвѣстиша** *MZAOMr NHvTŠHSaP*. Ispr. Jagić Чет. крит. палеогр. ст 47.

(τὶ σημεῖον) δεικνύεις (ἡμῖν) Jov. 2, 18 **показаеши — являеши** *M ZAONHvMrTŠHP* i *glag. mis.* Drugdje je ipak i u stslov. tekstovima δεικνύειν prevedeno **показати**.

διαρήσσων (τὰ δεσμὰ) Luk. 8, 29 **раздрѣшая (юзы) — растръгая** *A ON*ᵃ*A*ʳ, **растръзая** *N*ᵇ*HvTŠ*, nalik *P*, **растръзаѧ** *MH*, **растръгаѧ** *S*, **растръзааше** *Z*.

(ἡ θάλασσα) διεγείρετο Jov. 6, 18 **въздвизааше са**, tako samo u jev. XV.—XVII. v., ali **въстааше** *MZAONHvTŠH*, nalik *P*.

διήρχετο Luk. 5, 15 **проидѣаше — прохождааше** *MZNHvKpŠH*.

ἐγείρω Luk. 9, 7 ἠγέρθη (ἐκ νεκρῶν): **вьскресе — въста** *MZNHv TSH*.

ἐδαφιοῦσιν Luk. 19, 44 **разорать — разбиѭтъ** *MZNHvTŠH* i *glag. misal.*

ἔκβαλε Luk. 6, 42 **изваѣци — изъми** *MZMrNHvTŠH* i *glag. mis.*, pred tim je i u našem rkp. zadržano **изьмѫ** za ἐκβάλλω.

ἑλκύσῃ Jov. 6, 44 **привеееть — привлѣчеть** *MZAONHvTŠHP* i *glag. mis.*

ἐνεπλήσθησαν Jov. 6, 12 **иаиса са — насытиша са** *MZAONHvT ŠHp glag. mis.*

ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν Jov. 4, 35 prevedeno u našem rkp. slobodno **възрите очима вашима**, u ostalima doslovce **възведѣте очи ваши** *MZAONHvTŠHP*, **вздвигните очи ваши** *glag. mis.*

(πραγματεύσασθε ἕως) ἔρχομαι Luk. 19, 13 **възвращѫ са — придѫ** *MZAONHvTŠHP* i *glag. mis.*

ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου (λόγῳ) Luk. 20, 20 да ѡбльстать и словомь — да имѫтъ и къ словеси *MZNHvTH* (-словомь) *Kp*, словесы *MstDbrTynSy*.

ἐπιστᾶσα Luk. 10, 40 пристѫпивши — ставъши *MZASONHvŠHP*, ста *glag. mis.*, въставъши *KpT*.

ζητέω Luk. 11, 16 ἐζήτουν прошаахѫ — искаахѫ *MZNHvTŠH* i *glag. mis.* Luk. 11, 29 ζητεῖ проситъ — иштетъ *MZUfrNHvTŠH*.

ὁ θησαυρίζων Luk. 12, 21 храняи — събирлаи *MZASONHvT ŠHP*.

κατηγορέω prevodi se кадити Luk. 23, 2, 10 *MZTrgNHrTŠHP* i *glag. mis.*, ali u našem rkp. u st. 2 клекетати, st. 10 клекетаахѫ.

(μὴ) μετεωρίζεσθε Luk. 12, 29 (не)глоумите са — (не)възносите са *MZUfrNHvTŠH*.

τὰ παρατιθέμενα Luk. 10, 8 прѣдьставленаꙗ — прѣдълагаемаꙗ *M ZNHvTŠH*.

παρενέγκαι Luk. 22, 42 мимокеди (чашѫ сиѭ) — мимонеси *MZNHv TH* i *glag. mis.*, мимонести *KstŠ*.

περιθεὶς τε καλάμῳ Mat. 15, 36 възнесь же на трьсть — възнь възъ *MZNHvTH glag. mis.* възложь(-никъ) *KstŠ*.

προβάλωσιν Luk. 21. 30 прозѧблѭть — прошиблѭтъ са *MZNHv ŠH*, прошиблѫт са *T*.

συνέκλεισαν (πλῆθος ἰχθύων) Luk. 5, 6 обрѣтошѧ — окаса (-ша) *MZAONHvKpTTur* i *glag. mis.*, яша *ŠHP*.

συμβαλεῖν εἰς πόλεμον Luk 14, 31 сънати са на брань — сънити са *MZNHvTŠH* i *glag. mis.*

συνέρχονται Mark. 14, 53 снаса са — сънидѫ са *MZON^{b}HvTŠH* i *glag. mis.*, събраша са *N^{a}JurMstDbrTyn*. Mat. 1, 18 prevedeno πρὶν ἢ συνελθεῖν: прѣжде даже не съпасте (-л) са *ASOA^{r}RJurMst*, сънидоста са *DčH*

τῶν συνανακειμένων Luk. 14. 15 ѿ съдащихъ симь — отъ възлежаштихъ съ нимь *MZNHvTŠH*.

συνθλασθήσεται Luk. 20, 18 съдробить са — съкроушитъ са *MZ NHvŠH* сътреть са *TJurMst*.

σωφρονοῦντα Luk. 8, 35 мѫдрьствоующа — съмысляшта *MZAS ONHvTŠHP*.

ὑπεστρώννυον (τὰ ἱμάτια αὐτῶν) Luk. 19, 36 простираахѫ (ризы своꙗ) — постилаахѫ *MZNHvTŠH*.

7. **Prijedlozi.** οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον Luk 23, 14 prevedeno ѡ члоеѣцѣ семь u našem rkp. i u *MZTrgN^{a}HvTH*, inače въ человѣцѣ *N^{b}Š*, на человѣкѣ сем *JurMstTynDbr*, на человѣка сего. Luk. 23, 4 čitamo također никоѧ же ѡбрѣтаѫ вины ѡ члоцѣ семь u našem rkp i jednako samo u *H*, ali въ человѣцѣ *MZTrgN HvTŠ*, оу человѣка сего *P*.

ἐξ οὐρανοῦ Luk. 20, 5 prevedeno u našem rkp. ѿ небесе složno sa *MZH*, сь небесе *NHvKpTKstŠ*; u predašnjem pak stihu samo u našem rkp. ѿ небсе, ali съ небесе u svim ispoređenim tekstovima.

ὀπίσω prevodi se къ слѣдъ i по, a i ꙁа, jednako u našem rkp. Mat. 4, 10 ὕπαγε ὀπίσω μου: иди ꙁа мноѭ, jednako u *Š* иди ꙁа ма *SODčStA*ʳ, ѡтиди ꙁа ма *Kp*, иꙁиди ꙁа ма *R* (u nekim je grčkim tekstovima ispušt. ὀπίσω μου, a nije prevedeno ni u *ZANHvHP*). — δεῦτε ὀπίσω μου Mat. 4, 19. градѣта по мнѣ složno sa *ADčNHvŠH P*, къ слѣдъ мене *ZSO*. — Luk. 9, 23 ὀπίσω μου ἔρχεσθαι: кь слѣдь мене ити, jednako samo u *P*, по мьнѣ *MZAONHvTŠH*. — Luk. 14, 27 ἔρχεται ὀπίσω μου градеть по мьнѣ — ali къ слѣдъ мене *MZ NHvTŠ*.

Složno sa *Z* prevedeno: ἐκ νεότητός μου Luk. 18, 21 (вьсѣ си сьхранихь) ѿ юности моѥѩ, složno sa *ZASN*ᵇ*HvKstŠA*ʳ*JurP* — иꙁъ юности моеѩ *MON*ᵃ*TH*.

περιεπάτει μετ' αὐτῶν Jov. 7, 1 хождаше сними složno sa *ZTH* сьнимь *NHv*, по нихъ *MKstŠ*, ispušt. u *AOKpDbrTyn* i u *glag. mis.* kao i u nekim grč. tekstovima.

Složno s *A* prevedeno je Jov. 3, 16 ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν: вѣруѩи вьнь, jednako u *AONHvTP* — на нь *MŠH* ali u st. 18 u svim tekstovima въ -нь глаше іс кь вѣровавшимь к немоу июдеωмь Jov. 8, 31 složno s *AOSŠ*, ali къ нимь *MZNHvTH* za grč. πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους.

ὕπαγε εἰς εἰρήνην Mark. 5, 34 иди кь мирь složno s *ANHvKstŠP* — съ миромь *MZSOTH*.

κατῴκησεν εἰς καπερναοὺμ τὴν παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Mat. 4, 13 вьсели сѧ кь капернаоумь кь поморнѥ кь прѣдѣлѣхь, jednako u *AS OD'StHHvŠHP* — на поморие въ область *Z*.

ἐν συναγωγῇ Jov. 6, 59 (си рече) кь сьньмищи (оуча) složno sa *A*, на съньмиштѝ *MZNHvTŠH* (-хъ *P*), на съборищи *OJurMst*.

πρὸς τὴν θύραν Mark 2, 2 при дврехь složno sa *ANHvTKstŠP* — прѣдъ двьрьми *MZSOMrHA*ʳ.

Složno sa *S*: ἰδοῦ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἀνεβόησεν λέγων Luk. 9, 38 и се мѫжь вьꙁьпи гла ѿ народа, jednako u *SKp*, ali poredak riječi složan s grč. tekstom; иꙁ - народа *MZAONHvTŠHP*.

Složno sa *O*: ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ Luk. 12, 8 исповѣсть о мнѣ, ali akus. ма bez prijedloga u *MZANHvTŠHP* i *glag mis.*, a isto tako je u ovom stihu i u *O* prevedeno ὁμολογήσῃ ἐν αὐτῷ: исповѣстъ и. samo u našem rkp. онемь.

Složno sa *Kp*: ἀπ' οὐρανοῦ Luk. 21, 21 (ꙁнамениꙗ) ѿ небесе (велиꙗ бѫдѫть) — сь небес: *MZNHvTŠH*.

Složno sa *T*: ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν: вьсходать на срца ваша — въ срца ваша *MAONHvŠHSaP* i *glag. mis.*

ἀναστὰς ἐκ τῆς συναγωγῆς Luk. 4, 38 вьставь же сь соньмища, сь сьборища *T*, и - сьньмишта *MZNHvŠH*, от санмища *glagolski misal*.

Složno sa *KstŠ*: δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο Luk. 6, 19 сила ѿ него исхождаше, jednako u *KstŠP* (str. 257) i *glag. mis.*, иꙁ него *MZ ASO* (I 233ᵃ, 282ᵃ) *NHvTHP* (str. 218).

Složno s *A*ᵛ: ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ Luk. 9, 57 бысть идѫщемь имь къ пѫть— по пѫти *MZAONHvTŠHP*, пѫтьмь *S*.

Složno sa *Sy*: περὶ αὐτοὺς Mark. 9, 14 видѣ народъ многъ оу нихъ — онихъ *MZNHvTŠH*.

Složno sa *P*: ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένετο Luk. 19, 17 къ малѣ вѣрьнь бысть — о малѣ *MZANHvTŠH* i *glag. mis*.

Različno od svih ispoređenih tekstova prevedeno je:

κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους Luk. 9, 37 сьшьдьшемь ѿ горы — съ горы *MZASONHvTŠHP*.

ἐρχόμενον ἀπ᾽ ἀγροῦ Luk. 23, 26 грядѫща ѿ села — съ села *MZTrgNHvTŠHP* i *glag. m s.*

ἐπορεύθη εἰς χώραν Luk. 19, 12 иде къ странѫ — на странѫ *MZANHvTŠHP glag. mis.*

θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν Luk. 21, 14 въложите оубо къ срдца ваша — положите . . на срдцихъ вашихъ *MZNHvTŠHBP* i *glag. misal.*

ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον Luk. 22, 66 въздвѣся и къ сньмь, nalik samo u *glag. mis.* веше и к санамь, ali на сънъмъ *MNHvTŠH*, на съборъ *ZTrgP*.

εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται Jov. 5, 24 къ сѫдь не придеть — на сѫдъ *MZAONHvTŠHP*

ὑπάγεις . . ἐπ᾽ ἄρχοντα ἐν τῇ ὁδῷ Luk. 12. 58 градеши . . прѣ къназь къ пѫть — къ кънасоу на пѫти *MZNHvTŠH*.

ἐν παντὶ καιρῷ Luk. 21, 36 (бдите оубо) къ всѣко врѣма (молаще са) — на вьсѣко врѣма *MZASONHvTŠHP*.

πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις Luk. 20, 46 прѣдьзвания къ вечѣдѣхь — прѣждезъвание на обѣдѣхъ *MZSONHvTHP*, на вечерѣхъ *AKstŠJur MstTynSy*.

τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς Luk. 11, 43 прѣдьсѣдание къ сънъмищихь — на сънъмищихъ *MZNHvH*, на съборищихъ *T*.

οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν Luk. 12, 15 не къ извытьцѣ комоу жизнь юмоу юсть — отъ избытъка *MZNHvTŠH*.

εἰσῆλθεν δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς Luk. 9, 46 вьниде помышление на на — въ на *MZMrNHvTH*, въ нихъ *Š*.

ἔκβαλε . . τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου Luk. 6, 42 изваци . . . брьвно ѿ ока твоюго — из оусесе твосго *MZNHvTH glag. mis.*

παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ Luk. 11, 6 приде ѿ пѫти — съ пѫти *MZASONHvTŠHP*.

εἰσελθόντα ἐκ τοῦ ἀγροῦ Luk. 17, 7 пришьдьша ѿ села — съ села *MZASOTŠHP* (къ села *N*ᵇ*Hv*).

ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος Luk. 10, 15 (изведьше и) вънь винограда, nalik još samo u *NZ* sv. Aleksija вив винограда, u svim ostalima вънъ изъ винограда *MZNHvTŠH*.

πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων Luk. 10, 19 настѫпати връхоу змиї и скорпии, tako samo u *NZ* sv. Aleksija, на змиа и скоръпиа *MZASONHvTŠHP* i *glag. mis* Nalik u svim tekstovima Mat. 21, 7 въсѣде връхоу ихъ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν.

ἦν δὲ ἡ γραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ Luk. 23, 38 къ же написано кръхоу юго — надъ нимь *MZASOTrgNHvTŠHP* i *glag. mis.* Isp. положиша кръхоу главы его винж написанж Mat. 27, 37 u svim tekstovima.

ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει Luk. 10, 6 на вы възвратить са — къ вамъ *M ZNHvTŠH* i *glag. mis.*

πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς Luk. 15, 4 идеть по погыбьшии — къ слѣдъ погыбъшаа *MZNHvTŠH* i *glag. mis.*

ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας Luk. 21, 12 (ведомы) прѣдъ цри и влкы — къ цремъ и владыкамъ *MZNHvTŠHBP* i *glag. mis.*

ἦλθεν κατ'αὐτὸν Luk. 10, 33 прииде на нь - надънь *MZAONHr THP* i *glag. mis.*, над нимь *Š*, къ немоу *S.*

πίοντες τὰ παρ' αὐτῶν Luk. 10, 7 приемлще иже ѿ нихь — оу нихъ *MZNHrTŠH* i *glag. mis.*

πέραν τοῦ ἰορδάνω Jov. 1, 28 на ѡномь полоу иѡрдана, ali об-онъ полъ иор. *MZANHvTŠHP glag. mis.*

πρὸς ἀλλήλους λέγοντες Jov. 6, 52 къ себѣ глаше — междю собож *MZAONHvTŠHP* i *glag. mis.*

8. **Veznici.** ἐπειδὴ prevodi se u stslov. tekstovima понеже, tako je prevedeno i u našem rkp. Luk. 7, 1, ali егда *MZNHvTŠH.*

μήποτε κατασύρῃ σε Luk. 12, 58 еда когда привлѣчеть та — да не пр. тебе *MZNHvTŠH.*

καὶ ὅπου ἐὰν (αὐτὸν καταλάβῃ) Mark. 9, 18 иже идеже аще коли жедо složno s $AN^aKpTŠ$, иже аще колижьдо *MZSMstTyn*, иже идѣже колиждо *glag. mis.*, идеже бо аще колижьдо *Jur.* и идеже колижьдо $OHvN^b$, иже колиже *P*, и аще и къде *H*, и къдѣже аще A^r.

ὅτι u stslov. se tekstovima prevodi i ꙁа не, tako isto u našem rkp. još Luk. 11, 44 — иде *MNHrKp*, нжде *Z*, ньже *H*, ико *Kst.*

ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος Mark. 13, 7 нъне тьгда коньчина, tako i N^bSy. — нъне оу к. *MZNHvSKstŠH*, не оуже *JurMst.* Mat. 24, 6 нъ не тогда коньчина *M* i u ostalima.

Leksičkim svojim karakterom ide jevanđelje Srećkovićevo među stare tekstove, sačuvavši mnoge riječi, koje su bile u prvobitnom prijevodu. Zadržane su grčke riječi neprevedene: ἀκρίδες, ἀσσαρίου Mat. 10, 29 u *Z* već prevedeno, δηνάριον, κεντουρίων, κρίνα Mat. 6. 28; Luk. 12, 27 u *Z* već prevedeno, ὁλοκαυτώματα, ῥαββεὶ Jov. 6. 25; 9. 2 prevedeno već u *MA;* vjerojatno su tako isto iz prvoga prijevoda sačuvane grčke riječi μαμωνᾶ Luk. 16, 11 kao u *ANHvKp*, prevedeno u *MZH:* житие, πέτρα kao u *ANHv*, prevedeno Mark. 16, 18 камы u *MZH*, σπεκουλάτωρ Mark. 6, 27 kao u *ANHr*, prevedeno u *MZ H* конинъ; da je već ovdje u *MZ* mlađa korektura, pokazuje različit prijevod ove riječi u *O* i u drugim ruskim tekstovima XII. v.; iz prvoga prijevoda učuvalo se je na svu priliku ѡꙁмрьнено вино Mark. 15. 23 za grč. ἐσμυρνισμένον οἶνον kao u AN^a, prijevod оцьтьно вино

u *MZ* i dr. doista je mlađi (Jagić Cod. Mar. 472) Ali osim toga prevedene su u Srećkovićevu jevanđelju riječi, koje se u starim tekstovima i mlađima većinom zadržavaju, poimence ἀμὴν prevodi se право. kako samo još u staroruskim gdjekojim jevanđ. XII. i XIII. v.; osim toga je prevedeno βύσσος ἡ: чрьвена, ἱερεὺς: свѧщеныи, παρασκευὴ, ἡ: патокь, ἡ συκάμινος: чрьницѧ kao u Psal. sin., τὸ μύρον prevedeno je u našem rkp. kao u *Kp*. a češće nego u *MZ* хризма, samo je na tri mjesta zadržana grčka riječ. Omiljela je u našem tekstu riječ неприꙗзнь za διάβολος, σατανᾶς, pa i za πονηρὸς Luk. 7, 21, i to više nego u najstarijim tekstovima.

Složno s najstarijim tekstovima prevedeno, a jednako je bez sumnje bilo i u prvom prijevodu prevedeno: μνημεῖον Mat. 8, 28 жаль, νόμισμα τοῦ κήνσου: склазь киносьны, πίναξ ὁ: svuda миса mjesto блюдо, kako jednom već čitamo (Mark. 6, 25) u *M*; σινδὼν: плащаница, συνέδριον: сънымъ, ὑπόδημα: сапогь mj. чрѣвии u *MH*. Zadržan je adj. инородъ, шоуи mj лѣвъ. искрьнии, ali pored toga već adj. близь mj. искрь: ꙗдро mjesto скоро i pored njega; етерь svuda za τὶς češće nego u starim spomenicima. Najstarijemu prijevodu za cijelo smijemo pripisivati i особь za κατ' ἰδίαν, jer se osim na drugim mjestima u *N* i *Kp* čita u tekstovima veoma arhaističkima. Zadržano je na posebni način gotovo svuda пропѧти, samo je dva puta prodrlo распѧти; stara je riječ оцѣстити, оцѣщение mjesto очистити i pored njega; zadržano je хлѫбати, хлипати za ἐπαιτεῖν; не крадоу сътворити, въслѣпати u *M*, već drugim glagolom zamijenjeno; вѣнити; veoma je još bio omiljeli glagol грѧдѫ mjesto идѫ, хождѫ i pored njih; zadržano je kao u *M* i *Kp* закление, u *ZA* i dr. zamijenjeno je drugim glagolom, mlađim (заклюуи): glagol je тепѫ sačuvan češće nego u *MZ* i u drugim stslov. tekstovima; vjerno je sačuvan glagol (не) родити, (не) радити: glagol не врѣшти, kojim je već u *Z* zamijenjen onaj stari glagol, našemu je tekstu nepoznat; sačuvano je натроути, češće se upotrebljava glagol гласити, глашати mj. зьвати; pored običnoga staroga поудити samo jednom nalazimo mlađe въсинти; stari glagol je doista насꙗса сѧ za ἐνεπλήσθησαν Jov. 6, 12, ako i u svima tekstovima starijima i mlađima čitamo samo насытиша сѧ, jednako снаса сѧ za συνέρχονται Mark. 14, 53, premda je u svima ostalim tekstovima сънидѫ (-доша) сѧ, ili nalik prevedeno συνελθεῖν Mat. 1, 18 u *A* i dr.

Ali pored ovih starina, očuvanih u našem jevanđ., dolaze već često i druge, mlađe riječi: тлака mj. трѣва, непель mj. попель, братъ mj. братръ; книгьчии obilno pored книжьникъ za grčki ὁ γραμματεὺς (isp. Jagić Cod. Mar. 467), отъданиє, отъдати za grč. ἄφεσις, ἀφίημι; samo крачь mj. влани, часъ obilnije nego година, послоушьствие, послоушьствовати mj. съвѣдѣниє, съвѣдѣтельствиє. -о, съвѣдѣтельствовати i pored njih; жизнь mj. животъ i pored njega; мьчь mj. орѫжье i pored njega za grč. ἡ μάχαιρα; пѧтель, пѧтлогласшение mj. пѣтель, mj. кокотъ *M*, коуръ *ZASOH*, ωвоуталь jednom (Jov. 1, 27) mj. сапогъ, сѫпрьникь, сѫпостать mj. сѫпьрь za grč. ἀντίδικος, поущеница mj. подъпѣга i pored toga: дажда mj. пиръ za grč. δοχή,

скарь mj. пьрѣ za grč. φιλονεικία, гость mj. дроугъ za grč. ὁ φίλος, колие mj. острогъ za grč. ὁ χάραξ; нѣмъ mj. гѫгъникъ za μογιλάλος: kako se pošljednja starija riječ zamijenjivala prvom mlađom, pokazuje još *Kp*, gdje su Mark. 7, 32 obje riječi prevedene jedna pored druge; сьдравь mj. цѣлъ, лють mjesto царь i pored njega za grčki αὐστηρός, лютѣ mj. горе i pored toga za grčki οὐχί, несиласно doslovce prema grč. ἀσώτως mj. блѫдьно. Upotrebljen je samo glagol благословити; вѣровати, jednom i вѣрьствовати pored вѣрѫ ꙗти, имати; хвалити mj. хвалѫ въздати; минонти mj. минѫти, сказати mj. повѣдати, възвѣстити: dalje mlađi glagoli польѕьствовати, сьвольствовати, дльжновати i дльжьньствовати, плодити са. мѫдрьствовати, koji nijesu poznati iz drugih i mlađih tekstova. Složno samo sa staroruskim tekstovima čitamo высаи са mj. възносаи са za grč. ὁ ὑψῶν, исколѣте mj исѣцѣте za grč. κατασφάξατε. поразн mj. оударн za grč. ἐπάταξεν, вьсноють mj. възгласитъ (коуръ) za φωνῆσαι; dalje влекетати mj. вадити, просити mj. искати, сьдровить са mj. съкроушитъ са i dr.

VI.

Kritika teksta.

Pored razlika čisto leksičkih nalazimo među pojedinim crkvenoslovenskim tekstovima jevanđelja još i takovih razlika, koje se osnivaju na različnosti grčkih izvora. Ove smo razlike sastavili u ovom pošljednjem dijelu.

Četverojevanđelje Srećkovićevo ispoređivasmo u prvom redu s Marijinskim jevanđ., u drugom redu istom sa Zogr. i s drugim tekstovima. Ovdje ćemo navesti glavna odstupanja našega teksta od Mar. jev., a gdje nije to izrijekom spomenuto, ondje se naš rkp. slaže s Mar. jev. Vidjeli smo, da se naš tekst, gdje se razlikuje od Mar. jev., slaže u velikoj većini sa Zogr. jev., a malo ima mjesta, gdje se slaže s Mar. jev., a razlikuje od Zogr. jev. Mat. 25, 31 na pr. nadopisano je nad вьси аггли drugom rukom сти, tako i u Mar. jev., ova riječ ovdje nije bila u originalnom tekstu niti našega rkp., niti Mar., a ni u glag. mis. se ne nahodi, ali je uzeta u tekstove *ZAOMrNHvTHP*. Na ovom se mjestu razilaze i grč. tekstovi, u jednima čitamo: πάντες οἱ ἄγγελοι, u drugima πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι

Mat. 21, 9 глаѱе ѡсанна сноу двдвоу složno sa $Z^b T$, jednako samo сынови *MH*. prema grč. τῷ υἱῷ Δαυείδ, ali сноу двдвъ *SOM*.

Mat. 25, 1 ne nahodi se и невѣстѣ, u *MZ* bilo ovo otrto, ne čita se ni u *NTHilf* 6 *H* i dr., ali je u *ASO*, pak i u *Hilf* 7. Jednako se razlikuju grčki tekstovi; u gdjekojim je dodano καὶ τῆς νύμφης.

Mark. 7, 15 исходаѱаа ѿ него složno s $N^b KstŠ$, исход. из-него *MT* (исх. из оусть *Hv*), ali u $ZN^a H$ ispušteno je из-него; jednako u nekim grč. tekstovima čitamo τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ; u drugim isp. ἀπ' αὐτοῦ.

Mark. 10, 17 притекъ кдинъ složno sa *MVHrTŠH*, u *Z* dodano когатъ prema tekstu, u kojem bijaše προδραμὼν εἷς πλούσιος.

Mark. 14, 72 и начень плакати са, nalik начатъ плакати *MOKp Hr glag. mis.*, ali начьнъ плакаше са *ZNTŠH*. U jednim grčkim tekstovima čitamo ἐπιλαβὼν ἔκλαιε, u drugima ἤρξατο κλαίειν.

Luk. 10, 38 бысть же идѫщемъ имъ, nalik *MTyn*: б. же ходащтемъ имъ za ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς, ali б. же ходаштю емоу *ZNHvTKstŠH* za grč. ἐν τῷ πορ. αὐτόν.

Luk. 11, 26 тьгда поидеть и поиметь дроугыхъ .з҃. доухъ горьшы(х) себе, jednako u *Š*, поны дроугыихъ горешъ седмь дхъ *MN*[b] (u *M* ispušt. себе) za grč. παραλαμβάνει ἕτερα πονηρότερα ἑαυτοῦ ἑπτὰ πνεύματα, ali u *ZN*[a]*HvTH* ispušt. доухъ kao u nekim grč. tekstovima πνεύματα.

Luk. 19, 22 dodano u *ZTHP* и събирал иждоуже не раздалъ, nalik u *NHr* (растоучихъ), ali u našem rkp. kao u *MAKstŠ* i *glag. mis.* nema toga dodatka, a jednako je u nekim samo grčkim tekstovima dodato καὶ συνάγων, ὅθεν οὐ διεσκόρπισα.

Luk. 24, 43 čitamo u *MOJur* и къземъ прѣдъ ними ѣстъ и процее дастъ имъ (u *O* ispušt и пр. д. и.) i jednako u našem (сиѣсть mj. ѣстъ) prema grč. tekstu καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν, καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκε αὐτοῖς, po drugom grč. tekstu prevedeno u *ANKpTA*[a] и ѣдъ прѣдъ ними пр. д. имъ καὶ φαγὼν ἐνώπιν αὐτῶν . . .

Složno sa *Z* čitamo Mat. 10, 10 пищѧ своеѧ složno sa *ZNHrT* za grč. τῆς τροφῆς, мъзды *MŠHJurMstTynDbrSy* za grč. τοῦ μισθοῦ.

Mat. 10, 15 земли содомьсцѣи и земли гоморьсцѣ, tako i *ZNHr* kako je i u nekim grčkim tekstovima γῇ Σοδόμων καὶ γῇ Γομόρρων, ali samo земли содомьсцѣ и гоморьсцѣ *MTŠ* složno s drugim grčkim tekstovima.

Mat. 14, 1 слоухъ ѥгъ, tako i u *ZNHr*, слоухъ ісвъ *MTŠH* za grč. τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ.

Mat 15, 9 (оучаще оученик) запокѣди члчскы složno sa *ZNHr TŠH* i *glag. mis.* prema grč. διδάσκοντες διδασκαλίας (καὶ) ἐντάλματα ἀνθρώπων, u *M* gen. pl. запокѣдеи члвчскъ.

Mat. 18, 13 аще бѫдеть обрѣсти ѭ, jednako je doslovce prevedeno ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτὸ u *ZONHvTKstŠMst*, ali аште обраштетъ ѭ *MSHP*, tako u *A*, gdje je ipak griješkom napisano са mj. ѭ.

Mat 18, 30 шьдь složno sa *ZONHvKpTynP* i *glag. mis.* za grč. ἀπελθὼν; ведъ *MZASŠH* (u *T* ispušt.), čitanje grč. tekstova, koje bi tomu odgovaralo, nije navedeno u Tischendorfa.

Mat. 20, 3 на тръжищихъ složno sa *Z*[b]*Kp*, ali на тръжишти u ostalim tekstovima prema grč. ἐν τῇ ἀγορᾷ.

Mat. 20, 25 келицни обладаѭть ими složno sa *ZNHvTŠH* i t. d. prema grč. οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν, u *M* je napisano малъими mj. ими.

Mat. 21, 26 речеть намь по что не мсте вѣры, jednako u *ZNHrKp JurMstTynDbrSy* вѣроваcте *MrTKstŠ* za grč. ἐπιστεύσατε, ali иса вѣры *MH*.

Mat. 21, 41 čitamo kao u svim tekstovima *ZASP* i t. d. **глаша юмъ**, što je bilo u *M* ćirilicom pripisano

Mat. 22, 10 **испльни са бракь**, jednako u *ZNHvKpKs'*, **испльниша са браци** *AP* **наплни се бракь** *glag. mis.* vjerno prema grč. ἐπλήσθη ὁ γάμος — **исплъниша бракъ** *MTH* (**бракы** *Š*), **наплъниша бракъ** *O*.

Mat. 22, 35 **юдинь ѿ нихь ҁаконоучитель** složno sa *ZNHvTŠ* prema grč. εἷς ἐξ αὐτῶν νομικός, u *M* ispušteno **юдинъ** kako i u gdjekojim grč. tekstovima εἷς.

Mat. 23, 3 **подѣломь же ихь не творите**, tako u svima tekstovima prema grč. μὴ ποιεῖτε osim *M*, gdje čitamo **ходите**, ali je tu bilo **ходи** na radiranom mjestu potonjom rukom napisano, i u *M* za cijelo bijaše ovdje **творите**.

Mat. 23, 4 **свагають же брѣмена тажка** složno sa *ZONHvKpT KstŠP glag. mis.* i dr. prema grč. δεσμεύουσιν, ali **съвиращтъ** *MA HA*[r] *B*.

Mat. 24, 15 **на мѣстѣ стѣ**, jednako u *ZSONHvTŠH* i *glag. mis.* za grč. ἐν τόπῳ ἁγίῳ, **стѣ** ispušteno u *MAP*.

Mat. 25, 13 **вьньже снь чловѣскы придеть** složno sa *ZONHvTŠH P*, u *M* bilo je ovo pripisano ćirilicom, ispušteno je pak sasvim u *AS* i u *glag. mis.*, a po svoj prilici i u tekstu, iz kojega su uzeti citati jevanđ. Supr. Cod. (str. 273 r. 13; 277 r. 23), kako i u nekim grč. tekstovima nema ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

Mat. 26, 14 **юдинь ѿ окою на десате**, tako i u *ZASONHvTŠH P* (str. 157) i u *glag. mis.* za grč. εἷς τῶν δώδεκα; **юдинь** pak isp. u *M* i u *P* (str. 154).

Mat. 26, 18 **врѣма мою близь юсть** složno sa *ZASONHvŠHP* i *glag. mis.* (*T*: **годъ**), ali u *M* je ispuštena ova rečenica.

Mat. 26, 40 počinje se **и вьставь ѿ матвы** kao u *ZNHvT*. a jednako u nekim grčkim tekstovima ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, to je očevidno uzeto uz aprakosa, gdje je Mat. 26, 40 združeno s Luk. 22, 44; u *MHŠ* i dr. ovo se ne čita.

Mat. 26, 55 pripisano u *M* istom kasnijom rukom **оуча**, u našem se rkp. čita u tekstu kao u *ZA* i u svima ostalima.

Mark. 1, 2 na kraju ovoga stiha čita se u našem rukop. **прѣдь тобою**, jednako u *ZOHvTŠHP* i *glag. mis.*, nema toga ipak u *AN*, a bilo je u *M* ćirilicom pripisano, isto tako u *S* mlađom rukom in margine; u nekim grč. tekstovima nema ἔμπροσθέν σου.

Mark. 1, 19 **прѣшьдъ мало ѿтждоу** složno sa *ZNHvTŠ*, u *MH* je ispušteno **мало**; ovdje se razlikuju i grč. tekstovi, u nekima je προβὰς ὀλίγον ἐκεῖθεν, u drugima je ispušteno ὀλίγον.

Mark. 2, 18 **оученици иѡанновы и фарисеисти** složno sa *ZNHv TŠ* prema grč. οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν φαρισαίων, ali **оуч. иоан. и фарисеи** *MH* prema οἱ μαθη. Ἰω. καὶ οἱ φαρισαῖοι.

Mark. 3, 12 dodano kao u *ZT* **ꙗко вѣдѣахѫ ха самого сѫшта** i u nekim grč. tekstovima ὅτι ᾔδεισαν τὸν χριστὸν αὐτὸν εἶναι, ali se ne čita u *MNHvŠH*.

Mark. 6, 15 инии глаголѫ ꙗко илиꙗ ѥсть, иниже глаголѫ ꙗко прркъ ѥсть, ꙗкоть ѥдинь отъ прркъ složno sa *ZAONTŠHA^r P*, u *M* je bilo ispušteno иниже глаголѫ ꙗко прркъ єсть, ali je ćirilicom pripisano иниже глахоу, i na kraju retka još ѥсть, i u *A* je dodano єсть, za cijelo prema grč. tekstu, koji tomu odgovara; u *Hv* i *Dbr* ispušt. ꙗко ѥдинъ отъ пророкъ opet prema drugom grč. tekstu.

Mark. 6, 29 придѫ и възѧ сѧ složno sa *ZAONHvTŠP* i *glag. mis.* prema ἦλθον καὶ ἦραν, прїдоша възѧтъ *H*, u *M* samo възѧсѧ.

Mark. 7, 21 и - срдца чловѣчѣ помышлениꙗ(-ѥ) зла исходѧтъ, nalik *ZŠ* (отъ срьдьца чловѣчьска) *Kp* (ѿ срдца чловѣчѣ), *H* (ѿ срдца чловѣкъ), *HvT* (отъ срьдьца bez чловѣчьска) *N^a* (ispušt. отъ ср. чл.) u *MT* ispušteno зълаꙗ poslije помышлениꙗ prema tekstu, gdje je bilo samo οἱ διαλογισμοί, a ispušteno οἱ κακοί.

Mark. 8, 21 не оуми разоумѣѥте složno sa *ZNHvH* prema grč. οὔπω συνίετε, како не разоумѣете *M*, како не съмыслите *T*, како не разоумѣете *Š* prema πῶς οὐ συνίετε.

Mark. 10, 4 u *M* ispalo они же рѣшѧ, ali se čita u našem rkp. složno sa *ZNTH*, tako i u nekim grčkim tekstovima nema οἱ δὲ εἶπον.

Mark. 11, 33 ispalo u *M* іс же отъвѣщавъ гла имъ, ali je u *ZNTH* i dr i u našem rkp.

Mark. 10, 17 притекь složno sa *ZNHvTŠH* za grč. προσδραμών, приде *M* za grč. προσελθών (?).

Mark. 10, 34 поржгаѭть сѧ ѥмоу и оутепѫть и и оплюють и и оубиѭть и složno sa *ZAON^aA^r*, tako i *Mr* (samo оплюѥть griješkom mj. оплюѭтъ), *H* (бьють za μαστιγώσουσιν), *Š* (оубиѫть za isto), ali u *MSTP* ispušteno „оутепѫтъ и оплюѭтъ и" složno s nekim grč. tekstovima.

Mark 12, 7 видѣвъше грѧдѫща к себѣ рѣшѧ složno sa *ZNHvT H*, u nekim grč. tekstovima dodano je θεασάμενοι αὐτὸν ἐρχόμενον, u drugima se to ne čita, a jednako se ne čita u *MKstŠTyč.*

Mark. 12, 14 рьци оубо намь достоить ли дати složno sa *ZNHv KpTJurMst* prema grč. tekstu, gdje je dodano εἰπὲ οὖν ἡμῖν, u *M ŠH* ispušt. рьци оубо намъ prema drugom grč. tekstu.

Mark. 12, 19 не моси ли написа намь složno sa *ZN^aHvT*, мосии написа намъ *MN^b ŠH* prema grč. μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν.

Mark. 12, 40 поѣдающе složno sa *ZNHvH* prema grč. κατεσθίοντες, поѣдающихъ *MKpTŠSy* možda prema κατεσθίουσιν (dat. plur. part. pres. akt.).

Mark. 13. 33 блюдѣте сѧ и бдите и молите сѧ složno sa *ZONHv TŠH*, u *M* možda od nepažnje ispalo je бъдите.

Mark. 14, 13 čitamo u *M* сърещтета вы чловѣкъ, to je za cijelo griješka; popravljena je u *ZNHvTŠH* i u našem rkp. u сращеть prema grč. ἀπαντήσει.

Mark. 14. 19 čitamo u *M* скрьбѣти и тѫжити, u našem rkp. kao i u *ZNHvTKstŠH* i u *glag. mis.* ipak samo скрьбѣти kao i u grč. samo λυπεῖσθαι, u *M* se možda ovdje javlja reminiscencija iz Mat. 26. 37.

Mark. 14, 43 июда искариѡскы, tako i u *ZNHvTH* i *glag. mis.*, ali ispušt. искар. u *MŠ*, jednako u nekim grč. tekstovima ispušteno ὁ Ἰσκαριώτης.

Mark. 14, 43 и сьнимь народь složno sa *N^a^HvTHJur.* народи *Z* — народъ многъ *MKstŠ*, u rus. jevan. XI. v. u *glag. mis.* i dr., tako isto u nekim grč. tekstovima ὄχλος πολύς.

Mark. 15, 8 и вьзьпивь народъ начать просити složno sa *ZNHv TŠ*, вьз. народъ начаша пр. *H* za grč. ἀναβοήσας ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖσθαι, — и възъпивъше начаса просити *M*. — U istoj rečenici čitamo якоже присно творѣаше имъ *MHvKpJurMstDbrTynSy*, вьсегда *N^b^TŠ* i *glag. mis.*, u našem tekstu kao i u *ZN^a^H* nema присно (niti вьсегда), kako i u nekim grč. tekstovima nema ἀεί.

Mark. 15, 42 čitamo u *M* въ нараскевьћии насцѣ, u našem rkp. kao i u *ZNHvTŠH* i *glag. mis.* ispušt. насцѣ složno s grčkim tekstovima.

Mark. 15, 44 ispušt. въпроси u *M*, ali je u našem rkp. i u ostalim tekstovima *ZAONHvTŠH glag. mis.* za grč. ἐπηρώτησεν.

Luk. 1, 41 вьзыгра са младьньць радощами, jednako u *ZASONHv TH* i u *glag. mis.*, ali ispušt. радощами u *MKstŠTynP* kao i u nekim grč. tekstovima ἐν ἀγαλλιάσει.

Luk. 1, 57 исплънишѫ са дение родити ѥи složno sa *ZAONHv THP*, исплъни са врѣма р. ѥи *MKstŠ* i *glag. mis.* prema ἐπλήσθη ὁ χρόνος.

Luk. 1, 77 вь ѿпоущение грѣхь нашихь složno sa *ZNHvTH* za grč. ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ali ихъ *MKstŠ* i *glag. mis.* prema grč. ἁμαρτ. αὐτῶν.

Luk. 1, 78 млdи ради мlти složno sa *ZNHvŠH*, nalik u *glag. mis.* prema grč. διὰ σπλάγχνα ἐλέους, ali u *MT* ispušt. милости.

Luk. 2, 37 иже не ѡхождааше ѿ цркве složno sa *ZASONHvTŠ HP* i *glag. mis.* i grč. ἡ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, *M* ispušt. отъ цръкъве.

Luk. 2, 43 и не уюсте родитѣлѣ ѥю složno sa *ZASN^a^HvHilf7 TH*, nalik *P* (разоумѣста) i *glag. mis.* (познаста) prema grč. οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ali не ую иосифъ и мати его *MOR*, nalik *N^b^Š* (разоумѣ) i *Kst* (оувѣдѣ) prema tekstu, u kojem se čitalo: οὐκ ἔγνω Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

Luk. 5, 6 протрьзаахѫ же са мрѣжѧ ихь složno sa *ZAOMrNHv THTurP glag. mis.* prema grč. διερρήγνυτο δὲ τὰ δικτύα αὐτῶν, протръзааше же са мрѣжа ихъ *MN^b^KstŠ* prema tekstu, u kojemu je bio sg. τὸ δικτύον.

Luk. 5. 23 u *MKpKstŠ* ispušteno ослаблєноуоуиоу, čita se u našem rkp. kao i u *ZAOSNHvMrTHTurP*. ali u grč. se tekstovima ovdje ne čita τῷ παραλελυμένῳ.

Luk. 6. 8 мѫжєви složno sa *ZANHvTHA*ʳ τῷ ἀνδρί, чловѣкови *MOKpKstŠP* za grč. τῷ ἀνθρώπῳ.

Luk. 6. 29 вь дєснѫѭ ланитѫ složno sa *ZNHvTH* prema grč. ἐπὶ τὴν δεξιὰν σιαγόνα, u *MKstŠ* ispušt. дєснѫѭ kao i u nekim grč. tekstovima δεξιάν.

Luk 7, 25 и пиџи многѣ сѫщє, jednako u *NHv* (samo соущєи, соущи), nalik въ ништи многѣ сѫштє *Z*, въ крьмли многѣ сѫщє *T*, многѣ ispušt. u *MP*, pa i u grč. tekstovima nahodimo samo τρυφῇ ὑπάρχοντες.

Luk 7, 35 ѿ вєсѣхь чадь своихь složno sa *ZNHvŠ* prema grč. ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων, u *MH* ispušt. вьсѣхъ kako je i u nekim grč. tekstovima ispušt. πάντων.

Luk. 8, 10 и слышѧщє нє слышѧть и нє разоумѣѭть složno sa *ZSNHvHP* prema grč. καὶ ἀκούοντες μὴ ἀκούσωσιν καὶ μὴ συνιῶσιν, u *MAOKstŠA*ʳ i u *glag. mis.* ispušteno je нє слышатъ и prema drugom tekstu, u kojemu nije bilo μὴ ἀκούσωσιν. U *T* je nepotpuno popravljeno čitanje *MA* itd.

Luk. 8, 27 ишьдьшємь жє имь složno sa *ZNHvTH*, ишєдъшю жє ємоу *MKstŠ*, tako i u jev. aprakos. *AOP* (samo ісоусоу mj. ємоу), u *S* приходѧщю жє ісоу, пришьдъшоу ісоусови *A*ʳ. U grč. tekstovima čitamo samo ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ.

Luk. 8, 27 ижє имѣашє бѣсь, tako i u *ZASN*ᵃ*HvH* — бѣсы *M ONTŠP* za grč. δαιμόνια.

Luk. 9, 29 ѡдѣяниє єго бѣло блистаѧ сѧ, jednako u svim tekst., samo je u *M* -ispalo бѣло.

Luk. 10, 16 ispušt. u *MKpKstŠA*ʳ „слоушаѧи мєнє слоушаѥтъ посълавъшаго мѧ“, ali se čita u našem rkp. i u *ZAONHvTHP* a tako i u *glag. mis.*; istu razliku opažamo i među grč. tekstovima.

Luk. 12, 21 čitamo *MN*ᵇ*KstH* i u aprak. jev. *ASOP* си гла възглаcи имѣѧи оуши слышати да слышитъ, ali u našem rkp. i u *ZN*ᵃ*HvTŠ* ova je rečenica ispuštena kao i u nekim grčkim tekstovima.

Luk. 13, 7 сє три лѣта ѿнєлижє прихождѫ složno sa *O*, isto tako сє трєтиє лѣто отнєлижє прихождѫ *ZNHvTKstŠ* i *glag. mis.* prema ἰδοὺ τρία ἔτη ἀφ᾽οὗ ἔρχομαι, u *MH* ispušt. отнєлижє kao u nekim grč. tekstovima ἀφ᾽οὗ.

Luk. 13, 2 яко галилєяне си грѣшнѣишє паче вєсѣхь галилєянь бышѧ složno sa *ZNHvTŠH*, samo u *M* nalazimo чаѣ mj. галилєянъ.

Luk. 13, 32 дьнє и оутрѣ и вь трєтии коньчаѭ сѧ složno sa *N HvTŠH* i s grč. tekstovima σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι, u *M* ispalo je и оутрѣ.

Luk. 15, 16 насытити сѧ složno sa *ZASN^a^HvTHP* za grč. χορτασθῆναι, насытити чрѣво свое *MON^b^KstŠ* i *glag. mis.* za grč. γεμίσαι τὴ κοιλίαν αὐτοῦ

Luk. 15, 21 dodano u našem rkp. i u *ZSNHvTHP* i u *glag. mis.* сътвори мѧ ѣко єдиного отъ наимьникъ твоихъ, ali u *MAO KstŠTyn* ne čita se ovaj dodatak kao i u nekim grč. tekstovima.

Luk. 16, 16 и вьсѣкь вьнє нжднть сѧ složno sa *ZNHvTŠH*, u *M* se ova rečenica ne čita prema grč. tekstu, u kojem nije bilo καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

Luk. 18, 29 ли сестры složno sa *ZNHvTŠH*, ispušt. u *M* kao i u nekim grč. tekstovima τὰς ἀδελφάς.

Luk. 19, 4 да видить исѧ složno sa *ZAONHvHP*, ali да видитъ и *MTKst glag. mis.* za grč. ἵνα εἴδῃ αὐτόν, drugo grč. čitanje nije navedeno.

Luk. 19, 9 домоу семоу, tako i u *ZAONHvKpTŠMstSy glag. mis.* za grč. τῷ οἴκῳ τούτῳ; домоу твоемоу *MN^b^HJurP*, željeno za *M* itd. grč. čitanje ne nalazimo.

Luk. 19, 38 градыи црь složno sa *ZNHvTŠ*, ispušteno црь u *MH* i u citatu *Supr.* 237, 22—23 kao u nekim grč. tekstovima ὁ βασιλεύς.

Luk. 19, 42 вь сь днь složno sa *ZN^a^HvTH* i *glag. mis.*, въ дьнь сь твои *MN^b^Š* za grč. ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, u drugima ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ.

Luk. 20, 23 čita se u *MN^b^ŠH* i dr. чьто мѧ искоушаєте (искоушаєте), ali je to ispušteno u našem rkp. kao i u *ZN^a^HvTJur*, jednako samo u nekim grč. tekstovima dodano τί με πειράζετε.

Luk. 21, 3 dodano u *MŠ* си гла възглаcи имѣаи оуши слышати да слышитъ, u drugim jev. u *SAOKpHA^r^JurMstDbrTynSy* dodano je ovo u st. 4 suglasno s nekim grč. tekstovima: u našem rkp. kao i u *ZNHvT* nema toga ni u st. 3. ni u 4.

Luk. 22, 50 єдинъ нѣкыи *MOKstŠJurMstDbrSy*, єдинь єтерь *N^b^* za grč. εἷς τις, ali u našem je rukop. kao i u *ZN^a^HvTH* ispušteno нѣкыи prema grč. tekstu, u kojem bijaše ispušteno τις, nalik u *glag. mis.* čitamo samo нѣки.

Luk. 22, 52 изыдєте . . . ѩти мене složno sa *ZNHvTŠH* i *glag. mis.* za grč. ἐξήλθετε . . . συλλαβεῖν με u *MO* ispušt. ѩтъ мене suglasno s drugim grč. tekstovima.

Luk. 23, 8 ѿ многа врѣмене složno sa *ZNTrgTŠH* i *glag. mis.* prema grč. ἐξ ἱκανοῦ χρόνου, отъ многъ врѣменъ *MHv* prema grč. ἐξ ἱκανῶν χρόνων.

Luk. 23, 18 възьпишѧ же сь вcѣмь народомь složno sa *ZN^a^Hv THP*, възъпишѧ же вьси народи *MN^a^KstŠ*.

Luk. 23, 25 варавѫ вьсаждєнаго složno sa *Z*, nalik *Kst* za grč. τὸν Βαραββᾶν . . βεβλημένον, u *MN^a^HvŠH*, nalik u *glag. mis.* ispušt.

*

карака složno s drugim grč. tekstovima; u N^bT čitamo разбоиника въслѣждена́аго u *JurMstTynDbrSyP:* каракоу разбоиника.

Luk. 23, 45 слицоу мркьшоу složno sa *ZAH*, слъицоу омръкъшю *ONHvT*, сл. помръкъшю *KpDbr* prema grč. τοῦ ἡλίου σκοτισθέντος, и помръче слъньце *MTrgKstŠAJurP* prema grč. καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος. — U ovom je stihu dodano u našem rkp. ѿ горы до низоу složno sa *ZAKpNHvT*, отъ горы до долоу *TrgMst*, samo до низъ *H*, ispušteno pak u *MOKstŠP* i u *glag. mis.*, u grč. tekstovima nema onoga dodatka!

Luk. 24, 18 быкьшихь кь неиь složno sa *ZAONHvMrTŠHS*^{a}*P* i *glag. mis.*, tako i u citatu *Supr.* 361, 19; 362, 3, къ неиь ispušt. u *M*, u grč. tekstu svuda τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ.

Jov. 1, 47 гла кмоу, jednako u *ZASMrHP* za grč. λέγει αὐτῷ. гла о неиь *MONHvKpTKstŠ* i *glag. mis.* za grč. λέγει περὶ αὐτοῦ.

Jov. 2, 12 и тоу . . . пръбысть složno sa *ZOMrNHvTHP.* — пръбыша *MAKstŠ*, u grč. tekstovima nalazimo ἔμεινεν i ἔμειναν.

Jov. 5, 4 аггль бо гнь . . . мываше са вь кжпѣли složno sa *ZA ON*^{a}*HvTHP*, ali сьхождаше къ кжпѣль $MN^bKstŠJurTynTyč$, nalik u *glag. mis.* (вхоѣше); nalik u citatu *Supr.* 380 21, ova različnost je i medju grč. tekstovima, u jednima čitamo ἐλούετο, u drugima κατέβαινεν.

Jov. 6, 1 на ѡнь поль морѣ тикериадьска, jednako u *ZAONHv THP*, ali морѣ галилѣиа тикерьѣдьскы *MKstŠ*, nalik u *glag. mis.* мора галилеискаго и тикериѣдскаго prema grč. πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος, u nekim grčkim tekstovima ispušteno τῆς Γαλιλαίας.

Jov. 6, 46 не ӕко ѡца видѣль кесть кто, тькмо сы ѿ ба složno sa *ZNH*, nalik *T* (кто нж тък.), u *M* za cijelo griješkom єстъ тъкъмо тъкмо.

Jov. 7, 53 и иде къждо къ домъ свои složno sa *ZNHvTŠH*, u *M* je veznik bio istom na kraju, ispušten je i u nekim grčkim tekstovima.

Jov. 8, 28 то гла složno sa *ZAONHvTŠHP* i *glag. mis.* za grč. ταῦτα λαλῶ (λέγω), — си творж MN^b.

Jov. 9, 8 ӕко проситель бѣ složno sa *ZANHvHilf* 6 *Kp Dbr P*, просилъ бѣ A^r za grč. ὅτι προσαίτης ἦν, ѣко слѣпъ бѣ *MOTŠH*.

Jov. 9, 9 čitamo kao *ZANTŠH* а ини глаахж подобьнъ кмоу кесть, nalik *O* i *P* i *glag. mis.* u *M* je ova rečenica ispuštena, ali upisana među retke sitnim glag. pismom; u *Hv* glasi ovaj stih drukčije: они глаголахоу подобьнь емоу есть, ovdje je ispušt. ѣко сь естъ; jednako se razlikuju grč. tekstovi, u nekima je ispušt. ἄλλοι ἔλεγον ὅτι ὅμοιος αὐτῷ ἐστίν.

Jov. 9, 27 ѿвѣща имь složno sa *ZAONHvTŠHP* i *glag. mis.*, u *M* ispušteno

Složno s *A* Mat. 1, 4—5 наасонь же роди салмона, салмонь же роди воѡза, jednako čitamo u *AONHrŠHP glag. mis.*, u *Dč* ipak

isp. сальмона, сальмонъ же роди a i u *S* bilo je to tek potonjom mlađom rukom pripisano.

Mat. 7, 29 бѣ бо оучѧ ѩ, jednako u *AONŠH* prema grč. ἦν γὰρ διδάσκων αὐτούς, ali je ispušteno u *MZDčP*, u *Hv* čitamo оучен

Mat. 11, 4 u našem je rkp. dodano ꙗже слышита и видита složno s *AOKpTKstŠHJur MstTyпDbrSyP* (u *N* ꙗкоже mj. ꙗже) za grč. ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε, u *A^rHv* i *glag. mis.* ꙗже слышаста и видѣста kao u grč. tekstovima ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε, poredak riječi je u tekstovima različit; ova se rečenica ne čita u *Z*, a u *M* je u potonje vrijeme pripisana ćirilskim pismom.

Mat. 24, 17 на кровѣхь jednako u *AS*, ali u ostalima sg. на кровѣ prema ἐπὶ τοῦ δώματος; bio je za cijelo i grč. tekst, u kojemu bijaše pl. ἐπὶ τῶν δωμάτων, kao Mat. 10, 27; Luk. 12, 3.

Mat. 26, 50 на неже єси пришьлъ твори, tako i u *AKp*, nalik *T* створи, *S* то створи, *KstŠ* твори на неже є. пр ali u *MZON^a HvH* kao i u *glag. mis.* ne nalazimo твори, i u grč. tekstovima u Tisch. nema ništa, što bi tomu odgovaralo; u *N^b MstSyP* čitamo дрьзаи m. твори.

Mat 26, 59 искахѫ лъжѫ свѣдѣтельства, nalik лъжа съвѣдѣтельства *AOTA^r*, лъжи св. *NHv*, лъже съвѣд. *KstŠJurMstTynDbrSy* i dr., лъжна свѣдѣдельства *glag. mis.* prema grč. ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν, ali лъжа съвѣдѣтелѣ *MZSHP*.

Mat. 26, 63 х͠с сн҄ь бл живаго složno s *ANH* i *glag. mis.* prema grč. τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος, ali х͠ъ снъ бжии *MZSOHrTŠP* i dr. prema drugim grč. tekstovima, u kojima nije bilo τοῦ ζῶντος.

Mat. 26, 71 čitano тоу нѣ бѣ улоцѣкь u *MZSH*, ali улоцѣкъ ispušteno u našem rkp. kao i u *AONHrKpTKstŠA^aP* u *glag. mis.* i dr., i u grč. čitano samo καὶ οὗτος ἦν.

Mat. 27, 15 ѿпоущати єдиного народоу свѧзнѣ, tako isto, samo drugi red riječi оти. єд. свѧ. нар. *AOKp*, оти. нар. єд. св. *P*, свезанаго *N^aHv*, свезана *N^b*, nalik u *glag. mis.* оти. людем' єдиного от свезаннхь, prema grč. ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον (i drugi je red riječi), ali u *MZSTŠH* ispušt. єдиного.

Mat. 27, 64 glasi єда пришьдъше оученици єго мощьѭ u *MZO MrTŠSaP*, nalik u *glag. mis.* prema grč μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτός, ali u našem rkp. i u *ANHrH* ispušt. нощьѭ kao i u nekim grč. tekstovima.

Mark. 1, 6 ꙗды акридь složno s *AONHvŠA^r*, nalik ꙗдꙑ пражгꙑ *TH* prema grč. ἐσθίων ἀκρίδας, ali ꙗдь акридꙑ *MZ*, ꙗдь єго акридъ *SyP*, ѣдь єго бѣ пражзи *S*, nalik u hrv. glag. rkp. XVI v. ѣдение єго бѣ акрит.

Mark. 1, 44 покажи сѧ иєрєѡви složno s *ASONHvHP* i dr. ар хиєреови *MZTŠ*, u nekim grč. tekstovima τῷ ἱερεῖ, u drugim τῷ ἀρχιερεῖ.

Mark. 6, 18 čitamo u *MZTKstA^r* филипа братра своего, ime филипа ispušteno u našem rukopisu složno s *AONHvŠHP* *glagolski*

misal; u nekim se grčkim tekstovima čita ovo ime, u drugima je ispušteno.

Mark. 6, 25 **да ми даси сице**, jednako u N^aHv, **сеици** *AOKp*, **отъ него** ***MŠ*** i u jevanđ. XV—XVII v., **нынѣ** N^bTMst i u *glag. mis.* **дн҄ь** *Kst*, **да ми даси оусѣчена** ZHA^r — ἵναδῶς μοι ἐξαυτῆς.

Mark. 12, 29 **ѿвѣща** složno s *ATKstŠ* prema grč. ἀπεκρίθη, **глаголл** *MZH* prema grč. tekstu, gdje je bilo εἶπεν, **отвѣщакъ рече** *Kp NHr* prema tekstu, u kojem se čitalo ἀποκριθεὶς εἶπεν.

Mark. 12, 37 **ѿкждоу сн҄ь юмоу юсть** složno s *ANHvTŠ* za grč. πόθεν αὐτοῦ ἐστὶν ὁ υἱός, ali **како с. е. е** ***MZH*** prema grč tekstu, u kojem je bilo πῶς mj. πόθεν.

Mark. 15, 24 **раздѣлишѫ ризы юго метаахѫ** složno s *AKpHHrTŠ* i *glag. **mis***. **метахѫ** *OJurMstTynDbrP* prema grč. διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες, **метакъше** A^r za grčki βάλοντες, **раздѣлиша ризы его и металша** *STrgH*, **раздѣльше ризы его металша** *MZ*, u nekim grčkim tekstovima čitamo u istinu part. διαμερίζοντες, διαμεριζόμενοι, ali ne nalazimo aor. ἔβαλον.

Luk. 6, 8 **онь же въставь ста** složno s *AONTKstŠ* prema grč. καὶ ἀναστὰς ἔστη, ali samo **въста** čitamo u MZN^aHrH prema grč. tekstu, u kojem bijaše samo καὶ ἀνεστάθη.

Luk. 8, 41 **мѫжь именемь аиръ** složno s *ASOHvP*, **м. емоу же бѣ имѧ наиръ** *MZTH*, tako i *NŠ* ali bez **бѣ** prema grč. ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος.

Luk. 15, 22 **ıадро изнесѣте**, jednako u *NHv*, **скоро изнесѣте** *AS THP*, **скоро принесите** *glag. mis.* u *MZOKstŠTynTyč* ne čita se **ıадро (скоро)** složno s tekstom, u kojem je bilo ispušteno ταχέως.

Luk. 23, 41 **достоина бо ихьже дѣлаховѣ вьсприемевѣ**, tako i $AKpN^aHv$ (**ѣже**), *O* (**юже**) za grčki ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν; **достоина ѣ бо дѣломъилю въсприсилевѣ** $MZTrgN^bŠ$, **подѣломъ и** *KstP glag. mis.*

Jov. 1, 20 **и не ѿврьже сѧ** složno s *AONHvMrTKstŠH* i *glag. mis.* složno s grč. καὶ οὐκ ἠρνήσατο, u *MZ* je ova rečenica ispuštena.

Jov. 1, 27 čitamo **сь естъ градъıи по мьнѣ** $MZOKpMrN^bKstŠ$ *TynP* i *glag. mis.*, u našem rkp. složno sa $AN^aHvTHJurDbr$ isp. **сь естъ** kako je i u nekim grč. tekstovima ispušt. αὐτός ἐστιν.

Jov. 3, 11 **и свѣдѣтельства нашего никтоже приметь**, tako i u *ANHvMrTHP* (**не приемлетъ**) za grč. οὐδεὶς λαμβάνει; **не приемлете** *MOKstŠ* i *glag. mis.* za grč. οὐ λαμβάνετε.

Jov. 3, 16 **даль юсть вь весь мирь** složno s *ANHvKpTHP* (u *S* griješkom **далъ еси въ миръ**) za grč. ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον, ali u *MZOKstŠMstTynDbrSy* i u *glag. mis.* ispušt. **въ (вьсь) миръ** kao i u nekim grč. tekstovima.

Složno sa *S:*

Mat. 6, 26 **ни събиралѫть вь житница**, tako i u *SHP* za grčki εἰς ἀποθήκας, ali **въ житницѧ** *MZAONHvŠ* i *glag. mis.*

Mat. 8, 19 ꙗможе идєши, jednako u *S*, ali ѣможе коликьдо идеши *MZANH* i dr., za grč. ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

Mat. 14, 33 ἐλθόντες prevedeno пришьдъше *MZAKp TKstŠP*, nalik u *glag. mis.* приꙋдоꙋ; u našem rkp ipak ispušteno kao u *SO NHvH* u slozi s drugim grč. tekstovima.

Luk. 3, 1 Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος prevedeno лусанию четврътовластьствоуꙗщтоу авилиниеѧ u *MZAHT* i dr., ali u *SN* i u našem rkp. nalazimo istu grješku; s nepažnje u svim ovim tekstovima mjesto dat. abs. čitamo instr. sg. лоусаниеѧ.

Luk. 11, 7 не могѫ въстакь дати ти složno sa *SNHvKpTKstŠP* prema grč. οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι, не могѫ въстати дати тебѣ *MZAOH*, nalik u *glag. mis.* (и дати) prema grč. tekstu, u kojem bijaše inf. ἀναστῆναι.

Luk. 15, 26 что оуко ѥсть се, jednako samo u *S* za grč. τί εἴη τοῦτο, ali си сѫть *MZAONHvTŠHP* i *glag. mis.* prema grčk. τί εἴη ταῦτα.

Luk. 20, 46 ispušt. и прѣдъсѣдание на сънѣмищихъ kao u *S*, ali se nalazi u svim ostalim tekstovima suglasno s grč. tekstovima.

Složno sa *ON* i dr., različno od *MZAS*.

Mat. 3, 11 крьщаѭ вы водоѭ вь покаꙗние jednako u *ODčStN HvŠHP*, samo u *A* čitamo крьщаѭ вы водоѭ проповѣдаꙗ покаꙗние.

Mat. 13, 46 продаꙗ все ѥлико имѣаше, tako i u *ONHvTSP*, nalik продастъ вьсе еже имѣаше *A*, продаꙗ вса ѣже имѣ *glag. mis.*, prema grč. πέπρακεν πάντα ὅσα εἶχεν — прод. вьсе имѣние елико имѣаше *MH* nalik u *SA^r*, dodano свое iza имѣние, u *Z* nalik, ali ispušteno елико имѣаше.

Mat. 15, 33 ѡкѫдоу намь вь поустѣ мѣстѣ хлѣбь толико, jednako u *ONHv*, tako i u *T* (въ поустыни), nalik u *Š* (въ поустыни хлѣбы толици) prema grč. πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι nalik u *S* къде оу насъ въ поустѣ мѣстѣ хлѣбъ толико, ali u *MZAHA^rP* ѡткѫдоу въꙁьмемъ въ п. м. хлѣбы.

Mat. 27, 35 раꙁдѣлишѧ риꙁы ѥго метаѭще жрѣбиꙗ, tako isto u *N Hv*, мещѫще *OTynMstP* i nalik *glag. mis.* za grč. διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλλοντες κλῆρον, метаѭше *A^rJurDbr*, въкрьгше *T*, въꙁвьрьше *H*, кръгше *KstŠ* i dr. prema grč. tekstu, gdje je bilo βαλόντες; partic. razdriješen: раꙁдѣлиша . . . и меташа *S*, раꙁдѣлиша . . . и металѫ *A*, drukčije раꙁдѣльше риꙁы ѥго меташа *MZ*.

Luk. 22, 64 прорьци кто ѥсть оудареи та složno sa *OHvKpKstŠ*, nalik кто ѥсть иже та оудари *NT* i *glag. mis.* za grč. προφήτευσον τίς ἐστιν ὁ παίσας σε, ali прорьци кто та оудари *MZH*, grčkoga teksta, koji bi tomu odgovarao, nema.

Luk. 24, 10 бѣахѫ же магдалыни мариꙗ иѡанна složno sa *OHv T*, бѣаше же магд. и марии иоанона *N^a*, nalik *Š*, бѣаше же марии магд. и иоанна *MZAMrN^bHSaP*; ovu razliku opažamo i među grč. tekstovima, čitamo ἡ μαγδαληνὴ μαρία i μαρία ἡ μαγδαληνή.

Luk. 24, 43 ispušt. **проуєє дастъ имъ** kao u *OTKstŠ*, koja se rečenica čita u *MZANHvHSaJur* nalik u *glag. mis.* i u nekim grč. tekstovima καὶ τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκε αὐτοῖς.

Jov. 6, 9 **нь се что ѥсть кь селико народь**, nalik **селикоу народоу народоу** *OMstP*, ali **нъси что сѫтъ къ селико** *MZŠHA*ʳ, **селикоу** *A NHrT;* u grč. tekstovima nalazimo samo εἰς τοσούτους.

Složno sa *N:*

Mat. 10, 2 pripisano u našem rkp. **и ıакобь ζеведеωвь иωань братъ ѥго**, to je bilo u *M* također pripisano i to glag. slovima; u *Z* se u opće ne čita, ali je uzeto u tekst u *NHvTŠH*.

Mat. 11. 2 **пославь два оучєника**, jednako u *NHv*, **посл. два отъ оучєникъ своихъ** *KpTKstP* i *glag. mis.*, gen. bez prijedloga **отъ** u *HŠ* prema grč. δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ali **посл. оучєникы своими** *MZAO* prema grčkom διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ u *A*ʳ se osim toga čita **посл. два прѣдъ оучєникы своими**.

Mat. 13, 57 **ѿкѫдоу семоу прѣмѫдрость и силы** jednako *NKpTŠ* i dr. prema grč. αἱ δυνάμεις, ali **сила** *MZHvJurMstDbrTynSy*.

Mat. 14, 12 **х҃ви**, tako i u *NHv*, **иски** *MZTŠH* za grčki τῷ Ἰησοῦ.

Mat. 27, 54 **бывающаа** složno sa *NHv* za grč. τὰ γινόμενα, **бывъшаа** *MZASOTŠHA*ʳ*Fa* za grč. τὰ γενόμενα.

Mark. 1, 34 **исцѣли многы недѫгы имѫща разлічнами ıазами**, jednako u *NHvT*, nalik u *KstŠ* i dr. **исц. мн. злѣ страждѫщѫѧ разлічными недѫгы** prema ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, ali **исц. мн. недѫжьныѩ имѫштѧ разлічьны ıаза** *MZH*.

Mark. 2, 22 **просадить вино новоѥ мѣхы**; tako i u *NHvKpKstŠ* i dr. prema grč. ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς, ali ispušt. **мѣхы** u *MZTH* kao u nekim grč. tekstovima τοὺς ἀσκοὺς

Mark. 3, 34 **съгладавь окрьсть стоıащѫѩ ѡ немь** složno sa *NHv*, **съгл. окръсть себе сѣдѧщаѩ** *KstS*, **съгладавъ стоıаштаѩ окръсть єго** *MH*, jednako *T* (**сѣдащѫѩ**), περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους, neki grč. tekstovi ispuštaju κύκλῳ, drugi περὶ αὐτόν.

Mark. 4, 4 **ово паде на пѫти и придѫ птица небесныѩ; ово паде** čitamo još u *NMrTŠH* za grčki ὃ μὲν ἔπεσεν, ali **ова падѫ** *MHv*; **небесныıа** dodano još u *Hv* kao i u nekim grčkim tekstovima τοῦ οὐρανοῦ, ali ispušt. u ostalim tekstovima.

Mark. 4, 23 **аще кто оуши имать** složno sa *NHvKstŠ* za grčki εἴ τις ἔχει ὦτα, **иже оуши иматъ** *MZTH*.

Mark. 4, 34 **не глаше имь словесе**, tako i u *NHvTKst*, **словесе** ispušt. u *MZŠH*, neki grčki tekstovi dodavaju k οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς: „λόγον“.

Mark. 4, 30 **како оуподобимь** za grč. πῶς ὁμοιώσωμεν, **како оуподоби се** *N*ᵃ*Hv* — **чесомоу оуподобимъ** *MZN*ᵇ*ŠH*, **комоу оуподобимъ** *T* za τίνι ὁμοιώσωμεν.

Mark. 6, 2 **ѿкѫдоу семоу си** složno sa *NHvŠ*, **отк. се семоу** *T* za grčki πόθεν τούτῳ ταῦτα — **откѫдоу (-ѣ) се ѥстъ семоу** *MZH*.

Mark. 6, 14 čitamo **оуслꙑша црь иродъ слоухъ ісвъ** u *MZAON^b TH*, ali u našem rkp. i u *N^aHvŠ* ispušt. **слоухъ ісвъ**, samo se u nekim grč. tekstovima čita τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ.

Mark. 6, 38 **глашѫ .є. и двѣ рыбѣ** složno sa *NHvTKstŠ*, u *MZH* **пать хлѣбъ**, tako je i u nekim grčkim tekstovima dodano k πέντε: ἄρτους

Mark. 7, 7 **оучаще оученика ꙁаповѣди чловѣскы**, jednako u *NHv* prema grč. διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων, ali **ꙁаповѣдьи чловѣскъ** *MZŠH* i dr.

Mark. 11, 32 **вьси бо имѣахѫ іωана ꙗко пррка вѣ** složno sa *NHvTŠ* za grč. ὅτι προφήτης ἦν, — **им. ѣко пророка** *MZH* za grč. ὡς προφήτην.

Mark. 13, 4 **когда си бѫдѫть** složno sa *NHvŠ*, **к. се бѫдеть** *MZTH* za grč. πότε ταῦτα ἔσται.

Mark. 14, 65 **слоугы біюще и по ланитѣѫ** (sic) **приꙗса и**, tako i *NHv* (**полланитѣ**), **сл б ꙁа ланитѫ приꙗса и** *ZH*, **сл. б. ꙁа ланитѫ прѣꙗса и** *M*, **сл. б. вь ланитѫ прижсѫ и** *Kp*, **сл. б. въ ланитѫ прѣашѫ** *T*, **сл. біѭще и прѣаша** *O* za grč. οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον — **слоугы по ланитама его бидхѫ** *Š glag. mis.* i jevan. XV—XVII st prema grč. tekstu, u kojem bijaše ἔβαλλον (vulg. caedebant, percutiebant).

Mark. 15, 40 i 47 u st. 40 čitamo u našem rkp. **іωсифа мати** i u st. 47 **мариꙗ іωсифова** složno s *NHv*. tako i u *glag. mis*. st. 40 **осинова мати**, ali **іосинова** *MZTrgT*, **іосїина** *H*, **іωси** *Š*, i u st. 47 **іосинова** *MZTH*, **іωсиева** *Š*, u grč. tekstovima jednim Ἰωσῆτος μήτηρ, μαρία ἡ Ἰωσῆτος ili Ἰωσῆ, u drugima Ἰωσήφ.

Luk. 13, 31 **вь ть чась** složno sa *NHvH* za grč. ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, **въ тъ дьнь** *MTKstŠ* za grč. ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ.

Luk. 13, 35 **доидеже речеге** *NHvTH* za grč. ἕως εἴπητε — **доньдеже придеть егда речете** *MKpKstŠ* prema drugom grč. tekstu, u kojem bijaše ἕως ἂν ἥξει ὅτε εἴπητε.

Luk. 15, 9 **сьꙁываѥть дроугы и сѫсѣды**, tako i u *NHvTJurMstTynDbrSy* za grč. συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ τοὺς γείτονας, ali **сѫсѣдꙑнꙗ** *MZŠH* i *glag. mis.* prema tekstu, u kojem bijaše τὰς γείτονας.

Luk. 20, 31 **не ωставишѫ чадь и оумрѣшѫ** složno sa *N^aHvKstŠ* prema grč. οὐ κατέλιπον τέκνα καὶ ἀπέθανον **оумьрѣша не оставльше чадъ** *MZN^bTH*.

Luk. 24, 27 **скаꙁаше има вь всѣхь книгахь ꙗже бѣахѫ о нємь** složno sa *NHvKpTSa*, nalik u citatu Supr. 364, 7, **о вьсѣхъ книгахъ** *SyP* prema grčkom ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ; **отъ вьсѣхъ книгъ** *ZO* (možda i *Ohr)*, **отъ всѣхъ писании** *ŠH*, **ѿь книгь** *Mr*. **книгъ** *M*, **кънигы ѣже бѣах(ж) онемъ писана** *A*, tako je i u nekim grč. tekstovima ispušteno πάσαις.

Jov. 1, 27 čitamo **иже (ѣко) прѣдъ мноѭ бꙑсть** u *MZMrN^bKstŠTynP* i *glag. mis.*, nalik u *A* (**єсть**), a u *O* **ꙗко прьвѣи мене бѣ**

za grč. ὅς ἔμπροσθέν μου γέγονεν; u našem je rkp. složno sa *N^a Hv TH* i s nekim grč. tekstovima to ispušteno.

Jov. 6, 11 дасть въꙁлежѫщиимь složno sa *N^a HvSyP*, nalik u *glag. mis.* раꙁдѣли вꙁлежещиимь za grčki διέδωκεν τοῖς ἀνακειμένοις, ali подасть оученикомъ, а оученици въꙁлежащиимъ *MZON^b TŠH*, nalik *A* (народомъ mj. въꙁлеж.), za grč. διέδωκεν μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθεταὶ τοῖς ἀνακειμένοις.

Jov. 6, 22 ispušt. u našem rkp. вьньже вьнидѫ оученици его kao u *N^a HvP* i u nekim grč. tekstovima, ali se čita u *MZAOTŠ HDbr* i dr. prema grč. εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

Složno s *H*, a različno od starijih tekstova nalazimo:

Mark. 14. 22 приимь ис хлѣбь и хвалѫ въꙁдавь віві прѣломи и дасть имь и рече приимѣте и ядите; — хвалѫ въꙁдавъ ispušteno u *MN^b Š* i u *glag. mis.*, ali se čita u *ZN^a HvTH*, и ядите ispušteno u *MZN^a TH*, nahodi se ipak u *HvNŠJurMstDbrTynSy* i u *glag. mis.*, u nekim grč. tekstovima čitamo λάβετε καὶ φάγετε; dalje *Z*, naš rkp. i drugi tekstovi suponiraju εὐχαριστήσας καὶ εὐλογήσας. Tisch. ovaki grč. tekst ne navodi.

Luk. 8, 2 иꙁ не яже иꙁгна .ꙁ. вѣсь — ali u ostalim tekstovima osim *Hv:* u *MZNTŠH* čitamo иꙁиде složno s grčkim tekstovima ἐξεληλύθει.

Luk. 17, 36 дъва бѫдете на селѣ, единъ посимлѭтъ, а дроугы оставлѣѭтъ ispušteno u našem rkp. i u *HvN^b* kao i u nekim grčkim tekstovima.

Luk. 22, 16 доиде же коньчаеть са црствие бжие, tako i u *Hv* (цларьство), nalik u *glag. mis.* доидѣже и сплнит се цесарство божие, ali u ostalima: д. к къ црствии бжии *MZNTŠHBP* prema grčkom ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ θεοῦ.

Jov. 7, 22 не яко ѿ мосеа есть, нь ѿ ѡца složno sa *HvDbrP* i *glag. mis.*, отъ отьць *MZAONTŠH;* u grč. tekstovima nalazimo samo gen. pl. ἐκ τῶν πατέρων.

Složno s *Kp:*

Mat. 13, 23 и яко подобаеть плодь приносить, jednako u *Kp*, nalik u *NHv*, ali s infin. приносити, u *MZ:* и приноситъ плоды ѣко подобаетъ; ispušteno pak яко подобаетъ u *TKstŠTH* složno s grč. tekstovima. Prijevod u našem rkp. i u ostalim tekstovima osniva se za cijelo na pogrješnom čitanju, mjesto ὃς δὴ καρποφορεῖ čitao je prevodilac ὡς δεῖ καρποφορεῖ; i u nekim grč. tekstovima doista tako nalazimo.

Mat. 27, 16 имѣшѫ, nalik имѣахѫ *KpKstP* za grč. εἶχον, имѣаше *MZASONHvTŠHA^r* i *glag. mis.* prema drugom grč. tekstu, u kojem bijaše εἶχεν.

Luk. 9, 23 ispušteno по вьса дьни složno sa *KpKstŠ*, ali se čita u *MZAONHvTHP*, i u nekim grčkim tekstovima ispušteno je καθ' ἡμέραν.

Luk. 11, 25 пришьдь обрѣтаѥть праздьнь, пометень и оукрашень složno sa *KpHv* i *glag. misal*, оупраздненъ *N^bKst*, оупражненъ *Š* prema grč. σχολάζοντα σεσωρώμενον καὶ κεκοσμημένον, u nekim je grč. rkp. ispušteno σχολάζοντα, a poradi toga također u *MZN^aTH* ispušt. праздьнъ

Luk. 14, 5 которомоу вась снь ли воль вь стоуденець вьпадеть, jednako samo u *Kp* i u *NZ* revidiranom, kaže se, od sv. Aleksija, a tako i u nekim grč. tekstovima čitamо υἱὸς ἢ βοῦς, ali u svima ostalim tekstovima i u *glag. mis.* осьлъ ли волъ prema grč. tekstu, u kojem bijaše ὄνος ἢ βοῦς.

Luk. 23, 15 вьсласъ бо вы к немоу, jednako u *Kp* prema grč. tekstu ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτόν, u ostalima и къ немоу prema drugom grč. tekstu: ἀν. γ. αὐτὸν πρ. αὐτόν.

Luk. 24, 32 не срдце ли гораще бѣсте вь насъ, ali не сръдьце ли наю гора бѣ въ наю *MANHvMrTŠHSa*, u *KpP* ispušteno kao u našem rkp. наю.

Različno od svih tekstova, složno samo sa *N^b* i s drugim mlađima:

Mat. 26, 75 помѣнж петрь глы исовы, jednako samo u *N^b*, ali глаголъ исоусовъ *MZASONHvTŠHP*, слово исоусово *glag. misal.* prema grč. ἐμνήσθη ὁ πέτρος τοῦ ῥήματος Ἰησοῦ.

Luk. 16, 9 ѿ мамоны неправды složno sa *N^bKstŠ* za grč. ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας; отъ мамоны неправедныѥ *NHv* i *glag. mis.* za τοῦ ἀδίκου μαμωνᾶ, ovo je prevedeno i ѿ неправьдьнаго богатьства *JurMstTyn DbrSy*; отъ мамонинꙑ неправьдꙑ *MZTH* za grč. ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμωνᾶ.

Složno sa *T* prevedeno:

Mark. 1, 17 створа вы ловьца члкомь, ali u *MZNHvŠH* сътворю вы быти ловьца чл. prema grč. ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων, dok je u nekima ispušt. γενέσθαι.

Mark. 7, 28 онаже ѿвѣща и гла ѥмоу prema grč. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει, онаже ѿвѣщавьши гла емоу *N*, онаже отъвѣштавъши рече емоу *MZŠH* prema grč. ἡ δὲ ἀποκριθεῖσα λέγει

Mark. 8, 19 колико кошь испльнь оукроухь приѧсте složno sa *TN^bKstŠ* tako i *H* (samo вьзасте) prema grč. πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε, ali колико кошь оукроухъ приѧсте *M*, nalik *Z* (samo вьзасте) i *N^aHv* (samo кошьниць) prema grčkom tekstu, u kojem je ispušt. πλήρεις.

Mark. 10, 21 приди вь слѣдь мене, jednako u *T*, приди ходикъ слѣдъ мене *MZNHvŠH* za grč. δεῦρο ἀκολούθει μοι.

Mark. 13, 19 бѫдѫть бо дни ти скрьбь, tako i u *TKst* скрьбь (ali u pl. дние), ali б. бо дьнье ти скрьбьни *MZN*, u *H* gen. pl. скърбиї; slična je razlika među strus. tekstovima: u *JurMstDbrTyn* печаль, u *Sy* печали. U nekim grč. tekstovima čitamo ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι θλῖψις, u drugima pl. θλίψεις.

Luk. 20, 6 извѣстно бо бѣ ѡ народѣ ѣко пророкь бѣ, tako i u *T KstŠ*, изв. бо бѣ людьмъ о нарѡдѣ ѣ. пр. бѣ *ZN*[b]*JurMstTyn*, извѣстьно бо бѣ людьмъ ѣко народъ прикъ бѣ *M*, извѣштени бо соуть народа пророка бъıти *N*[a]*HvH*, u grč. tekstovima čitamo πεπεισμένοι γάρ εἰσιν, u drugima πεπεισμένος γ. ἐστ. sc. ὁ λαός.

Različno od svih starijih tekstova, složno samo sa *KstŠ* i s grč. tekstom:

Mat. 6, 5 и вь стьгнахь раснжтии, u *KstŠ* въ стъгнахъ нжтии prema grč. ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ali и въ стьгнахъ и на распжтьихъ *MZAOMihaDčStMrNHvHP* ispušteno *S*.

Mat. 25, 45 ѿ сихь меньшихь братъ моихь, nalik u *Kst* dodano братїи моеи prema nekim grč. tekstovima ἑνὶ τούτων ἐλαχίστων τῶν ἀδελφῶν μου, ali u *MZAONHvTŠHP* i u *glag. mis.* samo єдиномоу отъ сихъ мьньшихъ.

Luk. 9, 3 ни по дв̈ѣма ризама имѣти, tako samo u *KstŠ* — ни дъвою ризоу им. *MZASONHvTHP* i *glag. mis.*, μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν, u nekim tekstovima ἀνὰ ispušt.

Luk. 9, 50 не браните юмоу, иже бо нѣсть на ны, по нась юсть, tako u *KstŠ* kako u nekim grč. tekstovima čitamo samo μὴ κωλύετε. ὃς γὰρ οὐκ ἔστιν καθ' ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐστίν, ali не браните емоу. нѣстъ бо на въı, иже бо нѣстъ на въı, по васъ естъ *ZMrNH TH*, jednako *M* (ispušt. емоу) prema grč. tekstu, u kojem se čitalo μὴ κωλύετε αὐτόν, οὐ γὰρ ἔστιν καθ' ὑμῶν i t. d., 2 l. pl. въı, васъ čitamo ovdje još u *KstŠ*.

Luk. 20, 14 к себѣ глаще, tako i u *KstŠ* za grč. πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες. дроугъ къ дроугоу *MZNHvTH* za grč. πρὸς ἀλλήλους.

Složno s *H*, različno od starijih tekstova, kao i od mlađih srp. i bug.:

Mark. 14, 25 югда пиѭ и новь вь црствии бжии, tako samo u *H* i u *glag. mis.*, новое *NHr*, ново *TKstŠ*, ино *MZ*, grč καινὸν τὸ γένημα τῆς ἀμπέλου. a tako se isto и новъ odnosi na плодъ лозьнъıи.

Luk. 19, 1 прохождаше иерихонъ, jednako samo u *H* za grč διήρχετο τὴν Ἰεριχώ. прохождаше въ иерихж *MZNHvTŠ*, проходѣше вь ерисе *glag. mis.* za grč διήρχετο εἰς τὴν Ἰεριχώ.

Nalik onomu u *A*[r] čitamo Luk. 17, 6 вьз̑ри са и врьзи са вь море — u *A*[r] въврьзи са въ м., ali въздери са и въсади са въ море *MZAON*[b]*HP*, въстръгни са и стани въ мори *A*, u grč. tekstovima čitamo ἐκριζώθητι καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ; врьзи са u našem rkp. i nalik u *A*[r] osniva se vjerojatno na drugom grčkom tekstu.

Složno samo s nekim ruskim jevanđ. XII—XIII. v.:

Mat. 21, 1 приїде вь виѳлиниѭ jedino u *DbrTyčSy*, въ витфагиѭ u ostalim tekstovima.

Mark. 6, 36 čitamo u svim tekstovima въ окрьстьнихъ селѣхъ и вьсехъ prema grč. εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας, u našem tekstu kao u *Dbr* i u još jednom jev. XV. v. ispušt. и вьсехъ.

Mark. 14, 45 гла радоуи са равви, jednako u *DbrTynSy* — гла равви равви *MZNTKstŠJur*, u *Hv* jednom samo равви. — гла равви равви радоуи са равви *H*, jednako se razilaze grč. tekstovi, u jednim čitamo λέγει χαῖρε ῥαββί, u drugima λέγει ῥαββεὶ ῥαββεί.

Luk. 12, 34 идеже бо сѫть скровища ваша тоу и срца ваша бѫдѫть, jednako u *P*, идеже бо есть съкровиште ваше тоу и сръдьца ваша бѫдѫть *AH*, ид. бо есть съкр-е в-е, тоу и сръдьце ваше бѫдеть *MZSONHvTKstŠA*r *JurMstTynDbrSy*.

Luk. 22, 27 ispušt. или слоужаи невъзлежаи ли, tako i u *Sy*, ali se čita u svim ostalim tekstovima, također u *glag. mis.* i u grčkim tekstovima; sloga našega rkp. sa *Sy* je vjerojatno slučajna, imamo za cijelo u obadva ova teksta konstatirati ovdje nepažnju pisarevu.

Jov. 7, 17 разоумѣеть ω оученин ѩко ѿ ба ѥсть, nalik samo u *Dbr*, ali кое отъ бога естъ *MZAONHvTŠHP* prema grč. γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς πότερον ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστιν.

Jov. 7, 26 ѥда како вь истинѫ разоумѣшѫ книзы, ѩкось ѥсть вь истинѫ хь, tako isto samo u *Tyn;* еда како в истиноу позиаше кнезн еда са христь есть *glag. mis.*, u *MZAONHvTŠHP* ispušt. въ истинѫ na prvom i na drugom mjestu; jednako se razilaze grčki tekstovi.

Različno od svih tekstova, a složno samo s *glag. mis* čitamo:

Mat. 4, 8 поѩть и диаволъ и вьзведе и на горѫ высокѫ зѣло, u *glag. mis.* поѣть и дьѣвль изведе и на гороу високоу зѣло, ali u *ZASONHvDčStŠHP* ispušteno je и възведе и suglasno s grčkim tekstom.

Različno od sviju tekstova, ali složno s nekim grč. tekstovima:

Mat. 4, 24 čitamo: принѣса емоу вьса болаштаѩ разлнчьнычми недѫгы и страстьми одрьжимы; и бѣсьныѩ и мѣсачьныѩ, злы недѫгы нмѫшта и славлены жилами u *ZDčNHvH;* u *Š* ispušt. злы недѫгы имѫшта suglasno s grč. tekstom; u *St* ispušt. болаштаѩ разл. нед. и стр., u našem pak rkp ispušteno: одрьжимы и бѣс. и мѣс. злы нед. им., a tako je ispušteno i u nekim grč. tekstovima δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους.

Mat. 10, 25 и рабь ѩкоже господь ѥго prema καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ — u svim ostalima čitamo dat. рабоу u *MZAONHvTŠHP* prema drugom grč. tekstu τῷ δούλῳ.

Mat. 13, 55 za ἰωσῆς nekih grč. tekstova čitamo u našem rukop. иснсъ, ovdje je za cijelo zaboravio pisar na о, u *NKpKstŠ* u slozi s drugim grč. tekstovima ἰωσῆ nahodimo иωси, u *MZH* иосифъ kako je i u nekim grč. tekstovima ἰωσήφ, u *T* napokon ιω(а)нъ kako se još nalazi ἰωάννης. Ispr. naprijed 233 str. bilješku k Mar. *15*, 40, 47.

Mark. 2 19 еда могѫть сынове брачнии постити са доньдеже сь собоѭ имѣть женнха не могѫть постити са, u *MZNHvTH:* еда мог. с. бр. н. са. д. съ ними естъ женихъ. елико врѣмѧ съ собоѭ имѣтъ. жениха не имѫтъ (не могѫть *H)* постити са, nalik *Š;* u nekim je grč. tekstovima ispušteno ὅσον χρόνον ἔχουσιν τὸν νυμφίον μετ᾽ αὐτῶν οὐ δύνανται

νηστεύειν, ali je možda i tako bilo u osnovi našega rkp. kao u *MZ* i ost., a možemo ovdje suponirati i nepažnju pisarevu

исплънь

Mark. 4, 28 **по томь же пшеницѫ кь класѣ, испльнь** je ovdje u potonje vrijeme pripisano, a u tekstu ga za cijelo nije bilo, nema ga ni u *MZN^a HvTH*, u grč. tekstovima čitamo εἶτα πλήρης σῖτος, πλήρης σῖτον, πλήρε σῖτον, također πλήροι σῖτον u vulg. plenum frumentum, a tako i u drugim mlađim tekstovima: **по томь же испльнаеть кь класѣ** *N^b*, **таже исплънѣеть пшеницѫ къ кл.** *Š*, **исплъни пшеницю** *Dbr*, **таже исполнить пшен.** *Tyn*.

Mark. 9, 47 **кь геенѫ**, ali **въ ѣеонѫ огньнѫѭ** *MZH*, **кь рождьство огньное** *N*, **въ ѥзеро огньноѥ** *TJu·MstTynDbrSy* i u nekim grč. tekstovima čitamo εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, u drugima je τοῦ πυρός ispušteno.

Luk 1, 29 **помышлѣаше кь себѣ глаѱи** složno s grč. tekstom: διελογίζετο ἐν ἑαυτῇ λέγουσα; ali svi ispoređeni tekstovi ispuštaju **глаголѭщи**, i u većini se grč. tekstova ne čita λέγουσα; osim toga ispušt. **въ себѣ** u *AONHvTŠ*, ali se čita u *MZHP* i u *glag. mis.*, tako je i u nekim grč. tekst. ispušt. ἐν ἑαυτῇ.

Luk. 5, 19 **низьвѣсишѧ и с ложемь прѣдь іса**: u *ANHvKpMrTur P* i u *glag. mis.* čitamo **по срѣдѣ**, nalik u *T*, u *KstŠ* **на срѣдѫ** za cijelo prema grč. καθῆκαν αὐτὸν σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ, ali u jednom grč. tekstu nalazimo διὰ τοῦ τείχους i prema tomu je popravljen naš rkp., u *MZSH* ispušt. **по срѣдѣ**.

Luk. 5, 24 **да видите** prema tekstu, u kojem je bilo napisano ἵνα ἴδητε, **да оувѣсте** *MZAOMrNHvTŠH*, **вѣсте** *SP*, za grč. ἵνα δὲ εἰδῆτε.

Luk. 6, 12 **бысть же кь дни ты изыти ѥмоу вь горѫ** prema ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν; u *MZNHvTŠH* čitamo aor. **изиде** mjesto infin. složno s grčkim tekstom, u kojem je bio aor. ἐξῆλθεν.

Luk. 9, 35 **избраньныи** za ἐκλεκτὸς (ili ἐκλελεγμένος), **възлюбленыи** *MZNHvTŠH* za ἀγαπητός.

Luk. 13, 5 **подобьно** za grč. ὁμοίως, **такожде** *MZNTŠH* (**тожде** *Hv*) za ὡσαύτως.

Luk. 15, 7 **како наимьникомь . . . избываѭтъ хлѣби** prema tekstu, u kojem se čitalo πῶς οἱ μίσθιοι . . . περισσεύουσιν ἄρτων, **колико наимьникъ . . . изб. хл.** *MSTŠA^r*, nalik *NHvT* i *glag. mis*, **коликоу наимьникъ** *ZAOH* za grč. πόσοι μισθίοι.

Jov. 8, 6 **да ѡбраѱѫть на нь клеветѫ** za grč. ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν κατ᾽αὐτοῦ, ali **да бѫ имѣли на нь что глаголати** *MZNHvTŠH* za grč. ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ.

Jov. 8, 10 čitamo **къде сѫтъ иже на та клѫдаахѫ** u *MZNHvTŠ Tyn*, nalik u *H* (**глахоу**) za grč. ποῦ εἰσὶν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; u našem rkp. ispušteno **иже на та важд.** u slozi s grč. tekstom, u kojem je bilo ispušt. ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου.

Različno od sviju ispoređenih crkveno-slavenskih tekstova, pak i od grč. tekstova:

Mat. 4, 24 **изыде слово юго, из слоухъ юго** *ZNHvDčStŠH* prema grč. ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ.

Mat. 10, 11 **вь нь же колижь до градь идете ли вь кьсиі вьниідете,** u *MZNHvTŠH* ispušteno **идете** složno s grč. tekstovima

Mat. 15, 1 **иже бѣахѫ пришли ѿ иерл҃ма**; u *NHvT* ne čitamo **пришли**, slaže se ovdje s grč. οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, doslovce prema ovome preveden je tekst u *Š* **иже ѿ иерлма**; u *MZH* **иже бѣахѫ въ илмѣ.**

Mat. 25, 26 **вѣдѣаше ѣко жестокь юсмь уловѣкь жьнѭ . . .** u *MZASONHvTŠHTurP* itd. čitamo samo: **вѣдѣаше ѣко жьнѭ**, i upravo samo tako u grč. tekstovima ᾔδεις ὅτι θερίζω; ovdje je vjerojatno interpolacija utjecajem st. 24 i Luk. 19, 22.

Mark. 2, 15 **възлежахѫ съ ісомь и оуѵеници юго**, ali u svima ostalim tekstovima **и съ оуѵеникы** prema grč. καὶ τοῖς μαθηταῖς.

Mark. 4, 19 **и печали вѣка сего и льсти богатьствиѣ — льсть** *MZNHvTŠH* za grč. ἡ ἀπάτη; u našem rkp. je uzet pl. **льсти** prema **печали**, kako je obratno u *HvŠ* načinjeno prema **льсть: печаль.**

Mark. 5, 2 **абиѥ срѣте и уловѣкь ѿ гробь исхода**, u *MZNHvTŠ* ispušteno **исхода**, a nema ga ni u grč. tekstovima.

Mark. 5, 14 u svima tekstovima čitamo **пасѫштеи свиниѣ бѣжаша**, u našem rkp. ispušteno **свиниѣ**; u nekim se grč. tekstovima mj. τοὺς χοίρους čita αὐτούς.

Mark. 6, 38 čitamo u svima tekstovima **идѣте и видите** prema grč. ὑπάγετε καὶ ἴδετε, u našem rkp. ispušteno **идѣте и.**

Mark. 13, 15 **ни да вьнидеть вьзати что вь домоу своюмь**, ali **отъ домоу своего** *MZNHvTŠ* prema grč. ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

Luk. 2, 1 **написати вьсѫ вьселенѫѭ** u svima tekstovima za grč. ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, u našem je rkp. ispalo **вьсѫ.**

Luk. 2, 20 čita se u svima tekstovima i u *glag. mis.* **ѣже слышаша и видѣша**, u našem je rkp. ispalo **и видѣша** (*M*: **видѣша и слышаша**).

Luk. 5, 35 **югда отидеть ѿ нихь женихь — отъѧтъ бѫдетъ** *MZNHvKpTKstŠJurMstTynDbrSy*, **ѿимеьть сѧ** *H* prema grč. ὅταν ἀπαρθῇ.

Luk. 6, 9 **что достоить створити вь сѫботы, бл҃вити ли зло створити**, ali u svima ostalima **что (аште** *ZAON*[a]*THP*) **достоитъ въ сѫботы добро сътворити или зъло сътворити** prema grč. τί ἔξεστιν τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι.

Luk. 8, 39 **проповѣдаѣ и гл҃а юлико створи**, ali u svima ispoređenim jevanđ. ispušteno **и гл҃а**, i u grčkim se tekstovima čita samo κηρύσσων.

Luk. 9, 13 **не имамь сьде тькмо .є҃. хлѣбь и двѣ рыбѣ**, u N^b*KstŠ* čitamo **каще тькмо**, u MZN^a*HvH* **каште пѧти хлѣбъ и рыбоу дъвою** prema grč. πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ ἰχθύες δύο.

Luk. 14, 12 počinje se u našem rkp. вьнидє іє вь домь ѥтєра različno od svih ispoređenih tetrajevanđ.; čini se, da je ovaj početak uzet iz Aprak. jevanđ., čita se ovo Luk. 14, 1, 12—15 u Jur. jev. iz god. 1118—28 i u jednom jev. XV. v. (Amfilohij op. c. III, str. 129, 137), u drugima se starim aprak. jevand., ni u *P*, ovo ne nalazi.

Luk 19, 13 призвавь жє рабы своја, u svima ostalim: пр. дєсать рабъ своихъ *MZANHvTŠHP* i *glag. mis.* za καλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ.

Arhim. Amfilohij u svom je spisu o tetrajevanđelju Haličkom u III. sv. str. 333 i d. s pravom tvrdio, da nam Marijinsko jevanđ. za cijelo predočuje, prosječno dakako, najvjernije prvobitni prijevod ćirilo-metodijski. i da u ostalim starim tekstovima, već u Zograf jevanđ., treba gledati novu reviziju prvotnoga prijevoda na osnovi drugoga grčkog teksta Naše nas je istraživanje, koje je od početka teklo nezavisno o spisu Amfilohijevu, dovelo k istim resultatima. Ne uzimajući u račun nedjeljna jevanđelja, vidimo u ostalim tetrajevanđeljima osim u *H*, koje posve ovisi kašto o *M*, kašto o *Z*, osobito u *N* novu revisiju opet na osnovi grčkoga originala. Važno je svakako podudaranje našega jevanđelja s *A*, gdje odstupa od *MZ*, a gdje se ova čitanja nalaze još u *NHvKp*, ondje bismo ih možda mogli držati za ostatke staroga prijevoda.

Teksta Karpinskoga jevanđelja žalibože ne poznajemo potpuno, mogli smo ga samo toliko upotrebiti, koliko Amfilohij navodi njegove inačice od Haličkoga jevanđelja. Ali smo našli i ovako dosta značajnu slogu Srećkovićeva jevanđelja s Karp., osobito leksičku, ali i tekstovnu. Neka mjesta, složna u obadva ova teksta, kao Mat. *13*, 23; Luk 11, 25, osobito Luk. 14, 5 mogli bismo možda pripisati prvotnomu prijevodu. Prof. V. Jagić u znamenitom svome komentaru Marij. jevanđ naginje na misao, da su ćirilski tekstovi srpske redakcije, očuvavši stari tip najstarijih tekstova glagolskih, pripadali bosanskim bogomilima, i postavlja pitanje, ne treba li i Karp. jev. pripisivati bugarskim bogomilima? Ovo se pitanje tiče upravo Srećkovićeva jev., koje svojom starinom stoji sasvim do Karp. Mi se ne usuđujemo na ovo teško pitanje dati pouzdan odgovor. Vrlo je dobro poznato, da se Srećkovićevo jevanđelje starinom svojom jako razlikuje n. pr. od posve novovjekog Trnov. jev., ali ipak ne možemo Srećkovićevo jevanđelje držati za plod kakvih konservativnih škola ili težnjâ. Pored elemenata starih arhaističkih, nalazimo u Srećkov. jev. ne malo i novih, jednako srodnih s mlađim tekstovima i jednako vrlo obilnih, što nijesmo mogli naći ni u starijima ni u mlađim tekstovima. I tako se javlja u Srećkov. jev. neka nova revisija prema grčkom originalu Srećkov. jev. po svoj svojoj starini gramatičkoj i leksičkoj ne čini nam se ipak, da je plod težnje za što vjernijim i starijim prijevodom, nego više plod kompromisa između ove težnje konservativne, arhaističke i želje stvoriti tekst, koji bi bio što bliži grčkomu originalu.

Podudaranja s drugim tekstovima posve su neznatna, naveli smo ih u glavnom samo za volju potpunosti. Podudaranja sa staroruskim tekstovima XII. i XIII. v. dokazuju, da su mnoge njihove osobitosti jugoslavenskoga izvora, i nalazile su se već u jugoslav. rukopisima XI.—XII. v. Podudaranja s mlađim tekstovima, osobito s tekstom na novo revidiranim u XIV. v., koji se očuvao u rkp., pisanom god. 1383 (*Kst*, s tim se gotovo sasvim slaže *Š*), pokazuju, da su prevodioci prijevoda jevanđeljâ u XIV. v. imali pred sobom tekstove, nalik Srećkovićevu jev. Na mnogim se mjestima razlikuje Srećkov. jev. od svih ispoređenih tekstova, i ovdje je ponajviše provedena korektura prema grčkom izvoru drugom, nego što su ga imali ostali tekstovi. Kašto se ipak odstupanja Srećkov. jevanđelja od ostalih crkveno-slavenskih tekstova ne osnivaju na grčkim tekstovima, ali im ne smijemo davati velike vrijednosti, jer su ova odstupanja prilično neznatna. Znatnije od njih samo je mjesto Luk. 14, 12, koje pokazuje, da je pisac Srećkovićeva tetrajevanđelja pred sobom imao neko nedjeljno jev., u kojem je bilo čitanje Luk. *14*, 1, 12—15, ali se to po našem znanju nahodi samo u strus. nedj. jev. Jurjevskom iz god. 1118.—28.; kako jedva možemo suponirati, da je pisac Srećkov. jev. imao pred sobom strus. jevanđ., moramo držati, da je bilo jugoslavenskih nedjeljnih jevanđ. s ovim čitanjem.

U kolo ispoređenih tekstova uzesmo i hrvatski glagolski misal iz god. 1483. V. Jagić je davno pokazao, kako je u njemu posve vjerno sačuvan crkveno-slav. prijevod; možda će iz naših bilježaka budući istraživalac ubrati koje zrnce za određivanje odnošaja ovoga teksta prema tekstovima jugoslavenskim i staroruskim.

VII.

Opis Srećkovićeva jevanđelja ne bi bio potpun, kad ne bismo naveli njegovih pogrješaka. To je s tim potrebnije. što smo u svojoj raspravi nastojali istaći glavne njegove razlike od Marij. jev., i kazali, gdje nijesmo to naveli, da se Srećkov. jev. slaže s Marij. jev.

Mat. 1, 25 **наречеши** mj. **нарече** za grč. ἐκάλεσε.

Mat. 3, 3 ispušteno **реченъıи** za grč. ὁ ῥηθεὶς.

Mat. 3, 5 isp. **иѥроусалимъ**.

Mat. 6, 4 isp. **и оць твои**.

Mat. 6, 24 **не можеть** mj. **не можете** οὐ δύνασθε.

Mat. 8, 20 **поклонити** mj. **подъклонити**.

Mat. 9, 1 **вьлѣзь іс вь кора**, svršava se l. 16ª, a pisar je zaboravio na slijedećoj strani napisati **вь**.

Mat. 9, 8 ispušteno **такѫ** za grč. τοιαύτην.

Mat. 10, 3 isp. **домъ**.

Mat. 10, 15 isp. **неже градоу томоу**.

Mat. 10, 35 isp. **и невѣстѫ на свекровь своѭ**.

Mat. 10, 37 isp. znatno **паче мене**.

Mat. 12, 5 **ѩко вь сѫботѫ иѥреи вь сѫботѫ цркövь скврънатъ**

mjesto ѩко къ сѫботы ѥрєи въ цркве сѫботѫ (-ы) скврънатъ, kako čitamo pravo u *MZNTŠH* (*Hv* ispušteno въ цркве) za grč. ὅτι ἐν τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸν σάββατον βεβηλοῦσιν.

Mat. 12, 7 повинныхъ и неповинныхъ, u ostalim je tekstovima samo неповинньнъıихъ za grč. τοὺς ἀναιτίους.

Mat. 12, 45 седмь инѣхъ дхъ лоучьшихъ себе, griješkom mjesto лютшьшь *MZKp*, лютьшихъ *N* (лютѣишь *H*) za grč. ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονερότερα ἑαυτοῦ.

Mat. 13, 19 црстѣ mj. црсткиѣ τῆς βασιλείας.

Mat. 13, 32 коле ꙁелиѥ ѥсть griješkom mj. ꙁелии μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστίν.

Mat. 17, 26 isp. и рече емоу петрь отъ тоуждиихъ.

Mat. 21, 18 възкрщa сѧ griješkom mj. възвращаѩ сѧ, kako čitamo Z^b*KpN* u ostalim tekstovima възкращь сѧ *MH*.

Mat. 25, 30 isp. тоу бѫдетъ плачь и скръжьтъ ꙁѫбомъ.

Mat. 26, 46 isp. идѣмъ. što čitamo u svim tekstovima i u glag. mis. za ἄγωμεν.

Mat. 27, 45 по всеи земли (54^b).

Mat. 27, 47 ѿт стоѩщии тоу (55^a).

Mat. 27, 52 тѣлеса иоуикаѩщи сты (55^b) τῶν κεκοιμημένων ἁγίων.

Mat. 28, 2 ispušteno отъ двьреи гроба и сѣдѣаше на немь.

Mark. 1, 20 ѡстакиша (60^b) mj. оставьша ἀφέντες.

Mark. 1, 26 ꙁапрѣти имь іс глѧ оумльчи и иꙁыде из него, u svim je tekstovima pravilno imperat. иꙁиди prema grč. ἔξελθε.

Mark. 1, 29 и абиѥ сьньмища ишьдьша (61^a).

Mark. 6, 45 вь крабь mj. корабь.

Mark. 7, 3 аще не трищи оумыѭть рѫкь, ali u *MZH* čitamo аште не оумъıѭть рѫкоу търѫште, jednako u *NT* аще не търѫще оум. р. grč. ἐὰν μὴ πυκτὰ νίψωνται τὰς χεῖρας, u drugim se tekstovima čita πυγμῇ i prema tomu je prevedeno u *JurMstDbrTynSy* гръстию; трищи u našem je rkp. mjesto търѫште za cijelo prije pogrješka, nego samovoljan popravak piščev.

Mark. 7, 8 трькльницамь mj. стьклъницамъ.

Mark. 7, 25 приде mj. припаде (къ погамѧ его).

Mark 7, 26 боганыни mj. къ поганъıни.

Mark. 12, 5 ѡбы бишще ѡвы же оубишѫ mj. овъıже биѭште овъıже оубиѭште u ostalim tekstovima prema τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείνοντες.

Luk. 2, 46: 3. dual. обрѣте mj. обрѣтете (обрѣтосте *Z*, -оста *SOH*).

Luk. 9, 12 донь же mj. дьнь же (де) ἡ δὲ ἡμέρα.

Luk. 9, 13 ispalo „въ вьсѧ люди сиѩ“.

Luk. 9, 55 не вѣста каковь дхь ѥста вы griješkom mj. (отъ) коѥго дха u ostalim tekstovima pr. grč. οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ὑμεῖς ἐστέ.

Luk. 11, 5 χρῆσόν μοι prevedeno u svim tekstovima даждь ми къ ханмь, u našem rkp. ispalo въ ханмъ.

Luk 11, 21 оусѫждь са za grč. καθωπλισμένος mj. въоржжь са *MZNTSH*, isp. ороужд се *Hv* ороужань *glag. mis.*

Luk. 12, 46 вь дьнь вьньже не въсть, za cijelo je tu nešto ispalo, u svima ostalim tekstovima čitamo: въньже дьне нѧ чаетъ и въ годин҄ѫ вь нѭ же не вѣстъ pravo pr. grč. ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει.

Luk. 17, 27 пасѣахѫ grijeŝkom mj. посагаахѫ ostalih tekstova za ἐγαμίζοντο.

Luk. 14, 29 isp. да не егда положитъ основаниѣ.

Luk. 21, 8 не дѣите (оубо вь слѣдь ихь grijeŝkom mj. не идѣте).

Luk. 22, 7 юднинь grijeŝkom mj. дьнь, ἡ ἡμέρα (τῶν ἀζύμων).

Luk. 22, 58 ıако годином юдином (145ᵇ) mj. ıа. годинѣ ю. ὡσεὶ ὥρας μιᾶς.

Luk. 23, 10 сь скоими (146ᵇ) mj. сь кои ск. σὺν τοῖς στρατεύμασι αὐτοῦ.

Jov. 3, 21 сѫть сидѣлана (158ᵇ) mjesto съдѣлана za grčki ἐστὶν εἰργασμένα.

Jov. 7, 6 врѣмѧ мою юже приїде, negacija nepažnjom ispala, u ostalim tekstovima не оу (*Mst* оуже) приде prema grč. ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν.

Ogledi teksta Srećkovićeva tetrajevanđelja.

Ev. Matth. IX. cap.

(l. 16[a]) Вьлѣзь ·іс· вь кора зa[ч] . ние[ко] ·s·
ма ·о·
·гі· ѡ расслабленѣмь·
(l. 16[b]) прѣиде . и приде вь свои градь . ко[ц] . И се при 2
нѣса юмоу ѡслабена жилами . на ѡдрѣ
лежжщъ . и видѣвь . іс . вѣрж ихь . рече ѡсла
беномоу . дрьзаи чадо . ѿпоущають
са грѣси твои . и се етери ѿ книжникь рѣ 3
шж вь себѣ . сь власвимлѣють . и видѣвь ·іс· 4
помышлениꙗ ихъ ре[ч] . вьскжж вы мысли
те зло . вь срцихь вашихъ . что бо есть оу 5
добѣе рещи ѿпоущають са грѣси твои
ли рещи вьстани и ходи . нь да оувѣсте ꙗ 6
ко власть имать снь чвчьскыи на земї .
ѿпоущати грѣхы . тьгда гла ѡслабеном[оу]
вьставь вьзмии ложе твоє . и иди вь домь
свои . видѣвьше же народи чюдишж са . и 8
прославишж ба . давьшаго власть чвком . ко[ц]
[ѳ] ма зa[ч] : сж ·е· вѡ[н] . И прѣходa ·іс· ѿтждоу 9
·оа· видѣ чвка на мытници сѣда
щa . именемь маѳеꙗ . и гла юмоу по
мнѣ гради . и вьставь по немь иде . и бы 10
сть юмоу вьзлежжщоу вь домоу . и се мно
зи грѣшници и мытаре . пришьдьше вь
злежахж сь ·ісо· мъ· и съ оученикы юго· и ви 11
дѣвьше фарисеи· глахж оученикомь ег[о]·
по что сь мытари и грѣшникы оучетель (sic)
·ді· о маттѣи

(l. 17ª) вашь ѥсть · Ісь же слышавь рече имъ · не трѣ :ов: 12
бοуѭть сьдрави врача. нь болѧщии шьдь 13
шеже наоучити сѧ · что ѥсть мати хо
щѫ а не жрьтвѣ. не придь бо праведникы
призыкати. нь грѣшникы на покаꙗние. :ко:
ꙁа· па. в. не. ко. Тьгда пристѫпишѧ к не :ма: 14
моу оучениции иѡанови глаще · по что :ог:
мы и фари ниѥ постимь сѧ много. а оу
чеиици твои не постать сѧ. и рече имь 15
іс. ѥда могѫть снове брачнии плакати
сѧ · доньде сь ними ѥсть женихь. придѫ
ть же дениѥ ѥгда ѿимеють сѧ ѿ нихь же
нихь. и тьгда постать сѧ. никтоже бо 16
не приставлѣють приставениꙗ. плата
небѣлена ризѣ ветьсѣ. въꙁьметь бо ко
ньчинѫ своꙗ ѿ ризы. и больши дирꙗ бѫ
деть. ни вьливаѭть вина нова · вь мѣ 17
хы ветьхы. аще ли же просадѫть сѧ мѣ
си · и вино пролѣѥть сѧ. и мѣси погыбнѫ
ть. нь вино новоѥ вьмѣхыїновыї вьлива
ѭть. и ѡбоѥ сьблюдеть сѧ. ко. сѫ. ѕ. кѡ: ꙁа. ма·
Сице глащоу ѥмоу к нимь · Се князь ѥ :од: 18
терь вьшьдь кланѣше сѧ ѥмоу гла · ꙗ
ко дьщи моꙗ нынѣ оумрѣть. нь пришь

·ЄІ· О ДЬЩЄРИ АРХИСОУНАГОГОВѢ.

(l. 17ᵇ) дь възложи на на рѫкѫ твоꙗ. и ѡживетъ·
и вьставь ·іс· по немь идѣаше и оучениции 19
ѥго. И се жена крьвоточива дванадеса 20
ть лѣть имѫщи. пристѫпльши сь ꙁади·
прикоснѫ сѧ вьскрилы ризы ѥго · глаше бо вь 21
себѣ. аще тькмо прикоснѫ сѧ ризѣ ѥго
спсена бѫдѫ. ·іс· же ѡбращьсѧ и видѣвь ꙗ 22
рече · дрьꙁаи дьщи вѣра твоꙗ спсе тѧ · и спе

на высть жена ѿ часа того. и пришьдь іс 23
кь домь княжъ. и видѣвь сопьца. и наро
дь мльващъ· гла имъ· ѡтидѣте. не оумр 24
ть бо двца. нь спить и рѫгахѫ са юмоу
югдаже изгнань бь·ість народь· вьшьдь ıа 25
ть ıа за рѫкѫ· и вьста двца· и изыде вѣ
сть сиї по всеи земи тои. ко. не. з вѡ. за. (ц д н ч)
ѳ ма :ое: И прѣходащоу тѫдѣ іски по немь идете 27
два слѣпьца· зовѫща и глаща помлоу
и ниї сноу двдвь. пришьдьшоу же юмоу 28
кь домъ. пристѫписте кь немоу слѣ
пьца. и гла има ·іс· вѣроуюта ли ıако
могѫ се створити. гласте юмоу юи ги·
тьгда коснѫ іа кь ѡчи гла. по вѣрѣ ва 29
ю бѫди вама· и ѿврѣса[1] ѡчи има. и за 30
прѣти има ·іс· гла· блюдѣта да никто

·зі· ѡ двою слѣп'цоу

·иі· ѡ бѣснѣмь и нѣмѣ

(I, 18ᵃ) же не оу вѣсть. ѡна же ишьдьша просла 31
висте и. по всеи земи тои. Тѣма же и сь :os: 32
ходащема се принѣса к немоу чловѣкь
нѣмь бѣсьнъ. и изгнаноу бѣсоу. про 33
гла нѣмыи. и дивишѫ са народи гла
ще. николиже ıави са тако вь и зли
фарисеи же глахѫ ѡ князи бѣсь изго 34
нить бѣсы. и прохождааше ·іс· грады 35
вьса и вьсиї. оучѫ на сьньмищихь и
хъ. и проповѣдаıа юуглию црствиıа. и
цѣла вьсѣкь недѫгь. и всѣкѫ ıазѫ вь
людехь. ко. пои. г. не. во: за. Видѣвь (ц к д п ч) ѳ ма 36
же народы ·іс· млдова ѡ нихь. ıако вѣахѫ :оз:
сматени. и ѿврьжени ıакоже ѡвца не

[1] grijeŝka mj. ѿврѣсте са

нижщи пастырѣ. Тьгда гла оучєнико . ои. 37
мь своимь · жжтка оубо многа. дѣла ѿ ҁє
тєль мало · молитє сѧ оубо господинѹ лило 38
жжтвѣ. да изведєть дѣлатєла на
жжтвж своѭ.

Ev. Mar. cap. XV.

(l. 89ᵃ) и абиѥ на оутрѣи. ҁа. ує. ма. поу. сє :рҁи: 1
и кна · кє. кь ѡ. Сьвѣть створишж а
рхиєрєи и старци · и к'ниж'ници и вьсьсь
нємь. Свҁавшє ıса вѣса и прѣдаш :рҁѳ:
пилатови ко. срѣ: И вьпроси пилатъ · с · 2
ты ли ѥси црь июдєискы. ѡнь жє ѿвѣща
вь рєчє ѥмоу. ты глєши и нань глаахж 3
архиєрєи много. ѡнь жє ничєсожє ѿвѣ
щаашє. Пилать жє пакы вьпрашашє и :са: 4
гла нє ѿвѣщаваѥши ли ничєсожє ви
ждь колико на тѧ сьвѣдѣтєльствоуѭ
тъ іс · жє ктомоу ничєсожє нє ѿвѣща 5
ѥко дивити сѧ пилатоу На в'сѣвь жє св 6
праҁд'никь · ѿпоущаашє имь єдиного
(89ᵇ) :сг: свҁнѣ · ѥго жє прошаахж. Бѣжє нарица 7
ѥмы варава сь с'коими ков'никы свҁанъ.
. ижє вьковѣ оубиистко створишж. и вьҁь 8
шкь народь начать проситн. ѥко жє тво
рѣашє имъ пилать жє ѿвѣща имь гла 9
хощєтє ли ѿпоуща вамь црѣ июдєиска
сд · вѣдѣашє бо ѥко ҁависты ради прѣдашжи. 10
архиєрєи жє помѣнжшж народоу да на чє 11
:сє: варавж ѿпоустить имъ. Пилать ѿвѣ 12
щавь пакы рєчє имъ · что оубо хощєтє сь
твора. ѥгожє. глєтє црѣ июдєиска. ѡнижє 13
пакы вьҁьпишж пропинї. пилать жє гла 14

ше имъ уто бо створи ꙁло · ѡниже лише вь
ꙁьпишѫ · пропни ї . Пилать же хота народꙋ 15
нохоть створити · поусти имъ каракѫ .
и прѣдасть ꙇса тепь[1] да и пропнѫть . ко . уе :
ꙁл юу ѕ стр . се . па . на поу . кь ѡ
Воини же вѣса іса вь нѫтрь на двора юже ю 16
сть преторъ · и приꙁывашѧть вьса спирѫ
и ѡблѣшѧ и вь прѣпрѫды и въꙁложишѧ 17
нань сплетьше трьновь вѣнець . И науаса 18
цѣловати ра/и са црь июдейскы . и биахѫ и 19
по главѣ трьстиѭ . и плькахѫ на нь . и прѣгы
баѭще колѣнѣ поклапѣахѫ са юмоу
И югда поржгашѧ са юмоу . сьвлѣшѧ юмоу : сн : 20
прѣпрѫдь и ѡблѣшѧ и вь риꙁы своѩ . ꙁа :
: сѳ :
прѣп · па сі И иꙁвѣса и да пропнѫть и и 21
ꙁадѣшѧ мимоходѧщоу ютерою симонꙋ
курипѣнинoу . градащоу сь села ѡцоу але
ксадроу и рꙋфовоу · да вьꙁметь крть ег уп . па : : сі :
И привѣса и на мѣсто голоѳа · гюже юсть 22
скаꙁаюмо крайнево[2] мѣсто . прп на : сгі : : сы :
И дахѫ юмоу пити ѡꙁмрьнено вино ѡнь 23
же не принѧтъ . И пропеньше и раꙁдѣлиш : сві : 24
риꙁы юго . метаѭще жрѣбиѭ ѡ на . к'то : сгі :
уто вьꙁметь · уТп · на . Вѣже годипа 25
третиѩ и пронаса и прп · на ск И вѣ : сді : 26
написанию вины юго написано црь ию
дейскы . И сь нимь пропаса два разбои : сеі : 27
ка юдиного ѡ деснѫ а дроугаго ѡшоуа ег
И сь бысть са писаною юже глеть . и сь веꙁа : сѕі : 28
коньникома приутень бысть . И мимо : сꙁі : 29

[1] Ova je riječ radirana, ali je ipak još dosta čitljiva.
[2] sic

ходаще хоулѣхѫ и. покываѭще гла
вами своими и глаще оу караꙁарѣꙗ
црькве. и трьми дньми съꙁидаꙗ· спи 30
са самъ. и сииди сь крта. Такожде архи :сні: 31
іереи рѫгаѭще са дроугь кь дроугоу
сь книжникы глахѫ. ины спе а себе ли
(l. 90b) не можеть спти. хь црь иꙁлевь· да сиидеть ны 32
нѣ сь крта. да видимь и вѣрѫ имемь. ко стр.
:сѳі: Ї пропата сииѫь поношаасте іемоу
:ск: чт. на. Бывьши же годинѣ шьстѣи· ть 33
ма бысть по всеи ꙁеми до годины дева
:ска: тыꙗ. Ї вь годинѫ деватѫꙗ· въꙁьпи іс гла 34
сомь велиемь гла· іели іелма ꙁавахтании
іеже іесть скаꙁаемоіе· бе бе мои поуто ма
оставн іетери и ѡ стоꙗщихь слышавь 35
·скв· ше глахѫ виждь илиꙗ глашаіеть. Те 36
кь же іединь и исильнь гѫбѫ ѡцта въꙁи
·скг· сь[1] же на трьсть напаꙗше и гла· Не дѣите
да видимь аще придеть илиꙗ снати его
:скд: іс· же испоущь гласъ велии иꙁдыше· Ї ѡ 37
пона црковна раꙁдраса на двоіе· съвы 38
·ске· ше до ниꙁъ· Видѣвь же сьтиикь стоꙗ пр 39
моіемоу ꙗко тако въꙁьпивь[2] иꙁдыше
·скѕ· ре вь истинѫ члкь сь снь бжии бѣ. Бѣахѫ 40
же и жены иꙁдалече ꙁрящѫ вь нихь же
бѣ мариꙗ магдалыни· и мариꙗ и ꙗко
вла малаго иѡсифа мати и саломии· ꙗ 41
же іегда бѣ вь галилеи. по немь ходиа
хѫ· и слоужахѫ іемоу. и ины многы вьшь
дьша сиимь вь ієрмъ· ко на. ꙁа еу ·і·

---

[1] mjesto въꙁьꙁъ, što čitamo Mat. 27, 48.
[2] в ispravljeno od н.

(l. 91ᵃ) ·и· ѡ испрошени тѣлесе гн҃а

ст҃р сеже и час҄ пак. вь ѡн҃ ї юже позд҄ бы ри҃ / .свз. 42
вши понеже бѣ патокь юже юсть вь сжбо
тѣ. пришьдь иѡсифь ѿ аримаѳеꙗ. благо 43
ѡбразьнь свѣтникъ иже и ть бѣ чаꙗ цр҄
ствиꙗ бж҃иꙗ. и дрьзнжвь вьниде кь пилат҄.
и проси телесе іс҃ка. пилать же дивиса аще 44
оуже оумрѣтъ и призвавь сьтника вьпро
сиї. аще юже оумрѣтъ. и оувѣдѣвь ѿ кеньтоу :сни: 45
риѡна · дасть тѣло иѡсифови · и коупль пла 46
щаницж и сономо[1] и ѡвить вь плащаницж
и вьложиї вь гробь · иже бѣ исѣчень ѿ камене
и привали камень на двери гробоу · Мариꙗ :сѳ: 47
же магдалыни. и мариꙗ иѡсифова · зрѣаста
г'де и полагаахж. кон҃ц ст҃р.

Ev. Luc. cap. XV.

(l. 129ᵃ) зач҃ ср҃ѣ ·ѳ· вьн҃ ѡ сии҃ лоук҃ .ри҃ѕ.

Бѣахж же приближающе са вьси мыта 1
ри и грѣшници послоушати юго. и рьпь 2
таахж фарисеи · и книгьчиꙗ глаще
ꙗко сь грѣшникы приюмлеть и снимн
ист. Реч҄е же книмь притьча сиꙗ гла :риз: 3
кыи члвь ѿ вась имы сто ѡвьць. и погоу 4
бль юдинж ѿ нихь. не ѡставить ли де
вать десать и девать · вь поустынии ·
и идеть по погыбьшии. доньдеже ѡбра
щеть ѥ. и ѡбрѣть вьзлагаѥть на рам҄ 5
при свои рд҄уꙗ са · и пришьдь вь домъ сьзы 6
·не · ѡ ·р · ѡв'ць прит'ча

[1] mjesto сънымъ·

(l. 129b) клює҃ть дроугы и сѫсѣды гла҃ имъ · ра͞дте
и са сь мноꙗ · ꙗко ѡбрѣть ѡкцѫ моꙗ
погыбьшѫꙗ гла҃ вамъ · ꙗко тако ра 7
дость бѫдеть на небсе · ѡ юдиномъ
грѣшницѣ каꙗщи са · ли ѡ девать де неже
сать и декать праведникь . иже не тр
:рпи: боуꙗть покааниꙗ . Ли каꙗ жена имѫ 8
щи драгьмь десать · аще погоубить
драгьмѫ юдинѫ · не вьжизають ли свѣ
тилника · и пометають хра мин ѫ и
ищеть прилежно · доиде ѡбращеть . и ѡ 9
брѣть сьзыкають дроугы · и сѫсѣды
глаще · ра͞дитеса сь мноꙗ · ꙗко ѡбрѣ
:рпѳ: ть драгьмѫ ꙗже погоубихь . Тако 10
гла҃ вамъ · радость бываеть прѣдь а
ггльі бжии · ѡ юдиномь грѣшницѣ ка
:лоу: ꙗщимьса ко · срѣ : за · не зі · ре гь пр :
:ре: Рече же чловкь ютерь · имѣ сна два и рече 11
мьнеи юю ѡнцоу ѡче даждь ми досто 12
инѫꙗ часть имѣниꙗ . и раздѣлимa
житию . инепо многѣхь днехь · сьбра 13
вь вьсе мьнеи снь · ѡтиде на зема да
лече и тоу растоучи вьсе имѣние свою
· ns ѡ ѡшьшимь на страноу дале
(l. 130a) живы не спсно · иждикшоу же юмоу все 14
бысть гладь крѣпькь на земи тои . и
ть вьча лишити са . ишьдь прилѣпи 15
са юдиномь жителинѣ земьꙗ тоꙗ
и посла и на села своꙗ пасти свиньи
и желаꙗше насытити са ѿ рожьць . 16
ихь же ꙗдѣахѫ свиньꙗ и никтоже
не даꙗше юмоу . вьса же пришьдъ · 17

рече · како наимьникомь ѿчемь ми
изьбиваꙗть хлѣби . аꙁь же сьде гладе
мь гыбла · вьставь идѫ кь ѡцоу своѥ 18
моу . и рекѫ ѥмоу . ѡче сьгрѣшихь на
небо и прѣдь тобоѭ · юже нѣсмь дост҃о 19
инь нарещи сѧ сн҃ь твои створи мѧ ꙗко
ѥдиного наимьникь своихъ · и вьставь 20
иде кь ѡцоу своѥмоу ѥдиначе же ѥмоу
далече сѫщоу видѣи ѡць ѥго · и мл҃до
ва · и текь припаде на выѭ ѥго . и ѡбло҃и
быꙁа и . рече же сн҃ь ѥмоу . ѿче сьгрѣш 21
хь на небо и прѣдь тобоѭ · оуже недо
стоинь ѥсмъ нарещи сѧ сн҃ь твои ство
ри мѧ ꙗко ѥдиного наимьникь твоихь ·
кь
(l. 130b) рече же ѡць рабомь своимь · ꙗдро иꙁне 22
сѣте ѡдеждѫ прьвѫѭ . и ѡблѣцѣте и .
и дадите прьстень на рѫкѫ ѥго . и сапо
гы на ноꙁѣ и приведьше телець оучи 23
тѣнь · и ꙁаколѣте и ꙗдьше да веселимь
сѧ . ꙗко сн҃ь ми сь мрьтвь бѣ и ѡживе . и 24
сѧ
иꙁгыбль бѣ и ѡбрѣте сѧ · и начѧ весели
ти сѧ . бѣже сн҃ь ѥго старѣи на селѣ · и 25
ꙗко грады приближи сѧ храминѣ · слы
ша пѣниꙗ и ликы . и приꙁва ѥдиного ѿ 26
ѡтрокь вьпрашаше что оубо ѥсть се · ѡ 27
нь же рече ꙗко брать ти приїде и ꙁакла
ѡць ти телець оучитѣнын . ꙗко сьдра
ва ѥго приꙗть · раꙁгнѣва же сѧ не хотѣ 28
аше внити . ѡць же ѥго шьдь молѣше и
онъ же ѿвѣщавь рече ѿцоу своѥмоу · 29
се колико лѣть работаѭ тебѣ · и николи
же ꙁаповѣди твоѩ не прѣстѫпихь . и ми҃ѣ
николиже не дасть коꙁлища · да сь дроу

гы моими вьзвеселиль са нимъ · егда 30
же снь твои сь · изѣды твоѥ имѣниѥ сь
любодѣицами · приде заклa ѥмоу
(l. 131ᵃ) телець оуинтѣны · онь же рече ѥмоу · уа 31
до ты вьсегда сь мною ѥси · и всѣ моꙗ тво
ꙗ сжть · и вьзвеселитижеса и вьзрадова 32
ти подобааше · ꙗко брать твои сь · мрь
твь бѣ и ожнве · изгыбль бѣ и обрѣте са . ко ц д не

Ev. Joan. cap. II.

(l. 156ᵃ) И вь треи днь · зл · пон · к · Бракь бысть вьва : н ю ѳі :
на галилеи . и бѣ мати іска · звань же бѣ 2
іс · и оуученици ѥго на бракъ . и недостакь 3
шоу виноу · гла мати іска внемоу вина
· л · о брацѣ быв'шемь вь канѣ галилеі
(l. 156ᵇ) не имжть · гла ѥи іс · что ѥ мнѣ и тебѣ жено . 4
не оу приде година моꙗ . гла мати ѥго слоу 5
гамь · ѥже аще глеть вамь створите . бѣ 6
же тоу водонось камѣнь ѕ · по очѣще
нию июдеискоу лежжщь · вьмѣстащь
по двама литремь мѣрамь гла имь 7
іс · напльните водоносы воды · и напльни
шж до врьха и гла имь поурьпѣте нынѣ 8
и принесѣте архитриклинови · они же при
нѣса ꙗкоже вь коуси архитриклинь · вина 9
бывьшааго о воды · не вѣдѣаше о вж
дѣ ѥсть . а слоугы вѣдѣахж поурьпьшеи
водж · пригласи жениха архитриклинь
и гла ѥмоу . всѣвь чловѣкь прѣжде доброѥ 10
вино полагаѥть · и ѥгда оупиꙗть са та
уаѥ · ты сьблюде доброѥ вино до селѣ · сесь 11
твори зачатькь знамении · іс · вь кана
галилеисцѣи ꙗви славж своꙗ . и вѣроваша
вь нь оученици ѥго ко ц . пон д . зл ч . па к

и и
:ıѡ: свѣтлы · вь ѡ · По томь сниде вь каперь 12
:к: наоумь · самь и мати юго · и братиꙗ и оу
ученици юго и тоу не многы дни прѣбы
сть · и близь бѣ пасха июдеиска . и вьзыде іс 13
вь ирм̂ь · и ѡбрѣте вь црькве продающѫ ꙗ 14
· в · ѡ изьгнаныхь ись црькве
(l. 157a) ѡвца и волы и голѫби · и пѣнѧжникы сѣ
дащѫ . и створь ꙗко бичь ѿкрьви . вса изгна 15
ись црькве . ѡвца же и волы и трьжникомь ра
сыпа пѣназѫ · идьскы ѡпрокрьже . и прода 16
ющимь голѫби рече · вьзмѣте ѿ сѫдѣ · не
моего
творите домоу ѡца домоу коупла . Помѣ :ка: 17
нѫшѫ же оуученици юго · ꙗко писано юсть ·
жалость домоу твоюго снѣсть ма · ѿвѣ 18
е
щавьше же июдеиє рѣшѫ юмоу кою знам
иню показаюши намъ · ꙗко си твориши ·
ѿвѣща іс и рече имъ · разорите црькве си 19
ꙗ и трьми дьньми вьздвигнѫ ꙗ рѣшѫ 20
же июдеи · четырьми десаты и шьсть лѣть
сьздана бысть црькви си . иты ли трьмиї
дьньми движеши ꙗ · ѡнь жи глаше ѡ црькви 21
тѣла своюго · югда оубо вьста ѿ мрьтвы 22
хь · памѧнѫшѫ оуученици юго . ꙗко се гла
ч
ше · и вѣрѫ ꙗса книгамъ и словеси юже ре
ч к с
іс · ко на · Югда же бѣ вь ирмѣхь · вь па :кв: 23
сха вь праздникь . мнози вѣровашѫ вь и
о
ма юго . видаще знамениꙗ юго . ꙗже тв
рѣаше · самь же іс · не вьдааше себе вь вѣ 24
рѫ ихь · имьже самь вѣдѣаше вса и ꙗко 25
не трѣбоваше · да кто сьвѣдѣтельствоую
(l. 157b) ть ѡ чловцѣ · самь бо вѣдѣаше что бѣа
ше вь чловцѣ .

Razjašnjenje kratica i popis pomagala.

A: Assemanovo izbornô evangjelje. Na svĕtlo dao dr. Ivan Črnčić. V Rimu 1878.

A^r: Arhangelsko jevanđ. god. 1092. Citiramo samo mjesta navedena iz njega u izdanjima arhim. Amfilohija i Kałužniackoga.

B: Jevanđ. Boljšakova iz XII—III. v. Oglede podao A. Ѳ. Бычковъ-Сборникъ II. отдѣл. Имп. Акад. наукъ т. XVII. god. 1877.

Dbr: Dobrilovsko jevanđ. god. 1164. Citiramo mjesta navedena u izdanju arhim. Amfilohija.

Dč: Dečansko tetrajevanđ. Древніе слав. рамятники юсоваго письма. Прудъ И. И. Срезневскаго 1868. Codex Marianus ed. V. Jagić str. 1—11.

Fa, Fb: Finlandski odlomci strus. tetrajevanđ. br. 1 i 2. Свѣдѣнія и замѣтки о малоизвѣстнѣхъ и неизвѣстныхъ памятникахъ. И. И. Срезневскаго. N° XLI.

Glag. mis. god. 1482. Iv. Berčić Ulomci svetoga pisma. IV. sv. 1864.

H: Четверо-евангеліе Галичское 1144. г. Сличенное съ древле-славянскими рукописными Евангеліями XI—XVII. в... Трудъ Архимандрита Амфилохія. 1882—1883.

Hilf 6, 7: Rukopisi jevanđ. bos. redakcije. Ogledi u spisu A. Гезена — История славянскаго перевода Символовъ вѣры 1884.

Hv: Hvalov rukopis Izdao Gj. Daničić. Starine III.

Jur: Jurjevsko jevanđ. g. 1118—28. Citiramo po djelu arhim. Amfilohija.

Kp: Karpinsko jev. Citirano po istom djelu.

Krn: Strus. odlomak nedjel. jevanđelja XI. v. J. P. Kornilova. Izdao J. J. Sreznevskij: Свѣдѣнія и замѣтки N° XXXIII.

Kst: Tetrajevanđ. pisano god. 1383 u Carigradu u ruskoj koloniji (Isp. Соболевскій Южно-славянское вліяніе на русскую письменность въ XIV—XV вѣкахъ str. 12.)

M: Quattuor evangeliorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus glagoliticus. Edidit V. Jagić 1883.

Mih a: Mihanovićev odlomak tetrajevanđelja. Izdao J. J. Sreznevskij Древніе глаголическіе памятники str. 157 i d.

Mih b: Mihanovićevo tetrajevanđ. god. 1273. Izvatke podao J. J. Sreznevskij Свѣдѣнія и замѣтки N° XLVIII.

Mr: Мірославльево јеванђелье (Одломци) Саопштио Љуб. Стојановић 1893.

Mst: Mstislavljevo jevanđ. iz početka XVII. v. Prema djelu Amfilohijevu.

N, (N^a): Никољско јеванђеље. На свијет издао Ђ. Даничић. 1864.

N^b: Srp. pergam. jevan. narodne biblioteke u Biogradu, iz kojega je i Daničić u svome izdanju Nikolj. jevan. naveo razlike.

O: Остромирово евангеліе 1056—57. года изданное А. Востоковымъ 1843.

Ohr: Ohridsko jevanđ. Izdao J. J Sreznevskij. Древніе глагол. памятники str. 74 i d.

P: Evangeliarium Putuanum. Monumenta linguae palaeoslovenicae. Edita cura et opera Aemil. Kałužniacki. 1888.

R: Remeškė evang. Sazavo-Emmauskoje sv. blagověstvovanije, nyněže Rempskoje. Vydal V. Hanka 1846.

S: Савина книга евангельскихъ чтеній XI. в. (Срезневскій: Древніе старослав. памят. юсоваго письма. Popravci od V. Jagića Arch. f. slav. Philologie V, str. 580 i d.)

Sa: Strus. odlomak nedjel. jevanđelja XI. v. Izdao J. J. Sreznevskij: Свѣдѣнія и замѣтки N° XXV.

St: Stamatsko tetrajevanđelje XII—XIII. ibidem N° LXXXII.

Sy: Симоновское евангеліе 1270 г. Po djelu Amfilohijevu.

Š: Bugarsko četverojevangjelje u biblioteci češkog muzeja u Pragu. Priobćio dr. Gjuro Polívka. Starine XIX.

T: Trnovsko tetrajevangjelije XIII. vieka. Priobćio M. Valjavec. Starine XX—XXI.

Trg: Тріодь В. И. Григоровича. Срезневскій Древн. сл. пам. юс. п.

Tur: Туровскіе евангелскіе листки XI вѣка: Срезневскій Свѣдѣнія и замѣтки N° XLV.

Tyč: Синодальной Типографской библіотеки Четверо-Евангеліе XII. в. Po djelu Amfilohijevu.

Tyn: Синодальной Типографской библіотеки Евангеліе XII. в. Po djelu Amfilohijevu.

Ufr: Евангельскіе листки Ундольскаго. Срезневскій: Древ. слав. памят. юс. письма.

Z: Quattuor evangeliorum codex glagoliticus olim Zographensis . . . edidit V. Jagić 1879. — Z^b znači njegovu mlađu čest Mat. XVI, 20 — XXIV, 20.

Grčki tekst citiramo po izdanju Const. Tischendorfa Novum Testamentum graece. Editio septima critica maior 1859.

зач҃

Єѵⷢ҇лиє
ѿ Марка

не· пр҃ѣ проѥвѣщⷷ҇ гл҃а: а҃·

Ачѧло ѥѵ҃гліꙗ іс҃ х҃ва с҃на б҃жиꙗ
ꙗкоже писано ѥсть въ прор҃цѣ х҃
Се азъ посла агг҃лъ мои прѣд
лицемь твоимь иже оуго
товить пѫть твои прѣд
тобоѭ· гласъ вопиѭщаго въ пу
стыни· оуготовите пѫть г҃нь
правы творите стьꙁѧ его· бысть иѡ
аньк р҃тѧи въ поустыни· и проповѣда
и кръщение покаꙗнию· въ ѿпоущени
и грѣховъ· и исхождаше к немоу вьсѣ
июдеиска страна· и ерл҃млѣне· и вьсѣ

[illegible]

1

1

2.
3.

4.

5.

6.

7.

Knj. XV. Spomenici hrvatske krajine. Vol. I. 1884. Ciena 3 for.
Knj. XVI. Spomenici hrvatske krajine. Vol. II. 1885. Ciena 3 for.
Knj. XVIII. Acta Bulgariae ecclesiastica. 1887. Ciena 3 for.
Knj. XIX. Acta coniurationem Petri a Zrinio et Francisci de Frankopan, nec non Francisci Nadasdy illustrantia. Ciena 2 for. 80 nč.
Knj. XX. Spomenici hrvatske krajine. Vol. III. 1889. Ciena 4 for.
Knj. XXIII. Acta Bosnae potissimum ecclesiastica. 1892. Ciena 5 for.
Knj. XXIV. Index rerum, personarum et locorum in voluminibus I—V. monumentorum spectantium historiam Slavorum meridionalium. 1893. Ciena 3 for.
Knj. XXV. Scriptores. Vol. II. Chronica ragusina J. Restii et J. Gundulae. 1893. Ciena 3 for. 50 nč.
Knj. XXVI. Scriptores. Vol. III. Thomas archidiaconus: Historia salonitana. 1894. Ciena 2 for.
Knj. XXVII. Monumenta Ragusina. T. III. 1895. Ciena 2 for. 50 nvč.
Knj. XXVIII. Monumenta Ragusina. T. IV. 1896. Ciena 2 for. 50 nvč.
Knj. XXIX. Monumenta Ragusina. T. V. 1897. Ciena 3 for. 50 nvč.

5. **Monumenta historico-juridica Slavorum meridionalium.** (Knj. 1—6.)
Knj. I. Statuta et leges civitatis Curzulae. 1877. Ciena 3 for.
Knj. II. Statuta et leges civitatis Spalati. 1878. Ciena 3 for.
Knj. III. Statuta et leges civitatis Buduae, civitatis Scardonae et civitatis et insulae Lesinae 1882—3. Ciena 4 for. 50 nč.
Knj. IV. Statuta lingua croatica conscripta. Hrvatski pisani zakoni: vinodolski, poljički, vrbanski i donekle svega krčkoga otoka, kastavski, veprinački i trsatski. 1890. Ciena 3 for.
Knj. V. Urbaria lingua croatica conscripta. Hrvatski urbari. Svezak I. 1894. Ciena 4 for.
Knj. VI. Acta croatica. Tom. I. (Ab anno 1100—1499). 1898. Ciena 3 for. 50 nvč.

6. **Zbornik za narodni život i običaje južnih Slavena:**
knj. I. 1896. i knj. II. 1897. po 2 for. 50 nvč.; knj. III/1 1898. 1 for. 25 nvč., knj. III/2 1898. 1 for. 25 nvč.

7. **Gradja za povjest književnosti hrvatske:**
knj. 1. 1897. stoji 1 for. 80 nvč.

8. **Ljetopis** jugoslav. akademije znanosti i umjetnosti. Sv. 1—12. Ciena svez., 1, 2 i 8 po 60 nvč., svez. 3—7, 9, 10 i 11 po 1 for., 12 svez. 1 for. 50 nvč.

9. **Znanstvena djela za opću naobrazbu.** Knjiga I. **Rimski svijet na domaku propasti i Varvari.** Napisao Natko Nodilo. 1897. Stoji 2 for.

II. Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika.

Na svijet izdaje jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti. Dio I. Obradio Đ. Daničić. Sv. 1—4. 1880. do 1882. Dio II. Obradili Đ. Daničić, M. Valjavac, P. Budmani. Sv. 5—8. 1884—1886. Dio III. Obradio P. Budmani. Sv. 9—12. 1887—1891. Dio IV. Obrađuje P. Budmani. Sv. 13—14. 1892—1894. Cijena svezku 3 for. Svezak 15—16. 1895—1896. i 17—18 1897—1898. Cijena svezku 2 for. Sv. 18. (1. petoga dijela). Cijena 2 for.

III. Posebna djela, koja je izdala akademija.

Razreda filologijsko-historijskoga i filosofijsko-juridičkoga.

1. **Dvie službe rimskoga obreda za svetkovinu sv. Ćirila i Metuda.** Izdao Ivan Brčić. 1870. Ciena 1 for.
2. **Historija dubrovačke drame.** Napisao prof. A. Pavić. 1871. Ciena 1 for. 25 nč.
3. **Pisani zakoni na slovenskom jugu.** Bibliografski nacrt dra. V. Bogišića. 1872. Ciena 1 for. 25 nč.

Izprave o uroti bana Petra Zrinskoga i kneza Fr. Frankopana. Skupio dr. Fr. Rački. U Zagrebu 1873. Ciena 3 for.

Zbornik sadašnjih pravnih običaja u južnih Slovena. Osnovao, skupio, uredio V. Bogišić. Knjiga I. 1874. Ciena 6 for.

Vetera monumenta Slavorum meridionalium historiam illustrantia. Edidit A. Theiner; tomus I. Romae 1863., tomus II. Zagrabiae 1875. Ciena 10 for.

Korijeni s riječima od njih postalijem u hrvatskom ili srpskom jeziku. Napisao dr. Gj. Daničić. 1877. Ciena 4 for.

8. **Figure u našem narodnom pjesničtvu s njihovom teorijom.** Napisao L. Zima. 1880. Ciena 2 for. 50 nvč.
9. **U proslavu petdesetgodišnjice preporoda hrvatske knjige g. 1885.** Ciena 2 for.
10. **Euchologium, glagolski spomenik manastira Sinai brda.** Izdao dr. Lavoslav Geitler. 1882. Ciena 2 fr.
11. **Psalterium, glagolski spomenik manastira Sinai brda.** Izdao dr. L. Geitler. 1883. Ciena 3 for. 50 nvč.
12. **Lekcionarij Bernardina Spljećanina.** Po prvom izdanju od god. 1495. 1885. Ciena 1 for. 50 nvč.
13. **Nekoje većinom sintaktične razlike izmedju čakavštine, kajkavštine i što-kavštine.** Napisao Luka Zima. 1887. Ciena 2 for. 50 nvč.
14. **Hrvatski spomenici u kninskoj okolici uz ostale suvremene dalmatinske iz dobe narodne hrvatske dinastije.** Napisao Ivan Bulić. 1888. Ciena 2 for. 60 nvč.
15. **Istorija hrvatskoga pravopisa latinskijem slovima.** Napisao dr. T. Maretić. 1889. Ciena 3 for. 50 nč.
16. **Dviestogodišnjica oslobodjenja Slavonije.** I. dio: Slavonija i druge hrvatske zemlje pod Turskom i rat oslobodjenja. Napisao T. Smičiklas. 1891. Ciena 1 for. 50 nvč. — II. dio: Spomenici o Slavoniji u XVII. vijeku (1640—1702). Skupio T. Smičiklas 1891. Ciena 3 for.
17. **Kolunićev zbornik.** Hrvatski glagolski rukopis od godine 1486. Izdao M. Valjavac. 1892. Ciena 2 for. 50 nvč.
18. **Zadarski i Ranjinin lekcionar.** Za štampu priredio Milan Rešetar. 1894. Ciena 3 for.
19. **Sbornik jugoslavenskih umjetnih spomenika.** Prvi svezak: Zavjetna spomen-slika slavenskih apostola i srodni joj spomenici. Razpravio Prof. Dr. Luka Jelić. 1895. Ciena 2 for.
20. **Život i djela dra. Franje Račkoga.** Napisao T. Smičiklas. 1895. Ciena 1 for.
21. **Akcenti u glagola.** Napisao Gjuro Daničić. 1896. Ciena 70 nvč.

Razreda matematično-prirodoslovnoga:

1. **Flora croatica.** Auctoribus Dr. Jos. Schlosser et Lud. Farkaš-Vukotinović. 1869. Ciena 6 for.
2. **Fauna kornjaša trojedne kraljevine.** Od dra. J. K. Schlossera Klekovskoga. 1877—1879. Knj. I., II., III. Ciena svakoj knjizi 3 for.
3. **Izvješće o zagrebačkom potresu 9. studenoga 1880.** Sastavio J. Torbar. 1882. Ciena 2 for.
4. **Flora fossilis susedana (Susedska fosilna flora. — Flore fossile de Sused.)** Auctore Georgio dr. Pilar. 1883. Ciena 8 for.
5. **Geografijske koordinate** ili položaji glavnijih točaka Dalmacije, Hrvatske, Slavonije i djelomice susjednih zemalja, imenito Bosne i Hercegovine, Istre, Kranjske itd. Sastavio dr. Gj. Pilar. 1890. Ciena 4 for.
6. **De piscibus fossilibus. — Fosilne ribe** Komena, Mrzleka, Hvara i M. Libanona. Napisao dr. Drag. Gorjanović-Kramberger. 1895. Ciena 3 for. 50 nvč.
7. **Gragja za neogensku malakološku faunu** Dalmacije, Hrvatske i Slavonije **uz** neke vrste iz Bosne, Hercegovine i Srbije. — **Matériaux pour la faune malacologique néogène** de la Dalmatie, de la Croatie et de la Slavonie **avec** des espèces de la Bosnie, de l'Herzégovine et de la Serbie. Složio Spiridion Brusina. Sa 21 tablicom. 1897. Ciena 6 for.

IV. Knjige, koje su prešle u svojinu akademije ili su izašle njezinim troškom:

1. **Jugoslavenski imenik bilja.** Sastavio dr. B. Šulek. 1879. Ciena 2 for.
2. **Povjestni spomenici južnih Slavenah.** Izdao I. Kukuljević. Knj. I. (Acta cro tica.) 1863. Ciena 3 for.
3. **Rječnik iz književnih starina srpskih.** Napisao Gj. Daničić. Knj. II. Ciena 3 f
4. **Život sv. Save i Simeuna** od Domentijana. Na svijet izdao Gj. Danič Ciena 1 for. 30 nvč.
5. **Životi kraljeva i arhiepiskopa srpskih** od Danila. Na svijet izdao Gj. I ničić. Ciena 1 for. 30 nvč.
6. Kurelac: **Stope Hristove.** Ciena 50 nvč.
7. „ : **Jačke.** Ciena 1 for.
8. Rački: **Assemanov evangjelistar.** Ciena 3 for.